

ΔΕ. ΕΛΛ (Μεθ) 1882

1317

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΑ

ΕΓΓΡΑΦΑ

ΑΦΟΡΩΝΤΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΜΕΘΟΡΙΑΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ

ΚΑΤΑΤΕΘΕΝΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΟΥΛΗΝ

ΥΠΟ

ΤΟΥ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΟΥ

Εισ. 900' 923

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ

13 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1882

1882

Γ 236

Εε 1, 19

Παρίσι, 17/29 Ὀκτωβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Π. Βράιλας Ἀρμένης πρὸς τὸν Κύριον Α. Κουμουνοῦρον.

Εἶδον χθὲς τὸν κ. Β. Σαινθιλαίρον καὶ τὸν ἠρώτησα ἐὰν ἐθεώρει πιθανὴν τὴν παράδοσιν τοῦ Δουλικινίου καὶ ἐὰν μετ' αὐτὴν θὰ ἐπελαμβάνοντο αἱ Δυνάμεις τῆς ἡμετέρας ὑποθέσεως. Τῷ παρέστησα δὲ ποία εἶναι ἡ κατάστασις τῶν ὁμόρων Ἐπαρχιῶν καὶ ποία εἶναι ἡ θέσις ἡμῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ. Ἡ πολιτικὴ μας, τῷ εἶπον, ἐν ταῖς παρούσαις περιστάσεσιν δὲν δύναται νὰ εἶναι εἰμὴ μία καὶ μόνι, τούτέστιν ἡ ἐπιβαλλομένη ἡμῖν παρὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς Εὐρώπης καὶ παρὰ τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν καθήκοντος. Πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος τούτου ὑπομένομεν οὐ μικρὰς θυσίας· τὸ ἔθνος ὑποβάλλεται προθύμως εἰς αὐτάς διότι ἐν εἶναι τὸ φρόνημα τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἔκτακτος αὕτη κατάστασις πρέπει νὰ ἔχῃ ἐν τέλος ἵνα μὴ προκύψωσι περιπλοκαὶ δυνάμεναι νὰ διακινδυνεύσωσι τὴν εἰρήνην τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐπομένως τῆς Εὐρώπης. Ὡς πρὸς τὸ Δουλικίνιον, μοὶ εἶπε, κατὰ πᾶσαν ἔλλογον πιθανότητα, τὸ ζήτημα θὰ ἐκπεραιωθῇ συντόμως· ἡ Τουρκία εἶναι ἀποφασισμένη νὰ ἐκτελέσῃ τὴν παράδοσιν καὶ φαίνεται τοῦλάχιστον εὐλαχρηνῆς τώρα κατὰ τὰς ἐνεργείας τῆς· αὐταὶ εἶναι αἱ τελευταῖαι πληροφορίες μας. Ὡς πρὸς τὴν Ἑλλάδα μὴ ἀμφιβάλλετε ποσῶς περὶ τοῦ ζωηροῦ καὶ εὐλαχρηνοῦς ἐνδιαφέροντος τῆς Γαλλίας. Θέλομεν πράξει τὸ κατὰ δύναμιν, πᾶν τὸ ἐφ' ἡμῖν, οὐδὲν θὰ παραλείψωμεν, δὲν θὰ σᾶς ἐγκαταλείψωμεν. Ἐν τοσοῦτῳ καλῶς πράττετε, προετοιμαζόμενοι ἡσύχως καὶ ἀποφεύγοντες πᾶσαν σύγκρουσιν ἣτις καὶ τὰς Δυνάμεις θὰ ἔθετεν εἰς ἀμηχανίαν καὶ ὑμᾶς θὰ ἔβλαπτε καιρίως. Ἡ σύμπνοια τῆς Εὐρώπης διατηρεῖται καὶ ἡμεῖς θέλομεν συμβαδίσει μετὰ τῶν ἄλλων.

Ἐκ τούτων βλέπετε, Κύριε Πρόεδρε, ὅτι, τό γε νῦν ἔχον, δὲν πρέπει νὰ περιμείνωμεν ν' ἀναλάβῃ ἡ Γαλλία πρωτοβουλίαν τινὰ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ζητήματος, ἀλλὰ πέποιθα ὅτι δὲν θ' ἀποχωρισθῇ τῶν ἄλλων. Δὲν εἶναι ὅμως ἀπίθανον νὰ

φανῆ προθυμοτέρα ἢ Κυβέρνησις ἐὰν ἐνισχυθῆ ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἥτις συνέρχεται τῇ 9 Νοεμβρίου. Ὁ κ. Γαμβέττας ἐπανειλημμένως μαὶ ὑπεσχέθη νὰ ὀμιλήσῃ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ νὰ διασκεδάσῃ τοὺς φόβους καὶ τὰ σοφίσματα τοῦ ἀντιπολιτευομένου τύπου. Ὁμολογητέον ὅτι πραγματικῶς ἡ κοινὴ γνώμη εἶναι ἐναντία πρὸς πᾶσαν ἐνέργειαν δυναμένην νὰ προκαλέσῃ συγκρούσεις ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ἀλλ' ἐὰν ἀποδειχθῆ διὰ τῆς βουλευτικῆς συζητήσεως ὅτι πρὸς ἀποφυγὴν μάλιστα τοιούτων συγκρούσεων πρέπει νὰ βιασθῆ ἡ Τουρκία ἵνα ἐκτελέσῃ τὴν γενομένην ἀπόφασιν καὶ ὅτι ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας Δυνάμεις ἡ Γαλλία ἐνδιαφέρεται νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἐκτέλεσιν ταύτην, εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ Κυβέρνησις λαμβάνουσα ἐμψύχωσιν παρὰ τῆς Βουλῆς θέλει ἐνεργήσῃ δραστηριώτερον. Περὶ τῶν προσωπικῶν αἰσθημάτων τοῦ Ὑπουργοῦ, οὐδαμῶς ἀμφιβάλλω, καὶ πέποιθα ὅτι θέλει προβῆ ὡς ἐκ τούτου περισσότερο ἢ οἷόςδῃποτε ἄλλος ἐν ταῖς παρούσαις μὴ εὐνοϊκαῖς περιστάσεσιν.

Ὁ κόμης de Mouy ἀναχωρεῖ μετὰξὺ 15 καὶ 20 τοῦ προσεχοῦς Νοεμβρίου.

Ὁ κ. Ράδοβιτς ἐπανερχεται μετὰ τινὰς ἡμέρας εἰς Ἀθήνας. Ἐπειδὴ δὲ εἶχε λάβει πρότερον ἐντολὴν νὰ μεταβῆ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἡ αὐτόσε μετάβασίς του θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα ὡς ἔχουσα σκοπὸν ἀποτροπῆς τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ πάσης πολεμικῆς τάσεως. Ἐν γένει δὲ πάντες οἱ ἐνταῦθα ἀναγνωρίζουσι τὴν Αὐстро-γερμανικὴν πολιτικὴν ὡς ὑπόκωφον ἐμψύχωσιν τῆς Τουρκίας καὶ μέγα πρόσκομμα εἰς πᾶσαν κατ' αὐτῆς ἀποτελεσματικὴν ἐνέργειαν τῶν ἄλλων Δυνάμεων.

Διατελῶ κ.τ.λ.

2

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 25 Octobre 1880.

L'Autriche et l'Allemagne ont fait des démarches actives pour amener le Sultan à remettre Dulcigno le plus tôt possible en lui faisant comprendre que dans ce cas elles seront plus coulantes sur les autres questions pendantes. L'Ambassadeur de France agit dans le même sens. Le Sultan promet de remettre Dulcigno dans un bref délai et à cet effet il donna à Riza-Pacha de nouveaux ordres.

COUNTOURIOTI

Μετάφρασις.

Πέραν, τὴν 25 Ὀκτωβρίου 1880.

Ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Γερμανία πρόβησαν εἰς ἔντονα διαβήματα ἕπως πειθαναγκάσωσι τὸν Σουλτάνον νὰ παραδώσῃ τὸ ταχύτερον τὸ Dulcigno καὶ ὑπεσήμεναν αὐτῷ ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, θέλουσι φανῆ ἐνδοτικώτεροι ὡς πρὸς τὰ ἄλλα ἐκκρεμῆ ζητήματα. Ὁ Πρέσβυς τῆς Γαλλίας ἐνήργησε κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα. Ὁ Σουλτάνος ὑπεσχέθη νὰ παραδώσῃ τὸ Dulcigno ἐντὸς βραχείας προθεσμίας καὶ ἔδωκε πρὸς τοῦτο νέας διαταγὰς τῷ Ῥιζᾷ Πασσᾶ.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

3

Ἐν Περουπόλει, τῇ 26 Ὀκτωβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Μαρκοῦς πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Σπουδαῖον πρόσωπον μοὶ ἀπεκάλυψε μυστήριά τινα, δι' ὧν λογικῶς ἐξηγοῦνται πολλὰ ἀπόκρυφα τῆς Εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας.

Καθ' ἃ εἶπέ μοι, τὸ ἐν λόγῳ πρόσωπον, ὀλίγον πρὸ τῆς πτώσεως τοῦ Lord Beaconsfield, Αὐστρία καὶ Γερμανία διεπραγματεύοντο μετὰ τῆς Ἀγγλίας πρὸς συνομολόγησιν Συνθήκης, δι' ἧς κυρίως ἐσχόπευον ν' ἀπομονώσωσι τὴν Ῥωσσίαν, καὶ ἀντιπράξωσι πρὸς πάσας τὰς ἐπιχειρήσεις αὐτῆς, πρὸ πάντων δ' ἐν Ἀνατολῇ.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἡ ἀπροσδόκητος ἔκβασις ἐν Ἀγγλίᾳ τῶν ἐκλογῶν, τοσοῦτον μᾶλλον κατετάραξε τὰς δύο Αὐτοκρατορικὰς κυβερνήσεις, καθόσον ἐκ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ φιλελευθέρου κόμματος προέβλεπον, ὅτι, οὐχὶ μόνον δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ πραγματοποιήσωσι τὸ σχεδιόν των, ἀλλ' ὅτι ἡ νέα πολιτικὴ τῆς Ἀγγλίας θὰ ἦτο μᾶλλον ἀντίθετος πρὸς τὰ ἑαυτῶν συμφέροντα. Σκεφθεῖσαι τότε περὶ τοῦ πρακτέου καὶ ἀναλογισθεῖσαι ὅτι ὁ κ. Γλάδστον ἐκτεθειμένος ὦν ἀπέναντι τοῦ κόμματός του καὶ τῆς κοινῆς γνώμης, θὰ ἔπραττε πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο

πρὸς πραγματοποιήσιν τοῦλάχιστον ἐν μέρει τοῦ περὶ ἐξωτερικῆς πολιτικῆς προγράμματός του, ἐθεώρησαν, ὅτι δὲν θὰ ἔπραττον συνετῶς ἀντιταττόμεναι φανερώς κατ' αὐτοῦ, διότι θὰ ἐβίαζον τὸν ἄγγλον πρωθυπουργὸν νὰ ζητήσῃ υποστήριξιν παρὰ τῆς Ῥωσσίας καὶ Γαλλίας, ὅπερ θὰ ἠδύνατο, ὡς εἰκός, νὰ καταστρέψῃ ὅλα τὰ σχέδιά των. Διὸ μετὰ πολλὴν σκέψιν ἀπεφάσισαν μὲν νὰ διαδηλώσωσιν ἀναφανδὸν τὴν προθυμίαν των, ὅπως μετὰσχωσι τῆς κοινῆς ἐνεργείας τῶν δυνάμεων πρὸς ταχείαν ἐφαρμογὴν τῶν ἐν Βερολίῳ ἀποφασισθέντων, εἰσήλθον δὲ εἰς τὸν Εὐρωπαϊκὸν σύνδεσμον μεθ' ὀριστικῆς ἀποφάσεως νὰ ἐνεργήσωσι πρὸς ἀποτυγίαν παντὸς μέτρου προτεινομένου παρὰ τοῦ Γλάδστωνος. Τοῦτο ἔχουσαι πρὸ ὀφθαλμῶν, συνήνεσαν μετὰ τῆς Γαλλίας, ὅπως γίνῃ ἡ ναυτικὴ ἐπίδειξις, ὑπὸ τοὺς ῥητοὺς ὅμως ὅρους νὰ μὴ σταλῇ ἀποβατικὸς στρατὸς καὶ νὰ μὴ γίνῃ οὐδεμία ἐκπυροσρότησις. Ὑπέγραψαν ὡσαύτως δηλώσεις καὶ ἀντιδηλώσεις κατὰ τῆς Τουρκίας, ἀλλὰ διεδήλωσαν ἐπίσης, ὅτι οὐδέποτε θὰ προσέφευγον εἰς καταναγκαστικὰ μέτρα. Ἡ δὲ παντοδυναμία τοῦ ἐν Κων/πόλει Πρέσβειος τῆς Γερμανίας, καὶ ἡ ἄμεσος ἀλληλογραφία μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Γουλιέλμου καὶ Σουλτάνου ἐξηγεῖ σαφέστατα τὰς ἀναβολὰς, τὰς ραδιουργίας καὶ τὰς ἀντιστάσεις τῆς Πύλης.

Ὅταν δὲ ὁ Ἄγγλος πρωθυπουργός, ἐνθαρρυνόμενος ὑπὸ τῆς κοινῆς εὐρωπαϊκῆς γνώμης, ἀπεφάσισεν, εἰς ἀπάντησιν τῆς πρὸς τὰς Δυνάμεις ὑβριστικῆς διαδηλώσεως τῆς Πύλης, νὰ στείλῃ τὸν στόλον εἰς Σμύρνην, μέτρον ὅπερ ἔτυχεν ἀμέσως τῆς συγκατανεύσεως τῆς τε Ῥωσσίας καὶ Ἰταλίας, Αὐστρίας, Γερμανίας καὶ Γαλλίας κατέδειξαν τῷ Σουλτάνῳ ὅτι προέβη πέραν τοῦ δέοντος, καὶ ὅτι ἔπρεπε, πρὸς τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον καὶ πρὸς καθησύχασιν τῶν πνευμάτων ἐν Εὐρώπῃ, νὰ δηλώσῃ ἀμέσως τὴν συγκατάθεσιν αὐτοῦ πρὸς παραχώρησιν ἀνευ ὄρων τοῦ Δουλισνίου. Διὰ τῆς διαδηλώσεως ταύτης τῆς Πύλης ἡ ἀποστολὴ τοῦ στόλου εἰς Σμύρνην ἀνεστάλη, τὰ δὲ ἄλλα ἐκκρεμῆ ζητήματα ἀνεβλήθησαν ἐπ' ἄριστον. Διὰ δὲ τοῦ Μουσοῦρου Πασᾶ ἔπεισαν τὸν Σουλτάνον νὰ μὴ γίνῃ ἡ παραχώρησις αὕτη πρὶν ἢ συνέλθῃ τὸ Ἀγγλικὸν κοινοβούλιον, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου δὲν θέλουσι νὰ παρουσιασθῇ ὁ Γλάδστων καυχώμενος, ἔτι κατώρθωσε νὰ λύσῃ αἰσίως καὶ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του τὸ τοῦ Μαυροβουνίου ζήτημα.

Σ. ΜΑΚΡΟΠΑΣ.

4

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὴν ἐν Βιέννῃ Πρεσβείαν ἀνακοινωθὲν
καὶ εἰς τὰς λοιπὰς Πρεσβείας.

Athènes, le $\frac{27 \text{ Octobre}}{8 \text{ Novembre}}$ 1880.

D'après une dépêche des Agences télégraphiques à Athènes, le comte Haymerle s'adressant aux Délégations aurait dit que la ligne-frontière hellénique, fixée par la conférence de Berlin n'est pas obligatoire, et qu'Autriche n'est pas tenue à la soutenir. N'ayant reçu de vous aucun avis officiel à ce sujet, nous sommes portés à douter de l'exactitude de ces expressions; nous avons plutôt la conviction que les paroles du chancelier d'un Empire qui a pris une part si active à la délimitation nouvelle de la Grèce, et a itérativement déclaré que la décision de l'Europe qui la concerne est immuable, que ces paroles ne pourraient avoir un sens qui mit à néant ces précédents. Nous aimons à espérer, au contraire, que l'Autriche insistera, avec les autres Puissances, sur l'exécution complète et intégrale d'une décision qui fait une condition sine qua non de l'existence même de la Grèce.

Veillez entretenir dans ce sens le comte Haymerle et lui donner à entendre que le Gouvernement Hellénique serait heureux d'avoir une explication de son Excellence, car il craint que le sens prêté à ces paroles par les Agences télégraphiques ne provoque en Grèce une surexcitation, dont on ne saurait d'avance calculer la portée, n'encourage à Constantinople la témérité et le défi, et ne brusque un état de choses gros de dangers.

COUMOUNDOUROS.

Μετὰφρασις.

'Εν 'Αθήναις, τὴν $\frac{27 \text{ Ὀκτωβρίου}}{8 \text{ Νοεμβρίου}}$ 1880.

Κατὰ τηλεγράφημα τῶν ἐν 'Αθήναις Πρακτορείων ὁ κόμης Haymerlé ἀποπεινόμενος πρὸς τὰς 'Επιτροπείας εἶπεν ὅτι ἡ 'Ἑλληνικὴ ὁροθετικὴ γραμμὴ ἡ

ὀρισθεῖσα παρὰ τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ καὶ ὅτι ἡ Αὐστρία δὲν ὀφείλει νὰ τὴν ὑποστηρίξῃ. Μὴ λαβόντες παρ' ὑμῶν ἐπίσημόν τινα περὶ τούτου εἶδησιν, κλίνομεν εἰς ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ἀκριβείας τῶν ἐκφράσεων τούτων. Εἴμεθα μᾶλλον πεπεισμένοι ὅτι οἱ λόγοι τοῦ Πρωθυπουργοῦ ἐνὸς Κράτους, ὅπερ ἔλαβε τοσοῦτον ἐνεργητικὸν μέρος εἰς τὴν νέαν ὁροθεσίαν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐπανειλημμένως ἐδήλωσεν ὅτι ἡ ἀφορῶσα αὐτὴν ἀπόφασις τῆς Εὐρώπης εἶναι ἀναλλοίωτος, ὅτι οἱ λόγοι οὗτοι δὲν ἠδύναντο νὰ ἔχωσιν ἔννοιαν ἀναιροῦσαν τὰ προηγούμενα ταῦτα. Εὐελπιζόμεθα, ἀπ' ἐναντίας, ὅτι ἡ Αὐστρία θέλει ἐπιμείνει μετὰ τῶν ἄλλων Δυνάμεων εἰς τὴν πλήρη καὶ ὀλοσχερῆ ἐκτέλεσιν ἀποφάσεως, ἣτις ἀποτελεῖ ἀναπόφευκτον ὅρον αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως τῆς Ἑλλάδος.

Εὐαρεστήθητε νὰ λαλήσητε κατὰ τὴν ἔννοιαν ταύτην, εἰς τὸν Κόμητα Χαγμερλέ, καὶ νὰ τῷ ὑποδείξητε ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔσεται εὐτυχῆς, ἂν ἐλάμβανε παρὰ τῆς Ἐξοχότητός του ἐξήγησίν τινα, καθόσον φοβεῖται μήπως ἡ ἔννοια ἢ ἀποδοθεῖσα εἰς τοὺς λόγους τούτους παρὰ τῶν τηλεγραφικῶν Πρακτορείων προκαλέσῃ ἐν Ἑλλάδι ἐρεθισμόν, οὗτινος δὲν δυνάμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν ἐκ τῶν προτέρων τὴν σπουδαιότητα, ἐνθαρρύνῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν τόλμην καὶ τὸ θράσος καὶ ἐπισπεύσῃ τὴν ἔκρηξιν τῶν κυφορουμένων κινδύνων.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

5

Πέραν, τὴν 28 8/βρίου 1880.

Ὁ κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν κύριον Κουμουνδοῦρον.

Τὴν παρελθούσαν Δευτέραν ὁ κύριος Γκόσεν μὲ ἠρώτησεν ἂν ἔχωμεν ἱκανοὺς στρατιωτικοὺς, ὅπως ἀναλάβωσι τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ. Τῷ ἀπήντησα ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν στερεῖται εὐπαιδευτῶν ἀξιωματικῶν, ἀλλ' ὅτι θὰ ᾔτο πολυμῆρον ν' ἀποφανθῇ τις περὶ τῆς στρατηγικῆς αὐτῶν ἀξίας ἐν εἰρήνῃ, ἀφοῦ ἐν πολέμῳ ἀναδεικνύονται οἱ στρατηγοί. Ἀκολούθως μὲ ἠρώτησεν ἂν Δυνάμεις τινὲς μᾶς συνεβούλευσαν νὰ ἔχωμεν ὑπομονὴν καὶ νὰ μὴ προκαλέσωμεν τὴν

μετὰ τῆς Τουρκίας ῥῆξιν. Ἀπήνητησα τῷ κυρίῳ Γκόσεν, ὅτι ἡ Ἑμετέρα Ἐξοχότης μέχρι τῆς ὥρας οὐδὲν μοι ἐκοινοποίησε περὶ τούτου, ἀλλ' ὅτι, κατὰ τὴν ἀτομικὴν μου γνώμην, ἂν τοιαῦται συμβουλαὶ πράγματι ἐδόθησαν ἢ δοθήσονται παρὰ τῆς Αὐστροουγγαρίας καὶ Γερμανίας, δὲν θὰ εἰσακουσθῶσιν ἐφ' ὅσον ἡ Πύλη ἐξακολουθῆ ἐμμένουσα εἰς τὴν μὴ ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνδιασκέψεως. Εἶπον τῇ Αὐτοῦ Ἐξοχότητι, ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν δύναται ν' ἀναβάλῃ ἐπ' ἀόριστον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν αὐτῆν ἀφορώντων, διότι καὶ τὰ οικονομικὰ αὐτῆς δὲν ἐπιτρέπουσι τοῦτο, καὶ φόβος ὑπάρχει νὰ ἐπέλθωσιν ἐσωτερικαὶ ταραχαί. Προσέθηκα αὐτῇ, ὅτι μοὶ ἐφαίνετο ὅτι συμφέρον τῆς Εὐρώπης καὶ ἰδίως τῆς Αὐστροουγγαρίας εἶναι νὰ μὴ ἐπέλθῃ ῥῆξις μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, ἥτις ῥῆξις ἐπερχομένη καὶ λαμβάνουσα μεγαλειτέρας διαστάσεις θὰ διεκύβευε τὴν ὑπαρξίν τῆς Τουρκίας, ἥς ἡ ὑπαρξίς τὰ μάλα ἐνδιαφέρει τὴν Αὐστροουγγαρίαν καὶ συντείνει εἰς τὴν διατήρησιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης. Πρὸς ἀποφυγὴν ἐπομένως τοιούτου κινδύνου ἡ Εὐρώπη ὁμοφώνως ὤφειλε νὰ ἐπιβάλῃ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνδιασκέψεως. Ὁ κύριος Γκόσεν συμμερισθεὶς τὰς ἰδέας μου, μοὶ προσέθηκεν ὅτι ὑπὲρ τὴν αὐτὴν ἀκριδῶς ἔποψιν θεωρεῖ τὸ ζήτημα καὶ ἡ Κυβέρνησις αὐτοῦ.

Δέξασθε κτλ.

Α. Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

6

Ἐν Βερολίῳ, τὴν 30 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Α. Παγκαθῆς πρὸς τὸν Κύριον Α. Κουμουνδοῦρον.

Μεθαύριον, τὸ Σάββατον ἀναχωρεῖ ὁ Πρέσβυς κ. Ῥάδοβιτς δι' Ἀθήνας, ὅπου θέλει φθάσει συγχρόνως μετὰ ταύτης τῆς ἐπιστολῆς.

Σήμερον ἦτον παρ' ἐμοὶ, ἀφοῦ διέμεινε ἐπὶ δύο ἡμέρας παρὰ τῷ Πρίγκηπι Βισμάρκ καὶ συνδιελέχθημεν διὰ μακρῶν.

Μοι εἶπε κατ' ἄρχας ἀμέσως· « ἔτι ὑπὲρ ποτε ἄλλοτε ἢ Ἑλλάς τώρα πρέπει νὰ δεῖξῃ φρόνησιν νὰ μὴ προβῆ εἰς οὐδὲν βίαιον κίνημα, καὶ ἀφοῦ τῇ ἐξησφαλί-
σθησαν δικαιώματα ἀναφαίρετα ἐν Βερολίῳ, διὰ τὴν ἀπόκτησιν αὐτῶν νὰ μὴ
σπεύσῃ ῥιπτομένη εἰς ἀφεύκτους καὶ μεγάλους κινδύνους, δι' ὧν δύναται ν' ἀπο-
λέσῃ τὴν εὐνοίαν τῆς Εὐρώπης ἀλλὰ νὰ ἔχῃ ὑπομονήν.

Εἰς ταῦτα τῷ ἀπήντησα μειδιῶν ὅτι ἂν ἀπέργεται εἰς Ἀθήνας νὰ συμβου-
λεύσῃ τοὺς Ἕλληνας νὰ ὀπλισθῶσιν... ὑπομονήν, φοβοῦμαι ὅτι μόνον τὸ πρῶτον
ἡμῖς τῆς συμβουλῆς του θὰ δυνηθῶσι ν' ἀκολουθήσωσι.

— Ἡξεύρω, μοι εἶπεν, ὅτι ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι οἱ δοξάζοντες ὅτι ἂν, παρὰ
τὰς κοινὰς προτροπὰς, ἢ Ἑλλάς ἐπιχειρήσῃ τι ῥιψοκίνδυνον, θέλει βιάσει τὴν
Εὐρώπην νὰ τὴν παρακολουθήσῃ καὶ νὰ τὴν συνδράμῃ· ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι ἀπα-
τῶνται, καὶ πρέπει νὰ πεισθῶσιν ὅτι οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην συνδρομὴν θέλει λάβει ἢ
Ἑλλάς, δι' ἣν, ἔτι ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῆς Εὐρώπης πράξῃ.

— Ἄν ὑπάρχουσιν οἱ οὕτω φρονοῦντες, τῷ εἶπον, τὸ ἀγνοῶ. Ἄλλὰ πέπει-
σμαι ὅτι ἐν Ἀθήναις θέλετε εὖρει ἐσχηματισμένην κοινήν γνώμην ὅτι ἢ Ἑλ-
λάς, εἰς τὴν κατωφέρειαν εἰς ἣν ὤθησεν αὐτὴν ἢ Εὐρώπη, καὶ ἂν ὑπετίθετο
ὅτι ἤθελε δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ὀπισθοδρομήσῃ, οὐδὲ κἂν ν' ἀναχαιτισθῇ, οὐδὲ
δύναμαι νὰ φαντασθῶ Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἔχουσαν τὴν δύναμιν, καθ' οἴαν
δῆποτε εἰσήγησιν νὰ χαλινώσῃ τὰς ἐλπίδας τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων ὑπὲρ
αὐξήσεως τῆς πατρίδος των καὶ τῶν ἔξω ὁμογενῶν ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεώς
των, ἐλπίδας στηριζομένας εἰς ἐπισήμους τῆς Εὐρώπης ἀποφάσεις, καὶ προ-
σέτι νὰ πείσῃ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ν' ἀνεχθῇ ἀπαθῶς τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν
χρεωκοπίαν του.

— Περὶ τῶν ἔξω Ἑλλήνων, μοι εἶπε, πολὺ ἀμφίβολον εἶναι ἂν ἐμπνέωνται
ὑπὸ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ. Ἄλλὰ τὸν διεβεβαίωσα ὅτι ὡς πρὸς τοῦτο ἐντελῶς
ἀπατάται. Τινὲς τῶν Δυνάμεων προσέθηκα ἔπειτα, φοβοῦνται καὶ θέλουν ν' ἀπο-
φύγουν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον· ἢ Γαλλία δὲν τὸν θέλει, ἵνα ἔχῃ ὅλας τὰς δυνάμεις
τῆς διαθέσιμους ὅπως εἰς πρῶτην περίστασιν τὰς μεταχειρισθῇ κατὰ τῆς Γερμα-
νίας· ἢ Αὐστρία δὲν τὸν θέλει δι' ἄλλους λόγους. Κατ' ἐμὲ, εἰς μόνος τρόπος
ὑπάρχει πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ πολέμου, νὰ βιάσωσιν αἱ Δυνάμεις τὴν Τουρκίαν
νὰ ἐκτελέσῃ τὰς ἀποφάσεις τοῦ Βερολίνου.

— Ἄλλ' ἂν, ἀπήντησεν, ἢ Τουρκία δὲν θέλῃ; Βλέπετε πόσας δυσκολίας
ἀντιτάττει εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Δουλκίνου, ἥτις τώρα μόνον περατοῦται.

— Καὶ συμφέρει τοῦτο εἰς τὴν Εὐρώπην; ἠρώτησα. Ἄφοῦ μέχρι τέλους θὰ ἐπεμβῆ, διατί δὲν ἐπεμβαίνει ἀπ' ἀρχῆς ὅπερ καὶ ἠθικώτερον καὶ ἀξιοπρεπέστερον εἶναι διότι ἐπεμβαίνει ὑπὲρ σεβασμοῦ καὶ ἐκτελέσεως τῶν ἰδίων αὐτῆς ἀποφάσεων, καὶ ἐπεμβαίνει πρὸς τὴν τοῖς πᾶσι συμφέρουσαν ἐνίσχυσιν τῆς Ἑλλάδος, καὶ οὐχὶ ἀφοῦ ἀφήσῃ νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἐξασθένεισι τοῦ διὰ τὴν Ἀνατολικὴν ἰσορροπίαν τόσο ἀναγκαίου τούτου στοιχείου.

Ἐπὶ τέλους μοι εἶπεν ὁ κ. Ράδοιτς ὅτι ἐννοεῖ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ μὴ ἀναστείλῃ παντάπασιν ἡ Ἑλλὰς τὰς πολεμικὰς παρασκευὰς τῆς, νὰ ἐπιτείνῃ μάλιστα αὐτὰς, ὥστε νὰ ἀποκτήσῃ τάχιστα στρατὸν ἀξιόμαχον, ὅποιον δὲν εἶχε μέχρι τοῦδε, οὔτε τῶρα ἔχει ἀκόμη ἀλλ' ὅτι δὲν πρέπει νὰ σπεύσῃ εἰς οὐδὲν κίνημα.

— Ν' ἀναλάβῃ, τῷ ἀπήντησα, τοιαύτην τινὰ ἐπίσημον ὑποχρέωσιν ἔσται νομίζω ἀδύνατον, διότι ἂν ἡ Εὐρώπη δὲν εὕρῃ εὐλογον νὰ τιμῆσῃ τὴν ὑπογραφήν τῆς, ἡ Ἑλλὰς θὰ ἀναγκασθῇ νὰ τιμῆσῃ αὐτὴν οἷους δήποτε κινδύνους καὶ ἂν διατρέξῃ. Ἀλλὰ πραγματικῶς φρονῶ ὅτι εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα ἀπολήγουσιν αἱ σκέψεις ἡμῶν· διότι αἱ μὲν παρασκευαὶ οὐ μόνον δὲν θὰ παύσωσιν, ἀλλὰ καὶ δραστηριώτατα θὰ ἐξακολουθῶσι, τὸ δὲ δι' αὐτὰς ἀπαιτούμενον χρονικὸν διάστημα ἔσται πιθανῶς οὐχὶ τινῶν ἡμερῶν ἴσως οὔτε τινῶν ἐβδομάδων καὶ εἰς τοῦτο τὸ διάστημα πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι ἡ Εὐρώπη θὰ συμφωνήσῃ τέλος ἵνα τηρήσῃ τινὰ διαγωγὴν ἀξίαν ἑαυτῆς, ὅπερ ὅταν ἰδῇ προμηθυόμενον ἡ Ἑλλὰς, οὐδόλως ἀμφιβάλλω ὅτι θέλει περιμείνειν μετὰ τινος ὑπομονῆς καὶ μετὰ σεβασμοῦ τὴν ἐξομάλυνσιν τῶν δυσχερειῶν.

Δέξασθε κτλ.

Α. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

7

Παρίσιον τὴν 31 Ὀκτωβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Βράιλας πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Σήμερον ἔλαβον παρὰ τῆς ἐν Βιέννῃ Β. Πρεσβείας τὸ ἀποσταλὲν αὐτῇ τηλε-

γράφημα, ἵνα τὸ κοινοποιήσῃ καὶ εἰς τὰς ἄλλας, καὶ θέλω συμμορφωθῆ πρὸς τὰς ἐν αὐτῷ ὁδηγίας.

Ἡ ἐνταῦθα ὑπουργικὴ κρίσις ἔληξε χθές, τοῦ μὲν Ὑπουργείου παραδεχθέντος τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς Βουλῆς, τῆς δὲ Βουλῆς δούσης ψῆφον ἐμπιστοσύνης διὰ 293 κατὰ 131, approuvant les actes du Gouvernement et confiante dans ses déclarations. Ἡ ἄκρα ἀριστερὰ κατεψήφισε τὴν δήλωσιν ταύτην, καὶ ὀλίγοι τῆς πλειονότητος δὲν ἐψήφισαν, καίτοι ὑποστηρίζοντες τὸ Ὑπουργεῖον. Ἄμα μαθὼν τὰ τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, μετέβην εἰς τὸ Ὑπουργεῖον καὶ ὁ Κύριος Βαρθελεμῦ Σαιντιλαίρ μ' ἐβεβαίωσε ὅτι δὲν εἶχε δοθῆ ἔγγραφο παραίτησις, δι' ὃ ἐνόμισα περιττὸν νὰ σᾶς τηλεγραφήσω, καὶ ὅτι ἐλπίς ἦτο νὰ συμβιβασθῆ ἡ ὑπόθεσις ἐν τῇ ἐπομένῃ συνεδριάσει, μοι εἶπε δὲ ταυτόχροτως, ὅτι οὐδὲν ἤττον ἡ θέσις τοῦ Ὑπουργείου εἶναι πάντοτε ἐπισφαλῆς, ἀφ' οὗ ἡ συμπολίτευσις δὲν εἶναι ἀρκετὰ συμπαγῆς καὶ τὰ δύο ἄκρα συνενούμενα δύνανται κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν νὰ θέσωσι τὸ Ὑπουργεῖον ἐν μειοψηφίᾳ.

Τὸ πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου γινώσκατε ἐκ τῶν ἐφημερίδων καὶ ἐκ περισσοῦ ἐπισυνάπτω τὸ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν ἀναφερόμενον χωρίον. Περὶ τούτου ἐλάλησα εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸν, καὶ τῷ εἶπον, ὅτι εἶδον εὐχαρίστως τὴν ἀπόφασιν τῆς Γαλλίας νὰ μὴ ἀποσπασθῆ τῆς εὐρωπαϊκῆς συμφωνίας, ὅτι ἡ εἰρήνη δὲν ἀσφαλίσκεται εἰμὴ διὰ τῆς πλήρους ἐκτελέσεως τῆς συνθήκης, καὶ ὅτι καὶ ἐγὼ εἶχον τὴν πεποιθήσιν que la volonté des puissances, ὡς λέγει τὸ πρόγραμμα, finira par prévaloir οὐ μόνον ἐν τῷ ζητήματι τοῦ Δουβλίνου ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ, ὅτι ὅμως ἡ ὀπισθοπορτία τῆς Τουρκίας ἐγένετο τοσοῦτον καταφανῆς ἐν τῷ προκειμένῳ ζητήματι, ὥστε ἐνδεικνύει σαφῶς εἰς τὴν Εὐρώπην τι ὀφείλει νὰ πράξῃ, ἐὰν θέλῃ τῶντι ν' ἀποφύγῃ νέας συγκρούσεις, τῷ προσέθηκα δὲ ὅτι ἡμεῖς ἐξακολουθοῦμεν ἐτοιμαζόμενοι, διότι τὸ νὰ πράξωμεν ἄλλως εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον.

Διατελῶ κ.τ.λ.

Π. ΒΡΑΪΛΑΣ ΑΡΜΕΝΗΣ.

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Βιέννῃ Πρεσβείας.

Vienne le 4 Novembre 1880.

J' ai entretenu aujourd' hui le Ministre des Affaires Etrangères revenu hier de Pesth dans le sens de votre télégramme du 8 Novembre. La réponse était que son intention était de déclarer aux délégations que relativement à l' exécution des questions pendantes et spécialement de la question Hellénique la décision prise par les Puissances à Berlin n' entraînait pas l' obligation pour elles d' en poursuivre la solution par des mesures coërcitives contre la Porte. Neanmoins, il avait déclaré en outre se réserver toute liberté d' action quant aux mesures y relatives qu' il lui paraîtrait utile de prendre à l' avenir et selou les circonstances.

Détails par poste.

ARGYROPOULO.

Μετάφρασις.

Βιέννη τὴν 4 Νοεμβρίου 1880.

Ἐλάλησα σήμερον τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπανελθόντα χθὲς ἐκ Πέστης κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀπὸ 8 Νοεμβρίου ὑμετέρου τηλεγραφήματος. Ἀπήντησεν ὅτι ἡ πρόθεσίς του ἦτο νὰ δηλώσῃ εἰς τὰς Ἐπιτροπείας ὅτι, ὡς πρὸς τὰ ἐκκρεμῆ ζητήματα καὶ ἰδίως τὸ Ἑλληνικόν, ἡ παρὰ τῶν Δυνάμεων ἐν Βερολίῳ ληφθεῖσα ἀπόφασις δὲν συνεπήγετο δι' αὐτὰς τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐπιδιώξῃσιν τὴν ἐκτέλεσίν της διὰ μέτρων ἐκβιαστικῶν κατὰ τῆς Πύλης καὶ ὅτι ἐκτὸς τούτου, εἶχε δηλώσει ὅτι ἐπιφυλάσσεται πᾶσαν ἐλευθερίαν ἐνεργείας ὡς πρὸς τὰ σχετικὰ μέτρα ἅπερ ἤθελε νομίσῃ ὡφέλιμον νὰ λάβῃ ἐν τῷ μέλλοντι ἀναλόγως τῶν περιστάσεων.

Ἐκτενέστερον ταχυδρομικῶς.

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

Βιέννη τὴν 4 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Γ. Ἀργυρόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Α. Κουμουνοδοῦρον.

Ἐλαβον τὸ ὑμέτερον κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς 8 τρέχοντος, τὸ ἀφο-
ρῶν εἰς τὰ δημοσιευθέντα ὑπὸ τῶν ἐν Ἀθήναις τηλεγραφικῶν Πρακτορείων περὶ
τῶν ἐν συνεδριάσει τῶν ἐν Πέστη εἰδικῶν Ἐπιτροπειῶν (délégations) ὑπὸ τοῦ Βα-
ρῶνου Haymerle λεγθέντων, περὶ ὧν δὲν ἀνέφερα μὲν ὑμῖν τηλεγραφικῶς ἀλλὰ
διὰ τοῦ ἀπὸ $\frac{27 \text{ Ὀκτωβρίου}}{8 \text{ Νοεμβρίου}}$ καὶ ὑπ' ἀριθ. 333 ἐγγράφου μου, διαβιβάσας ὑμῖν συν-
νημένως καὶ φύλλον τοῦ Pester Lloyd τῆς 5^{ης} Νοβρίου περιέχον τὰ πρακτικὰ τῆς
συνεδριάσεως.

Κατὰ τὰ πρακτικὰ ταῦτα ἔλαβε πράγματι ἀφορμὴν ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν
Ἵπουργὸς νὰ εἴπῃ ὅτι « αἱ ἐν Βερολίνῳ ἀπὸ κοινοῦ ληφθεῖσαι ἀποφάσεις δὲν συνε-
πέφερον καὶ τὴν ὑποχρέωσιν διὰ τὰς Δυνάμεις ν' ἀναλάβωσιν αὐταὶ αὐταὶ καὶ
τὴν ἐκτέλεσιν. » Ὡστε καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν δήλωσιν ταύτην τὰ τηλεγραφη-
ματα τῶν Πρακτορείων δὲν ἐξελέγχονται ὡς ἀπέχοντα πολὺ τῆς ἀληθείας.

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ἐπέστρεψεν ὁ Ἵπουργὸς χθὲς ἐκ Πέστης, ἡδυνήθην δὲ
σήμερον νὰ λάβω παρ' αὐτῷ ἀκρόασιν.

Ἄφου τῷ ἐξέφρασα πόσον ἐξετιμῆθησαν ἐν Ἑλλάδι αἱ τόσον συμπαθητικαὶ
ἐκφράσεις ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἅς μετεχειρίσθη ὡς Ἵπουργὸς κατὰ τὰς περὶ
τῶν ἐξωτερικῶν πραγμάτων συζητήσεις ἐν ταῖς Ἐπιτροπείαις, παρετήρησα αὐτῷ
ὅτι ἐξ ἄλλου, μεγάλως ἀνησύχησε τὸ ἐλληνικὸν κοινὸν ἢ φράσις του ὅτι,
« πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως ὡς πρὸς τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν λύσιν τοῦ ἐλ-
ληνικοῦ ζητήματος δὲν εἶχον ἀναλάβει ὀριστικὰς ὑποχρεώσεις αἱ Δυνάμεις. »
Προσέθεσα, ὅτι περὶ τῶν λόγων τούτων ἐδημοσιεύθησαν τηλεγραφηματα ἐν Ἀθή-
ναις, ἅτινα παραμορφώσαντα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὴν ἔννοιαν, ἡδύναντο νὰ
καταστῶσιν ἀφορμὴ ἐξάψεως τῶν πνευμάτων ἐν Ἑλλάδι καὶ νὰ παρεξέωσι θάρρος
τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει ὅτι ἐπίσημον ἀντίτυπον τῶν πρακτικῶν τῆς συνε-
δριάσεως δὲν μοὶ εἶχε καταστῆ δυνατὸν ν' ἀποκτήσω καὶ ὅτι τὸν παρεκάλουν νὰ
μὲ φωτίσῃ κατὰ πόσον τὸ φύλλον τοῦ Pester Lloyd εἶχεν ἀκριβῶς καταχωρίσει
τὰ περὶ τούτου.

Εἰς τὴν ἐρώτησίν μου ἀπήντησεν ὁ Βαρώνος Haymerle, ὅτι κατὰ τὴν ἐν ταῖς Ἐπιτροπείαις συζήτησιν ἐξέφερε τὴν γνώμην ὅτι: «σχετικῶς πρὸς τὰ ἐκκρεμῆ ἀνατολικὰ ζητήματα καὶ εἰδικῶς πρὸς τὸ ἐλληνικόν, αἱ ὑπὸ τῶν Δυνάμεων ἐν Βερολίῳ ληφθεῖσαι ἀποφάσεις δὲν συνεπέφερον καὶ τὴν ὑποχρέωσιν δι' αὐτάς νὰ ἐπιδιώξωσι τὴν λύσιν των διὰ τῆς χρήσεως καταναγκαστικῶν κατὰ τῆς Πύλης μέτρων.» Ἄλλως, προσέθεσε πάραυτα ὁ Ἵπουργός, ὡς ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ εἰσηγητοῦ Κ^{ος} Falk μνημονεύεται, δὲν ἔλλειψα τοῦ νὰ διακηρύξω ἐνώπιον αὐτῶν τῶν Ἐπιτροπειῶν ὅτι: «ἐπιφυλάσσομαι πᾶσαν τὴν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν τῆς ἐνεργείας μου, ὡς πρὸς τὰ μέτρα ἅτινα ἤθελον κρίνει σκόπιμον νὰ λάβω εἰς τὸ μέλλον καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις.»

«Ὅτε διῆλθεν ἐντεῦθεν ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ Βασιλεὺς, ἐξηκολούθησεν ὁ Βαρώνος Haymerle, ἐθεώρησα χρέος μου νὰ τῷ ὑποδείξω, ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ, ὅτι οὐχὶ μόνον ἐκ συμπαθείας πρὸς τὸ προσωπὸν του καὶ πρὸς τὸν Ἑλληνισμόν ἐν γένει ἀλλὰ καὶ ἔνεκα δημοσίων καὶ μεγάλων συμφερόντων ἅτινα συνδέουσι τὴν Αὐστρο - Οὐγγρικήν Μοναρχίαν μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐνέκειτο ἐν τῇ πολιτικῇ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Αὐτοκράτορος νὰ συντελέσῃ τὸ ἐπ' αὐτῇ παντὶ σθένει, εἰς τὴν εὐδότησιν τοῦ περὶ ὀρίων ζητήματος. Οὐχ' ἤπτον ὅμως δὲν ἀπέκρυφα τῇ Αὐτοῦ Μεγαλειότητι τότε, ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ προβῇ ἡ Αὐστρία, πρὸς ἐπίτευξιν τῆς λύσεως τῆς περὶ ἐλληνικῶν ὀρίων διαφορᾶς, εἰς πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας. Τοῦτ' αὐτὸ ἐδήλωσα καὶ ἐν ταῖς Ἐπιτροπείαις, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἄλλως τε εἶχε σχηματισθῆ, ὡς εἰξέυρετε, σπουδαῖον κόμμα ἀποδοκιμάζον πᾶσαν πολιτικὴν καταναγκασμοῦ καὶ πίσεως κατὰ τῆς Πύλης.»

Περίληψιν τῆς ὡς ἀνωτέρω μετὰ τοῦ Κυρίου Ἵπουργοῦ ὁμιλίας μου διεβίβασα Ἵμῖν σήμερον διὰ τηλεγραφήματος οὐτινος ἀντίγραφον ἐπισυνάπτω ὧδε.

Δέξασθε κτλ.

Γ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

10

Ἐν Βιέννῃ τὴν 5 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Ἀργυρόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Κατὰ τὴν χθεσινὴν μετὰ τοῦ βαρῶνου Haymerle συνέντευξίν μου ἐγένετο λόγος καὶ περὶ τῆς λαβούσης χώραν ἐν Ἑλλάδι ὑπουργικῆς κρίσεως, ἧτις ἀπέληξεν

εις τὸν σχηματισμὸν νέας Κυβερνήσεως ὑπὸ τὴν ὑμετέραν Προεδρείαν ἐξέθεσα δ' αὐτῷ ὅτι κατὰ τὰς ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Ἀντιπροσώπων γενομένας ἐκ μέρους ὑμῶν δηλώσεις, σκοπὸς τῆς παρουσίας Κυβερνήσεως ἦτο οὐχὶ μόνον νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς ὑπὸ τῆς προκατόχου ἐν ἐνεργείᾳ τεθείσας στρατιωτικὰς παρασκευὰς, ἀλλὰ καὶ νὰ τὰς ἐπισπεύσῃ ὅσον οἶόν τε, νὰ τὰς συμπληρώσῃ ἐν ἀνάγκῃ καὶ νὰ τὰς αὐξήσῃ, ὅπως διατελῇ παρεσκευασμένη καὶ εἰς θέσιν νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα βεβαίως παρουσιασθησομένας περιστάσεις. Προσέθεσα ὅτι ἡσπάσθη τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν ἡ νέα Κυβέρνησις καὶ διότι ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ τῆς κοινῆς γνώμης ἐν Ἑλλάδι ῥεῦμα, καὶ διότι αἱ σημεριναὶ περιστάσεις τὴν ἐνέβαλον εἰς τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην τοῦ νὰ μὴ δυνηθῇ ν' ἀκολουθήσῃ ἄλλην ἢ τὴν τοιαύτην πολιτικὴν.

Εἰς ταῦτα παρετήρησεν ὁ κ. Ὑπουργὸς ὅτι δὲν τὸν λανθάνει μὲν τὸ κρίσιμον καὶ δυσχερὲς τῆς θέσεως εἰς ἣν εὐρίσκεται τὴν σήμερον ἡ Ἑλλάς, ἀλλ' ὅτι τρέφει τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν θέλει ὠθήσει τὰ πράγματα προώρως καὶ πλέον τοῦ δέοντος οὐδὲ θέλει λησμονήσῃ ὅτι ἐν τῷ λόγῳ: «*piano va lontano*» ἔγκειται πραγματικὴ καὶ μεγάλῃ ἀλήθεια.

Δὲν ἠθέλησα νὰ προκαλέσω εἰδικώτερον τὰς κρίσεις τοῦ Ὑπουργοῦ, προτιμήσας νὰ ἀφήσω εἰς τὸν κ. Ὑψηλάντην, πρὸς ὃν ὑπάρχει ἐλπίς νὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἔξοδος τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα, τὴν περίστασιν νὰ ἐπανεέλθῃ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν ἡμετέρων παρασκευῶν καὶ δυνηθῇ νὰ ἀκούσῃ ὀριστικώτερόν τι περὶ τῆς πολιτικῆς ἣν τυχὸν θέλει ἀκολουθήσῃ ἡ ἐνταῦθα Κυβέρνησις, καθ' ἣν περίπτωσιν δεινωθῶσιν αἱ σχέσεις μας μετὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης.

Δέξασθε κ.τ.λ.

Γ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

11

Ἐν Βερολίῳ τῇ 5 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Ῥαγκαβῆς πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοδοῦρον.

Ὁ Κύριος Λιμβούργ, εἰς ὃν ἀνέφερα μέρος τῆς συνδιαλέξεώς μου μετὰ τοῦ Κυρίου Ῥάδοβιτς, μὲ διεβεβαίωσε καὶ αὐθις διὰ θερμῶν λέξεων περὶ τῶν συμπα-

θειῶν ἅς τρέφει ἡ Γερμανικὴ κυβέρνησις πρὸς τὴν Ἑλλάδα, εἰπὼν μοι ὅτι τὴν Ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν ὁὖν θεωρεῖ ὡς ἐγκαταλειφθεῖσαν, οὐδὲ θέλει παύσει διὰ πάσης αὐτῆς τῆς ἐπιρροῆς ὑποστηρίζουσα καὶ συνιστώσα αὐτὴν καὶ ὑπὲρ αὐτῆς συνηγοροῦσα. Προσέτι δ' ἂν τις τῶν Δυνάμεων θελήσῃ καὶ δι' ὕλικῆς ἐπεμβάσεως νὰ ὑπερμαχήσῃ αὐτῆς, ἡ Γερμανία δὲν θέλει παντάπασι ἀντιστῆ ἢ ἀντιπράξῃ, ἀλλ' ὡς ἔχουσι τὰ πράγματα σήμερον, ἡ ἰδία δὲν δύναται νὰ ἐπεμβῆ ὕλικῶς πρὸς τὴν δι' ὅπλων ὑποστήριξιν τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων καὶ ἀξιώσεων.

Ἐγὼ δὲ τῷ ἀπήντησα ὅτι πολῦτιμος εἶναι διὰ τὴν Ἑλλάδα βεβαίως ἡ συμπάθεια τῆς Γερμανίας, ἀλλὰ γνωρίζων τοὺς Τούρκους, καὶ βλέπων τὴν εἰς Δουλοσίνον διαδραματιζομένην κωμωδίαν, πέπεισμαι ὅτι πᾶσαι αἱ προτροπαὶ καὶ συστάσεις καὶ αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων τυχὸν Δυνάμεων οὐδὲν θέλουσι φέρει ἀποτέλεσμα, ὅταν δὲν ὑποστηρίζονται καὶ ὑπὸ ὕλικῶν ἐπιχειρημάτων, δι' ὃ ἡ Ἑλλάς ἔχει καθήκον νὰ ἐξακολουθῇ δραστηρίως τὰς παρασκευὰς τῆς, οὐδὲ ἐπιτρέπεται αὐτῇ καὶ τῇ Κυβερνήσει τῆς νὰ πράξωσιν ἄλλως, ἀφοῦ ἐδόθη ἡ ὥσις ὑπὸ τῆς Εὐρώπης, καὶ ὅτι μᾶς ἐναπολείπεται ἡ ἐλπίς, μέχρις οὔ συμπληρωθῶσιν αἱ ἡμέτεραι παρασκευαί, νὰ ἐπέλθῃ τις ῥοπή εἰς τὴν γενικὴν πολιτικὴν, ἣτις νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὰς Δυνάμεις νὰ ἐνεργήσωσι συμφώνως πρὸς ἣν ἀνέλαβον ὑποχρέωσιν.

Δέξασθε κ.λ.π.

Α. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

12

Ἐν Λοιδίνῳ τὴν 6 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κοντόσταυλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοδοῦρον.

Προχθές, ἤτοι τὴν τρίτην, ἔλαβα ἰδιαιτέραν συνέντευξιν μετὰ τοῦ ἄρτι ἐπανακάμφαντος ἐνταῦθα Lord Granville ὅστις μ' ἐδέχθη λίαν φιλοφρόνως. Περιελθόντος δὲ τοῦ λόγου εἰς τὸ ἡμέτερον ζήτημα, εἶπον τῇ Αὐτοῦ Ἐξοχότητι, κατ' ἀκριβείαν, τὰ ἑξῆς:

« Ἡ κατάστασις τῆς διοικήσεως καὶ ἰδίᾳ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας εἶναι » τριαύτη ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις τῆς Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας, ὥστε εἰκότως δύναται » τις νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι διατελοῦσιν ἀμφοτέραι ἐν πλήρη κοινωνικῇ ἀποσυνθέσει.

» ἡ ληστεία ὑπάρχει πανταχοῦ ὡς ἀναγνωρισμένη τις δύναμις καὶ ὄχι μόνον
 » παραλύει πᾶσαν βιοποριστικὴν ἐργασίαν διὰ τῆς παρεμποδίσεως τῆς συγκοινωνίας,
 » ἀλλ' εἰσέρχεται ἀκωλύτως εἰς τὰ χωρία καὶ εἰς αὐτῶν τῶν πόλεων τὰ
 » περίχωρα, τὰ ὅποια διαρπάζει καὶ καταδηροῖ, διασκορπίζουσα τοὺς κατοίκους,
 » οἵτινες ζητοῦσι καταρύγιον εἰς τὰ ὄρη. Διάφορα ὀνόματα οὕτω πως ἐρημωθέντων
 » χωρίων ἀνέφερα εἰς τὸν Sir Julian Pannsfote ἐν ἀπουσίᾳ τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος
 » τῆτος καὶ σήμερον προστίθημι ὡς νέον παράδειγμα, ἐκεῖνο τοῦ Παπηγοῦ τῆς
 » Ἡπειροῦ. Ὅτι ἕμως ἐπιθέτει τὴν κορωνίδα εἰς τὴν τοιαύτην κατάστασιν, εἰ-
 » ναι, ὅτι αἱ ἐν τῷ τόπῳ Τουρκικαὶ ἀρχαὶ ἀντὶ νὰ μετέρχωνται τὰ παρ' αὐταῖς
 » μέσα πρὸς καταστολὴν τοῦ ἐγκλήματος καὶ διατήρησιν τῆς τάξεως, περιορίζουσι
 » τὴν μέριμναν αὐτῶν εἰς μόνην τὴν καταδίωξιν καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν
 » χριστιανῶν κατοίκων ἐπὶ ταῖς διαθέσεσι καὶ τάσεσιν αὐτῶν πρὸς τὴν μετὰ
 » τῆς Ἑλλάδος ἔνωσιν, ἵνα καταστείλωσι διὰ τοῦ τρόμου τὰ αἰσθήματα αὐτῶν
 » ταῦτα. Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἀκόμη ἐκακοποιήθησαν εἰς διάφορα μέρη τῆς Θεσσαλίας
 » οἱ γονεῖς καὶ οἱ συγγενεῖς νέων τινῶν οἵτινες κατετάχθησαν εἰς τὸν
 » Ἑλληνικὸν στρατόν, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐκβιάσεως τῆς
 » ἐπανόδου αὐτῶν. Ἄλλ' ἡ θέσις αὕτη τῶν πραγμάτων, ὀφείλομεν πάντως νὰ
 » ὁμολογήσωμεν, ὅτι εἶναι ἀναπόφευκτος καὶ οὕτως εἰπεῖν φυσικὴ ἐν ταῖς εἰρη-
 » μέναις ἐπαρχίαις, ὡς ἐκ τῆς ἀνωμύλου ὑπάρξεως εἰς ἣν περιέστησεν αὐτάς ἡ
 » Εὐρώπη, ἥτις, ἐνῶ ἀρ' ἐνὸς κατεκύρωσεν αὐτάς, διὰ τῆς ἐν Βερολίνῳ Συνδια-
 » σκέψεως εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀφίνει αὐτάς ἐξ ἑτέρου, ὑπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγόν,
 » ἔρμαιον τῆς αὐθαιρέτου Τουρκικῆς ἐκδικήσεως. Ἡ Ὑμ. Ἐξοχότης θέλει ἐν
 » τούτοις κατανοήσει, ὅτι ἐὰν ἡ ἐκ τῆς καταστάσεως ταύτης τύχη τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ
 » καὶ Ἡπειρῷ Ἑλλήνων τυγχάνη ἀδιάφορος εἰς τὰς μεγάλας Δυνάμεις, ὁ δὲν εἶναι
 » δυνατὸν νὰ θεωρῆται ἀνεκτὴ καὶ ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, οὕτινος ἡ ὀρμή,
 » ὑποθαλαπομένης καὶ ἐντεῦθεν τῆς οἴκοθεν ἄλλως καὶ λίαν δεδικοιολογημένης
 » ὑφισταμένης ἀνυπομονησίας αὐτοῦ, ἵνα λάβῃ τὸ αὐτῷ ἐπισήμως δοθέν, ὀφείλει
 » ἐπὶ τέλος νὰ κατασταθῇ ἀκράτητος καὶ εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε οὐδεμία ἀπολύτως
 » Κυβέρνησις νὰ ἦναι δυνατὴ, ἂν ἤθελε νὰ δείξῃ χαλαρότητα περὶ τὰς στρατιωτικὰς
 » παρασκευὰς καὶ δισταγμὸν περὶ τῆς διὰ τῶν ὀπλων ὑποστηρίξεως τῶν Ἑλληνικῶν
 » δικαίων. Ἠρχίσταμεν λοιπὸν καὶ ἐξακολουθοῦμεν ὀπλιζόμενοι, οὐχί, ὡς οἱ ἐχθροὶ
 » ἡμῶν διαδίδουν, διότι θέλομεν νὰ ῥυμουκῆσωμεν τὴν Εὐρώπην, ἐξαναγκάζοντες
 » προῶρως τὴν ἔμπρακτον αὐτῆς ἐπέμβα-

» σιν, καθόσον ἀπ' ἐναντίας πλήρη ἔχοντες συνειδήσιν τοῦ κινδύνου εἰς ὃν ἐκτιθέ-
 » μεθα, ἔχομεν καὶ πλήρη συνειδήσιν τῆς ἀνάγκης εἰς ἣν διατελοῦμεν πρὸς δια-
 » τήρησιν τῆς εὐρωπαϊκῆς εὐνοίας, ἀλλὰ διότι ἡ Κυβέρνησις δὲν δύναται νὰ
 » πράξῃ ἄλλως, ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ ἐκθέσῃ τὸν τόπον εἰς δεινὴν ἐπανάστασιν. Ἀλλὰ
 » δὲν εἶναι μόνον ὁ λόγος οὗτος δι' ὃν ἡ Κυβέρνησις προσφέρεται ὡς προσφέρεται
 » εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν. Ἡ Κυβέρνησις καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν εἰρημέ-
 » νων ὀφείλει νὰ ἐξακολουθήσῃ προβαίνουσα εἰς τὸ στάδιον ἐν' ᾧ εἰσῆλθε, διότι
 » δὲν δύναται νὰ ὀπισθοδρομήσῃ ἐν αὐτῷ, καθόσον εἰς πλήρη ἐξάντλησιν περιελ-
 » θούσα, ὡς ἐκ τῶν γενομένων δαπανῶν καὶ βλέπουσα ἐλαττωθέντας, ἂν ὅχι ἐν-
 » τελεῶς στειρεύσαντας τοὺς τακτικούς αὐτῆς πόρους, ἕνεκα τῆς ἀπὸ τῆς ἐργα-
 » σίας ἀφαιρέσεως ὅλης ἀνεξαιρέτως τῆς νεότητος αὐτῆς καὶ τοῦ ἐντεῦθεν ἐπερ-
 » γομένου περιορισμοῦ τῆς παραγωγῆς, ἐὰν ἤθελε νὰ σταματήσῃ, δὲν βλέπει
 » ἐνώπιον αὐτῆς, ἢ πλήρη χρεωκοπίαν, εὐθὺ ἐπὶ τέλειον ἠθικὸν χάος ἄγουσαν.
 » Ταῦτα ἐθεώρησα καθήκον μου νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν Ἑμετέραν Ἐξοχότητα ἵνα
 » δυνηθῇ αὕτη νὰ κατανοήσῃ, καὶ εὐαρεστουμένη, καταστήσῃ καὶ εἰς ἄλλους
 » καταληπτὴν, τὴν ἀληθῆ ἡμῶν θέσιν καὶ ἐν τῇ ὑψηλῇ αὐτῆς συνέσει ἀποφασίση
 » περὶ τοῦ ἐν γένει πρακτέου ὡς πρὸς τὸ ἡμέτερον ζήτημα. »

Εἰς ταῦτα, τὰ ὁποῖα ὁ Lord Granville ἤκουσε μετὰ συντόνου προσοχῆς καὶ μετὰ ἤθους ἐνδεικνύοντος τελείαν ἀποδοχὴν καὶ ἔγκρισιν, παρατήρησεν ὅτι αἱ Δυ-
 νάμεις εἰσὶν νῦν ἀπησχολημένοι εἰς τὸ ζήτημα τοῦ Dulcigno τὸ ὁποῖον, προσέθηκε
 μετὰ μειδιάματος ὑπεμφαίνοντος ὁμολογίαν τοῦ ἐμπαιγμοῦ εἰς ὃν αἱ Δυνάμεις
 ἦσαν ἐκπεθειμένοι, πρόκειται νὰ λυθῇ συντομώτατα, ὡς ἀνεκοίνωσεν ἐσχάτως
 πάλιν ἡ Πύλη εἰς τὴν Γερμανικὴν καὶ τὴν Αὐστριακὴν Κυβέρνησιν. Ὅπως δὴ-
 ποτε μετὰ τὸ τέλος αὐτοῦ, θὰ προβῶσιν, εἶπε, βεβαίως αἱ Δυνάμεις εἰς συνεννόη-
 σιν καὶ περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ζητήματος. Εἶτα δὲ μὲ ἠρώτησεν ἐὰν ἦναι ἀληθὲς
 ὅτι Δυνάμεις τινὲς ἀπεθύμουν τῇ Ἑλληνικῇ Κυβερνήσει παρατηρήσεις μετὰ συμ-
 βουλῶν πρὸς ἀποτροπὴν αὐτῆς ἀπὸ παντὸς κατὰ τῆς Τουρκίας ἐπιχειρήματος.
 Μετὰ τὴν ἀπάντησίν μου δέ, ὅτι οὐδεμίαν εἶχον περὶ τούτου παρὰ τῆς Ἑμ. Ἐξ.
 εἰδήσιν, ἀλλ' ὅτι εἶχον ἀναγνώσει καὶ ἐγὼ τοιαῦτά τινα εἰς τὰ κοινὰ ἐν ταῖς ἐφη-
 μερίσι τηλεγραφήματα, μοὶ ἀπηθύμουν ἄλλην ἐρώτησιν, ἐὰν δηλαδὴ ἐφρόνουσιν,
 ὅτι θὰ ἡμεθα εἰς θέσιν ν' ἀντιπαραταχθῶμεν κατὰ τῶν Τούρκων, οἵτινες ἦσαν
 ἀγαθοὶ στρατιῶται. Εἰσὶ πρὸ πάντων πολλοὶ, ἀπήντησα, διότι ἡ Τουρκία ὡς
 ἀριθμητικῶς ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ὑπερτέρα ἡμῶν, ἔχει δυνάμεις πολλῶ τῶν ἡμε-

τέρων ἀνωτέρας. Βεβαίως, ἐξηκολούθησα, ὁ ἀγὼν θέλει εἶσθαι δεινὸς καὶ ἔμπλεως κινδύνων, ὡς ἐκ τῆς ἀνισότητος τῶν δυνάμεων, ἀλλὰ τὸ καθ' ἡμᾶς πιστεύομεν πάντοτε, ὅτι ἡ Εὐρώπη δὲν θέλει φανῆ ἐπιλήσμων τῶν υποχρεώσεων αὐτῆς καὶ δὲν θέλει ἐγκαταλείψει τὸ ἔργον τῆς.

Δέξασθε κτλ.

A. ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ.

13

Ἐν Βερολίῳ, τῇ 8 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Ῥαγκαβῆς πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ταύτην τὴν στιγμήν ἦλθε πρὸς με ὁ Ἐπιτετραμμένος τῆς Ἀγγλίας, (τοῦ Πρεσβευτοῦ ἀπόντος εἰσέτι), καὶ ἔσχε μετ' ἐμοῦ μακρὰν, καὶ ἀκαδημαϊκὴν, ὡς μοὶ εἶπε, συνδιάλεξιν, ἧς τὸ συμπέρασμα ἐστὶ τοῦτο :

Μοὶ εἶπεν ὅτι πᾶσα ἐπιχείρησις ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος σήμερον θὰ ἦτο λίαν ἐπικίνδυνος δι' αὐτήν, διότι ἡ Εὐρώπη πρὸς τὸ παρὸν καὶ δὲν εἶναι σύμφωνος ἢ εὐδιάθετος νὰ μεταχειρισθῆ βίαν, καὶ μ' ἠρώτησεν ἂν, ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ὅτε θὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς λύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ζητήματος, ἡ αὐτὴ διάθεσις ἀποχῆς ἀπὸ πάσης βίας ἐξακολουθῆ, ἡ Ἑλλάς δὲν ἤθελε, πρὸς ἀποφυγὴν κινδύνων καὶ ἀναβολῶν, κλίνει εἰς τὸ νὰ ἔλθῃ εἰς τινὰ συμβιβασμὸν τροπολογίας τῆς ὁροθετικῆς γραμμῆς. Μοὶ προσέθηκε δ' ὅτι ταῦτα λέγει ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας ὡς ἀπλῆν ὑπόθεσιν, καὶ ἀγνοῶν ἂν τοιαύτη περίστασις θέλει παντάπασι παρουσιασθῆ.

Εἰς ταῦτα ὡς ἐν συντόμῳ τῷ ἀντεπαρετήρησα ὅτι, ὡς γνωστὸν, ἡ Ἑλλάς δραστηρίως ὀπλίζεται, καὶ οὔτε αἱ γενόμεναι μέχρι τοῦδε καὶ ἐξακολουθοῦνται δαπάναι, οὔτε αἱ ἐξαφθεῖσαι ἐθνικαὶ ἐλπίδες ἐπιτρέπουσιν αὐτῇ ν' ἀναστείλῃ καὶ ἐπ' ἐλάχιστον τὰς παρασκευάς τῆς. Ὅτι περὶ τῆς ἀτομικῆς μου πεποιθήσεως προκειμένου, πεποιθήσεως ὅμως ἦτις, ἴσως κατὰ μέρος στηρίζεται καὶ εἰς ἄγνοιαν πολλῶν λεπτομερειῶν, ἐνέργεια δὲν εἶναι πιθανὸν ν' ἀργίση ἀμέσως, διότι δὲν φρονῶ αἱ παρασκευαὶ νὰ ἦναι ἀκόμη ἄρτια, καὶ ἡ ἀναβολὴ ἦν φαίνονται προτιθέμεναι νὰ συστήσωσιν αἱ Δυνάμεις, ἐπέρχεται ἀφ' ἑαυτῆς καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς

φύσεως τῶν πραγμάτων, χωρὶς ὅμως, νομίζω, νὰ ἴηται δυνατὸν νὰ ἐπεκταθῆ καὶ ἐπέκεινα χρονικῶν τινῶν ὁρίων, διότι οὔτε αἱ δαπάναι οὔτε ὁ ἐθνικὸς ἐρεθισμὸς ἐπιτρέπουσι τοῦτο. Τὸ δυνάμενον νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἔκρηξιν θὰ ἦτον, ὡς φοβοῦμαι, τῶ εἶπον, ἂν αἱ Δυνάμεις ἤρχοντο ἐπισήμως καὶ πῶς ἐπιτακτικῶς νὰ ζητήσωσι τὴν ἀποχὴν, ἢ καὶ αὐτὴν τὴν ἐπὶ μακρότερον ἀναβολὴν, διότι τοῦτο θὰ ἐνεθάρρυνε τοὺς ἀνυπομονεστέρους εἰς τὸ νὰ ἀποπτύσωσιν ἐν ἀπελπισίᾳ πάντα χαλινὸν ὑπομονῆς· ἐν ᾧ ἂν αἱ Δυνάμεις περιμένωσιν, αὐτὴ ἡ Ἑλλάς μοι φαίνεται ὅτι θὰ ταῖς παράσχῃ τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν πρὸς συνεννόησιν.

"Ἄν ἡ Εὐρώπη, τῶ εἶπον προσέτι, θέλῃ εἰρήνην, πρέπει νὰ μεταχειρισθῆ τὴν βίαν πρὸς τὴν Τουρκίαν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνδιασκέψεως. Ἡ βία αὕτη πόλεμος δὲν εἶναι. "Ἄν δὲν θελήσῃ τοῦτο, θὰ ἔγῃ πιθανώτατα πόλεμος, διότι τότε τὴν βίαν θὰ μεταχειρισθῆ ἡ Ἑλλάς ἐπὶ ἰδίοις κινδύνοις, καὶ θὰ ἐπέλθῃ ἀναστάτῳσις τῆς Ἀνατολῆς, ἣτις εἶναι μᾶλλον ἢ πιθανὸν ὅτι θὰ ἐπιφέρῃ ἢ πόλεμον Εὐρωπαϊκόν, ἢ καὶ ἐπέμβασιν τῆς Εὐρώπης, δηλαδὴ αὐτὴν τὴν βίαν ἣν ἡ Εὐρώπη θέλει ν' ἀποφύγῃ.

Ὡς δὲ πρὸς τὴν τελευταίαν ἀτομικὴν τοῦ ἐρώτησιν, τῶ εἶπον ὅτι καὶ ἐγὼ ἀτομικῶς ἀπαντῶν, φρονῶ ὅτι ἡ εἰς τοῦτο ὑποχώρησις τῆς Ἑλλάδος ἔσται ἀδύνατος διὰ δύο κυρίους λόγους· ὁ εἷς ἐστὶν ὅτι ἡ Ἑλλάς, ἔχουσα τὴν ὑπογραφὴν τῆς Εὐρώπης θὰ ἐμμείνῃ μέχρις ἐσχάτων εἰς τῆς ὑπογραφῆς ταύτης τὴν ἐκτέλεσιν, καὶ τὴν μὴ ἀφαίρεισιν οὐδὲ ἰῶτα ἐξ αὐτῆς. Αὕτη ἐστὶ πολῦτιμον συνάλλαγμα διὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὴν ἀπότισιν αὐτοῦ θὰ ἀπαιτήσῃ, χωρὶς νὰ τὸ ἐκθέσῃ εἰς νέας ἀμφισβητήσεις. — Δεύτερος δὲ λόγος ἐστὶν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ κατακτήσεων διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ περὶ ὑπερασπίσεως τῆς ἐλευθερίας ἣν ἡ Εὐρώπη κατέγνω εἰς τοὺς ὁμογενεῖς τῆς. Τοῦτο ἐστὶν ἱερὸν καθῆκον διὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀποστῆ τῆς ἐκτελέσεως αὐτοῦ οὐδὲ δι' ἐν καὶ μόνον γωρὶόν ἐξ ἐκείνων ὧν ἐψηφίσθη ἡ ἀπελευθέρωσις. Καὶ ἂν οἱ Τούρκοι εἰσὶν ἰσχυρώτεροι ἂν φαίνονται ἀπέναντι τῶν Ἀλβανῶν, ἢ Ἑλλάς πέπεισμαι ὅτι θὰ τοὺς ἀντιμετωπίσῃ, καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην ἐναπόκειται νὰ σκεφθῆ ἂν τῆ συμφύρῃ νὰ ἐκλίπῃ ἢ Ἑλλάς ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἢ νὰ ταπεινωθῆ καὶ νὰ ἐξασθενήσῃ τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον.

Δέξασθε κ.τ.λ.

Α. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

Ἐν Πετρούπολει, τῆ 8 Νομβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Μαρκοῦρας πρὸς τὸν Κύριον Κομμουνδοῦρον.

Πρὶν ἢ λάβω ἐκ Βιέννης τὸ πρὸς τὸν Κύριον Ὑψηλάντην τηλεγράφημα τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, συνδιαλεχθεὶς μετὰ τοῦ Ὑφυπουργοῦ τῶ εἶπον· « Κατὰ τὰ παρὰ τῶν ἐφημερίδων διαδοθέντα, Δυνάμεις τινὲς συμβουλεύουσι τὴν Β. Κυβέρνησιν νὰ μὴ ἀναβρίψῃ τὸν κύβον, καὶ νὰ ἔχῃ ὑπομονήν. Ἄλλὰ, τί προσδοκῶσι αἱ Δυνάμεις διὰ τοιαύτης συμβουλῆς; Τὸν ἀφοπλισμὸν; Ὁ ἔχων τὴν ἐλαχίστην ἰδέαν τῶν παρ' ἡμῖν, καλῶς γινώσκει ὅτι ὁ ἀφοπλισμὸς εἶναι ἀδύνατος. Οὐδεὶς ἐν Ἑλλάδι θὰ ἐτόλμα νὰ προτείνῃ μέτρον, ὅπερ τὸ ἐθνικὸν αἶσθημα ἀποκρούει μετ' ἀγανακτήσεως. Ἐὰν ὄχι λοιπὸν τὸν ἀφοπλισμὸν, τί ἀπαιτοῦσι παρ' ἡμῶν αἱ Δυνάμεις; Τὴν παράτησιν τῶν νῦν ἐχόντων μέχρις οὗ λάβωμεν τὸ σύνθημα αὐτῶν; Ἄλλὰ τοῦτο σημαίνει, διὰ μὲν τὸ δημόσιον χρεωκοπίαν, διὰ δὲ τὴν χώραν καταστροφὴν. Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ Βοσνία ὑψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως, μέχρι σήμερον, ἡ Ἑλλὰς ἠκολούθησε τὰς παρὰ τῶν Δυνάμεων δοθείσας αὐτῇ συμβουλὰς ἄνευ συζητήσεως, ἔπραξε δὲ πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο ὅπως μὴ διαταραχθῆ διὰ νέων ποριπλοκῶν ἢ εὐρωπαϊκῆ εἰρήνη. Ὑπὸ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων ἐμπνέεται καὶ σήμερον, ἀλλ' ἡ Εὐρώπη πρέπει νὰ ἔχῃ ἀκριβῆ αἰσθησιν τῆς θέσεώς μας, ἀναλογιζομένη πρὸ πάντων, ὅτι ἡ δεινὴ αὕτη θέσις εἶναι ἔργον τῆς, εἶναι λογικὴ συνέπεια τῶν ὑποσχέσεων, τῶν δηλώσεων, τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς. Πρὸς τούτοις ὁμολογῶ, ὅτι δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω, διατὶ ἡ Εὐρώπη θὰ ἔπραττεν αὐριον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀρνεῖται νὰ πράξῃ σήμερον; Ἄν ἡ Εὐρώπη ἔχῃ συμφέρον νὰ μὴ διαταραχθῆ ἡ εἰρήνη, δὲν βλέπω διατὶ ἀποτείνεται πρὸς ἡμᾶς, καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν Τουρκίαν. Πρέπει νὰ πεισθῆ, ὅτι μᾶς ἔβαλεν εἰς τοιαύτην θέσιν, ὥστε δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τὰ συμφέροντα αὐτῆς, διότι μίαν μόνην ὁδὸν ἔχομεν ἀνοικτήν, ἐν μόνον σημείον πρὸς ὃ ἀναγκαζόμεθα νὰ συγκεντρώσωμεν πάσας τὰς σκέψεις καὶ τὰς δυνάμεις μας ».

« Ἡ θέσις σας », μοὶ ἀπήντησεν ὁ Ὑφυπουργός, « εἶναι ἀναντιρρήτως δεινὴ, καὶ τοσοῦτον ὥστε δὲν τολμῶ νὰ δώσω ἡμῖν φιλικὴν τινα συμβουλὴν. Τὰ ἐπι-

χειρήματά σας εἶναι ὀρθῶς, ὀρθότατα. Τοῦτο μόνον ἤθελον σᾶς συμβουλεύσει, νὰ περιμένητε τὴν λύσιν τοῦ Μαυροβουνιωτικοῦ ζητήματος, ὅπως ἴδῃτε τι θὰ προτείνῃ ὁ Γλάδστων, ὅστις ἀνέλαβε τὴν πρωτοβουλίαν, *et qui n'a pas encore prononcé son dernier mot.* »

Σ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

15

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Ἑρώμῃ Πρεσβείας.

Rome, le 8 Novembre 1880.

J'ai l'honneur de porter à votre connaissance que Comte Mouy part aujourd'hui de Rome pour se rendre à Athènes, j'ai eu un long entretien avec lui : il m'a assuré qu'il se rend à Athènes avec les meilleures dispositions ; que les instructions de son Gouvernement sont d'assurer le Gouvernement Royal que l'attitude philhellénique de la France est toujours la même, et qu'on y est convaincu que, grâce aux efforts de la diplomatie, la question des frontières recevra une solution conforme aux décisions de la Conférence de Berlin ; Quant à lui, comme vrai ami de la Grèce et interprète des sentiments de son Gouvernement il tachera de convaincre le Gouvernement Royal que tout mouvement précipité de la part de la Grèce pourra nuire à notre cause et troubler la paix de l'Orient pour le maintien de laquelle les Puissances font tant d'efforts. Il m'a donné à entendre que toutes les Puissances sont d'accord sur ce point et que Mr Radowitz arrivera à Athènes avec les mêmes instructions que lui ; il m'a itérativement donné l'assurance que la France s'intéresse vivement au bonheur de la Grèce. Tout en le remerciant de ses bonnes assurances j'ai observé que de cette manière la solution de la question des frontières pourrait trainer des années entières, la Turquie étant décidée de ne rien presque céder. Il m'a répondu que les Puissances sont certaines de trouver les moyens d'obliger sous peu la Turquie de se conformer aux décisions de l'Europe sans avoir recours aux armes ; sur quoi il a ajouté que les armements en Grèce sont exagérés. L'ambassadeur Français m'a dit que Gouvernement Royal peut se féliciter pour

le choix du Gouvernement de la République dans la personne du Comte Mouy qui est un diplomate très distingué, connu pour sa profonde connaissance de notre question et pour ses sentiments philhelléniques.

PAPPARIGOPoulos.

Μετ'άφρασις.

Ῥώμη, τὴν 8 Νοεμβρίου 1880.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς πληροφορήσω ὅτι ὁ Κόμης Mouy, ἀναχωρεῖ σήμερον ἐντεῦθεν δι' Ἀθήνας. Ἔσχον μετ' αὐτοῦ μακρὰν συνδιάλεξιν. Μὲ ἐβελίωσεν ὅτι μεταβαίνει εἰς Ἀθήνας, μὲ ἀρίστας διαθέσεις καὶ ὅτι αἱ ὁδηγίαι τῆς Κυβερνήσεώς του εἰσὶ νὰ βεβαιώσῃ τὴν Βασιλικὴν Κυβέρνησιν, ὅτι ἡ φιλελληνικὴ διάθεσις τῆς Γαλλίας εἶναι πάντοτε ἡ αὐτὴ καὶ ὅτι οἱ ἐν Γαλλίᾳ εἰσὶ πεπεισμένοι, ὅτι χάρις εἰς τὰς προσπάθειάς τῆς διπλωματίας, τὸ ζήτημα τῶν ὀρίων λυθήσεται συμφώνως πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ Βερολίνου. Προσέθηκέν ὅτι ὡς ἀληθὴς φίλος τῆς Ἑλλάδος καὶ διερμηνεὺς τῶν αἰσθημάτων τῆς Κυβερνήσεώς του, θέλει προσπαθῆσαι νὰ πείσῃ τὴν Βασιλικὴν Κυβέρνησιν ὅτι πᾶν ἐσπευσμένον κίνημα τῆς Ἑλλάδος δύναται νὰ βλάψῃ τὴν ἡμετέραν ὑπόθεσιν καὶ νὰ ταράξῃ τὴν εἰρήνην τῆς Ἀνατολῆς διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ὑποίας αἱ Δυνάμεις τοσαύτας καταβάλλουσι προσπάθειάς. Μοὶ ἔδωκε νὰ ἐννοήσω ὅτι ἅπασαι αἱ Δυνάμεις εἰσὶ σύμφωνοι ἐπὶ τοῦ προκειμένου καὶ ὅτι ὁ Κύριος Radowitz ἀφιχθήσεται εἰς Ἀθήνας κομίζων τὰς αὐτὰς ὁδηγίας. Ἐπανειλημμένως μὲ ἐβεβαίωσεν ὅτι ἡ Γαλλία ζωηρῶς ἐνδιαφέρεται εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐκφράζων αὐτῷ τὰς εὐχαριστίας μου διὰ τὰς ἀγαθὰς του διαβεβαιώσεις, τῷ παρετήρησα συγχρόνως ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τῶν ὀρίων δύναται νὰ παραταθῇ ἐπὶ ὀλόκληρα ἔτη, καθόσον ἡ Τουρκία εἶναι ἀποφασισμένη νὰ μὴ παραχωρήσῃ σχεδὸν τίποτε. Μοὶ ἀπήντησεν ὅτι αἱ Δυνάμεις εἰσὶ βέβαιοι περὶ τῆς ἐξευρέσεως τοῦ μέσου νὰ ὑποχρεώσωσι τὴν Τουρκίαν νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς Εὐρώπης ἄνευ προσφυγῆς εἰς τὰ ὄπλα, προσθεὶς ὅτι οἱ ἔξοπλισμοὶ ἐν Ἑλλάδι εἰσὶν ὑπερβολικοί.

Ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας εἶπέ μοι, ὅτι ἡ Βασιλικὴ Κυβέρνησις δύναται νὰ

συγχαρῆ ἑαυτὴν διὰ τὴν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Δημοκρατίας γενομένην ἐκλογὴν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Κόμητος Μουϋ ὅστις εἶναι διακεκριμένος διπλωμάτης, γνωστὸς διὰ τὰς βαθεΐας αὐτοῦ γνώσεις ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ζητήματος καὶ διὰ τὰ φιλελληνικά του αἰσθήματα.

ΠΑΠΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

16

Ἐν Ῥώμῃ, τὴν 8 9/ζορίου 1880.

Ὁ Κύριος Παππαρηγόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Σήμερον ἔσχον τὴν τιμὴν ν' ἀναγγεῖλω τηλεγραφικῶς τῇ Ἑμετέρᾳ Ἐξοχότητι ὅτι ὁ ἄρτι διορισθεὶς ἐν Ἀθήναις τῆς Γαλλίας Πρεσβευτῆς Κόμητος de Mouy, διελθὼν ἐκ Ῥώμης καὶ διαμείνας ἐνταῦθα ἡμέρας τινὰς ἀνεχώρησεν εἰς Νεάπολιν ὅπου θέλει ἐπιβιβάσθῃ τὴν προσεχῆ δευτέραν δι' Ἀθήνας.

Ὁ Μαρκίων Noailles, ἐπιθυμῶν νὰ γνωρισθῶ μετὰ τοῦ Κόμητος de Mouy ἐκάλεσεν ἀμφοτέρους εἰς γεῦμα προχθὲς πέμπτην. Περὶ τῆς μετ' αὐτοῦ συνδιαλέξεώς μου καὶ τῶν ὁδηγιῶν ἃς ἔλαβε παρὰ τῆς κυβερνήσεώς του ἀπερχόμενος εἰς Ἀθήνας ἐτηλεγράφησα ὑμῖν ἐν περιλήψει. Ἐν λεπτομερείᾳ δὲ ἡ ὑμετέρα Ἐξοχότης θέλει πληροφορηθῆ περὶ τούτων παρὰ τοῦ ἰδίου K. de Mouy μετὰ τινὰς ἡμέρας. Ἐπομένως δὲν μοὶ ὑπολείπεται ἢ νὰ ἐπαναλάβω ὑμῖν, ὅτι καθὰ ἠδυνήθην νὰ ἐξαγάγω ἐκ τῶν συνδιαλέξεών μου μετὰ τοῦ εἰρημένου Πρεσβευτοῦ, μετὰ τοῦ Μαρκίωνα Noailles καὶ ἄλλων τινῶν συναδέλφων, φαίνεται, ὅτι ἅπανται σχεδὸν αἱ Δυνάμεις εἰσὶν ἐντελῶς σύμφωνοι ὅπως συστήσωσι τῇ Βασιλικῇ Κυβερνήσει ὑπομονὴν καὶ μετριότητα εἰς τὰς πολεμικὰς αὐτῆς παρασκευάς, πεποιθῆναι, ὅτι πᾶν παράκαιρον πόλεμημα δύναται καὶ τὴν ἡμετέραν ὑπόθεσιν νὰ ζημιώσῃ, καὶ τὴν ἐν Ἀνατολῇ εἰρήνην νὰ διαταράξῃ ὧν τὴν διατήρησιν περὶ πολλοῦ ποιοῦνται αἱ Δυνάμεις. Ἐν αὐτῇ ἐξέφρασέ μοι χθὲς γνώμην καὶ ὁ κόμητος Maffei, τοῦτο δὲ καθὰ ἐνδομύχως πιστεύω ὅπως μὴ φανῆ ὅτι ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις διαταράττει τὴν ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ζητήματος ἐπικρατοῦσαν εὐρωπαϊκὴν σύμπνοιαν.

Χωρὶς οὐδόλως ν' ἀποκρούω τὴν παρὰ τῶν εἰρημένων ἐκφραζομένην γνώμην τῶν Κυβερνήσεών των, ἣν καθὰ βεβαίῳ αὐτοῖς ἢ τοῦ Βασιλέως Κυβέρνησις ἐσε-

εἰσθῆ καὶ θέλει προσπαθήσει νὰ σεβασθῆ, δὲν θεωρῶ ἀπὸ σκοποῦ νὰ παρατηρῶ αὐτοῖς, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις, ἐνδίδουσα μέχρι τοῦδε εἰς τὰς συμβουλάς τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, ἀπέσχε παντὸς βιαίου μέτρου, ὅπως ἐξαναγκάσῃ τὴν Πύλην νὰ ἐκτελέσῃ τὰ διὰ τρόπου τόσον ἐπισήμου ἀποφασισθέντα παρὰ τῆς Εὐρώπης, ἀλλ' ὅτι ἀφ' ἑτέρου, δὲν ἤξευρεν κατὰ πόσον θέλει δυνηθῆ νὰ ὑπερισχύσῃ τῆς ὁσημέραι ἐξαπτομένης καὶ ἀνησυγῆς κοινῆς γνώμης καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ μένουσα ἀπλοῦς θεατῆς τῶν κατ' ἐκάστην διαπραττομένων ἐν τοῖς ἐμέροις ἐπαρχίαις λεηλασιῶν, θηώσεων καὶ ἀρπαγῶν παρὰ ληστῶν, ἀτάκτων σωμάτων καὶ αὐτῶν τῶν στρατιωτῶν τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως, ὅτι βεβαίως ἢ τοῦ Βασιλέως Κυβερνήσις, ἐνδίδουσα εἰς τὰς παραστάσεις τῶν τόσον φιλικῶς διακειμένων τῇ Ἑλλάδι Μεγάλων Δυνάμεων, αἵτινες τοσοῦτον ὑπὲρ αὐτῆς εἰργάσθησαν θέλει καταβάλλει πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως ἀναβάλλῃ ὅσον τὸ δυνατόν πᾶν σύστημα δυνάμενον νὰ ψυχράνῃ τὴν ἑαυτῶν μέριμναν ὑπὲρ τῆς αἰσίας λύσεως τοῦ τῶν ἡμετέρων συνόρων ζητήματος, ἀλλ' ὅτι ταυτοχρόνως νομίζω, ὅτι ἐκπληροῖ τὸ ἑαυτῆς καθήκον καὶ ἀπέναντι τῶν Δυνάμεων καὶ ἀπέναντι τοῦ ἑλληνισμοῦ, παρασκευαζομένη στρατιωτικῶς ὅπως ἐν δέοντι ἢ εἰς θέσιν νὰ ὑπερισχύσῃ διὰ τῶν ὄπλων πάσης ἀντιστάσεως ἐκ μέρους τῆς Τουρκίας κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων τῆς Εὐρώπης.

Ἐν τούτοις, ἐνταῦθα οἱ πλείστοι τῶν πολιτευομένων καὶ ὁ τύπος ἅπας σχεδὸν ἐγκρίνουσι τὰς παρὰ τῆς Β. Κυβερνήσεως γενομένας πολεμικὰς παρασκευὰς καὶ ἐκφράζουσι τὴν πεποίθησιν, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ὑπολείπεται μέσον τῇ Ἑλλάδι, ἐξαντληθείσης πάσης σχεδὸν διπλωματικῆς ἐνεργείας, ἢ ἡ διὰ τῶν ὄπλων κατοχὴ τῶν ἐπιδικασθειῶν τῇ Ἑλλάδι παρὰ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Ἀρείου Πάγου ἑλληνικῶν χωρῶν.

Διατελῶ κ.τ.λ.

Μ. ΠΑΠΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

17

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 13 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουμουνδοῦρος πρὸς τὰς ἐν Εὐρώπῃ Πρεσβείας τῆς Α. Μ.

Ὁ Κύριος Ῥάδοβιτς, ἀφικόμενος πρό τινων ἡμερῶν εἰς Ἀθήνας, ἔσχεν μετ' ἐμοῦ τὴν παρελθούσαν δευτέραν μακρὰν συνέντευξιν, καθ' ἣν ἰδίως προσεπάθησε νὰ

μοὶ ἐξηγήσῃ, ὅτι δὲν ἤθελεν ἀποβῆ̄ εἰς ὄφελος τῆς Ἑλλάδος, ἀν αἱ δραστήριοι στρατιωτικαὶ παρασκευαὶ τῆς Κυβερνήσεως κατέληγον εἰς αὐτόθουλον τι καὶ ἄκαιρον πολεμικὸν κίνημα ὅπερ συνέπειαν αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ ἔγῃ τὴν ἤτταν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Τὴν ἰδέαν αὐτοῦ ταύτην ἀνέπτυξεν ὁ Κύριος Ῥάδοβιτς διὰ μακρῶν, ἐντολὴν ἔχων εἰς τοῦτο, ὡς ὑποθέτομεν παρὰ τῆς Κυβερνήσεώς του, — καὶ τοι ἄφ' ἑαυτοῦ δηλώσας τὸ ἐναντίον, — ἤτις ὡς προσέθηκεν, μεγάλως ἐνδιεφέρετο νὰ μὴ πάθῃ ἡ Ἑλλάς κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἐθνικοῦ αὐτῆς ζητήματος. Εἰς τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου Ῥάδοβιτς, ἀπῆντητα, ὅτι ἡ Ἑλλάς, ἔχουσα εἰς χεῖρας αὐτῆς τίτλον πολύτιμον, δι' οὗ ἡ Εὐρώπη, ἐκύρωσεν ἀπαράγραπτα ἐθνικὰ δικαιώματα, καθῆκον αὐτῆς ἱερὸν νομίζει νὰ ἐπιδιώξῃ πάσῃ δυνάμει τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ, καὶ ὅτι πρὸς τοῦτο ἀνάγκην ἔχει, ἐπιβαλλομένην ὑπὸ τῆς ὁμοθύμου ἐθνικῆς γνώμης, νὰ παρασκευασθῇ ὅ,τι δραστηριώτατα στρατιωτικῶς, καὶ τὰς στρατιωτικὰς αὐτῆς δυνάμεις νὰ διευθύνῃ εἰς πραγματοποιήσιν τοῦ σκοποῦ ἐκείνου· τοσοῦτω δὲ μᾶλλον εἶπον, εἶναι ἀναπόδραστος ἡ ἀνάγκη αὕτη, ὅσῳ ἡ Εὐρώπη ἤτις ἐξέδοτο τὸν τίτλον ἐκεῖνον, καὶ προσεκάλεσεν εἰς ἀποδοχὴν αὐτοῦ τὰ ἐνδιεφερόμενα κράτη, δὲν φαίνεται σήμερον σπουδαίως διατεθειμένη νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἰδίας αὐτῆς ἀποφάσεως, πᾶσα δὲ πρὸς τοῦτο βραδύτης, οὐ μόνον τὸ ἐθνικὸν αὐτὸ ζήτημα ζημιοῖ, ἀλλὰ καὶ τὸ βασίλειον καταστρέφει, ἐξαντλοῦν αὐτὸ οἰκονομικῶς. Ἡ ἐκ τῆς ἐξαντλήσεως αὐτῆς βλάβη, καὶ αἱ συνέπειαι αὐτῆς προσέθηκα, εἰσὶ τοσοῦτω μεγάλαι, ὥστε πεποίθησιν ἔχει ἀκράδαντον ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις, ὅτι πολὺ προτιμότερον εἶναι νὰ ἐκτεθῇ τὸ Ἑλληνικὸν βασίλειον εἰς τὸν κίνδυνον ἐνδεχομένης στρατιωτικῆς ἤττης, ἢ νὰ παραταθῇ ἐπ' ἀόριστον κατάστασις, εἰς ἣν οὐδεμίαν ἄλλην διαβλέπει ἡ κυβέρνησις διέξοδον.

Ὡς πρὸς δὲ τὸ ἔγκαιρον τῆς μελλούσης ἡμῶν ἐνεργείας, καὶ περὶ τούτου εἶπον, εἶναι ἠναγκασμένη ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις νὰ σκεφθῇ καὶ ἀποφασίσῃ ἄφ' ἑαυτῆς ἄφοῦ ἡ Εὐρώπη ἤκιστα φαίνεται μεριμνώσα περὶ τοῦ ἡμετέρου ζητήματος καὶ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεών της.

Τὰ ἀνωτέρω καλὸν ἔκρινα ν' ἀνακοινώσω εἰς ὑμᾶς, ὅπως διατελεῖτε ἐν γνώσει.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

18

Ἀθήνησι, τὴν 15 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουμουνδοῦρος πρὸς τὰς ἐν Εὐρώπῃ Πρεσβείας τῆς Α. Μ.

Ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἀπὸ 13 Νοεμβρίου Ἐγκύκλιόν μου, ἀνακοινῶ ὑμῖν ὅτι καὶ ὁ νέος ἐν Ἀθήναις Πρεσβευτὴς τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας Κόμης de Mouy ἐπισκεφθεὶς με προχθὲς μὲ ἐλάλησε κατὰ τὸ αὐτὸ περίπου πνεῦμα ὡς ὁ Κύριος Radowitz καὶ ὅτι ἢ πρὸς αὐτὸν ἀπάντησίς μου ὑπῆρξεν ὁμοίᾳ πρὸς ὅσα εἶχον ἀπαντήσει πρὸς τὸν Πρεσβευτὴν τῆς Γερμανίας.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

19

Ἐν Βερολίῳ, τῆ 15/27 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Ῥαγκαβῆς πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Προχθὲς ἐπανῆλθεν ἐξ Ἀγγλίας ὁ Πρεσβευτὴς Λόρδος Ὀδδῶ Roussel, καὶ χθὲς τὸν εἶδον καὶ εἶχον μακρὰν συνδιάλεξιν μετ' αὐτοῦ περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς. Τῷ παρεπονέθη ὅτι πανταχόθεν προτρεπόμεθα εἰς ὑπομονὴν ὑπὸ τῶν Δυνάμεων εἰς ἃς ἀνῆκεν οὐχὶ ματαίας καὶ ἀνεκτελέστους συμβουλὰς, ἀλλ' ὑλικὴν ἀρωγὴν νὰ μᾶς χρηργήσωσιν, ἐνθυμούμενοι ὅτι αὐταὶ ἀνεπτέρωσαν τὰς δικαίας ἐλπίδας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ τῷ προσέθηκα ὅτι καὶ δυνατὸν ἂν ἦτον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ὑπομονὴν ταύτην, ὅπερ, τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν πιστεύω, ὅλ' ἔπρεπε καὶ νὰ δυναθῆ ἢ νὰ τῷ εἰπῆ ἕως τότε πρέπει νὰ ὑπομένῃ, καὶ τί ἐκ τῆς ὑπομονῆς του πρέπει νὰ προσδοκᾷ.

Ὁ Λόρδος Oddo μὲ διεβεβαίωσεν ὅτι πᾶσαι αἱ συμπάθειαι τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας εἰσὶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἣτις ἔχει ἀκά-

μαπον καὶ ἰσχυρὸν συνήγορον καὶ τὴν Α. Β. Υ. τὴν Ἡγεμονίδα τῆς Οὐαλλίας, ἀλλ' ὅτι ἡ Ἀγγλία μόνη καταλειπομένη, οὐδὲν δύναται πρὸς ὑλικὴν ὑποστήριξιν τῆς Ἑλλάδος, ἥτις διὰ τοῦτο πρέπει τῶντι νὰ ἔχῃ ὑπομονὴν, μεχρισοῦ κατορθωθῆ νὰ ὑπερνικηθῶσιν αἱ ἤδη ὑφιστάμεναι δυσχέρειαι, καὶ νὰ ὁμονοήσωσιν αἱ Δυνάμεις πρὸς κοινὴν ἐνέργειαν.

Εἰς τὸν Λόρδον Οὐόδο ἀπήντησα ὅτι δὲν βλέπω πότε δύναται νὰ ἐλπισθῆ ἡ ἰδανικὴ αὕτη ἐντελής ὁμόνοια τῆς Εὐρώπης, ἥτις οὐδέποτε ὑπῆρξε, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἐκκτὸν ἀνθ' ἑνὸς λόγους ἔχει ἵνα συνταραχθῆ ἔτι μᾶλλον ἢ σήμερον· ὅτι καὶ ἂν ὑλικῶς ἦτο δυνατόν νὰ περιμεινῇ ἡ Ἑλλάς, τίνα ἄλλην περίστασιν εὐνουστέραν θὰ περιέμενε τῆς σημερινῆς, καθ' ἣν ἔχει ὑπὲρ ἑαυτῆς τὴν ἐπίσημον καὶ ὑποχρεωτικὴν ὑπογραφὴν τῆς Εὐρώπης. Ἐὰν δὲ εἰρήνην θέλῃ ἡ Εὐρώπη, τῷ ἀνέπτυξαι τὴν Θεωρίαν, ἣν ἤδη ἀνέφερα εἰς τὸ Βασιλικὸν Ὑπουργεῖον, καὶ καθ' ἣν ἡ εἰρήνη δύναται νὰ ἐλπισθῆ μόνον ἂν ἡ Εὐρώπη ἐκ συμφώνου βιάσῃ τὴν Τουρκίαν, (διότι οὐδεὶς σπουδαίως προσδοκᾷ ὅτι ἔσται δυνατόν νὰ τὴν πείσῃ), νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνδιασκέψεως, ἐνῶ τὸ ἐναντίον θέλει ἀφεύκτως ἐπιφέρει ἔκρηξιν ἐν Ἀνατολῇ, καὶ ἐπομένως πόλεμον Εὐρωπαϊκόν, οἷα δὴποτε καὶ ἂν ἦ ἡ διὰ τοὺς Ἀνατολικούς λαοὺς συνέπεια τῆς ἐκρήξεως ταύτης.

Τὸν παρεκάλεσα δὲ, ἂν ἡ σκέψις μου αὕτη τῷ φαίνεται ὀρθή, νὰ ἀναπτύξῃ καὶ ὑποστηρίξῃ αὐτὴν καὶ παρὰ τῆ ἐνταῦθα Κυβερνήσει· ἐπὶ τέλος δὲ τῷ εἶπον ὅτι κατ' ἐμὲ ἡ ἄλλως ἀφευκτος ἐνέργεια τῶν Ἑλλήνων δὲν πιστεύω ν' ἀρχίσῃ ἀνυπερθέτως, ἀλλ' ὅτι ἐκ τῆς Εὐρώπης θέλει ἐξαρτᾶσθαι νὰ ἀναβάλλῃ αὐτὴν, ἂν φανῆ ὅτι αὐτὴ ἐνθέρμως ἀντιλαμβάνεται τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων.

Στοχαζόμενος δὲ τῆς πεποιθήσεώς του περὶ τῆς ἀποφασιστικῆς ἐπιβρόχης ἣν ἡ ἐνταῦθα Κυβέρνησις ἐξασκεῖ ἐπὶ τῆς τύχης τῆς Εὐρώπης, μετέβην εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, καὶ μακρῶς συνδιελέχθην καὶ μετὰ τοῦ εἰσέτι διέποντος αὐτὸ Κόμητος Λιμβούργ. Τῷ εἶπον δὲ, ὅτι περατωθέντος ἤδη περίπου τοῦ Μαυροβουνιωτικοῦ δράματος, ἐξ οὗ ἐν ἄλλοις κατεδείχθη πόσον γελοιοὶ ἦσαν οἱ φόβοι οὓς ἡ Πύλη ἐπροσποιεῖτο περὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Ἀλβανικοῦ δεσμοῦ, μένομεν ἤδη ἡμεῖς μόνοι ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ ἐφ' ἡμῶν θὰ ἐλκύσωμεν τὴν προσοχὴν τῆς Εὐρώπης.

— Καὶ ἐλπίζω, μοὶ εἶπεν, ὅτι ἡ Εὐρώπη θὰ ἰδῆ καὶ ἤδη τὴν Ἑλλάδα φερομένην μετὰ τῆς γνωστῆς αὐτῆς συνέσεως, καὶ μὴ ἐκθέτουσαν τὴν ἰδίαν ἑαυτῆς ἀσφάλειαν δι' ἀκαίρων καὶ ἀπερισκέπτων ἐπιχειρήσεων.

Ἄροῦ δὲ διὰ μακρῶν τῶ εἶπον ὅσα καὶ εἰς τὸν Λόρδον Ouldο περὶ τῆς ἀνάγκης εἰς ἣν ὤσθη ἡ Ἑλλάς ὑπ' αὐτῆς τῆς Εὐρώπης, περὶ τοῦ καιροῦ καθ' ὃν δερεῖται ἢ ἀναγκάζεται νὰ ἐνεργήσῃ, περὶ τῆς ἐνεργείας τῆς Εὐρώπης ἣτις δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ ἢ νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν κοινὴν εἰρήνην, μοὶ εἶπεν ἐπὶ τέλους :

— Ἡ Ἑλλάς, βεβαίως, ἀπέκτησεν ἀπαράγραπτα δικαιώματα διὰ τῆς ἐν Βερζολίνῳ Συνοδιασκέψεως· ἀλλὰ θὰ ἦτον ἐναντίον πάντων τῶν συμφερόντων αὐτῆς ἂν ἤθελεν αὐτὴ αὐτογνωμόνως νὰ ἐκλέξῃ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκτελέσεως τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀποφάσεων, καὶ ἂν ἐπεχείρῃ νὰ προβῇ μόνη αὐτὴ εἰς αὐτῶν τὴν ἐκτέλεσιν, ἀποξενουμένη οὕτω τὰς Εὐρωπαϊκὰς συμπαθείας, καὶ ἀπαλλάττουσα τὴν Εὐρώπην τῶν πρὸς αὐτὴν ὑποχρεώσεων.

Θέλων ὅμως νὰ ἐμβαθύνω περισσότερο εἰς τὸ πνεῦμα του, τῶ εἶπον, ὅτι ἡ ἐγκατάλειψις εἰς ἣν ἡ Ἑλλάς βλέπει ἑαυτὴν περιաχθεῖσαν, αὐτὴ τὴν φέρει εἰς τὸ διάβημα, οὗ δὲν ἀγνοεῖ τοὺς κινδύνους, ἀλλ' εἰς ὃ νομίζει ὅτι τὰ δικαιώματα ἑαυτῆς καὶ τῶν ἕξω Ἑλλήνων καὶ ἡ τιμὴ τῆς τὴν ἀναγκάζουσιν. "Ὅτι δὲ, κατ' ἐμὴν γνώμην, ἡ ὑπομονὴ εἰς ἣν προτρέπεται, θὰ τῇ ἦτον εὐκολωτέρα καὶ μέχρι τινος δυνατὴ, ἂν ἔβλεπον ὅτι αἱ Δυνάμεις ἀληθῶς καὶ ὅπως οὖν δραστηρίως, ἔστω καὶ οὐχὶ ἔτι διὰ βιαίων μέσων, ἀντελαμβάνοντο αὐτῆς, ἂν φερ' εἰπεῖν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἡγεῖρον φωνὴν σοβαρὰν καὶ ἀπειλητικὴν.

— Λοιπὸν, μὲ διέκοψεν, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπιθυμεῖ νὰ ἐμιλήσωμεν ἐντόνως ἐν Κωνσταντινουπόλει ;

— Δὲν λέγω παντάπασι τοῦτο, ἀπήντησα. Περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου δὲν ἠξερῶ τί ἐπιθυμεῖ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, διότι δὲν ἔχω ὁδηγίαν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὑπομονὴν μᾶς συνιστᾶτε, ὅπως ἀκαδημαϊκῶς σᾶς λέγω τὴν ἐμὴν ἀτομικὴν πεποιθήσιν ὅτι ἡ ὑπομονὴ μέχρι τινὸς χρόνου θὰ καθίστατο δυνατὴ, μόνον ἂν οἱ Ἕλληνες ἔβλεπον ὅτι δὲν ἐγκατελείφθησαν, καὶ ὅτι ἡ Εὐρώπη σοβαρῶς ὑπερμαγεί ὑπὲρ αὐτῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει.

— Περὶ τούτου, μοὶ ἀπεκρίθη, δύνασθε νὰ εἰσθε ἐντελῶς πεπεισμένος. "Ὅτι ἀπεράσισεν ἡ Εὐρώπη θέλει ἐκτελεσθῆ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει θέλουσι γίνεαι αἱ ἀναγκαῖαι παραστάσεις καὶ ἐνέργειαι ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Ἐχετε μόνον τὴν πρόνοιαν νὰ μὴ ἀνατρέψητε δι' ἀκίρου ἐπεμβάσεως τὰς ταιούτας προσπάθειας.

Δέξασθε κτλ.

Α. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

20

Πέραν, τῆ 17 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον.

Πληροφοροῦμαι ἐξ ἀξιοπιστοῦ πηγῆς, ὅτι ὅ,τε Σουλτάνος καὶ ὁ Πρωθυπουργός του εἶπον εἰς γνωστόν μοι πρόσωπον, ὅτι ἔσονόπω λύεται τὸ Ἑλληνικὸν ζήτημα διὰ τοῦ ἐξῆς τρόπου. Ἐπειδὴ ἡ ἀπόφασις τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ Βερολίνου εἶναι ἀπλῆ γνώμη τῶν Δυνάμεων, ἣν ἡ Πύλη δὲν παρεδέχθη, ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Γερμανία θὰ προτείνωσι τὴν συγκαλέσιν νέας Συνδιασκέψεως, ἣτις θὰ τροποποιήσῃ τὰ ἀποφασισθέντα κατὰ τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Πύλης. Τῇ ἰδίᾳ ταύτῃ τῶν δύο Δυνάμεων συντάσσονται, κατὰ τὸν Σουλτάνον, καὶ ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἰταλία. Προσεπάθησα νὰ μάθω παρὰ τῶν Συναδέλφων μου, κατὰ πόσον ἡ εἰδησις αὕτη ἔχει ὑπόστασιν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν γνωρίζει, ὅτι πρόκειται περὶ συγκαλέσεως νέας Συνδιασκέψεως πρὸς διευθέτησιν τοῦ ἡμετέρου ζητήματος.

Δέξασθε κ. τ. λ.

A. Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

21

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Λονδίῳ Πρεσβείας.

Londres le 18 Novembre 1880.

Je viens d'être informé confidentiellement que quelques-unes des Puissances ne rappelleront pas leurs vaisseaux, pour ne pas faire croire qu'elles abandonnent entièrement l'exécution du traité. L'Autriche et l'Allemagne conseillent abstention par crainte résultats éventuels, et non par sentiment défavorable envers nous.

CONDOSTAVLOS

Μετὰφρασις.

London, tήν 18 Νοεμβρίου 1880.

Πληροφοροῦμαι, ἐμπιστευτικῶς, ὅτι τινὲς τῶν Δυνάμεων δὲν θέλουν ἀνακαλέσει τοὺς στόλους των, ὅπως μὴ γεννηθῆ ἡ ἰδέα ὅτι ἐγκαταλιμπάνουσιν ἐντελῶς ἐκπέ-
λεσιν Συνθήκης. Ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Γερμανία συμβουλεύουσιν ἀποχῆν ἐκ φόβου τῶν ἐνδεχομένων συνεπειῶν καὶ οὐχὶ ἐξ αἰσθήματος δυσμενοῦς πρὸς ἡμᾶς.

ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ.

22

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 18 Novembre 1881.

Il a été décidé en conseil des Ministres qu' une Circulaire serait adressée aux Representants de la Porte à l'étranger par laquelle les Puissances seraient priées d'intervenir pour que la question Hellénique reçoive une solution à l'amiable et conformément aux dernières concessions de la Porte. L' iradé nécessaire est attendu incessamment.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

Μετὰφρασις.

Péran, tήν 18 Νοεμβρίου 1880.

Ἀπεφασίσθη ἐν Ὑπουργικῇ Συμβουλίᾳ ὅπως ἀποσταλῆ ἐγκύκλιος εἰς τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀντιπροσώπους τῆς Πύλης, δι' ἧς αἱ Δυνάμεις ἤθελον παρακληθῆ νὰ ἐπέμβωσιν ὅπως τὸ Ἑλληνικὸν ζήτημα λυθῆ συμβιβαστικῶς καὶ σύμφωνα πρὸς τὰς τελευταίας παραχωρήσεις τῆς Πύλης.

Ὁ ἀναγκαῖος Ἰραδὲς ὁσονούπω περιμένεται.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Λονδίνῳ Πρεσβείας.

Londres, le 19 Novembre 1880.

J' ai l' honneur de porter confidentiellement à votre connaissance que le Ministre Affaires Etrangères provoqua par l' Ambassadeur de Russie l' opinion de son Gouvernement sur les garanties qu' on pourrait offrir à la Grèce pour l' empêcher de faire la guerre.

CONDOSTAVLOS.

Μετὰφρασις.

Londres, τὴν 19 Νοεμβρίου 1880.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ πληροφορήσω ἐμπιστευτικῶς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα, ὅτι ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπροκάλεσε διὰ τοῦ Πρεσβευτοῦ τῆς Ῥωσσίας τὴν γνώμην τῆς Κυβερνήσεώς του ὡς πρὸς τὰς ἐγγυήσεις αἰτινες δύνανται νὰ προσενεχθῶσι τῇ Ἑλλάδι ὅπως ἀποτραπῆ τοῦ πολέμου.

ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ.

Londres, τὴν 20 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κοντόσταυλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοδοῦρον.

Ὁ λόγος τοῦ Lord Granville ἐν Hanley, ὃν εἶχον προαγγείλη τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι, ἐξεφωνήθη ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν προσδιορισθεῖσαν ἑσπέραν τῆς 15/27 Νοεμβρίου. Τὸ δὲ περιεχόμενον τοῦ λόγου τούτου, ὑπῆρξε κατ' οὐσίαν τοιοῦτον, οἷον ἐπίσης εἶχον προαγγείλει αὐτό. Λέγω, κατ' οὐσίαν, διότι καίτοι ἐ ἀγορεύων, συμφώνως πρὸς τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτὸν μετριοπάθειαν καὶ ἀβροφροσύνην περὶ τὴν ἔκφρασιν, δὲν προέβη εἰς ῥητὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἀπροσδοκῆτου ἐγκαταλείψεως τῆς ὑποθέσεως ἡμῶν ὑπὸ τῆς Γαλλίας, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ἀνεστάλη οὕτω ἡ προσα-

πορασιθεΐσα διεξαγωγή αὐτῆς, ὑπέδειξεν οὐδὲν ἥττον ἀρκετὰ ἐμφανῶς τὴν ἐγκατάλειψιν ταύτην καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς ἐπελθόν ἀνασταλτικὸν πάσης περαιτέρως ἐνεργείας ἀποτέλεσμα, εἰπὼν, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις προέτεινε καὶ ὑπεστήριξε τὰς ἑλληνικὰς ἀξιώσεις, περιλαμβανομένης καὶ τῆς τελευταίας προτάσεως τοῦ Κυρίου de Freycinet ὑπὲρ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ μέτρου τῆς ναυτικῆς ἐπιδείξεως καὶ ἐπὶ τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα, «δὲν γνωρίζει ἄλλην τινὰ πρότασιν ὑπὲρ Ἑλλάδος γενομένην». Ὅπως δὴποτε ἡ πολιτικὴ ἔννοια τοῦ λόγου, ἣτις ἀποτελεῖ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν σπουδαιότητα, ἀποβαίνει πάντοτε σαφῆς, συνισταμένη εἰς τὴν ὑπόδειξιν τῆς γνώμης τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως, καθ' ἣν δὲν ἀνήκει εἰς αὐτὴν, ἀλλ' εἰς τὴν Γαλλίαν, ἡ πρωτοβουλία τοῦλάχιστον, εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἑλληνικῆς ὑποθέσεως, ἐπὶ τῇ ἀναστολῇ τῆς ὁποίας ἐπομένως μόνη ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις εἶναι ὑπεύθυνος. Ἡ γνώμη δ' αὐτῆ τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως, ἣθελε προκύπτει ἤδη ἐξ αὐτῆς τῆς τελείας σιωπῆς ἣν ἐτήρησεν ὁ Lord Granville σχετικῶς πρὸς τὴν ἐν τῇ νῦν περαιτέρω ἐνεργείαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἡμῶν, ἀφοῦ ῥητῶς ὁ ἴδιος ὡμολόγησεν, ὅτι εἶχεν ἀποφασισθῆναι ληφθῶσι καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ αὐτὰ μέτρα ἅτινα ἐλήφθησαν καὶ ὑπὲρ ἐκείνου τοῦ Μαυροβουνίου. Τὰ ἄλλα τοῦ λόγου μέρη τὰ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως εὐνοϊκὰς πρὸς ἡμᾶς διαθέσεις, ἔτι δὲ καὶ προθέσεις ἴσως, ἐξηγοῦντα, πρέπει μὲν νὰ θεωρηθῶσιν, δι' οὓς λόγους ἄλλοτε ἐξήγησα τῇ ὑμετέρᾳ ἐξεχότῃ, ὡς ἐν πνεύματι εἰλικρινείας ῥηθέντα, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐν τούτοις ἐγγύησιν ὑπὲρ τῆς πραγματώσεως αὐτῶν παρεχόμενα. Ὁ λόγος δ' ὅλης ταύτης τῆς ἀμφιβόλου καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀνεπαρκοῦς ἡμῖν συμπεριφορᾶς εἶναι εἷς καὶ ὁ αὐτὸς καὶ ἐκεῖνος πάντοτε ὄν ἀπὸ τῆς ἐπιούσης τῆς ἀποφάσεως τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀκμῇ τῆς ὑπὲρ ἡμῶν διαθέσεως τῶν κυβερνήσεων, ἐξήγησα τῷ ἀξιότιμῳ προκατόχῳ τῆς ὑμετέρας ἐξεχότῃτος, τουτέστιν ὁ λόγος τῆς προσκολληθείσης τοῦ τόπου εἰς τὴν εἰρήνην, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας οὐδεμία κυβερνήσις ἔχει τὸ θάρρος νὰ ἐπιδοθῇ εἰς ὅπως δὴποτε παράτολμον πορεύσῃ, πολλῶ δ' ἥττον ἢ παροῦσα, ἣτις ἐφ' ὅσον ἐγὼ δύναμαι νὰ κρίνω, ὀφείλει τὴν κατὰ τὰς ἐκλογὰς ἐπιτυχίαν αὐτῆς κυρίως εἰς τὴν δυσπιστίαν ἣν ἐνεποίει τῇ κοινῇ γνώμῃ ἢ μᾶλλον ἐπιχειρηματικῇ πολιτεία τοῦ ὑπουργείου Beaconsfield, ὡς πρὸς τῆς εἰρήνης τὴν διατήρησιν. Τούτων δ' ἕνεκεν ἔσπευσα ἔκτοτε νὰ συμβουλευθῶ, τὸ ἐπ' ἐμοί, τὴν ταχεῖαν καὶ σπουδαίαν παρασκευὴν ἡμῶν, ὡς τὸ μόνον παρ' ἡμῖν μέσον τῆς προκλήσεως ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου ζητήματος τῆς ἀποτελεσματικῆς ἐνεργείας τῆς Εὐρώπης, δι' αὐτοῦ τούτου τοῦ

φόβου τῆς ἐπικειμένης δι' ἡμῶν διαταράξεως τῆς εἰρήνης. Κατὰ τὰ λοιπὰ ἐπαναλαμβάνω, ὡς προκύπτει καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ κατὰ τὰ εἰρημένα λόγου τοῦ Lord Granville, ὅτι αἱ διαθέσεις τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως ἐξακολουθοῦσιν οὔσαι εὐνοϊκαὶ ἡμῖν καὶ βοηθητικαί, κατὰ τὸ δυνατόν, τῆς ὀριστικῆς λύσεως τοῦ ἡμετέρου ζητήματος, τοῦθ' ὅπερ προσεπιμαρτυροῦσι καὶ αἱ προχθές καὶ χθές τηλεγραφικῶς γνωστοποιηθεῖσαι ὑπ' ἐμοῦ τῇ ὑμετέρᾳ ἐξοχότητι εἰδήσεις, αἵτινες μοὶ ἀνεκοινώθησαν λίαν ἐμπιστευτικῶς. (Ἔρα ὑπ' ἀριθ. 21 καὶ 23 τηλεγραφήματα).

Ἐν τῷ πρώτῳ τῶν τηλεγραφημάτων τούτων δὲν ἐμνημόνευσα τὰς δυνάμεις, αἵτινες προσίθενται νὰ μὴ ἀνεκαλέσωσι τὰ πλοῖα αὐτῶν, διότι ὁ δούς μοι τὴν περὶ τούτου πληροφορίαν δὲν προσέθηκε τὸν εἰρημένον ἢ ἄλλον τινὰ προσδιορισμὸν. Ὅτι ἔμῳς μεταξὺ αὐτῶν πρώτη πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἡ Ἀγγλία καὶ ἐκ τοῦ προτέρου τηλεγραφήματός μου περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Lord Granville εἰς τοὺς πρέσβεις τῶν γερμανικῶν δυνάμεων δοθείσης ἀπαντήσεως, ἐνεδεικνύετο καὶ ἐκ τοῦ τελευταίου τηλεγραφήματός μου, τοῦ τῆς 1 Δεκεμβρίου ἐνισχύεται ἔτι μᾶλλον, διότι ἐξ αὐτοῦ προκύπτει σαφῶς ἡ ἐπιθυμία τῆς Ἀγγλίας νὰ μὴ ἐγκαταλειφθῇ τὸ ἡμέτερον ζήτημα. Τούτου δ' ἕνεκα καὶ διότι δὲν ἠδυνήθη ἄχρις ὥρας νὰ λάβω λεπτομερεστέρας ἄλλας πληροφορίας, δὲν ἀπήντησα εἰς τὸ κατὰ τὴν νύκτα ταύτην ληφθὲν τηλεγράφημα τῆς ἡμετέρας ἐξοχότητος, δι' οὗ ζητεῖ αὕτη καὶ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος διασάφησιν. Ἐπεξηγῶν ἤδη καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ τὰ περὶ ὧν πρόκειται τηλεγραφήματά μου παρατηρῶ τὰ ἐξῆς :

Ἡ πληροφορία περὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς οὐχὶ δυσμενοῦς διαθέσεως τῆς γερμανικῆς κυβερνήσεως μοὶ εἶχε δοθῆ καὶ προηγουμένως καὶ εἶχον σπεύσει ν' ἀνακοινώσω αὐτὴν πρὸς τὴν ὑμετέραν ἐξοχότητα, παραλείψας μόνον νὰ μνημονεύσω τὸν δόντα μοι ταύτην, ὅστις ἦτο αὐτὸς ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτῆς τῆς Γερμανίας κόμης Münster ἀμέσως μετὰ τὴν ἐκ Βερολίνου ἐπάνοδόν του. Τὰ αὐτὰ δὲ μοὶ εἶχεν εἶπει καὶ ὁ Lord Granville περὶ τῆς Αὐστρίας, καθ' ἃ ἐπίσης ἀνέφερα τῇ ὑμετέρᾳ ἐξοχότητι. Ὁ τελευταῖον δὲ μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου συνδιαλεχθεὶς καὶ ἐπὶ τῇ βράσει τῶν λόγων τοῦ ὁποίου, ἅπε ἐπισήμου ἀνδρὸς, προσέβην εἰς τὸ προκείμενον τηλεγράφημά μου, μοὶ εἶπεν αὐταῖς λέξεσι τάδε : « Ἡτε γερμανικὴ καὶ ἡ αὐστριακὴ » κυβερνήσεις φαίνονται μᾶλλον εὐνοϊκαὶ πρὸς ἡμᾶς· ἀλλ' ἡ τελευταία φοβεῖται » καὶ εἰς τὴν πίεσιν τῆς Τουρκίας ὑπὸ τῶν δυνάμεων νὰ συμπράξῃ καὶ εἰς ἡμᾶς » νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἀπ' εὐθείας κατ' αὐτῆς ἐπίθεσιν, ἕνεκα τῆς ἐξ ἑκατέρας τῶν » περιπτώσεων τούτων δυναμένης νὰ προκύψῃ περαιτέρως τῶν πραγμάτων περι-

» πλοκῆς, διὰ τῆς μεταδόσεως τῆς πυρκαϊᾶς καὶ εἰς ἄλλα τῆς Τουρκίας μέρη.
 » Τὴν δειλίαν δὲ ταύτην τῆς αὐστριακῆς κυβερνήσεως, ἐπιτείνει καὶ ἡ ἀτομικὴ
 » θέσις τοῦ baron de Haymerle, ὅστις στερούμενος ἀποχρῶντος κύρους, δὲν ἔχει
 » τὸ θάρρος νὰ πολιτευθῆ μετὰ παρρησίας. Ὁ δὲ πρίγκηψ Bismarck ἀκολουθεῖ
 » εἰς τὰ ἀνατολικά πράγματα τὴν πολιτικὴν τῆς Αὐστρίας.»

Ἡ δ' ἀνακοίνωσις τοῦ Lord Granville πρὸς τὸν ἐνταῦθα πρεσβευτὴν τῆς Ῥωσσίας πρίγκηπα Lobanow, προφορικῶς γενομένη, εἶχε περίπου ὧδε: « Ἐὰν ἀφήσω-
 » μεν τὴν Ἑλλάδα νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ὑπ' αὐτῆς μελετωμένην ἐπίθεσιν, τὰ πράγ-
 » ματα δύνανται νὰ λάβωσιν τροπὴν ἀπροσδόκητον καὶ νὰ ἐπιφέρωσι δυσαρέστους
 » συνεπειάς. Ὁφείλομεν ἐπομένως νὰ προβῶμεν εἰς παρεμπόδισιν αὐτῆς. Ἀλλὰ
 » πρὸς τοιοῦτον μέτρον ὑπάρχει σπουδαῖον ἠθικὸν κώλυμα, ἡ ἐν Βερολίῳ ἀπόφα-
 » σις τῶν Δυνάμεων. Τούτων οὕτως ἐχόντων θεωρῶ ἀναγκαίαν τὴν σκέψιν περὶ
 » εὐρέσεως μέσου τινὸς καταλλήλου πρὸς ἄρσιν τῆς δυσκολίας ταύτης καὶ ἐπὶ
 » τούτῳ ζητῶ τὴν ὑμετέραν γνώμην περὶ τῶν δυνατῶν ἐγγυήσεων τὰς ὁποίας θὰ
 » ἤμεθα εἰς θέσιν νὰ προσφέρωμεν τῇ Ἑλλάδι ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ὑπ' αὐτῆς τηρή-
 » σεως τῆς ἡσυχίας». Εἰς ταῦτα ὁ Πρεσβευτὴς ἀπήντησεν, ὅτι θέλει σπεύσει νὰ
 προκαλέσῃ τὴν γνώμην τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ.

Χθὲς ἔλαβε χώραν ἡ συνεδρίασις τοῦ Greek committee ἣν εἶχον ἀναγγεῖλει τῇ ὑμετέρᾳ ἐξοχότητι· τὸ ἐπ' ἐμοὶ ἐθεώρησα ἀναγκαῖον νὰ μὴ παρευρεθῶ εἰς τὴν συνεδρίασιν ταύτην, ὅπως ἀφαιρεθῆ πᾶσα ἀφορμὴ ὑπονοίας περὶ τῆς ἡμετέρας εἰς τὰ τοῦ συλλόγου τούτου ἀναμίξεως.

Περαίνων τὴν παροῦσαν θαρρῶ, ἀφορμὴν λαμβάνων ἐκ τοῦ λόγου ὃν προχθὲς ἀπήγγειλεν ἐν τῇ γαλλικῇ γερουσίᾳ ὁ Κύριος Gontaut Biron, νὰ παρατηρήσω, ὅτι οὐδεμίαν ἀπολύτως ἔχει σημασίαν ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτοῦ, καθ' ὃν δὲν ἐπιβάλλεται εἰς τὴν Εὐρώπην, οὔτε ἐκ τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως, οὔτε ἐκ τῆς προηγηθεῖσης ἐν τῇ αὐτῇ πόλει συνθήκης, ἡ τῶν διατάξεων τῶν διεθνῶν τούτων πράξεων ἐκτέλεσις. Οὐδεμίαν δ' ἔχει σημασίαν ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος, διότι προκύπτει σαφέστατα, ἐξ αὐτῆς ἤδη τῆς ἐνεργείας τῶν δυνάμεων, ὡς πρὸς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ζητήματος τοῦ Μαυροβουνίου, ὅτι αἱ δυνάμεις αὗται ὅλως ἐναντίαν ἔχουσι πεποιθήσιν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου. Ἄλλως τε εἶναι πρόδηλον, ὅτι τὰ ὡς πρὸς τὸ Μαυροβούνιον λαβόντα χώραν, ἀποτελοῦσι προηγούμενον τὸ ὁποῖον ἐπιβάλλει εἰς τὰς Δυνάμεις τὴν αὐτὴν καὶ ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου ζητήματος ἐνέργειαν, καθόσον μάλιστα, ὡς αὐτὸς ὁ Κύριος de Freycinet κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίασιν ὡμολόγησεν,

αί Δυνάμεις εἶχον θέσει καὶ τὰ δύο ζητήματα ἐν τῇ αὐτῇ ἀπαραλλάκτως τάξει, τοῦθ' ὅπερ καὶ ὁ Lord Granville ἀνεκδοιάστως ἐπεβεβαίωσε διὰ τοῦ περι οὐ εἰρηται λόγου αὐτοῦ ἐν Hanley, εἰπὼν, ὅτι εἶχεν ἀποφασισθῆ ὑπὸ τῶν Δυνάμεων ἢ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ Μαυροβουνιωτικοῦ ζητήματος μετέλευσις τοῦ αὐτοῦ μέσου, ἥτοι τῆς ναυτικῆς ἐπιδείξεως καὶ ὑπὲρ ἡμῶν.

Ἐκ τῆς οὕτω δὲ ἀναντιρρήτως ἀποδεικνυομένης συμφωνίας τῶν Δυνάμεων, προκύπτει ὑπὲρ ἡμῶν ἐπίσης ἀναντιρρήτον δικαίωμα πρὸς ἀπαίτησιν τῆς ἐπεμβάσεως αὐτῶν καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἐξ ἀναλογίας ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, κατὰ τὰς ὁποίας, ὡς ἡ νεωτέρα θεωρία παραδέχεται (ἦν, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ἀναπτύσσει ἰδίᾳ ὁ Unger ἐν τῇ περὶ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου πραγματεῖᾳ αὐτοῦ), τὸ ὑπὲρ τρίτου τινὸς προκύπτον δικαίωμα, ἐκ τῆς μεταξὺ ἄλλων συνομολογηθείσης πράξεως, καθίσταται ἀπαιτητὸν ὑπ' αὐτοῦ. Τὰς παρατηρήσεις ταύτας προστίθημι ἐνταῦθα ἵνα δώσω ἀφορμὴν εἰς τὴν ὑμετέραν ἐξοχότητα νὰ σκεφθῆ περαιτέρω ἐπ' αὐτῶν, ἂν ποτε θεωρήσῃ, ὅτι δύναται νὰ γίνῃ αὐτῶν χρῆσις.

Δέξασθε κ.τ.λ.

A. ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ.

25

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὰς ἐν Εὐρώπῃ Πρεσβείας τῆς Α. Μ.

Athènes le 22 Novembre 1880.

Nous sommes informés que, sur la proposition de l'Angleterre les flottes des Puissances ne quitteront point la Méditerranée. Veuillez agir dans ce but, et tâcher même d'obtenir que les flottes viennent stationner, si c'est possible aux eaux helléniques.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

Μετὰ φρασίς.

Ἀθῆναι τῇ 22 Νοεμβρίου 1880.

Πληροφορούμεθα ὅτι, ἐπὶ τῇ προτάσει τῆς Ἀγγλίας, οἱ στόλοι τῶν Δυνάμεων δὲν θέλουσιν ἐγκαταλίπει τὴν Μεσόγειον. Ἐνεργήσατε πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ προσπαθήσατε νὰ κατορθωθῆ ἔπως οἱ στόλοι σταθμεύσωσιν εἰ δυνατὸν, εἰς τὰ ἐλληνικὰ ὕδατα.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

26

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὴν ἐν Λονδίνῳ Πρεσβείαν.

Athènes, le 22 Novembre 1880.

Reçu votre télégramme concernant rappel flottes. Veuillez agir de toute manière possible, afin que flotte Anglaise ne quitte point parages archipel et vienne même, si c' est possible, stationner eaux helléniques.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

Μετὰφρασις.

Ἀθῆναι τῆ 22 Νοεμβρίου 1880.

Ἐλήφθη τὸ ὑμέτερον τηλεγράφημα τὸ ἀφορῶν εἰς τὴν ἀνάκλησιν τῶν στόλων. Ἐνεργήσατε διὰ παντὸς ἐφικτοῦ τρόπου, ὅπως ὁ Ἀγγλικὸς στόλος μὴ ἐγκαταλίπη παράλια Ἀρχιπελάγους, καὶ ὅπως ναυλοχῆση εἰ δυνατόν, εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ὕδατα.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

27

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Ῥώμῃ Πρεσβείας.

Rome, le 24 Novembre 1880.

J'ai l'honneur de vous informer en réponse à votre télégramme d'hier que j'ai été voir Comte Maffei qui m'a dit que la proposition de l'Angleterre que les flottes des Puissances ne quitteront la Méditerranée n'a pas été favorablement accueillie par l'Autriche et l'Allemagne. Il m'a ajouté que les Cabinets Autrichien et Allemand ont non seulement décliné la proposition de l'Angleterre mais qu'ils ont déclaré ne pouvoir s'associer à aucune proposition ayant comme but moyens coercitifs en faveur Grèce; cependant Comte Maffei espère que d'ici au printemps vues Autriche et Allemagne pourraient changer; et par conséquent celles de France qui désire dans ce moment marcher d'accord avec ces deux Puissances. Pour ce qui concerne la flotte Italienne, le Secrétaire Général m'a dit que deux

vaisseaux ont déjà reçu ordre de se rendre à Syra et qu'après le retour du Roi d'Italie de la Sicile les cuirassés Italiens recevront de nouveau l'ordre de se rendre eaux Helléniques.

PAPPARIGOPOULO.

Μετὰφρασις.

Ῥώμη τὴν 24 Νοεμβρίου 1880.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς πληροφορήσω, εἰς ἀπάντησιν τοῦ χθεσινοῦ τηλεγραφήματός σας, ὅτι εἶδον τὸν Κόμητα Mafféi, ὅστις μοι εἶπεν ὅτι ἡ πρότασις τῆς Ἀγγλίας ὅπως οἱ στόλοι τῶν Δυνάμεων μὴ καταλίπωσι τὴν Μεσόγειον δὲν ἔτυχε καλῆς ὑποδοχῆς παρὰ τῇ Αὐστρίᾳ καὶ Γερμανίᾳ. Μοι προσέθηκεν ὅτι τὸ Αὐστριακὸν καὶ τὸ Γερμανικὸν Ἀνακτοβούλιον οὐχὶ μόνον ἀπέρριψαν τὴν Ἀγγλικὴν πρότασιν, ἀλλ' ἐδήλωσαν ὅτι δὲν δύνανται νὰ μετὰσχωσιν οὐδεμιᾶς προτάσεως σκοπούσης χρῆσιν βιαίων μέτρων ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Οὐδὲν ἤττον, ὁ Κόμης Mafféi ἐλπίζει ὅτι μέχρι τοῦ προσεχοῦς ἔαρος αἱ ἰδέαι τῆς Αὐστρίας καὶ Γερμανίας ἐνδέχεται νὰ μεταβληθῶσιν καὶ ἐπομένως, αἱ τῆς Γαλλίας ἥτις ἐπιθυμεῖ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην νὰ βαδίσῃ ἐκ συμφώνου μετὰ τῶν δύο τούτων Δυνάμεων.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν Ἰταλικὸν στόλον ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς μοι εἶπεν ὅτι δύο πολεμικὰ πλοῖα ἔλαβον ἤδη διαταγὴν νὰ μεταβῶσιν εἰς Σῦρον καὶ ὅτι, μετὰ τὴν ἐκ Σικελίας ἐπάνοδον τοῦ Βασιλέως τῆς Ἰταλίας, τὰ Ἰταλικά θωρηκτὰ θέλουσιν ἐκ νέου διαταχθῆναι νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ὕδατα.

ΠΑΠΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

28

Πέραν, τὴν 24 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Σχετικῶς πρὸς τὴν ἐγκύκλιον τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος πρὸς τὰς ἐν Εὐρώπῃ Πρεσβείας τῆς Α. Μ., περὶ τῶν προσπαθειῶν τῆς Πύλης, ὅπως, ἵνα ἐπιτύχῃ δάνειον, προσφέρῃ ἐπὶ ὑποθήκῃ τὰ ἐν Ἠπείρῳ καὶ Θεσσαλίᾳ

δημόσια κτήματα, ἕκαμον γνωστὸν καταλλήλως εἰς τοὺς ἑνταῦθα ὁμογενεῖς τραπεζίτας, πρὸς ὁδηγίαν των, ὅτι τοιαύτην ὑποθήκην δὲν θ' ἀναγνωρίσῃ ἡ Κυβέρνησις τῆς Α. Μ. Τὰ αὐτὰ εἶπον καὶ πρὸς τινὰς ξένους τραπεζίτας ἑνταῦθα.

Διατελῶ κ.τ.λ.

Α. Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

29

Πέραν, τὴν 24 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Εἶχον τηλεγραφῆσαι τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι τὴν παρελθοῦσαν ἐβδομάδα, ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἐπρότεινεν εἰς τὰς λοιπὰς Δυνάμεις τὴν διατήρησιν τοῦ διεθνοῦς στόλου, καὶ ὅτι ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἰταλία παρεδέχθησαν κατ' ἀρχὴν τὴν Ἀγγλικὴν πρότασιν. Ἦδη συμπληρῶν τὰς ἄνω πληροφορίας, προσθέτω ὅτι αἱ δύο τελευταῖαι Δυνάμεις εἶχον προσχωρήσει εἰς τὴν Ἀγγλικὴν πρότασιν, ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ὁμοφωνίας καὶ τῶν λοιπῶν. Καθὰ δὲ ἤδη μανθάνω ἐμπιστευτικῶς ἐξ ἀξιοπιστοῦ πηγῆς, ἡ Γερμανία καὶ ἡ Αὐστρία δὲν παρεδέχθησαν αὐτὴν, ῥητῶς ἀποφανθεῖσαι ὅτι θέλουσιν ἀνακαλέσει τὸν στόλον των· ὡς ἐκ τούτου, ἵνα μὴ διαταραχθῇ ἡ ὁμοφωνία τῶν Δυνάμεων, ἐδέησεν ὥστε ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις νὰ ὑποκύψῃ καὶ ἀποδεχθῇ τὴν διάλυσιν τοῦ διεθνοῦς στόλου.

Δέξασθε κτλ.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

30

Πέραν, τὴν 24 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ἔλαβον τὰ ὑπ' ἀριθ. 2114 καὶ 2118 ὑπὸ ἡμερομηνίαν τῆς 15/27 καὶ 13/25 Νοεμβρίου ε. ε. ἀπόρρητα ἔγγραφα, περὶ τῆς ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος δοθείσης ἀπαντήσεως τοῖς Πρεσβευταῖς Γαλλίας καὶ Γερμανίας εἰς τὰς ἀπευθυνθεί-

σας παρ' αὐτῶν φιλικὰς παρατηρήσεις, καὶ εὐχαριστῶ ὑμᾶς ἐπὶ τῇ κοινοποιήσει ταύτῃ. Οὕτω πολιτευόμενοι καὶ ἐξακολουθοῦντες τὰς στρατιωτικὰς προπαρασκευὰς μεθ' ὅλης τῆς δραστηριότητος, ὡς εὐχαρίστως μαθάνω, ἐλπίζω αἰσίαν τὴν λύσιν τοῦ ἡμετέρου ζητήματος, καὶ λίαν ὀρθῶς ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης εἶπεν εἰς ἀμφοτέρους τοὺς Πρεσβευτὰς, ὅτι πᾶσα βραδύτης τῆς λύσεως τοῦ ζητήματος, οὐ μόνον τὸ ἔθνικόν ζήτημα ζημιοῖ, ἀλλὰ καὶ τὸ Βασιλείον καταστέφει οικονομικῶς, καὶ ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος πεποίθησιν ἔχει ἀκράδαντον, ὅτι προτιμότερον εἶναι νὰ ἐκτεθῇ τὸ Ἑλληνικὸν Βασιλείον εἰς τὸν κίνδυνον ἐνδεχομένης στρατιωτικῆς ἥττης, ἢ νὰ παραταθῇ ἐπ' ἀόριστον κατὰστασις εἰς ἣν οὐδεμίαν ἄλλην διορᾷ ἡ Κυβέρνησις τοῦ Βασιλέως διέξοδον.

Δέξασθε κ. τ. λ.

A. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

31

Πέραν, τὴν 24 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Πληροφοροῦμαι ἐξ ἀσφαλοῦς πηγῆς ὅτι οἱ Πρεσβευταὶ τῆς Γαλλίας, Αὐστρίας καὶ Γερμανίας προσεκλήθησαν ὑπὸ τῶν οικείων των Κυβερνήσεων ν' ἀπευθύνωσι συμβουλὰς τῇ Πύλῃ, ὅπως ἀπορύγῃ πᾶσαν ἀφορμὴν ῥήξεως μετὰ τῆς Ἑλλάδος καθόσον φαίνεται ὅτι ἐν Εὐρώπῃ εἶχε διαδοθῆ ὅτι ἡ Πύλη προετίθετο νὰ λάβῃ καθ' ἡμῶν δραστήρια μέτρα.

Δέξασθε κ.τ.λ.

A. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

32

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Λονδίῳ Πρεσβείας.

Londres le 25 Novembre 1880.

Situation nous est moins favorable qu'elle est estimée généralement après

chute Dulcigno car concert Européen n'existe actuellement pour notre cause qu'en apparence.

CONTOSTAULOS.

Μετὰφρασις.

Λοιδῖρον, τὴν 25 Νοεμβρίου 1880.

Ἡ κατάσταση τῶν πραγμάτων μᾶς εἶναι ὀλιγώτερον εὐνοϊκὴ παρ' ὅσον γενικῶς θεωρεῖται μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Dulcigno, ἐπειδὴ ἡ Εὐρωπαϊκὴ ὁμοφροσύνη δὲν ὑφίσταται εἰμὴ κατ' ἐπιφάνειαν διὰ τὴν ἡμετέραν ὑπόθεσιν.

ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ.

33

Πέραν, τὴν 26 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον.

Σήμερον ἔμαθον ἐξ ἀσφαλοῦς πηγῆς, ὅτι ὁ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸς τῆς Τουρκίας παρεκάλεσε προφορικῶς τοὺς Πρεσβευτὰς νὰ ἔλθωσιν εἰς βοήθειαν τῆς Πύλης, πρὸς εἰρηνικὴν λύσιν τοῦ ἡμετέρου ζητήματος, προσθέσας ὅτι ἡ τελευταία πρότασις τῆς Τουρκίας ἠδύνατο νὰ λάβῃ τροποποιήσεις τινὰς εὐρύτερας. Ἄπαντες οἱ Πρεσβευταὶ τῷ ἀπήντησαν, ὅτι δὲν εἶχον ὁδηγίαις ὅπως ἐπιληφθῶσι τῶν διαπραγματεύσεων· ὅτι ἐφρόνουν ὅτι ἡ Εὐρώπη δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μεταβάλῃ τὴν ὑπὸ τῆς Συνδιασκέψεως ὀρισθεῖσαν γραμμὴν, καὶ ὅτι τινὲς ἐξ αὐτῶν τῷ προσέθηκαν ὅτι ἡ Πύλη ἠδύνατο ν' ἀποταθῇ ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ λύσῃ μετ' αὐτῆς τὸ ζήτημα. Ὁ δούς μοι τὰς ἀνωτέρω πληροφορίας δὲν ἠθέλησε νὰ μοι εἴπῃ τίνες ἐκ τῶν Πρεσβευτῶν ἔδωκαν τὴν γνώμην ταύτην τῷ Ἀσημ-πασᾶ, ὑποθέτω ὅμως ὅτι εἶναι οἱ Πρεσβευταὶ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐстро-Οὐγγαρίας.

Ἐκ τουρκικῆς πηγῆς μαθάνω ὅτι ἐν τῇ Πύλῃ ὑπάρχει ἰδέα νὰ πέμψωσι Πρεσβευτὴν εἰς Ἀθήνας, καὶ ὅτι πιθανὸν νὰ διορισθῇ ὁ τέως ἐν Ῥώμῃ Πρέσβυς Τουρχάν-Βέης.

Δέξασθε κ.τ.λ.

Α. Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

Ἐκ Βερολίνῳ τῇ 26 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Ῥαγκαβῆς πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Λαθὼν τὸ ὑμέτερον κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς 22 Νοεμβρίου εἰ καὶ ἐγνώριζον ἐκ προοιμιῶν τὸ μάταιον τοῦ ἐμοῦ διαβήματος, ἐπορεύθην οὐχ ἤττον πρὸς τὸν Κύριον Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, καὶ τῷ εἶπον, ὡς ἐν συνόψει ὅτι ἡ Εὐρώπη ἥτις προτρέπει τὴν Ἑλλάδα εἰς ὑπομονὴν δι' ἐνὸς πρὸ πάντων μέσου δύναται νὰ διευκολύνῃ καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν νὰ συνιστᾷ αὐτὴν εἰς τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ παρατείνωσι τὴν ἀνοχὴν ὅσον ὑλικῶς εἶναι δυνατόν, ἂν ἀποδείξῃ ὅτι δὲν ἐγκατέλειψε τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἑλλάδος, καὶ μεριμνᾷ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων αὐτῆς, καὶ εἶναι ἐτοίμη νὰ τὰ ὑποστηρίξῃ. Τούτου δὲ δείγμα ἄριστον θὰ ἔδιδεν ἂν οἱ τοῦ Μαυροβουνίου μακρυνόμενοι στόλοι, καὶ ἂν δὲν θέλωσι νὰ μείνωσι πλέον ἐπὶ ταῦτο, τοῦλάχιστον κατελάμβανον σταθμοὺς διαφόρους ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς θαλάσσαις, ὥστε νὰ μείνῃ ἡ ἐντύπωσις εἰς Ἕλληνας καὶ εἰς τούρκους, ὅτι ἐν πρώτῃ περιστάσει ἔσονται ἔτοιμοι νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν ἐκτέλεσιν τῆς Βερολινείου ἀποφάσεως.

Ἄλλ' ὁ κόμης Λιμβούργ, μοὶ ἀπήντησεν ὅτι τοῦτο ἐστὶν ὅλως ἀντίθετον εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς Εὐρώπης, ἥτις διέλυσε τὴν ναυτικὴν ἐπίδειξιν, καὶ ἀπέσυρεν ὀριστικῶς τοὺς στόλους τῆς ὅτι ἡ Γερμανία ἤτο πάντοτε ἐναντία εἰς ἐπίδειξιν οὕτως ἄσκοπον, καὶ προσετέθη μόνον εἰς αὐτὴν, διότι αἱ ἄλλαι Δυνάμεις τὸ ἤθελον, ἤδη δὲ τὸ πλοῖον τῆς «Victoria» ὅτι τὸ πέμπει εἰς τὰς Δυτικὰς Ἰνδίας.

Τὸ ὀλίγον ἐπωφελές, τῷ εἶπον, ἐπιδείξεως ἦς ἀπ' ἀρχῆς, ἀμέσως ἀφαιρεῖται ὁ καταναγκαστικὸς χαρακτὴρ τὸ ἐννοῶ· ἀλλ' αἱ Δυνάμεις ἔπρεπε νὰ ἐννοήσωσι, καὶ ἡ ἀμερόληπτος καὶ ἴδια συμφέροντα μὴ διεκδικούσα Γερμανία, ἔπρεπε νὰ ταῖς ἐξηγήσῃ, ὅτι ἂν θέλωσιν εἰρήνην ἐν Ἀνατολῇ, πρέπει νὰ βιάσωσι τὴν Τουρκίαν εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ δόγματος· ἂν δ' ἄλλως πράξωσι ὅτι πιθανώτατα θὰ προκύψῃ πόλεμος, διότι οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς ἐπὶ πολὺ δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ ὑπομείνωσι, καὶ ἡ ἀναπόφευκτος αὐτῶν ἀνάστασις ἔσται ἔκρηξις.

— Ὁ τι τις δὲν θέλει, μοὶ εἶπε, τοῦτο λέγει, ὅτι εἶναι ἀδύνατον.

— Τὸ νὰ μὴ θέλῃ ἡ Ἑλλάς νὰ περιμείνῃ ἐπὶ πολὺ, τῷ ἀπὴντησα εἶναι φυσικώτατον· ἀλλὰ τῷ ἐπανελάβον τοὺς λόγους δι' οὓς καὶ ἂν θέλει ἡ κυβέρνησις τῆς, ἢ καὶ ὁ λαὸς νὰ πειθαρχήσῃ εἰς τὴν τόσῳ ἀόριστον ταύτην προτροπὴν τῆς Εὐρώπης, ἀληθῶς καὶ ὑλικῶς δὲν θὰ δυναθῇ, καὶ ὅτι τότε μόνον δύναται νὰ μὴ σπεύσῃ αὐτὴ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνδιασκέψεως, ἂν σπεύσῃ ἀντ' αὐτῆς ἡ Εὐρώπη.

— Ἡ συμπάθεια ἡμῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, μοὶ ἀπὴντησεν, εἶναι μεγάλη καὶ εὐκρινής. Τῶν κτηθέντων δικαιωμάτων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ στερηθῇ, ἀλλ' ἐξ ἀγάπης πρὸς αὐτὴν τὴν προτρέπομεν νὰ μὴ ἐπιχειρήσῃ τι αὐτὴ μόνη καὶ αὐτογνώμῳς. Ἄτοπον εἶναι νὰ ζητῇ τις δι' αἰματηρῶν ἀγώνων ὅ τι δραττόμενος τῆς καπαλλήλου στιγμῆς (χωρὶς νὰ εἰπῇ τίς ἔσται αὕτη), θέλει ἀποκτήσῃ ἀναιμωτί. Τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος εἶναι εὐρύ· ἀδιάφορον ἂν θὰ περιμείνῃ ἐπὶ ὀλίγον καιρὸν μέχρι οὗ τὰ συμφέροντά τῆς εὐρεθῶσι συνδυαζόμενα μετὰ τῶν τῆς Εὐρώπης, ἐν δύο ἢ τρία ἔτη, εἰσὶ στιγμαὶ μόνον ἀπέναντι τῆς ἱστορίας.

Ἐν τούτοις, καὶ ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας μὲ ἐβεβαίωσεν ὅτι ἀληθῶς πολλὴ ὑπάχει ἐνταῦθα συμπάθεια ὑπὲρ τῆς ἐλληνικῆς ὑποθέσεως, ἀλλ' ὅτι ἡ Γερμανία συνδεδεμένη ἤδη οὔσα ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου μετὰ τῆς Αὐστρίας, δὲν δύναται ν' ἀκολουθήσῃ γραμμὴν μὴ συνάδουσαν πρὸς τὴν ἐν Βιέννῃ διαγραφομένην, καὶ ἐπιθυμεῖ παντὶ σθένει ν' ἀποφύγῃ πᾶσαν συντάραξιν, ἥτις πιθανῶς θὰ ἐπέφερε σύγκρουσιν μετὰ τὴν Αὐστρίαν καὶ Ῥωσίαν, καὶ θὰ ἠνάγκαζε τὴν Γερμανίαν νὰ κηρυχθῇ ὑπὲρ τῆς μιᾶς τῶν Δυνάμεων τούτων καὶ κατὰ τῆς ἄλλης, ὅπερ κατὰ τὸ ἐνὸν θέλει ν' ἀποφύγῃ.

Καὶ ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Ἰταλίας μοὶ εἶπε πολλὰ περὶ τῶν συμπαθειῶν τῆς κυβερνήσεώς του, προσθεὶς ὅμως ὅτι μετὰ τὴν αἰφνηδίαν ἀποσκίρτησιν τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Αὐστρίας, ἡ Ἰταλία δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ παρακολουθήσῃ ὡς αἱ ἄλλαι Δυνάμεις, πρόθυμος οὔσα νὰ ἐπανεέλθῃ, ἂν ὑπερικήσωσιν αἱ περὶ τούτου ἀρχαὶ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ῥωσίας. Καὶ προτρέπει μὲν καὶ αὐτὸς ὑπομονὴν ἵνα μὴ πάθῃ ἡ Ἑλλάς ἐξ ἀκαίρου κινήματος, ἀλλ' ἐννοεῖ τὴν ἀνυπομονησίαν τῆς καὶ τοὺς λόγους, οἵτινες δύναται ν' ἀναγκάσωσιν αὐτὴν, νὰ μὴ ὑποκύψῃ μέχρι τέλους εἰς τὰς διδομένας αὐτῇ συμβουλὰς.

Ὁ λόρδος Ὁδδων, μοὶ εἶπεν ὅτι ἄριστον σύμπτωμα ἐστὶν ὁ θερμὸς λόγος τοῦ λόρδου Ῥόσθερρυ, διότι ὁ λόρδος οὗτος ἐστὶ στενώτατος φίλος τοῦ Κ. Γλάδστωνος, καὶ οὐδὲν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὃ ὑπ' ἐκείνου νὰ μὴ ἐγκρίνηται.

Ἡ ἀγγλικὴ ἐφημερὶς «*Σημαία*» περιεῖχε κατ' αὐτὰς τηλεγράφημα, λέγον, ὅτι ἐν Φριδερισροῦ (τῆ ἐπαύλει τοῦ πρίγκηπος Βίσμαρκ) ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Γερμανίας, ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας κόμης St. Vallier, καὶ ὁ τῆς Αὐστρίας, συνεννοήθησαν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἐπὶ τοῖς ἐξῆς: νὰ καταβάλωσι πᾶσαν προσπάθειαν, ἵνα μὴ κινηθῶσιν εἰς στάσιν, αἱ ἑλληνικαὶ ἐπαρχίαι τῆς Τουρκίας, ἀν ὅμως τοῦτο συνέβαινε, καὶ ἡ Τουρκία ἤθελε νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, νὰ τὴν ἐμποδίσωσι τοῦ νὰ χωρήσῃ πέραν τῶν Τρικκάλων, καὶ πέραν τοῦ Σουλίου καὶ Μαργαριτίου. Ἄλλὰ πῶς θὰ τὴν ἐμποδίσωσι χωρὶς καταναγκαστικῶν μέτρων;

Ἐπληροφορήθη ὅμως θετικῶς, ὅτι ὅλον τοῦτο τὸ τηλεγράφημα, τὸ ἐνταῦθα πολλὴν ἀποτελέσαν ἐντύπωσιν, οὐδεμίαν ὑπόστασιν ἔχει.

Δέξασθε κ.τ.λ

A. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

35

Vienne le $\frac{27 \text{ Novembre}}{9 \text{ Décembre}}$ 1880.

Mr Ypsilanti à Mr Coumoundouros.

N'étant pas encore en état de sortir, j'ai exprimé à Mr de Kallay le désir de causer avec lui, et il s'est empressé de venir me trouver ce matin.

Je lui ai demandé d'abord de vouloir bien me dire en général quelles étaient les vues des Puissances relativement à notre question, et il m'a répondu qu'il n'y avait entre elles absolument aucune espèce de pourparlers à cet égard, et que très contents d'avoir enfin terminé la question monténégrine, les Cabinets n'avaient pas eu besoin de s'entendre pour se trouver également désireux d'ajourner toute action concernant la question Grecque.

J'ai dit alors au Sous Secrétaire d'Etat que V. E. m'avait résumé le langage tenu par Mr de Radovitz et de Mouy, qui ont tâché de faire ressortir les inconvénients et les dangers auxquels la Grèce s'exposerait en faisant aboutir ses préparatifs militaires à une action belliqueuse prématurée; Que vous m'aviez également communiqué la réponse faite à ces représentants ainsi que le discours prononcé par vous dans le même sens à la Chambre, et je lui ai paraphrasé en

quelque sorte la dernière partie de votre office sul N° 2114 et votre télégramme du 6 courant.

Mr de Kallay me répondit que le Cabinet Impérial connaissait les vues développées par le Ministre d'Allemagne, et qu'il trouvait le conseil y contenu parfaitement juste; qu'il n'avait pas cru nécessaire de vous faire une communication analogue, mais que le Prince Wrede, qui se rendrait bientôt en Grèce, serait chargé de vous dire que l'opinion de l'Autriche ne différerait pas de celle des autres Puissances.

En me plaçant au point de vue de celles - ci, lui ai-je répliqué, je puis parfaitement comprendre que les Cabinets désirent écarter toute complication politique nouvelle, et par conséquent ajourner toute action belliqueuse de notre part, mais je ne saurais concevoir qu'ils ne se rendent pas compte de l'extrême difficulté, pour ne pas dire de l'impossibilité, où nous nous trouvons d'attendre indéfiniment, ou bien qu'en se rendant compte ils ne cherchent pas à nous faciliter l'exécution de leur conseil.

Je ne comprends pas, ai - je continué, que l'intérêt même qu'on attache à écarter une entreprise militaire de la Grèce n'indique pas aux Cabinets la nécessité de nous faciliter l'attente, soit en nous promettant pour l'avenir une intervention efficace, soit en nous précisant un peu la nature des circonstances que nous devons attendre avant de recourir à une action directe soit enfin en ouvrant la voie à des négociations possibles à accepter.

Le Sous-Secrétaire d'Etat me répondit qu'en ce qui concernait la Grèce il trouvait mon raisonnement tout à fait juste, mais qu'en ce qui regardait l'Europe il devait constater le fait qu'en se décidant à ajourner notre question, les Cabinets ne s'étaient ni entendus ni entretenus même à l'effet de fixer ce qu'ils pourraient entreprendre par la suite, et que d'aucun côté on n'avait jugé utile de faire autre chose que de nous conseiller d'éviter une action intempestive.

M^r inspirant des arguments de V. E. j'ai assez longuement expliqué à Mr de Kallay, qu'aussi grand que pût être notre désir d'éviter les inconvénients et les complications d'une lutte avec la Turquie, nous devons nous trouver hors d'état de suivre des conseils pacifiques, qui n'étaient accompagnés d'aucune espèce de facilité propre à nous en rendre l'exécution possible.

Le Sous - Secrétaire d'Etat me fit alors une phrase générale et vague tendant à me faire sentir qu'il n'appartenait en aucun cas à l'Autriche de prendre l'initiative de faire sortir notre question de l'abandon complet où elle se trouvait.

Par l'ensemble de son langage il m'a laissé sous l'impression qu'en nous signalant les désavantages et les dangers d'une action militaire contre la Turquie, les Cabinets de Paris et de Berlin visaient, comme celui de Vienne, à se dégager d'avance de l'obligation d'intervenir efficacement en notre faveur au cas où nous serons vaincus et de nous témoigner en même temps, par le peu d'efforts qu'ils faisaient pour nous empêcher d'entreprendre la lutte, une indifférence, qui nous obligerait à nous déclarer disposés à accepter les négociations directes avec la Turquie.

Veillez

ΥΨΙΛΑΝΤΙ.

Μετάφρασις.

Ἐρ Βιεννη, τὴν 27 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Ὑψηλάντης τῷ Κυρίῳ Κουμουνοδούρῳ.

Μὴ δυνάμενος ἔτι νὰ ἐξέλθω ἐξέφρασα εἰς τὸν Κύριον δὲ Καλλάην τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως ὁμιλήσω μετ' αὐτοῦ, οὗτος δ' ἔσπευσε νὰ ἔλθῃ πρὸς με σήμερον τὴν πρωΐαν.

Κατὰ πρῶτον τὸν παρεκάλεσα νὰ μοι εἴπῃ ἐν γένει ὅποιαι ἦσαν αἱ διαθέσεις τῶν Δυνάμεων ὡς πρὸς τὸ ζήτημα ἡμῶν· μοι ἀπεκρίθη ὅτι οὐδεμία μεταξὺ αὐτῶν ἐπῆλθεν ὡς πρὸς τοῦτο διαπραγματεύσεις, ὅτι αἱ κυβερνήσεις αὐτῶν λογίζονται εὐτυχεῖς ἐπὶ τῇ ἀποπερατώσει τοῦ Μαυροβουνιωτικοῦ ζητήματος καὶ ὅτι δὲν ἐθεώρησαν ἀναγκαῖον νὰ συνεννοηθῶσιν ὅπως ἐπίσης ἐπιθυμήσωσι τὴν ἀναβολὴν πάσης ἐνεργείας, ἀφορώσης εἰς τὸ ἐλληνικὸν ζήτημα.

Εἶπα τότε εἰς τὸν Ὑφυπουργὸν ὅτι ἡ Υ. Ε. μοι εἶχε περιληπτικῶς μεταβιβάσει τοὺς λόγους τῶν ΚΚ. δὲ Ῥάδοβιτς καὶ δὲ Μουί, δι' ὧν προσεπάθησαν νὰ καταδείξωσι τὰ ἄτοπα καὶ τοὺς κινδύνους, εἰς οὓς ἤθελεν ἐκτεθῆ ἡ Ἑλλάς ἐὰν ἐξώθει τὰς στρατιωτικὰς παρασκευὰς τῆς εἰς πρόωρον πολεμικὴν ἐνέργειαν· ὅτι ἐπί-

σης μοι εἶχετε ἀνακοινώσει τὴν πρὸς τοὺς εἰρημένους Πρεσβευτὰς ὑμετέραν ἀπάντησιν, μετὰ τοῦ λόγου, τὸν ὁποῖον ὑπὸ παρόμοιον πνεῦμα ἀπηγγείλατε ἐν τῇ Βουλῇ, καὶ τῷ ἔκαμον οὕτως εἰπεῖν παράφρασιν τοῦ τελευταίου μέρους τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2114 ἐγγράφου ὑμῶν ὡς καὶ τοῦ ἀπὸ 6 ἰσταμένου ὑμετέρου τηλεγραφήματος.

Ὁ Κ^{ος} δὲ Καλλάη μοι ἀπήντησεν ὅτι ἡ Αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις ἐγίνωσκε τὰς παρὰ τοῦ Πρεσβευτοῦ τῆς Γερμανίας ἀναπτυχθείσας ἰδέας καὶ ἀνεύρισκε τὴν ἐν αὐταῖς περιεχομένην συμβουλήν ἐντελῶς δικαίαν· ὅτι δὲν ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ σᾶς ἀπευθύνῃ ἀνάλογον ἀνακοίνωσιν, ἀλλ' ὅτι ὁ πρίγκηψ Βρέδε, ὅστις ἐντὸς μικροῦ θ' ἀριχθῆ εἰς Ἑλλάδα, θὰ ἐπιφορτισθῆ νὰ σᾶς εἴπῃ ὅτι ἡ γνώμη τῆς Αὐστρίας δὲν διαφέρει πρὸς τὴν τῶν λοιπῶν Δυνάμεων.

Τῷ παρετήρησα ὅτι ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς Δυνάμεις, δύναμαι κάλλιστα νὰ ἐννοήσω ὅτι αἱ κυβερνήσεις αὐτῶν ἐπιθυμοῦσι ν' ἀποφύγωσι πᾶσαν νέαν πολεμικὴν περιπλοκὴν, καὶ συνεπῶς ν' ἀναβάλωσι πᾶσαν ἐκ μέρους ἡμῶν πολεμικὴν ἐνέργειαν, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ κατανοήσω πῶς δὲν λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψιν ὅτι εἶνε λίαν δυσχερές, ἵνα μὴ εἴπω ἀδύνατον, νὰ περιμένωμεν τὸ ἀόριστον, ἢ, ἂν λαμβάνωσι τοῦτο ὑπ' ὄψιν, δὲν ἐπιζητοῦσι τὸν τρόπον ὅπως διευκολύνωσιν ἡμῖν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συμβουλῆς των.

Δὲν ἐννοῶ, ἐξηκολούθησα, πῶς αὐτὸ τὸ συμφέρον, τὸ ὁποῖον ἔχουσιν ὅπως ἀποσοβῆθῆ πᾶσα πολεμικὴ τῆς Ἑλλάδος ἐνέργεια, δὲν ὑπαγορεύει εἰς τὰς Δυνάμεις τὴν ἀνάγκην ὅπως διευκολύνωσιν ἡμῖν τὴν ὑπομονήν, εἴτε ὑποσχόμεναι ἐν τῷ μέλλοντι ἀποτελεσματικὴν τινα ἐπέμβασιν, εἴτε ὑποδεικνύουσαι ἡμῖν ποίας τινὰς περιστάσεις ὀφείλομεν ν' ἀναμείνωμεν πρὶν ἢ καταφύγωμεν εἰς ἄμεσον ἐνέργειαν, εἴτε τέλος προκαλοῦσαι διαπραγματεύσεις εὐπροσδέκτους.

Ὁ Ὑφυπουργὸς μοι ἀπεκρίθη ὅτι ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀνεγνώριζεν ἐντελῶς δίκαιον τὸν συλλογισμὸν μου, ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν Εὐρώπην ὀφείλε νὰ βεβαιώσῃ τὸ γεγονός, ὅτι αἱ Δυνάμεις, ἀποφασίζουσαι ν' ἀναβάλωσι τὸ ἡμέτερον ζήτημα εἰς οὐδεμίαν προῆλθον συνεννόησιν ὅπως ὀρίσωσι τί ἤθελον δυνηθῆ κατόπιν νὰ ἐπιχειρήσωσι καὶ ὅτι οὐδεμία αὐτῶν ἔκρινε χρήσιμον νὰ πράξῃ τι ἄλλο ἢ νὰ συμβουλευέωσιν ἡμῖν ὅπως ἀποφύγωμεν πᾶσαν παράκαιρον ἐνέργειαν.

Ἐμπνεόμενος ἐκ τῶν ἐπιχειρημάτων τῆς Υ. Ε. διὰ μακρῶν ἐξήγησα εἰς τὸν Κον δὲ Καλλάην, ὅτι ὅσον διάπυρος καὶ ἂν ἦτο ἡ ἐπιθυμία ἡμῶν ὅπως ἀποφύγωμεν τὰ δεινὰ καὶ τὰς περιπλοκὰς ἀγῶνος μετὰ τῆς Τουρκίας, δὲν μᾶς ἦτο ἐφι-

κτὸν ν' ἀκολουθήσωμεν εἰρηνικὰς συμβουλάς, μὴ συνθεομένας μετ' οὐδενὸς μέσου διευκολύνοντος τὴν ἐκτέλεσίν των.

Ὁ Ὑφυπουργὸς μοὶ ἔρριψε τότε φράσιν γενικὴν καὶ ἀόριστον, σκοπὸν ἔχουσαν ὅπως μοὶ καταστήσῃ καταληπτὸν ὅτι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἀνῆκεν εἰς τὴν Αὐστρίαν ν' ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν, ὅπως ἐξαγάγῃ τὸ ἡμέτερον ζήτημα τῆς ἐντελοῦς ἐγκαταλείψεως, εἰς ἣν εἶχε περιπέσει.

Ἐκ τοῦ συνόλου τῶν λόγων του ἀπεκόμισα τὴν ἐντύπωσιν ὅτι αἱ κυβερνήσεις τῶν Παρισίων καὶ τοῦ Βερολίνου καταδεικνύουσαι ἡμῖν τὰ μειονεκτήματα καὶ τοὺς κινδύνους πολεμικῆς κατὰ τῆς Τουρκίας ἐνεργείας, ἐσκόπουν, ὡς καὶ ἡ τῆς Βιέννης κυβέρνησις, ν' ἀπεκδυθῶσιν ἐκ τῶν προτέρων τῆς ὑποχρεώσεως, ὅπως δραστηρίως ἐπέμβωσιν ὑπὲρ ἡμῶν ἐν ἧ περιπτώσει ἠθέλομεν ἠττηθῆ, καὶ νὰ ἐκδηλώσωσι συνάμα, διὰ τῆς ἀσθενοῦς προσπαθείας, ἣν κατέβαλλον ὅπως μᾶς ἀποτρέψωσιν ἀπὸ τοῦ ἀγῶνος, ἀδιαφορίαν, ἣτις θὰ μᾶς ὑπεχρέου εἰς τὴν ἀποδοχὴν διαπραγματεύσεων ἀμέσως μετὰ τῆς Τουρκίας.

Δέξασθε κτλ.

ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ.

36

Ρώμη, τὴν 29 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Παππαρηγόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον.

Ὁ Κόμης Maffei ἔσχε τὴν εὐγένειαν νὰ μοὶ ἀναγνώσῃ λίαν ἐμπιστευτικῶς, δύο ἐκθέσεις τῶν ἐν Βιέννῃ καὶ Βερολίῳ Πρεσβευτῶν τῆς Ἰταλίας, ἐξ ὧν γίνεται αἰθις καταφανὲς πόσον ἡ Ἰταλικὴ κυβέρνησις κήδεται τῆς αἰσίας λύσεως τοῦ τῶν ἡμετέρων συνόρων ζητήματος. Εἰς τὰς συνδιαλέξεις των μετὰ τοῦ Βαρώνου Haymerle, καὶ τοῦ Κυρίου de Bucher, οἱ εἰρημένοι Πρεσβευταὶ ἐπιμόνως προσεπῆθησαν νὰ πείσωσιν αὐτοὺς, ὅτι ἡ παρὰ τῆς Ἀγγλίας γενομένη πρότασις περὶ τῆς ὑπὸ ἄλλην μορφήν ἐξακολουθήσεως τῆς ναυτικῆς διαδιγλώσεως ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ ζητήματος, ἤθειεν εἶσθαι κάπως συντελεστικὴ, ἀμφότεροι δ' ἐπέμενον ἀρνούμενοι τὴν ἑαυτῶν συναίνεσιν εἰς τὸ μέτρον τοῦτο, ἐκτὸς δὲ τούτου, ἐδήλωσαν ὅτι

αὶ ἑαυτῶν κυβερνήσεις οὐδεμίαν ᾔθελον δυνηθῆναι νὰ παραδεχθῶσι ἐπὶ τοῦ παρόντος πρότασιν περὶ ἐκθιαστικῶν κατὰ τῆς Πύλης μέτρων, ἐπιμένοντες εἰς τὴν ἰδέαν τῆς διὰ τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ λύσεως τοῦ ἡμετέρου ζητήματος, τούτου ἔνεκεν συνεβούλευσαν, καθὰ εἶπον τοῖς Ἰταλοῖς ἀντιπροσώποις κατ' ἐπανάληψιν, τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν νὰ μὴ καταζύγη εἰς βίαια κατὰ τῆς Πύλης μέτρα, ἀλλὰ ν' ἀναμείνη τὴν διὰ τῆς διπλωματικῆς πίεσεως ἐκ μέρους τῶν δυνάμεων αἰσίαν λύσιν τοῦ τῶν συνόρων ζητήματος. Τὴν αὐτὴν περίπτου φαίνεται ἐτήρησε γλώσσαν καὶ ὁ Κύριος Saint Hilaire τῷ Ἰταλῷ Πρεσβευτῇ Cialdini ἐν Παρισίοις. Ὁ δὲ φιλέλλην Πρεσβευτῆς τῆς Γαλλίας Μαρκίων Noailles, πρὸς ὃν ἐθεώρησα καθήκον μου νὰ ὑπομνήσω ἕσα πρὸ καὶ εὐθύς μετὰ τὴν ἐν Βερολίῳ Συνδιάσκεψιν, μοι εἶπε, κατ' ἐπανάληψιν, ὅτι δηλ. ἡ Ἑλλάς δέον νὰ ᾔ στρατιωτικῶς ἐτοίμη πρὸς κατάληψιν τῶν ἐπιδικασθεισῶν αὐτῇ παρὰ τῆς Εὐρώπης χωρῶν, προσεπάθησε νὰ μὲ βεβαιώσῃ ὅτι αἱ διαθέσεις τῆς Γαλλίας οὐδὲν μετεβλήθησαν, ἀλλ' ὅτι διὰ λόγους λίαν ἰσχυροῦς, προσπαθεῖ ν' ἀποφύγῃ πᾶσαν ἀφορμὴν δυναμένην νὰ διαταράξῃ τὴν εὐρωπαϊκὴν εἰρήνην, καὶ ὅτι ἡ κυβέρνησις τῆς Δημοκρατίας ἐλπίζει ὅτι θέλει εὐρεθῆναι τρόπος εἰρηνικῆς λύσεως τοῦ ἡμετέρου ζητήματος, ὡς ἐλύθη τὸ τοῦ Μαυροβουνίου καθὰ ἐδήλωσεν ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς 3 Δεκεμβρίου ἐν τῇ γαλλικῇ βουλῇ ὁ Κύριος Saint Hilaire. Ὁ δὲ Κύριος Maffei κατὰ τὴν χθесινὴν συνδιάλεξιν ἣν ἔσχον μετ' αὐτοῦ μοι εἶπεν, ὅτι ἡ Ἰταλικὴ κυβέρνησις θεωρεῖ ἐπ' ἀναγκῆς ὅπως ἡ Ἑλλάς μείνη ἡσυχος ἐπὶ τινὰς ἀκόμη μῆνας ἀφιεμένη εἰς τὴν διπλωματικὴν τῶν Δυνάμεων ἐνέργειαν, μέχρι δὲ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τίς οἶδε ὅποιαν τροπὴν θέλουσι λάβει τὰ ἐν Εὐρώπῃ πράγματα, δυναμένην νὰ εὐκολύνῃ τὴν αἰσίαν λύσιν τοῦ ἡμετέρου ζητήματος, ἐξέφρασε μοι δὲ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἂν ἐπὶ τέλους ἡ Ἑλλάς ἀναγκασθῇ νὰ λάβῃ τὰ ὅπλα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγκαταλειφθῇ παρὰ τῆς Εὐρώπης, διότι πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἑαυτῆς ἀποφάσεων ἀπεδύθη εἰς ἄνισον ἀγῶνα, ἐν τέλει δὲ μ' ἐβεβαίωσεν αὐθις, ὁ φιλέλλην γενικὸς γραμματεὺς, ὅτι Ἰταλικά θωρηκτὰ πλοῖα θὰ περιπλέωσι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ χειμῶνος εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἀκτὰς.

Ἐν τούτοις, ἅπας σχεδὸν ὁ ἰταλικὸς τύπος ἐξακολουθεῖ ἐπαινῶν τὰ παρὰ τῆς Ἑλλάδος λαμβανόμενα στρατιωτικὰ μέτρα, μετ' ἐπαίνων δ' ἐπίσης ἐδημοσίευσε, τὴν ἀπάντησιν τῆς Ὑμ. Ἐξ. εἰς τὴν παρὰ τῆς ἀντιπολιτεύσεως γενομένην ἐπερώτησιν περὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Βασιλικῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν ταῖς ὑπὸ ταῖναιαν διαβιβαζομέναις ὑμῖν σήμερον ἐφημερίσιν, εὐρήσετε σπου-

δαία περί τοῦ ἡμετέρου ζητήματος κύρια ἄρθρα, ἐκ τῶν ὁποίων ἰδιαζόντως συνιστῶ εἰς τὴν προσοχὴν τῆς Ἰμ. Ἐξ. τὸ ἐν τῇ « Riforma » ὑπὸ τὸν τίτλον « La Grecia in Agione ».

ΠΑΠΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

37

Ἐν Λονδίῳ, τὴν 29 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κοντόσταυλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Καὶ ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Ἰταλίας Κόμης Menabrea μεθ' οὗ χθὲς διὰ μακρῶν συνδιελέχθη, μοι ἐπεβεβαίωσεν ὅσα περί τε τῶν διαθέσεων καὶ τῶν δυσχερειῶν ἐν ταύτῳ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, ὡς πρὸς τὸ ἡμέτερον ζήτημα, ἔσχον τὴν τιμὴν ἐπανειλημμένως ν' ἀνακοινώσω τῇ Γ. Ε., εἰπὼν, ὅτι καὶ κατὰ τὰς πρὸς αὐτὸν ἰδιαιτέρας ἐξηγήσεις τοῦ Lord Granville ἢ Ἀγγλικῆ Κυβέρνησις ἔχει πᾶσαν διάθεσιν νὰ ὑποστηρίξῃ ἡμᾶς, ἀλλ' ἐντὸς τῶν ὅρων τοὺς ὁποίους ἐπιβάλλει αὐτῇ ἢ γενικῇ κατάστασις τῶν πραγμάτων. Δυστυχῶς, προσέθηκε ὁ Στρατηγὸς, παραβιάζει μὲγάλως ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος τὸ Ἰρλανδικὸν ζήτημα, τὸ ὅποιον δύνανται τις σχεδὸν νὰ εἴπῃ, ὅτι παραλύει τὴν ἐξωτερικὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἀγγλικοῦ Ἰπουργείου. Ὅπωςδὴποτε ἐξηκολούθησεν, ἢ Ἀγγλικὴ εὐνοία ὑπάρχει ὑμῖν κεκτημένη καὶ τούτου ἕνεκα δὲν πρέπει νὰ ζητήτε σήμερον le noeud de votre question à Londres mais bien plus à Berlin, καθόσον ἐὰν ὁ Πρίγκιψ Bismark ἠδύνατο νὰ διατεθῇ ὑπὲρ ὑμῶν, ἢ ἐπιτυχῆς λύσις τοῦ Ἑλληνικοῦ ζητήματος ὄφειλε νὰ θεωρηθῇ ἐξησφαλισμένη. Ἀλλὰ ταῦτα ἀναφέρω ἁπλῶς χάριν συμπληρώσεως τῶν πληροφοριῶν καὶ τῶν σκέψεων τοῦ στρατηγοῦ Menabrea καὶ οὐχὶ πρὸς ὑπόδειξιν ἰδιαιτέρου σκοποῦ τῆς ἡμετέρας ἐνεργείας, καθόσον ἢ τοῦ Bismark μετὰπεισις δὲν εἶναι βεβαίως ἐκ τῶν ἐφ' ἡμῖν.

Λόγου δὲ γενομένου κατόπιν περὶ τῶν ἀπευθυνόμενων ἡμῖν συμβουλῶν ἐπὶ ὑπομονῇ καὶ ἀναβολῇ τῆς κατὰ τῆς Τουρκίας παρασκευαζομένης ἐπιθέσεως ἡμῶν, εἶπον τῷ στρατηγῷ ὅτι ἐθεώρουν τὰς συμβουλὰς ταύτας ὅλως ἀδικαιολογήτους, ἀροῦ οὐδεὶς ἠδύνατο ν' ἀρνηθῇ, ὅτι περιμένομεν ἤδη ἐπὶ τέσσαρας ὅλους μῆνας ἀπὸ τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ Βερολίνου, χωρὶς οὐδὲν ἀπολύτως νὰ ἐπιχειρήσωμεν καὶ ὅτι καὶ νῦν ἔτι, ὅτε βλέπομεν ἀναφανδὸν παραβιαζόμενα τὰ συμπεφωνημένα,

περὶ μετελεύσεως τῆς ναυτικῆς ἐπιδείξεως καὶ ὑπὲρ ἡμῶν, μένομεν καὶ πάλιν ἤσυχαι καὶ πάλιν μηνῶν ὀλοκλήρων διάστημα ἀφίνοντες εἰς τὴν Εὐρώπην, πρὸς εἰρηνικὴν λύσιν τοῦ ἡμετέρου ζητήματος. Ἄλλ' ἐάν, ἐξηκολούθησα αἱ περὶ ὧν εἴρηται συμβουλαί, ἐννοοῦσιν ἀναβολὴν ἐπ' ἀόριστον καὶ πρὸς τούτοις ἐπ' ἀδήλοις τῆς ἐπιζητήσεως τῶν ἡμετέρων δικαίων, τότε ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὑποκρύπτουν προτροπὴν πρὸς ἐγκατάλειψιν τῶν δικαίων τούτων, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἡ Κυβέρνησις, ἂν ἤθελε νὰ παραδεχθῆ, οὐδέποτε ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἤθελε ἐπιτρέψει. Ὁ δὲ στρατηγὸς ὁμολογήσας τὸ ἀληθὲς τῶν παρατηρήσεών μου τούτων, προσέθηκεν, ὅτι κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Lord Granville δὲν ἔχομεν ἀδίκον ἐπιμένοντες εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ Βερολίνου, ἐπενεγῶν ὅμως τὴν παρατήρησιν, ὅτι θεωρεῖ πάσας ταύτας τὰς ἐξηγήσεις ὡς ἐμπιστευτικῶς πρὸς ἐμὲ γενομένας.

Μετὰ τοῦτο ἠρώτησα τὸν αὐτὸν στρατηγὸν ἐάν ἐθεώρει ἐχόμενα ἀληθείας τινὸς τὰ ἐν τοῖς *Times* τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐκ Παρισίων ἐπισταλέντα, περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Δυνάμεων ἀποφασισθείσης δῆθεν διαιτησίας ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ὑποθέσεως. Μετὰ τὴν ἀπάντησιν δ' αὐτοῦ, ὅτι οὐδεμίαν εἶχε λάβει γνώσιν τοιαύτης τινὸς προτάσεως (ἥτις ἐν τούτοις ἐπαναλαμβάνεται ὡς ὑπὸ σκέψιν καὶ ἐν τῷ σημερινῷ φύλλῳ τοῦ *Times*) ἐξηκολούθησα λέγων, ὅτι τοιαύτη τις ἀπόφασις ἤθελεν εἶσθαι ὄντως ἀκατάληπτος, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λάβωσι χώραν δύο διαιτησῖαι ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, τοῦθ' ὅπερ ἤθελε συμβῆ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐάν ἡ εἰρημένη εἶδησις ἦτο ἀληθὴς ἀφοῦ ὑπάρχει ἀναντιρρήτων, ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς ἐν Βερολίῳ Συνδιασκέψεως οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ προῖον διαιτησίας, ὁ τοιοῦτος τῆς ὁποίας χαρακτηριστὴρ ἀποδεικνύεται ἀδιστάκτως ἐκ τοῦ ὅτι ὄχι μόνον ἡ Ἑλλάς ἀλλὰ καὶ ἡ Τουρκία εἶχεν ἀποκλεισθῆ τῆς ἐν λόγῳ Συνδιασκέψεως, ἥτις ἐν τούτοις ἦτο *partie contractante* ἐν τῇ Βερολινεῖῳ συνθήκῃ. Περιεληθούσης κατόπιν τῆς συνδιαλέξεως εἰς τὰ τῆς πολιτικῆς Κυβερνήσεως, μοὶ παρέστησε ταύτην ὁ στρατηγὸς ὡς εὐνοϊκὴν ἡμῖν καὶ ἐτοιμὴν ἐπομένως νὰ ὑποστηρίξῃ πᾶσαν συμπερωτέραν ἡμῖν πρότασιν, προσθεὶς ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἐξαγάγωμεν ἐναντίον τι πρὸς ταῦτα συμπέρασμα ἐκ τῆς ἐπ' ἐσχάτων ἐν Ῥώμῃ ἀπαγορεύσεως πρὸς δημοσίευσιν τῆς διακηρύξεως τοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ συστηθέντος Ἑλληνικοῦ κομητάτου, διότι ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις προέβη εἰς τὸ μέτρον τοῦτο, διότι δὲν ἤθελε ν' ἀφήσῃ τὴν διεύθυνσιν τῆς δημοσίας γνώμης ἐπὶ ζητημάτων τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς εἰς μὴ νομιμοποιημένα σώματα.

Ἐποησάμην λεπτομερέστερον ἐνταῦθα λόγον περὶ τῶν ἀπειθυνθεισῶν τῶ στρατηγῶ Menabrea παρατηρήσεων, διότι τὰς αὐτὰς ἀπηύθυνα καὶ ἄλλοις ἀρμοδίοις. Ἐν τούτοις πρὸ μικροῦ ἐκ τοῦ Ἑπισημοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπανελθὼν, δύναμαι νὰ βεβαιώσω τὴν Υ. Ε. ὅτι οὐδεμία ἐν αὐτῷ ὑπάρχει γνωστὴ διαπραγματεύσις ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀνωτέρω εἰρημένης προτάσεως περὶ νέας διαιτησίας, ἐν γένει δὲ οὐδὲν ὑπάρχει νεώτερον ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ὑποθέσεως. Δυστυχῶς ἐκεῖνον τὸν ὅποιον μετὰ μείζονος ἐπιμονῆς ἀνεζήτησα κατ' αὐτὰς, ἦτοί τὸν κόμητα Münster πρεσβευτὴν τῆς Γερμανίας, ἵνα δυνηθῶ νὰ ἐννοήσω τι περὶ τῶν ἐν Friederichsruhe συνεννοήσεων, δὲν κατόρθωσα νὰ συναντήσω. Οὐδεμίαν δὲ περὶ τούτων ἀκριβῆ πῶς γινῶσιν ἔχουσι καὶ ἐν τῷ ἐνταῦθα ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ἑπισημῷ.

Δέξασθε κ.τ.λ.

A. ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ,

38

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὰς ἐν Εὐρώπῃ Πρεσβείας.

Athènes le 30 Novembre 1880.

Il paraît que la Turquie agit auprès des Puissances, afin d'obtenir nouvel examen de la question de délimitation. Nous croyons devoir déclarer d'avance que la Grèce ne saurait accepter pareille révision, et que le Gouvernement Royal reste fermement attaché aux décisions de la Conférence de Berlin. Veuillez régler votre conduite, le cas échéant, et vous exprimer dans ce sens dans vos entretiens officiels,

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

Μετὰφρασις,

Ἀθῆναι τῇ 30 Νοεμβρίου 1880.

Φαίνεται ἔτι ἡ Τουρκία ἐνεργεῖ παρὰ ταῖς Δυνάμεις ἐπὶ ἐπιτευχῶν νέα ἐξέτασις τοῦ ζητήματος τῆς ἐροθεσίας. Καθῆκον ἡμῶν ἡγούμεθα νὰ δηλώσωμεν ἐκ

προσιμίῳν ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν δύναται νὰ δεχθῆ τοιαύτην ἀναθεώρησιν, καὶ ὅτι ἡ Β. Κυβέρνησις ἐμμένει ἀπαρεγκλίτως εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς συνδιασκέψεως τοῦ Βερολίνου. Εὐαρεστήθητε νὰ ρυθμίζητε ἀναλόγως τὴν πολιτείαν σας, χρείας τυχεύσης, καὶ νὰ ἐκφράζησθε κατὰ τὴν ἔννοιαν ταύτην εἰς τὰς ἐπισήμους συνδιαλέξεις σας.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

39

Ἐν Πιερουπόλει, τῇ 30 Νοεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Μαρκοῦρας πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ἐρωτηθεὶς προχθὲς παρὰ τοῦ Κυρίου Giers, ἐὰν εἶχον προσφάτους εἰδήσεις ἐξ Ἀθηνῶν, ἐπωφελήθη τὴν εὐκαιρίαν ταύτην, ἵνα τῷ ἀνακοινώσω ὅσα περὶ τῆς πολιτικῆς τῆς Β. Κυβερνήσεως εὐηρεστήθη ἡ Ὑμ. Ἐξοχότης νὰ μοὶ διαβιβάσῃ τηλεγραφικῶς. Τῷ ἀπέδειξα δὲ διὰ μακρῶν ὅτι αἱ παρ' ἡμῖν στρατιωτικαὶ παρασκευαὶ εἰσὶν μέτρον, ὅπερ ἐπιβάλλεται ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἐν Βερολίῳ ὑπὲρ ἡμῶν ἀποφασισθέντων, ὑπὸ τῶν πρὸς τὴν Πύλην διακοινώσεων τῶν Δυνάμεων, ὑπὸ τῶν ἐν Ἀνατολῇ διατρεχόντων, ὑπὸ τῆς ὁμοθύμου περὶ τούτου ἐθνικῆς γνώμης, καὶ τέλος ὑπὸ τῆς διαγωγῆς ὡς πρὸς τὸ Μαυροβουνιωτικὸν ζήτημα τῶν Δυνάμεων. « Ἄν τῷ εἶπον, (ἡ Εὐρώπη ἥτις παρεδέχθη τὴν τότε πρότασιν τῆς Γαλλίας, ὅπως ληφθῶσι καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τὰ αὐτὰ μέτρα ἅτινα ἤθελον ληφθῆ ὑπὲρ τοῦ Μαυροβουνίου καὶ εἶχον ἤδη δηλώσει ὅτι ἀμέσως μετὰ τὴν παραχώρησιν τοῦ Δουλικινίου, θὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν τὸ ἐλληνικὸν ζήτημα) ἂν ἡ Εὐρώπη, τῷ εἶπον, ἤθελεν ἀποστείλει εἰς τὰ ἐλληνικὰ ὕδατα τὸν στόλον της καὶ μᾶς ἔλεγεν, ὡς εἶπεν εἰς τοὺς Μαυροβουνίους νὰ προβῶμεν εἰς κατοχὴν τῶν ἐπιδικασθειῶν ἡμῶν ἐπαρχιῶν, δὲν θὰ ἦτο ἀδικαιολόγητον ἐκ μέρους μας νὰ ἀπαντήσωμεν, ὅτι εἴμεθα πρὸς τοῦτο ἀπαρασκευάστοι ; Δὲν θὰ ἦτο δὲ τότε δικαιολογημένη ἡ Εὐρώπη ἀναβάλλουσα τὴν λύσιν τοῦ ἐλληνικοῦ ζητήματος ; » Ἀφοῦ δὲ τῷ ἐξέθηκα, ἐπαναλαμβάνων αὐτῷ ὅσα εἶχον πολλάκις εἶπει τῷ Β. de Jomini, τοὺς λόγους δηλ. δι' οὓς ὁ μὲν ἀποπλισμὸς εἶναι ἀδύνατος, ἡ δὲ παράτασις τῶν νῦν ἐχόντων θὰ ἦτο ἐθνικὴ καταστροφή, τῷ εἶπον·—« Ἀναγνωρίζομεν ὅτι ἡ θέσις μας εἶναι δυσχερεστάτη, καὶ ὅτι

ἡ ὁδὸς ἣν θὰ διέλθωμεν δὲν θὰ εἶναι ἐσπαρμένη διὰ ῥόδων, ἀλλ' εἶναι ἡ μόνη ἀνοι-
κτὴ, ἡ μόνη, ἣτις τοῦλάχιστον σώζει ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πᾶν ἔθνος σεβόμενον ἑαυτὸ
δὲν δύναται νὰ θυσιάσῃ. Ἐν τῇ θυσίᾳ ταύτῃ νομίζω, ὅτι αἱ Δυνάμεις δὲν θὰ ἀπαι-
τήσωσι παρ' ἡμῶν. Ἐγὼ δὲ ἀκλόνητον πεποίθησιν, ὅτι ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρ-
νησις θὰ ἐξακολουθῆ νὰ παράσχω ἡμῖν τὴν αὐτὴν εἰλικρινῆ ὑποστήριξιν, ἣς ἐτύ-
χομεν ἀπ' ἀρχῆς ».

Περὶ τούτου μοὶ ἀπήντησεν μὴ ἀμφιβάλετε. Ἄλλ' ὡς καὶ ἄλλοτε σᾶς εἶπον,
αἱ περιστάσεις δὲν μᾶς ἐπιτρέπουσι νὰ ἀναλάβωμεν περὶ τῶν ἐν Ἀνατολῇ ἐκκρε-
μῶν ζητημάτων τὴν πρωτοβουλίαν. Θὰ ἤμεθα ὅμως μέχρι τέλους μετὰ τῶν φί-
λων σας. « Ἀναγνωρίζω, προσέθηκε, τὸ δεινὸν τῆς θέσεώς σας, καὶ τὴν λογικὴν δύ-
ναμιν τῶν ἐπιχειρημάτων σας, ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ περὶ τούτου διαπραγματεύσεις με-
ταξὺ τῶν Δυνάμεων ἐξακολουθοῦσι, καὶ ἡ ἐλπίς τοῦ νὰ λυθῆ διπλωματικῶς τὸ
ζήτημα δὲν ἐξέλιπε, ἀκαιρον στρατιωτικὸν κίνημα ἐκ μέρους σας δύναται νὰ ἔγῃ
ὀλέθρια ἐπακολουθήματα, καὶ ἠξέυρετε, ὅτι δύο κακῶν προκειμένων τὸ μὴ χεῖρον
βέλτιστον ».

Προχωρησάσης τῆς ὥρας καὶ τῶν ἄλλων συναδέλφων μου περιμενόντων νὰ λά-
βωσιν ἀκρόασιν παρὰ τοῦ Ὑφυπουργοῦ, ἠναγκάσθην νὰ ἀναβάλω διὰ τὴν προσεγῆ
μετ' αὐτοῦ συνέντευξίν μου, ἕσα ἡ Ὑμετέρα ἐξοχότης μοὶ ἔκαμε τὴν τιμὴν νὰ
μοὶ ἀνακοινώσῃ διὰ τοῦ ἀπὸ 15 Νοεμβρίου ὑπ' ἀριθ. 3117 ἐγγράφου Αὐτῆς.

Δέξασθε κ.τ.λ.

Σ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

40

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Β. Πρεσβείας.

Constantinople 2 Décembre 1880.

On m'informe que l'Angleterre vient de proposer aux Puissances que la flotte combinée ne soit pas rappelée. France et Italie ont adhéré à cette proposition on espère aussi pour Russie. Quant aux autres Puissances on ignore ce qu'elles se proposent de faire.

COUNDOURIOTI.

Μετὰφρασις.

Κωνσταντινούπολις, τὴν 2 Δεκεμβρίου 1880.

Πληροφοροῦμαι ὅτι ἡ Ἀγγλία προέτεινεν εἰς τὰς Δυνάμεις νὰ μὴ ἀνακληθῆ ὁ διεθνὴς Στόλος. Ἡ Γαλλία καὶ Ἰταλία συνήνεσαν εἰς τὴν πρότασιν ταύτην καὶ ἐλπίζεται ὅτι τὸ αὐτὸ θέλει πράξει ἡ Ῥωσσία, ἀλλ' ἀγνοοῦνται αἱ προθέσεις τῶν ἄλλων Δυνάμεων.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

41

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Ῥώμῃ Πρεσβείας.

Rome, le 2/14 Décembre 1880.

Je viens d'apprendre de bonne source que le Gouvernement Italien a adressé une Circulaire à ses Représentants auprès des Grandes Puissances les invitant de provoquer un échange de vues sur les moyens les plus efficaces pour le règlement de la question des frontières sans troubler l'accord Européen. Le Gouvernement Italien exprime désir exécution intégrale décision Conférence.

En cas de difficultés insurmontables, je crois qu'il ne serait pas contraire à quelques modifications du tracé de la Conférence de Berlin à la condition que la Grèce réserverait ses droits pour l'avenir.

PAPPARIGOPOULO.

Μετὰφρασις.

Ῥώμη, 2/14 Δεκεμβρίου 1880.

Ἐπληροφορήθην ἐκ πηγῆς ἀξιοπίστου ὅτι ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις ἀπηύθυνεν ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς Ἀντιπροσώπους τῆς παρὰ ταῖς Μεγάλαις Δυνάμεσι προσκαλοῦσα αὐτάς εἰς ἀνταλλαγὴν ἰδεῶν ἐπὶ τῶν ἀποτελεσματικωτέρων μέσων διὰ τὴν

ρύθμισιν τοῦ ζητήματος τῶν μεθορίων χωρὶς νὰ διαταραχθῇ ἡ εὐρωπαϊκὴ συμφωνία.

Ἐν περιπτώσει ἀκαταμαχῆτων δυσχερειῶν, νομίζω ὅτι ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις δὲν θέλει ἐναντιωθῆ εἰς ἐλαφρὰς τινὰς τροποποιήσεις τῆς γραμμῆς τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ Βερολίνου ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἐπιφυλάξεως τῶν δικαιωμάτων τῆς Ἑλλάδος διὰ τὸ μέλλον.

ΠΑΠΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

42

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Ῥώμῃ Πρεσβείας.

Rome, le 2/14 Décembre 1880.

Dans un entretien que j'ai eu ce matin avec le Comte Maffei, je lui ai déclaré, conformément à votre télégramme du 12 courant, que la Grèce ne saurait accepter un nouvel examen de la question de la délimitation et que le Gouvernement Royal reste fermement attaché aux décisions de la Conférence de Berlin. Il m'a dit en prendre acte. Je me suis déjà exprimé dans ce sens dans mes entretiens avec les Ambassadeurs de France et d'Autriche.

ΠΑΡΡΑΡΙΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Μετὰφρασις.

Ῥώμη, 2/14 Δεκεμβρίου 1880.

Ἐν συνδιαλέξει ἣν ἔσχον σήμερον μετὰ τοῦ Κόμητος Maffei, τῷ ἐδήλωσα, σύμφωνα μὲ τὸ ἀπὸ 12 ἰσταμένου ὑμέτερον τηλεγράφημα, ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν δύναται νὰ δεχθῇ νέαν ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος τῆς ἐροθεσίας καὶ ὅτι ἡ Βασιλικὴ Κυβέρνησις θέλει ἐμμεῖνῃ σταθερῶς εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως. Μοὶ εἶπεν ὅτι λαμβάνει τοῦτο ὑπὸ σημείωσιν. Ἐξεργάσθην ἤδη κατὰ τὴν ἔννοιαν ταύτην εἰς τὰς μετὰ τῶν πρέσβων Αὐστρίας καὶ Γαλλίας συνδιαλέξεις μου.

ΠΑΠΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

43

Πέραν, τὴν 2 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοδοῦρον.

Οὐδὲν σπουδαῖον ἔχω ν' ἀναφέρω σήμερον τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξουχότητι. Καθὰ λέγεται πανταχόθεν, ἢ πρὸς τοὺς ἐν Εὐρώπῃ Πρεσβευτὰς τῆς Τουρκίας ἐγκύκλιος, περὶ τοῦ ἡμετέρου ζητήματος, συνταχθεῖσα, ἐνεκρίθη ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, ἀλλ' εἰσέτι δὲν ἀπεστάλη ὁ λόγος τῆς ἀναβολῆς δὲν εἶναι γνωστός.

Χθὲς ἐπεσκέφθην τὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸν ὅστις μοὶ ἐπανελάβε καὶ αὐτὸς τὰ συνήθη, ὅτι δηλαδὴ συμφέρει εἰς ἀμφοτέρω τὰ κράτη νὰ λυθῇ εἰρηνικῶς τὸ ἡμέτερον ζήτημα, πρὸς ἀποφυγὴν μεγαλειτέρων κινδύνων δυναμένων νὰ διακυβεύσωσι τὰ συμφέροντα τοῦ Μωαμεθανισμοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τῷ ἀπήντησα ὅτι καὶ ἡ Β. Κυβέρνησις τὴν αὐτὴν ἔχει γνώμην, ἀλλ' ὅτι ἡ εἰρηνικὴ λύσις τοῦ Ἑλληνικοῦ ζητήματος ἐξαρτᾶται ἀπὸ μόνης τῆς Τουρκίας.

Υ. Γ. Σήμερον τὴν πρωΐαν ἀπεστάλη παρὰ τοῦ Ἀσὴμ-πασᾶ εἰς τοὺς Πρεσβευτὰς ἐνταῦθα ἀντίγραφον τῆς ἐγκυκλίου τῆς Πύλης, περὶ τοῦ ἡμετέρου ζητήματος.

Α. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

44

Ἐν Βερολίῳ, τῇ 2/14 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Πραγκαθὴς πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοδοῦρον.

Οἱ ἀγγλικοὶ « Χρόνοι » διέδωκαν, καὶ κατ' αὐτοὺς πᾶσαι αἱ ἐφημερίδες κατ' αὐτὰς ἐπανελάβον ὅτι πρόκειται ἡ Εὐρώπη νὰ ἀποτελέσῃ νέον διαιτητικὸν δικαστήριον, καὶ νὰ καλέσῃ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν ἐνώπιον αὐτοῦ. Ὅσον ἀπίθανος καὶ ἂν μοὶ ἐφάνη ἡ εἵδησις, ἠθέλησα ὅμως νὰ ἐρευνήσω μὴ τινα ἔχει ὑπόστασιν, καὶ δὴ ἔμαθον ὅτι εἰς τὴν ἐνταῦθα Κυβέρνησιν οὐδὲν τοιοῦτον ἢ ἄλλο τι ἐκοινο-

ποιήθη, ἀποδεικνύον ἐνέργειαν ἢ σύσκεψιν τῶν Δυνάμεων περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ζητήματος.

Ἐπεσκέφθη δὲ καὶ τὸν Πρεσβευτὴν τῆς Μεγ. Βρετανίας, καὶ συνωμίλησα καὶ μετ' ἐκείνου περὶ τοῦ ἰδίου ἀντικειμένου, εἰπὼν αὐτῷ ὅτι δὲν πιστεύω ἢ Ἀγγλία καὶ ἡ Εὐρώπη ἐν γένει ν' ἀποφασίσωσιν ἐν τῇ ἐλληνικῇ ὑποθέσει νὰ καταπατήσωσιν ἓνα τῶν στοιχειωδυστάτων κανόνων τοῦ δικαίου, τὸν τοῦ non bis in idem. Ὁ λόρδος Oddo ἦν τῆς γνώμης μου, καὶ μοὶ εἶπε καὶ αὐτὸς ὅτι οὐδὲν ἔλαβε παρὰ τῆς κυβερνήσεώς του ἐνδεικνύον τοιαύτην τινὰ σκέψιν, ἢ καὶ ἐν γένει τὴν ἑναρξιν συνεννοήσεων τῶν Δυνάμεων περὶ τοῦ ἐλληνικοῦ ζητήματος.

Οὐχ ἤττον, ἐπειδὴ πολλαχόθεν βλέπω τὴν εἶδησιν τῶν «Χρόνων» ἐπαναλαμβάνομένην, καὶ δὲν ἠξέυρω ἀν' πηγῇ τῶν διαδόσεων ἐστὶ μόνον τὸ ἄρθρον τῆς ἀγγλικῆς ἐφημερίδος, ἢ μὴ καὶ τις ἀληθὴς ὑπόστασις ὑπάρχει εἰς τὸ ἄκουσμα, διὰ τοῦτο ἴσως καλὸν εἶναι νὰ προνοηθῇ περὶ τοῦ πρακτέου καθ' ἣν περίστασιν ἡ εἶδησις ἀπεδεικνύετο μέχρι τέλους ἐχομένη ἀληθείας.

Διεκωδωνίσθη ἐπίσης διὰ δημοσίων τηλεγραφημάτων ὅτι ἡ Πύλη ἀπηύθυνεν ἢ προτίθεται ν' ἀπευθύνῃ εἰς τὰς Δυνάμεις διακοίνωσιν, δι' ἧς νὰ εἰπῇ τὰ ἔσχατα ἔρια τῶν παραχωρήσεων αὐτῆς, καὶ νὰ προκαλέσῃ τὴν προσοχὴν τῶν Δυνάμεων κατὰ τῶν ὀπλισμῶν τῆς Ἑλλάδος. Οὕτε ἡ διακοίνωσις αὕτη ἀφίχθη, καθόσον ἐπληροφορήθη, εἰσέτι ἐνταῦθα, οὐδ' ὁ βρεττανὸς Πρεσβευτὴς ἐγνώριζεν ὅτι ἐπεδόθη εἰς Λονδῖνον. Δι' ἡμᾶς θὰ ἦτο βεβαίως μέγα τὸ ὄφελος ἀν' ἐπεδίδετο ταχέως, ὥστε ἀφορμὴ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἐπεμβάσεως νὰ γίνῃ οὐχὶ ἡ Ἑλλάς, ἀλλὰ τῆς Τουρκίας ἢ ἰσχυρογνωμοσύνη.

Ἄν ὅμως αὕτη ἡ διακοίνωσις δὲν δοθῇ, καὶ ἀν' ἐξ ἐναντίας ἀποφασισθῇ ἡ διαδομένη νέα διαίτησις, τότε βεβαίως πρὸ παντὸς θὰ προσκαλέσωσιν αἱ Δυνάμεις τὰ δύο ἐνδιαφερόμενα μέρη, τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν, νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον τοῦ βήματος αὐτῶν. Πολλοὶ φρονοῦσιν ὅτι ἡ Τουρκία θέλει ἀρνηθῆ. Τοῦτο θὰ ἦτο μέγα εὐτύχημα, καὶ διὰ τοῦτο φρονῶ ὅτι μέγα συμφέρον ἡμῶν θὰ ἦτον, ἐπιτηδείως, καὶ ὡς ἄνευ σκοποῦ, ν' ἀναβάλωμεν τὴν ἡμετέραν ἀπάντησιν, μετρησοῦ δοθῇ ἡ ἀρνητικὴ ἀπάντησις τῆς Τουρκίας.

Ἄν ὅμως ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἡ Τουρκία ἐκ πεποιθήσεως ὅτι εὐνοεῖται, ἢ τοῦλάχιστον ὅτι πᾶσα νέα ἀπόφασις ἔσται αὐτῇ εὐνοϊκώτερα τῆς πρώτης, δεχθῇ τὴν διαίτησιν, ἢ ἀν' ἀρνηθείσης αὐτῆς, προσσπαιτῆται πάντοτε ὑπὸ τῆς Εὐρώπης ἡ ἀπάντησις τῆς Ἑλλάδος, τότε νομίζω ὅτι ἡ ἀπάντησις αὕτη δὲν πρέπει νὰ ᾔγαι

έντελῶς ἀρνητικῆ, οὐδὲ τοιαύτη ἐξ ἀρχῆς ὥστε νὰ ἐκληφθῆ ὡς ἀποκρούουσα τὴν πρόθεσιν τῆς Εὐρώπης, κυρίως διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἴσως διατρέχομεν τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ μεταβάλλῃ τακτικὴν ἢ Τουρκία, καὶ νὰ δεχθῆ ἐὰν κατ' ἀρχὰς ἡρνήθῃ, καὶ τότε κατ' ἐρήμην νὰ δικασθῶμεν, ὅπερ ὅσον ἄδικον καὶ ἀποτρόπαιον καὶ ἂν ἦτο, θὰ καθίστα οὐχ ἦτο δεινοτάτην καὶ ἀπελπιν τὴν θέσιν ἡμῶν.

Πρέπει ὅμως κατ' ἐμὲ ἡ ἀπάντησις ἡμῶν αὕτη, ἂν ποτ' ἔλθῃ ἡ στιγμὴ καθ' ἣν δὲν θέλομεν δυνηθῆ νὰ τὴν ἀποφύγωμεν, νὰ δοθῆ οὕτως ἀορίστως καὶ γενικῶς, ὥστε νὰ μᾶς ἐπιτρέπη νὰ στηρίζωμεν τὴν υπεράσπισιν ἡμῶν ἐπὶ μιᾶς μόνῃς βάσεως τῆς τοῦ δεδικασμένου, ἀντικρυς ἀρνούμενοι νὰ προβῶμεν εἰς οἷαν δῆποτε ἀναδικίαν χωρογραφικῆς συζητήσεως. Ἐν τῷ νέῳ καὶ ὀπωσοῦν πρωτοφανεῖ τούτῳ δικαστηρίῳ δυνάμεθα νὰ διίσχυρισθῶμεν ὅτι «ἂν προὔκειτο νὰ διεκδικήσωμεν πά-»
 «σας τὰς χώρας ὧν ἡ προσάρτησις θὰ καθίστα αὐτὰς εὐδαίμονας, καὶ θὰ»
 «συνέφερε καὶ εἰς τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀσφάλειαν καὶ εἰς αὐτῆς τῆς Τουρ-»
 «κίας, πολλὰ θὰ εἴχομεν νὰ ζητήσωμεν ἄλλ' ὅτι ἡμεῖς περιοριζόμεθα εἰς μόνον»
 «τὸ νόμιμον, ὃ μᾶς περιεποίησεν ἡ κοινὴ καὶ ἀνέκλητος τῆς Εὐρώπης ἀπόφασις,»
 «τελεσίδικος γενομένη ἀφ' ὅτου ὑπὸ τῆς Εὐρώπης μᾶς ἐκοινοποιήθη, καὶ παρ'»
 «ἡμῶν δεκτὴ ἐγένετο.»

Ἐλπίζω ὅμως ὅτι ταῦτα πάντα εἰσὶ μάταια, στηριζόμενα ἐπὶ ὅλῳς ἀδεσπότη ἀκούσματος, καὶ ὅτι πρὸς τὸ παρὸν ἀκόμη αἱ Δυνάμεις περιορίζονται εἰς τὸ νὰ συνιστῶσιν ὑπομονὴν, ἥτις, ὡς ἐδῶ πολλοῖς λέγω, θὰ μᾶς ἦτον εὐκολωτέρα ἂν ἐβλέπομεν τὴν Εὐρώπην ἐν Κων/πόλει ἐντονώτερον ὑπὲρ ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς ἐπεμβαίνουσαν. Πρὸς τὸ παρὸν δὲ εἷς τῶν πρωτίστων κινδύνων τῶν ἀπειλούντων τὸ ἐλληνικὸν ζήτημα ἀπορρέει ἐκ τῆς, ὡς φαίνεται, μὴ ἐδραίας θέσεως τοῦ ἀγγλικοῦ ὑπουργείου.

Καὶ ὁ Πρεσβευτῆς τῆς Ῥωσσίας μοὶ ἐβεβαίωσεν ἐπίσης ὅτι οὐδὲν περὶ τῆς φημισθείσης προτάσεως ἔλαβεν ἢ πιστεύει.

Δέξασθε κ.τ.λ.

Α. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

45

Ἐν Λονδίῳ, τὴν 4/16 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κοντόσταυλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Περὶ τὴν δειλὴν τῆς Κυριακῆς (12 Δεκεμβρίου ἔ. ν.) ἔλαβα τὸ κρυπτογρα-

φικόν τηλεγράφημα τῆς Υ. Ε. δι' οὗ μοι ἐγνωστοποιεῖτο ἡ ὑπ' αὐτῆς ἀπόκρουσις πάσης ὑπὸ τῆς Τουρκίας προτεινομένης ἀναθεωρήσεως τῆς ἀποφάσεως τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως, μετὰ τῆς παραγγελίας τῆς ὑπ' ἐμοῦ ἐξηγήσεως τῆς ἀποκρούσεως ταύτης πρὸς τοὺς ἀρμοδίους, κατὰ τὰς μετ' αὐτῶν συνδιαλέξεις μου. Ἐκ τῆς τελευταίας ὅμως ἀπορρήτου ἀναφορᾶς μου, τῆς τοῦ Σαββάτου, (11 Δεκεμβρίου ἔ. ν.), θέλει παρατηρήσει ἡ Υ. Ε. ὅτι εἶχον σπεύσει ἤδη οἴκοθεν εἰς αὐτὰς ταύτας τὰς ἐξηγήσεις, ἀφορμὴν λαθὼν ἐκ τῆς ἐν τῇ ἐφημερίδι *The Times* περὶ τοῦ ἐν λόγῳ διαθήματος τῆς Τουρκίας εἰδήσεως, ἥτις ἐν τούτοις, ἐπίσημως, ἦτο ἐντελῶς ἄγνωστος εἰς τὸ ἐνταῦθα ἐπὶ τῶν Ἑξωτερικῶν Ἰπουργείον. Ἄλλ' οὐδὲν ἤττον δὲν ὤκνησα, εὐθύς ὡς ἔλαβα τὸ εἰρημένον τηλεγράφημα τῆς Υ. Ε. νὰ ἐπαναλάβω καὶ ἐξ ὀνόματος αὐτῆς τὰς αὐτὰς πρὸς τὸν ἀρμόδιον Ἰφυπουργόν, ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Lord Granville καθ' ἃ μέμνηται παρατηρήσεις. Τὴν ἐπιούσαν δὲ, τοὔτεστι τὴν Δευτέραν τῆς παρουσίας ἐβδομάδος, ἀναγνώσας ἐν τῇ αὐτῇ ἐφημερίδι *The Times* ὅτι ἀπηυθύνθη ἄλλη πάλιν πρὸς τὰς Δυνάμεις ὑπὸ τῆς Τουρκίας διακοίνωσις, δι' ἧς κατηγγέλλετο ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπὶ ταῖς παρασκευαῖς αὐτῆς καὶ ἐν ταύτῳ ὑπεδεικνύετο ὡς τρόπος εἰρηνικῆς λύσεως τῆς διαφορᾶς, ἡ ἔναρξις ἀπ' εὐθείας μεταξὺ τῶν δύο Κρατῶν διαπραγματεύσεων, καὶ μὴ κατορθώσας νὰ συναντήσω τὸν αὐτὸν Ἰφυπουργόν, ἵνα συνεννοηθῶ καὶ περὶ τούτου προφορικῶς μετ' αὐτοῦ, τῷ ἀπηύθηνα ἰδιαιτέραν ἐπιστολὴν, δι' ἧς ἀπέκρουσα ἐπίσης ἐντόνως καὶ τὸ νέον τοῦτο διάδημα, χαρακτηρίζων αὐτὸ ὡς ὁμοίσημον τῷ ἑτέρῳ περὶ ἀναθεωρήσεως τῆς Βερολινείου ἀποφάσεως, διὰ νέας τῶν Δυνάμεων διαιτησίας διὰ τῆς παρατηρήσεως « qu'il était évident que cette nouvelle démarche ne tendait réellement qu'au même but, à savoir, à invalider d'une manière ou d'une autre la décision définitive de Berlin ».

Ἀπὸ τῆς προχθῆς ἐν τούτοις ἐπανῆλθον καὶ αὖθις οἱ Ἰπουργοὶ οἵτινες συγκροτοῦσι καθ' ἑκάστην Ἰπουργικὰ Συμβούλια, κύριον καὶ μόνον ἴσως ἀντικείμενον τῶν ὁποίων εἶναι τὸ Ἰρλανδικὸν ζήτημα. Χθὲς δὲ περὶ τὴν 4 ὥραν Μ. Μ. ζήτησας εἶδον τὸν Lord Granville πρὸς τὸν ὁποῖον ἐπανεἶλαβα ἕσα ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτοῦ εἶχον ἀνακοινώσαι, κατὰ τὰ προεκτεθέντα τῷ Κυρίῳ Ἰφυπουργῷ. Ὡς πρὸς ἀμφοτέρους δὲ τὰς περὶ ὧν εἴρηται διαδόσεις, περὶ τε δηλονότι τῆς ἀναθεωρήσεως τῆς ἀποφάσεως τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως, διὰ νέας τῶν Δυνάμεων διαιτησίας καὶ περὶ τῆς ἐπαναλήψεως ἀμέσων, μεταξὺ τῆς ἡμετέρας καὶ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως διαπραγματεύσεων, μοι εἶπεν ὁ Lord Granville ὡς μοι εἶχεν εἰπεῖ

καὶ ὁ κ. Ὑφυπουργός, ὅτι δὲν γνωρίζει τὰ περὶ αὐτῶν ἢ ἐκ τῶν ἐφημερίδων, οὐδὲν ἀπολύτως ἄλλοθεν περὶ αὐτοῦ τί μαθῶν. Καίτοι δὲ δὲν μοὶ ἐξέφρασε ῥητὴν γνώμην περὶ τοῦ παραδεκτοῦ ἢ ἀπορρίπτου τῶν κατὰ τὰς εἰρημένους εἰδήσεις προτάσεων, ἐν περιπτώσει ἐπαληθεύσεως αὐτῶν, ἐφάνη ὅμως ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἠκροάσατο τῶν ἐμῶν καὶ αὐτοῦ παρατηρήσεων, ὅτι δὲν ἐθεώρει τὰς προτάσεις αὐτάς ὑποστηρικτέας. Ἐρωτηθεὶς δὲ κατόπιν ὑπ' ἐμοῦ ἐὰν ἐξηκολούθουν διαπραγματεύσεις μεταξὺ τῶν Δυνάμεων καὶ τίνες, ἀπήντησεν, ὅτι αἱ σύμφωνοι ἐν Ἀθήναις παραστάσεις τῶν Πρεσβευτῶν τῆς Γερμανίας καὶ Γαλλίας, ὑποδεικνύουσιν ἤδη τὴν ὑπαρξίν προηγουμένης τινὸς μεταξὺ αὐτῶν συνεννοήσεως, περὶ ἧς ὅμως κῦτος οὐδεμίαν ἄλλοθεν εἶχε γνώσιν, μὴ δυνηθεὶς πρὸς τούτοις νὰ μάθῃ καὶ ὀρισμένον καὶ ἀκριβές τι περὶ τῶν ἐν Friederichsruhe μεταξὺ τοῦ Πρίγκηπος Bismark καὶ διαφόρων ἄλλων Διπλωματῶν λαβουσῶν χώραν συνεντεύξεων. Τὰς αὐτάς δὲ περίπου ἐξηγήσεις εἶχε δώσει ὁ ἴδιος Lord Granville τὴν προτεραίαν καὶ πρὸς τὸν Πρίγκηπα Lobanow πρὸς ὃν εἶχεν εἶπει, ὅτι ἐθεώρει χωρὶς ὅμως νὰ γνωρίζῃ θετικόν τι, ἐξακολουθοῦσαν ἀνταλλαγὴν ἰδεῶν μεταξὺ τῶν Ἡπειρωτικῶν Δυνάμεων, ἐξαιρῶν βεβαίως τὴν Ῥωσσίαν, ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ζητήματος. Ἐντεῦθεν ὅμως ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅχι μόνον τὴν πασίγνωστον εὐνοϊκὴν πρὸς ἡμᾶς διάθεσιν τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ τὰς ῥητάς τοῦ Lord Granville παρατηρήσεις, ὡς πρὸς τὴν πρότασιν αὐτοῦ περὶ τῆς ἀπὸ κοινοῦ προτροπῆς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς ἡσυχίαν, καθ' ἣ προηγουμένως ἀνήγγειλα τῇ Υ. Ε. ταῦτα, λέγω, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν, ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος μεταξὺ τῶν Ἡπειρωτικῶν Δυνάμεων γινόμεναι συνεννοήσεις, ἔχουσι σκοπὸν τὴν προσέγγισιν αὐτῶν εἰς τὴν γνωστὴν ἤδη αὐταῖς Ἀγγλικὴν πολιτικὴν καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἰδιαιτέρον συνασπισμὸν αὐτῶν πρὸς ἀπόκλεισιν τῆς Ἀγγλίας.

Ὡς πρὸς τὴν πρότασιν δὲ τοῦ Lord Granville πρὸς τὴν Ῥωσικὴν Κυβέρνησιν, διὰ τοῦ ἐνταῦθα ἀντιπροσώπου αὐτῆς, περὶ ἧς ἐπίσης ἔγραφα ἤδη τῇ Υ. Ε. καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ὁποίας καὶ αὐθις ἐπιβεβαίω, οὐδὲν περαιότερον ἠδυνήθην νὰ μάθω, ἴσως διότι δὲν ἐδόθη ἀκόμη ἢ ζητηθεῖσα ἐξήγησις. Τὸν κόμητα Münster ἀπέτυχα καὶ πάλιν νὰ συναντήσω, καθόσον ἀπὸ τῆς ἐπιούσης καθ' ἣν ἔγραφα περὶ αὐτοῦ τῇ Υ. Ε. ἀπῆλθεν εἰς ἐξοχὴν τινα ἐνταῦθα, ἔθεν δὲν θέλει ἐπιστρέφει πρὸ τῶν μέσων τῆς ἐπομένης ἐβδομάδος. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῆς ἐκ τῆς πόλεως ἀποδημίας, δὲν ἠδυνήθην νὰ συναντήσω μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸν κόμητα Karolyi τὸν Πρεσβευτὴν τῆς Αὐστρο-Οὐγγαρίας ὅστις ἐσχάτως ἐπανῆλθεν ἐκ Βιέννης.

Ἐκ τῶν μετ' ἄλλων ὅμως προσώπων συνδιαλέξεών μου, ἄγομαι εἰς τὴν γνώμην, ὅτι ἐν συνόλῳ αἱ Διαθέσεις τῶν Δυνάμεων δὲν φαίνονται δυσμενεῖς τῇ Ἑλλάδι, τῆς ὁποίας τὸ καθῆκον κεῖται πάντοτε, κατὰ τὴν κρίσιν μου, εἰς τὴν ἐκ παραλλήλου μετὰ τῶν διπλωματικῶν ἐνεργειῶν σπουδαίαν καὶ σύντονον ἐξακολούθησιν τῶν πολεμικῶν αὐτῆς παρασκευῶν.

Ἐν τῷ σημερινῷ φακέλλῳ θέλει εὔρει ἔγκλειστον ἡ Υ. Ε. καὶ ἀπόσπασμα τῆς ἐφημερίδος *The Times* περιέχον τὸν κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς 13 μεσοῦντος μηνὸς ἐκφωνηθέντα λόγον τοῦ Sir Charles Dilke ἀναφερόμενον σχεδὸν ὁλόκληρον εἰς τὸ ἡμέτερον ζήτημα, τὴν μετὰ προσοχῆς ἀνάγνωσιν τοῦ ὁποίου συνίστημι αὐτῇ. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ ἔσπευσα ἀμέσως, κατὰ τὴν αὐτὴν πρωΐαν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ εἰρημένου λόγου, ν' ἀποστείλω τῷ Sir Charles Dilke εὐχαριστήριον ἐπιστολὴν.

Δέξασθε κ.τ.λ.

ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ.

46

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 5 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουμουνδοῦρος πρὸς τὸν Κύριον Κουντουριώτην.

Σπεύδω ν' ἀνακοινώσω ὑμῖν σχετικῶς πρὸς τὴν ἀπὸ 2 Δεκεμβρίου ὑμετέραν ἀναφορὰν, ὅτι εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις ἐπιτετραμμένον τῆς Υ. Π. μεθ' οὗ συνωμίλησα προχθὲς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, παρέστησα ἐπίσης ὅτι ἐν τῷ συμφέροντι ἀμφοτέρων τῶν κρατῶν ἔγκειται ἡ ὅ,τι ταχίστη εἰρηνικὴ λύσις τοῦ ὀροθετικοῦ ἡμῶν ζητήματος, ὅτι καλὸν ἦθελεν εἶναι νὰ προβῇ ἡ Υ. Π. εἰς τὰ προσήκοντα πρὸς τοῦτο διαβήματα, καὶ ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις δὲν δύναται βασιζομένη πάντοτε εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐν Βερολίῳ Συνόδου, νὰ προβῇ εἰς οἰανδήποτε ὑποχώρησιν ἀπὸ τῆς ὑπ' ἐκείνης ἀπορρασιθεύσεως ὀροθετικῆς γραμμῆς, οὐδὲ νὰ ἐπιληφθῇ νέων συνεννοήσεων μετὰ τῆς ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοιοῦτω σκοπῷ.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Ῥώμῃ Β. Πρεσβείας.

Rome, le 5/17 Décembre 1880.

Le Chargé d'Affaires de Turquie a remis hier au Ministre des Affaires Etrangères Note circulaire, concernant question Grecque. Le Gouvernement Turc déclare ne pouvoir céder à la Grèce plus de ce qu'il avait offert par son Mémoire du mois d'Octobre dernier. Il a appelé l'attention des Puissances sur les armements de la Grèce, et laisse à cette dernière la responsabilité des évènements. Le Ministre des Affaires Etrangères m'a dit ce matin que le Gouvernement Italien a seulement pris acte de cette communication à laquelle il pense que les Puissances ne donneront aucune réponse. Il m'a exprimé l'espérance que par la pression morale et l'accord des Puissances, on parviendra à une heureuse solution en évitant entre la Grèce et la Turquie des conflits dont on ne saurait prévoir les conséquences.

PAPPARIGOPOULOS.

Μετὰφρασις.

Ῥώμη, τὴν 5/17 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς Τουρκίας ἐπέδωκε χθὲς τῷ Ὑπουργῷ τῶν Ἐξωτερικῶν ἐγκύκλιον ἀφορῶσαν εἰς τὸ ἐλληνικὸν ζήτημα. Ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις δηλοῖ ὅτι δὲν δύναται νὰ περραχωρήσῃ τῇ Ἑλλάδι πλείονα τῶν ὅσων εἶχε προσφέρει διὰ τοῦ ὑπομνήματός της τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου. Ἐφελκύνει τὴν προσοχὴν τῶν Δυνάμεων ἐπὶ τῶν ἐξοπλισμῶν τῆς Ἑλλάδος, καθιστῶσα αὐτὴν ὑπεύθυνον τῶν συμβησομένων. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μοὶ εἶπε σήμερον τὴν πρωΐαν ὅτι ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις ἔλαβεν ἀπλῶς ὑπὸ σημείωσιν τὴν ἀνακρίνωσιν ταύτην, εἰς ἣν νομίζει ὅτι αἱ Δυνάμεις οὐδεμίαν θέλουν δώσει ἀπάντησιν. Μοὶ ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα ὅτι διὰ τῆς ἠθικῆς πιέσεως καὶ τῆς συμφωνίας τῶν Δυνάμεων

θέλει ἐπιτευχθῆ αἰσία λύσεις, προλαμβανομένης τῆς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας ῥήξεως, ἧς τὰς συνεπείας δὲν δύναται τις νὰ προΐδῃ.

Μ. ΠΑΠΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

48

Ἐν Ῥώμῃ, τῆ 6/18 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Παππαρηγόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀποστείλω Ἑμῖν, συνημμένως ὧδε, ἀντίγραφον κρυπτογραφικοῦ τηλεγραφήματος ὅπερ ἀπερῆθυνα Ἑμῖν τῆ 30 Νοεμβρίου (12 Δεκεμβρίου). (ὄρα κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα Ἀριθ. 39).

Καθὰ ἀνέφερον τῆ Ἑμετέρα Ἐξοχότητι, ἡ Ἱταλικὴ κυβέρνησις ἤθελεν ἴσως ἐπὶ τέλους φανῆ εὐδιάθετος εἰς τροποποίησίν τινα τῆς ἀποφασισθείσης ἐν τῆ Βερολινεῖᾳ συνδιασκέψει ὁροθετικῆς γραμμῆς, περὶ τῆς διαθέσεως ὅμως ταύτης συνιστᾷ διὰ τῆς ἐγκυκλίου εἰς τοὺς ἐαυτῆς ἀντιπροσώπους νὰ μὴ ποιήσωσι χρῆσιν, παρὰ μόνον ὅταν ἐξαντληθῶσιν ὅλα τὰ μέσα δι' ὧν ἐλπίζεται νὰ ἐπιτευχθῆ ἡ ἐντελής ἐκτέλεσις τῶν ἀποφάσεων τῆς συνδιασκέψεως, ἡ δὲ ὑποχώρησις αὕτη νὰ γίνῃ ἐπὶ τῷ ὄρω τοῦ νὰ ἐπιφυλαχθῆ τῆ Ἑλλάδι τὸ δικαίωμα τῆς εἰς τὸ μέλλον παραχωρήσεως αὐτῆ, τοῦ τμήματος ἐκείνου ἐκ τῆς παρὰ τῶν Δυνάμεων ἐπιδικασθείσης τῆ Ἑλλάδι χώρας, ὅπερ ἤθελεν ἀφεθῆ τῶρα τῆ Τουρκίᾳ πρὸς ἀποφυγὴν σπουδαίων περιπλοκῶν, καθ' ἣν στιγμὴν αἱ δυνάμεις οὔτε ἔτοιμοι ἀλλ' οὔτε σύμφωνοι εἰσίν, ὅπως ἀναλάβωσι τὴν δι' ἐκβιαστικῶν μέτρων καταστολὴν αὐτῶν.

Ἐν τέλει τῆς ἐμπιστευτικῆς ἐγκυκλίου, ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸς τῆς Ἱταλίας, ἐκφράζει τὴν θερμὴν συμπάθειαν ἧς ἀπολαύει παρὰ τῆ Ἱταλικῆς κυβερνήσει τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς ὑπὲρ τῆς ὅτι τάχιον, αἰσίας καὶ συμφώνως πρὸς τὰς δικαίας τῆς Ἑλλάδος ἀξιώσεις ἐπιλύσεως τοῦ τῶν συνόρων ζητήματος.

Ὁ Κόμης Maffei, μεθ' οὗ καὶ γρῆς ἔσχον ἐκτενῆ συνδιάλεξιν, καὶ πρὸς ὃν αὖθις ἐλάλησα συμφώνως πρὸς τ' ἀνακοινωθέντα μοι διὰ τοῦ ἀπὸ 12 τοῦ ἰσταμένου Ἑμετέρου τηλεγραφήματος, οὐδεμίαν ἐποίησατό μοι νῦξιν περὶ τῆς μνησθείσης

ἐγκυκλίου, ἐβεβαίωσε με ὅμως κατ' ἐπανάληψιν, ὅτι ἡ Ἰταλικὴ κυβέρνησις θέλει καταβάλλει κατὰ τὸ διάστημα τοῦ χειμῶνος πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν πρὸς εἰρηρικὴν ἐπίλυσιν τῶν ἀπορρήσεων τῆς Εὐρώπης, προσθεῖς μοι ὅτι μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης αἱ Δυνάμεις δὲν ἐπελάθοντο ἐπισήμως νέων περὶ τοῦ ἡμετέρου ζητήματος διαπραγματεύσεων, ἐλπίζει ὅμως ὅτι αὗται ἀρχονται προσεχῶς, καθὰ ἐὲν ἠδυνήθηεν νὰ εἰκάσω, φαίνεται ὅτι αἱ δυνάμεις προσπαθοῦσιν ὅπως τὴν πρωτοβουλίαν πρὸς ἔναρξιν αὐτῶν ἀναλάβῃ αὐθις ἡ Γαλλία.

Διατελῶ κ.τ.λ.

ΠΑΠΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

49

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὰς ἐν Εὐρώπῃ Πρεσβείας.

Athènes, le 6/18 Décembre 1880.

Les Relations contenues dans les journaux étrangers, surtout anglais, sur entretien, Ministre Allemagne à Athènes avec Sa Majesté et moi ne sont pas exactes. Veuillez les démentir, le cas échéant, et donner à votre démenti toute publicité que vous jugeriez nécessaire.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

Μετὰφρασις.

Ἀθήναι, 6/18 Δεκεμβρίου 1880.

Ἡ ἐν ταῖς ξέναις καὶ ἰδίως ταῖς Ἀγγλικαῖς Ἐφημερίσι περιεχομένη ἀφήγησις συνδιαλέξεως τοῦ Πρέσβεως τῆς Γερμανίας ἐν Ἀθήναις μετὰ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως καὶ ἐμοῦ δὲν εἶναι ἀκριβής. Εὐαρεστηθῆτε νὰ τὴν διαψεύσητε, περιπτώσεως τυχούσης, καὶ νὰ δώσητε εἰς τὴν διάψευσίν σας, πᾶσαν δημοσιότητα, ἣν ἠθέλατε κρίνει ἀναγκαίαν.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

Πετρούπολις, τῆ 8/20 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Μαρκοῦας πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον.

Μεταβάς τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ἰπουργεῖον ἔλαβον μετὰ τοῦ Κυρίου Giers μακρὰν συνέντευξιν, μετὰ τὴν ὁποίαν ἔσπευσα ν' ἀποστείλω τῇ Ἰμ. Ε. κρυπτόγραφον τηλεγράφημα. Ἡ συνέντευξις αὕτη ἔλαβε χώραν παρόντος τοῦ Κυρίου Jomini, ὅστις, καθ' ἃ ἔμαθον, παρευρέθη κατ' αὐτὰς εἰς ὅλας τὰς μετὰ τῶν ξένων ἀντιπροσώπων συνεντεύξεις τοῦ Ἰφυπουργοῦ.

Ἐρωτηθεὶς παρ' αὐτοῦ ἂν ἡ Ἑλλὰς θὰ ἀπεδέχετο πρότασιν περὶ λύσεως τοῦ ἡμετέρου ζητήματος διὰ διαιτησίας, ἀπήντησα, ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐμμένει πιστῶς εἰς τὰ ἐν Βερολίῳ ἤδη ἀποφασισθέντα, ἅτινα κατ' αὐτὴν, ἔχουσιν ἰσχὺν διαιτησίμου βουλευμάτος, καὶ ὅτι ἡδυνάμην νὰ βεβαιώσω αὐτούς, ὅτι ἡ Β. Κυβέρνησις ἔχουσα ὑπὲρ αὐτῆς τὴν ὁμόθυμον ἐθνικὴν γνώμην, ἀποκρούει τὴν περὶ τούτου πρότασιν τῆς Ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως.

« Ἐννοῶ, εἶπέ μοι ὁ Ἰφυπουργός, καὶ εὐρίσκω φυσικὸν νὰ μὴ δεχθῆτε πρό-
» τασιν γενησομένην παρὰ τῆς Τουρκίας, ἀλλ' ἂν τὴν διαιτησίμω κρίσιν προτείνῃ
» ἡ Εὐρώπη; »

Δὲν θὰ μοὶ ἦτο δύσκολον νὰ τῷ ἀποδείξω ὅτι ἡ μὴ συγκατάνευσις τῆς Β. Κυβερνήσεως δὲν ἀποβλέπει πρὸς τὸ Κράτος ὅπερ προτείνει, ἀλλὰ εἰς τὴν οὐσίαν τῆς προτάσεως, καὶ εἰς τὰ ἐπακολουθήματα αὐτῆς. Ἀναλογισθεὶς ὅμως ὅτι δὲν θὰ ἔχωμεν συμφέρον ν' ἀποφανθῶμεν ἀρνητικῶς, πρὶν ἢ λάβωμεν περὶ τούτου ῥητὴν καὶ ἐπίσημον ἐρώτησιν, διότι ἡ ἀρνησις αὕτη ὑπεμφαίνει δυσπιστίαν τινα πρὸς τὰς διαθέσεις τῶν Δυνάμεων, αἵτινες, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, δὲν θὰ συμφωνήσωσιν ἐν ταῖς προκαταρκτικαῖς αὐτῶν συνδιαλέξεσι τῷ ἀπήντησα, ὅτι περὶ προτάσεως γενησομένης παρὰ τῆς Εὐρώπης δὲν εἶχον εἰσέτι ὁδηγίαν παρὰ τῆς Ἰμ. Ε. Παρακαλέσας δὲ αὐτὸν νὰ μοὶ εἴπῃ καθ' ἕκαστά τινα περὶ τῶν διαπραχόντων, ἔμαθον:—ὅτι ἐν τῇ διακοινώσει τῆς Τουρκίας δὲν γίνεται λόγος περὶ διαιτησίας—ὅτι δι' αὐτῆς ἡ Πύλη παριστᾷ τὰ ἐν Ἑλλάδι ὡς δυνάμενα νὰ ἔχωσι

δεινὰ ἐπακολουθήματα, πρὸς ἀπαρῆν τῶν ὁποίων ἐπικαλεῖται τὴν προσοχὴν καὶ τὴν μεσολάβησιν τῆς Εὐρώπης — ὅτι ὁ Κύριος Giers, ὁμιλῶν περὶ τούτου μετὰ τοῦ ἐνταῦθα Πρέσβευος τῆς Τουρκίας, τῷ εἶπεν, ὅτι ἀδίκως παραπονεῖται καθ' ἡμῶν ἡ Ὀθωμανικὴ κυβέρνησις, διότι ἡ παρ' ἡμῶν ἐπιστράτευσις εἶναι μέτρον ἀπαραίτητον πρὸς κατοχὴν τῶν παρὰ τῶν Δυνάμεων ἐπιδικασθεισῶν τῆ Ἑλλάδι ἐπαρχιῶν, καὶ — ὅτι τὴν διαιτησίαν ἐπιθυμῆι ἡ Γαλλία, ἣτις εἰσέτι δὲν ἐπαρουσίασε ῥητὴν πρότασιν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς δοκιμάζει τὴν διάθεσιν τῶν κυβερνήσεων. Ὁσαύτως ἔμαθον ὅτι ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις, ἐρωτηθεῖσα περὶ τούτου παρὰ τοῦ στρατηγοῦ Chanzy, ἔθεσε προκαταρκτικὰ τινὰ ζητήματα, ἐξ ὧν τὰ κυριώτερα εἶναι, α'. ἂν οἱ διαιτηταὶ θ' ἀποφασίσωσι διὰ πλειονοψηφίας (πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καθ' ἃ εἶπεν ὁ Κύριος Jomini, οὐδέποτε ἔγινεν ἐν παρομοίαις περιστάσεσι, καὶ καλὸν θὰ ἦτο νὰ μὴ γείνη) καὶ β' τί θὰ πράξῃ ἡ Εὐρώπη ὅπως ἀσφαλίσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφασισθησόμενων. Ἐδήλωσε δὲ ὅτι ἡ διαιτησία δὲν δύναται νὰ λάβῃ χώραν ἄνευ τῆς συγκατανεύσεως τῶν δύο διαφερομένων κρατῶν.

Ἐπειδὴ δὲ μετὰ ταῦτα ὁ Κύριος Giers ἐξέφραζε, πλὴν οὐχὶ ἄνευ δισταγμοῦ τινος, τὴν ἰδεάν, ὅτι ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἡ πρότασις αὕτη γίνη, οὐχὶ παρὰ τῆς Τουρκίας, ἀλλὰ παρὰ τῶν μεσολαβουσῶν Δυνάμεων, θὰ ἦτο ἐπωφελέστερον τῆ Ἑλλάδι νὰ παραδεχθῇ αὐτήν, καὶ ἐδείκνυεν ἐπιθυμίαν νὰ μάθῃ τί ἐφρόνουν περὶ τούτου, τῷ εἶπον· « Ὡς ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ σᾶς εἶπω, δὲν ἔχω περὶ τούτου » τὰς προσηκούσας ὁδηγίας. Δὲν διστάζω ὅμως, ἐκφράζων ἀπλῶς ἀτομικὴν γνώμην, καὶ ὁμιλῶν ἐκ πρώτης ἐντυπώσεως, νὰ εἶπω ὅτι ἡ πρότασις αὕτη δὲν θὰ τύχῃ τῆς συγκατανεύσεως τῆς Β. Κυβερνήσεως. Ὅτι, προσέθηκα, αἱ Δυνάμεις συνῆλθον εἰς Βερολίνον δυνάμει τοῦ 24 ἄρθρου τῆς συνθήκης, τὸ παραδέχομαι. Ὅτι ὑπάρχει μεγίστη διαφορὰ μεταξὺ μεσολαβήσεως καὶ διαιτησίας, πασίγνωστον. Ἀλλὰ τὸ βούλευμα τῆς συνδιασκέψεως διὰ τῶν προηγουμένων διατρεξάντων, διὰ τῶν διαπραγματεύσεων μεταξὺ τῶν Δυνάμεων, διὰ τῶν γενομένων συζητήσεων, διὰ τῆς λογικῆς διερμηνεύσεως αὐτοῦ, καὶ τέλος διὰ τῶν κατόπιν γενομένων πρὸς τὴν Πύλιν δηλώσεων τῶν Δυνάμεων, ἔχει πᾶν ὅ,τι ἡ ὀρθὴ κρίσις καὶ ἡ εὐθύτης ἀπαιτοῦσιν, ὅπως χαρακτηρισθῇ ὡς ἔχον ἰσχυρὴν διαιτητικῆς ἀποφάσεως. Ἄλλως δὲν θὰ εἶχε νόημα. Διότι τί προϋτίθετο ἡ Εὐρώπη νὰ πράξῃ δι' αὐτοῦ; Νὰ ἐκφράσῃ ἀπλῶς εὐχὴν; Ἀλλὰ τοῦτο εἶχεν ἤδη πράξει διὰ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς συνθήκης. Νὰ ἐκφέρῃ ἀπλῶς συμβουλὴν; Ἀλλὰ

» τοῦτο ἔπραξε μυριάκις, ἢ δὲ Τουρκία μυριάκις ἠπάτησεν αὐτήν. Πρὸς τί λοι-
 » πὸν νὰ λεπτολογῶμεν περὶ τῆς σημασίας τῆς λέξεως. Τὸ βούλευμα τῆς συν-
 » διασκέψεως ὁμογνωμόνως ἀνωμολόγησεν ἡ κοινὴ γνώμη ὡς ἔχον ἰσχυρὸν ὀριστι-
 » κῆς ἀποφάσεως. Ὡς τοιοῦτον ἐθεώρησεν αὐτὸ ἡ Πύλη, διὸ καὶ διεμαρτυρήθη
 » κατ' αὐτοῦ. Ὡς τοιοῦτον ἐκήρυξαν αὐτὸ αἱ Δυνάμεις, ἐν τῇ πρὸς τὴν Πύλην
 » ἀπαντήσῃ αὐτῶν. Ἐκτὸς τούτου τί δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν παρὰ νέας Εὐρω-
 » παϊκῆς συνδιασκέψεως; Ὑμεῖς ἀπ' ἀρχῆς, μετὰ πλείστης ὕψους εἰλικρινείας,
 » μοι εἴπετε τί ἠδύνασθε καὶ τί δὲν ἠδύνασθε νὰ πράξητε ὑπὲρ ἡμῶν. Καθ' ὅλας
 » τὰς περιπετείας τοῦ ἡμετέρου ζητήματος, καθ' ὅλας τὰς περὶ αὐτοῦ διαπραγμα-
 » τεύσεις, ἐτύχομεν τῆς ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων συμφερόντων πληρεστάτης καὶ εἰλι-
 » κρινεστάτης ὑποστηρίξεώς σας, ἣν, δὲν ἀμφιβάλλω, θὰ μᾶς παρέχητε μέχρι τέ-
 » λους. Ἀφοῦ ἡ Τουρκία ἠρνήθη ἐπὶ δύο ὀλόκληρα ἔτη νὰ ἐκτελέσῃ τὰ τῆς συν-
 » θήκης τοῦ Βερολίνου, δὲν βλέπω διατί, προκειμένου περὶ παραχωρήσεως ἐπαρ-
 » χιῶν, αἵτινες ἔχουσιν ἀξίαν κατὰ πάντα ἀνωτέραν τῆς τοῦ Δουλίνου, θὰ σε-
 » βασθῇ τὸ βούλευμα τῶν δικαιοτητῶν, ἀφ' οὗ δὲν ἐσεβάσθη συνθήκην, ἣν συνυπέ-
 » γραψεν. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει, ὡς ὀρθῶς ὑμεῖς ἠρωτήσατε, τί θὰ πράξω-
 » σιν αἱ δυνάμεις; Γερμανία, Αὐστρία, Γαλλία, ἴσως δὲ καὶ Ἰταλία ἀποκρού-
 » ουσιν τὴν ἰδέαν νὰ καταρύγῳσιν εἰς καταναγκαστικὰ μέτρα. Τί λοιπὸν θὰ πρά-
 » ξωσι; Δὲν εἶναι ἄραγε λογικώτερον νὰ πιστεύσῃ τις, ὅτι ἀπέναντι τῶν ἰδίων
 » συμφερόντων, θὰ θυσιάσωσι τὰ τῆς Ἑλλάδος; Ἰδοῦ, διατί, κρίνων, ὡς εἶπον,
 » ἐκ τῆς πρώτης ἀπόψεως τοῦ ζητήματος ἐπιμένω λέγων, ὅτι δὲν θὰ παραδε-
 » χθῶμεν τοιαύτην πρότασιν. « Ἀλλὰ τί » ἠρώτησεν ὁ Ὑφυπουργός, « θὰ πρά-
 » ξητε; πόλεμον; !!» « Ἴσως, » τῷ ἀπήντησα, « φανερόν ὅτι ἡ ἐνεστῶσα κατὰ-
 » στασις εἶναι ἀφόρητος. »

Τῷ παρέστησα τότε ἐκ νέου τὰ τῆς θέσεώς μας, καὶ τὴν ἀνάγκην, ἂν ἡ Εὐ-
 ρώπη, περὶ πολλοῦ ποιεῖται τὴν εἰρήνην τῆς Ἀνατολῆς, τοῦ νὰ προβῇ, ὅσον ἐν-
 δέχεται ταχέως, εἰς τὴν λύσιν τοῦ ἡμετέρου ζητήματος ἀποτεινομένη, οὐχὶ πρὸς
 ἡμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τὴν Πύλην, παρ' ἧς δύναται ν' ἀπαιτήσῃ τὴν ἄμεσον ἐφαρμο-
 γὴν τῶν ἤδη ἀποφασισθέντων.

Συνδιαλεχθεὶς μετὰ ταῦτα ἐπὶ μακρὸν μετὰ τοῦ Κυρίου Jomini (ὁ Κύριος
 Giers ἠναγκάσθη νὰ ἐξέλθῃ) ἠρώτησα, ποῖα, κατ' αὐτόν, θὰ ἦτο ἡ παρὰ τῆς Γαλ-
 λίας προσταθροσομένη νέα γραμμὴ; καὶ ἄνευ δισταγμοῦ τινος μοι ἀπήντησεν ὅτι
 ἐν τῇ γραμμῇ ταύτῃ, δὲν θὰ συμπεριελαμβάνοντο τὰ Ἰωάννινα καὶ τὸ Μέτσοβο.

Ἄλλὰ, προσέθηκε, δὲν σᾶς συμβουλεύω νὰ ποιήσητε ἐπιδρομὴν. Μὴ ρίψοκινδυνεύσητε τὰ πάντα.

Εὐελπιζόμενος ὅτι ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης θέλει ἐπιδοκιμάσει τὰ παρ' ἐμοῦ λεχθέντα, παρακαλῶ Αὐτήν, νὰ δεχθῆ τὰς διαβεβαιώσεις τῆς ὑπερεξαιρέτου ὑπολήψεώς μου.

Σ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

51

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὰς ἐν Εὐρώπῃ Πρεσβείας.

Athènes le 9/21 Décembre 1880.

On nous assure que c'est la France qui a mis en avant l'idée de l'arbitrage, pour sonder le terrain. Quoi qu'il en soit, vous savez que le Gouvernement Hellénique ne saurait accepter une pareille proposition, dont la portée serait d'invalider un titre acquis par la décision de la Conférence de Berlin.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

Μετάφρασις.

Μᾶς βεβαιοῦσιν ὅτι ἡ Γαλλία προέτεινε τὴν διαιτησίαν ὅπως βολιδοσκοπήσῃ τὸ ἔδαφος. Ὅπωςδήποτε, γινώσκετε ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν δύναται νὰ δεχθῆ τοιαύτην πρότασιν ἣτις ἤθελεν ἐπιφέρει ἀκύρωσιν τίτλου κτηθέντος δυνάμει τῆς ἀποφάσεως τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

52

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Λονδίῳ Πρεσβείας.

Londres le 9/21 Décembre 1880.

France a commencé pourparles pour acceptation arbitrage. Gouvernement Anglais n'y paraît pas favorable.

ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ.

Μετάρσεις.

Λονδίνον, τῆν 9/21 Δεκεμβρίου 1889.

Ἡ Γαλλία ἤρξατο διαπραγματεύσεων διὰ τὴν παραδοχὴν τῆς διαιτησίας. Ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις δὲν φαίνεται εὐδιάθετος.

ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ.

53

Ἐν Βερολίῳ, τῆ 10/22 Δεκεμβρίου 1889.

Ὁ Κύριος Ῥαγκαβὴς πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον.

Λαβὼν τὸ ὑμέτερον τηλεγράφημα τῆς 6/18 Δεκεμβρίου, περὶ τῶν συνδιαλέξεων τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος καὶ τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος μετὰ τοῦ Πρέσβευος τῆς Γερμανίας Κυρίου Ῥάδοβιτς, ἐπορεύθην πρὸς τὸν Κύριον Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, καὶ τῷ ἀνέφερα ὅτι καθ' ἃ μοὶ ἐπεστείλατε τὰ ὑπὸ τῶν γερμανικῶν ἐφημερίδων περὶ τῶν συνεντεύξεων ἐκείνων γραφέντα δὲν ἔχουσιν ἀληθείας, εἰπὼν αὐτῷ ὅτι δύναται νὰ ποιήσῃ τῆς κοινοποιήσεώς μου ταύτης οἷαν χρῆσιν νομίζει κατάλληλον. Ὁ κόμη Λίμβουργ μ' εὐχαρίστησεν διὰ τοῦτο.

Ἄλλην χρῆσιν τοῦ τηλεγραφήματος ἐκείνου ἐνόμισα τόσῳ ὀλιγώτερον ἀναγκαῖον νὰ ποιήσω, καθ' ὅσον πρότινος ἤδη αἱ ἐνταῦθα ἡμιεπίσημοι ἐφημερίδες προλαβοῦσαι, εἶχον δημοσιεύσει ὁμοίαν διάψευσιν.

Περὶ τῆς ὁσημέραι ὑπόστασιν λαμβανούσης εἰδήσεως γαλλικῆς προτάσεως περὶ ἀνανεώσεως τῆς διαιτησίας, ἠρώτησα τὸν κόμητα Λιμβουργ, ὅστις μοὶ εἶπεν ὅτι μέχρι τοῦδε οὐδὲν ὠρισμένον εἰσέτι ὑπάρχει, ἀλλὰ μόνον διάφοροι ἄμορφοι ἰδέαι ἀνταλλάσσονται. Ὡς προέγραψα, ὑποτίθεται ὑπὸ πολλῶν ὅτι ἡ Τουρκία θ' ἀποκρούσῃ τὴν τοιαύτην πρότασιν, καὶ φρονῶ ὅτι εὐτύχημα θὰ ἦτον ἂν τὴν ἀπέκρουε πρὶν ἢ ἡμεῖς ἀποφανθῶμεν ἀπαλλάττουσα ἡμᾶς τῆς ἀνάγκης ἀπαντήσεως. Διαιτήσιν ἡμεῖς δυνάμεθα κατ' ἐμὴν γνώμην νὰ δεχθῶμεν μόνον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀποφάσεως τοῦ ἐν Βερολίῳ Συνεδρίου.

Δέξασθε κ.τ.λ.

Α. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

Ἐν Βιέννῃ, τῇ 10/22 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Ἀργυρόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Περὶ τῆς στάσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ ἡμῶν ζητήματος κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἐβδομάδα εἶχεν ἀναφέρει Ἰμὶν ὁ ἔκτοτε ἀναχωρήσας ἐντεῦθεν ἀρχηγός μου Κ. Ὑψηλάντης διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 421 ἐμπιστευτικῆς αὐτοῦ ἐκθέσεως.

Ἄλλ' ὅ,τι μόνον ὡς διάδοσις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου ὑπελαμβάνετο πρὸ 6 ἡμερῶν, ἔλαβε βαθμηδὸν θετικωτέραν μορφήν καὶ ἤδη ἐπαληθεύει ἢ ὑπὸ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κολωνίας κατὰ πρῶτον ὑποδειχθεῖσα πρόθεσις τῶν Ἀνακτοβουλίων, τοῦ νὰ ἐπέμβωσιν ὡς διαιτητὰι πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος τῶν ἐλληνικῶν ὀρίων. Καὶ ἐπὶ τινὰς μὲν ἡμέρας δὲν ἀνεφέρετο ἡ λέξις «διαιτησία» ὡς ἐφαρμοζομένη εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος πρόθεσιν τῶν Δυνάμεων, τῶν ἐν τοῖς πράγμασι διομολογούντων μόνον, ὅτι τὰ τῆς Ἑλλάδος πράγματα ἀπασχολοῦσιν ἤδη σπουδαίως τὰς Κυβερνήσεις καὶ ὅτι αὗται, ἐκ τῆς ἀνάγκης πιεζόμεναι νὰ ἐμποδίσωσιν ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸν πόλεμον, κατέβαλον μεγάλας προσπάθειάς ὅπως ἐξεύρωσι εἰρηνικὸν τρόπον ἐπιλύσεως τοῦ ζητήματος.

Μετὰ τὴν διακοίνωσίν της τῆς 3 Ὀκτωβρίου πρὸς τὰς Δυνάμεις, ἀπηύθυνεν ἡ Πύλη τελευταῖον καὶ ἑτέραν σχετικὴν πρὸς τὸ ζήτημα τῶν συνόρων ἣν συνώδευτε δι' ἐγκυκλίου πρὸς τὰς Πρεσβείας της παρὰ ταῖς ξέναις κυβερνήσεσι, ἀπὸ 14 Δεκεμβρίου. Ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ της ταύτῃ, διομολογεῖ ἡ Πύλη, ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ συμβιβασθῇ μετὰ τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ρύθμισιν τῶν νέων συνόρων, καὶ ἐπικαλεῖται τὴν συνδρομὴν τῶν Δυνάμεων, ὅπως πεισθῇ ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνησις νὰ παραιτηθῇ τῶν, κατ' αὐτὴν, ὑπερόγκων ἀπαιτήσεων της.

Ἐν τούτοις, ἐνῶ περὶ τοῦ νέου διαβήματος τῆς Πύλης παρὰ ταῖς Δυνάμεις ἐγένετο λόγος, ἠγγέλετο ἐκ Βερολίνου ὅτι ἡ Γαλλία ἐβολιδοσκοπεῖ τὰς διαθέσεις τῶν Δυνάμεων ὅπως πεισθῇ ἂν νέα τις ἀπόπειρα συνδιαλλαγῆς εἶχε πιθανότητα ἐπιτυχίας· πρὸς δὲ, ὅτι ὁ πρίγκηψ Βίσμαρκ, δὲν ἠρνήθη μὲν τὴν συνδρομὴν του πρὸς ἐπίτευξιν ἐπιλύσεως συμβιβαστικῆς τοῦ ζητήματός μας· ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι, ἐκ τῶν προτέρων, ἤθελον κηρύξει ἥτε Ἑλλὰς καὶ ἡ Πύλη, ὅτι παραδέχοντο ἄνευ ἐνστάσεως οὐδεμιᾶς τὴν ἐκδόθησομένην ἀπόφασιν.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο εὐρίσκοντο αἱ εἰδήσεις τῆς γῆς, ὅτε ἐπεσκέφθην τὸ πρῶτον τὸν βαρῶνον Haymerle.

Ἠρώτησα αὐτὸν ἄνευ περιφράσεων ἂν, προκειμένου περὶ διαιτησίας ἤλπιζε καλὴν ἔκβασιν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ.

Μοὶ ἀπήντησεν ὅτι δὲν ἦτο εἰς θέσιν ν' ἀποκριθῆ εἰς τὴν ἐρώτησίν μου, καθ' ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις εὐρίσκοντο ἔτι εἰς στάδιον ἀπλῆς συζητήσεως καὶ ἀλλαγῆς ἰδεῶν.

— « Ἐν τούτοις ὑφίστανται διαπραγματεύσεις, ὑπέλαβον! Τίς ἢ τὴν πρωτοβουλίαν λαβοῦσα Δύναμις, καὶ ἐπὶ τίνι βάσει ἔλαβεν αὐτήν » ;

— « Τὴν πρωτοβουλίαν ἔλαβεν ἡ Γαλλία, μοὶ ἀπήντησεν ὁ Ὑπουργός. Ἠξεύρετε ὅτι αἱ ζωηραὶ προσπάθειαι ἀπασῶν τῶν Δυνάμεων ἐπιδιώκουσιν ἓνα καὶ μόνον σκοπὸν, τὴν ἀποφυγὴν νέων περιπλοκῶν. Ἡ Πύλη δείκνυται συμβίβαστικὴ, καὶ τοῦτο θεωρῶ ὡς μέγα κέρδος ἤδη. Σὰς παρακαλῶ δὲ νὰ ἐκφράσητε τῇ κυβερνήσει σας τὴν ἐλπίδα μου ὅτι καὶ αὕτη θέλει ἐμπνευσθῆ ὑπὸ πνεύματος συμβίβαστικοῦ. Παραπονεῖται ἡ Πύλη κατὰ τῶν ἐξοπλισμῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ἡμεῖς τῇ ἐδώκαμεν τὴν συμβουλήν νὰ μὴ λάβῃ κατ' αὐτῆς ἐπιθετικὴν θέσιν (ne pas se montrer aggressive), καὶ τὴν συμβουλήν ταύτην ἔχω τὴν βεβαιότητα, ὅτι θ' ἀκολουθήσῃ ἡ Τουρκία ».

— « Εἰς τὰ παράπονα τῆς Πύλης διὰ τοὺς ἐξοπλισμοὺς ἡμῶν, εἶπον τῷ Ὑπουργῷ, οὐδὲν πλέον δύναμαι ν' ἀντιτάξω τῶν ὅσων εἶχε τὴν τιμὴν νὰ δηλώσῃ ὑμῖν ὁ Κύριος Ὑψηλάντης τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα. Ὡς πρὸς τὴν δοθείσαν ἕμῳ τῇ Πύλῃ συμβουλήν σας, δὲν δύναμαι ἢ ν' ἀναγνωρίσω ἐν αὐτῇ προτροπὴν ὄντως εἰλικρινέστατα φιλικήν· διότι, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λανθάνῃ τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα πόσον ἠθελεν ὠφελῆσαι ἠθικῶς τὴν Ἑλλάδα, ἂν ἡ Τουρκία ἐπεχειρεῖ νὰ ἐπιτεθῆ κατ' ἡμῶν ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ ὅτι ὀπλιζόμεθα. Οὕτω πολιτευομένη, ἠθελεν αὐξήσαι τὰ κατ' ἡμῶν ἀδικά της, ἀπολέσει δὲ καὶ τὴν ἐλαχίστην πιθανότητα ὑποστηρίξεως ἐκ μέρους τῶν Δυνάμεων ».

Ἐκ τοῦ συνόλου τῆς γηρυσίνης μετὰ τοῦ βαρῶνου Haymerle ὁμιλίας μου ἐσημάτισα τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἡ ἐνταῦθα κυβέρνησις, βλέπουσα (μετὰ δυσαρρεσκείας ἴσως) τὸ ἐλληνικὸν ζήτημα ὑποκινούμενον πάλιν σπουδαίως καὶ φοβουμένη μήπως καταστῆ καὶ τοῦτο, κατὰ τὴν ἀνάπτυξίν του, ὡς δεύτερον Dulcigno, ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπιδιωχθῆ παντὶ σθένει ἢ ταχεῖα ἐπίλυσίς του, ὅπως προληφθῆ πᾶς κίνδυνος νέων ἀνωμαλιῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον νομίζω ὅτι πρεσβεύει ἡ Αὐстро-Οὐγγαρία τὴν γνώμην ὅπως ἐξ ἑνὸς μὲν ὑποχωρήσῃ ἡ Ἑλλάς ὡς πρὸς τὴν γραμμὴν τοῦ ὄριου ἐν Ἡπείρῳ, ἀποζημιωθῆ δ' ἐξ ἄλλου ἀναλόγως καὶ γενναίως ἐν Θεσσαλίᾳ. Εἰς τὴν ιδέαν ταύτην θέον ν' ἀποδοθῆ, νομίζω, καὶ τὸ περὶ Κρήτης τελευταῖον διαδοθὲν, ὡς προκειμένου δῆθεν νὰ παραχωρηθῆ ἡμῖν ἐμμέσως ἡ νῆσος αὕτη, ἀντὶ τοῦ μέρους τῆς Ἡπείρου ὅπερ δὲν δύναται ν' ἀπαλλοτριωθῆ ἡ Τουρκία.

Τίνοι τρόπῳ ὑπεκίνησεν ἡ Γαλλία κατ' αὐτὰς τὰς ἐπὶ τῶν πραγμάτων μας διαπραγματεύσεις, ἂν ἐγγράφως ἢ προφορικῶς, ἂν ὠρισμένως ἢ ἀορίστως, περὶ τούτου μόνον αὐρίον θέλω δυνηθῆ νὰ ἐξιχνιάσω τὰ καθέκαστα μετὰ τινος θετικότητος ὅπως καὶ τηλεγραφικῶς πληροφορήσω τὴν Ἑμετέραν Ἐξοχότητα.

Δέξασθε κτλ.

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

55

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 11 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουμουνδοῦρος πρὸς τὰς ἐν Εὐρώπῃ Πρεσβείας.

Κατόπιν ὧσων ἀνεκοίνωσα ἤδη ὑμῖν περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας ἐν Ἀθήναις γενομένων μοι παραστάσεων ὡς πρὸς τὰς ἐνεργείας καὶ τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως, σπεύδω νὰ μεταδώσω ὑμῖν περίληψιν τῶν ἐν νεωτέρᾳ συνεντεύξει μεταξύ τοῦ Κόμητος de Mouy καὶ ἐμοῦ ἀνταλλαχθέντων λόγων.

Ἐπισκεφθεῖς με ὁ Κύριος Κόμης πρό τινων ἡμερῶν, ἤρξατο καὶ πάλιν διαβεβαιῶν με περὶ τῆς ἀναλλοιώτου συμπαθείας τῆς Γαλλίας πρὸς τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῆς διαρκοῦς αὐτῆς μερίμνης πρὸς τελικὴν καὶ ὀριστικὴν λύσιν τοῦ ὀρθοετικοῦ ἡμῶν ζητήματος, καὶ περὶ τῶν ἐνδελεχῶν αὐτῆς πρὸς τοῦτο ἐνεργειῶν. Ἡ Γαλλία, μοι εἶπεν ὁ Κόμης de Mouy, οὐδέποτε ἐπαύσατο ἐνεργοῦσα πρὸς ἐκπεραίωσιν τοῦ ζητήματος ἡμῶν, καὶ πεποίθησιν ἔχει ὅτι ἡ λύσις αὐτοῦ εἶναι λίαν προσεγγίσι φρονεῖ ὅμως, προσέθηκεν, ὅτι ἀναγκαῖον εἶναι, πρὸς εὐδῶσιν τῶν προσπαθειῶν τῆς Γαλλίας καὶ τῶν ἄλλων μεγάλων Δυνάμεων, νὰ ἀποστῆ ἡ Ἑλλάς παντὸς αὐτοβούλου κινήματος, νὰ παύσῃ τὰς ὁσημέραι ἐπιτεινομένας πο-

λεμικάς αὐτῆς παρασκευάς, καὶ νὰ παραιτηθῇ πάσης βιαίας ἐνεργείας, ἥτις θέλει δυσαρέστως περιπλέξει καὶ ζημιώσῃ τὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος. Διότι, προσέθηκεν ὁ Κύριος Πρεσβευτῆς, οἰονόηποτε πολεμικὸν κίνημα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῆς Τουρκίας δὲν δύναται νὰ ἔχῃ εὐτυχῆ ἔκβασιν διὰ τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον. Ἡ Ἑλλὰς θέλει ἀπολειφθῇ, ἐν τοιαύτῃ περιστάσει μόνη, μὴ δικαιουμένη νὰ ἐλπίζῃ ἐπὶ τὴν ἐνεργὸν ὑποστήριξιν οὐδεμιᾶς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, καὶ θέλει οὕτω διακινδυνεύσῃ ὅσα διὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς Βερολινείου Συνόδου παρεχωρήθησαν αὐτῇ.

Εἰς τοὺς τοιοῦτους περίπου λόγους τοῦ Κυρίου Πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας ἀπήντησα, ἀναγνωρίσας, ἐν πρώτοις, μετ' εὐγνωμοσύνης τὰς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐθνικοῦ αὐτῆς ζητήματος ἐνεργείας τῆς Γαλλίας, καὶ εὐχαριστήσας καὶ πάλιν ἐπὶ τούτῳ τὸν Κύριον de Mouy· ἡ Ἑλλὰς, εἶπον αὐτῷ, οὐδέποτε δύναται νὰ λησμονήσῃ ὅσα ἔπραξεν ὑπὲρ αὐτῆς ἡ Γαλλία, καὶ, ἐν τῷ βαθεῖ συναισθήματι τῆς εὐγνωμοσύνης της, προθύμως πάντοτε ἠκολούθησε τὰς συμβουλὰς αὐτῆς· ἡ θέσις ὅμως τῶν πραγμάτων ἐν τῷ παρελθόντι, ὅτε τοιαύτην ἔδειξε προθυμίαν ἡ Ἑλλὰς ν' ἀκολουθήσῃ τὰς συμβουλὰς τῆς Εὐρώπης εἶναι πολὺ διάφορος τῆς σημερινῆς· τότε, ἀκούουσα ἡ Ἑλλὰς τὰς διδομένας αὐτῇ συμβουλὰς, ἔβλεπε τί ἀντ' αὐτῶν τῇ παρείχετο, καὶ εἶχε καθαρὰν τινα ἐπαγγελίαν τῆς Εὐρώπης ἐνώπιον αὐτῆς. Σήμερον ὅμως συμβουλευούσιν αὐτῇ νὰ παραιτηθῇ πάσης αὐτοβούλου ἐνεργείας, νὰ σταυρώσῃ ἀπαθῶς τὰς χεῖρας, ν' ἀνεχθῇ παταεινομένην ἐπ' ἄπειρον κατάστασιν πλήρη δυσχερειῶν καὶ κινδύνων, καὶ ἐπιτεινομένην τὴν οικονομικὴν αὐτῆς ἐξάντησιν, οὐδεμίᾳ δὲ ὀριστικῇ παρέχεται εἰς αὐτὴν ὑπόσχεσις παρὰ τῆς Εὐρώπης, ὡς ἀντάλλαγμα τῆς συμβουλευομένης αὐτῇ ἀδρανείας. Διάφορος ἴσως θὰ ἦτο ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος, ἂν, ἡ τοσοῦτον συμπαθῶς πρὸς αὐτὴν διατεθειμένη Γαλλία, παρείχετο αὐτῇ, μετὰ τῶν συμβουλῶν της, καὶ ῥητὴν τινα ἐπαγγελίαν, διαβεβαίωσιν ὀριστικὴν περὶ τῆς ἐν ὀρισμένῳ μέλλοντι λύσεως τοῦ ἀπὸ τοσοῦτου ἤδη χρόνου ἐκκρεμοῦς ὀροθετικοῦ ζητήματος. Δυστυχῶς ὅμως, ἀπὸ δύο ἡδὴ ἐτῶν καὶ ἡμίσεως, ἡ μὲν Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις, διὰ παντοίων ὑπεκφυγῶν καὶ τεχνασμάτων, κατορθοῖ νὰ ματαιοῖ ἀπόφασιν Εὐρωπαϊκὴν, ἐπιτακτικῶς αὐτῇ ἀνακοινωθείσαν, τῆς δ' Εὐρώπης τὸ ἦθος, ἀπέναντι τῆς κακῆς θελήσεως τῆς Πύλης, πᾶν ἄλλο δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ πεποιθησιν ἐπὶ προσεχῇ ἐνέργειαν τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων· τούτου ἕνεκα, εἶπον, ἡ Ἑλλὰς εἶναι ἠναγκασμένη νὰ σκεφθῇ καὶ ἐνεργήσῃ μόνη. Καὶ δὲν ὑποτιμῶμεν

μὲν τοὺς κινδύνους τοιοῦτου τίνος ἐγχειρήματος, οὐδὲ ἀποκλείομεν τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι δυνατὸν εἶναι νὰ νικηθῶμεν ἐν πολέμῳ κατὰ τῆς Τουρκίας. Ἀλλὰ προτιμῶμεν ὅμως καὶ τοῦτο, ἢ τὴν σημερινὴν ἡμῶν ἀβέβαιον, ἀκροσφαλῆ καὶ πλήρη κινδύνων θέσιν, ἐξ ἧς οὐδὲν δυνάμεθα νὰ προσδοκῶμεν ἄλλο, ἢ τὴν ἐσωτερικὴν ἐξάντλησιν καὶ τὴν διάλυσιν παντὸς ἐθνικοῦ γοήτρου τῆς Ἑλλάδος παρὰ τῷ ὑποδούλῳ ἔτι Ἑλληνισμῷ. Ἄλλως δὲ, προσέθηκα, δὲν πρέπει νὰ ὑπολαμβάνῃ ἡ Εὐρώπη ὡς βέβαιον ὅτι θέλομεν εὐρεθῆ μεμονωμένοι ἐν ἐνδεχομένῳ πολέμῳ ἡμῶν κατὰ τῆς Τουρκίας· διότι δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ εἰς ποίαν διατελεῖ σήμερον κατάστασιν ἡ Χερσόνησος τοῦ Αἴμου. Ἡ Ἑλλάς, εἶπον τέλος, εἶχε πάντοτε καὶ σήμερον ἔτι ἔχει πᾶσαν πρὸς τὴν Εὐρώπην ἐμπιστοσύνην. Ἀλλ' ἡ ἐμπιστοσύνη, ἥτις ζητεῖται σήμερον παρ' αὐτῆς εἶναι πάντῃ ἀρνητικὴ, διότι ἀρνητικαὶ εἰσὶ καὶ αἱ παρεχόμεναι αὐτῇ συμβουλαί. Οὕτω δὲ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν γνωρίζει εἰς τί νὰ ἐμπιστευθῇ καὶ τί νὰ πιστεύσῃ, διότι συμβουλευοῦσι μὲν αὐτὴν νὰ μὴ πράξῃ τοῦτο, οὐδόλως ὅμως τῇ ἐξηγοῦσι τί πρέπει νὰ πράξῃ ἢ τί πρόκειται νὰπραχθῇ ὑπὲρ αὐτῆς.

Τὰ ἀνωτέρω ἐκρίναμεν ἀναγκαῖον ν' ἀνακοινώσωμεν ὑμῖν πρὸς ἀπλὴν ὑμῶν πληροφορίαν.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

56

Ἐρ Λονδίῳ, τὴν 11 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κοντόσταυλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ὁ Lord Gvanville καὶ οἱ δύο ὑφυπουργοὶ Lord Tenterden καὶ Sir Carles Dilke ἀποδημοῦσι καὶ αὖθις τῆς πόλεως.

Ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις ἤρχισε διαπραγματεύσεις πρὸς παραδοχὴν ὑπὸ τῶν Δυνάμεων τῆς πρὸ πολλοῦ διαθρυλλουμένης διαιτησίας λαβοῦσα τὸ πρὸς τοῦτο ἐνδόσιμον ἐκ τῆς ἐπισυναπτομένης ἐγκυκλίου τῆς Ὑψ. Πύλης. Καθ' ἃ δ' ἐνόησα ἐκ τῶν λόγων τοῦ δόντος μοι τὴν πληροφορίαν ταύτην, ἡ πρότασις αὐτῆ τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήτεως, δὲν ἐγένετο εἰς τρόπον ὥστε νὰ φαίνεται, ὅτι λαμβάνει τυπικῶς τὴν πρωτοβουλίαν ἢ εἰρημένη Κυβέρνησις, εἰ καὶ κατ' ἐκείνην, ὁ χαρακτήρ

οὗτος ὄφειλε νὰ δοθῆ εἰς αὐτήν. Ἐπὶ τῆ βίσει δὲ τῶν πληροφοριῶν τούτων ἔσπευσα ν' ἀποστείλω πρὸς τὴν Ἑμετέραν Ἐξοχότητα τὸ ὑπὸ χρονολογίαν τῆς 9/21 Δεκεμβρίου, κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα. (Ὅρα κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα ἀριθ. 52).

Μετὰ παρέλευσιν δὲ ὥρων τινῶν ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς τοῦ τηλεγραφήματός μου τούτου καὶ ἐν προκεχωρημένῃ ὥρᾳ τῆς ἑσπέρας, ἔλαβα τηλεγράφημα τῆς Υ. Ε. (Ὅρα κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα ἀριθ. 51).

Ἄλλ' εἰς τὸ τηλεγράφημα τοῦτο οὔτε ἀπάντησιν εἶχον νὰ δώσω, οὔτε εἰς ἐνέργειάν τινα νὰ προβῶ, διότι ἀμφότερα ταῦτα ἦσαν ἤδη γεγεννημένα. Ἐπανερχόμενος ἐπομένως εἰς τὸ ἐμὸν τηλεγράφημα, παρατηρῶ, ὅτι ἐκ τῆς συνδιαλέξεως ἣν ἔσχον ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου μετὰ σπουδαίου προσώπου τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου, πείθομαι, συνδυάζων μάλιστα τὰ ὑπ' αὐτοῦ εἰρημένα πρὸς τὰς ὑπὸ τῶν ὡς εἴρηται ἀνωτέρων προσώπων, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος τῆς διαιτησίας, προτέρας παρατηρήσεις, ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις, ἐπὶ τοῦ παρόντος τού- λάχιστον, ἐξακολουθεῖ θεωροῦσα μὴ παραδεκτὴν τὴν ἀρχὴν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος διαιτησίας. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ δὲ ἐπανελάβα καὶ εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην περίστασιν τὰς δεούσας κατὰ τῆς παραδοχῆς τῆς ἀρχῆς ταύτης παρατηρήσεις, ὑποστηρίξας, σὺν τοῖς ἄλλοις, ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς Βερολινείου συνδιασκέψεως καὶ ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκληφθῆ θεωρητικῶς, ὡς καθαρὰ πράξις μεσολαβήσεως, ἔφερεν οὐδὲν ἥττον ὡς ἐκ τῶν γεγονότων ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς διαιτησίας, ὥστε ἡ ἐπανάληψις αὐτῆς ἐν τῷ νῦν, ἤθελεν ἀντίκεισθαι εἰς τὴν θεμελιώδη ἀρχὴν ὅλων τῶν κλάδων τοῦ δικαίου.

Ἐν τούτοις τὸ ἐπ' ἐμοὶ φρονῶ, ὅτι ἀφοῦ μάλιστα ἐγνωστοποιήσαμεν ἤδη ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἄρνησιν ἡμῶν πρὸς παραδοχὴν τῆς διαιτησίας, δὲν πρέπει νὰ σπεύσωμεν, πρὸ τῆς ἐπισήμως ἀπευθυνθησομένης ἡμῖν οἰκείας προτάσεως, εἰς νέαν ἀπόκρουσιν, κατὰ τρόπον ἔχοντα ἐπίσημον χαρακτῆρα, πρὶν ἢ πειθῶμεν, ὅτι ἡ Τουρκία δέχεται αὐτήν, διότι ἂν ἡ Τουρκία ἀποκρούσῃ τὴν πρότασιν, ὡς κατὰ πᾶσαν πειθανότητα θέλει πράξει, ἐκτὸς ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι συνήνεσεν ἤδη εἰς τὸν κατωτέρω μνημονευθησόμενον συμβιβασμὸν, δὲν ὑπάρχει λόγος σπουδῆς πρὸς ἀπόδειξιν εἰς τὰς Δυνάμεις, ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα, ἐν πάσῃ περιπτώσει, οἱ ἀντιτασσόμενοι εἰς τὴν γνώμην αὐτῆς. Ἄλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχωσι τὰ περὶ τούτου, βέβαιον φαίνεται, καθ' ἃ ἔμαθα παρὰ τινος τῶν ἐνταῦθα Πρεσβευτῶν τῶν μεγάλων Δυνάμεων, ὅτι ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις προσέβη εἰς τὴν περὶ ἧς, ὡς εἴρηται πρότασιν

τῆς διαιτησίας, ἀφοῦ συνεννοήθη προηγουμένως περὶ αὐτῆς μετὰ τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως, ἔθεν ἀποκαλύπτεται ἡμῖν ἐν ταύτῳ τὸ θέμα ὅπερ ἦτο τὸ ἀντικείμενον, ὡς πρὸς τὰ Ἀνατολικά πράγματα, τῶν ἐν Friederichsruhe τελευταίων διαβουλιῶν, ἐν οἷς πρὸς τοῖς ἄλλοις συνεφωνήθη καὶ τὸ ἐπιδιωχθησόμενον διὰ τῆς διαιτησίας ἀποτέλεσμα, ὅπερ ἔμελλε νὰ ἦναι μερική τις ἀθέτησις τῆς ἀποφάσεως τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως, διὰ τῆς παραχωρήσεως μὲν εἰς ἡμᾶς τῆς Λαρίσσης, ἀλλὰ τῆς ἀποκλείσεως ὑπὲρ τῆς Τουρκίας τῶν Ἰωαννίνων καὶ τοῦ Μετσοβίου. Εὐθύς δὲ ὡς ἔμαθα ταῦτα, ἔσπευσα ν' ἀπευθύνω πρὸς τὴν Ὑμ. Ἐξοχότητα καὶ δεύτερον κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα.

Ὁ δὲ κόμης Karolyi, Πρεσβευτῆς τῆς Αὐстро-Οὐγγαρίας μεθ' οὗ ἦλθον εἰς ὀμιλίαν περὶ τοῦ ἡμετέρου ζητήματος, τὸ μὲν πρῶτον προσεπάθησε νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ ὀρθὸν καὶ σκόπιμον τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος διαιτησίας· ἀφοῦ δὲ ἀπεκρούσθη ἐντόνως ὑπ' ἐμοῦ, ἐπελήρθη τοῦ θέματος τῆς ἐξηγήσεως τοῦ δεινοῦ τῆς θέσεως ἡμῶν, εἰπὼν, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἐλπίζωμεν συνδρομὴν παρ' οὐδεμιᾶς τῶν Δυνάμεων, καθόσον θὰ εἴμεθα ἡπατημένοι ἐὰν ἐπιστεύομεν ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ Ἀγγλία, ἣν ἴσως ὑποθέτομεν ὡς εὐδιάθετον ἡμῖν, θέλει ποτὲ ἀποφασίσει νὰ προσέλθῃ εἰς ἔμπρακτον συνδρομὴν ἡμῶν. Ἀφοῦ δὲ τὸ ἐπ' ἐμοὶ εἶπον αὐτῶ, διὰ μακρῶν ἀναπτύξας τὴν ἐσωτερικὴν ἡμῶν θέσιν, ὅτι ἀποβαίνει ἡμῖν ἀπολύτως ἀδύνατος ἢ ἐν τῷ ἐπιδιωχομένῳ σκοπῷ ὀπισθοδρόμησις καὶ ὅτι εἶμαι εἰς θέσιν νὰ βεβαιώσω αὐτὸν διὰ τοῦ θετικωτέρου τρόπου ἔτι ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις μένει καὶ θὰ μείνῃ ἀναμφιβόλως ἀκλόνητος εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς ν' ἀποκρούσῃ καὶ τὴν νέαν περὶ διαιτησίας πρότασιν, ἐκτὸς ἴσως ἂν δοθῇ αὐτῇ θετικὴ ὑπόσχεσις περὶ τοῦ ὅτι ἡ ἐκδοθησομένη ἀπόφασις θέλει εἶσθαι ἀπαραλλάκτως ὁμοία πρὸς ἐκείνην τῆς Βερολινείου συνδιασκέψεως, κατέληξεν εἰς τὴν συμβουλήν νὰ μὴ ἀπορρίψωμεν τοῦλάχιστον ἀποτόμως τὴν πρότασιν ταύτην, ἂν ἀπευθυνθῇ ἡμῖν, ἀλλ' ἠπίως καὶ μετὰ τινας διαπραγματεύσεις. Ὁ αὐτὸς πρεσβευτῆς, κατὰ τὴν αὐτὴν μετ' ἐμοῦ συνομιλίαν ἔθιξε καὶ τὸ ἕτερον ἐπίσης ἐπ' ἐσχάτων διαθρυλληθὲν μέσον τῆς διευθετήσεως τοῦ ἡμετέρου ζητήματος δι' ἀπ' εὐθείας μετὰ τῆς Τουρκίας διαπραγματεύσεων· ἀλλὰ καὶ τὸ μέσον τοῦτο ἀπέκρουσα ἐπίσης ἐντόνως, ὑποστηρίξας πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι διὰ τῆς συναινέσεως ἡμῶν εἰς τὸ μέσον τοῦτο ἠθέλομεν ἐξυτελισθῆ ἔτι μᾶλλον εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κόσμου, παιδαριωδῶς ἐπανερχόμενοι εἰς αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ μέσον, τὸ ὁποῖον ὀριστικῶς καὶ ἐπισήμως κατηγγείλαμεν εἰς τὰς Δυνάμεις ὡς μάταιον, ἕνεκα τῆς κακῆς πίστεως τῆς Πύλης,

τοῦθ' ὅπερ ἀναγνωρίσασα ἡ Εὐρώπη σύμπασα, προέβη εἰς τὴν ἐν Βερολίῳ συνδιάσκεψιν.

Τὴν νύκτα τῆς Κυριακῆς, 7/19 μεσοῦντος μηνός, ἔλαβα τὸ τηλεγράφημα τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος, δι' οὗ διατασσόμην νὰ διαψεύσω, περιστάσεως παρουσιασθείσεις, τὰ ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα καὶ ἀλλαγῶν δημοσιευθέντα, περὶ τῆς μεταξὺ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος ἀφ' ἐνός καὶ τοῦ Πρεσβευτοῦ τῆς Γερμανίας ἐξ ἐτέρου, ῥηθέντων. Συνδιαλεγόμενος δὲ ἀμέσως τὴν ἐπιούσαν μετὰ τοῦ Sir Julian Pauncesot, ἔσχον ἀφορμὴν νὰ προβῶ εἰς τὴν εἰρημένῃ διάψευσιν, ὑποδείξας καὶ τὴν ἐπιθυμίαν μου ν' ἀνακοινωθῇ αὕτη τῇ Α. Ε. τῷ Lord Granville. Ἐν ταῦτῳ δὲ προὐκάλεσα τὴν αὐτὴν διάψευσιν καὶ διὰ τῆς ἐφημερίδος «Daily News», διότι ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἐκφράσεως τῆς Ὑμ. Ἐξ. ἐν τῷ εἰρημένῳ τηλεγραφίματι, ἠνόησα ὅτι διατασσόμην νὰ προβῶ καὶ εἰς τοῦτο τῆς διαψεύσεως τὸ μέσον.

Δέξασθε κτλ.

Α. ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ.

Circulaire télégraphique de la Porte à ses représentants en Europe.
Annexe au rapport de M. Condostavlos du 11/23 Decembre 1880.

Constantinople, le 14 Décembre, 1880.

La cession de Dulcigno est, à l'heure qu'il est, du domaine des faits. De concert avec notre Commandant-en-chef et par la coopération de notre corps d'armée, les autorités Monténégrines ont pris possession de cette ville.

Le Traité de Berlin a donc reçu, en ce qui concerne la question du Monténégro, une pleine et entière exécution, grâce à l'esprit de conciliation des Hautes Parties Contractantes et à l'empressement loyal qu'a mis la Sublime Porte à remplir ses engagements.

Convaincu de l'appréciation bienveillante et équitable des Puissances à son égard par le fait de cette cession, et de leur désir sincère d'écarter tout projet de nature à compromettre le prestige et l'intégrité de la Sublime Porte dans tous ses actes visant l'exécution des décisions du Congrès de Berlin, le Gouvernement Impérial n'attache pas moins de prix à la solution de la question des frontières Helléniques.

Justement préoccupé du règlement définitif de la rectification de ces frontières, rectification qui, d'ailleurs, ne se traduit, comme on le sait, que par un simple vœu formulé par les Cabinets Signataires dans le Protocole 13 du même Traité, le Gouvernement Ottoman a exposé aux Puissances, dès le 3 Octobre de cette année, et comme une dernière concession, ses vues et ses raisons à ce sujet, en leur indiquant en même temps la cession à la Grèce de territoires vastes et fertiles.

Forte de ses droits, de ses sentiments d'égard pour les décisions des Congrès de Berlin et, par-dessus tout, sa confiance entière en l'équité et en la sollicitude des Cabinets Signataires pour le maintien de la paix en Orient, la Sublime Porte a le ferme espoir que sa bonne volonté sera dûment appréciée par les Puissances et que la haute autorité de leur assentiment s'imposera au Gouvernement de Sa Majesté Hellénique. Dès lors, celui-ci voudra bien, nous en sommes persuadés, adhérer à ce verdict irrévocable de l'Europe, devant être lui-même soucieux des intérêts bien entendus de deux États limitrophes et amis, en dépit même des vellétés et des manifestations de plus d'un genre qui se font jour depuis quelque temps sur son territoire au détriment des rapports de bon voisinage et de la tranquillité des populations des deux pays.

En effet, l'effervescence gagne de près les esprits en Grèce. Des préparatifs considérables s'y effectuent en vue, ce n'est plus un mystère pour personne, d'une campagne prochaine au delà des frontières ; on a contracté des emprunts et l'on en négocie de nouveaux destinés aux dépenses extraordinaires nécessitées par l'achat d'armes, de munitions de guerre et autres. Tout le pays ne forme qu'un vaste camp et des volontaires y affluent de toutes parts. De leur côté, les organes de la presse Hellénique remplissent journallement leurs colonnes d'articles hostiles à l'Empire en prodiguant toutes sortes d'encouragements pour une lutte injustifiable et meurtrière contre un peuple voisin. En outre, le brigandage qui désole depuis si longtemps les frontières, a pris tout récemment de plus grandes proportions, et des bandes Hellènes beaucoup mieux armées et organisées font souvent irruption sur divers points de notre territoire en exerçant des ravages et des violences inouïs sur nos malheureuses populations inoffensives.

Nous nous bornons à signaler cet état anormal à la sérieuse attention des Puissances, en considérant en même temps comme de notre devoir de déclarer, à no-

tre tour, que la Turquie restera calme devant cet état de choses, tout en s'entourant des précautions voulues ; qu'elle ne prendra nullement une attitude provocatrice, mais qu'elle saura au besoin défendre énergiquement ses droits et repousser l'agression si elle a lieu ; qu'elle ne désire enfin qu'une chose, celle de voir son voisin revenir à une appréciation plus saine de la situation et contribuer par-là à resserrer l'harmonie et les bonnes relations entre les deux Etats.

Nous aimons à croire que les considérations que je viens d'énoncer rencontreront l'approbation impartiale des Puissances qui, dans leur constance sollicitude pour les intérêts généraux et pour la cause du droit et de l'humanité, voudront bien, espérons-nous, exercer une action efficace sur le Cabinet d'Athènes en vue de le convaincre de la gravité de l'état de choses énoncé plus haut ainsi que des conséquences désastreuses qui pourraient en résulter au préjudice de tous, et de l'engager à renoncer à ses préparatifs belliqueux et à entrer un moment plus tôt en négociation avec la Sublime Porte pour régler la question de la délimitation des frontières Helléniques.

Je vous prie de donner sans retard lecture et copie de la présente dépêche à son Excellence M. le Ministre des Affaires Etrangères.

Μετάφρασις τῆς Ἐγκυκλίου τῆς Πύλης πρὸς τοὺς Πρεσβευτὰς αὐτῆς
 ὑπὸ ἡμερομηνίαν 14 Δεκεμβρίου 1880, συνημμένη τῇ ἀπὸ
 11/23 Δεκεμβρίου Ἐκθέσει τοῦ Κυρίου Κοντοσταύλου.

Ἡ παραχώρησις τοῦ Dulcigno, εἶναι ἤδη γεγονὸς τετελεσμένον. Ἐκ συνεννόησεως μετὰ τοῦ ἡμετέρου Στρατιωτικοῦ Ἀρχηγοῦ καὶ τῆ συμπράξει τοῦ στρατιωτικοῦ σώματος, αἱ ἀρχαὶ τοῦ Μαυροβουνίου, ἔλαβον κατοχὴν τῆς πόλεως ταύτης.

Ἐπομένως ἡ Συνθήκη τοῦ Βερολίνου ἔτυχεν, ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ Μαυροβουνίου, πλήρους καὶ ὀλοκλήρου ἐκτελέσεως, χάρις εἰς τὸ συμβιβαστικὸν πνεῦμα τῶν Ὑψηλῶν συμβαλλομένων μερῶν καὶ εἰς τὴν εἰλικρινῆ σπουδὴν, μεθ' ἧς ἡ Πύλη ἐξεπλήρωσε τὰς ὑποχρεώσεις της.

Πεποιθυῖα ἐπὶ τὴν δικαίαν καὶ εὐμενῆ ἐκτίμησιν τῶν Δυνάμεων, κατόπιν τῆς γενομένης παραχωρήσεως, καὶ ἐπὶ τὴν εἰλικρινῆ αὐτῶν ἐπιθυμίαν νὰ ἀποσοβήσῃσι πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ ζημιώσῃ τὸ γόητρον καὶ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς Ὑψηλῆς

Πύλης εἰς πάσας τὰς πράξεις της, τὰς σκοπούσας τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων τοῦ Συνεδρίου τοῦ Βερολίνου, ἡ Αὐτοκρατορική κυβέρνησις δὲν ἀποδίδει ὀλιγωτέραν ἀξίαν εἰς τὴν ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος τῶν Ἑλληνικῶν ὀρίων.

Δικαίως μεριμνῶσα περὶ τῆς ὀριστικῆς διακανονίσεως τοῦ ζητήματος τῆς μεταρρυθμίσεως τῶν ῥηθέντων ὀρίων, ἤτις, ἄλλως τε δὲν ἐξεδηλώθη, ὡς εἶναι γνωστὸν, εἰμὴ δι' ἀπλῆς εὐχῆς, διατυπωθείσης παρὰ τῶν Ἀνακτοβουλιῶν, ἅτινα ὑπέγραψαν τὸ 13^{ον} Πρωτόκολλον τῆς αὐτῆς συνθήκης, ἡ Ὀθωμανικὴ κυβέρνησις ἐξέθετο εἰς τὰς Δυνάμεις, ἀπὸ τῆς 3 Ὀκτωβρίου ἐνεστῶτος ἔτους, ὡς τελευταίαν παραχώρησιν, τὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου σχέψεις καὶ δικαιολογίας της, ὑποδεικνύουσα συγχρόνως τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα παραχώρησιν ἐκτεταμένων καὶ εὐφόρων χωρῶν.

Ἐρειδομένη ἐπὶ τῶν δικαίων της, ἐπὶ τῶν εὐλαβῶν αὐτῆς αἰσθημάτων πρὸς τὰς ἀποφάσεις τοῦ Συνεδρίου τοῦ Βερολίνου, καὶ πρὸ πάντων πλήρη ἔχουσα ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν εὐθυδικίαν καὶ τὴν μέριμναν τῶν ῥηθέντων Ἀνακτοβουλιῶν περὶ διατηρήσεως τῆς εἰρήνης ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἡ Ὑψηλὴ Πύλη στερεὰν τρέφει ἐλπίδα ὅτι ἡ προθυμία της θέλει δεόντως ἐκτιμηθῆ παρὰ τῶν Δυνάμεων, καὶ ὅτι τὸ ὑψηλὸν κῦρος τῆς συγκαταθέσειώς των, θέλει ἐπιβληθῆ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Αὐτοῦ Ἑλληνικῆς Μεγαλειότητος. Εἴμεθα δὲ πεπεισμένοι ὅτι, κατόπιν τούτου, ἡ ῥηθεῖσα Κυβέρνησις θέλει προσχωρήσει εἰς τὴν ἀμετάκλητον ταύτην τῆς Εὐρώπης ἐτυμηγορίαν, καθόσον καὶ αὐτὴ κήδεται τῶν καλῶς ἐννοουμένων συμφερόντων τῶν δύο φίλων καὶ γειτόνων Κρατῶν, μὲ ὅλας τὰς ὀρέξεις καὶ παντοίας διαδηλώσεις αἵτινες ἀπὸ τινος καιροῦ διαδραματίζονται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους της πρὸς ζημίαν τῶν καλῶν γειτονικῶν σχέσεων καὶ τῆς ἡσυχίας τῶν κατοίκων ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν.

Πραγματικῶς, ἡ ἕξις τῶν πνευμάτων ἐπιτείνεται ἐν Ἑλλάδι. Δὲν εἶναι δὲ πλέον μυστήριον ὅτι σπουδαίαι παρασκευαὶ γίνονται πρὸς τὸν σκοπὸν προσεχοῦς ἐκστρατείας πέραν τῶν ὀρίων. Δάνεια συνωμολογήθησαν καὶ ἕτερα τελοῦσιν ὑπὸ διαπραγματέυσιν, χάριν τῶν ἐκτάκτων δαπανῶν, ἃς ἐπροκάλεσεν ἡ ἀγορὰ ὀπλων, πολεμοφοδίων καὶ λοιπῶν. Ἡ χώρα ὀλόκληρος ἀποτελεῖ εὐρὺ στρατόπεδον, καὶ οἱ ἐθελονταὶ πανταχόθεν συρρέουσι. Τὰ ὄργανα τοῦ Ἑλληνικοῦ τύπου βρίθουσι ἄρθρων δυσμενῶν πρὸς τὴν Τουρκίαν, καὶ παντοίας περιέχουσι παρορμήσεις πρὸς ἀδικαιολόγητον καὶ αἱματηρὸν ἀγῶνα κατὰ γείτονος λαοῦ. Ἐκτὸς τούτου, ἡ πρὸ τσοῦτου καιροῦ τὰ μεθόρια λυμαιομένη ληστεία, ἔλαβεν ἐσχάτως μεγίστας δια-

στάσεις, καὶ συμμορίαὶ Ἑλληνικαὶ, πολλῶν κάλλιον ὠπλισμένοι καὶ ὠργανισμένοι, εἰσβάλλουσι συνεχῶς ἐπὶ διαφόρων σημείων τῆς ἡμετέρας γῶρας, ἀνηκούστους ἐξαγκοῦσαι δηώσεις καὶ βιαιοπραγίας ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ἀτυγῶν καὶ ἀνυπερασπίστων πληθυσμῶν.

Περιοριζόμεθα εἰς τὸ νὰ ἐφελεύσωμεν ἐπὶ τῆς ἐκρύθμου ταύτης καταστάσεως τὴν σπουδαίαν προσοχὴν τῶν Δυνάμεων, καὶ συγχρόνως θεωροῦμεν καθήκον νὰ δηλώσωμεν ὅτι ἡ Τουρκία θέλει μείνει ἡρεμὸς ἐνώπιον τῆς καταστάσεως ταύτης, λαμβάνουσα οὐδὲν ἤττον τὰς ἀναγκαιούσας προφυλάξεις, ὅτι δὲν θέλει μὲν λάβει θέσιν προκλητικὴν, ἀλλ' ἐν ἀνάγκῃ, θέλει ὑπερασπισθῆ τὰ δίκαιά της, δραστηρίως ἀποκρούουσα τὴν τυχόν γενησομένην ἐπίθεσιν, καὶ, ἐν τέλει, ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ εἰμὴ νὰ ἴδῃ τὸν γείτονά της ἐπανερχόμενον εἰς ὑγιεστέραν τῆς καταστάσεως ἐκτίμησιν καὶ συντελοῦντα εἰς τὴν ἐμπέδωσιν τῆς ἁρμονίας καὶ τῶν καλῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο Κρατῶν.

Εὐελπιζόμεθα ὅτι αἱ σκέψεις αὗται θέλουσι τύχει τῆς ἀμερολήπτου ἐπιδοκιμασίας τῶν Δυνάμεων καὶ ὅτι, ἐν τῇ ἐνδελεχῇ αὐτῶν μερίμνῃ ὑπὲρ τῶν γενικῶν συμφερόντων καὶ τῶν τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, θέλουσιν ἐξασκήσει ἀποτελεσματικὴν ἐνέργειαν ἐπὶ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Ἀνακτοβουλίου, ὅπως πεισθῆ περὶ τῆς σοβαρότητος τῆς ἀνωτέρω περιγραφείσης καταστάσεως, καὶ τῶν καταστρεπτικῶν συνεπειῶν, αἵτινες δύνανται νὰ προκύψωσιν ἐξ αὐτῶν, πρὸς ζημίαν ἀπάντων, καὶ πραιτούμενον τῶν πολεμικῶν αὐτοῦ παρασκευῶν, ἐπιληφθῆ τὸ τάχιον διαπραγματεύσεων μετὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης πρὸς ῥύθμισιν τοῦ ζητήματος τῶν ὀρίων.

Παρακαλεῖσθε ν' ἀναγνώσητε κατεπειγόντως τὸ παρὸν τηλεγράφημα εἰς τὴν Α. Ε. τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τῷ ἀφήσητε ἀντίγραφον.

57

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὰς ἐν Εὐρώπῃ Πρεσβεΐας.

Athènes, le 12 Décembre 1880.

Le Ministre de France m'a entretenu aujourd'hui de la question d'arbitrage et m'a demandé quelle serait la pensée du Gouvernement Hellénique sur ce moyen de solution de la question. J'ai répondu que la Grèce était en possession d'un titre

octroyé par l'Europe et déterminant la ligne frontière déclarée par les Puissances Européennes convenable aux intérêts des deux pays et de la paix Européenne, que ce titre a été qualifié par l'Europe même comme irrévocable, et que la Grèce, par conséquent, ne saurait ni ne voudrait s'en désister. D'ailleurs, le Gouvernement ne serait pas à même de prendre en considération une pareille éventualité, si une proposition formelle concernant arbitrage ne lui était pas adressée. C'est en ce dernier cas qu'il pourrait répondre. Pareil entretien je viens avoir avec Ministre Autriche nouvellement arrivé.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

Μετὰ φρασίς.

Ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας μὲ ἐλάλησε σήμερον περὶ τοῦ ζητήματος τῆς διαιτησίας καὶ μὲ ἠρώτησε ποῖαι εἰσὶν αἱ σχέψεις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως περὶ τοῦ τρόπου τούτου τῆς λύσεως τοῦ ζητήματος. Τῷ ἀπήντησα ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἦτο κάτοχος τίτλου παραχωρηθέντος παρὰ τῆς Εὐρώπης καὶ ὀρίζοντος γραμμὴν ὁροθετικὴν ἣν αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις ἀνεκήρυξαν σύμφωνον πρὸς τὰ συμφέροντα ἀμφοτέρων τῶν κρατῶν καὶ τὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης, ὅτι ὁ τίτλος οὗτος ἐχαρακτηρίσθη πρὸς αὐτῆς τῆς Εὐρώπης ὡς ἀμετάκλητος καί, κατὰ συνέπειαν, ἡ Ἑλλὰς μὴτε δύναται μὴτε θέλει νὰ παραιτηθῇ αὐτοῦ.

Ἄλλως τε ἡ κυβέρνησις δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τοιοῦτο ἐνδεχόμενον ἐνόσφ δὲν τῇ ἀπευθυνθῇ ῥητὴ πρότασις περὶ διαιτησίας. Μόνον ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει δύναται νὰ ἀπαντήσῃ. Παρομοίαν συνδιάλεξιν ἔσχον μετὰ τοῦ ἄρτι ἀφικθέντος Πρέσβεως τῆς Αὐστρίας.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

58

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείαν.

Athènes, le 13 Décembre 1880.

On nous informe que le Ministre de France aurait déjà sondé le Gouverne-

ment Ottoman sur la question de l'arbitrage. Tâchez vous renseigner sur les dispositions de la Porte et veuillez me télégraphier si c'est possible, quelle réponse a été donnée à M. Tissot.

COUMOUNDOUROS.

Μετάφρασις.

Ἀθήναι, τὴν 13 Δεκεμβρίου 1880.

Πληροφορούμεθα ὅτι ὁ Πρέσβυς τῆς Γαλλίας ἐβολιδοσκόπησεν ἤδη τὴν Ὀθωμανικὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς διαιτησίας.

Προσπαθήσατε νὰ μάθητε τὰς διαθέσεις τῆς Πύλης καὶ εὐαρεστηθῆτε νὰ μοὶ τηλεγραφήσητε, εἰ δυνατόν, ὅποια ἀπάντησις ἐδόθη τῷ Κυρίῳ Tissot.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

59

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Πετρούπολει Πρεσβείας.

St Petersbourg le 13 Décembre 1880.

J'ai l'honneur de porter à votre connaissance en réponse à votre télégramme du 12, que la démarche du Ministre de France à Athènes sera appuyée par tous ses Collègues. Je viens d'être informé qu'Autriche a déclaré qu'elle ne prendra part à des mesures coërcitives pour l'exécution de la décision arbitrale.

MARCORA.

Μετάφρασις.

Πετρούπολις, τὴν 13 Δεκεμβρίου 1880.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς εἰδοποιήσω εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀπὸ 12 ἰσταμένου ὑμετέρου τηλεγραφήματος ὅτι τὸ διάβημα τοῦ ἐν Ἀθήναις Πρεσβέως τῆς Γαλ-

λίαν θέλει υποστηρίξει παρ' απάντων τῶν συναδέλφων του. Ἐπληροφορήθη ὅτι ἡ Αὐστρία ἐδήλωσεν ὅτι δὲν θέλει λάβει μέρος εἰς καταναγκαστικά μέτρα πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς διαιτητικῆς ἀποφάσεως.

ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

60

Ἐν Βερολίῳ, τῇ 13 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Ῥαγκαβῆς πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Τοῦ ἀπὸ 6/18 ὑμετέρου τηλεγραφήματος, εἰς ὃ τηλεγραφικῶς ἀπήντησα, ὡς διέλαβον καὶ διὰ τῆς ἀπὸ 10/22 ἰσταμένου καὶ ὑπ' ἀριθ. πρ. 387-394 ἐκθέσεώς μου, ἀλλήν ἐνέργειαν δὲν ἐποιησάμην, καθόσον τοιαύτην δὲν μοι διατάττετε. Φρονῶν, ὡς σᾶς ἔγραψα, καὶ ὡς σᾶς ἐτηλεγράφησα, ὅτι συμφέρον ἔχομεν νὰ ἀφήσωμεν τὴν Τουρκίαν ν' ἀρνηθῇ πρώτη τὴν προκειμένην ἀναδικίαν, οὐδὲν περὶ τοῦ τηλεγραφήματος ὑμῶν ἀνέφερον εἰς τὸ ἐνταῦθα Ἰπουργεῖον, περιορισθὲν μέχρι τοῦδε εἰς τὸ νὰ μοι λέγῃ ὅτι οὐδὲν ὀριστικὸν περὶ οὐδενὸς σχεδίου ἀπεφασίσθη ἢ ἐρρέθη ἔτι ἐν Εὐρώπῃ, ἀλλὰ μόνον ὅτι γινῶμαι ποικίλαι μέχρι τοῦδε ἀνταλλάσσονται.

Ἐπειδὴ δὲ ἐν τηλεγράφημα *Reuter* λέγει ὅτι ἐγκύκλιος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰπουργείου ἠρνήθη ἐξ ἀρχῆς ἤδη τὴν νέαν ταύτην διαιτητικὴν ἐνέργειαν τῆς Εὐρώπης, πολλοὶ ἔρχονται πρὸς ἐμὲ καὶ ζητοῦσι περὶ τούτου νὰ πληροφορηθῶσιν· ἐγὼ ἀπαντῶ ὅτι, καθόσον γνωρίζω, ἡ Ἑλλάς οὐδεμίαν γνώμην ἀπηύθυνε πρὸς τὴν Εὐρώπην, περὶ ἀντικειμένου, ὃ οὐδ' ὑπόστασιν εἰσέτι ἔλαβεν, οὐδὲ τῇ ἐκκοινοποιήθη. Τὸ ὑμέτερον τηλεγράφημα, πρὸς τοὺς πρέσβεις ἀπευθυνόμενον, καὶ ἄνευ διαταγῆς τοῦ νὰ κοινοποιηθῇ εἰς τὰς Κυβερνήσεις, δὲν εἶναι τῶντι κοινοποιήσις πρὸς τὴν Εὐρώπην, ἀλλὰ μόνον ἐμπιστευτικὴ ὁδηγία πρὸς αὐτοὺς, ἵνα γνωρίζωσι τὸ διανόημα τῆς Κυβερνήσεώς των. Ἰπὸ δὲ τῆς Κυβερνήσεως ἐνταῦθα οὐδὲν τοιοῦτον ἠρωτήθη.

Καὶ ἂν δὲ μοι γνωστοποιήσῃ ποτὲ ὁ ἐνταῦθα Ἰπουργὸς, ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς ἀναδικίας ἐγένετο ὑπὸ τῆς Εὐρώπης καὶ μ' ἐρωτήσῃ τὴν περὶ τούτου ἀπόφασιν τῆς Ἑλλάδος· θέλω θεωρήσει ὅτι τὸ ὑμέτερον τηλεγράφημα δὲν μοι δίδει τὸ δι-

καίωμα, καθόσον δὲν μοι τὸ διατάττει, νὰ δώσω ἀπάντησιν ὀριστικὴν, ἀλλὰ ἐκτίς ἂν ἐν τούτοις ἄλλως μ' ὀδηγήσῃτε, θέλω ἀπαντήσει ὅτι θὰ κοινοποιήσω τὸ ρηθὲν μοι εἰς τὴν Βασιλικὴν Κυβέρνησιν, καὶ θέλω ζητήσει τὰς ὁδηγίας τῆς, ἵνα οὕτω κερδήσωμεν καιρὸν καὶ ἀφήσωμεν τὴν Τουρκίαν πρώτη ν' ἀπαντήσει. "Ἐν δευτέρῳ, εἴμεθα πάντοτε ἐν καιρῷ ν' ἀρνηθῶμεν, ἐν ὀνόματι τοῦ δεδικοσμένου. "Ἐν ἀρνηθῆ, ὅπερ νομίζεται πιθανώτερον, πᾶσα ἀπάντησις ἐκ μέρους ἡμῶν ἔσται περιττή.

Υ. Γ. "Ἐμαθον θετικῶς ὅτι εἰς τὴν πρότασιν τῆς Γαλλίας ὁ πρίγκηψ Βίσμαρκ ἀντέταξε τοὺς 3 ἔρους α) τὴν συγκατάθεσιν τῶν δύο μερῶν β) τὴν ἀπόφασιν δι' ἀπολύτου πλειοψηφίας γ) τὸν ἐξ ὑπαρχῆς προσδιορισμὸν τοῦ τρόπου καθ' ὃν δοθήσεται κῦρος εἰς τὴν ἀπόφασιν. Τοὺς δύο πρώτους ἔρους παρεδέξατο ἡ Γαλλία, τὸν δὲ τρίτον ἐκήρυξε περιττὸν, ὡς περιεχόμενον ἐν τῷ πρώτῳ.

Δέξασθε κτλ.

Α. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

61

Λογδίνον, τὴν 13 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κοντόσταυλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Χθὲς ἔλαβον τὴν τιμὴν ν' ἀπευθύνω πρὸς τὴν Ὑμ. Ἐξοχότητα, τὸ ἐπόμενον, κατὰ τὴν μετάρρασιν αὐτοῦ, κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα :

« Je viens d'être informé que Gouvernement Anglais répondit officieusement, » qu' il accepte projet arbitrage sous condition consentement Turquie et Grèce».

Μετάρρασις.

Πληροφοροῦμαι ὅτι Ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἀπήντησεν ἀνεπισήμως ὅτι δέχεται σχέδιον διαιτησίας ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς συγκαταθέσεως Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος.

Εἶναι πρόδηλον, ὅτι ἐν τῷ ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως τεθέντι ὄρω, περιέχεται, κατ' οὐσίαν ἀρνησις τῆς περὶ διαιτησίας γενομένης αὐτῆ, ἀνεπισήμως ἐπὶ τοῦ παρόντος, προτάσεως, διότι καὶ ἂν ἐγνώριζεν αὐτῆ, ὅτι ἀμφότεραι αἱ διαφερόμεναι Δυνάμεις ἦσαν πρόθυμοι νὰ δεχθῶσι τὴν πρότασιν, τοῦθ' ὅπερ γνωρίζει, ὡς πρὸς ἡμᾶς τουλάχιστον, ὅτι δὲν ἔχει ὑπόστασιν, δὲν ἠδύνατο οὐδὲν ἦσαν εὐσχήμως ν' ἀρνηθῆ τὴν συνάνεσιν αὐτῆς εἰς πρότασιν ἣν αὐτοὶ οἱ ἀμέσως ἐνδία-

φερόμενοι ἤθελον παραδέχεσθαι. Καὶ ἕμως οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῆ, ὅτι ἡ θέσις ἡμῶν καθίσταται ὀσημέραι μᾶλλον ἐπισφαλῆς διότι τὴν πρόθεσιν τῶν ἡπειρωτικῶν δυνάμεων, εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῆς ὁποίας φαίνονται αὐταὶ μείζονα καθ' ἑκάστην ἀποδίδουσαι σημασίαν, καὶ ἥτις κείνη εἰς τὴν πρόληψιν τῆς μεταξύ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας συγκρούσεως, πρέπει νὰ θεωρηθῆ, ὅτι καὶ ἡ ἐνταῦθα κοινὴ γνώμη, κατὰ βάθος ἐξεταζομένη, συμμερίζεται, διότι, ὡς ἀνεκαθεν ἔσχον τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω εἰς τὸ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἰμ. Ἐξοχότατος Ἰπουργείου, ἡ μεγάλη πλειοψηφία τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ, ἤθελε καὶ θέλει πρὸ παντὸς ἄλλου τῆς εἰρήνης τὴν διατήρησιν. Μεγίστην δ' εἰς τὴν τάσιν ταύτην παρέχεται ὑποστήριξιν ἡ ἐσωτερικὴ τῶν πραγμάτων θέσις, ὡς ἐκ τῆς καταστάσεως τῆς Ἰρλανδίας, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ὄχι μόνον σπουδαίως περισπᾶται ἡ προσοχὴ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ παραλύεται πᾶσα σκέψις αὐτῆς πρὸς οἰανδήποτε ἐνίσχυσιν ἐξωτερικῶν περιπλοκῶν ἥτις δὲν ἤθελεν ἐπιβάλλεσθαι ὑπὸ ἀμέσων ἀγγλικῶν συμφερόντων. Τούτων οὕτως ἐχόντων, οὐδεμίαν ἔχω ἀμφιβολίαν, ὅτι καίτοι μέχρι τοῦδε δὲν μοι ἐδόθη ἀφορμὴ τις ἐκ τῶν λόγων καὶ αὐτοῦ τοῦ τρόπου τῆς ἐκφράσεως τῶν ἀρμοδιῶν ἐνταῦθα προσώπων, ἵνα ὑποθέσω, ὅτι ἀποδοκιμάζεται ὑπ' αὐτῶν ἡ φιλοπόλεμος ἡμῶν πολιτεία καὶ ὅτι ἐπομένως ἐπῆλθεν ἐν γένει μεταβολὴ τις εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν ἐπιθυμίαν πρὸς πλήρη καὶ ἀκεραίαν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως τῆς Βερολινείου συνδιασκέψεως, οὐδεμίαν, λέγω, ἔχω ἀμφιβολίαν, ὅτι ὄχι μόνον οὐδὲν θέλει πράξει ἀποτελεσματικόν πως ὑπὲρ ἡμῶν ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις, ἀλλ' ὅτι ἐπὶ τέλους δύναται καὶ νὰ συμφωνήσῃ μετὰ τῶν ἄλλων Δυνάμεων πρὸς οἰονδήποτε μέσον καὶ ἐπομένως καὶ πρὸς τὸ τῆς διαιτησίας, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς εἰρηνεύσεως τῶν πραγμάτων. Εἰς τὸν φόβον δὲ τοῦτον περὶ τῆς μεθ' ὅλα τὰ γενόμενα ἐγκαταλείψεως ἡμῶν καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς Ἀγγλίας, ἐνισχύθη καὶ ἔκ τινος συνδιαλέξεως ἦν ἔσχον τελευταίως μετὰ τοῦ Duke of Argyll, ὅστις μοι παρέστησε τὴν θέσιν ἡμῶν λίαν δεινὴν, κατὰ τὴν κρίσιν του, ἐν περιπτώσει ἐκρήξεως τοῦ κατὰ τῆς Τουρκίας πολέμου ἡμῶν, ἐνῶ αὐτὸς ἄλλοτε, ἀμέσως δηλαδὴ μετὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς συνδιασκέψεως τοῦ Βερολίνου, μοι εἶχεν ἐκφράσει τὴν ἰδέαν, ὅτι ὠφείλομεν ἀμέσως νὰ ἀρχίσωμεν ὀπλιζόμενοι. Ἡ πολιτεία ἡμῶν ἐν τούτοις πρέπει κατὰ τὴν κρίσιν μου νὰ ἦναι πάντοτε ἡ αὐτὴ, ἀκλονήτως δηλαδὴ ἐπιμένουσα εἰς τὴν καὶ διὰ τῶν ὅπλων ὑποστήριξιν τῶν ἀναγνωρισθέντων ἡμῖν δικαίων, μέχρι τῆς διὰ βίας, ὑπὸ τῆς Εὐρώπης παρεμποδίσεως ἡμῶν, εἰς ἣν καὶ μόνην ὀφείλομεν νὰ ἐνδώσωμεν, ἂν γίνῃ αὐτῆς χρῆσις.

Κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην νύκτα, ἔλαβον τὸ ὑπὸ χθεσινὴν ἡμερομηνίαν τηλεγράφημα τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος τὸ ὅποιον μετέφρασα ὡς ἔπεται. ("Ὅρα κρυπτ. τηλεγράφημα ὑπ' ἀριθ. 57).

Δέξασθε κ.τ.λ

ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ.

62

Ἐν Βιέννῃ, τῇ 13/25 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Ἀργυρόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον.

Ἡ ἰδέα τῆς ἐγκαταστάσεως διαιτητικοῦ εὐρωπαϊκοῦ Ἀρείου Πάγου πρὸς εἰρηνικὴν ἐπίλυσιν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἡμῶν ζητήματος, ἐγένετο ἤδη ἀποδεκτὴ κατ' ἀρχὴν ὑφ' ὅλων τῶν μεγάλων Δυνάμεων, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἐνέργεια τῆς Γαλλίας, ἣτις ἔλαβε τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἰδέας ταύτης, συνίσταται τὴν σήμερον εἰς τὸ νὰ πείσῃ τὰς κυβερνήσεις τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν, ὅπως ἀποδεχθῶσι τὸ μέσον τοῦτο τῆς λύσεως τοῦ ζητήματος, ἐπιδιώξωσι δὲ τὴν ἐφαρμογὴν του, ἐξαιτούμεναι τὴν διαιτησίαν ἐπισήμως παρὰ τῶν Δυνάμεων.

Εἰς τοῦτο διετάχθησαν ὅ,τε Κύριος Tissot ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ὁ Κόμης Μουγ ἐν Ἀθήναις, ὅπως καταβάλωσι πᾶσαν προσπάθειαν, εἰς τοῦτο δὲ ἀποδοτέα καὶ τὰ διαθήματα τοῦ Γάλλου Πρεσβευτοῦ παρὰ τῇ Ὑμετέρᾳ ἐξοχότητι.

Ἐκεῖνο ὅμως, ὅπερ καθιστᾷ κάπως ἀκανθώδες τὸ ζήτημα δι' ἡμᾶς, εἶναι ἡ πάντῃ ἀλλοῖα ἔννοια, ἣν οἶδει τὴν σήμερον ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας εἰς τὸ 13 πρωτόκολλον τοῦ Συνεδρίου καὶ εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς συνδιασκέψεως τοῦ Βερολίνου. Εἰς τὰς ῥητάς καὶ ἐκτενεῖς ὁδηγίας του πρὸς τὸν ἐν Ἀθήναις Γάλλον πρεσβευτὴν ἐξηγεῖ αὐτῷ, καθ' ἃ ἐξ ἀρίστης πηγῆς μαθάνω, ὁ Κύριος Barthélémy St. Hilaire ὅτι ἡ Γαλλία τὸ μὲν πρωτόκολλον θεωρεῖ ὡς ἀπλήρην ὑπόσχεσιν δοθεῖσαν τῇ Ἑλλάδι, τὴν δὲ ἀπόφασιν τοῦ συνεδρίου ὡς συμβουλήν δοθεῖσαν εἰς τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη, συμβουλήν ἣν οὐδόλως δεῖον νὰ ταυτίσῃ ἡ Ἑλλὰς πρὸς ἀπόφασιν ἐπιτακτικὴν καὶ ἐκτελεστέαν· διότι, ἂν ἐπὶ τῆς ἰδανικῆς ταύτης ἀρχῆς βασιζομένη, ἐπεδίωκε διὰ πολέμου καὶ τὴν ἐκτέλεσιν, ἤθελεν ἐγκαταλειφθῆ ἐντελῶς ὑπὸ τῶν Δυνάμεων καὶ ἀφεθῆ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῆς τύχην.

Τὴν τροπὴν ταύτην τῶν πραγμάτων ἀποδίδω εἰς μόνην τὴν ἐπιθυμίαν τῶν Δυνάμεων (μεταξὺ τῶν ὁποίων πρωτεύει ἡ Αὐστρία), ν' ἀναγκαιώσῃ τὸν πόλεμον ὡς ἐκ τούτου τίθεται εἰς ἀμφισβήτησιν τὴν σήμερον ὁ τίτλος ἡμῶν ὁ διὰ τοῦ συνεδρίου τοῦ Βερολίνου ἀποκληθεὶς, ἵνα εὐχερέστερον πεισθῶμεν πρὸς ἀποδοχὴν τῆς διαιτησίας.

Ἐν τούτοις πρόκειται, καθ' ἕλα τὰ φαινόμενα περὶ λύσεως τοῦ ζητήματος ἀπομακρυνομένης τῶν ἀποφάσεων τῆς Συνδιασκέψεως· δηλαδή περὶ γραμμῆς ὁρίου μὴ περιλαμβανούσης τὰ Ἰωάννινα καὶ τὸ Μέτζσοβον. Τίς ὅμως ἡ ἀνάλογος παραχώρησις ἐκ μέρους τῆς Τουρκίας; Ἡ Ἑλλάς ἀπέκτησε τίτλον ὠρισμένον παρὰ τῆς Εὐρώπης ἐπισήμως ἀναγνωρισθέντα αὐτῇ· τὸ νὰ ζητῆται δὲ παρ' αὐτῆς νὰ παραιτηθῇ τοῦ τοιούτου τίτλου ἀπολύτως καὶ ἄνευ ἀνταλλάγματος ὠρισμένου, εἶναι δίκαιον; εἶναι δυνατόν; Ἀλλὰ δοθήσεται ἡμῖν ἐκ τῶν προτέρων ἐκ μέρους τῶν Δυνάμεων ὑπόσχεσις περὶ τοιαύτης ἀποζημιώσεως;

Εἰς τὰς ἀκαδημαϊκὰς ταύτας καὶ πάντη προσωπικὸν χαρακτῆρα ἐρωτήσεις μου, κατὰ τὰς τελευταίας συνδιαλέξεις μου μετὰ τῶν ἐνταῦθα πρεσβευτῶν, οὐδεὶς ἦτο εἰς θέσιν νὰ μὲ ἀντικρούσῃ, ἀλλ' οὐδὲ νὰ μὲ πληροφρήσῃ ἂν ὑπάρχῃ ἤδη σχέδιον ὠρισμένον ἀνταλλάγματος ἀναλόγου καὶ δικαίου ἱκανοποιούντος τὴν Ἑλλάδα.

Ἐξ ὧσων ἤκουσα ἐσχημάτισα τὴν πεποιθήσιν ὅτι αἱ Δυνάμεις θέλουσιν ἐπιδιώξει τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ γαλλικοῦ σχεδίου ἐν σπουδῇ καὶ ταχέως, δηλαδή πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ ἔαρος καὶ πρὶν ἢ καταστῆ ἀπειλητικώτερος ὁ κίνδυνος τοῦ πολέμου. Συμβουλευούσι δὲ αἱ Δυνάμεις τὴν τε Τουρκίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὴν διαιτητικὴν ἀπόφασιν τῆς Εὐρώπης, ἀπειλοῦσαι κάπως ἐντόνως ὅτι θὰ τὰς ἐγκαταλείψωσιν ἀπολύτως εἰς τὴν τύχην των ἂν δὲν φανῶσι συμβιβαστικαί.

Ποῦ πρόκειται νὰ συνέλθῃ ἡ διαιτητικὴ αὕτη ἐπιτροπὴ καὶ πῶς θὰ συγκροτηθῇ, δὲν ἀπεφασίσθη εἰσέτι. Φαίνεται ὅτι πρὸς τὸ παρὸν μόνον ἡ συγκατάθεσις τῶν δύο μερῶν ἐπιδιώκεται· σὺν τῇ συγκαταθέσει δὲ ἐζήτησαν ἡ Γερμανία καὶ ἡ Αὐστρία νὰ ἐπιτευχθῇ καὶ ἔγγραφος δήλωσις τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πύλης ὅτι, ἀποδεχόμεναι τὴν τῆς Εὐρώπης διαιτησίαν θέλουσιν ὑποκύψει ἄνευ τῆς παραμικρᾶς ἐνστάσεως εἰς τὴν ἐκδοθησομένην ἀπόφασιν καὶ ἐκτελέσει αὐτὴν κατὰ γράμμα ἀφ' ἑαυτῶν.

Δέξασθε κτλ.

Α. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

63

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Β. Πρεσβείας.

Péra, le 14 Décembre 1880.

Reçu votre télégramme.

L'Ambassadeur de France a sondé le Gouvernement Ottoman sur la question de l'arbitrage. La Porte ne l'accepte qu'à condition que les Puissances, renonçant à la ligne de la Conférence, laissent à la Turquie Janina, Prévésa, Metzovo et Larisse.

COUNDOURIOTI.

Μετὰφρασις.

Πέραν, τὴν 14 Δεκεμβρίου 1880.

Ἐλήφθη τὸ ὑμέτερον τηλεγράφημα.

Ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας ἐβολιδοσκόπησε τὴν Ὀθωμανικὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς διαιτησίας. Ἡ Πύλη δὲν δέχεται εἰμὴ ἐπὶ τῷ ὄρω τοῦ νὰ παραιτηθῶσιν αἱ Δυνάμεις ἀπὸ τῆς γραμμῆς τῆς Συνδιασκέψεως, καὶ ἀφήσωσιν εἰς τὴν Τουρκίαν Ἰωάννινα, Πρέβεζαν, Μέτσοβον καὶ Λάρισαν.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

64

Πέραν, τὴν 15 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ταυτοχρόνως σχεδὸν τῷ διαβήματι, παρὰ τῆ Ὑμετέρα Ἐξοχότητι, τοῦ Κυρίου Μουτ, ἐ ἐνταῦθα Πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας ἐβολιδοσκόπησεν, ἐμπιστευτικῶς, τὴν Ὀθωμανικὴν Κυβέρνησιν, ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς διαιτησίας. Ὁ Κύριος Τισσὼ

καίτοι ἔλαβε παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν Ὑπουργῶν, ἣν ἔσχον χθές τὴν τιμὴν νὰ τη-
λεγραφήσω ἀπάντησιν, οὐχ' ἤττον ἐξακολουθεῖ ἐργαζόμενος ὅπως ἡ Πύλη ἀπο-
δεχθῆ τὴν διαιτησίαν· ἐλάλησε μάλιστα ἀπ' εὐθείας καὶ τῷ Σουλτάνῳ, ἀλλὰ,
κατ' ἀξιοπίστους πληροφορίας, οὐδὲν κατώρθωσεν, οὐδὲ θὰ κατορθώσῃ, διότι ἡ
Πύλη ἂν δὲν λάβῃ θετικὰς διαβεβαιώσεις παρὰ τῶν Δυνάμεων, ὅτι τὰ Ἰωάννινα,
ἡ Πρέβεζα, τὸ Μέτσοβον καὶ ἡ Λάρισσα θὰ μείνωσιν εἰς τὴν Τουρκίαν, οὐδένα
συμβιβασμὸν ἐννοεῖ ν' ἀποδεχθῆ. Ἡ ἐπιμονὴ αὕτη τοῦ Κυρίου Τισσῶ, ἵνα πείσῃ
τὴν Πύλην νὰ δεχθῆ τὴν διαιτησίαν, εἶναι λίαν εὐνόητος, διότι ἡ πρότασις ἀπορ-
ρέει ἐκ τῆς Γαλλίας.

Δέξασθε κ.τ.λ.

Α. Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

65

Péra, le 16 Décembre 1880.

Les Ambassadeurs de France et d'Autriche font tous leurs efforts pour ame-
ner la Porte à accepter l'arbitrage. Celle-ci évite de se prononcer avant de con-
naître la ligne, qui pourrait être adoptée par l'Europe.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΙ.

Μετὰ φρασις.

Péran, tḡn 16 Δεκεμβρίου 1880.

Οἱ Πρεσβευταὶ Γαλλίας καὶ Αὐστρίας καταβάλλουσι πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως
πείσωσι τὴν Πύλην νὰ δεχθῆ τὴν διαιτησίαν, ἀλλ' αὕτη ἀποφεύγει νὰ ἀποφανθῆ
πρὶν γνωρίσῃ τὴν γραμμὴν ἣν δύναται νὰ ἀποδεχθῆ ἡ Εὐρώπη.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

66

Péran, tḡn 16 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ἄλλεπάλληλα ὑπουργικὰ συμβούλια συνεκροτήθησαν ἐν τε τοῖς Ἀνακτόροις

καὶ τῇ Πύλῃ, περὶ τοῦ ἂν ἔπρεπε νὰ δεχθῶσι τὴν διαιτησίαν, καὶ ὁμοφώνως ἀπεφασίσθη ν' ἀποκρούσωσιν εὐσχήμως αὐτήν, καὶ καταβάλωσι πᾶσαν προσπάθειαν, ἵνα πείσωσι τὴν Εὐρώπην νὰ συγκαλεσθῇ νέα συνδιάσκεψις, εἰς ἣν νὰ λάβῃ μέρος καὶ ἡ Τουρκία, ὡς συνυπογράψασα τὴν συνθήκην τοῦ Βερολίνου, καὶ νὰ μεταιωθῇ οὕτω ἡ τελευταία συνδιάσκεψις τοῦ Βερολίνου.

Δέξασθε κτλ.

Α. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

67

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὴν ἐν Παρισίοις Β. Πρεσβείαν,
ἀνακοινωθὲν καὶ εἰς τὰς λοιπὰς Πρεσβείας.

Athènes, le 18 Décembre 1880.

Monsieur Coundourioti m'apprend que le Gouvernement Français se proposerait d'adresser aux Puissances une circulaire soutenant que la décision de la conférence de Berlin n'est pas définitive et que, par conséquent, elle est susceptible de modification. Vous priant de rechercher ce qu'il y a de vrai dans cette nouvelle je crois superflu de m'appesantir sur l'impression fâcheuse d'une pareille démarche du Gouvernement Français, car le Protocole de la Conférence de Berlin prouve absolument le contraire, ainsi que la Note collective des Puissances annonçant au Gouvernement Royal leur décision unanime, concernant le tracé de la nouvelle ligne frontière entre la Grèce et la Turquie. Examinez si la nouvelle que je vous donne est exacte. Si tel est le cas, tâchez de prévenir un pareil projet du Gouvernement Français, la Grèce regardant la décision de la Conférence de Berlin comme inaltérable et décisive. Veuillez me télégraphier résultat.

ΚΟΥΜΟΝΔΟΥΡΟΣ.

Μετὰφρασις.

Ἀθῆναι τῇ 18 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης με πληροφορεῖ ὅτι ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις προτίθε-

ται ν' απευθύνη εις τὰς Δυνάμεις ἐγκύκλιον, ὑποστηρίζουσιν ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ Βερολίνου δὲν εἶναι ὀριστικὴ καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν εἶναι ἐπι-δεκτικὴ τροποποιήσεως.

Παρακαλῶν ὑμᾶς νὰ ἐρευνήσητε κατὰ πόσον ἔχεται ἀληθείας ἡ εἶδησις αὕτη, περιττὸν νομίζω νὰ ἐνδιατρίψω ἐπὶ τῆς δυσαρέστου ἐντυπώσεως τοιοῦτου διαβή-ματος τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, καθότι ἔλωσ τὸ ἐναντίον ἀποδεικνύεται διὰ τοῦ Πρωτοκόλλου τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ Βερολίνου καὶ τῆς ἀπὸ κοινοῦ διακοι-νώσεως τῶν Δυνάμεων, γνωστοποιούσης εἰς τὴν Β. Κυβέρνησιν τὴν ὁμόφωνον ἀπόφασιν τῶν περὶ τῆς νέας ὁροθετικῆς γραμμῆς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας.

Ἐξετάσατε ἂν ἡ εἶδησις ἦν μεταδίδω ὑμῖν εἶναι ἀκριβῆς καὶ ἂν οὕτως ἔχη τὸ πρᾶγμα, προσπαθήσατε νὰ προλάβητε τὴν ἐκπλήρωσιν τοιοῦτου σχεδίου τῆς Γαλ-λικῆς Κυβερνήσεως, καθόσον ἡ Ἑλλάς θεωρεῖ τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ Βερολίνου ἀναλλοίωτον καὶ ὀριστικὴν. Εὐαρεστήθητε νὰ μοὶ ἀνακοινώσητε τὸ ἀποτέλεσμα.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

68

Πέραν, τὴν 18 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦραν.

Οὐδὲν σπουδαῖον ἔχω ν' ἀναγγείλω σήμερον τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι. Ὡς εἶχον ἤδη τὴν τιμὴν νὰ γράψω Ὑμῖν, ὁ Κύριος Τισσὼ ἐξακολουθεῖ ὡν λίαν ἐπι-φυλακτικὸς ἀπέναντι τῶν συναδέλφων του, οὐδ' ἐζήτησε τὴν σύμπραξιν αὐτῶν εἰς τὰς ἐνεργείας του παρὰ τῇ Πύλῃ, πρὸς ἀποδοχὴν τῆς διαιτησίας, ἐπομένως καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐποίησε διάβημά τι, καίτοι πάντες σχεδὸν ἔλαβον πρὸς τοῦτο ἐντολὴν παρὰ τῶν Κυβερνήσεών των. Ὁ Πρεσβευτὴς μόνον τῆς Αὐстро-Οὐγγαρίας, ἐν τινι συνεντεύξει μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, περιωρίσθη νὰ εἴπῃ τῷ Ἀσῆμ - Πασᾶ, ὅτι εἶναι ἐντεταλμένος παρὰ τῆς Κυβερνήσεώς του νὰ ὑποστηρίξῃ τὰ διαβήματα τοῦ Πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας.

Α. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

69

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Λονδίνῳ Πρεσβείας.

Londres, le 19 Décembre 1880.

J'ai l'honneur de porter à votre connaissance confidentiellement que le Ministre des Affaires Etrangères provoqua par l'Ambassadeur de Russie l'opinion de son Gouvernement sur les garanties qu'on pourrait offrir à la Grèce pour l'empêcher de faire la guerre.

CONTOSTAULOS.

Μετὰφρασις.

Λονδῖνον, τῆν 19 Δεκεμβρίου 1880.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ γνωστοποιήσω ἐμπιστευτικῶς ὅτι ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπροκάλεσε διὰ τοῦ Πρέσβευος τῆς Ῥωσσίας τὴν γνώμην τῆς Κυβερνήσεώς του περὶ τῶν ἐγγυήσεων, αἵτινες δύνανται νὰ προστενεχθῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅπως ἀποτραπῆ τοῦ πολέμου.

ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ.

70

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὴν ἐν Λονδίνῳ Πρεσβείαν.

Athènes le 19 Décembre 1880.

Tâchez vous informer et me télégraphier si l'initiative du rappel des flottes a été prise par l'Angleterre ou par une autre Puissance. Il serait aussi bon de savoir quelles sont les Puissances, qui ne seraient pas disposées rappeler leurs flottes.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

Μετάφρασις

Ἀθήναι, τὴν 19 Δεκεμβρίου 1880.

Προσπαθήσατε νὰ πληροφορηθῆτε καὶ μοὶ τηλεγραφήσητε ἂν ἡ πρωτοβουλία τῆς ἀνακλήσεως τῶν στόλων ἐλήφθη παρὰ τῆς Ἀγγλίας ἢ παρ' ἄλλης Δυνάμεως. Καλὸν ἦθελεν εἶσθαι ἐπίσης νὰ μάθωμεν τίνες τῶν Δυνάμεων δὲν εἶναι διατεθειμένοι νὰ ἀνακαλέσωσι τοὺς στόλους των.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

71

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Βιέννῃ Πρεσβείας.

Vienne, le 20 Décembre 1880.

Ambassadeur Turquie communiqua aujourd'hui verbalement au Ministre des Affaires Etrangères que Sublime Porte refuse arbitrage.

ARGYROPOULO.

Μετάφρασις

Βιέννη, τὴν 20 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας ἀνεκοίνωσε σήμερον προφορικῶς εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι ἡ Ὑψ. Πύλη ἀποποιεῖται τὴν διαιτησίαν.

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

72

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 21 Décembre 1880.

Mr Tissot continue ses efforts auprès du Sultan et de la Porte pour faire accepter l'arbitrage mais sans résultat.

Il s'est adressé à ses Collègues qui, conformément à leurs instructions, appuyeront demain la proposition Française auprès du Ministre des Affaires Etrangères.

Je ne crois pas que cette démarche convaincra la Porte d'accepter l'arbitrage.

COUNTOURIOTI.

Μετάφρασις.

Πέραν, τὴν 21 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Tissot ἐξακολουθεῖ τὰς παρὰ τῷ Σουλτάνῳ καὶ τῇ Πύλῃ προσπάθειάς του, ὅπως καταστήσῃ ἀποδεκτὴν τὴν διαιτησίαν ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος. Ἀπηθύνθη εἰς τοὺς συναδέλφους του οἵτινες, συμφώνως πρὸς τὰς ὁδηγίας των, θέλουσιν ὑποστηρίξει αὔριον τὴν Γαλλικὴν πρότασιν παρὰ τῷ Ὑπουργῷ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Δὲν νομίζω ὅτι τὸ διάβημα τοῦτο θέλει πείσει τὴν Πύλην νὰ δεχθῇ τὴν διαιτησίαν.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

73

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὰς ἐν Εὐρώπῃ Β. Πρεσβείας.

Athènes, le 22 Décembre 1880.

Ministre Angleterre est venu me voir aujourd'hui pour me communiquer qu'il avait reçu instructions de son Gouvernement s'associer démarche France concernant arbitrage, et nous conseiller l'accepter. J'ai répondu que, avant tout, je ne pouvais donner réponse formelle, sans avoir reçu proposition pareille. Mais que néanmoins, et abstraction faite de la forme, je regrettais sincèrement que l'Angleterre se fût décidée à une telle démarche, qui ne pouvait être interprétée par le Gouvernement Royal que comme un abandon de la ligne de la conférence, proposée et soutenue par le Gouvernement Anglais; que je m'étonnais aussi que, les Puissances Européennes, après avoir formellement déterminé une ligne conve-

nable aux deux pays limitrophes, et répondu même au premier refus de la Turquie que leur décision étant irrévocable, il ne pouvait plus être question que de la manière d'exécuter leur décision, au lieu de faire un pas en avant, elles font aujourd'hui un pas en arrière, et viennent conseiller à la Grèce de se dessaisir d'un titre octroyé par leur unanimité. Quant au fond même de la question, j'ai expliqué à M. Corbett que le Gouvernement Hellénique croit nécessaire, avant tout, l'éclaircissement du point concernant les intentions de l'Europe sur la ligne frontière et sur les moyens d'exécution de la sentence arbitrale éventuelle; que le Gouvernement Royal a tout lieu de prévoir nouveau refus de la Porte et nouvelles concessions de l'Europe, puisque le refus du Gouvernement Ottoman d'obtempérer aux décisions Européennes n'a eu jusqu'à présent d'autre résultat que celui de faire revenir les Puissances sur leurs déterminations, et que la Grèce, au contraire, après avoir accepté les décisions Européennes, et pris, avec le consentement de l'Europe, les dispositions nécessaires pour pouvoir occuper à un moment donné les provinces cédées, est conseillée aujourd'hui d'abandonner ses titres, arrêter ses préparatifs et renoncer à des projets visant l'exécution de la décision Européenne, qualifiée par l'Europe elle-même d'irrévocable. M. Corbett ayant ajouté qu'il voyait le Gouvernement et l'opposition d'accord pour refuser toute modification de la ligne de la Conférence, j'ai répondu qu'aucun Gouvernement Hellénique ne se trouverait, à mon avis, disposé à s'écarter de cette ligne.

Le Ministre d'Italie à Athènes me fera aujourd'hui une communication pareille. Je répondrai de même.

COUMOUNDOUROS.

Μετάφρασις.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 22 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας μ' ἐπεσκέφθη σήμερον ἵνα μοὶ ἀνακοινώσῃ ὅτι εἶχε λάβει ὁδηγίας παρὰ τῆς Κυβερνήσεώς του νὰ μετάσχη τοῦ διαβήματος τῆς Γαλλίας περὶ διαιτησίας καὶ νὰ μᾶς συμβουλεύσῃ τὴν ἀποδοχὴν αὐτῆς. Ἀπήντησα ὅτι, πρὸ παντὸς δὲν ἠδυνάμην νὰ δώσω ῥητὴν ἀπάντησιν, πρὶν ἢ λάβω πρό-

πασιν τοιαύτην. Ἄλλ' ὅτι, οὐχ' ἦττον, καὶ ἐκτὸς τοῦ τυπικοῦ ζητήματος, ἐλυπούμην εἰλικρινῶς βλέπων τὴν Ἀγγλίαν προβαίνουσαν εἰς τοιοῦτον διάβημα, ὅπερ ἡ Β. Κυβέρνησις δὲν ἠδύνατο νὰ ἐρμηνεύσῃ ἄλλως ἢ ὡς ἐγκατάλειψιν τῆς γραμμῆς τῆς Συνδιασκέψεως, ἣν προέτεινε καὶ ὑπεστήριξεν ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις· ὅτι ἐξεπληττόμεθα ἐπίσης πῶς αἱ Εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις, ἀροῦ ῥητῶς ἀπεφάσισαν τὴν εἰς ἀμφοτέρας τὰς ὁμόρους χώρας σύμφορον γραμμὴν, καὶ ἀπήντησαν μάλιστα εἰς τὴν πρώτην τῆς Τουρκίας ἄρνησιν, ὅτι τῆς ἀποφάσεως αὐτῶν οὕσης ἀνεκκλήτου, μόνον περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀποφάσεως τῶν ἠδύνατο πλέον νὰ γείνη λόγος σήμερον ἀντὶ νὰ προχωρήσωσιν, ὀπισθοδρομοῦσιν ἐν βῆμα, καὶ συμβουλεύουσι τὴν Ἑλλάδα νὰ παραιτηθῇ τίτλου χορηγηθέντος ἑμοψήφως παρ' αὐτῶν. Ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν αὐτὴν τοῦ ζητήματος, ἐξήγησα εἰς τὸν Κ. Corbett, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νομίζει ἀναγκαίαν πρὸ πάντων διασάφησίν τινα περὶ τῶν διαθέσεων τῆς Εὐρώπης ὡς πρὸς τὴν ὀρθοετικὴν γραμμὴν καὶ τὰ μέσα τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἐνδεχομένης διαιτητικῆς ἀποφάσεως· ὅτι ἡ ἡ Β. Κυβέρνησις ἔχει πάντα λόγον νὰ προβλέπῃ νέαν τῆς Πύλης ἄρνησιν καὶ νέας τῆς Εὐρώπης ὑποχωρήσεις, ἀφοῦ ἡ μὲν ἄρνησις τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως εἰς ἀποδοχὴν τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀποφάσεων οὐδὲν ἄλλο ἔσχε μέχρι τοῦδε ἀποτέλεσμα ἢ νὰ μεταβάλωσιν αἱ Δυνάμεις τὰς ἀποφάσεις τῶν, ἡ Ἑλλάς δὲ τούναντίον, ἀφοῦ ἀπεδέχθη αὐτάς καὶ ἔλαβε, τῇ συναινέσει τῆς Εὐρώπης, τὰ ἀναγκαῖα μέτρα ὅπως δυναθῇ νὰ καταλάβῃ, ἐν εὐθέτῳ στιγμή, τὰς παραχωρηθείσας ἐπαρχίας, προτρέπεται σήμερον νὰ παραιτηθῇ τῶν τίτλων τῆς, ν' ἀναστειλῇ τὰς παρασκευάς τῆς, καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ σχέδια τείνοντα εἰς ἐκτέλεσιν εὐρωπαϊκῆς ἀποφάσεως, ἣν ἡ Εὐρώπη αὐτὴ ὠνόμασεν ἀνεκκλήτου. Ὅτε δὲ ὁ Κ. Corbett προσέθηκεν, ὅτι ἔβλεπε τὴν τε Κυβέρνησιν καὶ τὴν ἀντιπολίτευσιν συμφώνους ν' ἀρνηθῶσιν οἰανδήποτε τροποποίησιν τῆς γραμμῆς τῆς Συνδιασκέψεως, ἀπήντησα ὅτι οὐδεμία ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἤθελεν εὑρεθῆ, κατὰ τὴν γνώμην μου, διατεθειμένη ν' ἀπομακρυνθῇ τῆς γραμμῆς ταύτης.

Ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Ἰταλίας θέλει μοὶ ἀνακοινώσῃ σήμερον τὰ αὐτά. Θέλω ἀπαντήσῃ ἑμοίως.

A. ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 23 Décembre 1880.

Les Représentants ont successivement appuyé hier auprès de la Porte la proposition française touchant l'arbitrage. Le Ministre des Affaires Etrangères leur a répondu qu'il a déjà exposé à l'Ambassadeur Français les raisons pour lesquelles la Porte ne saurait l'accepter. Comme les Représentants y insistaient, le Ministre des Affaires Etrangères leur a dit qu'il en parlera avec ses collègues dont il se réservait de leur communiquer la décision. Aucun des Représentants ne croit que la Porte adhèrera à l'arbitrage.

COUNDOURIOTIS.

Μετὰφρασις.

Péran, τὴν 23 Δεκεμβρίου 1880.

Οἱ πρέσβεις ὑπεστήριζαν χθὲς παρὰ τῆ Πύλῃ, ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου, τὴν γαλλικὴν πρότασιν τὴν ἀφορῶσαν εἰς τὴν διαιτησίαν. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τοῖς ἀπήντησεν ὅτι ἐξέθηκεν ἤδη εἰς τὸν Πρεσβευτὴν τῆς Γαλλίας τοὺς λόγους, ὧν ἕνεκα ἡ Πύλη δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν δεχθῆ. Ἐπιμενόντων τῶν Πρέσβεων ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τοῖς εἶπεν ὅτι θέλει συνεννοηθῆ μετὰ τῶν συναδέλφων του, τῶν ὁποίων τὴν ἀπόφασιν ἐπιφυλάσσετο νὰ τοῖς ἀνακοινώσῃ. Οὐδεὶς τῶν ἀντιπροσώπων νομίζει ὅτι ἡ Πύλη θέλει δεχθῆ τὴν διαιτησίαν.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

Péran, τὴν 23 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοδοῦρον.

Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ὁ Κύριος Τισσῶ παρεκάλεσε τοὺς συναδέλφους του,

συμφώνως μὲ τὰς ὁδηγίας των, νὰ ὑποστηρίξωσι παρὰ τῇ Πύλῃ τὰς ἐνεργείας του, πρὸς παραδοχὴν τῆς διαιτησίας, ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ζητήματος. Ἄπαντες τῶ ὑπεσχέθησαν ὅτι ἔμελλον νὰ μεταβῶσι τῇ ἐπαύριον εἰς τὴν Πύλῃν, ὅπως προτρέψωσι τὸν Ἀσὴμ-πασᾶν νὰ παραδεχθῇ τὴν διαιτησίαν. Πρὸς τὸ ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς, ὁ Κύριος Τισσὼ παρεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ συνέλθωσι παρ' αὐτῶ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, περὶ τὴν 10 ὥραν π. μ., ὅπως συσκεφθῶσι πρὶν ἢ μεταβῶσιν εἰς τὴν Πύλῃν, καὶ πραγματικῶς συνῆλθον τὴν ὀρισθεῖσαν ὥραν. Ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας ἐπρότεινεν εἰς τοὺς συναδέλφους του ν' ἀπευθύνωσιν ἀπὸ κοινοῦ διακοίνωσιν πρὸς τὴν Πύλῃν, ἀλλ' οἱ πρεσβευταὶ δὲν παρεδέχθησαν τὴν πρότασιν ταύτην, διὰ τὸν λόγον, ὅτι ἡ Πύλῃ ἀπήντησεν ἤδη εἰς τὰς μονομερεῖς ἐνεργείας του, ἀρνηθεῖσα τὴν παραδοχὴν τῆς διαιτησίας· δὲν ἐνόμιζον ἐπομένως ἀξιοπρεπεῖς ν' ἀπευθύνωσιν ἀπὸ κοινοῦ διακοίνωσιν, ἀπεφάσισαν ὅμως νὰ μεταβῶσιν, ἐντὸς τῆς ἡμέρας, ἅπαντες παρὰ τῶ ὑπουργῶ τῶν ἐξωτερικῶν, ὅπως ὑποστηρίξωσι προφορικῶς καὶ προτρέψωσι τὴν Πύλῃν νὰ παραδεχθῇ τὴν διαιτησίαν. Ἐκ τοῦ τηλεγραφήματος, ὅπερ σήμερον ἀπηύθυνα τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι (ὄρα κρυπτογραφ. τηλεγράφημα ἀριθ. 74), ἐπληροφορήθητε ὁποίας ὑποδοχῆς ἔτυχεν παρὰ τῶ Ἀσὴμ-πασᾶ τὸ διάβημα τοῦτο τῶν Πρέσβειων.

Δέξασθε κ.τ.λ.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

76

Πέραν, τὴν 23 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Εἶχον τηλεγραφήσει τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι, ὅτι ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις ἔμελλε νὰ πέμψῃ ἐγκύκλιον πρὸς τὰς λοιπὰς Δυνάμεις, ὑποστηρίζουσα ὅτι ἡ περὶ τῆς ἡμετέρας ὀροθεσίας ἀπόφασις τῆς Συνδιασκέψεως δὲν εἶναι, κατ' αὐτὴν, ὀριστικὴ. Καθ' ἃς κατόπιν ἔλαβον πληροφορίας θετικὰς, ἡ εἶδησις αὕτη ἔχει ὑπόστασιν τινα, δὲν πρόκειται ὅμως περὶ ἐγκυκλίου ἀποσταλησομένης εἰς τὰς Δυνάμεις, ἀλλὰ περὶ διακοινώσεως, ἣτις συνταχθεῖσα ἤδη καὶ φέρουσα ἡμερομηνίαν 28 Δεκεμβρίου (ἔ. ν.), θ' ἀποσταλῇ εἰς τὸν αὐτόθι ἀντιπρόσωπον τῆς Γαλλίας,

ὅπως σᾶς κοινοποιηθῆ. Ἐν τῇ διακοινώσει ταύτῃ ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις ὑποστηρίζει τὸ μὴ ὀριστικὸν τῆς ἀποφάσεως τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως. Ἴσως πρὶν περιέλθῃ εἰς χεῖρας τῆς Ἑμετέρας Ἐξοχότητος ἡ παροῦσά μου, ὁ Κύριος Μοὶ ἀνεκοίνωσεν ἤδη Ἑμῖν τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος διακοίνωσιν.

Δέξασθε κτλ.

A. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

77

Πέραν, τὴν 24 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοδοῦρον.

Ἐμαθον ἐμπιστευτικῶς ὅτι κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῶν Πρεσβευτῶν, ἧτις ἐγένετο τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν παρὰ τῷ Κυρίῳ Τισσώ, ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς διαιτησίας, ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Αὐстро-Οὐγγαρίας εἶπεν εἰς τοὺς συναδέλφους του, ὅτι, μέλλων νὰ συστήσῃ εἰς τὴν Πύλῃν τὴν παραδοχὴν τῆς διαιτησίας, δὲν θὰ παραλείψῃ νὰ εἴπῃ τῷ Ἀσῆμ-Πασᾶ, ὅτι δὲν δύναται νὰ γνωρίζῃ ὁποῖα ἔσεται ἡ ἀπόφασις τοῦ διαιτητικοῦ δικαστηρίου, καὶ ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῆς Αὐстро-Οὐγγαρίας δὲν ἐννοεῖ ποσῶς νὰ παραιτηθῇ τῆς ὑπὸ τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ Βερολίνου ὀρισθείσης γραμμῆς. Ὁ Βαρῶνος Κάλιτζε συναντήσας με ἀκολούθως, δὲν μοὶ ἀπέκρυψεν ὅτι μόνος αὐτὸς ἔκαμε τὴν ἀνωτέρω ἐπιφύλαξιν τῷ Ἀσῆμ-Πασᾶ.

Δέξασθε κ.τ.λ.

A. Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

78

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Πετροπόλει Β. Πρεσβείας.

St Petersbourg, le 25 Décembre 1880.

Le Ministre des Affaires Etrangères m'a dit que vous avez très bien fait de demander des éclaircissements sur les intentions de l'Europe, par rapport à la ligne frontière, et aux moyens d'exécution de la sentence arbitrale. Il a ajouté

que vous êtes placé sur un bon terrain, et qu'il faudrait vous y maintenir. On dit que la Turquie refusera l'arbitrage.

MARCORAN.

Μετάφρασις

Πετρούπολις, τῆ 25 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μοὶ εἶπεν ὅτι ἐπράξατε λίαν καλῶς ζητήσαντες διασαφήσεις ἐπὶ τῶν προθέσεων τῆς Εὐρώπης ὡς πρὸς τὴν μεθόριον γραμμὴν καὶ τὰ μέσα τῆς ἐκτελέσεως τῆς διαιτητικῆς ἀποφάσεως. Προσέθηκεν ὅτι εὐρίσκεσθε ἐπὶ καλοῦ ἐδάφους, καὶ πρέπει νὰ ἐμμείνητε ἐν αὐτῷ. Λέγεται ὅτι ἡ Τουρκία θέλει ἀποποιηθῆ τὴν διαιτησίαν.

ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

79

Παρίσιοι, 26 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Βράιλας πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ἰδὼν καὶ πάλιν τὸν Κύριον Ὑπουργὸν δὲν παρέλειψα νὰ τῷ ἐπαναλάβω καὶ ἀναπτύξω τὰ ἐπιχειρήματα ὅσα συνοπτικῶς ἐξέθηκα ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ἧς ἀντίγραφον ἔλαβον τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν Υ. Ε. διὰ τοῦ προηγουμένου ταχυδρομείου. Μοὶ εἶπεν ὅτι μετὰ ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος ἀνέγνωσε τὴν ἐπιστολὴν μου καὶ ἐπιφυλάσσει νὰ μοὶ ἀπαντήσῃ λεπτομερῶς, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ἠπατήθημεν περὶ τῆς ἀξίας τοῦ πρωτοκόλλου καὶ ἐκ τῆς παρεννοήσεως ταύτης προῆλθον δυσάρεστοι συνέπειαι, ὅτι τὸ πρωτόκολλον ἕτερον σκοπὸν δὲν εἶχεν εἰμὴ νὰ ὑποδείξῃ τίνι τρόπῳ ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἡ διαρρύθμισις τῶν ὁρίων δι' ἀμοιβαίων παραχωρήσεων καὶ διαπραγματεύσεων τῇ φιλικῇ μεσολαβῆσει τῶν δυνάμεων, ὅτι ἐκ τῆς φύσεως τοῦ πρωτοκόλλου ἐξαρτᾶται καὶ ἡ φύσις τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνδιασκέψεως, ὅτι οὐδέτερον τῶν ἐγγράφων τούτων ἐπιβάλλει εἰς τὰς δυνάμεις ὑποχρέωσιν ὕλικῆς ἐνεργείας διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἡ διαιτησία εἶναι

τὸ μόνον μέσον πρὸς εἰρηνικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος, ὅτι βεβαίως ἢ ἐξ αὐτῆς ὠφέλεια ὡς πρὸς τὴν Ἑλλάδα θὰ ᾖναι κατὰ τι μικροτέρα, ἀλλ' ὅτι προτιμότερον εἶναι νὰ κερδήσωμεν ὀλιγώτερα δι' εἰρηνικῶν μέσων ἢ νὰ διακινδυνεύσωμεν τὸ πᾶν διὰ τοῦ πολέμου. Καὶ ἐνταῦθα μοὶ ἀνέπτυξε διὰ μακρῶν τὰς ἐνδεχομένας ἐπιζημίους συνεπείας τοῦ πολέμου καὶ τὰς πιθανὰς ἐνεργείας τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Ῥωσίας πρὸς βλάβην τῆς Ἑλλάδος.

Τῷ ἀπήντησα ὅτι μετὰ μεγίστης προσοχῆς θ' ἀναγνώσω τὴν ἀπάντησίν του, ἀλλ' ἐτόλμων ἐν τούτοις νὰ τῷ παρατηρήσω, ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸ πρωτόκολλον κάλλιον αὐτῶν τῶν πληρεξουσίων οἵτινες τὸ συνέταξαν καὶ ὑπέγραψαν καὶ μεταξύ αὐτῶν οἱ Ἄγγλοι πληρεξούσιοι, οἵτινες τὸ ἐθεώρησαν καὶ ἐχαρακτήρισαν ὡς Εὐρωπαϊκὴν ἀπόφασιν ὅτι τὸ πρωτόκολλον εἶναι ἀναπόσπαστον καὶ συνεπικυρωτικὸν μέρος τῆς Συνθήκης καὶ ὅτι ἡ πράξις τῆς Συνδιασκέψεως εἶναι καὶ ὀνομάζεται ἀπόφασις καὶ οὐδὲν ἕτερον. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους ἄς ὑποθέσωμεν, τῷ εἶπον, ὅτι οὐδὲν ὑπάρχει καὶ ὅτι τώρα μόνον πρόκειται ν' ἀποφασισθῇ ἢ ὑπόθεσις μας διὰ διαιτησίας. Ἡ ἀπόφασις τῶν διαιτητῶν θὰ εἶναι ἐκτελεστική; Ὑπόσχεσθε ὑμεῖς νὰ τὴν ἐκτελέσητε; — Ἡ ὑπόσχεσις αὕτη εἶναι περιττή, μοὶ εἶπε, διότι ἡ διαιτησία προϋποθέτει τὴν προηγουμένην συναίνεσιν τῶν μερῶν. — Μὲ συγχωρεῖτε, τῷ εἶπον, ἄλλο συναίνεσις καὶ ἄλλο ἐκτέλεσις. Δυστυχῶς δὲν δύναμαι νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς τὰς συναinéσεις τῆς Τουρκίας, καὶ ἐὰν ὑμεῖς δὲν ἀναλαμβάνετε τὴν ὑπόσχεσιν τῆς ἐκτελέσεως, ἡ διαιτητικὴ ἀπόφασις, ἐὰν γίνῃ, δὲν θὰ εἶναι εἰμὴ *une simple feuille de papier à ajouter au protocole du Congrès et à la décision de la Conférence*. Ὡστε βλέπετε, ὅτι μία μόνη διέξοδος ὑπάρχει. Ἐὰν θέλετε τὴν εἰρήνην ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἐν Εὐρώπῃ, ἐνεργήσατε ἀποτελεσματικῶς πρὸς τὴν Τουρκίαν. — Ἄλλ' οὐδεὶς θέλει, μοὶ εἶπε μετὰ τινος ζωηρότητος, τὴν ἐνέργειαν ταύτην. Σᾶς ἐξορκίζω νὰ σκεφθῆτε τοῦτο πρὸ πάντων, ὅτι ἡ Εὐρώπη δὲν θέλει νὰ πράξῃ τι δυνάμενον νὰ ἐπιφέρῃ νέας συγκρούσεις, διὰ τοῦτο ἐδέχθη προθύμως τὴν πρότασιν τῆς διαιτησίας. Μόνη ἡ Ἀγγλία εἶπεν ὅτι τὴν δέχεται ἂν καὶ ἀμφιβάλλει ὅτι θὰ συναίνεσωσι τὰ ἀντιφερόμενα μέρη. — Καὶ ἡ Τουρκία; — Εἰσέτι δὲν ἀπεφάνθη, φαίνεται ὅμως καλῶς διατεθειμένη. Ἄμα μάθω θετικόν τι, θέλω σᾶς τὸ κοινοποιήσῃ ἀμέσως. — Τὸν ἠύχαιρίστησα καὶ ἠγέρθη διὰ ν' ἀναχωρήσω. Ἄλλὰ καὶ πάλιν μ' ἐκράτησε, καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι οὐδεὶς ἐπιθυμεῖ μᾶλλον αὐτοῦ τὴν πρόσδον τῆς Ἑλλάδος, ἢν ὑπερχαπαῖ καὶ ὅτι μετὰ λύπης θὰ ἔβλεπεν αὐτὴν διακινδυνεύουσαν τὸ μέλλον τῆς διὰ πολέ-

μου ἀπερισκέπτου.—Τῷ εἶπον ὅτι οὐδεμίαν εἶχον ἀμφιβολίαν περὶ τῶν πρὸς ἡμᾶς φιλικῶν αἰσθημάτων του, ἀλλ' ὅτι ἐλυπούμην βλέπων ὅτι ἡ Γαλλία δὲν ἐξασκεῖ τὴν πρωτοβουλίαν καθ' ὃν τρόπον ἔλαβεν αὐτὴν κατ' ἀρχάς.

Μέχρι τῆς ὥρας οὔτε ἐπιστολὴν ἔλαβον οὔτε εἶδησίν τινα παρὰ τοῦ Κυρίου Ὑπουργοῦ. Ἐκ τούτων δὲ βλέπετε, Κύριε Πρόεδρε, ὅτι ἡ θεωρητικὴ συζήτησις τοῦ ἡμετέρου ζητήματος ἤδη ἐξηγντλήθη.

Διατελῶ κ.τ.λ.

Π. ΒΡΑΪΛΛΑΣ ΑΡΜΕΝΗΣ.

80

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Βερολίῳ Πρεσβείας.

Berlin, le 27 Décembre 1880.

L'Ambassadeur d'Allemagne à Constantinople assure que les Turcs refuseront l'arbitrage. L'Angleterre et l'Allemagne recommandent la proposition Française sans conviction et se réservent liberté d'action.

RANGABÉ.

Μετὰ φρασίς

Berolīnon, τῇ 27 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Γερμανίας ἐν Κωνσταντινουπόλει βεβαιοῖ ὅτι οἱ Τοῦρκοι θέλουσιν ἀρνηθῆ τὴν διαιτησίαν. Ἡ Ἀγγλία καὶ Γερμανία συνιστῶσι τὴν γαλλικὴν πρότασιν ἄνευ πεποιθήσεως καὶ ἐπιφυλάσσονται ἐλευθερίαν ἐνεργείας.

ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

81

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 27 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουμουνδοῦρος πρὸς τὰς ἐν Εὐρώπῃ Β. Πρεσβείας.

Ὁ ἐν Παρισίοις Πρεσβευτὴς τῆς Α. Μ. ἀνεκοίνωσεν ἡμῖν τὰ ἐν ἀντιγράφοις

Ἰδε συναπτόμενα ἔγγραφα τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργοῦ τῆς Γαλλίας, ἀναφερόμενα εἰς τὸ ἡμέτερον ζήτημα, καὶ ἀναπτύσσοντα τὰς περὶ αὐτοῦ σημερινὰς ἰδέας τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ὡς ἐπίσης καὶ τὴν ἐν ἀντιγράφῳ ἀνακοινουμένην ἡμῖν ἐπιστολὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν Κύριον Barthélemy de S^t. Hilaire, γραφεῖσαν εἰς ἀναίρεσιν τῶν ἐν τοῖς ἔγγραφοῖς αὐτοῦ ἐπιχειρημάτων. Μεταδίδοντες ἡμῖν τῶν ἔγγράφων τούτων τὸ περιεχόμενον, ἀναγκαῖον κρίνομεν νὰ σᾶς ἀνακοινώσωμεν ἐπίσης ἀντίγραφον τῆς ὑπὸ σημερινὴν ἡμερομηνίαν ἐπιστολῆς ἡμῶν πρὸς τὸν Κύριον Βράιλαν, ὅπως διατελῆτε ἐν πλήρει γνώσει τῆς ὅλης ὑποθέσεως.

A. ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

Συνημμένον ὑπὸ στοιχ. Α.

Ἐγκύκλιος τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργοῦ τῆς Γαλλίας.

Paris, le 24 Décembre 1880. (n. s.)

Les conséquences d'un conflit entre la Grèce et la Turquie au début du printemps prochain sont tellement graves et tellement imminentes, que nous regardons comme un devoir d'insister avec la plus grande énergie sur ce sujet redoutable, et de le signaler non seulement à l'attention des deux parties contendantes, mais encore à l'attention de tous les Cabinets et à celle de l'Europe entière. Nous savons qu'il est toujours hasardeux, en portant ses regards sur l'avenir, de présumer ce qu'il sera ; mais quand cet avenir est aussi voisin de nous, on peut sans outrecuidance essayer de le prévoir et on le prévoit presque à coup sûr, pourvu qu'on tire ses conjectures de faits actuels et incontestables.

Ainsi, depuis la cession de Dulcigno, la Grèce annonce hautement son projet d'attaquer la Turquie, dès que les opérations militaires seront praticables, c'est-à-dire dans trois mois tout au plus ; elle se prépare publiquement, au prix de sacrifices énormes, à revendiquer par les armes les territoires d'Épire et de Thessalie qu'elle considère comme lui revenant de droit et lui appartenant en propre, d'après les décisions de la Conférence de Berlin.

En donnant à ses armements ce prétexte spécieux, la Grèce fonde ses revendications sur une erreur manifeste qu'on a déjà bien des fois réfutée et qu'il est nécessaire de réfuter toutes les fois qu'elle se reproduit. Au Congrès de Berlin en

1878, l'Europe a déclaré, par l'Article XXIV du Traité, qu'elle se porterait médiatrice si elle y était invitée, «entre la Porte Ottomane et la Grèce» pour faciliter les négociations relatives à la délimitation des frontières nouvelles. La Turquie et la Grèce, n'ayant pu se mettre d'accord, ni à Prévésa, ni à Constantinople en 1879, la médiation a été invoquée et elle a été réalisée par la Conférence de Berlin (Juin 1880). Afin de se conformer aux intentions et aux prescriptions formelles du Congrès, et pour rendre les négociations plus faciles entre les deux parties, les Plénipotentiaires exécuteurs de la médiation ont proposé une délimitation, qui pouvait servir de base à la reprise des pourparlers et les faire aboutir plus aisément.

La Grèce a, pour sa part, accepté l'avis des médiateurs, et elle réclame impérieusement les frontières indiquées dans l'acte final de la Conférence. Mais la Conférence ne donnait qu'un simple avis qui, pour devenir une réalité, devait être accepté au même titre par l'autre partie, laquelle était également libre ou de l'accueillir ou de le repousser. La Porte Ottomane n'a pas acquiescé à l'arrangement proposé ; et, par suite, la médiation Européenne a pris fin sans avoir produit aucun résultat. L'Europe est dégagée, puisqu'elle a fait tout ce qu'elle avait promis ; et personne ne doit imposer au conseil qu'elle a consenti à offrir un caractère et une portée qu'il n'a pas. Quiconque essaierait de sortir de ces limites ne peut le faire qu'à ses risques et périls, puisque les Cabinets Européens n'ont jamais entendu conférer et reconnaître à personne un droit qu'ils seraient tenus de faire respecter.

Aujourd'hui la Porte Ottomane désire reprendre les négociations sur les bases de ses Notes toutes récentes du 3 Octobre, des 14 et 15 Décembre de cette année. Mais la Grèce s'y refuse, et c'est par la force qu'elle est résolue à s'assurer, dès qu'elle le pourra, les territoires contestés.

Voilà l'état des choses tel qu'il est à cette heure, et s'il est un fait notoire, c'est que la Grèce arme actuellement en toute hâte, et que la Turquie se prépare à se défendre sur tous les points où l'on menace de l'attaquer, dans un temps qui ne peut pas, selon toute probabilité, aller plus loin que le mois d'Avril prochain.

Ceci posé, voici, selon nous, ce qui sortira inévitablement du conflit qui s'apprête, si la sagesse des Cabinets Européens ne réussit pas à l'empêcher par une intervention immédiate.

Dans la situation où est maintenant toute cette partie de l'Europe, depuis la Roumelie Orientale jusqu'aux confins de la Bosnie, et depuis le Dobroutscha jusqu'à l'Épire et l'Albanie, il est à croire que la lutte ne se bornera pas aux frontières de la Turquie et de la Grèce. La guerre vient à peine de s'éteindre dans ces pays qui n'ont pas eu le temps de s'organiser régulièrement, et elle y a laissé des éléments de désordre qui ne manqueront pas de faire explosion ; ce serait une illusion bien dangereuse que de s'imaginer que l'incendie attisé par des passions implacables ou par des ambitions sans mesure, ne se communiquera pas à toute la péninsule des Balkans ; et une fois ces régions en feu, l'Europe ne sera-t-elle pas amenée à essayer d'abord de comprimer le désordre et ensuite fatalement entraînée à le subir elle-même ? La guerre, déchaînée avec tous ses ravages et toutes ses fureurs, ne gagnera-t-elle pas, de proche en proche, toutes les parties du continent ? Nul ne saurait le dire précisément ; nous l'accordons bien volontiers ; mais nul, non plus, ne pourrait répondre de la tranquillité et de la paix de l'Europe qui serait exposée de si près à la contagion d'un tel mal.

C'est sur l'examen de ce point essentiel que nous invoquons les lumières et la prudence de tous les Cabinets. Ce serait déjà un malheur que la guerre éclatât entre la Turquie et la Grèce. Mais sans qu'on puisse nous taxer d'égoïsme, nous n'hésitons pas à penser que ce serait un bien plus grand malheur encore si le fléau s'étendait à l'Europe entière. Avec l'intensité qu'il prendrait alors, les contre-coups s'en feraient sentir chez tous les peuples civilisés et jusque dans l'Asie elle-même. Nous voudrions détourner les yeux de ces perspectives vraiment effrayantes ; mais on ne conjure pas le danger en refusant de le regarder, et c'est parce que nous le voyons clairement, nous pourrions même dire, que c'est parce que nous le voyons dans toute son horreur, que nous nous attachons à le montrer aux autres. Ce danger nous est commun à tous ; la Turquie et la Grèce seraient nécessairement les premières victimes ; mais nous le serions aussi chacun à notre tour, avec des péripéties qui, pour être diverses, n'en seraient pas moins affreuses.

Parmi ceux qui connaissent la vraie situation des choses, personne ne nous reprochera d'exagérer. Sans doute le tableau est très sombre ; mais nous n'en noircissons pas les couleurs à plaisir ; et nos appréhensions sont trop sincères pour que nous cherchions à les dissimuler ou à les amoindrir. Il y va de la

paix universelle et le prix vaut bien la peine que les Cabinets mettront à la maintenir en supposant qu'ils nous écoutent ; si les deux Etats qui vont en venir aux mains entendaient leurs intérêts comme il convient, ils iraient spontanément au devant des intentions bienveillantes de l'Europe en lui demandant de se charger de la conciliation. Avec quelques concessions mutuelles, l'arrangement qu'établirait une autorité aussi haute n'est pas impossible ; il serait éminemment bienfaisant pour tous les peuples. La Grèce et la Turquie y trouveraient un moyen honorable de sortir d'une situation embarrassante et ruineuse ; et l'une et l'autre peuvent se fier en toute sécurité à la justice des Gouvernements Européens qui leur ont témoigné à tant de reprises, et dans toutes les circonstances, tant de sympathie et de sollicitude.

Mais, nous le déclarons avec une conviction non moins forte, au moment où nous sommes parvenus, circonscrits dans un intervalle de temps aussi étroit, nous n'avons pas un instant à perdre ; et l'Europe, dans sa prévoyance, qui doit s'exercer à si courte échéance, prendrait soin d'elle-même, en s'occupant des deux peuples qui vont engager le combat. Elle ne doit rien négliger pour prévenir la crise qui s'avance et qui en définitive retombera surtout sur elle en proportion de ses richesses et de sa civilisation. Si jamais l'antique et solennelle formule des Romains dans les périls publics a été applicable aux affaires des modernes, elle l'est éminemment aux événements formidables qui nous menacent « Que les consuls veillent au salut commun ». C'est la recommandation ardente que nous nous permettons d'adresser aux Cabinets Européens. Personne ne désire plus vivement que nous, que nos prévisions soient fausses. Mais en toute conscience, après les réflexions les plus mûrement approfondies, nous trouvons que ces prévisions ne sont que trop exactes. Tout les confirme autour de nous et, de jour en jour, les causes d'alarmes ne font que s'accumuler, rien ne vient les calmer, si ce n'est que nous ne pouvons définitivement nous résigner à supposer que la Grèce, après tout ce que l'Europe a fait pour elle depuis un demi-siècle, devant tout ce que l'Europe est disposée à faire encore, méconnaisse tant de bienfaits, et, de gaieté de coeur, se précipite et précipite avec elle le monde civilisé dans les désastres que nous prédisons sans le moindre espoir de nous tromper.

Μετὰφρασις.

Παρίσιον, τὴν 12/24 Δεκεμβρίου 1880.

Αἱ συνέπειαι συγκρούσεώς τινος μεταξύ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ προσεχοῦς ἔαρος, εἶναι τοσοῦτον σοβαραὶ καὶ τοσοῦτον ἐπικείμεναι, ὥστε καθήκον ἡμῶν θεωροῦμεν νὰ ἐνδιατρίψωμεν μετὰ μεγίστης ἐπιμονῆς εἰς τὴν ἐπιφοβωτάτην ταύτην ὑπόθεσιν καὶ νὰ ἐπιστήσωμεν ἐπ' αὐτῆς τὴν προσοχὴν, οὐχὶ μόνον τῶν δύο διαμρισητούντων μερῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν κυβερνήσεων ὄλων καὶ τῆς Εὐρώπης ἀπάσης. Γνωρίζομεν ὅτι εἶναι πάντοτε ἐπισηφалές, ἀπενίζοντες εἰς τὸ μέλλον, νὰ προεικάσωμεν ὅποιον θέλει εἶσθαι τοῦτο· ἀλλ' ὅταν τὸ μέλλον αὐτὸ ἀπέχη τόσον ὀλίγον ἀφ' ἡμῶν δύναται τις, χωρὶς νὰ φανῆ παράτολμος, ν' ἀποπειραθῆ νὰ τὸ προῖδῃ. Τὸ προβλέπει δὲ σχεδὸν ἀσφαλῶς, φθάνει μόνον νὰ ἐξάγῃ τὰ πορίσματά του ἐκ πραγμάτων παρόντων καὶ ἀναμρισητητῶν.

Οὕτως, ἀπὸ τῆς παραχωρήσεως τοῦ Δουλσίνου ἢ Ἑλλάς κηρύττει ἀπροκαλύπτως ὅτι προτίθεται νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τῆς Τουρκίας ἅμα τὰ πολεμικὰ ἔργα κατασταθῶσιν ἐφικτὰ, ἥτοι ἐντὸς τριῶν μηνῶν τὸ πολὺ· προπαρασκευάζεται δημοσίως, ὑποδαλλομένη εἰς ὑπερόγκους θυσίας, νὰ διεκδικήσῃ διὰ τῶν ὄπλων τὰς χώρας Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας, τὰς ὁποίας θεωρεῖ ὡς αὐτοδικαίως εἰς αὐτὴν περιερχομένας καὶ ἀνηκούσας αὐτῇ ὡς κτῆσιν ἰδίαν, κατὰ τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐν Βερολίῳ Συνδιασκέψεως.

Ἐξηγοῦσα τοὺς ὀπλισμοὺς αὐτῆς διὰ τῆς εὐπροσώπου ταύτης προφάσεως, ἡ Ἑλλάς στηρίζει τὰς διεκδικήσεις της ἐπὶ προφανοῦς πλάνης, πολλάκις ἤδη ἀνασκευασθείσης καὶ ἥτις πρέπει ἀναγκαίως ν' ἀνασκευάζεται ὡσάκις ἀναφαίνεται. Ἐν τῷ κατὰ τὸ 1878 Βερολινείῳ Συνεδρίῳ, ἡ Εὐρώπη ἐδῆλωσε, διὰ τοῦ ἀρθροῦ ΚΔ' τῆς συνθήκης, ὅτι ἤθελε μεσολαβῆσαι ἂν προσεκαλεῖτο εἰς τοῦτο, «μεταξὺ τῆς Ὀθωμανικῆς Πύλης καὶ τῆς Ἑλλάδος πρὸς διευκόλυνσιν τῶν διαπραγματεύσεων» τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν διαχάραξιν τῶν νέων ὁρίων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Τουρκία καὶ ἡ Ἑλλάς δὲν ἠδυνήθησαν νὰ συμφωνήσωσι, μήτε ἐν Πρεβέζῃ μήτε ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ 1879, ἡ μεσολάβησις ἐπέζητήθη, καὶ ἐπραγματοποιήθη διὰ τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως (Ἰούνιος 1880). Συμμορφούμενοι πρὸς τὰς προθέσεις καὶ τὰς ῥητὰς παραγγελίας τῆς Συνόδου καὶ σκοποῦντες νὰ

διευκολύνωσι τὰς διαπραγματεύσεις μεταξύ τῶν δύο μερῶν, οἱ πληρεξούσιοι ὡς ἐκτελεσταὶ τῆς μεσολαβήσεως προέτειναν διαχάραξιν δυναμένην νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις εἰς τὴν ἐπανάληψιν τῶν συνδιαλέξεων καὶ νὰ ταῖς δώσῃ εὐχερέστερον ἀγαθὴν ἔκβασιν.

Ὡς πρὸς τὴν Ἑλλάδα μὲν, αὕτη ἀπεδέχθη τὴν γνώμην τῶν μεσολαβούντων καὶ ἐπιμύτως ἐπιζητεῖ τὰ σύνορα τὰ ὑποδειχθέντα ἐν τῇ τελικῇ πράξει τῆς Συνδιασκέψεως. Ἄλλ' ἡ Συνδιάσκεψις ἀπλῆν μόνον γνώμην ἐξέφερον, ἥτις, διὰ τὴν κατάστασιν πρᾶγμα, ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἐπίσης ἀποδεκτὴ παρὰ τοῦ ἄλλου μέρους, ἐλευθέρου καὶ τούτου ὄντος ἢ ν' ἀποδεχθῇ αὐτὴν ἢ νὰ τὴν ἀποκρούσῃ. Ἡ Υ. Πύλη δὲν συγκατετέθη εἰς τὸν προταθέντα συμβιβασμὸν, καὶ ἐπομένως ἡ εὐρωπαϊκὴ μεσολαβήσις ἔληξε μὴδὲν παραγαγοῦσα ἀποτέλεσμα. Ἡ Εὐρώπη εἶναι ἀπολελυμένη πάσης ὑποχρεώσεως ἀφ' οὗ ἔπραξε πᾶν ὅ,τι εἶχε ὑποσχεθῆ· οὐδεὶς δὲ δικαιούται ν' ἀποδώσῃ εἰς τὴν συμβουλὴν τὴν ὁποίαν αὕτη εἶχε στέρξει νὰ προσενέγκῃ χαρακτῆρα καὶ ἰσχὺν μὴ ἐγκείμενα εἰς ταύτην. Πᾶς ὅστις ἤθελεν ἀποπειραθῆ νὰ ἐξέλθῃ τῶν ὁρίων τούτων δὲν δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο εἰμὴ ἐπὶ ἰδίῳ κινδύνῳ, ἀφ' οὗ αἱ εὐρωπαϊκαὶ κυβερνήσεις οὐδέποτε ἠνόησαν ν' ἀπονεύμωσι καὶ ν' ἀναγνωρίσωσιν εἰς οἰονδήποτε δικαίωμα συνεπάγον δι' αὐτὰς τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ νὰ τὸ καταστήσωσι σεβαστόν.

Σήμερον ἡ Ὀθ. Πύλη ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπαναλάβῃ τὰς διαπραγματεύσεις ἐπὶ τῶν βάσεων τῶν τελευταίων τῆς Διακοινώσεων, τῶν τῆς 3 Ὀκτωβρίου, 14 καὶ 15 Δεκεμβρίου τ. ε. Ἄλλ' ἡ Ἑλλάς δὲν στέργει εἰς τοῦτο καὶ ἔχει ἀπόφασιν διὰ τῆς βίας ν' ἀσφαλίσῃ εἰς ἑαυτὴν, ἅμα δυνηθῆ, τὰς ἀμφοισθητουμένας χώρας.

Ἴδου ἡ τῶν πραγμάτων κατάστασις κατὰ τὴν παρούσαν στιγμὴν, εἶναι δὲ πασίγνωστον ὅτι ἡ Ἑλλάς ὀπλίζεται ἤδη ἐν πάσῃ σπουδῇ καὶ ὅτι ἡ Τουρκία παρασκευάζεται πρὸς ἄμυναν ἐφ' ὅλων τῶν σημείων ἔπου ἀπειλεῖται νὰ προσβληθῇ ἐντὸς χρόνου ὅστις δὲν δύναται, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, νὰ βραδύνη ἐπέκεινα τοῦ προσεχοῦς Ἀπριλίου.

Τούτου τεθέντος, ἰδοὺ καὶ ἡμᾶς τί θέλει προκύβει ἀναπορεύτως ἐκ τῆς ἐτοιμαζομένης συγκρούσεως, ἐὰν ἡ σύνεσις τῶν εὐρωπαϊκῶν κυβερνήσεων δὲν κατορθώσῃ νὰ τὴν προλάβῃ δι' ἀμέσου ἐπεμβάσεως.

Ἐν τῇ καταστάσει ἔπου εὐρίσκεται ἤδη ὅλον τὸ μέρος τοῦτο τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας μέχρι τῶν μεθωρίων τῆς Βοσνίας, καὶ ἀπὸ τῆς Δοβρουτσᾶς μέχρι τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Ἀλβανίας, τὸ πιθανὸν εἶναι ὅτι ἡ πάλιν δὲν

θέλει περιορισθῆ εἰς τὰ μεθόρια τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος. Μόλις πρὸ μικροῦ ὁ πόλεμος ἔπαυσεν εἰς τὰς χώρας ταύτας αἴτινες δὲν ἔσχον τὸν καιρὸν νὰ ἐγωνισθῶσιν κανονικῶς, ἀρῆκε δ' οὗτος ἐκεῖ στοιχεῖα ἀταξίας, ἅτινα βεβαίως θὰ ἐκτραγῶσι· θὰ ἦτο πολὺ ἐπικίνδυνος πλάνη ἂν ἐφαντάζετο τις ὅτι ἡ πυρὰ συνδυαζομένη ὑπὸ παθῶν ἀδυσωπῆτων ἢ ὑπὸ φιλοδοξιῶν ἀμέτρων δὲν θέλει διαδοθῆ εἰς ὅλην τὴν χερσονήσον τοῦ Αἴμου· ἅπαξ δὲ τοῦ πυρὸς μεταδοθέντος εἰς τὰς χώρας ταύτας, ἡ Εὐρώπη δὲν θέλει ἀνγκασθῆ ν' ἀποπειραθῆ κατ' ἀρχὰς νὰ ἀναστείλῃ τὴν ἀταξίαν, ἔπειτα δὲ δὲν θέλει παρασυρθῆ μοιραίως εἰς τὸ νὰ τὴν ὑποστῆ καὶ αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ; Ὅταν ἐκτραγῆ ὁ πόλεμος μ' ὅλας του τὰς κατερημώσεις καὶ τὰς παραφροσάς, δὲν θὰ ἐπεκταθῆ κατὰ μικρὸν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης; Ἀδύνατον νὰ τὸ προείπη τις θετικῶς, εἴμεθα πρόθυμοι νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν· ἀλλ' οὐδεὶς πάλιν δύναται νὰ ἐγγυηθῆ περὶ τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς εἰρήνης τῆς Εὐρώπης ἥτις θὰ ἦτον ἐκτεθειμένη τόσον ἐγγύθεν εἰς τὴν μεταδοτικότητα τοιοῦτου δεινοῦ.

Εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ οὐσιώδους τούτου θέματος ἐπικαλούμεθα τὰ φῶτα καὶ τὴν σένησιν ὄλων τῶν Κυβερνήσεων. Θὰ ἦτο ἤδη δυστύχημα ἂν ὁ πόλεμος ἐξερρήγνυτο μεταξύ Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος. Ἀλλὰ χωρὶς νὰ δύναται τις νὰ μᾶς κατηγορήσῃ ὡς ἐγωῖστὰς, φρονοῦμεν ἀδιστάκτως ὅτι θὰ ἦτο πολὺ μεγαλύτερον ἀκόμη δυστύχημα ἂν ἡ μάστιξ τοῦ πολέμου ἐξετείνετο εἰς τὴν Εὐρώπην ὁλόκληρον. Ἦθελε λάβει τότε τοιαύτην ἔντασιν ὁ πόλεμος ὥστε οἱ ἀντίκτυποι αὐτοῦ θὰ καθίσταντο ἐπαισθητοὶ εἰς ὅλους τοὺς πεπολιτισμένους λαοὺς καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν αὐτὴν ἀκόμη. Ἐπιθυμοῦμεν ν' ἀποστρέψωμεν τὰ ὄμματα ἀπὸ τὰς ἀληθῶς τρομακτικὰς ταύτας εἰκόνας· ἀλλὰ δὲν ἀποσοβεῖ τις τὸν κίνδυνον ἀποποιούμενος νὰ τὸν ἐνατενίσῃ· καὶ ἐπειδὴ τὸν βλέπομεν ἐναργῶς, ἴσως μάλιστα ἠδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι, ἐπειδὴ τὸν βλέπομεν καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν φρικαλεότητα, προσπαθοῦμεν νὰ τὸν καταδείξωμεν εἰς τοὺς ἄλλους. Ὁ κίνδυνος οὗτος ἀπειλεῖ καὶ ἡμᾶς μεθ' ὄλων τῶν ἄλλων· ἡ Τουρκία· καὶ ἡ Ἑλλάς θὰ ἦσαν κατ' ἀνάγκην τὰ πρῶτα θύματα, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς θὰ ἐπάσχομεν οἱ μὲν μετὰ τοὺς δὲ, ὑφιστάμενοι περιπετειᾶς διαφόρους μὲν ἕκαστος, ἀλλ' ὄχι ὀλιγώτερον φρικτὰς.

Μεταξὺ τῶν ἐχόντων γινῶσιν τῆς ἀληθοῦς τῶν πραγμάτων καταστάσεως, οὐδεὶς θέλει μᾶς μεμφθῆ ὡς ἐξογκοῦντας αὐτά. Βεβαίως ἡ εἰκὼν εἶναι ζοφερωτάτη, ἀλλὰ δὲν ἐπιτείνωμεν ἡμεῖς αὐθαίρετως τὴν μελανότητα τῶν χρωμάτων τῆς· οἱ δὲ φόβοι μας εἰσὶ τοσοῦτον εἰλικρινεῖς ὥστε ἀδυνατοῦμεν εἴτε νὰ τοὺς ὑποκρύψωμεν εἴτε νὰ τοὺς ἐλαττώσωμεν. Ἡ παγκόσμιος εἰρήνη διακυβεύεται, τὸ δὲ ἔπαθλον εἶναι

ἀντάξιον τοῦ κόπου τὸν ὁποῖον αἱ κυβερνήσεις θέλουσι καταβάλλει πρὸς διατήρησιν αὐτῆς, ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι θέλομεν εἰσακουσθῆ. Ἐὰν τὰ δύο κράτη τὰ ἐτοιμαζόμενα νὰ ἔλθωσιν εἰς χεῖρας ἐξετίμων ὀρθῶς τὰ συμφέροντά των, θὰ προέτρεχον αὐθορμήτως τῶν εὐμενῶν προθέσεων τῆς Εὐρώπης, ζητοῦσαι παρ' αὐτῆς ν' ἀναδεχθῆ τὴν συνδιαλλαγὴν. Γενομένων ἀμοιβαίων τινων παραχωρήσεων, ὁ συμβιβασμὸς τῶν πραγμάτων ὑπὸ αὐθεντείας τόσοσιν ὑψηλῆς δὲν εἶναι ἀνέφικτος, θὰ ἦτο δὲ εὐεργετικώτατος δι' ὅλους τοὺς λαοὺς. Ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Τουρκία θὰ εὕρισκον ἐν αὐτῷ ἐντιμῶν μέσῳ τοῦ νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ καταστάσεως δυσοικονομήτου, χρηματικῶς δὲ ὀλεθρίας· ἀμφότεραι δὲ δύνανται νὰ ἐμπιστευθῶσι πληρέστατα εἰς τὴν δικαιοσύνην τῶν εὐρωπαϊκῶν κυβερνήσεων αἵτινες τὸσάκις καὶ καθ' ὅλας τὰς περιστάσεις τοῖς ἀπέδειξαν τὸσαύτην συμπάθειαν καὶ μέριμναν.

Ἄλλὰ, τὸ λέγομεν μετὰ πεποιθήσεως ὅχι ὀλιγώτερον ἰσχυρᾶς, εἰς τὸ χρονικὸν σημεῖον ὅπου ἐφθάσαμεν, ἐγκεκλεισμένοι ἐντὸς διαστήματος τόσοσιν στενοῦ, μήτε στιγμῆν δὲν δυνάμεθα νὰ χάσωμεν· ἡ δὲ Εὐρώπη ἐν τῇ προβλεπτικότητι αὐτῆς ἥτις πρέπει νὰ ἐξασκηθῆ ἐντὸς τόσοσιν συντόμου προθεσμίας θὰ ἐμερίμνα περὶ ἑαυτῆς ἐργαζομένη διὰ τοὺς δύο λαοὺς οἵτινες ἐτοιμάζονται νὰ πολεμήσωσιν. Ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς πρόληψιν τῆς κρίσεως ἥτις προβαίνει καὶ ἥτις ἐπὶ τέλους θὰ βαρύνῃ πρὸ πάντων αὐτὴν κατὰ λόγον τοῦ πλούτου της καὶ τοῦ πολιτισμοῦ της. Ἐὰν ποτε ἡ ἀρχαία καὶ πανηγυρικὴ φράσις τῶν Ῥωμαίων Caveant consules, ἐφάνη ἐφαρμόσιμος εἰς τὰ τῶν νεωτέρων ἔθνων πράγματα, ἡ ἐφαρμογὴ της ἐξόχως ἀρμόζει εἰς τὰς φοβερὰς περιστάσεις αἵτινες μᾶς ἀπειλοῦσι. Τὴν περὶ ἐπαγρυπνήσεως ταύτην πρόσκλησιν, λαμβάνομεν τὸ θάρρος ν' ἀπευθύνωμεν μετὰ ζέσεως εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς κυβερνήσεις. Ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἡμεῖς εὐχόμεθα διαπύρως νὰ ἦναι ψευδεῖς αἱ προβλέψεις ἡμῶν. Ἄλλ' ἐν πάσῃ εὐσυνειδησίᾳ καὶ μετὰ σκέψιν ὀριμωτάτην εὕρισκομεν ὅτι αὐταὶ εἶναι ἀκριβεστάται δυστυχῶς. Πάντα τὰ περὶ ἡμᾶς τὰς ἐπικυροῦσι, καὶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὰ τῆς ἀνησυχίας αἴτια ἐξακολουθοῦν νὰ ἐπαυξάνωσι, οὐδεμία δὲ περίστασις ἐπέργεται πρὸς κατεύνασιν αὐτῶν, ἐκτὸς ταύτης μόνης τῆς ἰδέας ὅτι δυσκολευόμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὀριστικῶς ὅτι ἡ Ἑλλάς, μεθ' ὅσα ἡ Εὐρώπη ἔπραξεν ὑπὲρ αὐτῆς ἀπὸ ἡμίσεως αἰῶνος, ἀπέναντι ὅλων ὅσα εἶναι διατεθειμένη νὰ πράξῃ καὶ πάλιν, θέλει παραγνωρίσει τόσα εὐεργετήματα καὶ ῥιφθῆ ἀναιτίως, συγκαταρρίπτουσα μεθ' ἑαυτῆς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, εἰς τὰς συμφορὰς ὅσας προλέγομεν, μηδὲ κατ' ἐλάχιστον ἐλπίζοντες ν' ἀπατώμεθα.

Συνημμένον ὑπὸ στοιχ. Β.

Ἰδιαιτέρα ἐπιστολή τοῦ Κ. Βράιλα πρὸς τὸν Κ. Barthelemy de St Hillaire.

Paris, le 15/27 Décembre 1880.

Mon cher Ministre.

Se suis très-touché et très-reconnaissant de la communication confidentielle que vous avez bien voulu me faire hier soir. J'ai médité le document que vous m'avez transmis et il y a deux points sur lesquels je suis parfaitement d'accord avec vous: la gravité du danger et la nécessité d'agir d'une manière prompte et efficace pour le conjurer.

Je me permettrai même d'ajouter que c'est à la gravité du danger qu'il faut proportionner l'efficacité de l'action.

J'ai besoin de toute votre indulgence pour vous soumettre sur l'efficacité de cette action quelques considérations tout à fait personnelles.

Je ne sais pas où a germé l'idée d'un arbitrage, si elle a été acceptée par toutes les Puissances et à quelles conditions. Je sais encore moins si la Turquie y a consenti, et même si elle lui a été communiquée officiellement. Mais, puisque cette idée est entrée pour ainsi dire dans le domaine de la discussion publique, j'ose vous demander la permission d'en parler avec une entière franchise.

L'arbitrage suppose un point litigieux, et dans notre cas il y a au contraire, chose jugée.

J'ai vu naître le protocole de Berlin et j'ai un peu contribué à sa naissance.

Ce protocole, dans la pensée de ceux qui l'ont signé, n'a été que l'accomplissement d'une promesse solennelle, la réparation d'une ancienne injustice et une garantie de paix pour l'Orient et pour l'Europe.

Quelque distinction qu'on puisse faire entre un protocole et un traité, on ne saurait jamais considérer le protocole de Berlin comme un simple vœu, une opinion théorique, ou une consultation diplomatique.

Lord Beaconsfield et le Marquis de Salisbury, qui n'étaient pas à coup sûr parmi les plénipotentiaires les plus bienveillants pour la Grèce, ont toujours ca-

racterisé cet instrument comme une décision de l'Europe, et ils en ont parlé comme d'un fait diplomatiquement accompli, ainsi que Sir Charles Dilke l'a prouvé dans son dernier discours. En effet, le protocole est une partie essentielle de cet ensemble de stipulations qui forment le traité de Berlin dont il est inséparable. Il ne m'est pas permis de rechercher les raisons pour lesquelles on n'a pas donné au protocole la forme d'un article de traité, mais c'est au traité qu'on l'a rattaché par l'art: 24 qui stipule la médiation.

La Conférence de Berlin a rendu encore plus visible le caractère du protocole, puisqu'elle a donné à son acte final la forme d'une *décision à notifier* aux parties intéressées. Cette décision se fonde sur l'avis des hommes les plus compétents en pareille matière, et qui ont longuement et mûrement étudié la question dans tous ses éléments et sous tous ses rapports.

L'Europe peut-elle se déjuger, et, après s'être prononcée en Congrès et en Conférence, pourrait-elle, dans sa justice, trouver injustes ses propres décisions? mais il y a plus; dans un arbitrage à six il peut y avoir partage; qui serait le surarbitre consenti par les parties intéressées et par les arbitres? et dans le cas d'un jugement favorable à la Grèce, ou conforme à la décision de la Conférence, croit-on que la Turquie s'y soumettra de bonne grâce, et qu'il ne sera pas nécessaire d'employer des moyens plus coercitifs que ceux qui l'ont enfin forcée d'abandonner Dulcigno? L'Europe a tant fait pour la Turquie, elle a sacrifié tant de vies et tant de millions pour la sauver, elle lui a prodigué tant de fois son appui, qu'elle pourrait bien exiger d'elle un sacrifice nécessaire à sa propre existence. Une action commune est nécessaire, mais pour qu'elle soit efficace il faut qu'elle soit sérieuse, et c'est là, me dira-t-on, la grande difficulté.

Je crois très-respectueusement que la difficulté n'est pas aussi grande qu'elle paraît. L'Angleterre ne demande pas mieux que de marcher d'accord avec la France.

La Russie et l'Italie, si je suis bien informé, sont très-favorablement disposées. L'Allemagne et l'Autriche voudraient-elles, pourraient-elles s'isoler? Je ne le crois pas. En tout cas, l'accord des quatre serait la majorité qu'on espère obtenir pour l'arbitrage. Quant à la manière d'agir envers la Turquie, on n'a vraiment que l'embaras du choix.

La Turquie a admis le principe de la rectification, puisqu'elle a consenti à

négocier deux fois avec nous et elle a proposé une ligne. Elle a reconnu aussi l'autorité de la Conférence puisqu'elle lui a soumis des propositions. Elle renouvelle aujourd'hui ces propositions par ses dernières notes. Mais toutes ces propositions ont été, à plusieurs reprises, déclarées inacceptables par toutes les Puissances. Lui serait-il permis de se jouer indéfiniment des décisions de l'Europe ? Il suffit de jeter les yeux sur une Carte pour se convaincre que la frontière proposée par la Turquie est dérisoire et présente plus d'inconvénients que la frontière actuelle. Toutes les lignes possibles ont été débattues et plusieurs fois examinées par des hommes spéciaux et très-compétents, et celle à laquelle on s'est arrêté en dernier lieu est précisément une moyenne entre la ligne proposée par les Turcs et celle que nous avons soutenue ; descendre plus bas au sud du Kalamas et du Pénéus c'est impossible. Ce n'est pas une simple question de plus ou de moins que l'Europe a voulu résoudre, mais une question d'un ordre beaucoup plus élevé. Par le protocole on a voulu poser une limite à des aspirations qu'on trouvait légitimes de la part de la Grèce, et à des sacrifices qu'on trouvait nécessaires dans l'intérêt même de la Turquie. C'est ce qui ressort du texte même des discours de M. Waddington, du Comte Corti etc. etc. On a voulu aussi tarir la source de ces difficultés qui rendaient les rapports des deux États si dangereux pour la paix de l'Orient, et résoudre au moins l'une des nombreuses questions qui dans leur ensemble constituent la grande question Orientale. On a reconnu que pour la Grèce il y a des revendications légitimes qu'elle doit cependant limiter, et pour la Turquie, des restitutions nécessaires qu'elle ne peut pas éviter. On a pris en considération la continuité du territoire et l'homogénéité de la population, la sécurité réciproque des deux États, en un mot, tous les principes qu'on doit appliquer en pareille matière sous peine de faire une œuvre éphémère et de créer des difficultés pour l'avenir. La Grèce avait revendiqué ces territoires et d'autres encore par les armes et par des sacrifices qui lui ont laissé des plaies encore saignantes. Elle aurait pu renouveler la lutte pendant la dernière guerre au grand détriment de la Turquie, elle ne l'a pas fait pour se conformer à la volonté de l'Europe qui lui a promis de faire droit à ses réclamations. C'est à ce titre qu'elle a été admise au Congrès de Berlin et qu'on a bien voulu l'entendre même pendant la Conférence. Comment peut-elle ne pas considérer la décision de la Conférence, comme un titre irrévocable, un engage-

ment d'honneur, qui à ses yeux vaut plus qu'une stipulation ? C'est ainsi qu'on a créé à la Grèce une situation très grave et dont elle n'est pas responsable. Elle ne désire d'aucune manière ajouter aux embarras de l'Europe de plus graves complications et ce n'est pas de gaité de cœur qu'elle entreprendrait un conflit qui ne serait pas une guerre entre deux armées, mais une conflagration de tout l'Orient, qui pourrait avoir les conséquences les plus effrayantes, et dont on a bien raison de s'alarmer. Mais elle a des devoirs envers ces populations qui lui ont toujours appartenu par l'identité de la race, de la langue, de la religion, de la vie historique, par les malheurs communs, et par les luttes de la délivrance. Sait-on quelle est à présent leur condition. La vie, la propriété, l'honneur, n'ont pas l'ombre d'une garantie ; mais ils restent tranquilles parcequ'ils savent que leur émancipation est voulue par l'Europe et qu'ils ne seront jamais abandonnés par leurs frères libres.

En effet, il n'y a pas un seul homme politique en Grèce qui oserait conseiller cet abandon. Ce qui se passe en Grèce n'est pas la manœuvre d'un parti, ce n'est pas un mouvement d'ambition ou de convoitise, c'est un mouvement sincèrement et profondément national. Un cœur français est fait pour comprendre ce mouvement. Que serait-ce, si le Gouvernement Hellénique infirmait par son fait un titre qui émane de la volonté éclairée et réfléchie de l'Europe ? Je ne parle pas au nom de mon Gouvernement. Je profite de la communication confidentielle dont vous avez bien voulu m'honorer, mon cher Ministre, et dont je vous serai éternellement reconnaissant, pour vous parler à cœur ouvert, par ce que je sais que vous aimez mon pays, que vous lui appartenez par toute une vie consacrée à des travaux admirables qui ont ajouté à sa gloire, et que depuis trente ans vous m'avez témoigné une amitié qui est pour moi le plus grand honneur de ma vie. C'est à tous ces titres que je vous demande pardon de cette longue lettre, que j'ai écrite à la hâte et qui a besoin de toute votre indulgence. Je serais heureux si cette question si vitale pour mon pays, et qui m'a coûté jusqu'à présent tant de travail et tant d'anxiété, recevait des mains de mon illustre ami une solution satisfaisante.

Agréer etc.

BRAÏLAS.

Μετὰφρασις.

Ἐν Παρισίοις, τὴν 15/27 Δεκεμβρίου 1881.

Φίλτατε Ὑπουργέ.

Συνεκινήθητε μεγάλως καὶ σὰς εἶμαι λίαν εὐγνώμων ἐπὶ τῇ ἐμπιστευτικῇ ἀνακοινώσει, ἣν εὐηρεστήθητε νὰ μοὶ κάμητε χθὲς τὸ ἑσπέρας. Ἐμελέτησα τὸ ἔγγραφο, ὅπερ μοὶ διεβιβάσατε καὶ συμφωνῶ πληρέστατα μεθ' ὑμῶν ἐπὶ δύο ἀντικειμένων· ἐπὶ τῆς σοβαρότητος τοῦ κινδύνου καὶ τῆς ἀνάγκης ταχείας καὶ ἀποτελεσματικῆς ἐνεργείας, πρὸς ἀποτροπὴν αὐτοῦ. Ἐπιτρέψατέ μοι δὲ νὰ προσθέσω ὅτι δέον ὅπως ἡ ἐνέργεια αὕτη ᾖ ἀνάλογος πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου.

Ἔχω ἀνάγκην ἀπάσης τῆς ὑμετέρας ἐπεικειάς, ὅπως σὰς ὑποβάλω σκέψεις τινὰς ὄλως προσωπικὰς περὶ τῆς μᾶλλον τελεσφόρου ἐνεργείας. Ἄγνοῶ ποῦ ἀνεφύη ἡ ἰδέα τῆς διαιτησίας, ἀν ἐγένετο ἀποδεκτὴ παρ' ἀπασῶν τῶν Δυνάμεων καὶ ὑπὸ τίνων ὄρους. Ἐπι ὀλιγώτερον γινώσκω ἂν ἡ Τουρκία συνήνεσεν καὶ ἂν ἀκόμη τῇ ἀνεκοινώθη ἡ ἰδέα αὕτη ἐπισήμως. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ ἰδέα αὕτη εἰσηλθεν οὕτως εἰπεῖν εἰς τὸ στάδιον τῆς δημοσίας συζητήσεως, τολμῶ νὰ σὰς ζητήσω τὴν ἄδειαν ὅπως διαπραγματευθῶ τὸ ζήτημα μετὰ πλήρους παρρησίας.

Ἡ διαιτησία ὑποθέτει ἀντικείμενον ἐπίδικον, καὶ, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ περιπτώσει ὑπάρχει ἀπ' ἐναντίας δεδικασμένον (chose jugée).

Παρέστην εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Πρωτοκόλλου τοῦ Βερολίνου καὶ σενετέλεσα ὀλίγον εἰς αὐτήν.

Τὸ Πρωτόκολλον ἐν τῇ διανοίᾳ τῶν ὑπογραψάντων αὐτὸ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν εἰμὴ ἡ ἐκπλήρωσις πανδήμου ὑποσχέσεως, ἡ ἀνόρθωσις ἀρχαίας ἀδικίας καὶ ἐγγύησις εἰρήνης διὰ τε τὴν Ἀνατολήν καὶ τὴν Εὐρώπην.

Οἰανδῆποτε διάκρισιν καὶ ἂν ποιήσῃται τις μεταξὺ Πρωτοκόλλου καὶ Συνθήκης, τὸ Πρωτόκολλον τοῦ Βερολίνου δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπλῆ εὐχή, ὡς θεωρητικὴ γνώμη ἢ γνωμοδότησις (consultation).

Ὁ Λόρδος Beaconsfield καὶ ὁ Μαρκίων Salisbury, οἵτινες δὲν ἦσαν βεβαίως ἐκ τῶν εὐμενεστέρων πρὸς τὴν Ἑλλάδα πληρέζουσίων, ἐχαρακτήρισαν ἀείποτε τὸ Πρωτόκολλον ὡς ἀπόφασιν τῆς Εὐρώπης καὶ ὠμίλησαν περὶ αὐτοῦ ὡς περὶ γεγονότος διπλωματικῶς συντελεσθέντος, καθ' ἃ τὸ ἀπέδειξεν ὁ Sir Charles Dilke ἐν τῷ τελευταίῳ λόγῳ του. Πράγματι, τὸ Πρωτόκολλον εἶναι μέρος οὐσιῶδες καὶ

ἀναπόσπαστον τοῦ συνόλου ἐκείνου τῶν διατάξεων, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν Συνθήκην τοῦ Βερολίνου.

Δὲν μοι ἐπιτρέπεται νὰ ἐρευνήσω τοὺς λόγους, ὧν ἕνεκα δὲν ἐδόθη εἰς τὸ Πρωτοκόλλον τύπος ἄρθρου Συνθήκης, ἀλλὰ βεβαίως συνεδέθη μετὰ τῆς Συνθήκης διὰ τοῦ 24 ἄρθρου τοῦ ὀρίζοντος τὴν μεσολάθεισιν.

Ἡ Συνδιάσκεψις τοῦ Βερολίνου κατέστησεν ἔτι καταφανεστέρον τὸν χαρακτήρα τοῦ Πρωτοκόλλου, περιάψασα εἰς τὴν τελικὴν αὐτῆς πρᾶξιν τύπον ἀποφάσεως ἀνακοινωθησομένης εἰς τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη. Ἡ ἀπόφασις αὕτη στηρίζεται ἐπὶ τῆς γνώμης τῆς ἐξενεχθείσης παρὰ τῶν ἀρμοδιωτέρων ἐπὶ τοῦ προκειμένου προσώπων μετὰ ἔκτενῆ καὶ ὄριμον βᾶσανον τοῦ ζητήματος, καθ' ἅπαντα αὐτοῦ τὰ στοιχεῖα καὶ ἀπάσας αὐτοῦ τὰς σχέσεις.

Δύναται ἄρα γε ἡ Εὐρώπη νὰ ἀναδικάσῃ τὸ ἤδη δεδικασμένον, καὶ ἀφ' οὗ ἀπεφάνθη ἐν Συνεδρίῳ καὶ ἐν Συνδιασκέψει δύναται ἐν τῇ εὐθυδικίᾳ τῆς, νὰ θεωρήσῃ ἀδίκους τὰς ἰδίαις τῆς ἀποφάσεις; Πρὸς τούτοις ἐν ἕξαμελεὶ διαιτησίᾳ ἐνδέχεται νὰ ἐπέλθῃ διχοψηφία. Τίς ἔσται ὁ ἐπιδιαιτητής, ὁ ἐκλεχθεὶς ἀπὸ κοινοῦ παρὰ τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ τῶν διαιτητῶν. Ἐν περιπτώσει δὲ ἀποφάσεως εὐνοϊκῆς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἢ συμφώνου πρὸς τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνδιασκέψεως, νομίζουσιν ἄρα γε ὅτι ἡ Τουρκία θέλει ὑποκύψει ἐκουσίως καὶ ὅτι δὲν θέλει παραστῆ ἀνάγκη χρήσεως μέτρων ἐκβιαστικῶν καὶ ἐντονωτέρων ἐκείνων, δι' ὧν ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλίπη τὸ Dulcigno;

Ἡ Εὐρώπη τοσαῦτα ἔπραξεν ὑπὲρ τῆς Τουρκίας, τοσαύτας ὑπάρξεις καὶ τοσαῦτα ἑκατομμύρια ἐθυσίασεν ὅπως τὴν σώσῃ, τοσάκις τῇ ἐπέδαψίλευσε τὴν υποστήριξίν τῆς, ὥστε δικαιῶται νὰ ἀπαιτήσῃ παρ' αὐτῆς θυσίαν ἀναγκαιοῦσαν διὰ τὴν ἰδίαν τῆς ὑπαρξίν. Κοινὴ ἐνέργεια εἶναι ἀναγκαία, ἀλλ' ὅπως ἢ ἀποτελεσματικὴ, δέον νὰ ἦ σπουδαία καὶ ἐνταῦθα, θέλουσι μᾶς εἶπει, κεῖται ἡ μεγάλη δυσχέρεια.

Νομίζω εὐσεβᾶστως ὅτι ἡ δυσχέρεια δὲν εἶναι τόσῳ μεγάλη ὅση φαίνεται. Ἡ Ἀγγλία ἐπιθυμεῖ νὰ συμβαδίσῃ μετὰ τῆς Γαλλίας.

Ἄν δὲ αἱ πληροφορίαι μου εἰσὶν ἀκριβεῖς, ἡ Ῥωσσία καὶ ἡ Ἰταλία τυγχάνουσι λίαν εὐνοϊκῶς διατεθειμέναι· ἡ Γερμανία καὶ ἡ Αὐστρία θέλουσι ἄρα γε θελήσει ἢ δυνήθη νὰ μονωθῶσι; Δὲν τὸ πιστεύω. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡ συμφωνία τῶν τεσσάρων Δυνάμεων, ἥθελεν εἶσθαι ἡ πλειονοψηφία ἢ ἐλπίζουσι νὰ ἐπιτύχωσι διὰ τῆς διαιτησίας. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν πρὸς τὴν Τουρκίαν τρόπον τῆς ἐνεργείας, ἡ ἐκλογὴ τῶν μέσων εἰς οὐδεμίαν θέλει φέρει ἀμηχανίαν.

Ἡ Τουρκία παρεδέχθη τὴν ἀρχὴν τῆς διαφύθμισεως, δις συναινέσασα νὰ διαπραγματευθῆ μεθ' ἡμῶν καὶ προτείνασα γραμμὴν. Ἀνεγνώρισεν ἐπίσης τὸ κῦρος τῆς Συνδιασκέψεως, καθότι τῇ ὑπέβαλε προτάσεις. Ἐπαναλαμβάνει ἤδη τὰς προτάσεις ταύτας διὰ τῶν τελευταίων τῆς διακοινώσεων. Ἄλλ' ἅπασαι αὗται αἱ προτάσεις ἀνεκηρύχθησαν ἐπανειλημμένως ἀπαράδεκτοι παρὰ τῶν Δυνάμεων. Θὰ τῇ ἐπιτραπῆ ἄρα γε νὰ ἐμπαίξῃ ἐπ' ἀόριστον τὰς ἀποφάσεις τῶν Δυνάμεων; Ἀρκεῖ νὰ ρίψῃ τις ἐν βλέμμα ἐφ' ἐνὸς χάρτου, ὅπως πεισθῆ ὅτι ἡ παρὰ τῆς Τουρκίας προταθεῖσα ὁροθεσία εἶναι γελοία καὶ παρέχει πλείονα ἄτοπα τῆς ἐνεστῶσης ὁροθετικῆς γραμμῆς.

Ἄπασαι αἱ διάφοροι γραμμαὶ συνέζητήθησαν καὶ πολλάκις ἐβασανίσθησαν παρ' ἀνδρῶν εἰδικῶν καὶ ἀρμοδίων καὶ ἡ ἐν τέλει ἐγκριθεῖσα γραμμὴ ἀποτελεῖ ἀκριβῶς μέσον ὅρον μεταξὺ τῆς παρὰ τῆς Τουρκίας προταθείσης καὶ τῆς παρ' ἡμῶν ὑποστηρικθείσης. Εἶναι ἀδύνατον νὰ καταβῆ ἡ γραμμὴ κατωτέρω πρὸς νότον τοῦ Καλαμαῖ καὶ Πηνειοῦ. Ἄλλως τε, ἡ Εὐρώπη δὲν ἠθέλησε βεβαίως νὰ λύσῃ ἀπλοῦν ζήτημα ἀφορῶν εἰς μείζονα ἢ ἐλάσσονα ἐδαφικὴν ἔκτασιν, ἀλλὰ ζήτημα ὑψηλοτέρας περιωπῆς. Διὰ τοῦ Πρωτοκόλλου διενοήθη νὰ θέσῃ ὅριον ἀφ' ἐνὸς εἰς τὰς τῆς Ἑλλάδος ἐπιθυμίας, ἃς ἐθεώρει νομίμους, καὶ ἀφ' ἐτέρου, εἰς τὰς θυσίας, ἃς ἔκρινεν ἀναγκασίας ἐν αὐτῷ τῷ συμφέροντι τῆς Τουρκίας. Τοῦτο ἐξάγεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ κειμένου τοῦ λόγου τοῦ K. Waddington, τοῦ Κόμητος Corti κτλ. Ἡ Εὐρώπη ἠθέλησε συγχρόνως νὰ στειρεύσῃ τὴν πηγὴν τῶν δυσχερειῶν, αἵτινες καθίστων τὰς σχέσεις τῶν δύο κρατῶν ἐπικινδύνους διὰ τὴν εἰρήνην τῆς Ἀνατολῆς καὶ νὰ λύσῃ τοῦλάχιστον ἐν τῶν πολυαριθμῶν ζητημάτων, ὧν τὸ σύνολον ἀποτελεῖ τὸ μέγα Ἀνατολικὸν ζήτημα. Ἀνεγνώρισεν ὅτι διὰ τὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουσι νόμιμοι διεκδικήσεις, τὰς ὁποίας ὀφείλει οὐδὲν ἤττον νὰ περιορίσῃ, καὶ διὰ τὴν Τουρκίαν ἀναγκαῖαι ἀποδόσεις χωρῶν, ἃς δὲν δύναται νὰ ἀποφύγῃ.

Ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ἡ συνέχεια τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ ὁμογενὲς τοῦ πληθυσμοῦ, ἡ ἀμοιβαία τῶν δύο κρατῶν ἀσφάλεια, καὶ ἐν συνόλῳ ἅπασαι αἱ ἀρχαὶ αἱ ἐν παρομοίᾳ ἐφαρμοζόμεναι περιπτώσει, ὅπως τὸ ἔργον μὴ καταστῆ ἐφήμερον καὶ δημιουργήσῃ δυσχερείας ἐν τῷ μέλλοντι. Ἡ Ἑλλάς διεξεδίκησε τὰς χώρας ταύτας διὰ τῶν ὅπλων καὶ διὰ θυσιῶν, αἵτινες τῇ ἀφῆκαν πληγὰς εἰσέτι αἰμοσταγεῖς. Ἡδύνατο νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν ἀγῶνα κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον πρὸς μεγάλην τῆς Τουρκίας ζημίαν. Δὲν τὸ ἔπραξεν, ὅπως συμμορφωθῆ πρὸς τὴν θέλησιν τῆς Εὐρώπης, ἣτις τῇ ὑπεσχέθη νὰ ἰκανοποιήσῃ τὰ ἀπαιτήσεις τῆς. Ὑπὸ τὸν τίτλον

τούτον ἡ Ἑλλάς ἐγένετο ἀποδεκτὴ ἐν τῷ Συνεδρίῳ τοῦ Βερολίνου καὶ ἔτυχεν ἀκροάσεως κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Συνδιασκέψεως. Πῶς δύναται νὰ μὴ θεωρήσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνδιασκέψεως ὡς τίτλον ἀμετάκλητον, ὡς ὑποχρέωσιν τιμῆς, ἔχουσιν εἰς τὰ ὄμματα τῆς μείζονα ἀξίαν ὅρου Συνθήκης; Ἐδημιουργήθη οὕτω διὰ τὴν Ἑλλάδα κατάστασις λίαν σοβαρὰ, ἣς δὲν φέρει τὴν εὐθύνην. Οὐδὲν ἔπιθυμῶ νὰ αὐξήσῃ τὰς δυσχερείας τῆς Εὐρώπης διὰ σοβαρωτέρων περιπλοκῶν καὶ δὲν θέλει βεβαίως ἀναλάβει μετ' ἀδιαφορίας ἀγῶνα ὅστις δὲν θέλει εἶσθαι πόλεμος μετὰ δύο στρατῶν, ἀλλὰ ἀνάφλεξις ἀπάσης τῆς Ἀνατολῆς δυνάμεν νὰ ἐπιφέρῃ τὰς τρομερωτέρας συνεπείας, καὶ κινουσα δικαίως τὸν φόβον. Ἄλλ' ἡ Ἑλλάς ἔχει καθήκοντα πρὸς τοὺς ἐν λόγῳ πληθυσμοὺς, μεθ' ὧν συνδέεται διὰ τῆς ταυτότητος τῶν φυλῶν, τῆς γλώσσης, τῆς θρησκείας καὶ τοῦ ἱστορικοῦ βίου, διὰ τῶν κοινῶν δυστυχιῶν καὶ διὰ τῶν ἀγῶνων τῆς ἀπελευθερώσεως. Εἶναι ἄρα γε γνωστὴ ἡ ἐνεστῶσα κατάστασις των; Οὐδὲ σκιά ἀσφαλείας ὑπάρχει διὰ τὴν ζωὴν, ἰδιοκτησίαν καὶ τιμὴν των. Καὶ ὅμως μένουσιν ἥσυχαι, ἐπειδὴ γινώσκουν ὅτι ἡ Εὐρώπη θέλει τὴν χειραφέτησίν των, καὶ ὅτι οὐδέποτε θέλουν ἐγκαταλειφθῆ παρὰ τῶν ἐλευθέρων ἀδελφῶν των.

Πραγματικῶς οὐδεὶς ὑπάρχει ἐν Ἑλλάδι πολιτικὸς ἀνὴρ ὅστις ἤθελε τολμήσει νὰ συμβουλεύσῃ τοιαύτην ἐγκατάλειψιν. Οὐδὲν ἀποδοτέον τὰ ἐν Ἑλλάδι συμβαίνοντα εἰς μηχανορραφίαν ἐνὸς κόμματος, ἢ εἰς κίνημα φιλοδοξίας ἢ φιλοκτημοσύνης, ἀλλ' εἰς εἰλικρινῆ καὶ σπουδαίαν ἐθνικὴν κίνησιν. Γαλλικὴ καρδιά εἶναι ἱκανὴ νὰ κατανοήσῃ τὴν κίνησιν ταύτην. Τί ἤθελε γίνεαι ἂν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐξ ἑαυτῆς ἠκύρου τίτλον προελθόντα ἐκ τῆς πεφωτισμένης καὶ λελογισμένης θελήσεως τῆς Εὐρώπης; Δὲν ὁμιλῶ ἐν ὀνόματι τῆς Κυβερνήσεώς μου. Ὁφελουμαι τῆς ἐμπιστευτικῆς ἀνακοινώσεως ἣν ἐποιήσατέ μοι, φίλτατε ὑπουργέ, καὶ ἐφ' ἣ ἔσομαι ἡμῖν αἰδίως εὐγνώμων ὅπως σᾶς ὁμιλήσω ἀπροκαλύπτως, καθότι γινώσκω ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πατρίδα μου, ὅτι ἀνήκετε εἰς αὐτὴν διὰ βίου ὀλοκλήρου ὃν ἀφιερῶσατε εἰς ἔργα ἀξιοθαύμαστα, ἅτινα ἠύξησαν τὴν δόξαν τῆς, καὶ διότι ἀπὸ τριάκοντα ἤδη ἐτῶν μοὶ ἐπεδείξατε φιλίαν, ἣτις δι' ἐμὲ ἀποτελεῖ τὴν μεγαλειτέραν τιμὴν τοῦ βίου μου.

Δυνάμει τῶν τίτλων τούτων ἐξαιτοῦμαι συγγνώμην διὰ τὴν μακρὰν ταύτην ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν κατεσπευσμένως ἔγραψα καὶ ἣτις γρήζει ἀπάσης τῆς ἐπιεικειᾶς Σας. Ἔσομαι δὲ εὐτυχῆς ἂν τὸ ζωτικὸν τοῦτο διὰ τὸν τόπον μου ζήτημα,

τὸ ὁποῖον μὲ ἐνέβαλε μέχρι τοῦδε εἰς ποσαύτην ἐργασίαν καὶ τηλικαύτην ἀγωνίαν
τύχη εὐαρέστου λύσεως διὰ τῶν χειρῶν τοῦ περικλεοῦς φίλου μου.

Δέξασθε κ.τ.λ.

Π. ΒΡΑΪΛΛΑΣ.

Συνημμένον ὑπὸ στοιχ. Γ.

Mr Barthélemy Saint Hilaire, Ministre des Affaires Etrangères
au Comte de Moüy Ministre de la République Française
à Athènes.

Paris, le 28 Décembre 1880 (n. s.)

M^r. le Comte, Depuis la guerre glorieuse de l'Indépendance, voilà soixante ans, jusqu'au Congrès de Berlin en 1878 et jusqu'à la Conférence du mois de Juin dernier, la France n'a pas cessé de prodiguer à la Grèce les témoignages de l'intérêt le plus sincère et de la sympathie la plus efficace. Ses conseils ne peuvent être suspects; même quand ils risquent de déplaire ils sont toujours d'une indiscutable loyauté, et notre devoir de donner des conseils amicaux, dussent-ils n'être pas suivis, est d'autant plus étroit qu'ils peuvent être plus utiles et que les circonstances où nous les offrons sont plus graves.

En ce moment le Gouvernement Hellénique n'interprète pas bien le principe sur lequel il prétend appuyer ses revendications à main armée, et il confère, soit à l'article XXIV du Traité de Berlin, soit aux décisions de la conférence du mois de Juin 1880 une valeur et une portée qu'ils n'ont pas. Dans ces deux assemblées, les Puissances n'ont voulu être et n'ont été que médiatrices; leur intention a été de faciliter les négociations entre les parties intéressées; elles ne voulaient point aller et ne sont point allées au delà. Elles n'ont pas prononcé une sentence exécutoire, comme le G^l Grec le pense, et il n'a pas le droit de prendre par la force ce qui ne lui a pas été concédé par le légitime propriétaire. L'Europe ne pouvait pas disposer de la Crète, de l'Épire et la Thessalie, qu'elle ne possède pas; mais elle a simplement conseillé à la Grèce et à la Turquie de s'entendre sur une délimitation des frontières nouvelles, qu'elle s'est bornée à

indiquer comme la plus pratique, sans avoir à la transférer en toute propriété à l'une des parties en l'arrachant à l'autre.

Comme, dans la question actuelle, ce point est de la dernière importance, nous y insisterons en tâchant de le mettre ici dans toute sa clarté.

D'abord, il faut bien savoir ce qu'est la médiation proprement dite et l'on comprendra mieux alors l'œuvre de la Conférence de Berlin. La plus haute autorité dans les questions de cet ordre, Vattel, dit expressément.

« La médiation, dans laquelle un ami commun interpose ses bons offices, se trouve souvent efficace pour engager les parties contendantes à se rapprocher, à s'entendre ou à transiger de leurs droits. Le médiateur doit garder une exacte impartialité . . . Il est conciliateur et non pas juge ; sa vocation est de procurer la paix. . . . Le médiateur n'est pas garant du Traité qu'il a ménagé s'il n'en a pas pris expressément la garantie. » (Vattel, Droit des Gens, Tome II p. 304 § 328 seconde édition).

C'est là exactement ce qu'a fait la Conférence de Berlin, et elle ne pouvait pas faire davantage en sa qualité de médiatrice. Elle a essayé de concilier les parties en consentant à leur indiquer de quelle façon elles pourraient s'entendre ; son mandat s'est renfermé dans ces limites ; et d'aucune manière, elle n'a garanti le Traité qu'elle proposait.

Nous reconnaissons que, dès les premiers moments où la décision de la Conférence a été connue, le G^t Hellénique a interprété les choses tout autrement et que, depuis lors, il a persévéré dans l'interprétation erronée qu'il leur donnait. Au mois de Juillet dernier, quelques jours à peine après la clôture de la Conférence, il a appelé les réserves de son armée, comme pour se mettre immédiatement « manu militari, » en possession des territoires qui lui auraient été définitivement acquis. Les Puissances justement inquiètes de cette résolution, se sont empressées de calmer, autant qu'elles l'ont pu, ce mouvement que rien ne justifiait, et le G^t Grec a consenti à ralentir ses préparatifs, sinon à les arrêter comme il l'aurait dû. Mais depuis que l'affaire de Dulcigno a été terminée, la Grèce a repris ses armements avec un redoublement d'activité et sur la plus vaste échelle, puisqu'on parle de porter les troupes jusqu'au chiffre énorme de 80,000 hommes. Le but hautement proclamé de ces armements est une guerre à la Turquie si elle s'oppose, ainsi que tout le fait présager, à l'occupation des territoires en litige.

La Grèce doit donc se l'avouer, elle n'a pas le droit pour elle, et l'agression qu'elle médite ne sera qu'une atteinte toute gratuite au droit des Gens. Elle n'est pas même menacée par la Turquie, car la Porte Ottomane ne fait que se mettre en défense contre une attaque qu'on annonce à bref délai. Elle pense si peu à recourir la première à la force, qu'elle propose d'ouvrir des négociations nouvelles et d'éviter ainsi un conflit sanglant, qu'elle réproouve sans le craindre, et qu'elle dénonce aux nations civilisées dans sa note du 15 Décembre.

Les conséquences de l'attaque qui se prépare pourront être redoutables autant que le principe sur lequel elle s'appuie est insuffisant et faux. La Grèce ne peut pas se flatter que la guerre qui éclatera sur les frontières de l'Épire et de la Thessalie soit exclusivement confinée à ces contrées. Dans l'état où est aujourd'hui toute la presqu'île des Balkans, il n'est pas douteux que la guerre gagnera de proche en proche, et que l'incendie, si difficilement éteint en 1878, ne se rallume avec une intensité presque irrésistible. De quel œil les Puissances de l'Europe pourront-elles regarder ces désordres ? Pense-t-on qu'elles demeureront impassibles en face de perturbations qui peuvent si aisément les gagner elles-mêmes ? Que devient la paix générale et le Concert Européen, qui, depuis plus de deux années, a pu la maintenir ? La Grèce pense-t-elle que ce soit un moyen de témoigner à l'Europe la gratitude qu'elle lui doit que de déchaîner de pareils fléaux sur l'humanité ? Que ferait donc la Grèce, si, au lieu de méditer l'attaque, elle avait à la repousser, et à se défendre contre d'iniques agresseurs ? Même fût-elle victorieuse, ce qui est peu vraisemblable, qui peut répondre de ce qu'elle deviendrait avec tous les pays limitrophes, dans une conflagration universelle dont le résultat est absolument incalculable ?

Ce sont là des considérations que doivent bien peser les hommes d'État de la Grèce ; elles sont de nature à les retenir sur la route funeste où une première faute les entraîne, et où chaque jour les pousse de plus en plus. Nous ne nous dissimulons pas qu'à cette heure, après les engagements de toute sorte qu'on a pris, il est bien difficile de cesser ce qu'on a commencé avec plus de précipitation que de dessein réfléchi. Mais plus on marche dans la voie fatale où l'on est entré, plus on descend la pente qui mène infailliblement à l'abîme. Au cas d'un désastre, la Grèce peut-elle espérer que l'Europe dont les avertissements répétés auraient été méconnus, vole à son secours ? L'Europe même serait-elle unanime

alors dans sa sympathie pour une grande infortune, comme elle l'est aujourd'hui dans ses conseils et ses appels réitérés à la sagesse des Hellènes? Personne ne saurait en répondre, et le doute tout au moins est permis.

La Grèce, non justifiée dans ce qu'elle appelle son droit, s'épuisant par des dépenses hors de toute proportion avec ses ressources, désapprouvée par l'Europe, qui ne veut pas la guerre, la Grèce ne peut sortir des embarras qu'elle s'est suscités, que par la démarche qu'on lui conseille de faire auprès des Puissances ainsi qu'on la conseille à la Porte Ottomane. C'est de demander leur arbitrage pour terminer le différend, qui dure depuis deux ans et demi et qui ne peut plus être tranché directement par de nouvelles négociations après celles qui ont échoué à Prévéza et à Constantinople. Cet arbitrage, si on l'obtient, permettrait à la Grèce de suspendre les armements excessifs qui la ruinent, puisque l'Europe aurait consenti à régler elle-même le destin des populations Helléniques, qui pourraient s'en fier à sa sollicitude.

L'arbitrage est tout autre chose que la médiation et voici encore ce qu'en dit Vattel (Id. *ibid.* p, 305 § 329).

« Quand les souverains ne peuvent convenir sur leurs prétentions et qu'ils désirent cependant de maintenir, ou de rétablir la paix, ils confient quelquefois la décision de leur différends à des arbitres choisis d'un commun accord. Dès que le compromis est lié, les parties doivent se soumettre à la sentence des arbitres; elles s'y sont engagées et la foi des traités doit être gardée. » C'est là précisément le cas de la Grèce et de la Turquie, et leur intérêt à toutes les deux est si évident qu'on a quelque peine à comprendre qu'elles hésitent à adopter pour vider leur différend, le moyen qu'ont pris naguère la Grande Bretagne et les Etats-Unis pour régler l'affaire de l'Alabama.

L'objection la plus spécieuse que la Grèce puisse opposer à cette sage résolution, recommandée par un exemple venant de si haut et si récent, c'est qu'elle ne peut accepter rien qui soit moindre que ce qui lui a été promis par la Conférence de Berlin. Déjà on a répondu à cette objection, en faisant voir qu'elle ne repose sur aucun fondement et que jamais les Puissances médiatrices n'ont accordé à la Grèce le droit de se saisir à force ouverte de territoires qui ne lui ont pas été légitimement concédés. Cette objection, si l'on continue à vouloir s'en servir, ne répond absolument qu'à des exigences d'amour propre, et les

nations doivent se garder de ces illusions égoïstes tout autant que les individus.

A bien regarder les choses, que peut-on craindre sérieusement d'un arbitrage, qui serait d'ailleurs si honorable et si utile pour la Grèce comme pour la Porte Ottomane ? On craint une seule chose, c'est que la délimitation nouvelle ne comprit une moindre étendue, que la précédente. Mais il ne faut pas se borner à cette crainte vague et tout à fait indéterminée ; il faut examiner la différence probable des deux délimitations avec toute la précision possible en une telle matière ; il faut apprécier avec une approximation rigoureuse, ce que perdrait la Grèce à une décision qui lui serait, à ce que l'on présume, moins favorable que l'autre. Autant qu'on peut en juger, la Grèce, d'après l'avis de la Conférence de Berlin, recevrait un agrandissement de 20,000 Kilomètres carrés. Peut-on croire que la sentence arbitrale à intervenir réduisit de plus de 2 ou 3,000 Kilomètres carrés cette part considérable ? Est-il à supposer que la différence pût être plus grande ?

Et ce serait pour une réduction aussi légère que la Grèce irait livrer aux hasards d'une guerre ses destinées d'abord, puis celles de l'Europe et le maintien de la paix générale ? Nous avouons que nous ne pouvons nous résigner à cette douloureuse perspective. La Grèce doit se dire que dans la guerre qui a fini au début de 1878 elle n'avait joué aucun rôle, qu'elle n'était pas matériellement prête à en jouer un de quelque importance, qu'elle n'a pas eu à verser une goutte de sang, et qu'elle n'a pas été forcée de dépenser une drachme. Il est vrai qu'elle s'est rendue au désir des Puissances qui l'ont invitée à ne pas se mêler à la lutte. Aussi, les Puissances ont-elles reconnu cette condescendance en permettant à la Grèce d'être entendue au Congrès de Berlin dans les questions qui la touchaient directement ; aussi les Puissances ont-elles consenti tout exprès pour la Grèce exclusivement à réunir cette année même la conférence de Berlin et à offrir un avis conciliateur ; enfin, aussi les Puissances sont-elles disposées, nous nous permettons de le croire, à rendre l'arbitrage, s'il y a lieu, aussi favorable à la Grèce qu'il sera possible.

Il nous semble donc que toute compensation faite, la part du Royaume Hellenique sera toujours belle puisqu'il s'accroîtra des deux cinquièmes environ de ce qu'il est aujourd'hui. C'est un résultat que nous regardons comme infaillible, et il nous semble qu'il mérite d'être accepté, sans compter qu'il assurerait au monde l'inappréciable bienfait de la paix.

Que si toutes ces raisons puissantes qui s'adressent à la magnanimité et à la sagesse du peuple Hellénique et de son Gouvernement, ne les touchent pas, le monde civilisé n'aura plus qu'à leur laisser l'entière et lourde responsabilité des événements formidables que nous prévoyons et que nous aurions vainement essayé de prévenir.

B. St HILAIRE.

Μετὰφρασις

Ἐν Παρισίοις, τὴν 16/28 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Βαρθελεμῆς Σαιντ-Ίλαίρ, Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν,
πρὸς τὸν Κόμητα Μουῆ, Πρέσβυν τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας ἐν Ἀθήναις.

Κύριε Κόμη,

Ἄπο τοῦ ἐνδόξου ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πολέμου, ἐπὶ ἐξήκοντα ἤδη ἔτη, μέχρι τοῦ κατὰ τὸ 1878 ἐν Βερολίῳ Συνεδρίου καὶ μέχρι τῆς κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούνιον Συνδιασκέψεως, ἡ Γαλλία δὲν ἔπαυσε νὰ ἐπιδαψιλεύῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰς ἀποδείξεις τοῦ εἰλικρινεστέρου ἐνδιαφέροντος καὶ τῆς μᾶλλον ἀποτελεσματικῆς συμπαθείας. Αἱ συμβουλαὶ αὐτῆς, καὶ ὅταν τυχὸν δὲν ἀρέσκωσι, δὲν δύνανται νὰ γεννήσωσι δυσπιστίαν· παρέχονται πάντοτε μετ' ἀδιαφιλονεικῆτου εὐθύτητος, τὸ δὲ ἡμέτερον καθῆκον τοῦ παρέχειν φιλικὰς συμβουλὰς, καὶ ἂν ἀκόμη αὐταὶ δὲν ἤθελον εἰσακουσθῆ, εἶνε κατὰ τοσοῦτον ἐπιτακτικώτερον καθ' ὅσον δύνανται νὰ κατασταθῶσιν ὠφελιμώτεραι καὶ καθ' ὅσον εἶνε σοβαρώτεραι αἱ περιστάσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας τὰς παρέχομεν. Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἐρμηνεύει καλῶς τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τῆς ὁποίας θέλει νὰ στηρίξῃ τὰς διὰ τῶν ὅπλων διεκδικήσεις αὐτῆς, καὶ ἀποδίδει εἴτε εἰς τὸ ΚΔ' ἄρθρον τῆς ἐν Βερολίῳ Συνθήκης, εἴτε εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς κατὰ Ἰούνιον 1880 Συνδιασκέψεως ἀξίαν καὶ ἰσχὺν τὰς ὁποίας ταῦτα δὲν ἔχουσιν. Ἐν ταῖς δυσὶ ταύταις ἡμεγύρεσιν, αἱ Δυνάμεις δὲν ἠθέλησαν νὰ παρασταθῶσι καὶ δὲν παρεστάθησαν εἰμὴ ὡς μεσάζουσαι· πρόθεσιν εἶχον νὰ διευκολύνωσι τὰς μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων διαπραγματεύσεις· δὲν ἤθελον νὰ προβῶσι καὶ δὲν προέβησαν πέραν τοῦ σημείου τούτου. Δὲν ἐξέδωκαν ἐκτελεστὴν ἀπόφασιν, ὡς φρονεῖ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, καὶ δὲν ἔχει αὐτὴ τὸ δικαίωμα νὰ λάβῃ διὰ τῆς βίας ὅ,τι δὲν τῇ παρεχωρήθη ὑπὸ

τοῦ νομίμου ἰδιοκτητοῦ. Ἡ Εὐρώπη δὲν ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ τὴν Κρήτην καὶ τὴν Ἠπειρο - Θεσσαλίαν, μὴ κατεχομένης ὑπ' αὐτῆς, ἀλλ' ἀπλῶς συνεβούλευσε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν νὰ συνεννοηθῶσι περὶ νέας τινὸς ὁροθεσίας, περιορισθεῖσα νὰ ὑποδείξῃ αὐτὴν ὡς τὴν πρακτικωτέραν, μὴ ἀναδεχθεῖσα δὲ νὰ τὴν μεταβιβάσῃ ὡς πλήρη ἰδιοκτησίαν εἰς ἓν τῶν μερῶν, ἀποσπῶσα αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἑτέρου.

Ἐπειδὴ ἐν τῷ προκειμένῳ ζητήματι, ἡ ἔσφοδος αὕτη ἔχει μεγίστην σπουδαιότητα, θέλομεν ἐνδιατρίψαι εἰς αὐτὴν, προσπαθοῦντες νὰ τὴν καταστήσωμεν κατάδηλον.

Καὶ πρῶτον εἶνε ἀνάγκη νὰ γνωρίζῃ τις καλῶς εἰς τί συνίσταται ἡ κυρίως λεγομένη μεσολάβησις, καὶ τότε θέλει ἐννοήσῃ κάλλιον τὸ ἔργον τῆς Βερολινεῖου Συνδιασκέψεως. Ὁ τὴν ὑψίστην αὐθεντείαν ἔχων ἐν τοῖς τοιούτοις ζητήμασι Βάττελ λέγει ῥητῶς :

« Ἡ μεσολάβησις, ἐν τῇ ἡποία κοινὸς φίλος παρεμβάλλει τὴν φιλόφρονα μεσιτείαν του ἀποβαίνει συχνάκις ἀποτελεσματικὴ παροτρύνουσα τὰ διαμαχόμενα μέρη νὰ προσεγγίσωσιν ἀλλήλα, νὰ συνεννοηθῶσιν ἢ νὰ συμβιβασθῶσι περὶ τῶν δικαιωμάτων των. Ὁ μεσάζων ὀφείλει νὰ τηρῇ ἀκριβῆ ἀμεροληψίαν. . . Εἶνε συμβιβαστῆς καὶ οὐχὶ δικαστῆς· ἡ ἀποστολὴ του εἶναι ἡ ἐπίτευξις τῆς εἰρήνης. Ὁ μεσάζων δὲν εἶναι ἐγγυητῆς τῆς ὑπ' αὐτοῦ διευκολυνθείσης συνθήκης, ἂν δὲν ἀνεδέχθη ῥητῶς τὴν τοιαύτην ἐγγύησιν ». (Βάττελ, Δημ. δίκαιον, Τ. Β'. σελ. 304, § 328 δευτέρως ἐκδόσεως).

Τοῦτο ἐπακριβῶς ἔπραξεν ἡ ἐν Βερολίῳ Συνδιάσκεψις, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ πλείοτερα ὡς μεσάζουσα. Ἀπεπειράθη νὰ συμβιβάσῃ τὰ μέρη, συναينوῦσα νὰ τοῖς ὑποδείξῃ πῶς ἠδύνατο νὰ συνεννοηθῶσιν· ἡ ἐντολὴ τῆς ἐνεκλείσθη ἐντὸς τῶν ὁρίων τούτων, καὶ δὲν ἐγγυήθη πῶς τὴν ὑπ' αὐτῆς προταθεῖσαν συνθήκη.

Συνομολογοῦμεν ὅτι, ἅμα γνωσθείσης τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνδιασκέψεως, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἠρμήνευσε τὰ πράγματα πάντῃ διαφόρως καὶ ὅτι ἔκτοτε ἐνέμεινεν εἰς τὴν ἐτραλμένην ἐρμηνείαν τῆς. Κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούλιον, ὀλίγας μόνον ἡμέρας μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνδιασκέψεως, συνεκάλεσε τοὺς ἐπιστράτους τῆς, ὡς διὰ νὰ λάβῃ ἀμέσως ἐνόπλιον χεῖρὶ κατοχὴν χωρῶν ὀριστικῶς αὐτῇ ἐπιδικασθειῶν. Αἱ δυνάμεις, δικαίως ἀνησυχήσασαι διὰ τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν, ἔσπευσαν νὰ κατευνάσωσιν, ὅσον ἠδυνήθησαν τὴν ὄλως ἀδικαιολόγητον ὁρμὴν ταύτην, ἡ δὲ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις συνήνεσε νὰ χαλαρώσῃ

τάς προπαρασκευάς της, ἂν ὄχι νὰ τὰς καταπαύσῃ, ὡς ὤφειλεν. Ἄλλ' ἀφ' ὅτου ἡ ὑπόθεσις τοῦ Δουλοσίνου ἐπεραιώθη, ἡ Ἑλλάς ἐπανελάβε τοὺς ὅπλισμούς της μετὰ διπλασίας δραστηριότητος καὶ ἐπὶ τῆς εὐρυτέρας κλίμακος, καθόσον γίνεται λόγος νὰ φθάσῃ ὁ στρατὸς μέχρι τοῦ ὑπερόγκου ἀριθμοῦ τῶν 80,000 ἀνδρῶν. Ὁ ἀπροκαλύπτως ἀνακηρυττόμενος σκοπὸς τῶν τοιούτων ὀπλισμῶν εἶνε πόλεμος κατὰ τῆς Τουρκίας, ἐὰν αὕτη ἀντιστῆ, ὡς τὰ πάντα τοῦτο προοιωνίζονται, εἰς τὴν κατάληψιν τῶν ἐπιδίικων χωρῶν.

Ἡ Ἑλλάς δὲν ἔχει λοιπὸν ὑπὲρ ἑαυτῆς τὸ δίκαιον, πρέπει νὰ τὸ ἀναγνωρίσῃ, ἡ δὲ παρ' αὐτῆς μελετωμένη ἐπίθεσις δὲν θέλει εἶσθαι εἰμὴ ὅλως ἀδικαιολόγητος προσβολὴ κατὰ τοῦ δικαίου τῶν ἔθνῶν. Ἡ Ἑλλάς δὲν ἀπειλεῖται καὶ παρὰ τῆς Τουρκίας, καθότι ἡ Ὄθωμανικὴ Πύλη ἀπλῶς μόνον τίθεται εἰς ἄμυναν κατ' ἐπιθέσεως ἣτις ἀναγγέλλεται ὡς ἐπικειμένη. Τόσον ὀλίγον διανοεῖται νὰ προσφύγῃ ἡ ἰδία εἰς τὴν βίαν ὥστε προτείνει ἔναρξιν νέων διαπραγματεύσεων πρὸς ἀποφυγὴν, δι' αὐτῶν, αἱματηρᾶς συγκρούσεως, τὴν ὁποίαν ἀποδοκιμάζει πλὴν δὲν φοβεῖται καὶ τὴν ὁποίαν καταγγέλλει εἰς τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη διὰ τῆς ἀπὸ 15 Δεκεμβρίου διακοινώσεώς της.

Αἱ συνέπειαι τῆς προπαρασκευαζομένης ἐπιθέσεως δύνανται νὰ ὦσι τοσοῦτω φοβεραὶ ὅσῳ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τῆς ὁποίας αὕτη στηρίζεται εἶναι ἀνεπαρκῆς καὶ ψευδῆς.

Ἡ Ἑλλάς δὲν δύνανται νὰ ἐλπίζῃ ὅτι ὁ πόλεμος ὁ μέλλων νὰ ἐκραγῆ ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας θέλει ἀποκλειστικῶς περιορισθῆ εἰς τὰς χώρας ταύτας. Ἐν τῇ σημερινῇ καταστάσει ὀλοκλήρου τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου, εἶναι ἀναμφίβολον ὅτι ὁ πόλεμος θὰ ἐπεκταθῆ βαθμηδὸν καὶ ὅτι ἡ πυρκαϊὰ ἡ τόσον δυσκόλως σβεσθεῖσα τὸ 1878, θέλει καὶ αὖθις ἀναφλεχθῆ μετ' ἐντάσεως σχεδὸν ἀκαθέκτου. Μὲ ποῖον ὄμμα αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις θέλουν ἄρα ἶδει τὰς τοιαύτας ταραχάς; Φρονεῖ τις ὅτι θέλουν μείνει ἀπαθεῖς ἀπέναντι διαταράξεων αἰτίνας δύνανται τόσον εὐχερῶς νὰ μεταδοθῶσι καὶ εἰς τὰ ἴδια ἑαυτῶν Κράτη; Τί γίνεται τότε ἡ γενικὴ εἰρήνη καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ ὁμοφωνία ἣτις, ἀπὸ δύο ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα κατώρθωσε νὰ τὴν διατηρήσῃ; Φρονεῖ ἄραγε ἡ Ἑλλάς ὅτι εἶναι κατὰλληλος τρόπος τοῦ ν' ἀποδείξῃ εἰς τὴν Εὐρώπην τὴν πρὸς αὐτὴν ὀφειλομένην εὐγνωμοσύνην της, ἡ ἐξαπόλυσις παρομοίων συμφορῶν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος; Τί θὰ ἔπραττε λοιπὸν ἡ Ἑλλάς ἂν, ἀντὶ νὰ μελετᾷ ἐπίθεσιν, εἴγε ν' ἀποκρούτῃ τοιαύτην καὶ νὰ ὑπερασπισθῆ ἑαυτὴν κατ' ἀδίκων ἐπιδρομῶν; Καὶ ἂν ἀκόμη ἀνεδεικνύετο νικητήρια, πρᾶγμα οὐχὶ πιθανόν, τίς δύνανται νὰ ἐγγυηθῆ

περὶ τοῦ τι θὰ ἐγένετο αὕτη μεθ' ὄλων τῶν ἐμέρων χωρῶν, ἐν παγκοσμίῳ συγκροσίῃ, τῆς ὁποίας τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅλως ἀνυπολόγιστον;

Τὰς σκέψεις ταύτας ὀφείλουν νὰ σταθμίσωσι καλῶς οἱ πολιτικοὶ τῆς Ἑλλάδος ἄνδρες. Εἰσὶ δὲ τοιαῦται ὥστε νὰ τοὺς ἀναχαιτίσωσιν ἐπὶ τῆς ὀλεθρίας ὁδοῦ ὅπου ἐν πρῶτον σφάλμα τοὺς παρέσυρε καὶ ὅπου πᾶσα ἡμέρα τοὺς ὠθεῖ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον. Δὲν ἀγνοοῦμεν ὅτι σήμερον μετὰ τῆς παντοίας ὑποχρεώσεις ὅσας ἀνεδέχθησαν, εἶνε δυσκόλιστα νὰ παύσωσιν ὅ,τι ἤρχισαν μετὰ πλείονος σπουδῆς παρὰ περιστάσεως. Ἄλλ' ὅσον πλέον βαδίζει τις ἐν τῇ ὀλεθρίᾳ ὁδῷ ὅπου εἰσῆλθε, τοσοῦτον καταβαίνει τὴν κατωφύριαν τὴν ἄγουσαν ἀναποφεύκτως εἰς τὴν ἄβυσσον. Ἐν περιπτώσει ὀλέθρου τινος, ἡ Ἑλλάς δύναται νὰ ἐλπίζει ὅτι ἡ Εὐρώπη τῆς ὁποίας αἱ ἐπανελημμένα νουθεσίαι θὰ παρεγνωρίζοντο, θέλει δράμει εἰς βοήθειάν της; Καὶ θὰ ἦτο κἂν ἡ Εὐρώπη ὁμόφωνος ἐν τῇ συμπαθείᾳ αὐτῆς πρὸς μεγάλην συμφορὰν, ὅπως εἶνε σήμερον ὁμόφωνος ἐν ταῖς συμβουλαῖς αὐτῆς καὶ ταῖς ἐπανελημμέναις ἐπικλήσεσιν εἰς τὴν σύνεσιν τῶν Ἑλλήνων; Οὐδεὶς δύναται νὰ δώσῃ τοιαύτην ἐγγύτησιν καὶ ὁ περὶ τούτου δισταγμὸς εἶναι τοῦλάχιστον ἐπιτετραμμένος.

Ἡ Ἑλλάς μὴ δικαιολογουμένη ἐν τῷ κατ' αὐτὴν δικαίωματί της, ἐξαντλουμένη διὰ δαπανῶν πάντη δυσαναλόγων πρὸς τοὺς πόρους της, ἀποδοκιμαζομένη ὑπὸ τῆς Εὐρώπης, ἣτις δὲν θέλει τὸν πόλεμον, ἡ Ἑλλάς δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰς ἀμηχανίας ὅπου ἐνέβαλεν ἑαυτὴν εἰμὴ διὰ τοῦ διαβήματος τὸ ὁποῖον τὴν συμβουλεύουσι νὰ κάμῃ πρὸς τὰς Δυνάμεις καὶ ὅπερ συμβουλεύουσιν ἐπίσης εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν Πύλην. Τοῦτο δὲ εἶναι αἰτήσεις διαιτησίας τῶν Δυνάμεων πρὸς λύσιν τῆς διαφορᾶς ἣτις διαρκεῖ ἀπὸ 2 1/2 ἐτῶν καὶ ἣτις δὲν δύναται νὰ λυθῇ ἀπ' εὐθείας διὰ νέων διαπραγματεύσεων μετὰ τὰς ἀποτυχούσας ἐν Πρεβέζῃ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἡ διαιτησία αὕτη, ἐπιτυγχανομένη, ἤθελεν ἐπιτρέψει εἰς τὴν Ἑλλάδα ν' ἀναστείλῃ τοὺς ὑπερβολικοὺς ὀπλισμοὺς οἵτινες τὴν ἐξαντλοῦσιν οἰκονομικῶς, καθόσον ἡ Εὐρώπη θέλει συναινέσει νὰ κανονίσῃ αὐτὴ ἡ ἴδια τὰ τῆς τύχης τῶν Ἑλληνικῶν πληθυσμῶν, οἵτινες δύναται νὰ ἐμπιστευθῶσιν εἰς τὴν ὑπὲρ αὐτῶν μέριμνάν της.

Ἡ διαιτησία εἶναι τι ὅλως διάφορον τῆς μεσολαβήσεως, καὶ ἰδοὺ πάλιν τί λέγει περὶ αὐτῆς ὁ Βάττελ. (ὁ αὐτὸς, αὐτόθι, σ. 305, § 329).

«Ὅταν οἱ κυριάρχαι δὲν δύναται νὰ συμβιβασθῶσιν ὡς πρὸς τὰς ἀξιώσεις των, ἐπιθυμῶσιν ὅμως νὰ διατηρήσωσιν ἢ ν' ἀποκαταστήσωσιν τὴν εἰρήνην, ἀνα-

θέτουσιν ἐνίοτε τὴν λύσιν τῶν διαφορῶν των εἰς διαιτητὰς κατὰ κοινὴν συμφωνίαν ἐκλελεγμένους. Ἄμα τὸ περὶ τούτου συνυποσχετικὸν συνήφθη, τὰ μέρη ὀφείλουσι νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὴν ἀπόφασιν τῶν διαιτητῶν, καθότι ὑπεχρεώθησαν ἤδη καὶ ἡ πίστις τῶν συνθηκῶν πρέπει νὰ τηρῆται ». Εἰς αὐτὴν ἐπακριβῶς τὴν περίστασιν εὐρίσκονται ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Τουρκία, καὶ τὸ συμφέρον ἀμφοτέρων εἶνε τοσοῦτον προφανές, ὥστε δυσκολεύεται τις νὰ ἐννοήσῃ ὅτι αὐταὶ διστάζουσι νὰ παραδεχθῶσι πρὸς λύσιν τῆς διαφορᾶς των τὸ μέσον τὸ ἄρτι παραδεχθὲν παρὰ τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν πρὸς κανονισμὸν τῆς ὑποθέσεως τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ μᾶλλον εὐπρόσωπος ἀντίρρησης τὴν ὁποίαν δύναται ν' ἀντιτάξῃ ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν τοιαύτην συνετὴν ἀπόφασιν ὑπὲρ ἧς συνηγορεῖ παράδειγμα τόσον μεγάλου καὶ τόσον πρόσφατου, εἶναι ὅτι δὲν δύναται ν' ἀποδεχθῇ τι ἔλαττον τῶν εἰς αὐτὴν ὑπεσχημένων ὑπὸ τῆς ἐν Βερολίῳ Συνδιασκέψεως. Ἐγένετο ἤδη ἀπάντησις εἰς τὴν τοιαύτην ἀντίρρησην, καταδειχθέντος ὅτι αὕτη εἶνε πάντῃ ἀβάσιμος καὶ ὅτι οὐδέποτε αἱ μεσολαβοῦσαι δυνάμεις παρεχώρησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ καταλάβῃ δι' ἀπροκαλύπτου βίας χώρας αἵτινες δὲν τῇ παρεχωρήθησιν νομίμως.

Ἡ ἀντίρρησης αὕτη, ἀν ἐπιμένῃ ἡ Ἑλλάς νὰ τὴν προτάτῃ, ἀνάγεται ἀπλῶς καὶ μόνον εἰς ἀπαιτήσεις φιλοτιμίας, τὰ δὲ ἔθνη ὀφείλουσι νὰ προφυλάττωνται ἀπὸ τὰς ἐγωϊστικὰς ταύτας πλάνας ὅσον καὶ τὰ ἄτομα.

Καλῶς ἐξεταζομένων τῶν πραγμάτων ποῖον σπουδαῖον φόβον δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ μία διαιτησία ἥτις, ἄλλως, θέλει εἶσθαι τόσον ἔντιμος καὶ τόσον ὠφέλιμος διὰ τε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ὀθωμανικὴν Πύλιν; Ἐν μόνον πρᾶγμα φοβοῦνται, τοῦτο, μὴ ἡ νέα ὁροθέτησις περιλαμβάνῃ μικροτέραν ἔκτασιν τῆς προτέρας. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ περιορισθῇ τις εἰς τὸν ἀβέβαιον τοῦτον φόβον, τὸν ὅλως ἀόριστον· πρέπει νὰ ἐξετάσῃ τὴν πιθανὴν διαφορὰν τῶν δύο ὁροθετήσεων μεθ' ἑλλῆς τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα δυνατῆς ἀκριβείας· πρέπει νὰ ἐκτιμῆσῃ κατ' αὐστηρὰν προσέγγισιν τί θὰ ἐζήμιουτο ἡ Ἑλλάς ἐξ ἀποφάσεως ἥτις θὰ τῇ ἦτο, ὡς εἰκάζουσιν, ἦττον εὐνοϊκῆ τῆς προτέρας.

Καθ' ὅσον δύναται τις νὰ κρίνῃ, ἡ Ἑλλάς, κατὰ τὴν γνώμην τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως, θ' ἀπέκτα αὐξήσιν 20,000 τετραγ. χιλιομέτρων. Δύναται τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ διαιτητικὴ ἀπόφασις ἤθελεν ἐλαττώσει κατὰ πλείοτερον τῶν 2 ἢ 3,000 τετραγ. χιλιομέτρων τὴν σημαντικὴν ταύτην μερίδα; Δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἡ διαφορὰ ἤθελεν εἶσθαι μεγαλειτέρα;

Καὶ διὰ τόσον μικρὰν ἐλάττωσιν ἡ Ἑλλάς θ' ἀπεφάσιζε νὰ ἐκθέσῃ εἰς τὰς περιπετείας πολέμου τὴν ἰδίαν τῆς τύχην καὶ τὴν τῆς Εὐρώπης καθὼς καὶ τὴν διατήρησιν τῆς γενικῆς εἰρήνης; Ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ στέρξωμεν εἰς τὰς ὀδυνηρὰς ταύτας ἐν τῷ μέλλοντι πιθανότητας. Ἡ Ἑλλάς ὀφείλει ν' ἀναλογισθῆ ὅτι ἐν τῷ πολέμῳ ὅστις ἔληξε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1878 οὐδόλως ἠγωνίσθη καθότι δὲν ἦτο ὑλικῶς ἕτοιμος νὰ διαδραματίσῃ ἐν αὐτῷ ὅπως οὖν σπουδαῖον πρόσωπον, ὅτι δὲν εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ χύσῃ οὐδὲ σταγόνα αἵματος, μηδὲ νὰ δαπανήσῃ ἕστω καὶ μίαν δραχμὴν. Ἀληθεύει μὲν ὅτι ἐνέδωκεν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν Δυνάμεων αἵτινες τὴν προσεκάλεσαν νὰ μὴ ἀναμιχθῆ εἰς τὴν πάλην· τούτου δ' ἔνεκα αἱ Δυνάμεις ἀντήμειψαν τὴν τοιαύτην συναρέσκεϊαν, ἐπιτρέψασαι εἰς τὴν Ἑλλάδα ν' ἀκουσθῆ ἐν τῷ Βερολινεῖῳ Συνεδρίῳ, ὡς πρὸς τὰ ἀμέσως θίγοντα αὐτὴν ζητήματα, συνήνεσαν ἐπίτηδες καὶ χάριν μόνης τῆς Ἑλλάδος νὰ συγκροτήσωσι κατὰ τὸ τρέχον ἔτος τὴν ἐν Βερολίῳ Συνδιάσκεψιν καὶ νὰ ἐξαγγείλωσι γνώμην συμβιβαστικὴν· καὶ, τέλος, αἱ Δυνάμεις εἰσὶ διατεθειναὶ, τολμῶμεν νὰ τὸ πιστεύωμεν, νὰ καταστήσωσι τὴν διαιτησίαν, ἂν πραγματοποιηθῆ, ὅσον ἔνεστι εὐνοϊκὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Μᾶς φαίνεται λοιπὸν ὅτι, τῶν πάντων συμφηφιζομένων, ἡ μερὶς τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου θέλει εἶσθαι πάντοτε καλὴ, καθόσον θέλει αὐξήσῃ κατὰ τὰ $\frac{2}{3}$ περίπου τῆς σημερινῆς του ἐκτάσεως. Εἶνε τοῦτο ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον θεωροῦμεν ὡς ἀναπόφευκτον, καὶ μᾶς φαίνεται ἀποδοχῆς ἄξιον, χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν ὅτι τοῦτο θὰ ἐξησφάλιζεν εἰς τὸν κόσμον τὸ ἀνεκτίμητον εὐεργέτημα τῆς εἰρήνης.

Ἐὰν δὲ ὅλοι οἱ ἰσχυροὶ οὗτοι λόγοι αἵτινες ἀπευθύνονται εἰς τὴν μεγαλοψυχίαν καὶ εἰς τὴν σύνεσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τῆς κυβερνήσεώς του, δὲν συγκινήσωσιν αὐτούς, οὐδὲν ἄλλο ὑπολείπεται εἰς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον εἰμὴ νὰ τοῖς ἀφήσῃ τὴν πλήρη καὶ βαρεῖαν εὐθύνην τῶν τρομακτικῶν συμβάντων ἅτινα προβλέπομεν καὶ ἅτινα εἰς μάτην θὰ ἔχομεν ἀποπειραθῆ νὰ προλάβωμεν.

B. SAINT-ILAIR.

Συνημμένον ὑπὸ Στοιχ. Α.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 27 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Κουμουνδοῦρος πρὸς τὸν Κύριον Βράιλαν.

Ἐγνων τὸ περιεχόμενον ἀμφοτέρων τῶν ἐμπιστευτικῶν ἐγγράφων τοῦ Κυρίου

ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργοῦ τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, ἅτινα ἀνεκοι ὠθησαν ὑμῖν, ὡς καὶ τῆς ὑμετέρας ἐπιστολῆς, δι' ἧς ἀπηυθύνετε τὰς παρατηρήσεις ὑμῶν καὶ σκέψεις ἐπὶ τοῦ πρώτου ἐξ αὐτῶν πρὸς τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὸν Κύριον Barthélemy de St Hilaire.

Ὅσῳ νομίζω περιττὸν ν' ἀναπτύξω ὑμῖν διὰ μακρῶν τὴν ἀληθῶς ὀδυνηρὰν ἐντύπωσιν, ἣν μοὶ ἐπροξένησεν ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἐγγράφων τοῦ Κ. ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργοῦ τῆς Γαλλίας, τοσοῦτῳ νομίζω ἀναγκαῖον νὰ σᾶς ἐκφράσω τὰς εὐχαριστίας καὶ ἐμοῦ προσωπικῶς καὶ τῆς Βασιλικῆς Κυβερνήσεως, ἐπὶ τῇ αὐθορμήτῳ ἀναιρέσει τοῦ περιεχομένου αὐτῶν, ἣν μετὰ τὸσαύτης δεξιότητος ἐπεχειρίσατε διὰ τῆς ὑμετέρας πρὸς τὸν Κύριον de St Hilaire ἐπιστολῆς.

Δὲν ἀνῆκει βεβαίως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς διαρρυθμίσεως τῶν Ἑλληνικῶν ὀρίων παράδοξον τροπὴν τῆς γαλλικῆς πολιτικῆς, οὐδὲ νὰ ἀναζητήσῃ τὰ αἴτια τῆς αἰφνιδίου μεταβολῆς τῆς προτέρας ἐκθύμου ὑποστηρίξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ζητήματος ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως. Δὲν δύναται ὁμως ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ὀλόκληρον νὰ λησμονήσωσιν, ὅτι ἀντιπρόσωπος τῆς Γαλλίας ἐν τῷ συνεδρίῳ τοῦ Βερολίνου ὑπῆρξεν ὁ λαβὼν τὴν ὑπὲρ τῆς διαρρυθμίσεως τῶν Ἑλληνοτουρκικῶν ὀρίων πρωτοβουλίαν, ἣτις ἀπέληξεν εἰς τὸ ΙΓ' Πρωτόκολλον καὶ τὸ 24 ἄρθρον τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου· ὅτι ἡ Γαλλία προέστη πάντοτε μέχρι ἐσχάτων πάσης διπλωματικῆς ἐνεργείας πρὸς πραγματοποίησιν τῶν πανηγυρικῶν ἐκείνων καὶ διεθνῶν ὀρισμῶν· ὅτι ἀντιπρόσωπος τῆς Γαλλίας ὑπῆρξεν ὁ προτείνας καὶ ὑποστηρίξας ἐν τῇ Συνδιασκέψει τοῦ Βερολίνου τὴν διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς ὀρισθεῖσαν νέαν ὀροθετικὴν γραμμὴν τοῦ Βασιλείου· ὅτι ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις εἶναι ἐκείνη ἣτις ἀπήτησεν ἐπισήμως, νὰ ἐπεκταθῇ καὶ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ζήτημα ἡ ὑπὲρ τῆς λύσεως τοῦ μαυροβουνιωτικοῦ ζητήματος προταθεῖσα ναυτικὴ ἐπίδειξις, καὶ ὅτι ἡ Κυβέρνησις τέλος τῆς δημοκρατουμένης Γαλλίας ὑπῆρξεν ἡ ἐκθύμως πάντοτε μέχρι τῆς χθὲς σχεδὸν πρωταγωνιστήσασα ἐν μέσῳ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων ὑπὲρ τῆς αἰσίας λύσεως ζητήματος, ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ζωτικοῦ διὰ τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος. Οὐδὲν τούτων πάντων δύναται νὰ λησμονήσῃ ἡ Ἑλλὰς, καὶ διὰ τοῦτο ἡ ὀδύνη ἣν αἰσθάνεται ἐπὶ τῇ ἀνεξηγήτῳ τροπῇ τῆς γαλλικῆς πολιτικῆς εἶναι τοσοῦτῳ μείζων καὶ τοσοῦτῳ βαθυτέρα. Διὰ τοῦτο δὲν κατορθοῖ σχεδὸν νὰ πιστεύσῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὅτι εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ ἡ Γαλλία ἡ χθὲς προτείνουσα τὸ ΙΓ' πρωτόκολλον καὶ προκαλοῦσα τὴν ἀπόφασιν

τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως καὶ σήμερον ἀνομολογοῦσα ὅτι πάντα ταῦτα εἶναι χάρτης ἄγραφος, ἡ Γαλλία ἢ ἀπαντῶσα χθὲς πανηγυρικῶς εἰς τὰς ἀντιστάσεις καὶ τὰς ὑπεκφυγὰς τῆς Τουρκίας, ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς Συνόδου εἶναι μία, ὀριστικὴ καὶ ἀνέκκλητος, μόνον δὲ περὶ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς δύναται νὰ γείνη λόγος, καὶ ἡ Γαλλία ἢ σήμερον, ἢ ἀναιροῦσα ἑαυτὴν καὶ παραδεχομένη δυνατὴν νέαν συζήτησιν ἐπὶ γνώμης πανηγυρικῆς καὶ ἐσκεμμένης τῆς Εὐρώπης ὁλοκλήρου, πανηγυρικῶς καὶ ἐσκεμμένως καὶ ἐπιτακτικῶς ἀνακοινώθεισας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν.

Δὲν κατορθοῖ, προεῖπον, νὰ πιστεύσῃ ἡ Ἑλλάς τοιαύτην τροπὴν, καὶ ὅμως τὰ πράγματα ἀποκρούουσι πᾶσαν δυσπιστίαν, καὶ ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις ἀποφαίνεται ἐπισήμως καὶ παραγγέλλει τὸν πρεσβευτὴν αὐτῆς ν' ἀνακοινώσῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν, ὅτι ὁ ὑπὲρ αὐτῆς τίτλος, ὃν ἐξέδωκε τὸ ἐν Βερολίῳ Εὐρωπαϊκὸν Συνέδριον καὶ ἡ κατόπιν αὐτοῦ ἐπελθοῦσα σύνοδος δὲν εἶναι τίτλος ἐπιδεικτικὸς ἐκτελέσεως, ὅτι αὐταὶ αἱ γαλλικαὶ λέξεις ἀπέβαλον τὴν σημασίαν αὐτῶν, ὅτι *décision* δὲν σημαίνει πλέον ἀπόφασιν ἀλλὰ μόνον γνώμην, καὶ ὅτι ἡ Ἑλλάς, ἀπόφασιν ἔχουσα, ἀπέναντι τῆς ἀδιαφορίας καὶ ἐγκαταλείψεως τῆς Εὐρώπης, νὰ τολμήσῃ τὴν ἰδίαν δυνάμει ἐκτέλεσιν τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀποφάσεων, παραβιάζει τὸ διεθνὲς δίκαιον, καὶ ἀντιποιεῖται δικαιώματος ὅπερ δὲν ἔχει.

Ὁ Κύριος ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸς τῆς Γαλλίας ἐπιχειρεῖ ἀληθῶς νὰ στηρίξῃ ἐπὶ λόγων εὐλογοφανῶν καὶ κατ' ἐπιφάνειαν εὐπροσώπων τὴν σημερινὴν γνώμην τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ἀπαιτούσης νὰ ἐξαρτήσῃ καὶ πάλιν ἡ Ἑλλάς τὴν λύσιν τοῦ ἐθνικοῦ αὐτῆς ζητήματος ἀπὸ νέων διπλωματικῶν διαπραγματεύσεων καὶ νέων εὐρωπαϊκῶν δογμάτων, ἀπὸ διαιτησίας καὶ διαιτητικῆς ἀποφάσεως. Ἄλλ' ἡ ὑμετέρα ἐπιστολὴ πρὸς τὸν K. de St Hilaire ἀναίρει μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργοῦ τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, καὶ τίθησι τὸ ζήτημα ὑπὸ τὸ μόνον ἀληθὲς αὐτοῦ φῶς, ὅπερ ἀποτελεῖ ἡ σύμπτωσις δύο ἀναμφισβητήτων γεγονότων, τοῦ δικαίου τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς πανηγυρικῆς αὐτοῦ ἀναγνωρίσεως ὑπὸ τῆς Εὐρώπης.

Πρὸς πλείονα ὅμως ἔτι ἐνίσχυσιν τῶν ὑμετέρων ἐπιχειρημάτων, καὶ ἐκφανεστέραν ἀναίρεσιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ τοῦ Κυρίου ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργοῦ τῆς Γαλλίας, ὅτι ἡ Ἑλλάς οὐδὲν ἔχει δικαίωμα νὰ ἀποπειραθῇ τῆς ἰδίας δυνάμει ἐκτελέσεως τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ἀποφάσεων τῆς Εὐρώπης, σκόπιμον ἔκρινα νὰ ἐκθέσω ὑμῖν τὰς κατωτέρω σκέψεις, ἃς ἀφήμι εἰς τὴν ὑμετέραν δεξιότητα νὰ χρησιμοποήσητε ὅπως ἠθέλετε νομίσει πρόσφορον.

Ἐπὶ τοῦ τελευταίου μεταξύ Τουρκίας καὶ Ῥωσσίας πολέμου ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἀπετελεῖτο ἐκ 35—40 χιλιάδων ἀνδρῶν· οὐδεὶς δὲ πιστεύω ὑπάρχει ὁ δυνάμενος ν' ἀμφισβητήσῃ, ὅτι ἡ ἀνάμιξις αὐτοῦ εἰς τὴν τότε συγκροτουμένην πάλην ἤθελεν ἐπιφέρει γενικὴν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας ἀναστάτωσην καὶ ἐπιφέρει ἀναποδράστως τὴν ριζικὴν καὶ τελικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος, ὅπερ ἀπασχολεῖ σήμερον τὴν Εὐρώπην. Ἡ κατάστασις τῆς Θεσσαλίας, τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Κρήτης ὄθου ἐπιτακτικῶς εἰς τοιαύτην ἐπέμβασιν τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον, εἰ καὶ ἡ Ἑλλάς δὲν ὑπετίμησε τότε τοὺς κινδύνους οὐδὲ τὰς περιπλοκάς, αἵτινες ἀνυπολόγιστοι ἤθελον ἐνσκήψαι κατὰ τε τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως ἐκ γενικῆς ἀναστατώσεως τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, εἰσήκουσε δὲ τὸναντίον τὰς συμβουλάς τῆς Εὐρώπης, προὔτιμησε νὰ συντελέσῃ εἰς πραγματοποιήσιν τῆς ὑπὲρ ταχείας εἰρηνεύσεως τῆς Ἀνατολῆς ἐπιθυμίας τῆς, ἐνέδωκεν εἰς τὴν ἀπαίτησιν αὐτῆς, καὶ ἀνέστειλε τὴν ἠρχισμένην ἤδη ἐνέργειαν τῆς πρὸς πραγματοποιήσιν προαιωνίων ἐθνικῶν δικαίων τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐπαναγαγοῦσα τότε τὴν τάξιν καὶ τὴν εἰρήνην εἰς τὰς ἐπαναστατημένας Ἑλληνικὰς ἐπαρχίας τῆς Τουρκίας, ἔπραξε τοῦτο ἡ Ἑλλάς, ἀφοῦ ἡ Εὐρώπη ῥητῶς τῇ ὑπεσχέθη, ὅτι ἔμελλε ἐν εὐθέτῳ ὥρᾳ νὰ ἐξετάσῃ εὐμενῶς τὰ ἑλληνικὰ δίκαια, καὶ νὰ θεωρήσῃ τὴν ἐπανάστασιν τῶν εἰρημένων ἐπαρχιῶν ὡς ὑφισταμένην πάντοτε, καθ' ἣν ὥραν ἤθελεν ἀσχοληθῆ εἰς τὴν ὀριστικὴν διευθέτησιν τῶν πραγμάτων τῆς Ἀνατολῆς. Ἐκ τοιούτων προηγουμένων καὶ τοσούτων ὑποσχέσεων τῆς Εὐρώπης ἐπήγαγε τὸ ἸΓ' Πρωτόκολλον τῶν συνεδριάσεων τοῦ Βερολινείου Συνεδρίου, σκοπὸν προτιθέμενον νὰ θέσῃ τέρμα ὀριστικὸν εἰς τὰς ἐπαναστάσεις τῶν ὑπὸ τὴν Τουρκίαν διατελουσῶν Ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν καὶ νὰ ἀσφαλίσῃ ἐπὶ ἐδραίας βάσεως τὴν εἰρήνην αὐτῶν. Οὕτω κυρία ἀφορμὴ καὶ κύριος σκοπὸς τοῦ πρωτοκόλλου ὑπῆρξε νὰ κανονίσῃ δικαιώματα, ἅτινα πρὸ μικροῦ ἔτι διετέλουσαν, οὕτως εἰπεῖν, ἐν ἐνόπλιῳ ὑπερασπίσει ἑαυτῶν. Ἐκ τούτου δὲ φρονεῖ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὅτι πηγάζει κυρίως καὶ σήμερον τὸ δικαίωμα αὐτῆς εἰς διεκδίκησίν των καὶ ἡ ὑποχρέωσις αὐτῆς εἰς πραγματοποιήσιν ἐκείνου τοῦ δικαιώματος. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὅτε ἡ Εὐρώπη, ἐπέτασσε εἰς τὴν Ἑλλάδα ν' ἀπόσχῃ πάσης πολεμικῆς ἐνεργείας, ἐξήσκει αὕτη ἴδιον ἀναμφισβήτητον δικαίωμα, στενῶς συνδεδεμένον πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῆς ἀπέναντι τῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν ἔτι στεναζόντων Ἑλλήνων, καὶ πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῆς ἀπέναντι ἑαυτῆς τῆς ἰδίας, τῆς ἡσυχίας καὶ ἀσφαλείας τοῦ παρόντος αὐτῆς, καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ μέλλοντός της· ὅτε δὲ, ἀναστέλλουσα τὴν πολεμικὴν αὐτῆς

ἐνέργειαν καὶ εἰρηνεύουσα τὰς ἐν ἐπαναστάσει ἐπαρχίας, ὑπετάσσετο εἰς τὴν βούλησιν τῆς Εὐρώπης, τὸ δικαίωμα αὐτῆς οὔτε ἐξηλείφετο οὔτε παρεγράφετο, ἀλλὰ μετεβάλλετο εἰς ῥητὴν ἐγγύησιν, ἀπέναντι τῶν δούλων ἔτι τέκνων τῆς, ὅτι ἡ Εὐρώπη ἤθελε κατὰ τὴν ἐπίσημον αὐτῆς ἐπαγγελίαν πράξει ὑπὲρ αὐτῶν ὅ,τι δὲν ἐπεθύμει νὰ πράξωσιν ἀπὸ κοινοῦ τὸ Ἑλληνικὸν Βασιλεῖον καὶ ἐκεῖνοι. Τὴν ἐγγύησιν δὲ ταύτην ἔδωκεν ἡ Ἑλλάς οὐχὶ αὐτογνωμόνως ἀλλ' ἐντολῇ ῥητῇ τῆς Εὐρώπης.

Τὸ πρωτόκολλον τοῦτο τοῦ Βερολίνου, ὅπερ ὡς ἐκ τῆς ἀφορμῆς αὐτοῦ ἐκύρου τὸ προειρημένον δικαίωμα τῆς Ἑλλάδος, ἀνεγνώρισεν ἡ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις, ἀφοῦ δις κατ' ἐπανάληψιν προῆλθεν εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς πραγματοποίησιν αὐτοῦ, διεφώνησε δὲ μόνον ὡς πρὸς τὰς λεπτομερείας του· οὕτω τὸ δικαίωμα τῆς Ἑλλάδος ἐτέθη ἔκτοτε ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως, ἡ δὲ Εὐρώπη μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν ἐν Πρεβέζῃ καὶ Κωνσταντινουπόλει διαπραγματεύσεων, ἀνέλαβε, πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ἐκεῖνου τοῦ πρωτοκόλλου, ὅπερ ἡ Τουρκία μόνον ὡς πρὸς τὰς λεπτομερείας δὲν ἀνεγνώριζεν ὡς ὑποχρεωτικόν, νὰ ἐξασκήσῃ τὴν μεσολάβησιν αὐτῆς ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῶν κυρίων σημείων τῆς παρ' αὐτοῦ ὀριζομένης γραμμῆς.

Τὸ ἔργον τοῦτο ἀνέλαβεν ἡ Εὐρώπη ἐν γνώσει πάντων τῶν προηγουμένων, καὶ ἐν πλήρει συνειδήσει τῶν γενομένων ἤδη καὶ μελλουσῶν ἀντιρρήσεων τῆς Πύλης. Συνελθοῦσα δὲ εἰς Συνέδριον, ὅπως ἄρῃ ἐκ μέσου τὰς ὑφισταμένας δυσχερείας, σκοπὸν βεβαίως προετίθετο νὰ λύσῃ ὀριστικῶς τὴν ἀμφισβήτησιν καὶ οὐχὶ νὰ ἐκδώσῃ ἀπλῶς γνώμην συμβουλευτικὴν, δόγμα οὕτως εἰπεῖν ἀκαδημαϊκόν, οὔτινος ἡ ἐκτέλεσις νὰ μὴ ἐνδιαφέρῃ αὐτὴν μηδὲ νὰ ἦναι κλῆν δυνατὴ εἴτε παρ' αὐτῆς εἴτε παρὰ τῶν ἐνδιαφερομένων. Οὐδεὶς ἐπίστευεν, οὔτε ἦτο δυνατόν νὰ πιστεύσῃ τότε, ὅτι κίπρι χρόνων μακρῶν, ἀγῶνες βαρεῖς, θυσίαι ἀδιάκοποι, χρήματα καὶ αἵματα, ἀναστατώσεις καὶ δηρώσεις καὶ πανωλεθρίαι, ἤθελον καταλήξῃ εἰς ἀποτέλεσμα ἰδανικόν καὶ ἄγονον, προωρισμένον ἐκ τῶν προτέρων ν' αὐξήσῃ κατ' ὀλίγα φύλλα τὰ διπλωματικὰ ἀρχεῖα τῆς Εὐρώπης· οὔτε ἡ Τουρκία, ἥς τὴν ἀντίστασιν ποιεῖται σήμερον περὶ πολλοῦ ἡ Εὐρώπη, ἐπίστευε τότε εἰς τοιοῦτόν τι ἀποτέλεσμα καὶ ἀπόδειξις τούτου εἶναι, ὅτι καὶ ἐκ τῶν προτέρων καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων ἔσπευσε νὰ διαμαρτυρηθῇ κατὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς ἐν Βερολίνῃ Συνόδου· οὔτε ἡ Ἑλλάς ἐπίστευεν ὅτι ἡ Εὐρώπη δὲν ἐσπούδαζε, καὶ διὰ τοῦτο, τῇ γνώσει καὶ συγκαταθέσει τῆς Εὐρώπης, ἔσπευσε νὰ παρασκευασθῇ, ἵνα καταλάβῃ τὰς ἐπιδικασθείσας

αὐτῇ χώρας. Ἄλλ' οὐδ' αὐταὶ αἱ μετολαβήσασαι Δυνάμεις ἐπίστευον ὅτι δὲν ἐπίστευεν ἡ Τουρκία οὐδ' ἡ Ἑλλάς· καὶ ἀποτελέσασαι ῥητῶς ἀπόφασιν τὴν ἐν Βερολίῳ ὁμόθυμον καὶ ἐπίσημον αὐτῶν πράξιν, ὡς ἐδήλωσεν ἐν τῇ Συνεδριάσει τῆς 1^{ης} Ἰουλίου ὁ πληρεξούσιος τῆς Γαλλίας, λέγων αὐτό: « un document qui » exprime la décision unanime des six Grandes Puissances », προσεκάλεσεν ἐπιτακτικῶς τὴν Τουρκίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα ν' ἀποδεχθῶσι τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ὡς σύμφωνον ἐντελῶς πρὸς τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου καὶ τοῦ συμπληροῦντος αὐτὴν ἸΓ' πρωτοκόλλου τοῦ Συνεδρίου. Ὁ Πρόεδρος αὐτὸς τῆς ἐν Βερολίῳ Συνδιασκέψεως κηρύσσων τὴν λήξιν τῶν συνεδριάσεων τῆς, εἶπε ῥητῶς: « cette manifestation de la volonté de l'Europe ne saurait à la longue rencontrer de résistance sérieuse, et nous avons tout lieu d'espérer que l' » oeuvre humanitaire et politique, à laquelle nous avons eu l'honneur de collaborer » trouvera une réalisation qui rendra la paix à des régions trop longtemps trou- » blées par des impatiences nationales. » Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ βεβαίως λόγον, ὅτι ἡ ἀπόφασις τῶν Δυνάμεων ἦτο σπουδαία, προέτεινεν ἡ Γαλλία καὶ ἀπεδέξαντο αἱ Δυνάμεις, προκειμένης τῆς πρὸ τοῦ Δουλσίνου ναυτικῆς ἐπιδείξεως, νὰ ἐξακολουθήσῃ αὕτη καὶ διὰ τὸ Ἑλληνικὸν ζήτημα.

Ἄν θελήσῃ τις νὰ παραδεχθῇ, ὅτι οὐδὲν ἔχει ἀπαιτητὸν δικαίωμα ἡ Ἑλλάς εἰς διεκδίκησιν τῶν παραχωρηθειῶν αὐτῇ ἐπαρχιῶν, ἡ μετολαβήσις τῶν Δυνάμεων ἐν Βερολίῳ στερεῖται πάσης οἰασδῆποτε πρακτικῆς βάσεως, καὶ αὕτη δὲ ἡ διαιτησία οὐδένα ἔχει πρακτικὸν σκοπὸν οὐδετέρα αὐτῶν, ἐν τοιαύτῃ ὑποθέσει, δύναται νὰ γεννήσῃ μὴ ὑπάρχοντα δικαιώματα, οὐδὲ νὰ εὐκολύνῃ ἐπ' ἐλάχιστον τὴν πραγματοποίησιν αὐτῶν, ἂν αὕτη ἐξαρτηθῇ ἀπλῶς ἀπὸ τοῦ πρὸς τὰς συνθήκας καὶ τὰς πανηγυρικὰς διεθνεῖς πράξεις σεβασμοῦ· καθότι οὔτε ἡ Ἑλλάς οὔτε ἡ Εὐρώπη εἶναι πλέον δυνατὸν σήμερον νὰ πλανηθῶσιν ἐπὶ στιγμὴν ὡς πρὸς τὸ μέτρον τῶν ἐλπίδων, ἅς δικαιοὶ ὁ πρὸς τὰς συνθήκας σεβασμὸς τῆς Ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως.

Ἄν δὲ, τέλος, ἡ Ἑλλάς παρὰ πάντα ὅσα ἀνωτέρω ἐξετέθησαν, θεωρηθῇ ὡς μὴ ἔχουσα δικαίωμα νὰ διεκδικήσῃ διὰ τῆς βίας τὰς παραχωρηθείσας αὐτῇ ἑλληνικὰς χώρας, πρέπει ἄραγε νὰ θεωρηθῇ ἡ Τουρκία ὡς ἔχουσα δικαίωμα νὰ κατακρατῇ αὐτάς; Ἡ κατάκτησις δὲν γεννᾷ δικαιώματα, ἢ καὶ δικαιώματα ἀπαράγραπτα, διότι οὐδεμιᾶς χρονικῆς περιόδου πάροδος δύναται νὰ κυρώσῃ τὴν βίαν· ἐνόσω αὕτη κρατεῖ, δύναται καὶ ν' ἀποκρουσθῇ διὰ τῆς βίας, οὐδὲ πρέπει

τις, ἀποκαλῶν ἐκείνων δικαίωμα, νὰ μὴ ὀνομάσῃ δικαίωμα καὶ ταύτην ἐπίσης. Τίς δύναται σήμερον ν' ἀγνοῇ τὴν κατάστασιν τῶν μεθρῶν ἐπαρχιῶν; Οἱ λαοὶ αὐτῶν, μηδεμιᾶς ἀπολαύοντες ἀσφαλείας ζωῆς, τιμῆς ἢ περιουσίας, ληστευόμενοι ἀναφανδὸν καὶ ἐπισήμως παρ' αὐτῶν τῶν ὀργάνων τῆς ἐξουσίας, ἀγνοοῦν καὶ αὐτὴν τὴν ιδέαν τῶν κοινοτάτων ἀγαθῶν βίου κανονικοῦ, ἐπεχείρησαν τσοάκισ καὶ ἐσχάτως ἔτι νὰ διεκδικήσωσι τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματά των διὰ τῶν ὅπλων· τὰ ὅπλα ταῦτα ἀφῆρσεν ἀπὸ τῶν χειρῶν των ἡ Ἑλλάς, τῇ παραγγελίᾳ τῆς Εὐρώπης, ὑποσχομένης θεραπείαν. Ὅτε δὲ σήμερον κηρύττει ἡ Γαλλία ὅτι ἡ ἐπαγγελθεῖσα θεραπεία ἦτο ἀπλῆ εὐχὴ, ὅτε τριετείς διπλωματικοὶ ἀγῶνες κατέληξαν εἰς τὸ παράδοξον ἀποτέλεσμα νὰ χαρακτηρισθῇ Εὐρωπαϊκὴ ἀπόφασις ὡς ἀπλῆ συμβουλή, ἧς ἐκτέλεσις εἰς οὐδένα εἶναι ἐπιτετραμμένη, δὲν ἀνακτῶσιν ἄραγε οἱ λαοὶ ἐκεῖνοι τὸ δικαίωμα αὐτῶν, ὅπως διὰ τῶν ὅπλων διεκδικήσωσι τὰ ἀρχικὰ καὶ ἀπαράγραπτα αὐτῶν δίκαια; καὶ δὲν δικαιούται ἄραγε ἡ Ἑλλάς, ἥτις ἔφραξε τότε εἰς αὐτοὺς τὴν ὁδὸν τῆς ἐθνικῆς των ἀποκαταστάσεως, νὰ τείνῃ χεῖρα βοήθειας, πρὸς ἀδελφοὺς ληστευομένους, πυρπολουμένους, σφαζομένους καὶ κινδυνεύοντας νὰ ἐξαφανισθῶσιν ὑπὸ ἀδαμάστου φανατισμοῦ;

Ἡ Ἑλλάς οὐδέποτε ἔπαυσεν ὁμολογοῦσα, καὶ ὁμολογεῖ πάντοτε χάριτας εἰς τὴν Εὐρώπην ἀνθ' ὅσων ἔπραξεν ὑπὲρ αὐτῆς· ἀπόφασιν δὲ ἔχει, ὅπως ἔπραξε μέχρι τοῦδε, νὰ συντελέσῃ τὸ καθ' ἑαυτὴν εἰς διατήρησιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐκ τοῦ πολέμου δεινῶν, ἅτινα ἤττον παντὸς ἄλλου ὑποτιμᾷ. Αἰσθάνεται καὶ ἀναγνωρίζει πλήρη καὶ ἀμείωτον τὴν ὑποχρέωσίν της ταύτην ἀπέναντι τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης καὶ βαθεῖαν ἔχει ἐπιθυμίαν νὰ ἐργασθῇ εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρέωσεως ταύτης. Δὲν δύναται ὁμως νὰ λησμονήσῃ, ὅτι, πλὴν αὐτῆς, ἔχει καὶ ἄλλας ἱεράς ἐπίσης ὑποχρεώσεις πρὸς τὰ ἐν δουλείᾳ τέκνα της, πρὸς ἑαυτὴν τὴν ἰδίαν καὶ τὸ ἐθνικόν της μέλλον. Πιστεύει δὲ πάντοτε ἀκραδάντως, ὅτι ἡ Εὐρώπη, χάριν τῆς γενικῆς Εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης, χάριν τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, χάριν τῆς χειραφετήσεως λαοῦ δούλου, ἀξίου κρείττονος τύχης καὶ ἀπ' αἰῶνων στενάζοντος ὑπὸ τὸν βαρῦτατον τῶν ζυγῶν, δύναται, ἀρκεῖ νὰ τὸ θέλῃ, νὰ παρεμβάλῃ τὴν κραταιὰν αὐτῆς χεῖρα, καὶ νὰ ἐκτελέσῃ ὅ,τι αὐτὴ ἡ ἰδία ἀπεφάσισε χάριν αὐτῶν ἐκείνων τῶν σκοπῶν· οὐδ' εἶναι δυνατὸν νὰ φρονῇ ἡ Εὐρώπη, ὅτι ἡ ἐξασφάλισις τῆς εἰρήνης πρέπει ἢ δύναται νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τῶν συμφορῶν καὶ τῶν αἱμάτων ὀλοκλήρου λαοῦ.

Τὰς σκέψεις μου ταύτας ἐκτιθέμενος εἰς ὑμᾶς, σᾶς παρακαλῶ νὰ ἀρυσθῆτε ἐξ

αὐτῶν ἔτι ἠθέλετε νομίσει πρόσφορον εἰς ὑποστήριξιν τῶν ἐν τῇ ἐπιστολῇ ὑμῶν πρὸς τὸν Κύριον de S. Hailaire ἐπιχειρημάτων.

A. ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

82

Πετρούπολις, τῇ 28 Δεκεμβρίου 1880.

Ὁ Κύριος Μαρκοῦρας πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον.

Ἔλαβον τὸ ἀπὸ 11 Δεκεμβρίου ἔγγραφον, δι' οὗ ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης εὐηρεστήθη νὰ μοὶ διαβιβάσῃ περίληψιν τῶν προσφάτως μεταξὺ Αὐτῆς καὶ τοῦ κόμητος Μουγ ἀνταλλαχθέντων λόγων, καὶ εὐχαριστῶν ὑμᾶς ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ σπουδαίᾳ διακοινώσει, δὲν δύναμαι ν' ἀποσιωπήσω ἣν συναισθάνομαι παραμυθίαν βλέπων ἐν ταῖς κρίσιμοις ταύταις περιστάσεσι τὰ τῆς πατρίδος διεξαγόμενα ὑπὸ τῆς συνετῆς διευθύνσεως καὶ τῆς πεφωτισμένης φιλοπατρίας τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος.

Δέξασθε κτλ.

ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

83

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Πετρούπολει Β. Πρεσβείας.

Petersbourg 1 Janvier 1881.

Il y a eu aujourd'hui réception du Corps Diplomatique au Palais d'hiver; L'Empereur qui a adressé quelques mots à chaque Chef de mission m'a dit qu'il suit avec beaucoup d'anxiété ce qui se passe chez nous et qu'il nous recommande calme et modération. Lui ayant dit que notre situation est pleine de graves difficultés: il m'a dit, je le comprends, mais j'espère qu'on réussira à éviter un conflit et vous savez que vous avez en moi un ami.

MARCORAN.

Μετάφρασις

Πετρούπολις, τῆ 1 Ἰανουαρίου 1881.

Σήμερον τὸ διπλωματικὸν σῶμα ἐγένετο δεκτὸν ἐν τῷ χειμερινῷ παλατίῳ. Ὁ Αὐτοκράτωρ ὅστις ἀπηύθυνε λέξεις τινὰς εἰς ἕκαστον ἀρχηγὸν Πρεσβείας, μοι εἶπεν ὅτι παρακολουθεῖ ἐναγωνίως τὰ παρ' ἡμῖν διατρέχοντα καὶ ὅτι μᾶς συνιστᾷ ἡσυχίαν καὶ μετριπάθειαν. Παρατηρήσαντός μου ὅτι ἡ θέσις μας εἶναι πλήρης σπουδαίων δυσχερειῶν, « Τὸ ἐννοῶ, ὑπέλαβεν, ἀλλ' ἐλπίζω ὅτι θέλει ἐπιτευχθῆ ἡ ἀποφυγὴ συγκρούσεως καὶ γινώσκετε ὅτι ἔχετε ἐν ἐμοὶ φίλον ».

ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

84

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Ῥώμῃ Β. Πρεσβείας.

Rome, 2 Janvier 1881.

Je viens d'apprendre confidentiellement que les instructions qui seront données aux Représentants des Grandes Puissances à Athènes pour recommander la proposition d'arbitrage seront rédigées selon la formule suivante. « Affirmez solennellement aux yeux du Roi de Grèce et de ses ministres l'accord absolu de toutes les Puissances pour recommander à la Grèce de la façon la plus pressante l'adoption de la politique de paix et de raison caractérisée par le système d'arbitrage. »

Je crois que cette formule acceptée déjà par le Gouvernement Italien a été proposée par l'Angleterre.

PAPPARIGOPOULO.

Μετάφρασις.

Ῥώμη 2 Ἰανουαρίου 1881.

Ἐπληροφορήθην ἐμπιστευτικῶς ὅτι αἱ ὁδηγίαι αἱ δοθησόμεναι παρὰ τῶν Με-

γάλων Δυνάμεων εἰς τοὺς ἐν Ἀθήναις Πρέσβεις των, ἕπως συστήσωσι τὴν περὶ διαιτησίας πρότασιν, θέλουσι συνταχθῆ κατὰ τὸν ἐπόμενον τύπον.

« Βεβαιώσατε ἐπίσημως τὸν Βασιλέα τῆς Ἑλλάδος καὶ τοὺς Ὑπουργοὺς του περὶ τῆς ἀπολύτου ὁμοφωνίας τῶν Δυνάμεων νὰ συστήσωσι τῇ Ἑλλάδι διὰ τοῦ ἐντονωτέρου τρόπου τὴν παραδοχὴν τῆς εἰρηνικῆς καὶ λογικῆς πολιτικῆς τῆς χαρακτηρησθείσης διὰ τοῦ συστήματος τῆς διαιτησίας ».

Νομίζω ὅτι ὁ τύπος οὗτος ὅστις ἐγένετο ἤδη ἀποδεκτὸς παρὰ τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως προὔταθη παρὰ τῆς Ἀγγλίας.

ΠΑΠΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

85

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 3 Janvier 1881.

La Porte a expédié hier à ses Représentants une Circulaire télégraphique touchant notre question. Il n'y est faite aucune mention d'arbitrage. La Porte y parle longuement de nos préparatifs militaires et de notre intention d'occuper par la force les Provinces, nous prévalant de la décision de la Conférence de Berlin que l'Europe ne considère pas comme obligatoire. Cette attitude de la Grèce, si les Puissances n'interviennent pas, compromettrait, d'après la Porte, la paix de l'Europe.

La Porte, animée de sentiments de conciliation et fidèle à ses engagements, a déjà fait de larges concessions. Ayant néanmoins confiance dans la justice des Puissances, elle prie les Cabinets d'autoriser leurs Représentants à Constantinople à rechercher, de concert avec elle, une solution équitable de la question.

ΚΟΥΝΔΟΥΡΙΟΤΙΣ.

Μετὰφρασις

Péran, τὴν 3 Ἰανουαρίου 1881.

Ἡ Πύλη ἀπέστειλε γθές εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς τηλεγραφικῆν Ἐγκύ-

κλιον ἀφορώσαν εἰς τὸ ἡμέτερον ζήτημα. Οὐδεμία ἐν αὐτῇ γίνεται μνεία περὶ διαιτησίας.

Ἡ Πύλη πραγματεύεται ἐν ἐκτάσει περὶ τῶν ἡμετέρων στρατιωτικῶν παρασκευῶν καὶ τῆς προθέσεώς μας νὰ κατάσχωμεν τὰς ἐπαρχίας διὰ τῆς βίας, στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως ἣν ἡ Εὐρώπη δὲν θεωρεῖ ὑποχρεωτικὴν.

Ἡ στάσις αὕτη τῆς Ἑλλάδος δύνῃται, κατὰ τὴν Πύλην, νὰ διακυβεύσῃ τὴν εἰρήνην τῆς Εὐρώπης ἀν δὲν ἐπέμβωσιν αἱ Δυνάμεις.

Ἡ Πύλη, ἐμφορομένη διαλλακτικῶν αἰσθημάτων καὶ πιστὴ εἰς τὰς ὑποχρεώσεις της, ἐποιήσατο ἤδη εὐρείας παραχωρήσεις. Πειποιθεῖα δὲ ἐπὶ τὴν δικαιοσύνην τῶν Δυνάμεων, παρακαλεῖ τὰ Ἀνακτοβούλια νὰ ἐξουσιοδοτήσωσι τοὺς ἀντιπροσώπους των ἐν Κωνσταντινουπόλει ὅπως ἐκζητήσωσιν ἀπὸ κοινοῦ μετ' αὐτῆς δικαίαν τοῦ ζητήματος λύσιν.

ΚΟΙΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

86

Ἐν Βερολίῳ, τὴν 3 Ἰανουαρίου 1884.

Ὁ Κύριος Ῥαγκαβῆς πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον.

Ἀμέσως ἅμα τὴν ἐσπέραν ἔλαβον τὴν ἀπὸ 27 Δεκεμβρίου καὶ ὑπ' ἀριθ. 2428 ὑμετέραν ἐμπιστευτικὴν, εἶδον τὸν πρεσβευτὴν τῆς Ἀγγλίας καὶ διελέχθην μετ' αὐτοῦ περὶ τοῦ ἐγγράφου τοῦ Κυρίου Βαρθελεμῆ Σαίנט Ἰλλέρ πρὸς τὸν Κόμητα Μουή.

Ὁ Κύριος Πρέσβυς μ' ἐβεβαίωσε καὶ αὐθις ὅτι τὸ ἔγγραφο τοῦτο προῆλθεν ἐντελῶς ἐκ πρωτοβουλίας τοῦ Γάλλου ὑπουργοῦ, ἄνευ προηγουμένης συνενόσεως μετὰ τῶν λοιπῶν Δυνάμεων, εἰς ἃς ἐμπιστευτικῶς ἐγνωστοποιήθη μόνον ἀφ' οὗ ἀπεστάλη. Ἐφαίνετο δ' ὁ Λόρδος Ὁδδων μὴ ἐκτιμῶν τὸ ἔγγραφο τοῦτο ὡς ὑπόδειγμα διπλωματικῆς δεινότητος, καὶ ἐν ἄλλοις εὕρισκεν ὅτι, διατεινόμενος ὁ Γάλλος ὑπουργὸς ὅτι πολεμικὸν κίνημα τῆς Ἑλλάδος θέλει ἀφεύκτως ἐξάψει γενικὸν πόλεμον, χορηγεῖ αὐτῇ, ἀπ' ἐναντίας τῆς προθέσεώς του, τὸ ἰσχυρότατον ἐπιχείρημα ἵνα ἐμμείνῃ εἰς τὴν ἀπόφασίν της. Ὁψέποτε, μοι εἶπεν, ἡ διακοίνωσις

αὕτη δοθῆ εἰς τὴν δημοσιότητα, δὲν θέλει βεβαίως ἐπισύρει ἐπαίνους εἰς τὸν συντάξαντα αὐτὴν. Καὶ παρ' ἄλλων δ' ἤκουσα αὐτὴν ἰσχυρῶς ψεγομένην διὰ τὸ ἤκιστα πολιτικὸν ὕψος τῆς καὶ τὴν ἔλλειψιν τῆς λογικῆς περὶ τὴν σύνταξιν αὐτῆς.

Ὁ Κύριος Πρεσβευτῆς μοὶ διεβεβαίωσε μετὰ ταῦτα ὅτι τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως αἱ διαθέσεις μένουσιν ἀναλλοίωτοι καὶ ἀπαρραμειώτως εὖνοι πρὸς τὴν Ἑλλάδα, οἷαι ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς.

Τὸν ἠρώτησα δὲ μετὰ ταῦτα πῶς ἔχει τὸ περὶ τῆς συλλήβδην διακοινώσεως, εἰς ἣν αἱ ἐφημερίδες εἶπον ὅτι πᾶσαι αἱ Δυνάμεις ἔδωκαν τὴν συγκατάθεσίν των, περιεμένετο δὲ τελευταία καὶ ἡ τῆς Αὐστρίας, ἣτις ἐλέγετο ὅτι ἐδίσταζε, φοβουμένη ὅτι τοιαύτη πίεσις ἐπενεχθεῖσα εἰς τὴν Ἑλλάδα, θὰ ἔπρεπε, κατ' ἀπαίτησιν ἴσως τῆς Ἀγγλίας, νὰ ἐπενεχθῆ μετὰ ταῦτα καὶ εἰς τὴν Τουρκίαν, ὅπερ ἡ Αὐστρία δὲν ἐπιθυμεῖ. Ὁ δὲ Λόρδος Ὀδδων μοὶ εἶπεν ὅτι ἡ ἀπὸ κοινοῦ αὕτη πίεσις τῆς Ἑλλάδος διὰ συλλήβδην διακοινώσεως ἐπενοήθη ἵνα βοηθήσῃ δῆθεν τὸ Ἑλληνικὸν ὑπουργεῖον εἰς τὰς ἐνεργείας του πρὸς τὴν Βουλὴν πρὸς καταστολὴν τῆς ἐνεστώσης φιλοπολέμου τάσεως. Ἄλλ' ἐγὼ τῷ εἶπον ὅτι τοιαύτη ἐνέργεια θὰ ἦτον ἐντελῶς σφαλερὰ καὶ ἐπὶ ψευδοῦς στηριζομένη βάσεως· ὅτι τὸ ὑπουργεῖον οὐδεμίαν ἀνάγκην ὑποστηρίξεως ἔχει ἀπέναντι τῆς Βουλῆς καὶ πέπεισμαι ὅτι οὐδεμίαν τοιαύτην θέλει δεχθῆ, καθ' ὅσον ὑπάρχει πλήρης ὁμοφροσύνη μετὰ αὐτοῦ καὶ ἐκείνης ὡς πρὸς τε τὴν εἰλικρινῆ ἐπιθυμίαν εἰρήνης, καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀπόφασιν τοῦ νὰ μὴ ἐγκαταλειφθῶσιν ἀπροστάτευτα τὰ ἔθνικὰ δικαιώματα· πρὸς τήρησιν δὲ τῆς εἰρήνης ὅτι κατ' ἐμὲ εἰς μόνος τρόπος ὑπάρχει, ὁ ὑπὸ τῆς Εὐρώπης καταναγκασμὸς τῆς Τουρκίας εἰς ἐκτέλεσιν τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀποφάσεως.

Ὁ δὲ Κ. Πρεσβευτῆς μοὶ εἶπεν ἐπὶ τέλους ὅτι ἅμα, ὡς ἐστὶ βέβαιον, ἡ Τουρκία ἀρνηθῆ τὴν προτεινομένην διαιτησίαν, τὸ σχέδιον τῆς πιέσεως τῆς Ἑλλάδος θέλει καταπέσει ὁμοῦ μεθ' ὅλου τοῦ οἰκοδομήματος. Ἡ γνώμη αὕτη τοῦ Κυρίου Πρεσβευτοῦ μ' ἐνθαρρύνει εἰς τὸ νὰ ἐπαναλάβω τὸ πολλαχίς γραφὲν ὑπ' ἐμοῦ, ὅτι μέγιστον, ὡς νομίζω, ἔχομεν συμφέρον, δι' ἐπιτηδείων, ὡς μέχρι τοῦδε, χρονοτριβῶν, ν' ἀφήσωμεν τὴν Τουρκίαν ν' ἀποφανθῆ, καὶ, εἰ δυνατὸν, ὑπεκκαίοντες ἀφανῶς τὰς ὑπονοίας τῆς, νὰ προκαλέσωμεν αὐτῆς πρῶτης τὴν ἀρνήσιν.

Τοῦ Κ. Σαιντιλλαίρου ἡ παλινωδία εἶναι βεβαίως εὐαναίρετος, καὶ ἀξιόλογα εἰσὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Κ. Βράιλα ἀντιταχθέντα αὐτῷ ἐπιχειρήματα. Ἄλλὰ τὸ κυρίως ἀνατρέπον τὸν διίσχυρισμὸν αὐτοῦ περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς συνδιασκέψεως μετὰ τῆς στομφώδους καὶ πῶς σχολαστικῆς μνείας τῶν χωρίων τοῦ Βαττέλου, ἐστὶν ἡ

ἦν προσεθήκατε, ἀφήγησις τῶν ὑποχρεώσεων ἃς ἡ Εὐρώπη ἀπὸ τοῦ Ῥωσικοῦ πολέμου ἀνέλαβεν ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος, καὶ αἵτινες δὲν ἐξωφλοῦντο διὰ μιᾶς συμβουλῆς ἢ γνωμοδοτήσεως, ἥς αὐτὴ ἡ Εὐρώπη θὰ ἤθελε σήμερον ἐμποδίσῃ τὴν ἐκτελέσειν.

Ἄλλως τε καὶ πολὺ ἀτελῶς πρέπει νὰ γνωρίζῃ καὶ ἀφελῶς νὰ κρίνῃ τὰ τῆς Τουρκίας ὁ Κ. ὑπουργὸς τῆς Γαλλίας ἂν νομίζῃ ὅτι ἡ Ὀθωμανικὴ κυβέρνησις 20,000 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα ἀρνείται, στέργει ὅμως νὰ μᾶς παραχωρήσῃ 27 ἢ 28,000, χωρὶς διὰ τῶν ὄπλων εἰς τοῦτο ν' ἀναγκασθῇ. Καὶ ἂν διὰ ταῦτα, διατι νὰ μὴ ἀναγκασθῇ καὶ δι' ἐκεῖνα, χωρὶς ἄλλων ἀναβολῶν καὶ περιπλοκῶν; Φρονῶ δὲ ὅτι, ἂν ἦτον δυνατὸν οἱ Ὀθωμανοὶ νὰ λάβωσιν ὅπως δῆποτε γνῶσιν τῆς ἐπαγγελίας ταύτης περὶ τῶν 27-28,000 χιλιομέτρων, ἢ ὑπ' αὐτῶν ἀπόρριψις τῆς διαιτησίας θὰ ἦτον βεβαία καὶ ἄμεσος.

Πρὸ μιᾶς ὥρας σᾶς ἐτηλεγράφησα :

« Ambassadeur d'Angleterre m' a dit que pression collective sur Grèce, proposée par France a été abandonnée pour le moment ».

Μετὰφρασις.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀγγλίας μοὶ εἶπεν ὅτι ἡ παρὰ τῆς Γαλλίας προταθεῖσα ἀπὸ κοινοῦ πίεσις τῆς Ἑλλάδος ἐγκατελείφθη ἐπὶ τοῦ παρόντος.

Α. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

87

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 3 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Κουμουνοῦρος πρὸς τὰς Β. Πρεσβείας.

Ὁ ἐν Ἀθήναις Πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας, κόμης de Mouy, ἐλθὼν πρὸς με, τὴν παρελθοῦσαν δευτέραν, μοὶ ἀνεκοίνωσε προφορικῶς, ἐν συνόψει, τὸ περιεχόμενον τοῦ πρὸς αὐτὸν ἐγγράφου τοῦ Κυρίου de St' Hilaire, οὗτινος ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἀνακοινώσω ἀντίγραφον τὴν παρελθοῦσαν ἐβδομάδα, μοὶ συνέστησε δὲ καὶ πάλιν τὴν ἀποδοχὴν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Διαιτησίας, καὶ ἐπέμεινε τέλος, ἰδίως εἰς τοῦτο, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἔπρεπε νὰ ἐξακολουθῇ τοὺς ἐξοπλισμοὺς

αὐτῆς, καὶ νὰ παρασκευάζεται, οὕτως ἐκφραῶς, εἰς τὴν διὰ τῆς βίας λύσιν τοῦ ὀρθοθετικοῦ ζητήματος, ἀλλὰ νὰ εἰσακούσῃ τὰς συμβουλὰς τῆς Εὐρώπης, καὶ νὰ ἀναθέσῃ εἰς τὴν μέριμνάν της τὴν λύσιν αὐτοῦ. Ἀπαντῶν εἰς τὸν Κύριον de Moüy, ἐπανελάβον, ἐν ὀλίγοις, τὸ περιεχόμενον τῆς πρὸς τὸν Κ. Βράϊλαν ἐμπιστευτικῆς καὶ ἡμειπισήμου ἐπιστολῆς μου, ἧς ἐπίσης σᾶς ἀνεκοίνωσα ἀντίγραφον τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα. Εἰδικώτερον δὲ καὶ πρὸς τὰς παρατηρήσεις τοῦ κόμητος ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ τελευταίου περὶ συνθέσεως τοῦ στρατοῦ διατάγματος, ἀντιπαρετήρησα λέγων, ὅτι τὸ διάταγμα τοῦτο οὐδὲν ἄλλο ἐσκόπει ἢ τὴν τακτικὴν καὶ ὀργανικὴν σύνταξιν στρατοῦ, ὑπάρχοντος ἤδη κεκλημένου ὑπὸ τὰ ὄπλα, δυνάμει προεψηφισμένων νόμων. Ἄλλως δὲ, προσέθηκα, εἴτε σήμερον εἴτε αὔριον, εἴτε ταχύτερον, εἴτε βραδύτερον πρόκειται νὰ ἐνεργήσῃ ὁ Ἑλληνικὸς στρατός, εἶναι πάντως σύμφωνος ἢ Ἑλλάς καὶ ἡ Εὐρώπη ὡς πρὸς τοῦτο καὶ, ὅτι θέλει ἐπιστῆ ἢ ἡμέρα, καθ' ἣν ἡ Ἑλλάς θέλει κληθῆ ὑπὸ τῶν πραγμάτων αὐτῶν νὰ καταλάβῃ τὰς ὁμόρους ἐπαρχίας. Ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ, ἀνάγκην ἀπαραίτητον θέλει ἔχει συντεταγμένου καὶ καλῶς ὀργανισμένου στρατοῦ, πρὸς τοῦτο δὲ πρέπει βεβαίως ἐγκαίρως καὶ ἀπὸ τοῦδε νὰ ἐργασθῆ. Δὲν θὰ ὑπῆρχε βεβαίως ἀνάγκη τοιαύτης ἐργασίας, ἂν εἶχε λόγους ἢ Ἑλλάς νὰ διατελῆ πεπεισμένη, ὅτι ἡ Εὐρώπη ἦν διατεθειμένη ν' ἀναπληρώσῃ αὐτήν. Ἐχει ἐν παραδείγματι ἡ Γαλλία, ἡρώτητα τὸν Κύριον Moüy, τὴν διάθεσιν νὰ πράξῃ αὐτῆ, ἐν ὥρᾳ δεδομένη, ὅ,τι ἴδιον ἐαυτῆς καθῆκον νομίζει ἢ Ἑλλάς νὰ πράξῃ πρὸς κατάληψιν τῶν ἐπιδικασθεῖσων αὐτῇ ἐπαρχιῶν; Δύνασθε νὰ δώσητε ἡμῖν τοιαύτην τινα ἐπαγγελίαν; Οὐχὶ βεβαίως ἀπήνητησεν ὁ Κύριος Κόμης. Τότε λοιπὸν, ἀντίειπον, διατί ταράσσεται ἡ ὑμετέρα Κυβέρνησις καὶ ἡ Εὐρώπη, ὅτι συντάσσεται ἢ Ἑλλάς στρατιωτικῶς πρὸς τοιαύτην ἐνέργειαν; Ἀλλὰ θὰ μείνῃ, μοι λέγετε ἢ Ἑλλάς ἐγκαταλελειμένη εἰς τὰς ἰδίαις ἐαυτῆς δυνάμεις, ἂν ἐπιχειρήσῃ παρὰ βολόν τι, ὡς τὸ ὀνομάζετε, κίνημα πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ἀποφάσεων τῆς Εὐρώπης. Ἔστω· καὶ τούτου ὑποστηέντος, προτιμότερον πάντως ἔσται διὰ τὴν Ἑλλάδα νὰ ἀντιπαχθῆ κατὰ τῆς Τουρκίας αὐτῆς καὶ τῶν Τουρκικῶν δυνάμεων, καὶ νὰ ἐξαρθῆ τὴν τύχην αὐτῆς ἐκ τῆς ἐκβάσεως τοιαύτης τινος πάλης, ἧτις ὅπωςδήποτε θέλει ἐντὸς βραχέος χρόνου καθαρῶς τὴν θέσιν της, ἢ, ἀπέχουσα τούτου, νὰ ἐκτεθῆ κατόπιν εἰς τὰς ἀδιακόπους, χρυσίους καὶ ὑπὸ τῆς Πύλης πάλιν αὐτῆς ὀργανισθησομένης καὶ ὑποστηριχθησομένης ἀντιπράξεις τῶν Ἀλβανῶν καὶ ἄλλων ἐχθρικῶν στοιχείων, καὶ νὰ ἐξαντλήται ἐπ' ἄπειρον κατὰ στάσεων καὶ συντεταγμένων ἀντενεργειῶν,

ὡς ἐγένετο τοῦτο ἐν Ἐρζεγοβίνη καὶ Βοσνίᾳ. "Ἡ μήπως καὶ ἡ Ἑλλάς ἔχει ἐγγύησίν τινα τῆς Εὐρώπης, ὅτι ἡ Τουρκία, ἥτις εἰς πάσας αὐτῆς τὰς μέχρι τοῦδε παρορμήσεις ἀντέταξεν ἐπίμονον ἄρνησιν καὶ ὑπεκφυγὰς παντοειδεῖς, θέλει πρόθυμος ἐκτελέσει νέαν τινα ἀπόφασιν Εὐρωπαϊκὴν, ἣν παρακινεῖται νὰ ἐπικαλεσθῇ ἡ Ἑλλάς, ἢ ὅτι ἡ Εὐρώπη τέλος αὐτῇ θέλει ἐκτελέσει τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἀπόφασιν, ἐν περιπτώσει νέας ἀρνήσεως τῆς Τουρκικῆς κυβερνήσεως, ἀφου πᾶν ἄλλο μέχρι τοῦδε ἐμαρτύρησαν αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις, πλὴν σπουδαίας διαθέσεως πρὸς καταναγκασμὸν τῆς Πύλης.

Πρὸς τελευταίαν δὲ παρατήρησιν τοῦ Κυρίου de Mouy, ὅστις, προτρέπων καὶ πάλιν τὴν Βασιλικὴν Κυβέρνησιν, εἰς ἐπίκλησιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς διαιτησίας, μοι προσέθηκεν, ὅτι ἐκ τῆς μελλούσης διαιτητικῆς ἀποφάσεως ἐλάχιστα μόλις δύναται νὰ ζημιωθῇ ἡ Ἑλλάς, διότι ἡ παραχωρηθεῖσα αὐτῇ ἔκτασις κατὰ δύο ἢ τρεῖς τὸ πολὺ χιλιάδας τετραγωνικῶν χιλιομέτρων δύναται νὰ ἐλαττωθῇ, ἀντιπαρετήρησα, ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθῶς ἰδέα τοῦ Κυρίου ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργοῦ τῆς Γαλλίας, καὶ ὡς τοιαύτη μοι ἀνεκοινώθη, δὲν εἶναι ἕως τυπικῆ οὐδ' ἐξηκριθωμένη τις πρότασις, εἰς ἣν ἠδύνατο νὰ δώσῃ ἀπάντησίν τινα ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἥτις, τούναντίον, οὐδεμίαν μέχρι τοῦδε ἔλαβεν ἀπάντησιν ὡς πρὸς τοὺς δύο ἐκείνους ὄρους, ἐξ ὧν ἀρχῆθεν ἐξήρτησε τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς ὡς πρὸς τὴν περὶ διαιτησίας πρότασιν τῶν Δυνάμεων, ἥτοι τὸ νὰ γνωρίσῃ ἐκ τῶν προτέρων τὰς βάσεις τῆς ἐπιδιωκομένης διαιτησίας καὶ τὰ μέσα τῆς ἐκτελέσεως τῆς διαιτητικῆς ἀποφάσεως.

Τὰ ἀνωτέρω ἀναγκαῖον ἐνόμισα ν' ἀνακοινώσω ὑμῖν, πρὸς ὑμετέραν πληροφορίαν.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

88

Ἐν Λονδίῳ τὴν 3 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Κοντόσταυλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Κατὰ τὰς δύο ταύτας τελευταίας ἡμέρας ἐγένοντο ἀνακοινώσεις τῆς γαλλικῆς πρὸς τὴν ἐνταῦθα Κυβέρνησιν, ἐκ τῶν ὑποίων, καθ' ἃ ἠδυνήθη μετ' ἀσφαλείας

νά πληροφορηθῶ, φαίνεται προκύπτων δισταγμός τις καὶ χαλάρωσις, ὡς πρὸς τὴν ὑποστήριξιν τῆς διαιτησίας. Κατὰ συνέπειαν δὲ τῆς πληροφορίας ταύτης ἔσπευσα ν' ἀπευθύνω πρὸς τὴν Ἑμετέραν Ἐξοχότητα τὸ ᾧδε ἐν μεταφράσει ἔχον κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα :

» Je m'informe que ces jours derniers la France paraît ne plus insister si fermement sur arbitrage. Nos amis pensent toujours que nous devons continuer quant au fond notre politique décidée ».

Μετὰ φρασίς.

« Πληροφοροῦμαι ὅτι ἐπ' ἔσχάτων ἡ Γαλλία φαίνεται μὴ ἐπιμένουσα σφόδρα ἐπὶ τῆς διαιτησίας. Οἱ ἡμέτεροι φίλοι, νομίζουσι πάντοτε ὅτι ὀφείλομεν νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὴν ἀποφασιστικὴν πολιτικὴν μας. »

Τὴν τελευταίαν ταύτην γνώμην, περὶ τῆς σταθερᾶς ἡμῶν πρὸς πόλεμον ἀποφάσεως, ἐπορίσθη ἐκ νεωτέρων συνδιαλέξεων ἅς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔσχον μετὰ ἐπισήμων, ἐκ τῶν ἐνταῦθα φίλων τῆς Ἑλλάδος. Φέρονται δὲ οἱ φίλοι οὗτοι εἰς τὴν εἰρημένην γνώμην, οὐχὶ διότι θεωροῦσι πιθανὴν, ὡς νῦν ἔχουσι τὰ πράγματα, ὑποστήριξιν τινὰ ἡμῶν ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ διότι φρονοῦσι μετὰ πεποιθήσεως, ὅτι διὰ τῆς ὀπισθοδρομήσεως ἡμῶν ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέλομεν κηρυχθῆ καὶ ἀνομολογηθῆ αὐτοκατάκριτοι ἐνώπιον ὅλης τῆς Εὐρώπης ὅθεν θέλει καταστραφῆ ἐπὶ μακρὸν χρόνον πᾶσα ἡμῶν ἐπὶ περαιτέρᾳ ἐνισχύσει ἐλπίς. Ἐπὶ τούτοις δὲ, ἐκ τῆς ἐπιμονῆς ἡμῶν ἐν τῇ ἀρξαμένῃ πορείᾳ, δὲν θεωροῦσιν ἀδύνατον ἐν τέλει καὶ τροπὴν τινὰ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν πραγμάτων, καίτοι μὴ παρορῶντες καὶ τῶν κινδύνων τὸ μέγεθος, ὡς ἐπίσης δυνατὸν εἶναι νὰ εὑρεθῶμεν ἐκτεθειμένοι.

Δέξασθε κ.τ.λ.

ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ.

89

Ἐν Περουπόλει, τὴν 3 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Μαρκοῦς πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ἐνακοινῶ ὑμῖν ᾧδε συνημμένως ἐν ἀντιγράφῳ τὸ κρυπτόγραφον τηλεγράφημα, ὅπερ ἔσχον τὴν τιμὴν ν' ἀποστείλω προχθὲς πρὸς τὴν Ἑμετέραν Ἐξοχότητα, (ὄρα κρυ-

πτογραφικὸν τηλεγράφημα ἀριθ. 83) οὐδὲν ἄλλο ἔχω νὰ προσθέσω, εἰμὴ ὅτι καὶ ὁ φιλικὸς τρόπος δι' οὗ ἡ Α. Μ. ὁ Αὐτοκράτωρ ηὐδόκησε νὰ μοὶ ἀπευθύνῃ τὰς εὐνοϊκὰς ἐκεῖνας λέξεις, ἦτο ἡ ὑπερτάτη μαρτυρία ἣν ἠδύνατο ἡ Α. Μ. νὰ ἐξενέγκῃ ἡμῖν ὡς πρὸς τὴν ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους εἰλικρινεστάτην καὶ θερμοσάτην συμπάθειαν Αὐτῆς.

Δυστυχῶς ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν ἡ Α. Μ. περιορίζεται εἰς τὸ νὰ ἀπευθύνῃ πρὸς ἕκαστον μέλος τοῦ διπλωματικοῦ σώματος ὀλίγας λέξεις, καὶ δὲν δίδει καιρὸν πρὸς ἀπάντησιν, τὴν ἐπαύριον ὅμως παρεκάλεσα τὸν ὑφυπουργὸν νὰ τῷ ἐκφράσῃ καὶ ἐν ὀνόματι τῆς Β. Κυβερνήσεως τὴν ἐπὶ τούτῳ βαθυτάτην καὶ ἀνεξάλειπτον εὐγνωμοσύνην τοῦ ἔθνους, ὅπερ μοὶ ὑπεσχέθη νὰ πράξῃ.

Δέξασθε κ.τ.λ.

ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

90

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὰς ἐν Εὐρώπῃ Β. Πρεσβείας.

Athènes, le 4 Janvier 1881.

Le Ministre d'Autriche à Athènes est venu me voir aujourd'hui pour m'entretenir de nouveau de la question de l'arbitrage. Il m'a dit être chargé de conseiller au Gouvernement ne pas appeler la réserve, car une pareille mesure pourrait être considérée comme déclaration de guerre. Il a ajouté que les Puissances ne pouvaient nous donner d'avance aucun éclaircissement sur les bases de l'arbitrage, car ce serait contre la nature même de l'arbitrage, mais que nous avions tout lieu d'espérer que les dispositions de l'Europe seraient de nous donner le plus possible, et que, quant à notre désir d'obtenir d'avance une garantie pour l'exécution de la décision arbitrale le consentement anticipé de la Porte offrait une garantie suffisante. Il a conclu en m'assurant des dispositions de l'Autriche en notre faveur, du désir de l'Europe de maintenir la paix, de l'isolement où la Grèce se trouverait en faisant la guerre, et de la décision des Puissances de localiser la lutte entre la Turquie et la Grèce. Répondant à M. le Prince Wrede je lui ai fait remarquer que l'appel de la réserve serait la conséquence naturelle

de la mobilisation, effectuée au milieu des conseils qui nous arrivaient presque de toute part, de nous préparer pour l'occupation des provinces, et sans qu'aucune protestation de l'Europe vint la désapprouver, et que les réservistes ayant besoin de deux mois au moins pour être rassemblés et exercés, une pareille mesure du Gouvernement ne devrait être envisagée par l'Europe comme une menace imminente pour la paix. Quant aux bases de l'arbitrage que le Gouvernement voudrait connaître, j'y ai insisté, alléguant que le Gouvernement croyait pouvoir prétendre être éclairci pour savoir à quel prix il pourrait se dessaisir d'un titre acquis. Quant à la garantie résultant du compromis, j'ai répondu que la Turquie avait signé aussi d'autres traités qu'elle n'a pas exécutés malgré toutes ses promesses solennelles. Je reconnais, ai-je dit, que la décision de la Conférence fut un acte de simple médiation, mais le mode de sa Communication aux parties intéressées lui a fait changer de caractère. D'ailleurs, les Puissances elles-mêmes, répondant à la Turquie ont qualifié cet acte d'irrévocable. L'Europe songerait-elle à y revenir ? L'Europe désire aujourd'hui avant tout la paix et ce désir prime assurément celui de nous venir en aide. Ainsi elle se verra peut-être obligée d'adopter une autre ligne agréable aux Turcs pour obvier à leur résistance, et ce sera le premier pas à de nouvelles concessions en cas de nouvelle résistance de la part des Turcs. En attendant la Grèce continuera à s'épuiser. Mais si l'Europe est convaincue que le consentement anticipé de la Turquie à l'arbitrage forme une garantie suffisante pour l'exécution de la décision arbitrale, pourquoi ne nous donnerait-elle l'étendue déjà accordée qu'elle même a jugée convenable et juste ? Quant à moi, ai-je ajouté, je ne crois pas que la Turquie adopte l'arbitrage sans que les bases de la décision future lui soient insinuées. Aussi ne pourrions nous pas régler notre conduite sur le système temporisateur de la Turquie qui peut le prolonger à l'infini pour nous fatiguer et nous épuiser. Quant à l'intention de l'Europe de localiser la guerre, j'ai fait observer que les moyens lui échapperaient, assurément dans le cas très probable où les nationalités Chrétiennes se soulevaient. J'ai ajouté en concluant que je n'entendais pas donner une réponse catégorique, et que je me réservais de le faire sur une proposition formelle, et après avoir pris connaissance de la réponse de la Turquie.

COUMOUNDOUROS.

Μετάφρασις.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 4 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ ἐν Ἀθήναις Πρεσβευτὴς τῆς Αὐστρίας ἦλθε παρ' ἐμοὶ ὅπως μὲ λαλήσῃ ἐκ νέου περὶ τοῦ ζητήματος τῆς διαιτησίας. Μοὶ εἶπεν ὅτι ἦτο ἐντεταλμένος νὰ συμβουλευέσῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ μὴ καλέσῃ τὴν ἐφεδρείαν καθότι τοιοῦτο μέτρον δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς κήρυξις πολέμου. Προσέθηκεν ὅτι αἱ Δυνάμεις δὲν δύνανται νὰ μᾶς δώσωσιν ἐκ τῶν προτέρων οὐδεμίαν διασάφισιν περὶ τῶν βάσεων τῆς διαιτησίας καθόσον τοῦτο ἀντίκειται πρὸς τὴν φύσιν αὐτὴν τῆς διαιτησίας ἀλλ' ὅτι πᾶσαν ἔχομεν ἐλπίδα περὶ τῶν διαθέσεων τῆς Εὐρώπης νὰ μᾶς παραχωρήσῃ ὅσῳ τὸ δυνατόν πλείονα καὶ ὅτι, ὡς πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν μας νὰ λάβωμεν ἐκ τῶν προτέρων ἐγγύησιν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διαιτητικῆς ἀποφάσεως, ἢ ἐκ προκαταβολῆς συναινέσις τῆς Πύλης παρῆχε ἐπαρκῆ ἐγγύησιν. Συνεπέρανε διαβεβαιῶν με περὶ τῶν πρὸς ἡμᾶς εὐνοϊκῶν διαθέσεων τῆς Αὐστρίας, περὶ τῆς ἐπιθυμίας τῆς Εὐρώπης νὰ διατηρήσῃ τὴν εἰρήνην, περὶ τῆς μονώσεως ἐν ἧ ἤθελεν εὑρεθῆ ἢ Ἑλλάς ἐπιχειροῦσα τὸν πόλεμον καὶ περὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς Εὐρώπης νὰ περιόρισθ τὸν ἀγῶνα μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος.

Ἀπαντῶν εἰς τὸν Πρίγκιπα Wrede τῷ παρετήρησα ὅτι ἡ πρόσκλησις τῆς ἐφεδρείας ἦτο φυσικὴ συνέπεια τῆς ἐπιστρατείας ἣτις ἐγένετο ἐν τῷ μέσῳ τῶν πανταχόθεν σχεδὸν ἀφικνουμένων ἡμῖν συμβουλῶν νὰ παρασκευασθῶμεν διὰ τὴν κατοχὴν τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς πρὸς ἀποδοκιμασίαν διαμαρτυρήσεως τῆς Εὐρώπης καὶ ὅτι, ἐπειδὴ οἱ ἐφεδρῶν ἔχουσιν ἀνάγκην τοῦλάχιστον δύο μηνῶν ὅπως προσέλθωσι καὶ παρασκευασθῶσι, τὸ τοιοῦτον μέτρον τῆς Κυβερνήσεως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ παρὰ τῆς Εὐρώπης ὡς ἐπικειμένη ἀπειλὴ τῆς εἰρήνης. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς σκέψεις τῆς διαιτησίας, τὰς ὁποίας ἡ Κυβέρνησις ἐπιθυμεῖ νὰ γνωρίσῃ ἐπέμεινα λέγων ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐδικαιοῦτο νὰ ἀπαιτήσῃ ὅπως φωτισθῇ ἵνα μάθῃ ἀντὶ τίνος τιμήματος ἠδύνατο νὰ παραιτηθῇ τίτλου κεκτημένου. Ὡς πρὸς τὴν ἐκ τοῦ συνυποσχετικοῦ πηγάζουσαν ἐγγύησιν, ἀπήντησα ὅτι ἡ Τουρκία εἶχεν ὑπογράψει καὶ ἄλλας συνθήκας ἃς δὲν ἐξετέλεσε μεθ' ὅλας τὰς πανηγυρικὰς αὐτῆς ὑποσχέσεις. Ἀναγνωρίζω, ὑπέλαβον, ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς Συνδιασκέψεως ἦτο πρᾶξις ἀπλῆς μεσολαβήσεως ἀλλ' ὁ τρόπος καθ' ὃν ἀνεκοινώθη εἰς τὰ ἐνδιαφερόμενα

μέρη μετέβαλε τὸν χαρακτήρα της. Ἄλλως τε, αὐταὶ αἱ Δυνάμεις, ἀπαντῶσαι εἰς τὴν Τουρκίαν, ἐχαρακτήρισαν τὴν πράξιν ταύτην ὡς ἀμετάκλητον. Διανοεῖται ἄραγε ἡ Εὐρώπη νὰ τὴν ἀνακαλέσῃ; Ἡ Εὐρώπη ἐπιθυμῆι πρὸ παντὸς τὴν εἰρήνην καὶ ἡ ἐπιθυμία αὕτη πρωτεύει βεβαίως τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ ἔλθῃ εἰς ἀρωγὴν μας.

Οὕτω, θέλει ἴσως εὐρεθῆ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ παραδεχθῆ ἑτέραν γραμμὴν εὐάρεστον εἰς τοὺς Τούρκους ὅπως ὑπερικήσῃ τὴν ἀντίστασίν των καὶ τοῦτο θέλει εἶσθαι τὸ πρῶτον βῆμα εἰς νέας παραχωρήσεις ἐν περιπτώσει νέας ἀντιστάσεως τῆς Τουρκίας. Ἐν τούτοις, ἡ Ἑλλάς θέλει ἐξακολουθήσει ἐξαντλουμένη. Ἄλλ' ἂν ἡ Εὐρώπη εἶναι πεπεισμένη ὅτι ἡ ἐκ προκαταβολῆς συναίνεσις τῆς Τουρκίας εἰς τὴν διαιτησίαν ἀποτελεῖ ἀποχρῶσαν ἐγγύησιν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διαιτητικῆς ἀποφάσεως διὰ τὴν δὲν μᾶς δίδει τὴν παραχωρηθεῖσαν ἤδη ἡμῖν ἐδαφικὴν ἔκτασιν ἣν αὕτη ἡ ἰδίᾳ ἔκρινε κατάλληλον καὶ δικαίαν; Τὸ ἐπ' ἐμοί, προσέθηκα δὲν φρονῶ ὅτι ἡ Τουρκία θέλει ἀποδεχθῆ τὴν διαιτησίαν χωρὶς νὰ ὑποσημανθῶσιν αὐτῇ αἱ βάσεις τῆς μελλούσης ἀποφάσεως. Ἐπομένως, δὲν δυνάμεθα νὰ ρυθμίσωμεν τὴν πορείαν μας ἐπὶ τοῦ ἀναβλητικοῦ τῆς Τουρκίας συστήματος ἥτις δύναται νὰ τὸ παρατείνῃ ἐπ' ἄπειρον ὅπως μᾶς κουράσῃ καὶ ἐξαντλήσῃ.

Ὡς πρὸς τὴν πρόθεσιν τῆς Εὐρώπης νὰ περιορίσῃ τὸν πόλεμον, τῷ παρετήρησα ὅτι τὰ πρὸς τοῦτο μέσα θέλουσι βεβαίως τῇ διαφύγῃ ἐν τῇ λίαν πιθανῇ περιπτώσει καθ' ἣν ἐπαναστατήσωσιν αἱ χριστιανικαὶ ἐθνικότητες. Συνεπέρρανα ὅτι δὲν ἠνθόουν νὰ δώσω κατηγορηματικὴν ἀπάντησιν καὶ ὅτι ἐπεφυλασσόμην νὰ τὸ πράξω κατόπιν ῥητῆς προτάσεως καὶ ἀφοῦ λάβω γινῶσιν τῆς ἀπαντήσεως τῆς Τουρκίας.

A. ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

91

Πέραν, τὴν 5 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδούρον.

Διαδίδεται ἀπὸ τινος μετ' ἐπιτάσεως μάλιστα, ὅτι ἡ Ὑψηλὴ Πύλη, ἐν ἣ περιπτώσει ἡ πρότασις αὐτῆς περὶ Συνδιασκέψεως ἐνταῦθα ἤθελε γίνεαι ἀποδεκτὴ

ὕπὸ τῆς Εὐρώπης, σκέπτεται, ἂν πιεσθῆ ὑπὸ τῶν Δυνάμεων, νὰ κάμῃ εὐρυτέρας, τῶν ἤδη γνωστῶν, παραχωρήσεις ἐν Θεσσαλίᾳ, δίδουσα τὴν Λάρισσαν μετ' ἐκτάσεως ἰκανῆς, καὶ ὅτι κατ' οὐδένα λόγον θὰ συγκατατεθῆ εἰς τὴν παραχώρησιν τῶν Ἰωαννίνων, Πρεβέζης καὶ Μετζόβου. Κατὰ πόσον τὰ διαδιδόμενα ἔχουσιν ὑπόστασιν, δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ βεβαιώσω, καίτοι οἱ πλησιάζοντες τὸν τε Σουλτάνον καὶ τοὺς Ὑπουργοὺς θεωροῦσιν αὐτὰ ὡς ἀληθῆ.

Δέξασθε κ.τ.λ.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

92

Πέρας, τὴν 5 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Διεδόθη καὶ ἐπιστεύθη ἐνταῦθα ὅτι ἐν τῷ ἐν τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ συγκροτηθέντι συμβουλίῳ, τὴν παρελθούσαν Πέμπτην, εἶχεν ἀποφασισθῆ ἡ ἀπόρριψις τῆς διαιτησίας καὶ ἡ πρότασις περὶ νέας Συνδιασκέψεως, ἧς ἤθελε μετὰσχει καὶ ἡ Ἑλλάς, καὶ ὅτι δῆθεν δὲν ἀνεμένετο παρὰ ἡ ἔγκρισις τοῦ Σουλτάνου εἰς τὴν ὑπουργικὴν αὐτὴν ἀπόφασιν, ὅπως συνταχθῆ καὶ ἀποσταλῆ εἰς τοὺς ἐν τῷ ἔξωτερικῷ ἀντιπροσώπους Ὀθωμανοὺς ἡ οἰκεία ἐγκύκλιος. Τὰ διαδοθέντα δὲν ἦσαν ἀκριβῆ, διότι ἡ ἀποσταλεῖσα ἐγκύκλιος, ἧς περίληψιν ἐτηλεγράφησα Ὑμῖν ἐγκαίρως, εἶχε προετοιμασθῆ, ἐν ἄκρᾳ μυστικότητι, ἐν τοῖς Ἀνακτόροις, οἱ δὲ ὑπουργοὶ δὲν συνεζήτησαν αὐτὴν ποσῶς, ἀλλὰ προσεκλήθησαν νὰ λάβωσιν ἀπλῶς γνῶσιν αὐτῆς. Ἡ ἐγκύκλιος αὕτη ἀπεστάλη τηλεγραφικῶς τὸ ἑσπέρας τῆς παρελθούσης Παρασκευῆς εἰς τοὺς ἐν Εὐρώπῃ ἀντιπροσώπους Ὀθωμανοὺς, τὴν δ' ἐπαύριον ἐχορηγήθη ἀντίγραφον καὶ εἰς τοὺς ἐνταῦθα Πρέσβεις τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Λαβὼν γνῶσιν αὐτῆς αὐθημερόν, καθὼς καὶ ἀντίγραφον, ἔσπευσα νὰ σᾶς τηλεγραφήσω ἀμέσως ("Ὁρα κρυπτ. τηλεγρ. ὑπ' ἀρ. 85 καὶ τὸ κάτωθι κείμενον τῆς ἐγκυκλίου).

Ἐξαιρέσει τοῦ Κυρίου Τισσιῶ, ὅστις ἐξακολουθεῖ ὢν ἐπιφυλακτικὸς καὶ οὐδεμίαν ἐπ' αὐτῆς ἐξέφερε γνώμην, ἅπαντες οἱ λοιποὶ Πρέσβεις δὲν ἐσχημάτισαν καλὴν ιδέαν περὶ τῆς ἐγκυκλίου, τινὲς δὲ μάλιστα αὐτῶν τὴν εὐρίσκουσι καὶ κα-

κῶς συνεταγμένην. — Ὅποιαν ἀπάντησιν θὰ δώσωσιν ἐπ' αὐτῆς αἱ Δυνάμεις, τοῦτο ἀγνοεῖται ἐνταῦθα. Ἡ Ὑμετέρα Ἐξουχότης, ἄλλως τε, θὰ ἦναι εἰς θέσιν νὰ πληροφορηθῆ περὶ τούτου ταχύτερον ἐμοῦ.

Δέξασθε κ.τ.λ.

A. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

Τηλεγραφικὴ ἐγκύκλιος τῆς Πύλης πρὸς τοὺς ἐν Εὐρώπῃ Πρέσβεις της.

Συνημμένη εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 92 ἔχθεσιν τοῦ κ. Κουντουριώτη.

Constantinople, le 2/14 Janvier 1881.

Je vous ai déjà exposé par mes dépêches successives l'état anormal qui règne en Grèce et l'anxiété légitime qui en résulte pour tous.

Sans vouloir m'étendre davantage sur cette situation hérissée de dangers, je me borne à signaler à Votre attention la récrudescence des passions dans toutes les parties du Royaume hellénique et l'activité de plus en plus grande qu'on déploie dans les préparatifs militaires. Je regrette de devoir faire remarquer ici que les ambitions et velléités de ce pays dépassent les limites les plus extrêmes de la prudence et de la modération. Le moment de l'invasion en Epire et en Thessalie semble être très proche; et, en face du désir général de paix en Europe, l'état actuel des choses en Grèce constitue, pour ainsi dire, un défi aux sentiments de conciliation et de l'équité des Grandes Puissances.

Celles-ci, fidèles à la pensée qui a dicté les dispositions du traité de Berlin, interposent leur bienveillante médiation pour arriver à satisfaire au vœu formulé par le Protocole XIII du même traité, vœu que la Sublime Porte a devancé déjà par le sacrifice d'un territoire d'une étendue considérable, tandis que la Grèce continue à se retrancher derrière le prétendu caractère obligatoire de ce vœu et à s'arroger des droits d'annexion que les Puissances, elles-mêmes, dans leur juste appréciation, se refusent à lui reconnaître.

En vain cherchons nous à découvrir les avantages que la situation créée chez nos voisins par un entraînement irréfléchi, serait destinée à produire; nous ne prévoyons, au contraire, que l'imminence d'un péril, et des complications graves et inattendues qui pourraient, à chaque instant, compromettre la paix, non seulement en Orient, mais aussi sur le continent Européen.

J'ai hâte de répéter cette fois encore que le G^t Ottoman se renfermant toujours dans les limites les plus strictes des obligations internationales et plein d'égards pour le désir des Puissances, ne s'écartera point de ses sentiments d'abnégation ni de son attitude pacifique; que si la guerre venait malheureusement à se présenter à lui sous l'aspect d'un devoir en face d'une agression qu'il n'aura certes pas provoquée, il saura accomplir ce devoir avec toute l'énergie dont il est capable et la conscience d'avoir fait preuve, jusqu'au bout, de patience et de modération.

La sollicitude de la Sublime Porte pour le maintien de la paix, sa confiance en la justice impartiale des Cabinets signataires sont si grandes qu'il y a possibilité d'arriver à un arrangement pacifique de l'affaire.

Mais, pour obtenir un résultat pratique et satisfaisant pour tous, nous pensons que le meilleur mode de solution à appliquer dans la question de la rectification des frontières Grecques consiste en la négociation de cette question entre la Sublime Porte et les représentants de six Gouvernements à Constantinople.

Par ce moyen, on arriverait, nous en sommes convaincus, à un arrangement prompt, modéré et en harmonie avec les sentiments loyaux et désintéressés des Puissances signataires.

En donnant communication de la présente dépêche à Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères, vous aurez soin d'exprimer à son Excellence notre ferme espoir de voir les considérations qui précèdent rencontrer la haute appréciation de son Gouvernement, et de la prier de vouloir bien transmettre à son Représentant à Constantinople des instructions dans le sens que je viens d'énoncer.

ASSIM.

Μετὰ φρασίς.

'Εν Κωνσταντινουπόλει, τῆν 2/14 Ἰανουαρίου 1881.

Ἐξέθηκα ἤδη πρὸς ὑμᾶς δι' ἀλληλοδιαδόχων τηλεγραφημάτων μου τὴν ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατοῦσαν ἔκρυθμον κατάστασιν καὶ τὴν εὐλόγως ἐκ ταύτης προερχομένην διὰ πάντας ἀνησυχίαν.

Χωρὶς νὰ ἐκταθῶ πλείοτερον ὡς πρὸς τὴν πλήρη κινδύνων κατάστασιν ταύτην,

ἀρκοῦμαι νὰ καταδείξω εἰς τὴν ὑμετέραν προσοχὴν τὴν ἕξαψιν τῶν παθῶν καθ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου καὶ τὴν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀναπτυσσομένην δραστηριότητα ἐν ταῖς στρατιωτικαῖς παρασκευαῖς. Λυποῦμαι ἀναγκασμένος νὰ παρατηρήσω ἐνταῦθα ὅτι ἡ φιλοδοξία καὶ αἱ δρέξεις τῆς χώρας ταύτης ὑπερπηδῶσιν καὶ τὰ ἔσχατα ὅρια τῆς συνέσεως καὶ τῆς μετριοφροσύνης. Ἡ στιγμὴ τῆς εἰς Ἡπειρον καὶ Θεσσαλίαν εἰσβολῆς φαίνεται ἐγγυτάτη. Ἀπέναντι δὲ τῆς γενικῆς ἐν Εὐρώπῃ ἐπιθυμίας τῆς εἰρήνης, ἡ παρούσα ἐν Ἑλλάδι κατάστασις ἀποτελεῖ οἰονεὶ πρόκλησιν κατὰ τῶν συμβιβαστικῶν καὶ φιλοδικαίων αἰσθημάτων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων.

Πισταὶ εἰς τὴν ἰδέαν τὴν ὑπαγορεύσασαν τὰς διατάξεις τῆς Βερολινείου Συνθήκης, αἱ Δυνάμεις παρεμβάλλουσι τὴν εὐμενῆ των μεσολάβησιν πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ ΙΓ' τῆς αὐτῆς Συνθήκης διατυπωθείσης εὐχῆς, τὴν ὁποίαν ἡ Ὑψ. Πύλη προέλαβεν ἤδη, θυσιάσασα χώραν μεγάλης ἐκτάσεως, ἐνῶ ἡ Ἑλλάς ὀχυροῦται πάντοτε ὀπισθεν τοῦ δῆθεν ὑποχρεωτικοῦ χαρακτῆρος τῆς εὐχῆς ἐκείνης καὶ ἀντιποιεῖται δικαιώματα προσαρτήσεως, ἅτινα αἱ Δυνάμεις αὐταὶ ἐν τῇ δικαίᾳ ἐκτιμῆσει των ἀποποιῶνται νὰ τῇ ἀναγνωρίσωσι.

Μάτην ζητοῦμεν ν' ἀνακαλύψωμεν ὁποῖα πλεονεκτήματα δύναται νὰ παραγάγῃ ἢ παρὰ τοῖς γείτοσιν ἡμῶν δημιουργηθεῖσα κατάστασις ὡς ἐκ τῆς ἀπερισκέπτου ὁρμῆς των. Ἀπεναντίας προβλέπομεν ἐπικείμενον κίνδυνον καὶ σοβαρὰ καὶ ἀπροσδοκῆτους περιπλοκάς, δυναμένας κατὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ διακυβεύσωσι τὴν εἰρήνην οὐχὶ μόνον ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἡπείρου.

Σπεύδω νὰ ἐπαναλάβω καὶ ἤδη ὅτι ἡ Ὄθωμανικὴ Κυβέρνησις ἐμμένουσα αὐστηρῶς ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν διεθνῶν ὑποχρεώσεων καὶ πλήρης σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν Δυνάμεων, οὐδέποτε θέλει ἀπομακρυνθῆ τῶν αἰσθημάτων τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ τοῦ εἰρηνικοῦ ἤθους τῆς. Ἄλλ' ἐὰν δυστυχῶς ὁ πόλεμος παραστῇ εἰς αὐτὴν ὡς καθῆκον ἀπέναντι ἐπιθέσεως, τὴν ὁποίαν δὲν ἤθελε προκαλέσει, θέλει βεβαίως ἐκτελέσει τὸ τοιοῦτον καθῆκον μεθ' ὅλης τῆς ἐφικτῆς δραστηριότητος καὶ τῆς συναισθήσεως ὅτι ἐπεδείξατο μέχρι τέλους ὑπομονὴν καὶ μετριοπάθειαν.

Ἡ ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς εἰρήνης μέριμνα τῆς Ὑψ. Πύλης, ἡ πεποιθήσις τῆς ἐπὶ τὴν ἀμερόληπτον δικαιοσύνην τῶν τὴν Συνθήκην ὑπογραψασῶν κυβερνήσεων εἰςὶ τοσοῦτον μεγάλη, ὥστε εἶναι δυνατὸν νὰ κατορθωθῇ εἰρηνικὴ τις διευθέτησις τῆς ὑποθέσεως.

Ἄλλὰ πρὸς ἐπίτευξιν ἀποτελέσματος πρακτικοῦ καὶ πρὸς πάντας εὐαρέστου, φρονοῦμεν ὅτι ἡ καλλιτέρα λύσις τοῦ ζητήματος τῆς ἐπανορθώσεως τῶν ἐλληνικῶν συνόρων ἤθελεν εἶσθαι ἡ διαπραγματεύσις αὐτοῦ μεταξύ τῆς Ὑψ. Πύλης καὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπροσώπων τῶν ἐξ κυβερνήσεων.

Διὰ τοῦ μέσου τούτου θὰ ἐπετυγχάνετο, ἔχομεν τὴν πεποίθησιν, διευθέτησις ταχεῖα, μετριοπαθῆς καὶ συμβιβασομένη πρὸς τὰ εὐθύδικα καὶ ἀφιλοκερδῆ αἰσθήματα τῶν Δυνάμεων.

Ἀνακοινοῦντες τὸ παρὸν τηλεγράφημα εἰς τὸν Κύριον ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργόν, θὰ φροντίσητε νὰ ἐκφράσητε εἰς τὴν Α. Ε. τὴν σταθερὰν ἡμῶν ἐλπίδα ὅτι αἱ ἀνωτέρω σκέψεις θέλουσιν τύχει τῆς ὑψηλῆς ἐκτιμῆσεως τῆς κυβερνήσεώς του, καὶ νὰ τὸν παρακαλέσητε ὅπως εὐαρεστηθῆ νὰ διαβιβάσῃ ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπρόσωπόν της.

ΑΣΣΗΜ.

93

Βιέννη, τῆ 7 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Ἀργυρόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Διὰ τοῦ πρὸ μιᾶς ὥρας διαβιρασθέντος ὑμῖν τηλεγραφήματός μου, ἀναφέρω εἰς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα περὶ τῆς ἐγκυκλίου ἣν ἀπηύθυνεν ἡ Ὑψηλὴ Πύλη, τῆ 2/14 τοῦ μηνός, πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους της παρὰ ταῖς Κυβερνήσεις τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Τὸ ἐν λόγῳ ἔγγραφον πραγματεύεται περὶ τοῦ ἀπειλητικοῦ χαρακτῆρος τῶν τῆς Ἑλλάδος ἐξοπλισμῶν, περὶ τοῦ κινδύνου διαταράξεως τῆς εἰρήνης καὶ περὶ τῆς ἀπολύτου ἀνάγκης τοῦ νὰ ληφθῶσι δραστήρια μέτρα πρὸς ἀποσόβησιν τῆς ἐκρήξεως πολέμου. Διαβεβαιούσα δὲ περὶ τῆς εἰλικρινοῦς ἐπιθυμίας της τοῦ νὰ συντελέσῃ ὅσον οἶόν τε εἰς ἐπίτευξιν εἰρηνικῆς λύσεως τῆς περὶ ὀρίων διαφορᾶς, ὑποδεικνύει ἡ Πύλη ὡς κατάλληλον πρὸς τοῦτο μέσον τὴν ἐπὶ νέων βάσεων ἐπανάληψιν διαπραγματεύσεων μεταξύ αὐτῆς καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἡ ἐγκύκλιος αὕτη ἐκοινοποιήθη ἐνταῦθα προχθὲς τῆ 5/17 τοῦ μηνός δηλ. καθ' ἣν ἡμέραν ἐποιήσατο ἐν Ἀθήναις ὁ πρίγκηψ Wrede τὸ διάβημα, οὗτινος τὰ

καθέκαστα διαλαμβάνει τὸ ὑμέτερον κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὴν ἐν-
ταῦθα Β. Πρεσβείαν. Ἄλλ' ἤδη ἐθεωρεῖτο ἡ ἰδέα τῆς διαιτησίας ὡς ἀποτυχοῦσα,
τοσοῦτω δὲ μᾶλλον, καθ' ὅσον ἡ Γαλλία ὑπεδείκνυεν ἐμπιστευτικῶς ὅτι ἐγκατα-
λιμπάνει αὐτὴν, ὡς προσκρούουσιν εἰς ἀνυπερβλήτους δυσχερείας ἐφαρμογῆς. Εἰς
τὴν τελευταίαν ταύτην ἀπόφασιν τῆς Γαλλίας συνετέλεσε πρὸ πάντων καὶ ἡ ἀπο-
τυχία ἣν ὑπέφερε, προτείνασα ὅπως προβῶσιν αἱ Δυνάμεις συλλήβδην εἰς διάβημα
παρὰ τῇ Ἑλληνικῇ Κυβερνήσει, ὅπως τὴν πιέσωσι νὰ δεχθῆ ἄνευ ὄρων τὴν διαι-
τησίαν· ἀλλὰ τὴν πρότασιν ταύτην ἀπέκρουεν ἀπολύτως ὁ βαρῶνος Haymerle
προβάλλων ὡς λόγον, ὅτι ἡ θέσις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ αὐτοῦ τοῦ
προσώπου τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως ἦτο τοσοῦτον δυσχερῆς κατὰ τὰς παρούσας
περιστάσεις, ὥστε τὸ προτεινόμενον πιεστικὸν μέτρον δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀποφέρῃ
τὸ ποθοῦμενον ἀποτέλεσμα· διότι δυοῖν θάτερον· εἴτε ἤθελε πράγματι ἐξαναγκάσει
τὴν Ἑλλάδα νὰ ὑποχωρήσῃ ἄκουσα καὶ παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ λαοῦ, καὶ τότε
ἐσωτερικαὶ ταραχαὶ ἠδύναντο ν' ἀποβῶσι γενικῶς ἐπικίνδυνοι κατ' ἴσῃν μοῖραν
πρὸς πόλεμον, — εἴτε ἤθελεν ἀρνηθῆ ἀπολύτως νὰ ἐνδώσῃ, βιαζομένη τότε νὰ
προβῆ εἰς ἄμεσον κατὰ τῆς Τουρκίας προσβολήν.

Εἰς τὸ σκοτεινὸν τοῦτο σημεῖον εὐρίσκοντο αἱ ὑπὲρ τῆς διαιτησίας ἐνέργεια
τῆς Γαλλίας ὅτε ἐκοινοποιήθη ἡ τῆς Πύλης προμνησθεῖσα ἐγκύκλιος ἥτις, ἐμ-
ποιήσασα εὐνοϊκὴν ἐντύπωσιν, ὡς ἐκ τοῦ ἠπίου καὶ διαλλακτικοῦ αὐτῆς ὕφους,
ἐθεωρήθη ὡς παρέχουσα προσόντα ἱκανὰ ὅπως ληφθῆ ὑπὸ σπουδαίαν σκέψιν.

Ποιούμενος λόγον περὶ τῆς ἐγκυκλίου ταύτης ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν,
μεθ' οὗ συνδιελέχθη διὰ μακρῶν χρόνων, μοι εἶπεν ὅτι θεωρεῖ ὡς μεγάλην πρόοδον
τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Τουρκία διακηρύσσει ἑαυτὴν ἐπισήμως πρόθυμον νὰ ποιήσῃται
παραχωρήσεις· ὅτι ἡ φράσις αὕτη σημαίνει τὴν ἐκ μέρους τῆς Πύλης ἐγκατά-
λειψιν τῆς γραμμῆς, ἣν διὰ τῆς διακοινώσεώς της τῆς 3 Ὀκτωβρίου ὑπέδειξεν
ὡς τὸ ἔσχατον ὄριον τῶν παραχωρήσεών της καὶ ὅτι τὴν ὑποχώρησιν ταύτην
θεωρεῖ ὡς ἄριστον οἰωνόν.

"Ἄν καὶ οὐδεμίαν μέχρις ὥρας ἐδόθη ἀπάντησις εἰς τὴν Πύλην ἐκ μέρους τῶν
Δυνάμεων, βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ τελευταία αὕτη πρότασις της πρόκειται νὰ τεθῆ
ὑπὸ σπουδαίαν σκέψιν καὶ συζήτησιν· ὥστε ἡ παραδοχὴ τῶν προτεινομένων δια-
πραγματεύσεων ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς συνεννοήσεως ἣτις θέλει
ἐπέλθει μεταξὺ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων.

Τὸ κείμενον τοῦ τουρκικοῦ ἐγγράφου, ὅπερ μοι ἐπέτρεψεν ν' ἀναγνώσω ὁ Βα-

ρῶνος Haymerle, δὲν ποιεῖται λόγον τῆς λέξεως Conférence, ὡς διεδόθη, ἀλλὰ χρῆται τῆς φράσεως « d'entrer en négociations avec les Ambassadeurs à Constantinople. »

Ὅτε δὲ παρετήρησα εἰς τὸν Ὑπουργόν, ὅτι ἡ μονομερὴς τῆς Πύλης μετὰ τῶν Πρεσβευτῶν διαπραγματεύσεις δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ ἐπίλυσιν τελειωτικὴν τοῦ ζητήματος, μοὶ ἀπήντησεν ὅτι, ἂν μὲν ἐπρόκειτο περὶ Συνδιασκέψεως, τότε βεβαίως ἔδει ν' ἀντιπροσωπευθῇ ἐν αὐτῇ καὶ ἡ Ἑλλάς, προκειμένου ὅμως περὶ ἀπλῶν διαπραγματεύσεων πρὸς τὸ παρόν, τῆς Ἑλλάδος ἡ φωνὴ ἠδύνατο ν' ἀκουσθῇ ἀφοῦ φανῇ μέχρι τίνος ὀρίου ἤθελε καταστῆ δυνατὸν νὰ προτραπῇ εἰς παραχωρήσεις ἢ Τουρκία.

Εἰς τοῦτο ἀντέταξα ὅτι ἦτο ἀπαράδεκτον νὰ ἐξαρτηθῇ ἡ τύχη μας ἐκ τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον καλῆς θελήσεως τῆς Πύλης καὶ ὅτι ἀμερόληπτος ἀπόφασις τῶν Δυνάμεων ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον διὰ τῆς συγχρόνου εἰσακούσεως τῶν ἐνστάσεων καὶ ἀξιώσεων καὶ τῆς Ἑλλάδος.

« Ἄς ἴδωμεν πρῶτον, εἶπεν ὁ Ὑπουργός, ἂν θὰ θεωρήσωσιν αἱ Δυνάμεις κατ' ἀρχὴν ἀποδεκτέαν τὴν πρότασιν τῆς Πύλης καὶ τότε ἐστὲ βέβαιος ὅτι οὐδὲν θέλει ὑποστῆ ἡ Ἑλλάς μειονέκτημα ». « Τὸ κατ' ἐμὲ, ἐξηκολούθησεν, ἐθεώρησα πάντοτε τὴν γραμμὴν τοῦ Κυρίου Waddington ὡς τὴν καταλληλοτάτην καὶ θὰ ἤμην εὐτυχὴς ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς αὐτήν. Ἦδη παραιτεῖται ἡ Τουρκία τῆς γραμμῆς ἣν διὰ τῆς διακοινώσεώς της τῆς 3 Ὀκτωβρίου ὑπεδείκνυεν· τοῦτο ἀποτελεῖ κατ' ἐμὲ εὐχάριστον πρόοδον καὶ μοὶ δίδει καλὰς ἐλπίδας. Ἄλλ' αἱ διαπραγματεύσεις ἀπαιτοῦσι χρόνον, καὶ τοῦτον ὀφείλει νὰ μᾶς δώσῃ ἡ Ἑλλάς ὅπως ἐργασθῶμεν ἐπιτυχῶς ».

« Τὸ τοιοῦτον εἶχον κατὰ νοῦν, προσέθεσεν ὁ Βαρῶνος Haymerle, παραγγέλλων τῷ Πρίγκηπι Wrede νὰ συμβουλευθῇ εἰς τὴν Βασιλικὴν Κεβέρνησιν ν' ἀποστῆ τῆς ιδέας τῆς συγκαλέσεως τῶν ἐφέδρων, ἣτις καὶ τὰ πνεύματα παροξύνει καὶ τὰς σχέσεις μετὰ τῆς Πύλης ἔτι καὶ ἔτι μᾶλλον ψυχραίνει καὶ τὰς δυνάμεις τὰς ὑλικὰς τῆς Ἑλλάδος ἐξαντλεῖ ».

« Ἐπιμένει ἡ Ἑλλάς προτάσσουσα τοὺς τίτλους της τοὺς ἐκ τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως προσπορισθέντας αὐτῇ, ἐπιμένει λέγουσα ὅτι ἡ ἐπισήμως ἀνακοινωθείσα αὐτῇ ἀπόφασις τῆς Συνδιασκέψεως ταύτης καὶ ἡ τῇ Πύλῃ γενομένη ἐπίσημος δήλωσις ὅτι ἀμετάτρεπτος καὶ ἐκτελεστέα ἐστὶν ἡ ἀπόφασις, ἀποτελοῦσι δι' αὐτὴν δικαιώματα ἀδιαμφισβήτητα. Ἄλλ' εἰς τί τὴν ὠφελοῦσι τὰ δικαιώματα ἐν θεωρίᾳ ἀντιτασσόμενα ἐπιχειρήματά της, τὴν σήμερον ὅτε ἐντελῶς

» ἤλλαξαν αἱ διαθέσεις τῆς Εὐρώπης, ὅτε αἰσθάνονται αἱ Δυνάμεις ὅτι ἡ ἐκκρε-
 » μότης τοῦ ἑλληνικοῦ ζητήματος καθίσταται ἀπειλητικὴ διὰ τὴν γενικὴν εἰρή-
 » νην καὶ ὅτε ἀπεφάσισαν νὰ δώσωσι πέρασ εἰς τὸ ζήτημα διὰ συμβιβασμοῦ τινὸς
 » τοῦ μᾶλλον ἐπιτευκτοῦ ; »

« Συμφέρει εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ ἐπὶ πολὺ διατήρησις στρατοῦ, ὑπὲρ τὰς δυνά-
 » μεις τῆς ; Τῆ συμφέρει νὰ ρίψοκινδυνεύσῃ τὴν διὰ τῶν ὄπλων λύσιν τῆς διαφο-
 » ρᾶς χωρὶς νὰ ἦναι βεβαία περὶ τῆς ἐκβάσεως τοῦ πολέμου, ἐνῶ ἐξ ἄλλου ἠξεύρει
 » ὅτι διὰ τοῦ μέσου τούτου ἀποξενούται παντάπασι τῶν συμπαθειῶν τῆς Εὐρώπης,
 » δηλαδὴ ἰσχύος ἠθικῆς, εἰς ἣν τὰ κραταιότατα τῶν Κρατῶν μεγίστην ἀποδίδουσι
 » βαρύτητα ; »

« Τὰς παρατηρήσεις μου ταύτας ἐκφέρω ἐξ εἰλικρινοῦς πρὸς τὴν Ἑλλάδα φι-
 » λίας ὀρμώμενος, ἐξ ἀκραιφνοῦς πρὸς τὸ πρόσωπον τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως σε-
 » βασμοῦ μου. Νομίζω δ' ὅτι ἡ ἀρνησίς μου τοῦ ν' ἀκολουθήσω τὴν Γαλλίαν εἰς
 » τὸ τελευταῖον διάβημα ὅπερ ἐπρότεινε, ἀποδεικνύει ἀρκούντως ὅτι ἠξεύρω νὰ
 » ἐκτιμῆσω τὴν δυσχερῆ θέσιν εἰς ἣν εὐρίσκεται τὴν σήμερον ἡ Ἑλλάς. Διὰ
 » τοῦτο καὶ πάλιν σᾶς παρακαλῶ νὰ συστήσητε θερμῶς εἰς τὴν Βασιλικὴν Κυ-
 » βέρνησιν νὰ μὴν ὠθήσῃ τὰ πράγματα εἰς τὸ ἔπακρον. Ὑπομένουσα ὀλίγον ἔτι
 » καὶ δίδουσα ἡμῖν καιρὸν καὶ μὴ ρίψοκινδυνεύουσα τὰ πάντα παρακαίρως, θέλει
 » ἀποκτήσῃ ἀναιμάκτως οὐχὶ μόνον τὸ ἐπιδικασθησόμενον αὐτῇ μέγιστον μέρος
 » τοῦ ἐδάφους ὅπερ ἀξιοῖ νὰ προσαρτηθῇ αὐτῇ ἀλλὰ καὶ τίτλους ἀδιαμφισβητή-
 » τους διὰ τὸ μέλλον ! »

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν θέλει πεισθῆ ἡ Ὑ-
 μετέρα Ἐξοχότης πόσον ἐνθερμος ὑπάρχει ἡ ἐπιθυμία τῆς Αὐστρίας ν' ἀποσοβῆθῃ
 ὁ πόλεμος καὶ πόσον δραστηρίως ἕνεκα τούτου θέλουσι καταβληθῆ προσπάθειαι
 ὅπως ἐπιτευχθῇ δικαία τοῦ ἡμετέρου ζητήματος εἰρηνικὴ ἐπίλυσις. Καὶ ἐκ στό-
 ματος τῶν ἐνταῦθα Πρεσβευτῶν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ἐβεβαιώθη ὅτι τὴν
 περὶ διαιτησίας ἰδέαν, τὴν πάντῃ ἐγκαταλείφθεισαν, ἀντικατέστησεν ἡ τῆς ἐπὶ
 νέαις βάσεσι ἐπαναλήψεως διαπραγματεύσεων μετὰ τῆς Πύλης. Ἡ Ἑλλάς εἴτε
 Συνδιάσκεψις ἀπορρασισθῆ νὰ λάβῃ χώραν, εἴτε ἀπλῶν διαπραγματεύσεων ἕναρξίς,
 θέλει πάντοτε τεθῆ εἰς θέσιν νὰ ἀκουσθῆ ἐγκαίρως. Γενικῶς ὑποτίθεται ὅτι ἡ
 Πύλη θέλει κηρυχθῆ πρόθυμος νὰ παραδεχθῆ ὄριον εὐρὺ μὲν ἐν Θεσσαλίᾳ, ὑπε-
 ράνω τῆς Λαρίσσης, περιορισμένον δ' ἐν Ἠπειρῷ κάτω τῶν Ἰωαννίνων καὶ τοῦ
 Μετζόβου, ἐπωφελουμένη οὕτω τῶν διαθέσεων τῆς Εὐρώπης ἥτις ἐκ τῶν προτέ-

ρων ἤδη, νομίζω, εἶναι γνώμης νὰ ἐπιδιωχθῆ ὅριον πλησιάζον ἔσον σίον τε πρὸς τὸ διάγραμμα τοῦ Κυρίου Waddington ὑπὲρ οὗ, ὡς ἐπανειλημμένως ἀνέφερα, συνηγὸρει πάντοτε ὁ Βασιλεὺς Haymerle.

Δέξασθε κ.τ.λ.

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

94

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Πετροπόλει Πρεσβείας.

Petersbourg, le 7 Janvier 1881.

La Turquie a refusé l'arbitrage. La Russie ayant reçu communication de la proposition turque de régler la question de délimitation au moyen de négociations à Constantinople, a demandé avant de se prononcer l'avis des autres Puissances. La France a répondu qu'il faudrait d'abord demander à la Turquie sur quelle base elle consentirait à négocier. La Russie a aussi demandé si la Grèce sera représentée.

MARCOBAN.

Μετὰφρασις.

Πετρούπολις, τὴν 7 Ἰανουαρίου 1881.

Ἡ Τουρκία ἀπεποιήθη τὴν διαιτησίαν. Ἡ Ῥωσσία, λαβοῦσα γνώσιν τῆς τουρκικῆς προτάσεως ὅπως κανονισθῆ τὸ μεθοριακὸν ζήτημα διὰ διαπραγματεύσεων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐζήτησε, πρὶν ἀποφανθῆ, τὴν γνώμην τῶν λοιπῶν Δυνάμεων. Ἡ Γαλλία ἀπήντησεν ὅτι πρέπει κατὰ πρῶτον νὰ ἐρωτηθῆ ἡ Τουρκία ἐπὶ τίνων βάσεων ἤθελε συναινέσει νὰ διαπραγματευθῆ. Ἡ Ῥωσσία ἠρώτησε ἐπίσης ἂν ἡ Ἑλλάς θέλει ἀντιπροσωπευθῆ.

ΜΑΡΚΟΒΑΣ.

95

Τηλεγραφικὴ Ἐγκύκλιος πρὸς τὰς Πρεσβείας.

Athènes, le 8 Janvier 1881.

Le besoin de pacifier les provinces d'Épire et de Thessalie et de consolider

ainsi la paix en Orient, a provoqué le protocole XIII du Congrès de Berlin. Les Puissances Européennes, réunies en haute cour internationale se sont reconnu à juste titre le droit de mettre fin à un état de choses précaire et gros de dangers pour la paix de l'Orient et de l'Europe. Elles ont décidé qu'une rectification de frontières aurait lieu entre les deux Etats limitrophes. Ce n'était pas la première fois que l'Europe se reconnaissait un pareil droit, et qu'elle en usait pour l'intérêt général. Bien des fois elle a cru devoir et pouvoir interposer sa haute autorité, en faveur de la paix, pour décider des cessions territoriales et apporter des modifications profondes dans les relations reciproques des états de l'Orient. Mais pour faire respecter et exécuter ses décisions elle a dû presque toujours user de sa force surtout vis-à-vis de la Turquie, dont la politique traditionnelle se résume en deux mots: subterfuges et temporisations. C'est ce système que le gouvernement Ottoman oppose encore aujourd'hui à la décision de l'Europe contenue dans le Protocole XIII. Après l'avoir acceptée en principe, il en a évité et évite toujours l'exécution, en faisant traîner depuis bientôt trois ans la discussion des détails.

Le mauvais vouloir de la Porte a provoqué la réunion de la Conférence de Berlin. Cette assemblée n'a pris pour base de ses décisions que l'esprit et les termes du Protocole XIII. Elle a taxé d'exagérée la ligne demandée par la Grèce: elle a écarté celle appuyée par la Russie; quant au tracé proposé par la Turquie, elle le rejetait aussi, et, sur la protestation du Gouvernement Turc, le président de la Conférence faisait remarquer à Sadoulah Bey « que toute médiation » relative à des modifications de frontières doit nécessairement aboutir à indiquer des cessions de territoires, et que les *décisions* des Plénipotentiaires » sont conformes à l'esprit et aux termes du Traité de Berlin. »

Ces décisions prises à l'unanimité et après une mûre délibération, ont déterminé la ligne frontière revendiquée aujourd'hui par la Grèce, et qui présente, selon l'expression du Plénipotentiaire Français, « la plus grande somme d'avantages et les moindres inconvénients. »

La Turquie ne s'est point, lors de la Conférence, fait d'illusion sur l'importance et la signification de la décision prise. « La rectification projetée » écrivait le Ministre des Affaires Etrangères de Turquie à l'Ambassadeur de la Sublime Porte à Berlin, « tend à aboutir tout bonnement à la cession de deux provinces » qui nous sont précieuses à tous égards. De larges territoires sont adjugés à la

Grèce. » Or ce même Gouvernement, qui, il y a sept mois, voyait dans la décision de la Conférence une adjudication en faveur de la Grèce, n'y voit aujourd'hui qu'un simple avis dont il croit pouvoir refuser ou tout au moins ajourner indéfiniment l'exécution, même après la déclaration qui lui a été faite par les Grandes Puissances, que les décisions de la Conférence sont irrévocables et qu'il ne pourrait plus être question que des moyens de leur exécution.

Ce système de lenteurs et d'attermoiements, que la Porte continue de pratiquer, n'a certes d'autre but que de lasser le sentiment national des habitants de l'Épire et de la Thessalie ; de modifier, si c'est possible, les proportions numériques des nationalités constituant leur population ; de fatiguer le Royaume Hellénique qui, fort de la décision de l'Europe, a entrepris l'œuvre des préparatifs nécessaires, pour être à même, au moment venu, d'occuper les provinces qui lui ont été cédées et d'y rétablir l'ordre et la tranquillité. Je crois inutile, M. le Ministre, de m'appesantir sur tout ce que la prolongation d'un pareil état de choses peut avoir de grave et de périlleux, pour nous aussi bien que pour la Turquie et pour les provinces limitrophes. Quant à la Grèce, il épuise ses finances ; il tient les esprits de ses habitants en effervescence continuelle ; il paralyse le commerce et l'industrie du pays, et nuit profondément au développement de son bien-être. Quant aux habitants des deux provinces limitrophes, qui s'attendent d'un moment à l'autre à voir exécutées les décisions Européennes et réalisées leurs aspirations les plus chères, leur situation est de tout point déplorable. Flottant entre l'espoir et la crainte, entre l'attente et le découragement ; n'osant exprimer leurs pensées ni manifester leurs sentiments, sous peine de se voir jetés en prison ou expatriés, en butte à toutes les vexations d'une administration incertaine du lendemain et ne pensant qu'à les exploiter ; tout les porte à l'exaspération et le moment n'est peut-être pas loin, où la dernière goutte fera déborder leur patience.

Telle est la situation de la Grèce libre et des provinces helléniques que l'Europe lui a adjudgées. Le doute et l'incertitude tiennent tout en suspens. L'irritation et l'effervescence des habitants du Royaume prennent de jour en jour des dimensions inquiétantes. Autant les désastres qui pourraient résulter d'une situation si tendue seront grands, autant la responsabilité en sera lourde.

Nous nous faisons un devoir de signaler cet état de choses alarmant à l'attention

sérieuse des Puissances Européennes; C'est à l'Europe, qui, dans sa haute équité a décidé ce qui était juste et convenable d'user des moyens qu'elle jugerait nécessaires pour faire exécuter ses décisions et asseoir sur de solides bases la paix de l'Orient.

Veillez donner lecture de la présente à S. E. M. le Ministre des affaires Etrangères et lui en laisser copie.

Veillez communiquer par télégraphe le télégramme ci-dessus aux Légations de S. M. à Londres, Paris, Vienne, Berlin et à St Petersburg.

COUMOUNDOUROS.

Μετὰφρασις

Ἐν Ἀθήναις, τῆν 8 Ἰανουαρίου 1881.

Ἡ ἀνάγκη τῆς εἰρηνεύσεως τῶν ἐπαρχιῶν Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας καὶ τῆς παγιώσεως τῆς ἐν Ἀνατολῇ εἰρήνης, προὐκάλεσε τὸ ἸΓ' πρωτόκολλον τοῦ Βερολινείου Συνεδρίου. Αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις, συνελθοῦσαι ἐν ἀνωτάτῳ διεθνεί δικαστηρίῳ, ἀνεγνώρισαν ὀρθῶς, ὅτι εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ θέσωσιν τέρμα εἰς κατὰστάσασιν πραγμάτων ἀκροσφαλῆ καὶ πλήρη κινδύνων διὰ τε τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Εὐρώπης τὴν εἰρήνην. Ἀπεφάσισαν δὲ νὰ ἐπέλθῃ ἐπανόρθωσις ὁρίων μεταξύ τῶν δύο ὁμόρων κρατῶν. Δὲν ἦτο πρώτη ἡ περίπτωσις αὕτη, καθ' ἣν ἡ Εὐρώπη ἀνεγνώριζεν ὅτι εἶχε τοιοῦτον δικαίωμα καὶ ἐξήσκει αὐτὸ ὑπὲρ τοῦ γενικοῦ συμφέροντος. Πολλάκις ἐνόμισεν ὅτι ὤφειλε καὶ ἡδύνατο νὰ παρεμβάλῃ τὴν ὑψηλὴν αὐτῆς αὐθεντείαν χάριν τῆς εἰρήνης ὅπως ἀποφασίσῃ ἐδαφικὰς παραχωρήσεις καὶ ἐπιφέρῃ ριζικὰς μεταβολὰς εἰς τὰς ἀμοιβαίας σχέσεις τῶν ἀνατολικῶν κρατῶν. Ἀλλ' ὅπως καταστήσῃ σεβαστὰς καὶ ἐκτελεστὰς τὰς ἀποφάσεις τῆς ἠναγκάσθη πάντοτε σχεδὸν νὰ ἀσκήσῃ τὴν δυνάμιν τῆς καὶ ἰδίως ἀπέναντι τῆς Τουρκίας, ἧς ἡ παραδεδομένη πολιτικὴ συνοφίζεται εἰς τὰς δύο ταύτας λέξεις: ὑπεκφυγὴ καὶ ἀναβολή. Τὸ σύστημα τοῦτο ἀντιτάσσει καὶ σήμερον ἔτι ἡ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς Εὐρώπης τὴν περιεχομένην ἐν τῷ ἸΓ' πρωτοκόλλῳ. Ἀφοῦ ἀπεδέξατο αὐτὴν κατ' ἀρχὴν ἀπέφυγε καὶ ἀποφεύγει πάντοτε τὴν ἐκτέλεσίν τῆς, ἀναβάλλουσα καὶ παρατείνουσα ἀπὸ τριῶν ἤδη ἐτῶν τὴν περὶ τὰς λεπτομερείας συζήτησιν.

Ἡ κακὴ Θέλησις τῆς Πύλης προὐκάλεσε τὴν συγκρότησιν τῆς ἐν Βερολίῳ Συνδιασκέψεως. Ἡ συνέλευσις αὕτη οὐδὲν ἄλλο ἔλαβεν ὡς βᾶσιν τῆς ἀποφάσεώς της ἢ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τοῦ Π' πρωτοκόλου. Ἐθεώρησεν ὡς ὑπερβολικὴν τὴν παρὰ τῆς Ἑλλάδος ζητηθεῖσαν γραμμὴν ἀπέρριψε τὴν παρὰ τῆς Ῥωσσίας ὑποστηρικθεισαν ἀπέρριψε δ' ἐπίσης τὴν ὑπὸ τῆς Τουρκίας προταθεῖσαν, καὶ ἐπὶ τῇ διαμαρτυρῇ τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως, ὁ Πρόεδρος τῆς Συνδιασκέψεως παρετήρει εἰς τὸν Σαδουλάχ βέην « ὅτι πᾶσα μεσολάβησις ἀφορῶσα εἰς τρεσ- » ποποίησιν ὁρίων πρέπει ἀναγκάτως νὰ καταλήξῃ εἰς ἔνδειξιν ἐδαφικῶν παραχω- » ρήσεων καὶ ὅτι αἱ ἀποφάσεις τῶν πληρεξουσίων εἰσὶ σύμφωνοι πρὸς τὸ πνεῦμα » καὶ τὸ γράμμα τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου ».

Αἱ ἀποφάσεις αὗται ληφθεῖσαι ὁμοφώνως καὶ μετὰ συζήτησιν ὄριμον, ὥρισαν τὴν ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος διεκδικουμένην σήμερον γραμμὴν, ἣτις παρέχει κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Γάλλου πληρεξουσίου « τὰ πλεῖστα πλεονεκτήματα καὶ τὰ ἐλάχιστα ἄτοπα. »

Ἡ Τουρκία δὲν ἐπλανήθη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συμβάσεως, ὡς πρὸς τὴν σπουδαιότητα καὶ τὴν σημασίαν τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως. « Ἡ μελετωμένη ἐπανόρθωσις, » ἔγραφεν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας πρὸς τὸν ἐν Βερολίῳ Πρεσβευτὴν τῆς Ὑψ. Πύλης « τείνει νὰ καταλήξῃ ἀπλούστατα εἰς τὴν παραχώρησιν δύο ἐπαρχιῶν, αἵτινες εἶναι δι' ἡμᾶς ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν πολυτίμοι. Εὐρεῖα χώρα ἐπιδικάζεται τῇ Ἑλλάδι ». Ἐν τούτοις ἡ αὐτὴ ἐκείνη Κυβέρνησις, ἣτις πρὸ ἑπτὰ μηνῶν ἐθεώρει τὴν ἀπόφασιν τῆς συνδιασκέψεως ὡς ἐπιδικασίαν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, δὲν θεωρεῖ αὐτὴν σήμερον ἢ ὡς ἀπλήν γνώμην, ἣς νομίζει ὅτι δύναται νὰ ἀρνηθῇ ἢ τοῦλάχιστον νὰ ἀναβάλῃ ἐπ' ἀορίστῳ τὴν ἐκτέλεσιν καὶ μετ' αὐτὴν ἔτι τὴν δήλωσιν, ἣτις ἐγένετο πρὸς αὐτὴν ὑπὸ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς συνδιασκέψεως εἶναι ἀνέκκλητος, καὶ ὅτι μόνον περὶ τῶν μέσων τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς ἡδύνατο τοῦ λοιποῦ νὰ γείνη λόγος.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῶν βραδυτήτων καὶ τῶν ἀναβολῶν, ὅπερ ἐξακολουθεῖ ἐφαρμόζουσα ἡ Πύλη, δὲν ἔχει βεβαίως ἄλλον σκοπὸν, εἰμὴ νὰ καταπονήσῃ τὸ ἐθνικὸν αἰσθημα τῶν κατοίκων τῆς Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας, νὰ τροποποιήσῃ, εἰ δυνατόν, τὰς ἀριθμητικὰς ἀναλογίας τῶν ἐθνικοτήτων, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν καὶ νὰ κουράσῃ τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον, ὅπερ ἔχον ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν ἀπόφασιν τῆς Εὐρώπης, ἐπεχείρησε τὰς ἀναγκαίας παρασκευάς, ὅπως εὐρεθῇ ἔτοιμον, ἐν δεδομένην στιγμῇ, νὰ καταλάβῃ τὰς ἐκχωρηθείσας αὐτῷ ἐπαρχίας καὶ

ἀποκαταστήσῃ ἐν αὐταῖς τὴν τάξιν, καὶ τὴν ἡσυχίαν. Περιττὸν νομίζω, Κ. . . .
 νὰ ἐπιμείνω παριστῶν πόσον ἡ παράτασις τοιαύτης πραγμάτων καταστάσεως δύ-
 ναται νὰ ἀποβῇ σοβαρὰ καὶ κινδυνώδης δι' ἡμᾶς, διὰ τὴν Τουρκίαν καὶ διὰ τὰς
 ὁμόρους ἐπαρχίας. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἑλλάδα ἡ παράτασις αὕτη ἐξαντλεῖ τὰ
 οἰκονομικά της, διατηρεῖ τὰ πνεύματα τῶν κατοίκων της ἐν διαρκεί παροξυσμῶ,
 παραλῦει τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν τοῦ τόπου καὶ ζημιοῖ μεγάλως τὴν
 ἀνάπτυξιν τῆς εὐημερίας του. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς κατοίκους τῶν δύο ὁμό-
 ρων ἐπαρχιῶν, αἵτινες ἀναμένουσιν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ ἴδωσιν ἐκτελου-
 μένας τὰς ἀποφάσεις τῆς Εὐρώπης καὶ πραγματοποιουμένους τοὺς προσφιλεστέ-
 ρους αὐτῶν πόθους, ἡ κατάστασις αὕτη εἶναι ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν οἰκτρὰ. Ταλαν-
 τεύομενοι μεταξὺ ἐλπίδος καὶ φόβου, μεταξὺ προσδοκίας καὶ ἀποθαρρύνσεως, μὴ
 τολμῶντες νὰ ἐκφράσωσι τοὺς στοχασμοὺς αὐτῶν μηδὲ νὰ ἐκδηλώσωσι τὰ αἰ-
 σθηματὰ των, διότι κινδυνεύουσιν νὰ ριφθῶσιν εἰς τὰς φυλακὰς ἢ νὰ ἐξορισθῶσι
 τῆς πατρίδος των· ἐκτεθειμένοι εἰς πᾶσαν καταπίεσιν διοικήσεως μὴ ἐλπιζούσης
 ἐπὶ τὴν αὔριον καὶ ἀσχολουμένης μόνον εἰς ἐκμετάλλευσιν αὐτῶν, ἄγονται παν-
 τοιοτρόπως εἰς ἀπελπισίαν καὶ δὲν ἀπέχει πιθανὸν ἡ στιγμή καθ' ἣν ὑπὸ τὴν τε-
 λευταίαν σταγόναν θὰ ὑπερεκχειλίσῃ τὴν ὑπομονὴν αὐτῶν.

Τοιαύτη ἐστὶν ἡ κατάστασις τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος καὶ τῶν ἑλληνικῶν ἐπαρ-
 χιῶν, ἃς ἐπεδίκασεν αὐτῇ ἡ Εὐρώπη. Ἡ ἀμφιβολία καὶ ἡ ἀβεβαιότης κρατοῦσι
 πάντα μετέωρα. Ὁ ἐρεθισμὸς καὶ ἡ ἔξαψις τῶν κατοίκων τοῦ Βασιλείου λαμβά-
 νουσιν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν διαστάσεις ἐμπνεούσας ἀνησυχίαν, ὅσον δὲ μεγάλαι
 ἔσονται αἱ συμφοραὶ αἱ δυνάμεναι νὰ πηγᾶσωσιν ἐκ τοσοῦτω ἀκροσφαλοῦς κατα-
 στάσεως, τοσοῦτω ἡ ἐξ αὐτῶν εὐθύνη ἔσεται βαρυτέρα.

Νομίζομεν καθῆκον ἡμῶν νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν σπουδαίαν προσοχὴν τῶν Εὐ-
 ρωπαϊκῶν Δυνάμεων ἐπὶ τῆς καταστάσεως ταύτης τῶν πραγμάτων, ἣτις ἐμβάλ-
 λει εἰς φόβους. Εἰς τὴν Εὐρώπην δὲ, ἣτις ἐν τῇ ὑψηλῇ αὐτῆς εὐθυδικίᾳ ἀπεφά-
 σισε τὸ δίκαιον καὶ προσῆκον, ἀπόκειται νὰ μεταχειρισθῇ ὅσα ἤθελε κρίνει ἀναγ-
 καῖα μέσα πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεών της καὶ ἀσφαλῆ ἀποκατάστασιν τῆς
 εἰρήνης τῆς Ἀνατολῆς.

Εὐαρεστηθῆτε νὰ ἀναγνώσῃτε τὴν παροῦσαν εἰς τὴν Α. Ε. τὸν Κύριον ἐπὶ τῶν
 Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸν καὶ νὰ φήσῃτε εἰς αὐτὸν ἀντίγραφον.

ΚΟΙΝΟΜΟΝΔΟΥΡΟΣ.

96

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 8 Janvier 1881.

Aujourd'hui les Ambassadeurs se sont réunis à l'Ambassade d'Italie. Rien n'a transpiré sur leurs délibérations qui ont duré quatre heures mais je crois savoir que chacun séparément annoncera à la Porte que les Puissances, appréciant l'esprit conciliant de sa Circulaire du 14 Janvier N. S. acceptent d'entrer en négociations.

ΚΟΥΝΔΟΥΡΙΟΤΙΣ.

Μετάφρασις.

Πέραν, τὴν 8 Ἰανουαρίου 1881.

Σήμερον συνῆλθον οἱ Πρεσβευταὶ ἐν τῇ Ἰταλικῇ Πρεσβείᾳ. Οὐδὲν ἐγνώσθη περὶ τῶν ἐπὶ τέσσαρας ὥρας παραταθεισῶν συζητήσεών των. Ἀλλὰ προάγομαι νὰ πιστεύσω ὅτι ἕκαστος ἰδίᾳ θέλει ἀνακοινώσῃ εἰς τὴν Πύλῃν ὅτι αἱ Δυνάμεις, ἐκτιμῶσαι τὸ διαλλακτικὸν πνεῦμα τῆς ἀπὸ 14 Ἰανουαρίου ν. ε. ἐγκυκλίου τῆς, δέχονται νὰ ἐπιληφθῶσι διαπραγματεύσεων.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

97

Πέραν, τὴν 8 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριός Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Οὐδεμίαν νεωτέραν εἰδήσιν ἔχω ν' ἀναγγείλω τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι περ τοῦ ἡμετέρου ζητήματος, ἐκτὸς τῶν διαδιδομένων ἐκ τῆς Πύλης, ὅτι αἱ Δυνάμεις θὰ λάβωσι δῆθεν ὑπ' ὄψιν τὴν τελευταίαν ἐγκύκλιον αὐτῆς. Κατὰ τοὺς πλείστους τῶν συναδέλφων μου, αὗται συνεννοοῦνται πράγματι μεταξύ των περὶ τῆς δοθη-

σομένης ἀπαντήσεως εἰς τὴν τελευταίαν Ὀθωμανικὴν ἐγκύκλιον, ἥτις, κατ' αὐτοὺς, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀφετηρία εἰρηρικῆς λύσεως τοῦ ζητήματος. Οἱ συνάδελφοί μου ἀποφεύγουσι νὰ ἐξηγηθῶσι καθαρότερα ἐπὶ τούτου. Συμβούλια μακρὰ κατ' αὐτὰς συνεκροτήθησαν ἐν τοῖς Ἀνακτόροις, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σουλτάνου, ἐν οἷς συνεσκέφθησαν κατὰ πόσον θὰ ἐπεκτείνωσι τὰς πρὸς ἡμᾶς παραχωρήσεις, νομίζω ὅμως ὅτι εἰς οὐδὲν ὀριστικὸν ἀποτέλεσμα ἀπέληξαν. Ὁμοφωνία ἐν τούτοις ὑπάρχει ἐν αὐτοῖς εἰς τὸ νὰ μὴ παραχωρήσωσιν ἡμῖν τὸ Μέτσοβον, τὰ Ἰωάννινα καὶ Πρέβεζαν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν Λάρισσαν, ἣν ἐφαίνοντο εὐδιάθετοι νὰ μᾶς παραχωρήσωσι, σκέπτονται δὲ ἤδη ἂν συμφέρῃ νὰ τὴν θυσιάσωσι, καίτοι, κατ' ἄλλους, ἡ παραχώρησις τῆς πόλεως ταύτης εἶναι ἀποφασισμένη, ἐν ᾗ περιπτώσει ἡ Εὐρώπη ἤθελεν ἐξασκήσει πρὸς τοῦτο πίεσιν.

Δέξασθε κ.τ.λ.,

Α. Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

98

Ἐν Λονδίῳ, τὴν 8 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Κοντόσταυλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Τὴν δευτέραν, 5/17 ἀρξαμένου μηνός, ἀπηύθυνα πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα τὸ κατωτέρω παρατιθέμενον κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα.

Πρὸ τῆς παραθέσεως ὅμως καὶ τῆς ἐξηγήσεως αὐτοῦ, ζητῶ τὴν ἄδειαν νὰ ἐπανέλθω εἰς προηγουμένας τινὰς ἀναφορὰς μου, καὶ νὰ ἐπιφέρω ὡς πρὸς αὐτὰς δύο παρατηρήσεις, τὴν πρώτην συμπληρωτικὴν καὶ ἐπανορθωτικὴν τὴν ἄλλην.

Ἀνέφερα ἄλλοτε, πρὸ μηνός καὶ πλέον ὅτι ἡ Α. Ε. ὁ Lord Granville εἶχεν ἐρωτήσῃ, διὰ τοῦ ἐνταῦθα Πρίγκηπος Lobanow, τὴν Ῥωσικὴν Κυβέρνησιν, περὶ τοῦ τίνος αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις ἠδύνατο νὰ προτείνωσι, κατ' αὐτὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐγγυήσεις, ὅπως προλάβωσιν οὕτω τὴν ὑπ' αὐτῆς παρασκευαζομένην κατὰ τῆς Τουρκίας ἐπίθεσιν. Ἐκτοτε ἐγεννήθη ἡ παράδοξος ἰδέα τῆς διαιτησίας καὶ ἤρξαντο αἱ περὶ αὐτῆς διαπραγματεύσεις, ὡς ἐκ τῶν ὁποίων ἀναγκαιῶς ἐματαιώθη ἡ εἰρημένη Ἀγγλικὴ πρότασις. Ἡδὴ δὲ ἠδυνήθη νὰ πληροφορηθῶ, ὅτι ἡ τότε δοθεῖσα ὑπὸ τῆς Ῥωσικῆς Κυβερνήσεως ἀπάντησις συνίστατο εἰς ὑπεκφυγὴν, διότι περιορίζετο εἰς τὴν παρατήρησιν ὅτι ἵνα εὐρεθῇ εἰς θέσιν νὰ δώσῃ τὴν ζή-

τουμένην γνώμην, ὄφειλε πρῶτον νὰ ἔχη διατετυπωμένην ὑπ' ὄψει αὐτῆς τὴν πρότασιν τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως καὶ νὰ γνωρίζῃ τοῦλάχιστον τίνας αὐτὴ ἐθεώρει καταλλήλους ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐγγυήσεις.

Ἡ ἑτέρα παρατήρησις, ἣν ἐχαρακτήρισα ὡς ἐπανορθωτικὴν, ἀναφέρεται εἰς τὴν προηγουμένως ἐπίσης δοθείσαν τῇ Υ. Ε. πληροφορίαν, ἣτις ἦτο σύμφωνος πρὸς τὰς τότε εἰκασίας τοῦ ἐνταῦθα ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου, καὶ καθ' ἣν ἡ Γαλλικὴ περὶ διαιτησίας πρότασις εἶχε συμφωνηθῆ ἐν Friederichsruke μεταξὺ τοῦ Πρίγκηπος Bismark καὶ τοῦ Comte de Saint-Vallier. Ἡδὴ ὅμως ἐπληροφωρήθη παρ' ἐπισήμου μέλους τοῦ ἐνταῦθα διπλωματικοῦ Σώματος, μαθόντος τοῦτο παρ' αὐτοῦ τοῦ Lord Granville, ὅτι κατὰ κατόπιν δοθείσας αὐτῷ ἐξηγήσεις ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως, ἡ εἰρημένη περὶ διαιτησίας πρότασις ἐγένετο ὑπὸ τῆς Γαλλίας ἐν ἀγνοίᾳ καὶ αὐτοῦ τοῦ Πρίγκηπος Bismark. Εἰς δὲ τὴν ἐξήγησιν ταύτην προσέθηκε τὸ αὐτὸ πρόσωπον καὶ τὴν παρατήρησιν, οὐχὶ ὅμως ὡς ἀπ' εὐθείας ἐξενεχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Lord Granville, ἀλλ' ὡς ἰδίαν αὐτοῦ ἐκ τῶν λόγων ἐκείνου ἐντύπωσιν ὅτι τὴν ἐν λόγῳ περὶ διαιτησίας πρότασιν εἶχε παραδεχθῆ καὶ ὁ Πρίγκηψ Bismark, δι' ἣν αἰτίαν καὶ ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις, ἥτοι ἵνα μὴ δοθῇ ἀφορμὴ εἰς τὴν Γαλλίαν ν' ἀποσυρθῆ φανερὰ τοῦ Concert Européen καὶ νὰ ἐπέλθῃ οὕτω ἐπίσημος τῆς διαλύσεως αὐτοῦ ἀνομολόγησις. Κατὰ πόσον ὅμως αἱ ἐξηγήσεις αὗται συνάδουσι πρὸς τὰ πράγματα, δὲν εἶμαι ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, εἰς θέσιν νὰ βεβαιώσω.

Μεταβαίνω νῦν εἰς τὸ ἐν ἀρχῇ μνημονευθὲν τηλεγράφημά μου, τὸ ὁποῖον ἐν μεταφράσει εἶχεν ὡς ἔπεται.

« Je viens d'être informé que Goschen a dit confidentiellement, que d'après son impression, la première démarche de la Porte, après la déclaration de guerre serait d'envoyer sa flotte à Athènes. Conséquemment il faut prendre les mesures nécessaires, si non pour défendre les parages d'Athènes, qu'on n'attaquera peut-être pas, s'ils ne sont pas fortifiés, au moins pour Salamis où on pourrait attaquer l' Arsenal. Le Gouvernement Anglais garde le sentiment de la responsabilité de l'Europe relativement à notre situation actuelle, mais le maximum de ce qu'on pourrait attendre de lui ce serait d'envoyer sa flotte à nos eaux, et même cette mesure ne peut être regardée en aucune manière comme devant être décidée. »

Μετὰ φρασις.

(Ὡς ἐπληροφωρήθη ὁ Κ. Γκῶσσεν εἶπεν ἐμπιστευτικῶς ὅτι, κατὰ τὰς ἐντυ-

πάσεις του, τὸ πρῶτον βῆμα τῆς Πύλης, μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου, ἔσεται ἡ ἀποστολὴ τοῦ στόλου τῆς εἰς Ἀθήνας. Ἐπομένως δεόν νὰ ληφθῶσι τὰ ἀναγκαῖα μέτρα, ἂν οὐχὶ πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἀκτῶν τῆς Ἀττικῆς, αἵτινες δὲν θέλουν ἴσως προσβληθῆ ἂν δὲν ᾔηται ὠχυρωμένοι, ἀλλὰ τοῦλάχιστον χάριν τῆς Σαλαμί- νος, ὅπου δύνανται νὰ προσβάλλωσι τὸν Ναύσταθμον. Ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἔχει τὴν συναίσθησιν τῆς εὐθύνης τῆς Εὐρώπης σχετικῶς πρὸς τὴν παροῦσαν ἡμῶν κατάστασιν, ἀλλ' ὁ ἀνώτατος ὅρος τῶν προσδοκιῶν μας ἤθελεν εἶσθαι ἡ παρ' αὐτῆς ἀποστολὴ τοῦ στόλου τῆς εἰς τὰ ἡμέτερα ὕδατα, καὶ τὸ μέτρον δὲ τοῦτο οὐδὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀποφασιστικόν).

Τὴν ιδέαν τοῦ κατάπλου τοῦ τουρκικοῦ στόλου ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἐξέφερον ὁ Κ. Goschen ἐν ἐμπιστευτικῇ συνδιαλέξει μεταξὺ αὐτοῦ, τοῦ Πρίγκηπος Lobanow καὶ τοῦ Lord Granville. Καί τοι δὲ ἡ Ὑμετέρα Ἐξουχότης, ἔχει βεβαίως καὶ οἰκοθεν αὐτὴν ὑπ' ὄψιν, δὲν ἐθεώρησα οὐδὲν ἤττον περιττόν, ἐκ τοιαύτης πηγῆς προερχο- μένην, νὰ τὴν ἐπαναλάβω αὐτῇ, προσθεῖς, ὡς ἐκ περισσοῦ ἐπίσης καὶ τὴν ἄλλην ἰδίαν ἐμοῦ σκέψιν περὶ τῆς προφυλάξεως τῶν παραλίων τῆς πρωτευούσης καὶ τῆς Σαλαμίνας. Κατ' αὐτὴν δὲ ταύτην τὴν συνδιάλεξιν, ἐρωτηθεῖς, ὡς μετὰ πάσης θετικότητος ἔμαθα, ὁ Lord Granville ὑπὸ τοῦ Πρίγκηπος Lobanow ἐὰν εἰς τοιαύ- την περίπτωσιν, τοῦ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας δηλονότι κατάπλου τοῦ τουρκικοῦ στόλου, δὲν ἤθελεν ἀποστείλει αὐτόσε καὶ ἡ Ἀγγλία τὸν στόλον αὐτῆς, ὑπέδειξεν οὗτος, ἤτοι ὁ Lord Granville ὅτι τοιοῦτον τι μέτρον ἤθελεν εἶσθαι ὁ ἀνώτατος ὅρος (ma- ximum) τῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐνεργείας τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, περὶ τοῦ ἐποίου ὅμως οὐδὲν μετὰ θετικότητος ἠδύνατο νὰ εἴπῃ, ἅτε ἐξαρτωμένης τῆς περὶ αὐτοῦ ἀποφάσεως ἐκ τῆς γνώμης τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ τῶν οἰκείων περιστάσεων. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὅποιον πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς εὐχάριστον, ὅχι μό- νον ὡς πρὸς τὸ ἐν λόγῳ θέμα, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς ὅλην ἐν γένει τὴν πορείαν καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ ἡμετέρου ζητήματος, εἶναι, ὅτι καθ' ἃ ἔκ τε τῶν ἀμέσων ἐντυ- πώσεων καὶ τῶν ἐμμέσων πληροφοριῶν μου διέγνωσα, ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις, ἔχει καθαρὰν συνείδησιν ὅτι ὑπαίτιος τῆς σημερινῆς ἡμῶν θέσεως εἶναι ἡ Εὐρώπη, ἣτις ἐπομένως ὀφείλει ἡμῖν ἀναλογὸν ἀντίληψιν. Ἀλλὰ κατὰ πόσον, τίνι τρόπῳ, καὶ πότε, ἡ τοιαύτη θεωρητικὴ γνώμη, δύναται νὰ λάβῃ πρακτικὴν ἐκδήλωσιν, εἶναι ἄλλο ζήτημα, ἢ λύσις τοῦ ὀποίου δὲν εἶναι βεβαίως εὐκόλος ἐν τῇ παρουσίᾳ τῶν πραγμάτων ἀβεβαιότητι ἣτις ἀντὶ νὰ ἐλαττωῦται ἐπὶ μᾶλλον ἀπ' ἐναντίας αὐξάνει, κατὰ τὸ σημερινὸν πρὸς τὴν Υ. Ε. κατωτέρω παρατιθέμενον κρυπτογρα-

φικὸν τηλεγράφημά μου. Ὅτι ὅμως ἡ κατὰ τὰ εἰρημμένα ἀγαθὴ ὑπὲρ ἡμῶν γνώμη τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, εἶναι πραγματικὴ καὶ σπουδαία, γίνεται δῆλον καὶ ἐκ τῆς ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 17 Ἰανουαρίου, δοθείσης ὑπὸ τοῦ Sir Charles Dilke ἀπαντήσεως.

Τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν σημερινὸν τηλεγράφημά μου, τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει ὅτι τὸ ζήτημα ἡμῶν εἰσέρχεται εἰς νέαν φάσιν, οὐδεμίαν ὅμως ἐπαγομένην πρόοδον ἀλλὰ μᾶλλον μείζονα ἔτι καὶ ἐπίσης ἀδικαιολόγητον, τῆς μέχρι τοῦδε περιπλοκῆν, ἔχει ἐν μεταφράσει ὡς ἔπεται :

« Le Gouvernement Français ayant notifié l'abandon de la proposition d'arbitrage, l'Angleterre demanda à l'Allemagne, si elle pouvait faire quelque autre proposition. Allemagne accepta et opina pour proposition Turque de Conférence à Constantinople. Angleterre en demanda les bases et attend réponse. Son intention est d'y adhérer, si toutes les Puissances acceptent. »

Μετὰφρασις.

(Ἐπειδὴ ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις ἐδήλωσεν ὅτι παραιτεῖ τὴν περὶ διαιτησίας πρότασιν, ἡ Ἀγγλία ἠρώτησε τὴν Γερμανίαν εἰάν ἠδύνατο νὰ διατυπώσῃ ἄλλην τινα πρότασιν. Ἡ Γερμανία ἐδέχθη καὶ ἐγνωμάτευσεν ὑπὲρ τῆς τουρκικῆς προτάσεως Συνδιασκέψεως ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἡ Ἀγγλία ἐζήτησε τὰς βάσεις αὐτῆς καὶ ἀναμένει ἀπάντησιν. Προτίθεται νὰ δώσῃ τὴν συγκατάθεσιν της ἂν ἀπασαι αἱ Δυνάμεις δεχθῶσι).

Τὸ νέον τοῦτο εἶδος τῆς Συνδιασκέψεως ἐξηγεῖται ἐκ τῆς τελευταίας ἐγκυκλίου τῆς Πύλης, καὶ φοβοῦμαι, ὅτι, ὑπὸ τῆς Γερμανίας προτεινόμενον, θέλει γίνεαι δεκτὸν, μεθ' ὅλας τὰς ὁποίας συνίστημι προσπαθείας παρὰ ταῖς λοιπαῖς δυνάμει τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος πρὸς ματαίωσιν αὐτοῦ. Τὸ μόνον ἀποτελεσματικὸν μέσον πρὸς ὑποστήριξιν τῶν δικαίων ἡμῶν, φαίνεται πάντοτε κείμενον ἐν τῇ σταθερᾷ καὶ ἀκλονήτῳ ἡμῶν ἀποφάσει πρὸς τὴν βίαν αὐτῶν διεκδίκησιν, εἰς ἣν πέπεισμαι ὅτι σύμπαν τὸ Ἔθνος θέλει ἀπαράπειστον ἄχρι τέλους ἐμμείνει.

ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ.

99

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Ῥώμῃ Πρεσβείας.

Rome, le 9 Janvier 1881.

Je viens d'apprendre que la proposition de la Porte concernant la Conférence n'a

pas été défavorablement accueillie par l'Allemagne et l'Autriche. Elles trouvent que par cette proposition, la voie des négociations n'est pas entièrement fermée. On croit que, se le principe en est admis, les Puissances, avant leur adhésion formelle, demanderont à la Porte de préciser les bases des négociations.

L'Italie confirmera son action à celle de la majorité des Puissances et surtout de l'Angleterre.

PAPPARIGOPOULO.

Μετὰφρασις.

Ῥώμη, τὴν 9 Ἰανουαρίου 1881.

Ἐπληροφόρηθην ὅτι ἡ περὶ Συνδιασκέψεως πρότασις τῆς Πύλης δὲν ἔτυχε δυσμενοῦς ὑποδοχῆς παρὰ τῇ Γερμανίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ αἵτινες φρονοῦσιν ὅτι διὰ τῆς προτάσεως ταύτης ἡ ὁδὸς τῶν διαπραγματεύσεων δὲν ἐκλείσθη ἐντελῶς. Ὑπάρχει ἰδέα ὅτι ἂν γίνῃ δεκτὴ κατ' ἀρχὴν, αἱ Δυνάμεις, πρὸ τῆς ῥητῆς συναιεσεώς των, θέλουσι ζητήσῃ παρὰ τῆς Πύλης νὰ ὀρίσῃ τὰς βάσεις τῶν διαπραγματεύσεων.

Ἡ Ἰταλία θέλει συμμορφωθῆ πρὸς τὴν πλειονότητα τῶν Δυνάμεων καὶ ἰδίως πρὸς τὴν Ἀγγλίαν.

ΠΑΠΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

100

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 9 Janvier 1881.

L'Allemagne travaille activement pour amener les Puissances à accepter les propositions Ottomanes déjà connues, mais sur la base de plus larges concessions. Ce but atteint avec la Porte, l'Allemagne propose aux Puissances d' user de toute leur influence en vue d'amener la Grèce à accepter cet arrangement. La France et l'Autriche ont déjà adhéré à la proposition de l'Allemagne. On croit que l'Italie fera de même. On ignore ce que feront l'Angleterre et la Russie.

COUNTOURIOTI.

Μετάφρασις.

Πέραν, τὴν 9 Ἰανουαρίου 1881.

Ἡ Γερμανία δραστηρίως ἐνεργεῖ ὅπως πείσῃ τὰς Δυνάμεις νὰ δεχθῶσι τὰς γνωστὰς ἤδη Ὀθωμανικὰς προτάσεις ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει εὐρυτέρων παραχωρήσεων. Ἀφοῦ ὁ σκοπὸς οὗτος ἐπιτευχθῆ μετὰ τῆς Πύλης, ἡ Γερμανία προτείνει εἰς τὰς Δυνάμεις νὰ μετέλθωσι πᾶσαν τὴν ἐπιβρόχην των ὅπως ἡ Ἑλλὰς παραδεχθῆ τὴν λύσιν ταύτην. Ἡ Γαλλία καὶ ἡ Αὐστρία συνήνεσαν ἤδη εἰς τὴν πρότασιν τῆς Γερμανίας. Φρονοῦσιν ὅτι καὶ ἡ Ἰταλία θέλει πράξει τὸ αὐτὸ ἀλλ' ἀγνοεῖται τί θέλουσι πράξει ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Ῥωσσία.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

101

Ὁ Κύριος Ῥαγκαβῆς πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ἐν Βερολίῳ, τὴν 9 Ἰανουαρίου 1881.

Κατέρρευσε λοιπὸν τοῦ Κ. Βαρθελεμῆ Σαιντ-Γλαίρ τὸ περὶ ἀναδιαιτησίας οἰκοδόμημα, καὶ εὐτυχῶς, χάρις εἰς τὴν ἐπιδέξιον ὑμῶν διεξαγωγῆν, κατέρρευσεν οὐχὶ ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς Τουρκίας ῥητῶς ἀποκρουσθέν. Ἡ περίστασις αὕτη ἀνεγνωρίσθη, καὶ ἐποίησε γενικῶς ἀρίστην ἐντύπωσιν. Ἡ Ἑλλὰς παρὰ πάντων θεωρεῖται ὡς ἀπηλλαγμένη τῆς εὐθύνης τῶν συνεπειῶν, καὶ οὐδὲ ὑπὸ τῶν ἐπιπολαίως κρινόντων κακίζεται πλέον διὰ τὰς παρασκευὰς αὐτῆς.

Ἡ νέα ἐγκύκλιος δι' ἧς ἡ Τουρκία ἀντὶ διαιτησίας ζητεῖ νέαν Συνδιάσκεψιν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐγένετο, ὡς σᾶς εἶναι βεβαίως γνωστὸν, δεκτὴ ἤδη ὑπὸ τῶν πλείστων Δυνάμεων, καὶ σχεδὸν βέβαιον φαίνεται ὅτι οὐδεμία θέλει ἀρνηθῆ τὴν συγκατάθεσίν της. Εἷς τῶν Πρεσβευτῶν μοι ἔλεγε, καὶ τοῦτο μοι φαίνεται ὄν τὸ ἀληθές, ὅτι ἡ Εὐρώπη διατελεῖ σήμερον ἐν ἀμηχανίᾳ, καὶ θέλει νὰ προβῆ καὶ εἰς ταύτην τὴν ἀπόπειραν, ἵνα μὴ ἀποστῆ ζητήματος τοσοῦτον ἐνδιαφέροντος, ἀλλ' ὅτι

ελάχιστα εἰσὶ καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς προσδοκώμενα. Τὸ κατ' ἐμὲ, ὡς καὶ εἰς τὸν Συνάδελφόν μου τοῦτον εἶπον, φρονῶ, ὅτι ἡ Εὐρώπη, παντοίων τρόπων καὶ ὁδῶν θέλει ἀποπειραθῆ, ἐν ὅσῳ ἡ Ἑλλάς δύναται νὰ περιμένῃ τὰς ἐνεργείας τῆς, μεχρισοῦ εὐρῆ τὴν μόνην ὁδόν, τὴν ἀληθῶς φέρουσιν εἰς τὴν ποθουμένην εἰρήνην.

Ἡ δὲ προκειμένη ἐνέργεια ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲν μοὶ φαίνεται ἔχουσα τι τὸ ἐπικίνδυνον δι' ἡμᾶς· ἴσως μάλιστα τὸ ἐναντίον. Ὁ Κόμης Λιμβούργ, μεθ' οὗ περὶ αὐτῆς διελέχθη, πρὶν ἢ γνωσθῆ ὅτι ἡ Γερμανία ἔδωκεν εἰς αὐτὴν τὴν συγκατάθεσιν τῆς, μοὶ εἶπεν ὅτι πρόκειται περὶ ἀπλῶν συνδιαλέξεων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευτῶν μετὰ τοῦ Ὀθωμανοῦ Ὑπουργοῦ, ἵνα ἡ Εὐρώπη γνωρίσῃ τὴν διάνοιαν τῆς Τουρκίας, καὶ αἵτινες οὐδένα ἔξουσιν ἐπίσημον χαρακτῆρα. Ὅπως δῆποτε οὐδὲν ἔξουσιν αὐταὶ τὸ ὑποχρεωτικὸν διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἥτις καὶ μετ' αὐτὰς πλήρη θέλει διατηρήσει τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐνεργείας τῆς. Τοιαῦται δὲ συνδιαλέξεις ἐν Κωνσταντινουπόλει φυσικὸν εἶναι νὰ μεταθέσωσιν ἐκεῖ τὸ κέντρον τῆς πιέσεως, ὃ ἦν μέχρι τοῦδε ἐν Ἀθήναις.

Ἐνταῦθα ἐπανειλημμένως συνωμίλησα περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου μετὰ τῶν Πρεσβευτῶν τῆς Ἀγγλίας, τῆς Ῥωσσίας καὶ τῆς Ἰταλίας, καὶ ἀρκοῦμαι νὰ σᾶς ἐκθέσω ἐν βραχεὶ τὸ σύστημα τῶν ἰδεῶν ἐφ' οὗ νομίζω ἀναγκαῖον νὰ στηρίξω τὰς παρ' αὐτοῖς καὶ τοῖς λοιποῖς συνδιαλέξεις μου.

Ἡ Ἑλλάς ἐπὶ τοῦ Ῥωσσοτουρκικοῦ πολέμου, προκαλουμένη ὑπὸ τῶν ἐλευθερίαν διψώντων ὁμογενῶν τῆς, ἠδύνατο καὶ ὤφειλε νὰ κινηθῆ βεβαία περὶ τῆς ἐπιτυχίας, ὅτε πᾶσαι αἱ Τουρκικαὶ δυνάμεις εἰς τὸν Αἴμον ἀπησχολοῦντο. Τὸ κίνημά τῆς θὰ ἦν σύνθημα ἐγέρσεως πάντων τῶν κάτω τοῦ Αἴμου χριστιανῶν, καὶ ἐπομένως ἡ καταστροφή τῶν μεταξὺ δύο πυρῶν ἀλίσκαμένων Τουρκικῶν δυνάμεων, καὶ ἡ ἀνατροπὴ τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας ἐν Εὐρώπῃ. Αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις δὲν ἤθελον ταύτην τὴν ἀνατροπὴν, δὲν ἦσαν ἔτοιμοι δι' αὐτήν, δι' ὃ καὶ τότε, καὶ ὅτε ὁ Ἑλληρικὸς στρατὸς ὑπερέβη τὰ σύνορα, ἀπήτησαν παρὰ τῆς Ἑλλάδος νὰ μείνῃ ἡρεμοῦσα, ἀναλαβοῦσαι αὐταὶ νὰ προστατεύσωσι τὰ συμφέροντα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τούτου ἕνεκα ἡ Ἑλλάς ἀπέσχε κινήματος, ὃ ἦν καὶ δικαίωμα ἐν ταυτῶ καὶ καθήκον τῆς. Τούτου ἕνεκα ἐπίσης αἱ Δυνάμεις ἐν Βερολίνῳ περιέλαβον ἄρθρον ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Συνθήκην, καὶ μετέτρεψαν αὐτὸ εἰς ὀριστικὴν ἀπόφασιν ἐν τῇ Συνδιασκέψει. Τὰ δὲ ἐπιχειρήματα (σοφίσματα) τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Γαλλίας προσκρούουσιν εἰς τὴν λογικὴν, διότι δι' ἀπλῆς εὐχῆς, ἢ κενῆς γνωμοδοτήσεως, ἢ καὶ διὰ μεσιτείας εἰς ἣν οὐδὲν ἔμεσίτευσαν, ἢ σοβαρὰ Εὐρώπη δὲν

ἐνόησε βεβαίως νὰ ἀποτίσῃ ἢν ἀνέλαβε πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὀφειλὴν. Ὁ Ῥωσσικὸς στρατὸς ἦν εἰς Ἅγιον Στέφανον. Ἐντὸς μιᾶς ὥρας ἠδύνατο νὰ ἦναι ἐντὸς τοῦ Βυζαντίου, καὶ ἡ Ὄθωμανικὴ ἐξουσία μέχρις ἔχρους νὰ ἐκλείπη ἐκ τῆς Εὐρώπης. Αἱ Δυνάμεις ἐν τῷ Συνεδρίῳ ἐπέβαλον τῇ Ῥωσσίᾳ νὰ σταθῇ, νὰ μὴ δρέψῃ τὸν καρπὸν τοῦ αἱματηροῦ της θριάμβου, καὶ ἔσωσαν τὴν Τουρκίαν ἀμέσου καὶ παντελοῦς καταστροφῆς· ἀλλ' ἀντὶ τούτου ἀπήτησαν θυσίας τινὰς παρὰ τῆς Τουρκίας, ὧν μία, ἡ περὶ ἀπελευθερώσεως τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Ἡπείρου, ἐνδιέφερον αὐτὴν τὴν τιμὴν τῆς Εὐρώπης, διότι ἡ Εὐρώπη τὴν εἶχεν ὑποσχεθῆ, καὶ ἐν τῇ Συνδιασκέψει τεχνικὴ Ἐπιτροπὴ ἐχάραξε τὴν ἐπιστημονικῶς καταλληλοτάτην καὶ μακρὰν εἰρήνην ἐγγυωμένην ὀροθετικὴν γραμμὴν. Ἡ Τουρκία ὤφειλεν εἰς πάσας τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Εὐρώπης νὰ ἐνδώσῃ, διότι αὐταὶ ἦσαν τὸ ἀντάλλαγμα τῆς σωτηρίας της. Εἰς τὰς μὲν ἐνέδωκεν ἀμέσως, διότι τὸ κατεπεῖγον ἦν δι' αὐτὴν νὰ ἀπαλλαγῇ τῶν Ῥώσσων, εἰς τὰς ἀναβληθείσας, οἷαι ἡ τοῦ Μαυροβουνίου καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἀφοβος ἤδη, ἠθέλησε νὰ ἀντιστῇ, καὶ εἰς τὴν πρώτην, μετὰ τὸ Ἀλβανικὸν καὶ ἄλλα τεχνάσματα, ἐνέδωκε, διότι ἐπιέσθη ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου κινδύνου διαταράξεως τῆς Εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης. Τὸ αὐτὸ ἔσται τὸ ἀποτέλεσμα ἂν πισθῇ καὶ διὰ τὴν δευτέραν, ἐνῶ ἂν τῇ ἐπιτραπῇ νὰ ἀντιστῇ, ἡ συνέπεια ἔσται ὁ πόλεμος, διότι ἡ Ἑλλάς ἀναιμωτὶ δὲν δύναται νὰ ἐγκαταλείψῃ ὅν ἡ Εὐρώπη τῇ ἔδωκε πολύτιμον τίτλον, καὶ ἂν ὑπετίθετο ὅτι θὰ εὐρίσκειτο Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἥτις πιεζομένη θὰ ἐνέδιδεν, ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς, ὁ Ἑλληνισμὸς ὅλος θὰ τὴν ἀπεκίρτυτε καὶ θὰ ἐνήργει κατ' ἰδίαν πρωτοβουλίαν. Καὶ ἡ ἐλπίς δι' ἦν τινες ἐκφράζουσι τοῦ νὰ περιστείλωσιν ἐπιτοπίως (localiser) τὸν πόλεμον, ἂν αὐτὸς ἐκραγῇ, ἔσται καὶ αὐτὴ λίαν ἀκροσφαλῆς, διότι τὰ μετὰ τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος συνδεόμενα εὐρωπαϊκὰ συμφέροντα εἰσὶ τόσον μεγάλα, ὥστε δυσχερέστατον ἔσται νὰ ἀφήσῃ ὁ ἐν Ἀνατολῇ κλονισμὸς ἀνέπαφον τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἡσυχίαν, καὶ ἡ ἔκβασις τοῦ πολέμου, καὶ ἂν εἰς καταστροφὴν ἢ τῆς Τουρκίας ἀπολήξῃ ἢ τῆς Ἑλλάδος, δὲν δύναται νὰ μὴ θίξῃ τῆς Εὐρώπης τὴν ἰσορροπίαν. Καὶ πιθανῶς μὲν αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις διαφόρων θὰ ἀποπειραθῶσιν ὁδῶν, ἀλλ' ἔταν πεισθῶσιν ὅτι πᾶν ἄλλο σύστημα ἐστὶ μάταιον καὶ ἀδιέξοδον, μόνον δὲ ἡ διὰ καταναγκασμοῦ τῆς Τουρκίας ὑπ' αὐτῶν εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνδιασκέψεως δύναται νὰ διατηρήσῃ τὴν εἰρήνην, θὰ βιασθῶσι νὰ παραδεχθῶσι τὴν ὁδὸν ταύτην.

Ταῦτα πρᾶσθεύων, νομίζω ὅτι ἐνεργῶ συνωδᾷ τῇ γνώμῃ τῆς Βασιλικῆς Κυβερνήσεως. Εὐτυχῶς δ' εὐρίσκω συμφράσκοντα ἐνταῦθα τὸν Κ. Πρᾶσθευτὴν τῆς Ἀγ-

γλίας, εἰς ὃν εἶπον ἐσχάτως, ὅτι ἀποσυρομένης ἤδη εἰς τὸ μετασκήνιον τῆς Γαλλίας, εὐχῆς ἔργον καὶ ἀναγκαῖον θὰ ἦτο νὰ προταχθῇ ἡ Ἀγγλία, ταύτας τὰς ἀρχὰς ἐνστερνίζομένη, καθόσον ἐπὶ τοσοῦτον σπουδαίου ἀντικειμένου ἡ Εὐρώπη δὲν πρέπει νὰ ἐμμένῃ εἰς τὴν σήμερον διατελεῖ ἀμηχανίαν, ἀλλὰ νὰ προβῇ εἰς ἐνέργειαν σκόπιμον, δραστηρίαν καὶ τελεσφόρον. Φρονῶ ὅτι σήμερον ὑπὲρ ποτε πρέπει νὰ προβῶμεν εἰς συντόνους περὶ τούτου συννεοήσεις μετὰ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Οἱ φόβοι τῆς πτώσεως τοῦ Ἀγγλικοῦ Ὑπουργείου πρὸς τὸ παρὸν διεσκεδάσθησαν, καὶ ἡ γραμμὴ ἦν βαδίζει τοῦτο ἐν τῷ Ἰρλανδικῷ ζητήματι φαίνεται ἡ καταλληλοτέρα, ἵνα τῷ ἐξασφάλισῃ τὴν ἐνδεχομένην ἐπιτυχίαν καὶ τῶν νοημονεστέρων τὴν ὑποστήριξιν.

Εἰς πρωτοβουλίαν ἦν ἤθελε λάβει τοῦ λοιποῦ ἡ Ἀγγλία ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ζητήματι, ἵνα μὴ ἐγκαταλίπη αὐτὸ εἰς τὴν ἄδηλον τύχην, καὶ εἰς τὴν πρότασιν αὐτὴν, τὴν λογικωτάτην, τῆς κατὰ γράμμα ἐφαρμογῆς τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνδιασκέψεως, ὡς οὔσης ἦττον ἐπικινδύνου πάσης μεταρρυθμίσεως αὐτῆς, πιστεύω ὅτι θέλει εὐρεῖ ἀρωγὸν τὴν Ῥωσίαν, ἥς καὶ ὁ Πρεσβευτὴς τὴν γνώμην ταύτην φαίνεται συμμαριζόμενος, εἰ καὶ ἰσχυρῶς ἤθελε νὰ μᾶς ἀποτρέψῃ τοῦ πολέμου, λέγων ὅτι ἡ Εὐρώπη ἤθελε θεωρήσει τὸν πόλεμον ὡς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῶν ἰδίων αὐτῆς ὑποσχέσεων, ὅπερ ὁμως ἐγὼ ἀνῆρουν, διότι ὁ πόλεμος θὰ ἦτον αὐτῶν ἐκείνων τῶν ὑποσχέσεων προϊόν.

Καὶ ἡ Ἰταλία δὲ, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Πρεσβευτοῦ αὐτῆς, δὲν θὰ ἠρνεῖτο εἰς τοιαύτην περίστασιν νὰ παρακολουθήσῃ τὴν Ἀγγλίαν, ἀναλαμβάνουσαν τὴν πρωτοβουλίαν, οὐδὲ πιστεύω δ' ἡ Γαλλία τοσοῦτον συστηματικῶς ἐχθρικὰς διαθέσεις καθ' ἡμῶν νὰ τρέφῃ, ὥστε ν' ἀντεῖπῃ εἰς τῆς Ἀγγλίας τὰς ἐνεργείας, τόσῳ μᾶλλον καθ' ὅσον, μετὰ τὰς τελευταίας δημοτικὰς ἐκλογὰς, ἐνισχύθη μεγάλως τοῦ Γαμβέττα ἡ θέσις.

Ὡς πρὸς τὴν Γερμανίαν ἐπαναλαμβάνω ὅ,τι πολλάκις εἶπον: Πρωτοβουλίαν εἰς τὰ Ἀνατολικά δὲν θέλει νὰ λάβῃ, καὶ παρακολουθεῖ κατ' ἔχνοσ τὴν Αὐστρίαν, ἐκ διαθέσεως ὁμως ἔστι πρὸς ἡμᾶς εὖνους. « Ἀποφασίσατε ὅ,τι θέλετε, εἶπεν ἐσχάτως » πρὸς τὸν Πρεσβευτὴν τῆς Ἀγγλίας ὁ Πρίγκηψ Βισμάρκ, καὶ ἐσόμεθα προθυμότεροι νὰ τὸ παραδεχθῶμεν.»

Ἀπίθανον, ἐξ ὅσων ἀκούω, δὲν φαίνεται ὅτι θὰ ἐρωτηθῇ ἤδη ἡ Τουρκία τί παραχωρεῖ: ἴσως θὰ προτραπῇ νὰ παραχωρήσῃ περισσότερα, καὶ ἡ οὕτω χαραχθεῖσα γραμμὴ θὰ προταθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὅταν δὲ φανῇ ὅτι καὶ ἡ ἐνέργεια αὕτη

ἔστιν ἐσφαλμένη, τότε θὰ προβῶσιν εἰς ἄλλην, μεχρισοῦ φθάσωσιν εἰς τὴν μόνην ὀρθήν.

Δέξασθε κ.τ.λ.

A. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

102

Ἐν Περουπόλει, τῇ 9 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Μαρκοῦς πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Τὴν παρελθοῦσαν Τετάρτην ὁ Πρέσβυς τῆς Γαλλίας μοὶ ἔδειξε τηλεγράφημα, ἕπερ εἶχε λάβει αὐθημερόν, καὶ δι' οὗ τῷ ἀνηγγέλλετο, ὅτι ἡ Τουρκία εἶχεν ἀπορρίψει τὴν περὶ διαιτησίας πρότασιν.

« Βλέπετε », εἶπέ μοι ὁ Κύριος Chanzy, « ὅτι ἀδίκως ὑμεῖς δὲν παρεδέχθητε » τὴν πρότασίν μας, διότι ἦτο φανερόν, ὅτι ἡ Τουρκία γινώσκουσα ὅτι δὲν χαίρει » τὰς συμπαθείας τῶν Δυνάμεων, θὰ ἤρνεϊτο τὴν πρὸς τοῦτο συγκατάθεσίν της. » Ἔμεις δὲ παραδεχθέντες τὴν διαιτησίαν θὰ ἐδεικνύετε ὅτι ἔχετε ἐμπιστοσύνην » εἰς τὰς διαθέσεις τῶν Δυνάμεων, καὶ προθυμίαν ν' ἀκολουθῆτε τὰς συμβουλὰς » των, διὸ θὰ εἴχετε νέον τίτλον εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Εὐρώπης ».

Ἐνώπιον τετελεσμένου γεγονότος, ἐνόμισα περιττὸν νὰ τῷ εἶπω, ὅτι ἂν ἡ Ἑλλάς παρεδέχετο τὴν διαιτησίαν, ἡ ἐνέργεια τότε τῆς διπλωματίας ἐπὶ τῆς Τουρκίας θὰ ἐλάμβανε ἄλλην τροπὴν, ἔτι ὀλιγώτερον ἐνόμισα ἀναγκαῖον νὰ τῷ ἐπαναλάβω τοὺς λόγους, δι' οὓς ἡ Γαλλικὴ πρότασις ἦτον ἀπαράδεκτος. Περιορίσθην λοιπὸν νὰ τῷ εἶπω, ὅτι ἡμεῖς δὲν ἀπεβρίψαμεν διαβρῆδην τὴν πρότασιν ταύτην, καὶ τῷ ὑπενθύμισα τὰς παρὰ τῆς Ἑμετέρας Ἐξοχότητος ζητηθείσας διασαφήσεις, πρὶν ἢ ἡ Β. Κυβέρνησις δώσῃ ὀριστικὴν ἀπάντησιν. Ὡς πρὸς τὴν προθυμίαν μας δὲ νὰ ὑπακούσωμεν εἰς τὰς συμβουλὰς τῆς Εὐρώπης, ἠρώτησα αὐτὸν, ἂν ἠδύνατο ν' ἀναφέρῃ καὶ μίαν περίστασιν, καθ' ἣν ὅλας τὰς διαφόρους φάσεις τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος, καθ' ἣν ἡ Ἑλλάς δὲν ἐσεβάσθη, μετὰ πλείστης ὀσης αὐταπαρνήσεως τὴν θέλησιν, τὰ συμφέροντα καὶ τὰς συμβουλὰς τῶν Δυνάμεων. Ἀποταθείς δὲ πρὸς στρατηγὸν μᾶλλον ἢ πρὸς διπλωμάτην, τὸν ἠρώτησα, ἂν, κατὰ τὴν πολιορκίαν ἢ μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Πλεύνας, δὲν θὰ εἶχεν ἡ Ἑλλάς, εἰσβάλλουσα εἰς τὰς ὁμόρους ἐπαρχίας, (ἔστω καὶ μὲ στρατὸν ἐκ τριάκοντα

μόνον χιλιάδων) μείζονα πιθανότητα επιτυχίας, ἢ σήμερον, καί μοι ἀπήντησε· « Τοῦτο εἶναι ἀναντίρρητον. Ἄλλ' ἐπιμένω φρονῶν, ὅτι τὸ συμφέρον σας ὑπηγό- » ρευε νὰ πράξετε καὶ ἑτέραν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης θυσίαν ».

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἔμαθον ὅτι εἰς τὸν Κύριον Giers ὁ Πρέσβυς τῆς Τουρκίας ἀνεκοίνωσε τὴν περὶ τῶν γενησομένων ἐν Κωνσταντινουπόλει διαπραγματεύσεων μεταξὺ τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων πρότασιν, καὶ ὅτι ὁ Κύριος Giers περιορίσθη εἰς τὸ νὰ τῷ εἶπῃ, ὅτι πρὶν ἢ ἡ Αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις δώσει περὶ τούτου ἀπάντησιν, ἔπρεπε νὰ μάθῃ τί φρο- νοῦσιν αἱ ἄλλαι Δυνάμεις, ἀλλ' ὅτ' ἔβλεπε μετ' εὐχαριστήσεως, ὅτι ἡ Ὀθωμανικὴ κυβέρνησις, διὰ τῆς προτάσεως νέων διαπραγματεύσεων ἀνομολογεῖ τὸ ἀνεπαρκὲς τῶν διὰ τῆς ἀπὸ 3 Ὀκτωβρίου διακοινώσεως αὐτῆς προταθέντων, καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ παραχωρήσῃ τῇ Ἑλλάδι πολλῶν πλείονα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Πρέσβυς τῷ εἶπεν, ὅτι, κατ' αὐτὸν, ἡ κυβέρνησις του ἐμμένει εἰς τὰ ἐν τῇ εἰρημένῃ διακοι- νώσει ἐκτεθέντα, ὁ Κύριος Giers τῷ ἀπήντησε· « τότε δὲν πρόκειται περὶ δια- » πραγματεύσεων, ἀλλὰ περὶ ἀπλῆς ἐπικυρώσεως ὑπὸ τῶν Δυνάμεων τῆς διακοι- » νώσεως ὑμῶν ».

Ὡσαύτως ἔμαθον ὅτι, ὁ Κύριος Giers συνδιαλεχθεὶς περὶ τούτου μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Chanzy, ἐδήλωσεν ὅτι θὰ ἦτο πολὺ ἄδικον, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἡ πρότασις τῆς Τουρκίας θὰ ἐγένετο δεκτὴ, ἀν καὶ ἡ Ἑλλὰς δὲν θὰ εἶχεν ἐν ταῖς διαπραγματεύσεσι τὰ αὐτὰ δικαιώματα καὶ τὴν αὐτὴν θέσιν, οἷων θὰ ἐτύγχανεν ἡ Τουρκία. Ὁ δὲ Στρατηγὸς τῷ εἶπεν, ὅτι καθ' ὃ εἶχε τηλεγράφημα παρὰ τῆς κυβερνήσεώς του, ἡ Γαλλία πρὶν ἀποφανθῆ περὶ τῆς εἰρημένης προτάσεως, ὠφείλε νὰ μάθῃ, ἐπὶ τίνος βάσεως, κατὰ τὴν Τουρκίαν, θὰ στηριχθῶσιν αἱ διαπραγμα- τεύσεις.

Δέξασθε κτλ.

ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

103

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὰς ἐν Εὐρώπῃ Β. Πρεσβείας.

Athènes, le 10 Janvier 1881.

La nouvelle phase de la question concernant l'exécution de la décision de la

Conférence ne nous paraît pas satisfaisante. L'assentiment des Puissances à la proposition de la Porte sur une nouvelle conférence à Constantinople est déjà une concession faite à la Turquie, et les délibérations sur les concessions turques possibles en seront une autre. Aussi ce moyen de solution nous paraît-il pire que l'arbitrage. Veuillez faire part de ces vues au Gouvernement, auprès duquel vous êtes accrédité, et agir en conséquence.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

Μετὰφρασις.

Ἀθήναι, τῆ 10 Ἰανουαρίου 1881.

Ἡ νέα φάσις τοῦ ζητήματος τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνδιασκέψεως δὲν μᾶς φαίνεται εὐχάριστος. Ἡ συγκατάθεσις τῶν Δυνάμεων εἰς τὴν πρότασιν τῆς Πύλης, περὶ νέας ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνδιασκέψεως εἶναι ἤδη παραχώρησις γενομένη πρὸς τὴν Τουρκίαν, καὶ ἑτέραν παραχώρησιν ἤθελον ἀποτελέσει αἱ ἐνδεχόμεναι συζητήσεις ἐπὶ τῶν δυνατῶν τουρκικῶν παραχωρήσεων. Οὕτω ὁ τρόπος οὗτος τῆς λύσεως φαίνεται μοι χείρων τῆς διαιτησίας. Ἀνακοινώσατε τὰς σκέψεις ταύτας τῇ Κυβερνήσει, παρ' ἧς τελεῖτε διαπεπιστευμένος, καὶ ἐνεργήσατε συνεπῶς.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

104

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Πετροπόλει Β. Πρεσβείας.

Petersbourg, le 10 Janvier 1881.

L'Autriche et l'Allemagne ont accepté en principe la proposition turque. La France demande toujours sur quelle base on négociera. La Russie dit que l'Europe doit se constituer notre avocat.

MARCORAN.

Μετὰφρασις

Πετρούπολις, τῆ 10 Ἰανουαρίου 1881.

Ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Γερμανία ἀπεδέχθησαν κατ' ἀρχὴν τὴν τουρκικὴν πρότασιν.

Ἡ Γαλλία ἐρωτᾷ πάντοτε ἐπὶ τίνος βάσεως θέλουν γίνει αἱ διαπραγματεύσεις. Ἡ Ῥωσσία λέγει ὅτι ἡ Εὐρώπη ὀφείλει νὰ ᾔηται ὁ συνήγορός μας.

ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

105

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Ῥώμῃ Β. Πρεσβείας.

Rome, le 11 Janvier 1881.

Je me suis empressé, en l'absence du Ministre des Affaires Etrangères, de donner lecture de votre Circulaire télégraphique du 8/20 Courant au Comte Maffei et lui en laisser copie.

Le Secrétaire Général m'a dit qu'il trouve son contenu modéré et apprécie les arguments de Votre Excellence. Cependant, le Gouvernement Italien en prend pour le moment acte, se réservant de répondre après entente avec les autres Cabinets. Il a ajouté qu'en ce moment les Puissances échangent des vues dans l'espoir de trouver les moyens d'une solution pacifique de notre question.

J'ai fait remarquer au Comte Maffei que si les Puissances adhèrent à la proposition de la Porte touchant la nouvelle Conférence, ce sera une nouvelle concession en faveur de la Turquie et au détriment de la Grèce. Il m'a répondu que le Gouvernement Italien n'acceptera la proposition turque qu'après que l'Angleterre y aura donné son consentement.

ΠΑΡΑΡΡΙΓΟΠΟΥΛΟ.

Μετὰφρασις.

Ῥώμη, τῆν 11 Ἰανουαρίου 1881.

Ἀπόντος τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ἔσπευσα νὰ ἀναγνώσω τὴν ὑμετέραν τηλεγραφικὴν Ἐγκύκλιον 8/20 ἐνεστῶτος εἰς τὸν Κόμητα Maffei καὶ νὰ τῷ ἀφήσω ἀντίγραφον.

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς μοι εἶπεν ὅτι εὕρισκει τὸ περιεχόμενον μετριοπαθὲς καὶ ἐκτιμᾷ τὰ ἐπιχειρήματα τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος. Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις λαμβάνει μόνον ὑπὸ σημείωσιν τὸ ἐν λόγῳ ἔγγραφον ἐπιφυλασσομένη νὰ ἀπαντήσῃ κατόπιν συνενόησεως μετὰ τῶν ἄλλων Ἀνακτοβουλίων. Προσέθηκεν ὅτι τὴν στιγμὴν ταύτην αἱ Δυνάμεις ἀνταλλάσσουσιν ιδέας ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ ἐξεύρωσι τὰ μέσα εἰρηνικῆς λύσεως τοῦ ἡμετέρου ζητήματος.

Παρατήρησα τῷ Κόμητι Maffei ὅτι ἂν αἱ Δυνάμεις παραδεχθῶσι τὴν πρότασιν τῆς Πύλης περὶ τῆς νέας Συνδιασκέψεως, τοῦτο ἔσεται νέα παραχώρησις ὑπὲρ τῆς Τουρκίας καὶ πρὸς ζημίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ἀπήντησεν ὅτι ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις δὲν θέλει ἀποδεχθῆ τὴν τουρκικὴν πρότασιν, εἰ μὴ μετὰ τὴν συναίνεσιν τῆς Ἀγγλίας.

ΠΑΠΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

106

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 12 Janvier 1881.

La Circulaire du 2/14 Janvier de la Porte a été considérée par les Puissances comme pouvant servir de point de départ à une médiation en vue d'un arrangement à l'amiable de la question hellénique. Aucune des Puissances n'a paru disposée à en prendre l'initiative. L'Angleterre avec l'acquiescement des autres Puissances a proposé à l'Allemagne de s'en charger et de faire connaître les bases sur lesquelles la médiation pourrait avoir lieu. Jusqu'hier soir on ne savait rien ici sur la décision de l'Allemagne.

COUNDOURIOTI.

Μετὰφρασις

Péran, tήn 12 Ἰανουαρίου 1881.

Ἡ ἀπὸ 2/14 Ἰανουαρίου Ἐγκύκλιος τῆς Πύλης ἐθεωρήθη παρὰ τῶν Δυνάμεων

ὅτι δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀφετηρία εἰς μεσολάβησιν πρὸς συμβιβαστικὴν λύσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ζητήματος ἀλλ' οὐδεμίᾳ ἐφάνη διατεθειμένη νὰ λάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν. Ἡ Ἀγγλία, τῇ συγκαταθέσει τῶν λοιπῶν Δυνάμεων, ἐπρότεινεν εἰς τὴν Γερμανίαν νὰ ἀναδεχθῇ τὴν πρωτοβουλίαν καὶ γνωστοποιήσῃ τὰς βάσεις ἐφ' ὧν δύναται νὰ ἀσκηθῇ ἡ μεσολάβησις. Μέχρι τῆς ἐσπέρας τῆς χθὲς οὐδὲν ἤτον ἐνταῦθα γνωστὸν περὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς Γερμανίας.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

107

Ἐν Ῥώμῃ, τὴν 12 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Παππαρηγόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ὁ κόμης Maffei, ἀφοῦ μετὰ πολλῆς προσοχῆς ἠκροάσατο τῆς ἀναγνώσεως τῆς ὑμετέρας διακοινώσεως καὶ διεπεξῆλθεν ὅπερ ἀφῆκα αὐτῷ ἀντίγραφον, μοι εἶπεν ὅτι εὕρισκει τὸ ὕφος τοῦ ἐγγράφου τούτου μετριοπαθὲς καὶ τὰ ὑμέτερα ἐπιχειρήματα λίαν δεδικοιολογημένα, ὅτι δ' ἡ Ἰταλικὴ κυβέρνησις θέλει ἀπαντήσῃ ἐπισημως εἰς τὴν ὑμετέραν ἀνακοίνωσιν, ἀφοῦ προηγουμένως συνεννοηθῇ ἐπὶ τοῦ προκειμένου μετὰ τῶν λοιπῶν Δυνάμεων, πρὸς τὰς ὁποίας οὐδὲως ἐπαύσατο ποιοῦσα καταφανεῖς τὰς πρὸς τὴν Ἑλλάδα συμπαθείας αὐτῆς, καὶ ὑποδεικνύουσα τὴν ἀνάγκην ὅπως τὸ ἡμέτερον ζήτημα λυθῇ δικαίως καὶ ὅσον οἶον τε συμφώνως πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς Εὐρώπης. Μοι προσέθεσεν ὅτι, ὁ Κύριος Barthélemy Saint-Hilaire διὰ τῶν ἐγκυκλίων αὐτοῦ συνετέλεσεν ὅπως καταστήσῃ τὴν θέσιν τῆς ἡμετέρας ὑποθέσεως δυσχερεστέραν, ἴσως δὲ καὶ εἰς τὸ νὰ προκαλέσῃ τὴν τελευταίαν πρὸς τὰς Δυνάμεις ἐγκύκλιον τῆς Πύλης, τῆς ὑποδειξάσης ὡς μόνον μέσον πρὸς ταχείαν καὶ εἰρηνικὴν λύσιν τῆς Ἑλληνοτουρκικῆς διαφορᾶς, τὰς ἀπ' εὐθείας διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευτῶν τῶν ἑξ Δυνάμεων. Ὅτε δὲ ὁ κόμης προσέθηκέν μοι ὅτι αἱ Δυνάμεις κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἀνταλλάσσουσι δραστηρίως τὰς ἑαυτῶν ιδέας ἐπὶ τῆς διακοινώσεως τῆς Πύλης, ἣν ἢ τε Γερμανία καὶ ἡ Αὐστρία εὔρον μετριοπαθῆ καὶ συζητητέαν ὡς μὴ ἀποκλείουσαν τὴν ὁδὸν τῶν διαπραγματεύσεων, ἐθελώρησα ἀναγκαῖον νὰ παρατηρήσω τῷ Γενικῷ Γραμματεῖ, ὅτι ἤθελεν εἶσθαι λίαν περιέργον καὶ

πρωτοφανές ἴσως, ἂν ἡ πρὸς τὴν Πύλην νέα συγκατάβασις τῆς Εὐρώπης ἔφθανε μέχρι τοῦ σημείου τοῦ νὰ παραδεχθῆ ἰσχυρὰ πρότασιν ὁμοίαν τῆς γενομένης μετὰ τὴν ἐν Βερολίῳ Συνδιάσκεψιν καὶ εἰς ἣν ὁμοφώνως αἱ Δυνάμεις ἀπήντησαν, ὅτι, τὸ Ἑλληνικὸν ζήτημα, ἦτο πλέον ὀριστικῶς λελυμένον καὶ ὅτι οἱ Πρεσβευταὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπιληφθῶσι νέων διαπραγματεύσεων ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰμὴ μόνον ὅπως κανονισθῶσιν οἱ ὅροι τῆς ἐκκενώσεως καὶ παραδόσεως τοῦ ὑπὸ τῆς Συνδιασκέψεως ἐπιδικασθέντος χώρου. Ὁ κόμης Maffei ἀπήντησέ μοι, ὅτι πρώτη ἡ Ἰταλικὴ κυβέρνησις ἀναγνωρίζει πόσον δικαίως δυσφορεῖ ἡ Ἑλλάς διὰ τὴν λαβοῦσαν χώραν τροπὴν, ὅτι εἰς τοῦτο πταίει ἡ Εὐρώπη, ἀλλ' ὅτι ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀνάγκη τῆς εἰρήνης εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε αἱ Δυνάμεις ἀναγκάζονται νὰ συμβουλευῶσι τὴν Ἑλλάδα, ἔστω καὶ μετὰ θυσίας τινος, ν' ἀποδεχθῆ ἣν ἠθέλον λάβει νέαν ἀπόφασιν, ὅτι οὐδὲν εἰσέτι ἀπεφασίσθη περὶ τῆς παραδοχῆς ἢ μὴ κατ' ἀρχὴν τῆς περὶ Συνδιασκέψεως προτάσεως τῆς Πύλης, ἀλλ' ὅτι, ὅπως ποτ' ἂν ᾖ, αἱ Δυνάμεις πρὶν ἢ ὀριστικῶς ἀπαντήσωσι αὐτῇ, θὰ ζητήσωσι νὰ ἐξακριβώσωσι ὁποίας νέας παραχωρήσεις εἶναι διατεθειμένη ἡ Πύλη νὰ στέρξῃ καθ' ὑπέροχον τῶν ὑποδειχθησῶν διὰ τῆς ἐγκυκλίου τοῦ Ὁκτωβρίου.

Διατελῶ κ.τ.λ.

ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

108

Πέραν, τὴν 12 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Οὐδεμίαν μεταβολὴν ἐπῆλθε μέχρι τῆς σήμερον εἰς τὰς ἰδέας τῆς Πύλης ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ζητήματος. Λέγεται ὅτι ἐτοιμάζει νέαν ἐγκύκλιον πρὸς τὰς Δυνάμεις, δι' ἧς νὰ ὑποδεικνύῃ τὸ τελευταῖον ὄριον τῶν πρὸς ἡμᾶς παραχωρήσεων, δηλαδὴ τὴν Λάρισσαν. Τὸ κατ' ἐμὲ, ἀμφιβάλλω ἂν τοιαύτη ἐγκύκλιος ἐτοιμάζεται, φρονῶ δὲ μᾶλλον ὅτι ἡ Ὑψ. Πύλη δὲν θὰ προβῆ εἰς τὴν παραχώρησιν ταύτην, παρ' ἀφοῦ αἱ Δυνάμεις συγκατατεθῶσι, ὡς πιστεύει αὕτη, νὰ ἔλθωσιν

εις διαπραγματεύσεις μετ' αὐτῆς διὰ τῶν ἐνταῦθα ἀντιπροσώπων των, συνωδᾶ πρὸς τὴν τελευταίαν αὐτῆς ἐγκύκλιον.

Δέξασθε κτλ.

Α. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

109

Ἐν Βιέννῃ, τῆν 14 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Ἀργυρόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Αἱ Δυνάμεις ἐξακολουθοῦσι συνεννοούμεναι περὶ τοῦ πῶς ὀφείλουσι ν' ἀπαντήσωσιν εἰς τὴν πρότασιν τῆς Τουρκίας· καθ' ἃ δὲ μὲ ἐβεβαίωσεν ὁ Βαρῶνος Haymerle, ὃν ἐπεσκέφθην σήμερον, ἡ Αὐστριακὴ Κυβέρνησις ἐδήλωσε μὲν εἰς τὰς λοιπὰς Δυνάμεις ὅτι θεωρεῖ σκόπιμον κατ' ἀρχὴν νὰ γενῆ ἀποδεκτὴ ἡ τουρκικὴ πρότασις, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον, ὅτι ἡ Ὑψ. Πύλη ἤθελε τηρήσει τὴν ὑπόσχεσίν της ν' ἀπόσχη ἐν πάσῃ περιπτώσει τῆς χρήσεως ἐπιθετικῶν καὶ προκλητικῶν μέτρων κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅτι ἤθελεν ἐνδώσει εἰς παραχωρήσεις, δυναμένας νὰ ἰκανοποιήσωσι τὰς ἀπαιτήσεις τῶν Ἑλλήνων.

Εἰς τὴν ιδέαν ταύτην τῆς Αὐστρίας προσεχώρησαν ἢ τε Γερμανία καὶ ἡ Γαλλία. — Ἡ Ἀγγλία (εἰς τὴν προσχώρησιν τῆς ὁποίας μοι ἐφάνη τιθέμενος τὴν πλείστην βαρύτητα ὁ Βαρῶνος Haymerle) ὡς καὶ ἡ Ῥωσσία καὶ ἡ Ἰταλία δὲν εἶχον εἰσέτι ἐκφέρει γνώμην ἐπὶ τοῦ ζητήματος. Ἀλλὰ, καθ' ἃ μανθάνω, καὶ τῆς Ἀγγλίας ἢ μετὰ τῶν λοιπῶν Δυνάμεων συνενέργεια θεωρεῖται βεβαία, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι, διὰ τῆς ἐνάρξεως τῶν μετὰ τῆς Πύλης διαπραγματεύσεων, δὲν θέλει καθιερωθῆ ὡς ἀρχή, ὅτι αἱ ἀποφάσεις τῆς ἐν Βερολίνῳ Συνδιασκέψεως ἀνατρέπονται, οὐδ' ὅτι θεωρηθήσονται ὡς μὴ ὑφιστάμεναι πλέον. Ἡ ὑπόθεσις ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις αὗται δύνανται καὶ πάλιν ν' ἀποβῶσιν ἄγονοι, δικαιολογεῖ πληρέστατα τὴν τῆς Ἀγγλίας ἐπιφύλαξιν, ἣτις δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ προκαλέσῃ ἀντιρρήσεις ἐκ μέρους τῶν λοιπῶν Δυνάμεων.

Τοιουτοτρόπως, φαίνεται, ὅτι θὰ καταλήξωσιν αἱ Δυνάμεις εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῆς τουρκικῆς προτάσεως, δίδουσαι εἰς τοὺς Ἀντιπροσώπους των ὁμοιομόρφους καὶ

ἐκ συνεννοήσεως ὠρισμένας ὁδηγίας, ὅπως ποιήσωνται ἑναρξίν τῶν διαπραγματευσεων.

· Βέβαιον εἶναι ὅτι οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευταὶ θέλουσι προσκληθῆ, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν τεθῆ εἰς ἐνέργειαν τὸ σχέδιον, ἵνα προβῶσιν ἕκαστος ἰδίᾳ καὶ οὐδόλως συλλήβδην εἰς διαπραγματεύσιν μετὰ τῆς Πύλης. Αἱ Δυνάμεις ἀπεφάσισαν ν' ἀπορύγῃσι πᾶν γενικὸν διάβημα, ὅπως δοθῆ εἰς τὴν ἐνέργειαν οὐχὶ πιέσεως ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον χαρακτήρ διαλλακτικῆς συνεννοήσεως. — Ὁ δὲ Βαρώνος Haymerle εἶναι, καθ' ἃ μοὶ εἶπε, τῆς ἰδέας νὰ μὴ δεσμευθῶσιν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευταὶ δι' ἀπολύτως ῥητῶν ὁδηγιῶν, ἀλλὰ ν' ἀφεθῆ αὐτοῖς στάδιον ἐλευθέρας αὐτεπαγγέλτου προσωπικῆς ἐνεργείας. Τὸ μέτρον τοῦτο θεωρεῖ ὁ Ὑπουργὸς ὡς δυνάμενον τὰ μάλα νὰ διευκολύνῃ τὴν ἐπίτευξιν ταχίστου καὶ πραγματικοῦ συμβιβασμοῦ.

· Ὅτε ἐκοινοποίησα τῷ Βαρώνῳ Haymerle τὴν διὰ τοῦ ἀπὸ 10/22 τοῦ μηνὸς συμβολικοῦ τηλεγραφήματος κοινοποιηθεῖσάν μοι γνώμην ὑμῶν, περὶ τῆς νέας φάσεως εἰς ἣν εἰσῆλθε τὸ ἡμέτερον ζήτημα συνεπείᾳ τῆς προτάσεως τῆς Τουρκίας, μοὶ ἀπήντησεν, ὅτι πρῶτον αἱ δυσχέρειαι εἰς ἃς εἶχε προσκρούσει ἢ περὶ διαιτησίας ἰδέα ἦσαν τόσον ἀνυπέβλητοι, ὥστε εἶχε καταστῆ ἀδύνατον νὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς, καὶ ὅτι δεύτερον ἢ συνεννόησις τῶν Δυνάμεων ὑπὲρ παραδοχῆς τῆς τουρκικῆς προτάσεως, εἶχεν ἤδη προχωρήσει μέχρι σημείου, δίδοντος κάπως ἐγγυήσεις ὅτι διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς, δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ ἡ ποθουμένη λύσις τῆς διαφορᾶς.

Ἐκ τῆς ἐπισήμου γλώσσης τοῦ τε ἐνταῦθα Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τῶν Πρεσβευτῶν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων δὲν ἐξάγεται ἄλλο ἢ ὅτι αἱ ἐνέργειαι τῶν Δυνάμεων τείνουσιν εἰς τὴν παντὶ σθένει διατήρησιν τῆς γενικῆς εἰρήνης, ὑπὲρ ἧς τοσοῦτον φαίνονται ἐνδιαφερόμεναι ἅπασαι ἀνεξαιρέτως.

Δέξασθε κτλ.

Γ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

110

Ἐν Λορδίῳ τὴν 15 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Κοντόσταυλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοδοῦρον.

· Καθ' ἃ ἔσχον τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω τηλεγραφικῶς τῇ Υ. Ε. δὲν ἐπέδωκα τῷ

Lord Granville τὴν, διὰ τῆς ἐν Ῥώμῃ Β. Πρεσβείας διαπεμφθεῖσαν μοι τηλεγραφικὴν αὐτῆς διαταγὴν ὑπὸ χρονολογίαν 8/20 Ἰανουαρίου ε.ε. τὸ μὲν, διότι ἔνεκα τῶν ἐν αὐτῇ παρεισφρησάντων λαθῶν τὸ κείμενον αὐτῆς ἦτο ὅλως ἀτελὲς καὶ ἀσύνναπτον, τὸ δὲ καὶ διότι δὲν εἶχον ἰδιαιτέραν περὶ τούτου διαταγὴν τῆς Υ. Ε. εἰς τὴν ἔλλειψιν τῆς ὁποίας ὄφειλον τόσῳ μᾶλλον ν' ἀποβλέψω, ὅσῳ εἶχον ὑπ' ὄψιν μου δύο προηγουμένας καὶ προσφάτους περιστάσεις, καθ' ἃς προκειμένου περὶ ὁμοίων καὶ κατὰ τὴν σημασίαν μάλιστα κατωτέρων ἐγκυκλίων διαταγῶν, αἵτινες μοι εἶχον τηλεγραφικῶς ἐπίσης διαπεμφθῆ διὰ τῆς ἐν Βιέννῃ Β. Πρεσβείας, ἡ Υ. Ε. εἶχε σπεύσει νὰ μὲ εἰδοποιήσῃ ἀπ' εὐθείας περὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν καὶ τῆς χρήσεως ἣν ὄφειλον νὰ ποιήσωμαι. Κατανοήσας οὐδὲν ἤττον ἐν τούτοις, ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς Υ. Ε. ἦτο νὰ κοινοποιηθῇ ἀμέσως τῷ Lord Granville ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος διαταγὴ, παρουσιασθεῖς ἐνώπιον τῆς Α. Ε. τοῦ Lord Granville, εἰδοποιήσα αὐτὸν περὶ τῆς λήψεως τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐγκυκλίου, τὸ ἐν γένει περιεχόμενον τῆς ὁποίας κατέστησα ἐνταυτῷ γνωστὸν εἰς τὸν ἴδιον, ἐπιφυλαχθεὶς νὰ κοινοποιήσω αὐτῷ καὶ τὸ κείμενον αὐτῆς, εὐθὺς ὡς ἤθελον δυνηθῆ νὰ τὸ συμπληρώσω. Κατορθώσας δὲ τοῦτο, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀποσταλεισῶν μοι ἐκ Παρισίων διορθώσεων, ἀποστέλλω σήμερον τὸ κείμενον τῆς περὶ ἧς πρόκειται ἐγκυκλίου διαταγῆς τῇ Α. Ε. τῷ Lord Granville.

Ἐκτὸς τούτου ἔλαβον τὴν Κυριακὴν, 11/23 μεσοῦντος μηνός, καὶ τὸ ἕτερον, ἀπὸ τῆς προτεραίας τηλεγράφημα τῆς Υ. Ε. ("Ὅρα κρυπτογρ. τηλ. ὑπ' ἀριθ. 103).

Πρὸ τῆς λήψεως ἤδη τοῦ τηλεγραφήματος τούτου καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς εἰδήσεως περὶ νέας ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνδιασκέψεως, ἣν τηλεγραφικῶς ἀνεκοίνωσα τῇ Υ. Ε. ἐλλῶν παρὰ τῇ Α. Ε. τῷ Lord Granville, εἶπον αὐτῷ τὰ ἑξῆς.

« Ἡ εἰδήσις τῆς ὑπὸ τῆς Γαλλίας ἐγκαταλείψεως τῆς προτάσεως αὐτῆς περὶ διαιτησίας, ἐνεποίησεν ἐν Ἑλλάδι γενικὴν καὶ ζωηρὰν χαρὰν, διότι ἀπεδόθη καὶ δικαίως, εἰς τὴν εἰρημένην ἐγκατάλειψιν, ἡ σημασία τῆς ἐπανόδου τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς ἐκτίμησιν καὶ ἀναντίρρητον παραδοχὴν τοῦ ὀριστικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἀποφάσεως τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως. Ἀλλὰ τὴν χαρὰν ταύτην διέκοψεν ἡ γνωστοποίησις τῆς τουρκικῆς ἐγκυκλίου περὶ νέας ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνδιασκέψεως καὶ ἡ διατρέχουσα φήμη, καθ' ἣν τῶν δυνάμεων τοῦλάχιστον τινες, δὲν ἐφάνησαν ἐκ πρώτης ὄψεως δυσμενεῖς πρὸς τὴν πρότασιν ταύτην. Ἐθροβήθη δὲ καὶ θορυβεῖται ἡ ἐν Ἑλλάδι κοινὴ γνώμη ἐπὶ τῇ εἰρημένῃ προτάσει, διότι κατενοήθη ὅτι αὕτη προσίθεται, ὡς κύριον σκοπὸν, διπλοῦν τινα, τὸν ἑξῆς ἤτοι πρῶτον μὲν τὴν ἐκ νέου διαμφισβήτησιν τοῦ ὀριστικοῦ καὶ τελεσιδίκου χαρα-

κτῆρος τῆς Βερολινείου ἀποφάσεως καὶ δεύτερον τῆς ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ δι' αὐτῆς τῆς εἰρήνης ἐπιδιώξιν τῆς ἐν τέλει ἡττης τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας οἱ πόροι διὰ τῆς παρατάσεως τῶν διαπραγματεύσεων θέλουσιν ἐξαντληθῆ εἰς τρόπον ὥστε ἐν τῇ κρισίμῳ ὥρᾳ, καθ' ἣν ἡ Τουρκία τὸ προσωπεῖον ἀπορρίπτουσα ἤθελεν ἀρνηθῆ τὰ πάντα, νὰ εὔρεθῆ ἐν πραγματικῇ ἀδυναμίᾳ πρὸς οἰανδήποτε ὑποστήριξιν τοῦ δικαίου αὐτῆς.»

Μετὰ τὴν λήψιν δὲ τοῦ ἀνωτέρω παρατεθέντος τηλεγραφήματος τῆς Υ. Ε. μεταβάς καὶ αὐθις παρὰ τῷ Lord Granville ἀνεκρίνωσα αὐτῷ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ, ἐπαναλαβὼν τὰς αὐτὰς περίπου ἀνωτέρω μνημονευθείσας παρατηρήσεις εἰς τὰς ὁποίας προσέθηκα τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐξακολουθεῖ πεποιθυῖα ἐπὶ τὰ γενναῖα τῆς Ἀγγλίας αἰσθήματα, ἥτις ἐκτιμῶσα τὴν εὐθύνην ἣν ἔχει ἡ Εὐρώπη εἰς τὴν σημερινὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος, δὲν θέλει ἀνεχθῆ, τὸ ἐφ' ἑαυτὴν νὰ γίνῃ αὕτη ἀντικείμενον τοιοῦτου ἐμπαιγμοῦ καὶ τοιαύτης ἀδικίας. Εἰς ταῦτα ἡ Α. Ε. ὁ Lord Granville μοὶ ἔδωκε τὴν αὐτὴν περίπου, ὡς καὶ τὴν πρώτην φορὰν ἀπάντησιν, ἣν, ὡς μοὶ εἶπεν, εἶχεν ἐπιστεῖλαι ἤδη καὶ τῇ Α. Ε. τῷ Κυρίῳ Corbett, τούτεστιν «Ὅτι οὐδὲν ἀκόμη ὑπῆρχεν ὀριστικῶς ἀποφασισμένον ἐπὶ τῆς τουρκικῆς » προτάσεως· ὅτι ἡ Ἀγγλία δὲν λησμονεῖ τὸ παρελθόν (que nous n' oublions pas » le passé) ἀλλ' ὅτι δὲν θὰ δυνηθῆ ἐν τέλει μεμονωμένως ἐπὶ τοῦ προκειμένου νὰ » ἐνεργήσῃ, ἀποχωριζομένη τῶν λοιπῶν Μεγάλων Δυνάμεων.» Εἶτα δὲ προσέθηκεν, ὅτι, καθ' ἃς εἶχε πληροφορίας ἡ Ἑλλάς δὲν θὰ ἦναι εἰς θέσιν νὰ προβῆ εἰς ἐνέργειάν τινα πρὸ τῆς παρελεύσεως δύο περίπου μηνῶν ἕνεκα τοῦ χειμῶνος τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐγὼ τῷ εἶπον, ὅτι ὑπέθετα, ὅχι μόνον ἴσως ἕνεκα τοῦ χειμῶνος ἀλλὰ καὶ χάριν τῆς συμπληρώσεως τῶν παρασκευῶν· ὅλη δὲ αὕτη ἡ συνδιάλεξις οὐδὲν, ὡς ἡ Υ. Ε. θέλει παρατηρήσει ὑπενέφαινε τὸ ἀποδοκιμαστικὸν τῆς ἐπιμονῆς ἡμῶν εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Βερολίνου καὶ τῆς παρασκευαζομένης πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῆς ἐνεργείας.

Ἐν τῷ μεταξύ δὲ πληροφορηθεὶς καὶ ἄλλοθεν, ἀλλ' ἐξ ἀσφαλῶν πάντοτε πηγῶν, τὰ διατρέχοντα, ἀπηύθυνα τῇ Υ. Ε. τὴν 12/24 Ἰανουαρίου κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα, οὗτινος ἡ μετάφρασις ἔχει ὧδε :

«Etat pourparlers plutôt embrouillé. Proposition Allemande n'a pas eu lieu. Projet Autrichien, qui se rapproche pensée Russie est de nous offrir compensations, et nommément Candie».

Μετάφρασις.

(Κατάστασις διαπραγματεύσεων μᾶλλον συγκεχυμένη. Πρότασις Γερμανική δὲν ἔλαβε χώραν. Σχέδιον Αὐστριακόν, προσεγγίζον Ῥωσικῇ ἰδέᾳ, συνίσταται εἰς προσφορὰν ἀνταλλαγμάτων, καὶ ἰδίως Κρήτης):

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐφαίνοντο ἀμφίβολοί πως καὶ ἀντιφατικαὶ αἱ περὶ Συνδιασκέφews προθέσεις, αἵτινες ἔτι μᾶλλον περιεπλέκοντο ἐκ τῆς διαφωνίας, ἣτις ἀνεφάνη μεταξὺ τοῦ Lord Granville, ὑποστηρίζοντος τὴν ἐν τέλει καὶ ἐν περιπτώσει ὁμοφωνίας τῶν ἄλλων Δυνάμεων, ὡς πρὸς τὴν Συνδιάσκεψιν, προσχώρησιν τῆς Ἀγγλίας εἰς τὸ μέτρον τοῦτο, καὶ τοῦ Κυρίου Goschen, ὅστις ἐθεώρει αὐτὸ μετὰ μείζονος ἐπιμονῆς καὶ θετικότητος ἀποκρουστέον. Ἐκτοτε καὶ μέχρι σήμερον τὰ πράγματα διατελοῦσιν, ὡς πρὸς μὲν τὴν εἰρημένην μεταξὺ τοῦ Lord Granville καὶ τοῦ K. Goschen διαφωνίαν, εἰς τὸ αὐτὸ περίπου σημεῖον, ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐν γένει ὑπὲρ τῆς Συνδιασκέφews ἐνέργειαν, φαίνονται πως μείζονα λαβόντα σύστασιν, ἔνεκα τῆς κατ' αὐτὰς ἀναπτυχθείσης δραστηριότητος προσπαθείας τῆς Αὐстро-Οὐγγρικῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ τοῦ ἐν λόγῳ μέτρου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνδιασκέφews. Ὅτι δὲ αἱ περὶ τούτου πληροφορίες μου, αἵτινες ἄλλως προέρχονται ἐξ ἀθηντικῆς πηγῆς, εἰσὶ πράγματι ἀκριβεῖς, μοὶ ἀπέδειξε χθὲς ἡ ἐπιμονὴ τοῦ Πρεσβευτοῦ τῆς Αὐстро-Οὐγγαρίας Κόμητος Karolyi, μεθ' οὗ συντητήθην ἐν τινι συναναστροφῇ, καὶ ὅστις προσεπάθει νὰ μὲ πείσῃ περὶ τοῦ συμφέροντος ἡμῶν πρὸς παραδοχὴν τῆς Συνδιασκέφews καὶ τοῦ δι' αὐτῆς συμβιβασμοῦ μετὰ τῆς Τουρκίας, εἰς ἣν ὀφείλομεν νὰ ἐπαφήσωμεν τὰ Ἰωάννινα καὶ τὸ Μέτσοβον. Πρὸς τοῦτο δὲ ἐπεκαλέσθη καὶ αὐτὴν τὴν ἀτομικὴν ἐμοῦ ἐπίδρασιν, ἣν ὄφειλον νὰ ἐνασκήσω ὀρμώμενος ἐκ τῆς πεποιθήσεως περὶ τῆς κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ὡς οἷόν τε ἐπιτυχέστερας ἐξυπηρετήσεως τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων. Πολλὰς δ' ἐξ ἑτέρου καταβάλλει νῦν, ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος Αὐстро-Οὐγγρικὴ Κυβέρνησις προσπαθείας, ἵνα κατορθώσῃ συνεννόησιν τινὰ μεταξὺ τῶν Δυνάμεων καὶ πίεσιν αὐτῶν ἐπὶ τὴν Πύλην πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐξαναγκάσεως αὐτῆς εἰς μείζονας τῶν μέχρι τοῦδε, πρὸς ἡμᾶς παραχωρήσεις. Τοιοῦτρόπως δὲ τὴν πρωτοβουλίαν, ἣν ἐφάνη ἀναδεχομένη ἡ Γερμανικὴ Κυβέρνησις, ἐξακολουθεῖ ἔχουσα ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀκόμη ἡ Αὐстро-Οὐγγαρία. Μετὰ θετικότητος δ' ἔμαθα, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἀνεκοίνωσα τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξουχότητι, διὰ τοῦ περὶ οὗ πρόκειται τηλεγραφήματός μου, ὅτι ὡς τελευταῖον καταφύγιον, ἔχει ἐν τῷ νῦν ἡ Αὐстро-Οὐγγ-

γρική Κυβέρνησις καὶ τὸ μέτρον τῆς ἀποζημιώσεως ἡμῶν δι' ἄλλων παραχωρήσεων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐγένετο μνεία ὀνομαστί τῆς Κρήτης. Εἰς τὰς περὶ τοιούτου δέ τινος μέτρου, σκέψεις, εὐρίσκεται σύμφωνος, καθ' ἃ ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς ἠδυνήθην νὰ μάθω καὶ ἡ Ῥωσικὴ Κυβέρνησις.

Δέξασθε κ.τ.λ,

A. ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ.

Υ. Γ. Παρέλειψα ἄνωτέρω ν' αναφέρω ὅτι εἰς τὰς προτροπὰς τοῦ Κόμητος Karolyi ἀπαντῶν, παρέστησα αὐτῷ τὸ ἀδύνατον τῆς καὶ κατὰ κεραίαν ἀπομακρύνσεως τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς Βερολινείου ἀποφάσεως, προσθεὶς, ὅτι ὄχι μόνον ἡ Κυβέρνησις, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ θρόνος ἐκινδύνευε νὰ συντριβῆ, ἂν ἤθελεν ἀποφασίσει ν' ἀποπειραθῆ οἰανδήποτε τοιαύτην ὑποχώρησιν. Τὴν ἐντύπωσιν δὲ ἦν ἡ διαβεβαίωσις αὕτη ἐνεποίησε τῷ Κόμητι, ἀπέδειξεν ἡ κατ' ἐπανάληψιν ἐρώτησις αὐτοῦ, ἂν πράγματι, ἤμην περὶ τούτου πεπεισμένος.

111

Ἐν Βιέννῃ, τὴν 15 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Ἀργυρόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον.

Διὰ τοῦ ἐν Ῥώμῃ Συναδέλφου μου, μοὶ διεβιβάσθη τὴν 10/22 τοῦ μηνὸς τὸ ὑμέτερον τῆς 8/20 συμβολικὸν τηλεγράφημα οὗτινος ἐκοινοποίησα τὸ περιεχόμενον τῷ Βαρώνῳ Haymerle χθές.

Ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τῆς ἐν λόγῳ ἐγκυκλίου δὲν εἰσῆλθεν ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸς εἰς μακρὰν συζήτησιν. Εἶπέ μοι μόνον ὅτι ἀναγνωρίζει πληρέστατα πόσον δεδικαιολογημένος καθίσταται ὁ ἀναβρασμὸς τῶν πνευμάτων ἐν Ἑλλάδι καὶ πόσον ἐπείγουσα ὡς ἐκ τούτου ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ ἐπιδιωχθῆ ὅσον ἔνεστι τάχιστα ἡ ἐξομάλυνσις τῆς δεινῆς καταστάσεως. Προσθέτων δ' ὅτι τῶν μεγάλων Δυνάμεων αἱ προσπάθειαι ἐξακολουθοῦσιν οὔσαι δραστήριαι ὅπως ἐπιτευχθῆ συμβιβασμὸς δίδων πέρασ εἰς τὴν τοσοῦτον ἀνώμαλον πλοκὴν τῶν πραγμάτων, ἤρξατο ποιούμενος λόγον περὶ τῆς στάσεως εἰς ἣν εὐρίσκοντο αἱ μεταξὺ

τῶν Δυνάμεων συνεννοήσεις, αἱ σχετικαὶ πρὸς τὴν παραδοχὴν τῆς προτάσεως τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, καὶ ὧν τὰ καθέστατα περιέχει ἡ ὑπ' ἀριθ. 17 τῆς 14/26 τοῦ μηνὸς πρὸς ὑμᾶς ἔκθεσίς μου.

Α. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

112

Ἐν Παρισίοις τὴν 16 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Βράϊλας πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Δὲν ἐβράδυνα νὰ κοινοποιήσω εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸν τὴν τηλεγραφηθεῖσάν μοι ἐγκύκλιον τῆς Υ. Ε. καὶ νὰ τῷ ἀφήσω ἀντίγραφον. Ὁ κ. Β. Σαινθιλαῖρος μοὶ ἐπανέλαβε τὰ αὐτὰ ὅσα διὰ τῶν ἐγγράφων του ἀνέπτυξεν, ὅτι δηλ. οὔτε ἡμεῖς ἔχομεν κεκτημένον δικαίωμα, οὔτε ἡ Τουρκία ὑποχρέωσιν ἐπιβαλλομένην αὐτῇ παρὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς Εὐρώπης, ὅτι λυπηρὸν εἶναι ὅτι ἡ διαιτησία ἀπέτυχε, διότι ἦτο ὁ μόνος τρόπος διεκπεραιώσεως τοῦ ζητήματος, ὅτι τῶρα ἀφ' οὗ ἡ Τουρκία ὑποδεικνύει νέαν διέξοδον, ἡ Εὐρώπη δὲν δύναται εἰμὴ νὰ τὴν ἀκούσῃ ἐπιθυμοῦσα πάντοτε τὴν εἰρήνην, ὅτι ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνδιάσκεψις ἐγένετο δεκτὴ κατ' ἀρχὴν, καὶ ἤδη ἀνταλλάσσονται ἰδέαι περὶ τῶν καθ' ἕκαστον. Τῷ παρετήρησα ὅτι νέα Συνδιάσκεψις δὲν ἤδηνατο νὰ γίνῃ εἰμὴ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφασισθέντων, ὅτι τὸ κείμενον τῆς ἀπὸ 25 Αὐγούστου κοινῆς διακοινώσεως τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρέσβων οὐδεμίαν ἀφίνει ἀμφιβολίαν περὶ τούτου, καὶ ὅτι ἐλυπούμην βλέπων τὴν Εὐρώπην ἐκτεθειμένην εἰς νέον ὑπὸ τῆς Τουρκίας ἐμπαιγμόν. — Ἐπιμένετε λοιπὸν θεωροῦντες τὰ πεπραγμένα ὡς ἀπόφασιν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν προκύπτει ἐκ τῶν κειμένων. — Τὸ γράμμα φρονεῖ, τῷ εἶπον, μόνον τὸ πνεῦμα ζωογονεῖ. — Πῶς ἠδυνάμεθα νὰ Σᾶς δώσωμεν δύο ἐπαρχίας τὰς ὁποίας δὲν ἔχομεν; — Δὲν εἶχετε οὔτε τὴν Βοσνίαν οὔτε τὴν Ἐρζεγοβίην, καὶ τὰς ἐδώσατε εἰς τὴν Αὐστρίαν, καὶ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δι' ὃν ἐδώσατε εἰς ἡμᾶς δύο τεμάχια τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας, διότι, δηλαδή, ἡ Αὐστρία κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον ἔμεινεν οὐδετέρα. — Πῶς τὸ ἤξεύρετε; — Τὸ γνωρίζω θετικώτατα. Τὸ ἤξευρα πρὶν εἰσέτι ὑπάγω εἰς Βερολίνον. Τῷ διηγήθη ἄρα τότε πολλὰ περιστατικὰ καὶ τοῦ Συνεδρίου καὶ τῆς Συνδιασκέ-

φως, καὶ ἐπὶ τέλους τῷ εἶπον· ἢ ταῦτα πάντα σημαίνουσιν ἀπόφασιν, ἢ ἐγὼ ὠνειρεύθην ἐπὶ δύο ἔτη. Ἐξεύρετε, τῷ προσέθηκα, τί ἔγινε μετὰ τὴν Συνδιάσκεψιν; Ὁ τότε Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν περιῆλθεν ὅλας τὰς αὐτὰς διὰ τὰς εὐχαριστήσας. Αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς θέτων ὑπεράνω πάσης σκέψεως τὸ ἐθνικὸν καθήκον περιῆλθεν ἐπίσης ὅλας τὰς πρωτευούσας ἵνα ἐκφράσῃ τὴν ἐθνικὴν εὐγνωμοσύνην. Πιστεύετε ὅτι τοιαῦται εὐχαριστίαι γίνονται διὰ μίαν ἀπλὴν γνωμοδότησιν; Ἐπιδειξίεις καὶ εὐχαριστίαι ἐγένοντο ἐπίσης ἐν Ἀθήναις, ἠτοιμάσθημεν διὰ τὴν κατοχὴν, μᾶς ἐκαινοποιήσατε ἐπισήμως τὴν ἀπόφασίν σας καὶ τὴν ἐδέχθημεν μετ' εὐγνωμοσύνης, ἢ Τουρκία δὲν τὴν ἐδέχθη, ἢ Τουρκία καὶ ἐσχάτως ἀπέρριψε τὴν διαιτησίαν, τί ἐκερδίσαμεν ἡμεῖς ἐν τὴν ἀπεδεχόμεθα; τί ἐπράξαμεν μέχρι τοῦδε μὴ συναῖδον πρὸς τὴν γνώμην σας, πρὸς τὰς ἀποφάσεις σας; — Λυποῦμαι, μοὶ εἶπεν, ὅτι οἱ λόγοι μου δὲν σᾶς πείθουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ μένω ἀμετάτρεπτος.

Περὶ τῆς ἐπερωτήσεως ἣτις μέλλει νὰ γίνῃ τῇ 3 Φεβρουαρίου προσεπάθησα νὰ λάβω ἀκριβεῖς πληροφορίες. Ὁ κ. Proust θὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι ἂν καὶ ἡ Ἑλλάς δὲν ἔχει κεκτημένον δικαίωμα, ἢ Εὐρώπη ἔχει ὅμως θετικὸν καθήκον πρὸς αὐτήν.

Δέξασθε κ.τ.λ.

Π. ΒΡΑΪΛΛΑΣ.

113

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Ῥώμῃ Πρεσβείας.

Rome, le 16 Janvier 1881.

Le Gouvernement Russe à télégraphié au Gouvernement Italien que le Cabinet Impérial ayant consulté les autres Puissances vient d'autoriser Mr Novikoff de dire à la Porte que la Russie, prenant acte des dispositions conciliantes que témoigne le Gouvernement Ottoman, et convaincu qu'il ne s'arrêtera pas à la ligne indiquée dans sa Note du 3 Octobre, est prêt à se joindre aux autres Puissances en vue des négociations à Constantinople.

On croit que la proposition Russe sera acceptée par toutes les Puissances comme plus avantageuse à la Grèce, celle de la France ayant été écartée.

Le Comte Maffei m'a dit que le Gouvernement Italien ne pourrait se séparer maintenant des autres Puissances, mais qu'il fera tout son possible pour influencer les négociations en faveur de la Grèce.

PAPPARIGOPOULO,

Μετὰφρασις.

Ῥώμη, τὴν 16 Ἰανουαρίου 1881.

Ἡ Ῥωσικὴ Κυβέρνησις ἐτηλεγράφησεν εἰς τὴν Ἰταλικὴν ὅτι τὸ Αὐτοκρατορικὸν Ἀνακτοβούλιον, ἀφοῦ ἐζήτησε τὴν γνώμην τῶν λοιπῶν Δυνάμεων, ἐνετείλατο τῷ Κυρίῳ Νοβικῶφ νὰ εἴπῃ εἰς τὴν Πύλην ὅτι ἡ Ῥωσσία, στηριζομένη ἐπὶ τῶν διαλλακτικῶν διαθέσεων ἃς ἐπεδείξατο ἡ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις καὶ πεποιθεῖα ὅτι δὲν θέλει ἐμμείνει ἐν τῇ διὰ τῆς διακοινώσεως τῆς 3 Ὀκτωβρίου ἐνδειχθείσῃ γραμμῇ, προθύμως θέλει συμπράξει μετὰ τῶν ἄλλων Δυνάμεων εἰς τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει διαπραγματεύσεις.

Πιστεύεται ὅτι ἡ Ῥωσικὴ πρότασις γενήσεται ἀποδεκτὴ παρ' ἀπασῶν τῶν Δυνάμεων ὡς λυσιτελεστέρα τῇ Ἑλλάδι ἀποκρουσθείσης τῆς Γαλλικῆς προτάσεως.

Ὁ Κόμης Maffei μοι εἶπεν ὅτι ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις δὲν δύναται ἤδη νὰ ἀποχωρισθῇ τῶν λοιπῶν Δυνάμεων ἀλλὰ θέλει πράξει πᾶν τὸ ἐφικτὸν ὅπως ἐπηρεάσῃ τὰς διαπραγματεύσεις ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

ΠΑΠΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

114

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Ῥώμῃ Πρεσβείας.

Rome, le 17 Janvier 1881.

A la suite de mon télégramme d'hier, j'ai l'honneur de vous informer que le Gouvernement Italien, après avoir pris connaissance de l'adhésion de l'Angleterre à la proposition de la Porte concernant l'ouverture des négociations à Constantinople et après avoir exprimé la conviction que la Porte ne s'arrêtera pas à la li-

gne indiquée dans sa Note du 3 Octobre, vient d'autoriser le Comte Corti de prendre connaissance des propositions de la Porte, afin que l'Italie puisse examiner, de concert avec les autres Puissances, si elles fournissent une base de nature à encourager la continuation des négociations.

ΠΑΡΑΡΡΙΓΟΠΟΥΛΟ.

Μετάρρασις.

Ῥώμη, τὴν 17 Ἰανουαρίου 1881.

Κατόπιν τοῦ χθεσινοῦ τηλεγραφήματός μου, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς πληροπορήσω ὅτι ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις, λαβοῦσα γνῶσιν τῆς συναινέσεως τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν πρότασιν τῆς Πύλης περὶ ἐνάρξεως διαπραγματεύσεων ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐκφράσασα τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ Πύλη δὲν θέλει ἐμμένει ἐν τῇ διὰ τῆς διακοινώσεως τῆς 3 Ὀκτωβρίου ἐνδειχθείσῃ γραμμῇ, ἐνετείλατο τῷ Κόμητι Corti νὰ λάβῃ γνῶσιν τῶν προτάσεων τῆς Πύλης ὅπως ἡ Ἰταλία δυνηθῇ νὰ ἐξετάσῃ, ἐκ συμφώνου μετὰ τῶν ἄλλων Δυνάμεων, ἂν παρέχωσιν αὐταὶ βᾶσιν κατάλληλον πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν διαπραγματεύσεων.

ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

115

Ἐν Λορδίνῳ, τὴν 17 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Κοντόσταυλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ἡ ἐν εἴδει πρωτοβουλίας Αὐστριακῆ ἐνέργεια, ἥς ἐποιησάμην λόγον ἐν τῇ τελευταίᾳ ἀποβόρῃ ἀναφορᾷ μου, ἀπέληξεν εἰς τὴν πρὸς τὰς ἄλλας Δυνάμεις ἀνακοίνωσιν τῆς γνώμης αὐτῆς, καθ' ἣν ἐθεώρει τὴν ὕψηλὴν Πύλην διατεθειμένην νὰ προβῇ εἰς μεϊζονας ἐδαφικὰς παραχωρήσεις, τῶν ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ αὐτῆς τῆς 3 Ὀκτωβρίου περιεχομένων, πρὸς διευθέτησιν τοῦ ἐκκρεμοῦς περὶ τῶν Ἑλληνο-Τουρκικῶν ὁρίων ζητήματος. Ἡ δ' Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις, στηριζομένη (prenant

acte) εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν ταύτην, προέτεινεν εἰς τὰς ἄλλας Δυνάμεις ὅπως αὐταὶ διατάξωσι τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπροσώπους αὐτῶν ἵνα ἐξακριβώσωσι τὸ μέτρον τῶν εἰρημένων τουρκικῶν παραχωρήσεων καὶ ἐν ταύτῳ διὰ κοινῆς μεταξὺ αὐτῶν συνεννόησεως, εἰς ἣν ὅμως, κατὰ τὴν ἀγγλικὴν ταύτην πρότασιν, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κατὰ τύπους ἀποδιδόμενος ὁ χαρακτήρ τῆς Συνδιασκέψεως, ἐπιδιώξωσι τὴν εἰρηνικὴν λύσιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ζητήματος.

Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῶν πληροφοριῶν τούτων, τὰς ὁποίας θεωρῶ ἀκριβεῖς, ἐξ ἀσφαλῶς πηγῆς πορισθεὶς αὐτάς, ἀπερῆθυνα σήμερον πρὸς τὴν Ὑμ. Ἐξοχότητα κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα, τὸ ὁποῖον ἐν μεταφράσει ἔχει οὕτως :

« Le Gouvernement anglais prenant acte de la communication autrichienne sur » les dispositions de la Porte à faire de plus grandes concessions, a proposé aux » Puissances d'examiner par leurs représentants à Constantinople l'étendue de » ces concessions, et en même temps agir en commun accord, mais sans se constituer formellement en conférence, pour tenter l'arrangement de la question. » (Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, στηριζομένη ἐπὶ διακοινώσεως Αὐστρίας περὶ διαθέσεως Πύλης πρὸς μείζονας παραχωρήσεις, προέτεινεν εἰς τὰς Δυνάμεις τὴν παρὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπροσώπων των ἐξέτασιν τοῦ μέτρου τῶν παραχωρήσεων τούτων καὶ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἐνέργειαν αὐτῶν, εἰς ἣν ὅμως νὰ μὴ ἀποδοθῇ χαρακτήρ Συνδιασκέψεως ὅπως γείνη ἀπόπειρα διευθετήσεως τοῦ ζητήματος).

Ἐκ τῶν πληροφοριῶν τούτων θέλει παρατηρήσει ἡ Ὑμ. Ἐξοχότης, ὅτι διακύμανσις τις καὶ ἀμφιβολία καὶ ἐκ διαφωνιῶν ἴσως μεταξὺ τῶν ἀρμοδίων προεργουμένη, ὑφίσταται περὶ τὴν πορείαν τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, διότι ὡς ἐπὶ τῆς παραδοχῆς τῆς διαιτησίας, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ νέου τούτου περὶ οὗ ὁ λόγος μέτρου, ἐμφαίνεται πως πάντοτε ὑποχώρησις τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως ὡς πρὸς τὸ κῆρυξ τῆς Βερολινείου ἀποφάσεως, τὸ ὁποῖον ἀπετέλει τὴν βᾶσιν τῶν σκέψεων αἵτινες περιέχονται ἐν τῇ Note collective τῆς 25^{ης} Αὐγούστου καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἐξηκολούθει πάντοτε ἐμμένουσα ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις, κατὰ τὴν ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ δῆλωσιν τοῦ Sir Charles Dilke, περὶ ἧς ἐγκαίρως εἶχον ἀναφέρει τῇ Ὑμ. Ἐξοχότητι.

Ἐξ ἐτέρου ὅμως ἐπίσης δὲν φαίνεται ἐπιτετραμμένη ἡ παραγνώρισις, ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ σπουδῇ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἐξηγηθεῖσαν πρότασιν αὐτῆς, δι' ἧς δίδεται ἀλλοῖα καὶ, δύναται τις εἰπεῖν, ἀνατρεπτικὴ τροπὴ εἰς τὴν περὶ νέας Συνδιασκέψεως ἀρχικὴν ἰδέαν, ἔγκειται προφανῆς ὑπόδειξις τῶν εὐ-

νοϊκῶν ἡμῖν προθέσεων αὐτῆς. Τίς ἔμωσ ἔσεται ἢ ἐπὶ τέλους ὑπερισχύουσα γνώμη ἐξήρηται ἀπὸ τῶν περιστάσεων, εἰς τὴν δεσποτείαν τῶν ὁποίων ἡ πολιτικὴ δυστυχῶς πάντοτε ὑποκύπτει.

Δέξασθε κ.τ.λ.

ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΡΟΣ.

116

Ἐν Βερολίῳ, τὴν 17 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Ἐραχθαῆς πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ὅτι γνωρίζω μέχρι τοῦδε περὶ τῆς θέσεως τοῦ ἡμετέρου ζητήματος ἔστιν ὅτι πᾶσαι αἱ λοιπαὶ Δυνάμεις παρεδέχθησαν τὴν Αὐστροβῶσικὴν πρότασιν τοῦ νὰ συζητήσωσιν οἱ Πρέσβεις των, ἕκαστος ἰδίᾳ, ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ τῆς Πύλης τὴν γραμμὴν, ἣν αὕτη ἤθελε τοῖς προτείνει· ὅτι δὲ, ἡ μὲν Αὐστρία ἐν τῇ ἐγγράφῳ προσχωρήσει τῆς εἰς τὸ μέτρον τοῦτο λέγει ὅτι παραδέχεται αὐτὸ, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι ἡ Πύλη θέλει κάμει ὑποχωρήσεις, ἡ δὲ Ῥωσσία, οὔσα πεπεισμένη περὶ τούτου. Ἡ Ἀγγλία, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἔλαβον τὰς πληροφορίας μου, εἶχε μὲν ἐκφρασθῆ ὅτι δὲν θέλει ἀποχωρισθῆ τῆς Εὐρώπης, ἀλλ' ἐγκρίσεως ἀπάντησιν δὲν εἶχε δώσει εἰσέτι, καὶ πιστεύεται ὅτι ἴσως ἐμμένει ἀπαρεγκλίτως εἰς τὴν γραμμὴν τῆς Συνδιασκέψεως, οὐ μόνον διότι τοῦτο μόνον σώζει τὴν τιμὴν τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ διότι ἴσως ἐννοεῖ ὑπὲρ τινὰ καὶ ἄλλον, ὅτι οὗτος μόνος ἔστιν ὁ τρόπος τῆς διατηρήσεως τῆς εἰρήνης.

Περιῆλθεν εἰς γινῶσίν μου ὅτι ὁ Πρίγκηψ Βισμάρκ εἶπεν εἰς τινὰ, ὅτι ἡ διαγωγὴ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ εὐσταθὴς αὐτῆς ἀντίστασις εἰσὶν ἡ ἀρίστη τῆς εἰρήνης ἐγγύησις, ὅπερ, ἂν ἀληθὲς, ἔστιν ἄξιον τῆς ὀξυδεκείας τοῦ πολιτικοῦ τῆς Γερμανίας ἀνδρός.

Περὶ Ἑλλάδος συζητοῦσιν αἱ ἐφημερίδες, ἂν θὰ μετὰσχη ἢ οὐ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνδιαλέξεων· τοῖς δ' ἐρωτῶσι με λέγω ὅτι ἀγνοῶ μὲν τοῦτο, δὲν ἐννοῶ δὲ τίνος δύναται ἡ Ἑλλάς νὰ μετὰσχη, ὅτε πρόκειται ἀπλῶς νὰ ἐρωτήσωσιν αἱ Δυνάμεις τὴν Πύλην περὶ τῶν διαθέσεών τῆς, ἃς λέγει εἰρημικᾶς. Ἴσως, πρὶν ἢ σκεφθῶσι περὶ τῶν ἀπαντήσεων αὐτῆς, φέρωσιν αὐτὰς εἰς γινῶσιν καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἵνα ἰδῶσι πῶς καὶ αὕτη περὶ αὐτῶν σκέπτεται.

Ἄλλως τε τοῖς συναδέλφοις καὶ πολιτικοῖς φίλοις μου λέγω ὅτι ὁ κόπος τοῦ νὰ ἐρωτηθῇ ἡ Τουρκία μοὶ φαίνεται μάταιος, διότι αὐτὴ οὐδὲν θέλει νὰ παραχωρήσῃ, θὰ παραχωρήσῃ δὲ ὅ,τι βιασθῇ, καὶ τότε διατὶ νὰ μὴ βιασθῇ νὰ δώσῃ ὅ,τι ἡ Συνδιάσκεψις ἀπεφάσισεν, ὅπερ καὶ ἄμεσον συνέπειαν θὰ ἔγῃ τὴν εἰρήνην, ἐνῶ ἂν βιασθῇ δι' ὀλιγώτερα, πιθανὸν εἶναι ὅτι ἡ Ἑλλάς θὰ ἀναγκασθῇ, ἐκ τῆς μὴ πλέον ἀναγκαιτιζομένης κοινῆς γνώμης τοῦ Ἑλληνισμοῦ, νὰ λάβῃ τὸ ἔλρον διὰ τοῦ πολέμου, ἂν δὲ δὲν βιασθῇ, ὁ πόλεμος εἶναι ἀναμφισβήτητος.

Δέξασθε κ.τ.λ.

A. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

117

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 18 Janvier 1881.

J'ai l'honneur de vous informer que le Représentant de la Russie a reçu des instructions pour entamer des négociations avec la Porte, qui par sa Circulaire du 14 courant paraît disposée à faire de plus larges concessions en vue d'une solution à l'amiable de la question hellénique. L'Ambassadeur de Russie communiqua ses instructions à ses Collègues, en leur disant qu'il ne ferait aucune démarche, avant qu'ils n'eussent reçu les leurs. Cependant les autres Représentants n'avaient pas reçu jusqu'hier au soir des instructions, et on ignore encore si l'entente des Puissances est complète. On sait seulement que l'Allemagne a refusé de prendre l'initiative, et que l'Angleterre échange ses idées avec l'Autriche. L'Ambassadeur de France a reçu l'ordre de sonder la Porte sur les nouvelles concessions qu'elle est disposée à faire, mais le Ministre des Affaires Étrangères a évité de s'expliquer là-dessus.

COUNDOURIOTI.

Μετὰφρασις.

Péras, τὴν 18 Ἰανουαρίου 1881.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς πληροφορήσω ὅτι ὁ Πρέσβυς τῆς Ῥωσσίας ἔλαβε

ὁδηγίας ὅπως ἐπιληφθῆ διαπραγματεύσεων μετὰ τῆς Πύλης, ἥτις, διὰ τῆς ἀπὸ 14 τρέχοντος Ἐγκυκλίου τῆς, φαίνεται διατεθειμένη εἰς εὐρυτέρας παραχωρήσεις χάριν συμβιβαστικῆς λύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ζητήματος. Ὁ πρεσβευτῆς τῆς Ῥωσσίας ἀνεκοίνωσε τὰς ὁδηγίας του εἰς τοὺς συναδέλφους του καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι εἰς οὐδὲν θέλει προβῆ διάδημα πρὶν λάβωσιν καὶ οὗτοι τὰς ἰδικὰς των. Ἀλλὰ μέχρι τῆς ἐσπέρας τῆς χθὲς δὲν εἶχον λάβει καὶ ἀγνοεῖται εἰσέτι ἂν ἡ συνεννόησις τῶν Δυνάμεων εἶναι πλήρης.

Εἶναι μόνον γνωστὸν ὅτι ἡ Γερμανία δὲν ἐδέχθη τὴν πρωτοβουλίαν καὶ ὅτι ἡ Ἀγγλία ἀνταλλάσσει ἰδέας μετὰ τῆς Αὐστρίας. Ὁ Πρέσβυς τῆς Γαλλίας ἔλαβε διαταγὴν νὰ βολιδοσκοπήσῃ τὴν Πύλην ἐπὶ τῶν νέων παραχωρήσεων εἰς ἃς ἠθέλην εἶσθαι διατεθειμένη, ἀλλ' ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἀπέφυγε νὰ ἐξηγήθῃ.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

118

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Πετροπόλει Πρεσβείας.

Petersbourg, le 21 Janvier 1881.

J'ai l'honneur de vous informer en réponse à votre télégramme du 8 courant que selon le Ministre des Affaires Etrangères il n'est pas possible d'obtenir le consentement des Puissances à forcer la Turquie d'exécuter la décision de la Conférence. D'autre part, ayant tout intérêt d'écarter le conflit, elles ont accepté la proposition turque. L'Angleterre veut que la Turquie déclare ce qu'elle consent à céder. La Russie appuie l'Angleterre. La ligne qui sera proposée par la Turquie sera le point de départ des négociations. Je crois que si une nouvelle ligne est acceptée, les Puissances s'engageront, en cas de refus de notre part, de rester neutres et de localiser la guerre.

MARCORAN.

Μετὰφρασις.

Πετρούπολις, τὴν 21 Ἰανουαρίου 1881.

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀπὸ τῆς 8 ἐνεστῶτος ὑμετέρου τηλεγραφήματος, λαμβάνω

τὴν τιμὴν νὰ σᾶς πληροφορήσω ὅτι, κατὰ τὸν Ἵπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ συναίνεσις τῶν Δυνάμεων ὅπως ἐκβιασθῇ ἡ Πύλη εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως τῆς συνδιασκέψεως.

Ἄφ' ἑτέρου, μεγάλως ἐνδιαφερόμεναι εἰς τὴν ἀποτροπὴν πάσης ῥήξεως, αἱ Δυνάμεις ἐδέχθησαν τὴν τουρκικὴν πρότασιν. Ἡ Ἀγγλία θέλει ὅπως ἡ Τουρκία δηλώσῃ τὴν στέργει νὰ παραχωρήσῃ. Ἡ Ῥωσσία ὑποστηρίζει τὴν Ἀγγλίαν. Ἡ παρὰ τῆς Τουρκίας προταθησομένη γραμμὴ ἔσεται ἡ ἀφετηρία τῶν διαπραγματεύσεων. Φρονῶ ὅτι ἂν νέα γραμμὴ γένηται ἀποδεκτὴ παρὰ τῶν Δυνάμεων, θέλουσιν ἀμοιβαίως ὑποχρεωθῆ ὅπως, ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως ἀπὸ μέρους ἡμῶν, μὲνωσιν οὐδέτεροι καὶ περιορισθῇ ὁ πόλεμος.

ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

119

Ἐκ Λορδέρφ, τὴν 22 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Κοντόσταυλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ἡ θέσις τῶν πραγμάτων μένει ἀμετάβλητος ἀπὸ τῆς τελευταίας ἀναφορᾶς μου. Ἄλλ' ἡ φορὰ αὐτῶν, μεθ' ὅλας τὰς μερικὰς ἐπιτυχίας αἰτίνας δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἐπελθοῦσαι διὰ τε τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς περὶ διαιτησίας προτάσεως, καὶ διὰ τῆς κατὰ τύπον, ἀποκρούσεως καὶ τῆς ἐτέρας περὶ νέας συνδιασκέψεως, ἡ φορὰ, λέγω, τῶν πραγμάτων καταφαίνεται οὐδὲν ἥττον δυσμενὴς πρὸς ἡμᾶς, διότι ὑποδεικνύει ὡς τελικὸν τέρμα τὸν συμβιβασμὸν, ἐγκαταλειπομένης βαθμηδὸν ὑπὸ τῶν Δυνάμεων τῆς ἀποφάσεως τοῦ Βερολίνου. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἡ Ἀγγλία φαίνεται πάντοτε ἐμμένουσα εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην, κατὰ τὴν νέαν πάλιν περὶ τούτου ἐν τῇ βουλῇ δήλωσιν τοῦ Sir Charles Dilke, ἀλλ' ἡ ἐπιμονὴ αὐτῆς αὕτη ἀποβάλλει κατὰ πολὺ, ἂν ὄχι κατὰ τὸ ὅλον, ἢν ἄλλως ὤφειλε νὰ ἔχῃ πρακτικὴν σημασίαν, ἔνεκα τῆς ἐν ταύτῳ ἐκδηλουμένης γνώμης, τῆς ὑπὸ τῶν γεγονότων ὑποστηριζομένης, περὶ τῆς ὑποχωρήσεως τῆς Ἀγγλίας, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀπομονώσεως αὐτῆς. Εἶναι δὲ πράγματι λυπηρὰ ἡ εἰς τὸν ὑπάρχοντα βαθμὸν ἀνάπτυξιν τοῦ ἱρλανδικοῦ ζητήματος, τὸ ὅποιον ἀπορροφᾷ τὴν προσοχὴν πάντων ὡς τοῦτο γίνεται δῆλον, μεταξὺ ἄλλων καὶ ἐκ τοῦ ὅτι, αὐτὸς ὁ Sir Charles Dilke, ἔτε τε-

λευταῖον εἶχε λαλήσει ἐνώπιον φίλων καὶ ὁμοφρόνων, περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ζητήματος, διεκόπτετο συνεχῶς, διὰ τῆς ἐπιφωνήσεως: «καὶ περὶ τοῦ ἱρλανδικοῦ ζητήματος;» Τὴν εἶδον δὲ ἦν ἐσχάτως μετέδωκα τῇ Ἑμετέρᾳ Ἐξοχότητι, περὶ τοῦ ὅτι γίνεται σχέψις μεταξὺ τῶν Δυνάμεων, κατὰ πρότασιν, ὅπως ἀνεπίσημον καὶ ἐμπιστευτικὴν ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἰδίως τῆς Ῥωσσίας, πρὸς ἀποζημιώσιν ἡμῶν, διὰ τῆς παραχωρήσεως ἄλλων χωρῶν ἀντὶ τῶν Ἰωαννίνων κτλ. ἔμαθον πάλιν καὶ ἐξ ἄλλης πηγῆς, ὡς τῆς πρώτης ἐπισήμου. Ἐξ ὅσων δὲ ἠδυνήθην νὰ ἐννοήσω ἐκ μεμακρυσμένων τινων σχέψεων καὶ παρατηρήσεων σπουδαίων προσώπων, ἤρχισεν ἤδη ὑποδεικνυομένη ὑπὸ τινων τῶν ἀρμοδίων, ὡς ἐνδεχομένη περίπτωσις καὶ ἡ τῆς μετελεύσεως τῆς βίας καθ' ἡμῶν πρὸς παραδοχὴν τοῦ ὑπὸ τῶν Δυνάμεων ἀποφασισθησομένου συμβιβασμοῦ. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα εἰσὶ προθέσεις ἀπλᾶι καὶ σχέψις περὶ ἐνδεχομένων, ἡ σημασία τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς περαιτέρας τῶν πραγμάτων ἀναπτύξεως. Τό γε δὲ νῦν ἔχον, τὸ καθῆκον ἡμῶν μένει, κατ' ἐμὲ, ἀναλλοίωτον, ἐπιβάλλον ἡμῖν τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ὅσον οἶόν τε σπουδαίας καὶ ὅσον οἶόν τε ταχείας πολεμικῆς παρασκευῆς, διότι ἡ ἐλαχίστη χαλάρωσις τῆς ἀποφάσεως ἡμῶν πρὸς τὴν ἰδίαν δυνάμει διεκδίκησιν τῶν κατακυρωθεισῶν ἡμῖν χωρῶν, θέλει ἐπιφέρει τὴν ἐντελῆ ἐγκατάλειψιν τοῦ ἡμετέρου ζητήματος.

Δέξασθε κλπ.

A. A. ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ.

120

Πέραν, τὴν 22 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ἐκτὸς τοῦ Ἐπιτετραμμένου τῆς Γερμανίας, ὅστις πιθανὸν νὰ λάβῃ τὰς ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ζητήματος ὁδηγίας σήμερον διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου τῆς Βέρνης, ἅπαντες οἱ Πρεσβευταὶ ἐξουσιοδοτήθησαν παρὰ τῶν Κυβερνήσεων τῶν νὰ ἀρξῶνται τῶν μετὰ τῆς Πύλης διαπραγματεύσεων. Ὁ Πρέσβυς τῆς Αὐστρο-Οὐγγαρίας παρεκάλεσε τοὺς συναδέλφους του νὰ συνέλθωσι σήμερον τὸ ἑσπέρας παρὰ τῷ Κυρίῳ Νόβικωφ, πρυτάνει τοῦ διπλωματικοῦ σώματος, ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ ν' ἀνταλλάξωσι τὰς ἰδέας τῶν ἐπὶ τῶν διαθιμάτων, ἃ θὰ κάμωσι παρὰ τῇ Πύλῃ.

Τῆς προτάσεως ταύτης γενομένης ἀποδεκτῆς, θὰ συνέλθωσιν οὗτοι σήμερον τὸ ἑσπέρας ἐν τῇ Ῥωσικῇ Πρεσβείᾳ. Δὲν πιστεύω νὰ ληφθῇ ἀπόφασις ὀριστικῆ, διότι ὁ Ἐπιτετραμμένος τῆς Ἀγγλίας ἐζήτησε τηλεγραφικῶς παρὰ τῆς Κυβερνήσεώς του διασαφήσεις τινὰς ἐπὶ τῶν ὁδηγιῶν του, (ὧν τὸ περιεχόμενον δὲν ἴδυνήθην νὰ μάθω) ἀλλ' ἡ ἀπάντησις, ἣν ἔλαβε, δὲν ἀνταπεκρίνετο εἰς τὸ τηλεγράφημά του, ὅπερ, φαίνεται, δὲν ἠνοήθη καλῶς ἐν Λονδίῳ. Δὲν εἶναι ὅμως καὶ ποσῶς ἀπίθανον ν' ἀναμείνωσιν οἱ Πρεσβευταὶ τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου Γκόσεν, ἀναχωροῦντος σήμερον ἐκ Λονδίνου.

Δέξασθε κ.τ.λ.

A. Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

Υ. Γ. Ἐν τῇ χθεςινῇ συνεδριάσει τῶν Πρεσβευτῶν ἐγένετο μεταξὺ αὐτῶν ἀλλαγὴ ἰδεῶν, οὐδεμία δὲ ἀπόφασις ἐλήφθη περὶ τῶν διαβημάτων, ἃ θὰ κάμωσι παρὰ τῇ Πύλῃ.

Πέραρ, τὴν 23 Ἰανουαρίου 1881.

121

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 24 Janvier 1881.

Dans la Conférence des Ambassadeurs tenue avant hier, le Chargé d'Affaires d'Angleterre a déclaré qu'il demandera à son Gouvernement des éclaircissements sur ses instructions, car il est d'avis qu'il ne devrait faire aucune démarche, avant que la Porte n'eût indiqué le maximum des concessions. Le Chargé d'Affaires d'Allemagne n'a pas encore reçu ses instructions.

L'Ambassadeur d'Italie a ordre de suivre le Chargé d'Affaires Anglais.

COUNTOURIOTI.

Μετὰ φρασίς.

Πέραν, τὴν 24 Ἰανουαρίου 1881.

Ἐν τῇ προχθεσινῇ συνδιασκέψει τῶν Πρέσβειων, ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς Ἀγγλίας ἐδήλωσεν ὅτι θέλει ζητήσῃ παρὰ τῆς κυβερνήσεώς του διασαφήσεις ἐπὶ τῶν ὁδηγιῶν του καθόσον φρονεῖ ὅτι εἰς οὐδὲν ὀφείλει νὰ προβῇ διάβημα πρὶν ὑποδείξῃ ἢ Πύλῃ τὸν ἀνώτατον ὅρον τῶν παραχωρήσεων. Ὁ Ἐπιτετραμμένος τῆς Γερμανίας δὲν ἔλαβεν εἰσέτι τὰς ὁδηγίας του.

Ὁ Πρέσβυς τῆς Ἰταλίας ἔλαβε διαταγὴν νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Ἐπιτετραμμένον τῆς Ἀγγλίας.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

122

Πέραν τὴν 26 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ὡς εἶχον τὴν τιμὴν νὰ τηλεγραφήσω τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι, ὁ Ἐπιτετραμμένος τῆς Ἀγγλίας ἐζήτησε παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Βασιλείας τηλεγραφικῶς, κατὰ παράκλησιν τῶν Πρεσβευτῶν, διασαφήσεις τινὰς ἐπὶ τῶν ὁδηγιῶν του, αἵτινες δὲν ἦσαν ἀρκετὰ εὐκρινεῖς, εἰς ἀπάντησιν δὲ προσεκλήθη νὰ ἀναμείνῃ τὴν ἀφιξίν τοῦ Κυρίου Γκόσσεν. Οἱ Πρεσβευταὶ Ῥωσσίας καὶ Αὐστρο-Οὐγγαρίας ἐξέφρασαν τὴν ἐπιθυμίαν, ὅπως ἅπαντες ὁμοῦ οἱ συνάδελφοὶ τῶν ἀνακοινώσωσιν εἰς τὴν Πύλῃν ὅτι αἱ Δυνάμεις παρεδέχθησαν, κατὰ τὴν αἴτησίν Της, νὰ εἰσέλθωσιν εἰς διαπραγματεύσεις, μετὰ τὴν πεποίθησιν, ὅτι Αὕτη, παραιτήσασα τὴν γραμμὴν τῆς 3 Ὀκτωβρίου, προτίθεται νὰ προβῇ εἰς εὐρυτέρας παραχωρήσεις. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Ἐπιτετραμμένος τῆς Γερμανίας στερεῖται, ὡς γνωστὸν τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι, ἀπολύτως ὁδηγιῶν, ὁ δὲ τῆς Ἀγγλίας ἀναμένει τὸν Κύριον Γκόσσεν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἐπιθυμία τῶν Πρεσβευτῶν τῆς Ῥωσσίας καὶ Αὐστρο-Οὐγγαρίας.

Α. Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

Ἐν Βιέννῃ, τῆς 29 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Ἀργυρόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας Κύριος Goschen διήλθεν ἐντεῦθεν προχθὲς ἐρχόμενος ἐκ Βερολίνου καὶ μεταβαίνων εἰς τὴν θέσιν του.

Μαθὼν ὅτι ὁ ἐν λόγῳ Πρεσβευτὴς εἶχεν ἐντολὴν νὰ ἔλθῃ εἰς συνεννόησιν μετὰ τοῦ Πρίγκηπος Βίσμαρκ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐνεργείας τῶν Δυνάμεων ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ζητήματος, προσεπάθησα παντὶ σθένει νὰ λάβω ἀκρόασιν παρὰ τῷ Κυρίῳ Goschen, ὅπως μάθω εἰ δυνατόν ὁποῖον ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐν Βερολίῳ συζητήσεων. Δυστυχῶς δὲν διέμεινεν ἐνταῦθα ὁ Ἀγγλος Πρεσβευτὴς εἰμὴ μερικὰς ὥρας, τῶν ὁποίων ἐπωφελήθη ὅπως λάβῃ συνέντευξιν μετὰ τοῦ Βαρόνου Haymerle, αἱ δὲ ἐπανειλημμένα ἐντὸς τῆς ἡμέρας ἀπόπειραί μου τοῦ νὰ τὸν ἴδω ἀπέβησαν μάταιαι.

Τὴν αὐτὴν τῆς ἀφίξεώς του ἡμέραν ἀνεχώρησεν ὁ Πρέσβυς διὰ Τεργέστην, ὅπως ἐκείθεν ἀμέσως ἀποπλεύσῃ διὰ Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ πολεμικοῦ ἀγγλικοῦ πλοίου τεθέντος ἐπὶ τούτῳ εἰς διάθεσίν του.

Ἐν τούτοις μνησθῆναι ἐκ πηγῆς πάντῃ ἀξιοπίστου ὅτι ὁ Πρίγκηψ Βίσμαρκ, εὐρίσκων ὅτι διὰ τῶν πολυειδῶν προτάσεων, περιεπλέκετο μᾶλλον ἀντὶ νὰ προβαίῃ εἰς αἰσίας λύσεως ἀποτέλεσμα τὸ ἡμέτερον ζήτημα, ἀπεφάσισε ν' ἀναλάβῃ αὐτὸς οὗτος τὴν πρωτοβουλίαν νέας προτάσεως, ὑποστηρίξῃ δὲ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς, ἀφοῦ γενῆ ἀποδεκτὴ ἐκ μέρους τῶν ἄλλων Δυνάμεων, διὰ πάσης τῆς ἠθικῆς βαρύτητός του.

Ἡ νέα αὕτη πρότασις συνίσταται εἰς τὸ νὰ προσκληθῶσιν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευταὶ ὅπως ἐπεξεργασθῶσι νέαν μεθόριον γραμμὴν συμβιβαζομένην πρὸς τε τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς τὰς ἀξιώσεις τῆς Τουρκίας. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος γραμμὴ ἤθελε παρεκκλίνει ἐκείνης ἣν ἐπέχειργάσθησαν ἤδη αἱ Δυνάμεις κατὰ τὴν ἐν Βερολίῳ Συνδιάσκεψιν θέλει ὑποστηρίξῃ ὁ Πρίγκηψ Βισμάρκ τὴν γνώμην ὅτι, εἰς ἀντάλλαγμα τῶν μερῶν τῆς Ἡπείρου ἅτινα δὲν παραδέχεται ν' ἀποσπάσῃ τῆς κυριαρχίας τῆς Ἡ Τουρκίας, δεόν νὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ τῆ Ἑλλάδι προσάρτησις τῆς Κρήτης.

Ἵπὲρ τοῦ σχεδίου τούτου θέλει ἐπιμείνει καθ' ἃ μαθάνω ὁ Γερμανὸς Πρωθυπουργὸς μετ' ἐπιμονῆς, ὁ δὲ Κύριος Goschen εἶπεν ἐνταῦθα ὅτι εἶναι πλήρης ἐλπίδων ὅτι θέλει ἐπιτευχθῆ ἡ λύσις τοῦ ἑλληνικοῦ ζητήματος, ἀφοῦ ἀνέλαβε τὴν πρωτοβουλίαν τῶν προτάσεων καὶ τὴν διεύθυνσιν τῶν διαπραγματεύσεων ὁ Πρίγκηψ Βίσμαρκ.

Εἰς τὸ ζήτημα τῆς προσαρτήσεως νήσου τινος, ὡς ἀντάλλαγμα, ἦτο ἔκπλαι πάντῃ ἐναντίος ὁ Βαρῶνος Haymerle, ὅστις διετείνετο ὅτι, διὰ τῆς διευθετήσεως τῶν τῆς Ἑλλάδος ὁρίων δὲν ἐπεδιώκετο τόσον ἡ ἐπέκτασις τοῦ Κράτους ὅσον ἡ καλλιτέρευσις τῆς τύχης κακῶς διοικουμένων ἐπαρχιῶν· ὅτι καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ἐκτὸς ἄλλων, ἡ προσάρτησις τῆς κἄπως ἐννόμως τὴν σήμερον διοικουμένης Κρήτης, δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποστηριχθῆ μετ' ἐπιτυχίας.

Ἄλλ' ἐκ τούτου δὲν ἔπεται ὅτι, μετὰ τὴν ἐπίσημον κοινοποίησιν τῆς γερμανικῆς προτάσεως, ἥτις πρόκειται νὰ ἐπιδοθῆ ἐντὸς τῆς ἐβδομάδος, θέλει ἀντιστῆ ἡ Αὐστρία εἰς τὴν ἰδέαν τῆς προσαρτήσεως. Τούναντίον, φρονῶ ὅτι θέλει ἐνδώσει πληρέστατα συμμεριζομένη αὐτὴν, ἅμα ὡς φανῆ ὅτι διὰ τοῦ γερμανικοῦ σχεδίου ἐπιτυγχάνεται πράγματι ἡ εἰρηνικὴ τοῦ ζητήματος λύσις.

Διατελῶ κ.τ.λ.

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

124

Ἐν Βιέννῃ, τὴν 31 Ἰανουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Ἀργυρόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ἐπληροφορήθην ὅτι ὁ ἐνταῦθα Πρεσβευτὴς τῆς Γερμανίας Πρίγκηψ Reuss, ἀνεκοίνωσε τὰς προτάσεις τῆς Κυβερνήσεώς του, τὰς ἀφορώσας εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας τῶν Δυνάμεων πρὸς ἐπίτευξιν εἰρηνικῆς λύσεως τοῦ ἡμετέρου ζητήματος.

Ὁ Πρίγκηψ Reuss, τὸν ὁποῖον εἶδον χθὲς, μ' ἐβεβαίωσεν ὅτι πράγματι εἶχε δηλώσει ἡ Γερμανικὴ Κυβέρνησις τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ζητήματος καὶ ὅτι τὸ σχέδιόν της συνίστατο εἰς τὸ νὰ

κατορθώση, τῇ συνδρομῇ καὶ συναινέσει πάντοτε καὶ τῶν ἄλλων Δυνάμεων, ἐξ ἑνὸς μὲν ὅπως πεισθῇ ἡ Τουρκία νὰ ἐνδώσῃ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος εἰς εὐρυτέρας παραχωρήσεις ἢ μέχρι τοῦδε, ἐξ ἄλλου δὲ ὅπως τὰ μειονεκτήματα ἅπερ ἤθελον προκύψῃ ἐκ τῶν τυχόν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπιβληθησομένων θυσιῶν (θυσιῶν ἀποβλεπουσῶν κυρίως εἰς τὴν μὴ προσάρτησιν τῶν Ἰωαννίνων καὶ τοῦ Μετζόβου) ἀντισταθμισθῶσι διὰ τῆς προσαρτίσεως τῆς νήσου Κρήτης εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον.

Περὶ τοῦ πῶς ἔχει τὸ γράμμα τῆς Γερμανικῆς προτάσεως καὶ ὅποια εἰσὶν αἱ εἰδικιώτεροι λεπτομέρειαι τοῦ σχεδίου, δὲν ἠδυνήθην νὰ μάθω μέχρι σήμερον. Καὶ αὐτὸς ὁ τῆς Γερμανίας Πρεσβευτῆς παρ' ᾧ εἶχον τὴν ἐλπίδα νὰ μάθω τὰς λεπτομερείας, ἀπέφυγε τοῦ ν' ἀπαντήσῃ εἰς εἰδικιωτέρας ἐρωτήσεις μου. Μοὶ εἶπεν ὅτι τὸ γράμμα τῆς νέας προτάσεως δὲν ἐποιεῖτο μνεῖαν περὶ λεπτομερῶς διαγεγραμμένων σημείων καθορισμοῦ, ἀλλ' ὅτι ὑπεδείκνυε σχέδιον, οὔτινος ἐπροτείνετο νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ λύσις διὰ τῆς μεσολαβήσεως τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευτῶν οἵτινες ἐπρόκειτο νὰ ἐνεργήσωσι συμφώνως πρὸς τὴν τοῦ Πρίγκηπος Βίσμαρκ ἰδέαν, ἐπιμένοντες παντὶ σθένει ὅπως ἡ Πύλη παραδεχθῇ αὐτήν.

Αὔριον διέρχεται ἐντεῦθεν ὁ Κόμης Hatsfeldt, ἀπερχόμενος εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει θέσιν του, ὅπως ἀναλάβῃ αὐτοπροσώπως τὴν διεύθυνσιν τῶν διαπραγματεύσεων. Ἡ ταχεῖα ἀπέλευσις τοῦ Πρεσβευτοῦ εἰς τὴν θέσιν του ἀποδεικνύει ὅτι ἡ Γερμανία, βλέπουσα ὅτι ἐπείγει ὁ χρόνος, ἔχει ἀπόφασιν νὰ ὑποκινήσῃ ἐσπευσμένην καὶ δραστηρίαν ἐνέργειαν ὅπως ἐπιτευχθῇ ἡ λύσις τοῦ ζητήματος πρὸ τοῦ ἔαρος. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Πρίγκηπος Reuss τρεῖς ἢ τέσσαρες ἑβδομάδες θέλουσιν ἐξαρκέσει ὅπως ἐπιφέρωσι τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ τῶν Δυνάμεων ἐπιδιωχθησόμενον ἀποτέλεσμα.

Δέξασθε κ.τ.λ.

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

125

Ἐν Πετροπόλει, τῇ 1 Φεβρουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Μαρκοῦς πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον.

Ὁ Ὑφυπουργὸς ἐν τῇ χθεςινῇ μετ' ἐμοῦ συνεντεύξει, εἶπέ μοι ὅτι ἡ Α. Κυβέρνη-

σις ἐνήργησε κατ' αὐτάς ἐν Βερολίῳ μετὰ πλείστης ὀσης ἐπιμονῆς καὶ δραστηριότητος, ὅπως κερδήσῃ ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων συμφερόντων τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Γερμανίας, καὶ ὅτι, καθ' ἃς εἶχε βεβαιστάτας πληροφορίας ἕνεκα τῆς ἐνεργείας ταύτης, ὁ Κόμης Hatzfeldt ἔλαβεν ὁδηγίας νὰ ἐνεργήσῃ ἐντόνως παρὰ τῆ Ὀθωμανικῆ κυβερνήτει, πρὸς κατόρθωσιν παραχωρήσεων, δυναμένων νὰ τύχῃσι τῆς ἡμετέρας ἀποδοχῆς.

« Δὲν τολμῶ, » εἶπέ μοι, « νὰ σᾶς εἶπω τι περισσότερον, διότι δυστυχῶς τὸ ὑμέτερον ζήτημα, ἐν ταῖς διακρήσεσιν περιπετεῖταις αὐτοῦ, τοσάκις μετέβαλε τὴν ἐνεργείαν τῆς διπλωματίας. ὥστε φοβοῦμαι, μήπως οἱ λόγοι μου σᾶς ἐνθαρρύνωσιν ὑπὲρ τὸ δέον. Ἄλλ' ὁμολογῶ ὅτι τῶρα ἐλπίζω νὰ φθάσωμεν εἰς εὐάρεστον ἀποτέλεσμα. Ἐννοεῖτε, ὅτι ἀφ' οὗ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ βουλεύματος τῆς συνδιασκέψεως ἐγκατελείφθη παρὰ τινων Δυνάμεων, οὐδὲν ἄλλο ὑπολείπεται, εἰ μὴ, (ἀναλογιζόμενοι τὰς ἐκτάκτους περιστάσεις τῆς Εὐρώπης καὶ τὰ ἐνδεχόμενα προσκόμματα) νὰ κατορθώσωμεν ἄλλον τινὰ συμβιβασμὸν δυνάμενον νὰ σᾶς ικανοποιήσῃ. Μὴ λησμονήσητε, » προσέθηκεν, « ὅτι τοῦτο ἔπραξεν ἡ Εὐρώπη καὶ διὰ τὸ Μαυροβούνιον. »

Μετὰ ταῦτα ἐρωτηθεὶς, ἐὰν ἐνόμιζον ὅτι θὰ ἦτο ἐπωφελὲς δι' ἡμᾶς νὰ μᾶς ἐρωτήσωσιν αἱ Δυνάμεις, τί θὰ ἠδύνατο νὰ μᾶς εὐχαριστήσῃ, τῷ ἀπήντησα, ὅτι οὐδὲν εἶχον παρὰ τῆς ἡμετέρας Ἐξοχότητος, δυνάμενον νὰ μὲ διαφωτίσῃ ὡς πρὸς τὴν περὶ τούτου γνώμην τῆς Β. Κυβερνήσεως. Ἐπειδὴ ὅμως ἐπέμενε νὰ μάθῃ τὴν ἀτομικὴν μου γνώμην, τῷ εἶπον, ὅτι τοιαύτη ἐρώτησις θὰ ἔθετε, κατ' ἐμὲ, τὴν Β. Κυβερνήσιν εἰς δυσχερῆ θέσιν, διότι, ἢ θὰ ἦτο ἠναγκασμένη καὶ πάλιν νὰ δηλώσῃ ὅτι δὲν δύναται νὰ παραιτηθῇ τοῦ δικαιώματος, ὅπερ διὰ τῶν ἐν Βερολίῳ ἀποφασισθέντων ὥρισεν αὐτῇ ἡ Εὐρώπη, καὶ τοῦτο θὰ ἠρέθιζε καθ' ἡμῶν τινὰς τῶν Δυνάμεων, ἢ θὰ συγκατένευε νὰ παραδεχθῇ τροποποίησιν τινὰ τοῦ βουλεύματος τῆς συνδιασκέψεως, καὶ διὰ τῆς παραδοχῆς ταύτης θὰ ἀνεδέχετο μεγάλην εὐθύνην, ἣν καλὸν θὰ ἦτο ν' ἀποφύγῃ. Διὸ ἐνόμιζον ὅτι τοιαύτη ἐρώτησις, ἦτο, πρὸς τὸ παρὸν τοῦλάχιστον, ἄκαιρος.

« Τὰ αὐτὰ, » εἶπέ μοι, « φρονῶ καὶ ἐγὼ, καὶ διὰ τοῦτο οὔτε εἶχον οὔτε ἔχω σκοπὸν νὰ σᾶς ἀποτείνω τοιαύτην ἐρώτησιν. Εἶναι ὅμως πιθανὸν ἄλλοι νὰ τὸ πράξωσι. »

Πρὸς δὲ τὸν Πρέσβυν τῆς Γαλλίας, ὅστις, σὺν τοῖς ἄλλοις, μοὶ ἀνέφερε περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, περιωρίσθην νὰ τῷ εἶπω, ὅτι ἠγνόουν ἐντελῶς τὴν περὶ τούτου γνώμην τῆς Β. Κυβερνήσεως.

Ὁ δὲ Πρέσβυς τῆς Ἀγγλίας, συγγευματίσας μετ' ἐμοῦ τὴν παρελθοῦσαν Τετάρτην ἐν τῇ Γερμανικῇ Πρεσβείᾳ, εἶπέ μοι, ὅτι διὰ τηλεγραφήματος, ὅπερ εἶχε λάβει αὐθημερόν, τῷ ἀνεκοίνουν, ὅτι, καθ' ὅλας τὰς πιθανότητας, ἡ Πύλη θὰ συγκατένευε νὰ παραχωρήσῃ ἀντὶ τῆς Ἡπείρου ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ ἐπέκεινα τῆς παρὰ τῆς συνδιασκέψεως ὑποδειχθείσης γραμμῆς.

Διατελῶ κτλ.

ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

126

Πέραν, τὴν 3 Φεβρουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ὁ Κύριος Γκόσεν ἔφθασεν ἐνταῦθα τὴν πρώτην τῆς παρελθούσης Κυριακῆς. Τὸν ἐπεσκέφθην αὐθημερόν καὶ ἐκ τῆς μετ' αὐτοῦ συνδιαλέξεώς μου ἐπίσθην ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις μᾶς ὑποστηρίζει εἰλικρινῶς, ἀλλὰ δυστυχῶς αἱ λοιπαὶ Δυνάμεις δὲν εἶναι εὐδιάθετοι νὰ παρακολουθήσωσιν αὐτὴν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συνεδρίου τοῦ Βερολίνου· εἰκάζω δὲ ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῆς Βασιλείας εἶναι ἠναγκασμένη, μ' ὅλα τὰ ὑπὲρ ἡμῶν αἰσθήματά τῆς, νὰ μὴ ἀποσπασθῇ τῶν λοιπῶν Δυνάμεων καὶ νὰ μὴ λάβῃ μέρος ἐνεργὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἐν περιπτώσει ῥήξεως μεταξύ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας· ὅτι ὅμως ἐν ταῖς διαπραγματεύσεσι μετὰ τῆς Πύλης, ὁ Κύριος Γκόσεν θὰ καταβάλῃ πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως αἱ παραχωρήσεις τῆς Πύλης ᾧσι τοιαῦται, ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὸς συμβιβασμὸς τις μεταξύ τῶν δύο ἐνδιαφερομένων κρατῶν. Ἐν τῇ μετὰ τοῦ Κυρίου Γκόσεν συνδιαλέξει μου ἤμην λίαν ἐπιφυλακτικὸς, ἀποφυγὼν νὰ ἐκφράσω οὐδεμίαν γνώμην περὶ συμβιβασμοῦ· δὲν τῷ ἀπέκρυφα ὅμως ὅτι ἡ κοινὴ γνώμη ἐν Ἑλλάδι ἀποκρούει πάντα συμβιβασμὸν μὴ ἀνταποκρινόμενον εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐν Βερολίῳ Συνδιασκέψεως.

Δὲν πιστεύω ὅτι θὰ γίνῃ διάβημά τι παρὰ τῆ Πύλη περὶ τῶν νέων διαπραγματεύσεων ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ζητήματος πρὶν ἢ ἀφιχθῆ ἔνταῦθα ὁ Κόμης Χάτζι-φελτ, ὅστις ἀναμένεται τὴν προσεχῆ Πέμπτην διὰ Βάρνης.

Δέξασθε, κτλ.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

127

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Ῥώμῃ Πρεσβείας.

Rome, le 4 Février 1881.

J'apprends qu'après l'entrevue de Mr Goschen avec le Prince Bismark, toutes les Puissances sont restées d'accord de laisser à l'Allemagne la direction des négociations. Le Tracé de la Conférence de Berlin sera pris pour base des négociations et, en cas de modification, on recherchera des compensations.

ΡΑΡΡΑΡΙΓΟΡΟΥΛΟ.

Μετὰφρασις.

Ῥώμη, τὴν 4 Φεβρουαρίου 1881.

Πληροφοροῦμαι ὅτι μετὰ τὴν συνέντευξιν τοῦ Κυρίου Goschen μετὰ τοῦ πρίγκηπος Βισμάρκ ἅπασαι αἱ Δυνάμεις συμφώνησαν νὰ ἀφήσωσιν εἰς τὴν Γερμανίαν τὴν διεύθυνσιν τῶν διαπραγματεύσεων.

Ἡ γραμμὴ τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως θέλει ληφθῆ ὡς βάσις τῶν διαπραγματεύσεων καὶ, ἐν περιπτώσει τροποποιήσεως, ζητηθήσονται ἀποζημιώσεις.

ΠΑΡΡΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

128

Ἐν Βιέννῃ, τῆ 5 Φεβρουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Ἀργυρόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Τὴν εἶδθην ὅτι ἅπασαι αἱ Δυνάμεις ἀπήντησαν ἤδη ἐπισήμως εἰς τὴν ὑποβληθεῖσαν αὐταῖς γερμανικὴν πρότασιν, τὴν ἀφορῶσαν εἰς τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει διαπραγματεύσεις, μετέδωκα ἤδη ἡμῖν τηλεγραφικῶς σήμερον.

Κατὰ τὰς πληροφορίας μου, ὑπῆρξεν ἡ ἀποδοχή τοῦ γερμανικοῦ σχεδίου πανταχόθεν εὐνοϊκῆ, αἱ δὲ ὑπόνοιαι ὅτι ἠδύναντό τινες ἐκ τῶν Δυνάμεων νὰ φανῶσι δισταζούσαι, ἀποδεικνύονται ἀβάσιμοι. Οὐχὶ μόνον ἐκηρύχθησαν πρόθυμοι αἱ Κυβερνήσεις, ἀπασαι ἀνεξαιρέτως, νὰ ὑποστηρίξωσι τὸ γερμανικὸν σχέδιον, ἀλλ' ἀπεφάσισαν ν' ἀναθέσωσι τὴν ἀπόλυτον τῶν διαπραγματεύσεων διεύθυνσιν εἰς τὸν Κόμητα Hatzfeld ὡς τὸν ἀρχαιότερον τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει διπλωματικοῦ σώματος καὶ ὡς τὸν χαίροντα τῆς ἰδιαζούσης εὐνοίας τοῦ Σουλτάνου καὶ ὡς τὸν ἀντιπροσωπεύοντα τὸ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς νέας ἐνεργείας λαμβάνον Κράτος.

Ἄμα ὡς ἀφίχθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ Γερμανὸς Πρεσβευτὴς πρόκειται ἀμέσως νὰ ἐπεξεργασθῇ μετὰ τῶν συναδέλφων του τὴν σύνταξιν τῆς ἀπαντήσεως τῶν Δυνάμεων ἐπὶ τῆς τελευταίας ἐγκυκλίου τῆς Πύλης τῆς 14^{ης} Ἰανουαρίου. Ἀπόκειται δὲ εἰς τοὺς Πρέσβεις ν' ἀποφασίσωσι ἐὰν θέλουσιν ἐπιδώσει ἰδίαν ἕκαστος ὁμοιόμορφον ἀπάντησιν ἢ μίαν καὶ μόνην ὑπογεγραμμένην ὑπὸ τοῦ Κόμητος Hatzfeld ἐν ὀνόματι αὐτοῦ καὶ τῶν συναδέλφων του.

Ἡ ἐνταῦθα Κυβέρνησις ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρώτων αἵτινες ἐκηρύχθησαν πρόθυμοι νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν Γερμανίαν εἰς τὰς προθέσεις τῆς. Τὸ περὶ Κρήτης σχέδιον δὲν προσέκρουσεν ἐνταῦθα εἰς δισταγμοὺς μεγάλους, ὡς ὑπετίθετο, ἐγένετο δὲ παραδεκτὸν ἄνευ σπουδαίων ἐνστάσεων. Ἄλλ' ὑπάρχει ἀπόφασις, φαίνεται, νὰ μὴ προταθῇ τοῦτο τῇ Πύλῃ εἰμὴ πρὸς τὸ τέλος τῶν διαπραγματεύσεων καὶ ὡς μέσον συμβιβασμοῦ τῆς διαφορᾶς. Τὸ τελευταῖον τοῦτο μέτρον λαμβάνεται, ὡς ἤκουσα, ἐκ φόβου μὴ ψυχρανθῶσιν ἐξ ἀρχῆς αἱ καλαὶ διαθέσεις τῆς Πύλης· ὡς ἐκ τούτου δὲ πρόκειται ν' ἀποσιωπηθῇ τοῦτο κατ' ἀρχὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὁμολογῶ ὅμως ὅτι οὐδόλως ἐπίσθην ἐκ τῶν συνδιαλέξεών μου μετὰ τῶν ἐνταῦθα συναδέλφων μου καὶ μετ' αὐτοῦ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι ἐπιτυγχάνεται διὰ τοῦ τρόπου τούτου βεβαίως ἡ σχεδιασθεῖσα λύσις καὶ ὅτι δὲν κινδυνεύομεν (ἀντισταμένης τῆς Πύλης ἐπιμόνως ἐν ἐσχάτῃ ὥρᾳ νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὴν παραχώρησιν τῆς Κρήτης) ν' ἀκούσωμεν ἐκ μέρους τῶν Δυνάμεων τὴν συμβουλήν: « νὰ δεχθῶμεν περιορισμένην γραμμὴν ὀρίου καὶ ἄνευ τῆς νήσου, ἀφοῦ δὲν πείθεται ἡ Τουρκία νὰ ἐνδώσῃ καθ' ὅλα εἰς τὸ σχέδιον καὶ εἰς τὰς προτροπὰς τῆς Εὐρώπης. »

Διατελῶ κ.τ.λ.

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

129

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὴν ἐν Λονδίῳ Πρεσβείαν.

Athènes, le 5 Février 1881.

Mr Rangabé me télégraphie avoir appris par l'Ambassadeur Anglais à Berlin que le Prince Bismark croit que beaucoup de Turcs habitant l'Épire refuseraient l'annexion. La Légation est à même, se basant sur les dépêches du Ministère de l'année 1879 sub N°s 830, 982 et 1022, de rétablir la vérité sur le nombre des Turcs habitant l'Épire.

COUMOUNDOUROS.

Μετὰφρασις.

'En 'Aθήναις, τὴν 5 Φεβρουαρίου 1881.

Ὁ Κ. Ραγκαβῆς μοὶ τηλεγραφεὶ ὅτι καθ' ἃ ἔμαθε παρὰ τοῦ ἐν Βερολίνῳ Πρέσβευος τῆς Ἀγγλίας, ὁ Πρίγκηψ Βισμάρκ νομίζει ὅτι πολλοὶ Ὀθωμανοὶ κατοικοῦντες τὴν Ἠπειρον θέλουν ἀρνηθῆ τὴν προσάρτησιν. Ἡ Πρεσβεία εἶναι εἰς θέσιν, βασιζομένη ἐπὶ τῶν ἐγγράφων τοῦ Ὑπουργείου τοῦ ἔτους 1879 ὑπ' ἀριθ. 830, 982 καὶ 1022, νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀλήθειαν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν Ἠπείρῳ οἰκούντων ὀθωμανῶν.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

130

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὴν ἐν Βερολίνῳ Πρεσβείαν.

Athènes, le 5 Février 1881.

Le Ministère vous a communiqué par les dépêches sub N°s 830, 982 et 1022 des données statistiques précises et détaillées, provenant de différentes sources, sur la population Chrétienne et turque de l'Épire.

Veillez en faire usage le cas échéant.

COUMOUNDOUROS.

Μετάφρασις.

Ἀθῆναι, τὴν 5 Φεβρουαρίου 1881.

Τὸ ὑπουργεῖον σᾶς ἀνεκοίνωσε διὰ τῶν ὑπ' ἀριθ. 830, 982 καὶ 1022 ἐγγράφων του στατιστικᾶς πληροφορίας ἀκριβεῖς καὶ λεπτομερεῖς, ἐκ διαφόρων προερχομένας πηγῶν, ἐπὶ τοῦ χριστιανικοῦ καὶ τουρκικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἡπείρου. Εὐαρεστήθητε νὰ ποιήσητε αὐτῶν χρῆσιν περιπτώσεως τυχούσης.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

131

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Βερολίῳ Πρεσβείας.

Berlin, le 6 Février 1881.

J'avais donné Statistique. Je la donnerai encore.

RANGABÉ.

Μετάφρασις.

Ἐν Βερολίῳ, τὴν 6 Φεβρουαρίου 1881.

Ἔδωκα τὰς στατιστικᾶς πληροφορίας. Θέλω δώσει καὶ αὐθις.

ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

132

Ἐν Βερολίῳ, τῆ 6/18 Φεβρουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Ῥαγκαβῆς πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Τοὺς στατιστικοὺς πίνακας, περὶ ὧν διαλαμβάνει τὸ ἀπὸ 5/17 ἐνεστῶτος μηνὸς ὑμέτερον τηλεγράφημα εἶχον διαβιβάσει εἰς τὸ ἐνταῦθα Ἰπουργεῖον ἐπισήμως, ἀμέσως ἅμα ἔλαβον αὐτοὺς κατὰ τὰ 1879. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἴσως ἐλησμονήθησαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν Συνδιάσκεψιν, αἱ Δυνάμεις εἶχον συλλέξει πάσας τὰς δυνατὰς το-

πογραφικὰς καὶ στατιστικὰς πληροφορίας, ὥστε οἱ σημερινοὶ διῆσχυρισμοὶ περὶ ὀθωμανικοῦ πληθυσμοῦ εἰσὶ προφανῶς προφάσεις μόνον εἰς δικαιολόγησιν τῆς παλιμβουλίας των. Οὐχ ἤττον, ἅμα λαβὼν τὴν ὑμετέραν διαταγὴν, ἔσπευσα νὰ διαβιβάσω ἐκ νέου τοὺς αὐτοὺς πίνακας ὡς περιέργους καὶ χρησίμους διὰ τὴν παροῦσαν στάσιν τοῦ ζητήματος, καὶ ὡς ἐπιλαθόμενος ὅτι τοὺς εἶχον ἤδη πέμψει προηγουμένως.

Δέξασθε κτλ.

A. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

133

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὰς Πρεσβείας.

Athènes, le 6 Février 1881.

Le besoin de compléter le plus tôt possible nos préparatifs militaires, afin d'être à même d'occuper, au moment opportun, les nouvelles provinces, et de pouvoir faire face aux difficultés que nous pourrions y rencontrer, nous fait un devoir d'activer les exercices de nos jeunes soldats. Le Gouvernement pense que le meilleur moyen pour obtenir ce résultat, ce serait d'appeler sous les drapeaux les soldats anciens et exercés, dont les rangs de notre armée active ne contiennent qu'un très petit nombre. Mais nous voudrions avant tout que cette mesure fût considérée par l'Europe sous son véritable point de vue, c'est à dire, comme une simple mesure d'organisation militaire et non comme une menace de la paix générale ni comme une provocation, ni encore moins comme pouvant entraver l'action des Grandes Puissances tendant à une solution pacifique de notre question. D'ailleurs, il nous faudrait tenir compte du temps qui derva nécessairement s'écouler entre l'appel des soldats en question et leur incorporation, et qui ne pourra être plus court de deux mois et nous hâter d'autant plus que les dépenses occasionnées par nos préparatifs s'accroissent de jour en jour, et qu'il est de toute nécessité d'abrèger le temps de nos exercices militaires. En outre, la mesure projetée est hautement réclamée par l'opinion publique, et l'application n'en pourrait plus être retardée.

J'ai cru nécessaire vous informer d'avance des intentions du Gouvernement, afin que vous soyez à même d'en fournir l'explication, si l'occasion se présente.

COUMOUNDOUROS.

Μετάφρασις

Ἐν Ἀθήναις, τῆν 6 Φεβρουαρίου 1881.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ταχύτερας συμπληρώσεως τῶν στρατιωτικῶν παρασκευῶν ὅπως ὤμεν εἰς θέσιν νὰ καταλάβωμεν ἐν τῇ καταλλήλῳ στιγμῇ τὰς νέας ἐπαρχίας καὶ ἀντιμετωπίσωμεν τὰς δυσκολίας ἃς ἐνδέχεται νὰ ἀπαντήσωμεν, μᾶς ἐπιβάλλει τὸ καθήκον νὰ ἐπισπεύσωμεν τὴν ἐκγύμνασιν τῶν νέων στρατιωτῶν μας. Ἡ Κυβέρνησις φρονεῖ ὅτι τὸ καλλίτερον μέσον πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἀποτελέσματος τούτου ἤθελεν εἶσθαι ἢ ὑπὸ τὰς σημαίας πρόσκλησις τῶν ἀρχαίων καὶ γεγυμνασμένων στρατιωτῶν ἐξ ὧν ἐλάχιστος ἀριθμὸς ὑπάρχει εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ ἡμετέρου στρατοῦ. Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐπιθυμοῦμεν ὅπως τὸ μέτρον τοῦτο θεωρηθῆ παρὰ τῆς Εὐρώπης ὑπὸ τὴν ἀληθῆ του ἔποψιν, ἥτοι, ὡς ἀπλοῦν μέτρον στρατιωτικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ οὐχὶ ὡς ἀπειλή τῆς γενικῆς εἰρήνης μήτε ὡς πρόκλησις καὶ ἔτι ὀλιγώτερον ὡς δυνάμενον νὰ δυσχεράνη τὴν ἐνέργειαν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων πρὸς εἰρηνικὴν λύσιν τοῦ ἡμετέρου ζητήματος.

Ἄλλως τε, ὀφείλομεν νὰ ὑπολογίσωμεν τὸν χρόνον ὅστις κατ' ἀνάγκην θέλει παρέλθει μεταξὺ τῆς πρόσκλησεως τῶν ἐν λόγῳ στρατιωτῶν καὶ τῆς κατατάξεώς των καὶ ὅστις δὲν δύναται νὰ ᾗ βραχύτερος τῶν δύο μηνῶν. Ὄφείλομεν πρὸς τούτοις νὰ σπεύσωμεν τόσῳ μᾶλλον καθόσον αἱ δαπάναι τῶν παρασκευῶν ὁσημέραι αὐξάνουσι καὶ καθίσταται ἀναπόφευκτον νὰ συντάμωμεν τὸν χρόνον τῶν στρατιωτικῶν παρασκευῶν μας. Ἐκτὸς δὲ τούτου, τὸ ἐν λόγῳ μέτρον ἐπιτακτικῶς ἀπαιτεῖται παρὰ τῆς δημοσίας γνώμης καὶ ἡ ἐφαρμογὴ του δὲν δύναται νὰ ἀναβληθῆ περισσότερο.

Ἐνόμισα ἀναγκαῖον νὰ σᾶς καταστήσω ἐκ τοῦ προτέρου γνωστὰς τὰς προθέσεις τῆς Κυβερνήσεως ὅπως ἦτε εἰς θέσιν νὰ δώσητε, εὐκαιρίας τυχούσης, τὰς ἀναγκαίας ἐξηγήσεις.

A. ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

134

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὰς Πρεσβείας.

Athènes, le 8 Février 1881.

Il nous revient que dans quelques cercles politiques en Europe on croirait que

la Grèce serait disposée à abandonner la ligne de Berlin. Nous tenons beaucoup à ce qu'une pareille hypothèse soit démentie.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

Μετὰφρασις.

Ἐν Ἀθήναις, τῆν 8 Φεβρουαρίου 1881.

Πληροφορούμεθα ὅτι ἔν τισι πολιτικοῖς κύκλοις φρονούσιν ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶναι διατεθειμένη νὰ παραιτηθῆ τῆς Βερολινείου γραμμῆς. Μεγάλως ἐνδιαφερόμεθα ὅπως διαψευσθῆ ἡ τοιαύτη ὑπόθεσις.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

135

Ἐν Περουπόλει, τῆ 8 Φεβρουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Μαρκοῦρας πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ἔλαβον χθὲς τὸ κρυπτόγραφον τηλεγράφημα τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, διαλαμβάνον περὶ τῆς συγκαλέσεως τῶν παλαιῶν στρατιωτῶν, καὶ δὲν θέλω παραλείψει, ἵνα δοθείσης περιστάσεως ἐκθέσω τοὺς λόγους τοὺς προκαλέσαντας αὐτήν.

Δέξασθε, κτλ.

ΜΑΡΚΟΥΡΑΣ.

136

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 9 Février 1881.

Les Représentants des Grandes Puissances ont remis aujourd'hui chacun séparément au Ministre Affaires Etrangères une Note rédigée à peu près dans le même sens. Ils y déclarent que leurs Gouvernements ayant apprécié l'esprit conciliant de la Note Ottomane du 14 Janvier prient la Porte de faire des propositions plus larges, que celles contenues dans sa Note du 3 Octobre, afin qu'ils puissent les examiner. Le ministre des Affaires Etrangères leur a répondu qu'il s'empressera de mettre cette note sous les yeux de ses Collègues.

Les Ambassadeurs auront une nouvelle réunion ce soir.

ΚΟΥΝΟΥΡΙΟΤΙ.

Μετάφρασις

Πέραν, τὴν 9 Φεβρουαρίου 1881.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ἐπέδωκαν σήμερον ἰδίᾳ ἕκαστος εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν διακοίνωσιν σχεδὸν ταυτόσημον. Δηλοῦσιν ὅτι αἱ Κυβερνήσεις των ἐκτιμῆσασαι τὸ διαλλακτικὸν πνεῦμα τῆς Ὀθωμανικῆς Διακοινώσεως τῆς 14 Ἰανουαρίου παρακαλοῦσι τὴν Πύλην νὰ προβῇ εἰς εὐρυτέρας παραχωρήσεις τῶν ἐν τῇ διακοινώσει τῆς 3 Ὀκτωβρίου περιεχομένων ὅπως δυνηθῶσι νὰ τὰς ἐξετάσωσι. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἀπήντησεν ὅτι θέλει σπεύσει νὰ θέσῃ τὴν διακοίνωσιν ὑπ' ὄψιν τῶν συναδέλφων του.

Οἱ Πρέσβεις θέλουν συνέλθει ἀπόψε.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

137

Πέραν, τὴν 10 Φεβρουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον.

Κατόπιν τοῦ κρυπτογραφικοῦ τηλεγραφήματός μου ὑπὸ ἡμερομηνίαν 9/21 ἰσταμένου (ἔρα κρυπτογραφ. τηλεγράφ. ὑπ' ἀριθ. 136) ἔχω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω, ὅτι εἷς τῶν συναδέλφων μου ἔσχε τὴν καλωσύνην νὰ μοὶ ἀναγνώσῃ χθὲς τὸ κείμενον τῆς περὶ τοῦ ἡμετέρου ζητήματος διακοινώσεως αὐτοῦ πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν, εἰπὼν μοι ὅτι αἱ περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος διακοινώσεις τῶν συναδέλφων του εἰσὶ συντεταγμέναι ὑπὸ τὸ αὐτὸ περίπου πνεῦμα. Τί θ' ἀπαντήσῃ ἡ Ὑψηλὴ Πύλι, δὲν εἶναι γνωστὸν εἰσέτι, διότι ὁ Ἀσὴμ-Πασᾶς ἀπέφυγε νὰ ἐπιφέρῃ κρίσιν τινα ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τῆς διακοινώσεως, περιορισθεὶς νὰ εἴπῃ τοῖς Πρεσβευταῖς ὅτι θέλει ὑποβάλλει αὐτὴν ὑπ' ὄψιν τῶν συναδέλφων του. Βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι ἡ ἀπάντησις τῆς Ὑψηλῆς Πύλης θὰ βραδύνη. Ἐν τούτοις διαδίδονται κατ' αὐτὰς πολλὰ τ' ἀντιπρακτικὰ ἐνταῦθα. Φερ' εἰπεῖν, οἱ μὲν νομίζουσιν ὅτι ὁ Σουλτάνος θὰ κάμῃ παραχωρήσεις τοιαύτας, ὥστε νὰ καταστῇ ἐφικτὴ ἡ εἰρηνικὴ λύσις τοῦ ζητήματος, οἱ δὲ φρονοῦσιν τὸ ἐναντίον. Καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ἀδελφοί μου οὐδεμίαν

θετικὴν πληροφορίαν ἔχουσιν. Ἐξ ὅσων ἐν τούτοις μανθάνω, ὁ Σουλτάνος δὲν προτίθεται νὰ παραχωρήσῃ τὴν Πρέβεζαν, Ἰωάννινα καὶ Μέσσοβον, ὧν πεπεισμένος ὅτι, παραχωρουμένης τῆς πρώτης τῶν πόλεων τούτων, ἡ διατήρησις τῶν δύο τελευταίων οὐδεμίαν θέλει ἔχει ἀξίαν. Ἐκτὸς τοῦ στρατηγικοῦ τούτου λόγου, ὁ Σουλτάνος φρονεῖ ὅτι διὰ τῆς παραχωρήσεως τῆς Πρεβέζης θέλουσι δυσαρεστηθῆ οἱ Ἄλβανοὶ καὶ φόβος ὑπάρχει δι' αὐτὸν ν' ἀπολέσῃ καὶ τὴν Ἀλβανίαν ὁλόκληρον.

Ἐν τῷ συγκροτηθέντι προχθὲς ἐν τοῖς ἀνακτόροις στρατιωτικῷ συμβουλίῳ, λέγεται ὅτι ὁ Σουλτάνος εἶπεν ὅτι εἶναι ἠναγκασμένος νὰ παραχωρήσῃ τὴν Λάρισσαν, ὅπως διατηρήσῃ τὴν Πρέβεζαν μετὰ τῶν Ἰωαννίνων καὶ τοῦ Μετσόβου καὶ ὅτι εὖ-ρεν ἀντίστασιν ἀπὸ μέρους τῶν στρατιωτικῶν, ὁμοφώνως ἀποφηναμένων ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει προτιμότερος θὰ ᾔτο ὁ πόλεμος.

Ἀπὸ τίνος ἐν τούτοις διαδίδεται μετὰ τίνος ἐπιτάσεως ὅτι ἡ Ὑψ. Πύλη εἶναι διατεθειμένη νὰ παραχωρήσῃ ἡμῖν τὴν Κρήτην ἀντὶ τῆς Πρεβέζης τῶν Ἰωαννίνων καὶ τοῦ Μετσόβου.

Τελευτῶν τὴν παροῦσαν μου προσθέτω ὅτι, τὸ κατ' ἐμὲ, κρίνων ἐκ τῶν ἐπικρατουσῶν ἐνταῦθα τό γε νῦν ἔχον ἰδεῶν, ἀμφιβάλλω πολὺ περὶ τῆς εἰρηνικῆς λύσεως τοῦ ζητήματος, εὐχομαι ὅμως ν' ἀπατώμαι.

Δέξασθε κ.τ.λ.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

138

Ἐν Βιέννῃ, τὴν 12 Φεβρουαρίου 1881

Ὁ Κύριος Ἀργυρόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Χθὲς ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ ὁμιλήσω μετὰ τοῦ Κ. ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργοῦ περὶ τῆς ἀνάγκης εἰς ἣν εὐρίσκειται ἡ Β. Κυβέρνησις τοῦ νὰ καλέσῃ ὑπὸ τὰ ὅπλα καὶ ἀρχαίους, ἥδη ὑπηρετήσαντας ἐν τῷ στρατῷ ἄνδρας, ὧν ἡ πρόσληψις ἐν ταῖς τάξεσι τῆς ἐν ἐνεργείᾳ στρατιωτικῆς δυνάμεως καθίσταται ἀναπόφευκτος πρὸς ταχυτέρα καὶ εὐκολωτέρα ἐκγύμνασιν τῶν νεοσυλλέκτων. Ἐχων ὑπ' ὄψιν μου τὸ ὑμέτερον τηλεγράφημα τῆς 6/18 τοῦ μηνός, ἐξέθεσα εἰς τὸν Βαρῶνον Haymerle, ὅτι τὸ ληφθησόμενον τοῦτο μέτρον οὐδένα ἄλλον ἐπιδιώκει σκοπὸν ἢ τὸν τῆς ἐκτελέσεως ἀπλῶς καὶ μόνον τοῦ νόμου περὶ στρατιωτικοῦ ὀργανισμοῦ, καὶ ὅτι ἡ

Βασιλική Κυβέρνησις τρέφει τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ συμπλήρωσις αὐτῆ τῶν τάξεων δὲν θέλει παρεξηγηθῆ ἐκ μέρους τῶν Δυνάμεων, ἐκλαμβανομένη εἴτε ὡς προκλητικὸν μέτρον πρὸς διατάραξιν τῆς γενικῆς εἰρήνης, εἴτε ὡς πρόσκομμα εἰς τὴν ἐξακολούθησιν τῶν ὑπὲρ εἰρηνικῆς λύσεως τοῦ ἡμετέρου ζητήματος ἐνεργειῶν τῶν μεγάλων Δυνάμεων.

Προσέθεσα δὲ ὅτι καὶ τῆς κοινῆς γνώμης τὸ ρεῦμα καὶ αὐτῆς τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων τὸ φρόνημα ἐπιβάλλουσιν εἰς τὴν Βασιλικὴν Κυβέρνησιν νὰ μὴ βραδύνη ἐπὶ πλέον εἰς τὴν τοῦ νόμου ἐφαρμογὴν, ὑπὲρ ἧς ὑπερόγκους ἐποιήσατο θυσίας ἡ Ἑλλάς, ὅπως εὐρεθῆ καθ' ὅλα εἰς θέσιν ν' ἀνταποκριθῆ εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς Εὐρώπης.

Ὁ Βαρῶνος Haymerle, ἀντέταξεν εἰς τὰς ὡς ἀνωτέρω ἐξηγήσεις μου ὅτι, ἂν καὶ ἐνέβλεπε πληρέστατα πόσον δεδικαιολογημένως ἀναγκάζεται ἡ Βασιλικὴ Κυβέρνησις νὰ μὴ ἀναστείλῃ ἐπὶ πλέον τὴν συγκάλεισιν τῶν ἐφένδρων, ἐφοβείτο μόλα ταῦτα μὴ τὸ μέτρον τοῦτο ἐκληφθῆ ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ὡς σημεῖον ἐχθρικῶν προθέσεων καὶ προκαλέσῃ τότε καὶ ἐκ μέρους αὐτῆς τὴν λήψιν μέτρων ἀλόγων δυναμένων νὰ δεινώσωσι τὰ πράγματα καὶ νὰ παρέξωσι νέας δυσχερείας εἰς τὴν Εὐρώπην.

Εἰς τὴν παρατήρησιν ταύτην τοῦ Ὑπουργοῦ ἀπήντησα ὅτι ἡ Πύλη, συγκεντρώσασα ἤδη σιωπηλῶς στρατὸν εἰς τὰ μεθόρια καὶ πρὶν ἢ ἡ Ἑλλάς συμπληρώσῃ τὰς τάξεις τῆς ὡς προτίθεται νὰ τὸ πράξῃ, οὐδεμίαν ἐθεώρησε πρέπον νὰ δώσῃ τῇ Εὐρώπῃ ἐξηγήσιν ὡς ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἧς αἱ διαθεβαίωσεις παρέχουσι τοῦλάχιστον τὸ ἐχέγγυον ὅτι αἱ διαθέσεις τῆς εἰσὶ πάντῃ εἰρηνικαί. Ἐξέφρασα δὲ τῷ Κυρίῳ Ὑπουργῷ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ Εὐρώπη, βασιζομένη εἰς τὰς εἰλικρινεῖς ταύτας ἐξηγήσεις, δὲν θέλει λείπει, παρουσιαζομένης τῆς ἀνάγκης, νὰ τὰς προβάλλῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὡς ἐχέγγυον ὅτι ἡ Ἑλλάς καθ' οὐδὲν θέλει φέρει προσκόμματα εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ εἰρηνικοῦ ἔργου ὅπερ ἀνέλαβεν ἡ Εὐρώπη.

Δέξασθε κτλ.

A. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

139

Ὁ Κύριος Ἀργυρόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ἐκ Βιέννης, τὴν 14 Φεβρουαρίου 1881.

Τὸ ὅτι ἐμμένει ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνδιασχέσεως

τοῦ Βερολίνου, δὲν ἠμέλησα νὰ ἐπαναληφθῇ ἐκ νέου μετὰ θετικότητος. Συμφώνως πρὸς τὸ ὑμέτερον τηλεγράφημα τῆς 8/2¹) τοῦ μηνός, ἐξεφράσθη ἐπὶ τούτου κατηγορηματικῶς, ἀπέναντι δύο συντακτῶν ἐφημερίδων, εἰπὼν αὐτοῖς ὅτι ἐν ὄσῳ δὲν ἔγει γνῶσιν ἡ Ἑλλάς ἐπισήμως καὶ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τοῦ σχεδίου ὅπερ ἐπιδιώκουσι ἐν Κωνσταντινουπόλει αἱ Δυνάμεις, δὲν δύναται ἡ Βασιλικὴ Κυβέρνησις ἢ νὰ ἐξακολουθῇ ἐμμένουσα εἰς τίτλον κεκτημένον εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἐκτέλεσιν ἔλαβεν ἅπαντα τὰ μέτρα τῆς νὰ προβῇ.

Τοιουτοτρόπως διεφεύσθησαν μὲν ἐξ ἑνὸς ἐμμέσως τὰ διαδοθέντα ὅτι ἡ Ἑλλάς ἦτο διατεθειμένη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν γραμμὴν τοῦ Βερολίνου, ὑπεδείχθη δὲ ἐξ ἄλλου ὅτι οὐδόλως ἐθεωρήθησαν ἐν Ἀθήναις αἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει διαπραγματεύσεις ὡς ἐπιβάλλουσιν τῇ Ἑλλάδι τροπὴν τινα εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς, μὴ δικαιολογουμένην ἐν ὄσῳ δὲν τῇ γίνωσιν ἐπίσημοι προτάσεις ἐκ μέρους τῶν Δυνάμεων, ἐμφαίνουσαι οἰανδῆποτε μεταβολὴν τῶν ὑφισταμένων ἔτι ἀποφάσεων τοῦ Βερολίνου.

Διατελῶ κ.τ.λ.

Γ. ΑΓΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

140

Δήλωσις τῶν ἑξ Μεγάλων Δυνάμεων ἐπιδοθεῖσα τῷ Κ. Κουμουνοδούρῳ
τῇ 14 Φεβρουαρίου 1881.

De nouvelles négociations relatives à la rectification des frontières turco-helléniques ayant été commencées à Constantinople, le Ministre d. . . . a été chargé par son Gouvernement de notifier au Cabinet d'Athènes l'ouverture des pourparlers entre les Ambassadeurs des six Puissances médiatrices.

La S. Porte ayant annoncé l'intention de l'abstenir de toute agression contre la Grèce, les Ambassadeurs ont pris acte de cette promesse.

En conséquence, le Gouvernement invite le Cabinet d'Athènes à s'abstenir également de tout acte d'hostilité envers la Turquie pendant la durée des négociations.

Μετὰ φρασίς.

Ἐπειδὴ ἤρξαντο ἐν Κωνσταντινουπόλει νέαι διαπραγματεύσεις ἀφορῶσαι εἰς τὴν μεταρρύθμισιν τῶν Τουρκο - Ἑλληνικῶν ὁρίων, ὁ Πρεσβευτὴς τῆς ἐπε-

φορτίσθη παρά τῆς Κυβερνήσεώς του νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς τὸ Ἀθηναϊκὸν Ἀνακτοβούλιον τὴν ἔναρξιν τῶν διαπραγματεύσεων μεταξὺ τῶν Πρεσβευτῶν τῶν ἑξ μεσολαβουσῶν Δυνάμεων.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ὑψ. Πύλη ἐδήλωσε τὴν πρόθεσιν νὰ ἀπόσχη πάσης κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπιθέσεως, οἱ Πρεσβευταὶ ἀνέγραψαν τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην.

Ἐπομένως ἡ Κυβέρνησις τ. προσκαλεῖ τὸ Ἀθηναϊκὸν Ἀνακτοβούλιον νὰ ἀπόσχη ἐπίσης παντὸς ἐχθρικοῦ κατὰ τῆς Τουρκίας κινήματος κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διαπραγματεύσεων.

141

Ἀπάντησις τοῦ Κυρίου Κουμουνδούρου εἰς τὴν ἀνωτέρω δήλωσιν.

Le Gouvernement du Roi se conformera, comme il l'a fait toujours, aux désirs des Grandes Puissances. Il s'abstiendra de toute entreprise hostile contre l'Etat limitrophe dans l'espoir que les négociations entamées à Constantinople aboutiront très-prochainement au règlement définitif de l'exécution des décisions de l'Europe.

Μετὰφρασις.

Ἡ Βασιλικὴ Κυβέρνησις θέλει συμμορφωθῆ, ὅπως πάντοτε, πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Θέλει ἀπόσχει πάσης ἐχθρικῆς ἐπιχειρήσεως κατὰ τοῦ γείτονος Κράτους ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι αἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρξάμεναι διαπραγματεύσεις θέλουσι καταλήξαι λίαν προσεχῶς εἰς τὴν ὀριστικὴν διακανόνισιν τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων τῆς Εὐρώπης.

142

Πέραν, τὴν 16 Φεβρουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδούρον.

Τὸ παρελθὸν Σάββατον ὁ Κύριος Γκόσεν ἐγευμάτισε παρά τῷ Σουλτάνῳ. Ἡ Α. Μ. τῷ εἶπεν ὅτι ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργός της θέλει κάμει τοῖς Πρεσβευταῖς ἐντὸς τῆς παρούσης ἐβδομάδος ἐμπιστευτικὰς προτάσεις, περὶ τῆς λύσεως τοῦ ἡμετέρου ζητήματος. Ἡ Α. Μ. ἀπέφυγε πᾶσαν περαιτέρω ἐξήγησιν.

Κατὰ τὰς πληροφορίας μου, ἐκ Τουρκικῶν πηγῶν, ἡ Πύλη εἶναι ἀποφασισμένη νὰ διατηρήσῃ δι' ἑαυτὴν τὴν Πρέβεζαν, τὰ Ἰωάννινα καὶ τὸ Μέτσοβον, καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν πόλιν τῆς Λαρίσσης, ἀν δυνηθῆ, εἰς ἀποζημίωσιν δὲ νὰ μᾶς παραχωρήσῃ τὴν Κρήτην. Φρονῶ ὅτι πιεζομένη παρὰ τῶν ἐνταῦθα Πρεσβευτῶν, θ' ἀποδεχθῆ, ἐπὶ τέλους, ἐν Θεσσαλίᾳ τὴν γραμμὴν τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως, παραχωροῦσα καὶ τὸ Ἄκτιον (Πούντα), εἰς ἀποζημίωσιν δὲ διὰ τὰς ἐν Ἡπειρῶ γῶρας, θὰ προτείνῃ τὴν Κρήτην, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως, ὅπως δι' ὠρισμένον χρόνον διατηρήσῃ τὴν κατοχὴν τοῦ λιμένος τῆς Σούδας. Εἰς τὸν ὅρον τοῦτον ἡ Πύλη δὲν θὰ ἐπιμείνῃ, ἀν εὕρῃ ἀντίστασιν παρὰ τῆς Εὐρώπης. Ἔχω λόγους νὰ πιστεύω, ὅτι ὁ Κύριος Γκόσεν θέλει ἐμμείνει εἰς τὴν παραχώρησιν τῆς Πρεβέζης πρὸς ἡμᾶς, ἀγνοῶ ὅμως ἀν θὰ πράξῃσι τὸ αὐτὸ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συναδέλφων του. Δὲν μοὶ φαίνεται δὲ ἀπίθανον, ἀν ἡ Τουρκία μᾶς παραχωρήσῃ τὸ Ἄκτιον καὶ ὀλόκληρον τὴν γραμμὴν τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ Βερολίνου ἐν Θεσσαλίᾳ μετὰ τῆς Κρήτης, αἱ Δυνάμεις νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν εἰρημένην λύσιν καὶ μᾶς προτρέψωσι νὰ τὴν δεχθῶμεν.

Δέξασθε κτλ.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

143

Πέγρα, τὴν 17 Φεβρουαρίου 1881.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον.

Τὸ παρὰ τῆ Ἰμετέρα Ἐξοχότητι τελευταῖον διάβημα τῶν ἐν Ἀθήναις ἀντιπροσώπων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, καθὼς καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς δοθείσαν παρ' ὑμῶν ἀπάντησιν, ἐπληροφορήθην ἀπὸ τινος τηλεγραφήματος τοῦ πρακτορείου Χάβας. Καὶ Πρεσβευτὴς τις μοὶ ἔκαμε τὴν αὐτὴν ἀνακοίνωσιν, λαβὼν τὴν εἴδησιν παρὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις συναδέλφου του, ὅστις, καθὰ τῷ ἔλεγεν, ἐνόμισε καλὸν νὰ τῷ τηλεγραφήσῃ τὴν ἀπάντησιν ὑμῶν, ὅπως γνωστοποιηθῆ τοῖς ἐνταῦθα ἀντιπροσώποις τῶν Δυνάμεων. Τὸ διάβημα τῶν ἐν Ἀθήναις ἀντιπροσώπων προεκληθῆ παρὰ τῶν ἐνταῦθα Πρεσβευτῶν, οἵτινες, κατὰ τὴν δευτέραν διάσκεψίν των, ἐθεώρησαν καλὸν νὰ ὑποδείξωσιν εἰς τὰς οικείας των Κυβερνήσεις τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ δοθῶσι συμβουλαὶ τῆ Β. Κυβερνήσει, ὅπως ἀποφύγῃ κατὰ τὸ διάστημα

τῶν ἐνταῦθα διαπραγματεύσεων, πᾶν κίνημα δυνάμενον νὰ προκαλέσῃ ῥῆξιν μετὰ τῆς Τουρκίας. Περὶ τούτου οἱ Πρέσβεις εἶχον λαλήσει καὶ εἰς ἐμὲ αὐτὸν, δὲν ἐδί-
στασα δὲ νὰ διαβεβαιώσω αὐτοὺς, ὅτι ἡ Κυβέρνησις τοῦ Βασιλέως οὐδεμίαν ἤθελε
δώσει ἀφορμὴν ῥήξεως, προσέθηκα ὅμως αὐτοῖς ὅτι, ἂν, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν,
αἱ διαπραγματεύσεις παρετείνοντο ἐπ' ἄπειρον, δὲν ἀνελάμβανον νὰ δώσω αὐτοῖς
τοιαύτην διαβεβαίωσιν.

Δέξασθε κ.τ.λ.

ΚΟΝΤΟΓΡΙΩΤΗΣ.

144

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὰς ἐν Εὐρώπῃ Πρεσβείας.

Athènes, le 18 Février 1881.

Par le courrier de Dimanche je vous ai communiqué le texte de la déclara-
tion des Ministres Etrangers à Athènes concernant l'abstention de la Grèce de
toute hostilité contre la Turquie pendant les négociations ouvertes à Constanti-
nople ainsi que le texte de ma réponse. Dans la séance de la Chambre d'avant
hier l'opposition ayant interprété ma réponse comme impliquant la décision du
Gouvernement de persister dans la ligne de Berlin, j'ai déclaré que tel était le sens
de mes paroles, et la Chambre a approuvé unanimement. Veuillez faire usage de
cette communication où et comme bon vous semblera.

ΚΟΜΟΝΔΟΥΡΟΣ.

Μετὰφρασις.

Ἀθήναι, τῆ 18 Φεβρουαρίου 1881.

Διὰ τοῦ ταχυδρομείου τῆς Κυριακῆς, ἀνεκοίνωσα ὑμῖν τὸ κείμενον τῆς δηλώ-
σεως τῶν ἐν Ἀθήναις Πρεσβείων ἀφορώσης εἰς τὴν ἀπογῆν τῆς Ἑλλάδος παντὸς
ἐχθρικοῦ κατὰ τῆς Τουρκίας κινήματος διαρκουσῶν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει
διαπραγματεύσεων καθὼς καὶ τὸ κείμενον τῆς ἀπαντήσεώς μου. Ἐν τῇ προχθε-
σινῇ συνεδριάσει τῆς Βουλῆς, ἐπειδὴ ἡ ἀντιπολίτευσις ἠρμήνευσε τὴν ἀπάντησίν

μου ὡς ἐμφαίνουσαν τὴν ἀπόφασιν τῆς Κυβερνήσεως νὰ ἐμμείνη ἐν τῇ γραμμῇ τοῦ Βερολίνου, ἐδήλωσα ὅτι τοιαύτη ἦτον ἡ ἔννοια τῶν λόγων μου καὶ ἡ Βουλὴ ὁμοφώνως ἐπεδοκίμασε. Εὐαρεστηθῆτε νὰ ποιήσητε χρῆσιν τῆς ἀνακοινώσεως ταύτης ὅπου καὶ ὅπως ἠθέλετε νομίσει πρόσφορον.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

145

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 19 Février 1881.

Les Ambassadeurs, les uns en personne et les autres par leurs Drogmans, se proposent d'exprimer aujourd'hui au Ministre des Affaires Etrangères leur étonnement de ce que leur Note est restée sans réponse. D'après mes informations, dans le rapport soumis à la sanction du Sultan par le Conseil des Ministres il est question de concessions en Thessalie plus larges que celles contenues dans la Note du 3 Octobre. Quant à l'Épire, aucune cession. Il paraît que le Sultan ayant trouvé les concessions excessives n'a pas sanctionné le rapport et un autre lui a été soumis hier soir avec des concessions plus restreintes en Thessalie.

ΚΟΥΝΔΟΥΡΙΟΤΙ.

Μετὰφρασις.

Péra, τὴν 19 Φεβρουαρίου 1881.

Οἱ πρεσβευταὶ, οἱ μὲν αὐτοπροσώπως οἱ δὲ διὰ τῶν διερμηγέων των προτίθενται νὰ ἐκφράσωσι σήμερον εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τὴν ἐκπλήξιν των ὅτι ἡ διακοίνωσις των ἔμεινεν ἄνευ ἀπαντήσεως. Κατὰ τὰς πληροφορίας μου, ὑπεβλήθη εἰς τὴν κύρωσιν τοῦ Σουλτάνου ἔκθεσις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἐν ἣ γίνεται λόγος περὶ παραχωρήσεων ἐν Θεσσαλίᾳ εὐρυτέρων τῶν ἐν τῇ διακοινώσει τῆς 3 Ὀκτωβρίου περιεχομένων. Ὡς πρὸς τὴν Ἠπειρον, οὐδεμία παραχώρησις.

Φαίνεται ὅτι ὁ Σουλτάνος, εὐρὼν τὰς παραχωρήσεις ὑπερβολικὰς, δὲν ἐκύρωσε τὴν ἔκθεσιν καὶ τῷ ὑπεβλήθη ἑτέρα χθὲς τὸ ἑσπέρας μετὰ παραχωρήσεων πλέον περιορισμένων ἐν Θεσσαλίᾳ.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

146

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 20 Février 1881.

Le Sous-Secrétaire d'état au Ministère des Affaires Etrangères, s'étant rendu hier soir chez les Ambassadeurs leur annonça la nomination de Server et Ali Nizami Pachas comme délégués de la Porte pour les négociations de la question hellénique.

COUNDOURIOTIS.

Μετὰφρασις

Pépar, τῆν 20 Φεβρουαρίου 1881.

Ὁ Ὑφυπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μεταβάς χθὲς τὸ ἑσπέρας παρὰ τοῖς Πρεσβευταῖς τοῖς ἀνήγγειλε τὸν διορισμὸν τοῦ Σερβέρ-Πασσᾶ καὶ τοῦ Ἀλῆ Νιζαμῆ Πασσᾶ ὡς ἐπιτρόπων τῆς Πύλης διὰ τὴν διαπραγμάτευσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ζητήματος.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

147

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 23 Février 1881.

La première conférence a eu lieu hier sans résultat pratique à cause des délégués Ottomans qui évitant de faire connaître les nouvelles concessions ont cherché à apprendre l'opinion des Ambassadeurs. Je crois que les Ambassadeurs insisteront à ce que la Porte indique la première les concessions à faire mais, en cas de refus, il n'est pas improbable qu'ils fassent connaître une ligne. Le secret sur les négociations est gardé des deux côtés.

COUNDOURIOTI.

Μετάφρασις

Πέραν, τῆρ 23 Φεβρουαρίου 1881.

Ἡ πρώτη συνεδρίασις ἔλαβε χώραν χθὲς ἄνευ πρακτικοῦ ἀποτελέσματος ἕνεκα τῶν ὀθωμανῶν ἐπιτρόπων οἵτινες ἀποφεύγοντες νὰ γνωστοποιήσωσι τὰς νέας παραχωρήσεις ἐζήτησαν νὰ μάθωσι τὴν γνώμην τῶν Πρεσβευτῶν. Φρονῶ ὅτι οἱ Πρεσβευταὶ θέλουν ἐπιμείνῃ ὅπως πρώτη ἡ Πύλη ὑποδείξῃ τὰς γενησομένας παρ' αὐτῆς παραχωρήσεις ἀλλ' ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως, δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ ὑποδείξωσιν οἱ εἰρημένοι μίαν γραμμὴν. Αἱ διαπραγματεύσεις τηρεῦνται ἑκατέρωθεν μυστικάι.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

148

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 28 Février 1881.

D'après ce que j'ai appris de bonne source, le Prince Bismark aurait exprimé l'avis qu'au lieu de chercher à connaître les concessions de la Porte, il eût été plus pratique que les Ambassadeurs prissent l'initiative de présenter une ligne propre à faciliter l'arrangement qu'on se propose.

ΚΟΥΝΔΟΥΡΙΟΤΙ.

Μετάφρασις

Πέραν τῆρ 28 Φεβρουαρίου 1881.

Καθ' ἃ ἐπληροφορήθην ἐκ καλῆς πηγῆς ὁ Πρίγγιψ Βισμάρκ ἐξέφρασε τὴν ιδέαν ὅτι, ἀντὶ νὰ ζητῶσι νὰ γνωρίσωσι τὰς παραχωρήσεις τῆς Πύλης, ἤθελεν εἶσθαι πρακτικώτερον νὰ λάβωσιν οἱ Πρεσβευταὶ τὴν πρωτοβουλίαν ἐνδείξεως γραμμῆς καταλλήλου πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐπιδιωκομένης συμβιβαστικῆς λύσεως.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

149

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 28 Février 1881.

Je viens d'être informé que dans la troisième conférence les délégués Ottomans ont indiqué au cours de leurs conversations, comme la seule concession de la Porte une ligne s'approchant de celle de la Conférence pour la Thessalie.

Les Ambassadeurs ont repoussé cette ligne et on insisté pour que les délégués Ottomans présentassent dans la quatrième séance un tracé.

ΚΟΥΝΔΟΥΡΙΟΤΙ.

Μετὰ φρασις.

Péran tῆν 28 Φεβρουαρίου 1881.

Ἐπληροφορήθην ὅτι, κατὰ τὴν τρίτην συνεδρίασιν οἱ Ὀθωμανοὶ Ἐπίτροποι ὑπέδειξαν, ἐν τῇ ρύμῃ τῆς ὁμιλίας, ὡς τὴν μόνην παραχώρησιν τῆς Πύλης, γραμμὴν προσεγγίζουσαν πρὸς τὴν τῆς Συνδιασκέψεως ὡς πρὸς τὴν Θεσσαλίαν.

Οἱ Πρεσβευταὶ ἀπέρριψαν τὴν γραμμὴν ταύτην καὶ ἐπέμειναν ὅπως οἱ Ὀθωμανοὶ Ἐπίτροποι παρουσιάσωσι κατὰ τὴν τετάρτην συνεδρίασιν ἐν διάγραμμα.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

150

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 2 Mars 1881.

Malgré tout le secret gardé par les Ambassadeurs, je crois savoir qu'ils ont expédié un télégramme identique à leurs Gouvernements disant qu'ils espèrent obtenir de la Porte comme maximum de nous céder la ligne du 3 Octobre, de plus Actium et Crète et raser le fort de Preveza qui restera aux turcs.

ΚΟΥΝΔΟΥΡΙΟΤΙ.

Μετάφρασις

Πέραν, 2 Μαρτίου 1881.

Με ὄλην τὴν παρά τῶν Πρεσβευτῶν τηρουμένην ἐχεμυθίαν, ἔχω διδόμενα νὰ πιστεύσω ὅτι ἀπέστειλαν εἰς τὰς Κυβερνήσεις των ταυτόσημον τηλεγράφημα διαλαμβάνον ὅτι ἐλπίζουν νὰ ἐπιτύχῃσι παρά τῆς Πύλης ὡς ἀνώτατον ἕρον νὰ μᾶς παραχωρήσῃ τὴν γραμμὴν τῆς 3 Ὀκτωβρίου καὶ περιπλέον τὸ Ἄκτιον καὶ τὴν Κρήτην καὶ νὰ κατεδαφισθῶσι τὰ φρούρια τῆς Πρεβέζης ἥτις θέλει μείνει εἰς τοὺς Τούρκους.

ΚΟΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

151

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 4 Mars 1881.

Voici le maximum des concessions de la Porte. La ligne commence par Platamone sur la mer Egée, elle se dirige vers le Sud-ouest par Turnavo et, passant à l'ouest de Larisse, remonte un peu au nord de Trikala et passe à une petite distance au sud de Metzovo. Elle se dirige vers Arachtos et suit le thalweg pour aboutir au Golfe Ambracique. Par conséquent, la Turquie nous cède Larisse, Trikala, Arta, et rien de plus. En cas de non acceptation de cette ligne, la Porte propose une petite rectification de frontières en Epire et en Thessalie de quatre Kilomètres de plus, avec l'île de Crète.

ΚΟΝΔΟΥΡΙΟΤΙ.

Μετάφρασις

Πέραν, τὴν 4 Μαρτίου 1881.

Ἴδου ὁ ἀνώτατος ἕρος τῶν παραχωρήσεων τῆς Πύλης. Ἡ γραμμὴ ἄρχεται ἐκ Πλαταμώνος ἐπὶ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, διευθύνεται πρὸς τὸ μεσημβρινοδυτικὸν μέρος διὰ Τουρνόβου καὶ διερχομένη πρὸς δυσμὰς τῆς Λαρίσσης, ἀνέρχεται ὀλίγον

πρὸς τὸ βόρειον μέρος τῶν Τρικάλων καὶ διήκει εἰς μικρὰν ἀπόστασιν πρὸ τὸ μεσημβρινὸν μέρος τοῦ Μετσόβου. Διευθυνομένη δὲ πρὸς τὸν Ἄραχθον ἀκολουθεῖ τὴν συνάγγειαν ὅπως καταλήξῃ εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον. Ἐπομένως ἡ Τουρκία μᾶς παραχωρεῖ Λάρισσαν, Τρίκαλλα, Ἄρταν καὶ οὐδὲν πλέον. Ἐν περιπτώσει μὴ παραδοχῆς τῆς γραμμῆς ταύτης, ἡ Πύλη προτείνει μικρὰν ἐπανόρθωσιν τῶν ὁρίων ἐν Ἠπείρῳ καὶ ἐν Θεσσαλίᾳ τεσσάρων χιλιομέτρων μετὰ τῆς νήσου Κρήτης.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

152

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας

Péra, le 8 Mars 1881.

Dans la séance d'hier les délégués Ottomans ont présenté une nouvelle ligne contenant de plus larges concessions en Thessalie, avec l'île de Crète.

Je n'ai pas pu apprendre de détails mais je soupçonne que si cette ligne n'est pas celle du 3 Octobre, elle s'en approche, et je sais positivement qu'elle sera repoussée par les Ambassadeurs.

ΚΟΥΝΔΟΥΡΙΟΤΙ.

Μετὰ φρασῖς

Πέραν, τὴν 8 Μαρτίου 1881.

Ἐν τῇ χθεςινῇ συνεδριάσει οἱ Ὀθωμανοὶ Ἐπίτροποι ἐπρότειναν νέαν γραμμὴν περιέχουσαν εὐρύτερας παραχωρήσεις ἐν Θεσσαλίᾳ μετὰ τῆς νήσου Κρήτης.

Δὲν ἠδυνήθην νὰ μάθω λεπτομερείας, ἀλλ' ὑποπτεύομαι ὅτι ἂν ἡ γραμμὴ αὕτη δὲν εἶναι ἡ τῆς 3 Ὀκτωβρίου, προσεγγίζει αὐτῇ, καὶ γνωρίζω θετικῶς ὅτι θέλει ἀπορρίφθῃ παρὰ τῶν Πρέσβειων.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

153

Πέραν, τὴν 9 Μαρτίου 1881.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοδοῦρον.

Κατὰ τὰς πληροφορίας μου, οὐδεὶς ἐκ τῶν Πρεσβευτῶν εἶναι τῆς γνώμης ν'

ἀφήσωσι τὴν Λάρισσαν καὶ τὴν Πρέβεζαν εἰς τὴν Τουρκίαν, καὶ ἅπαντες ἐργάζονται ὁμοφώνως ὑπὲρ τῆς εἰς ἡμᾶς παραχωρήσεως τῶν δύο ἄνω πόλεων. — Οὐδένα λόγον εἶχον νὰ πιστεύω ὅτι οἱ ἐνταῦθα Πρεσβευταὶ Ῥωσσίας, Αὐστρίας καὶ Γαλλίας διεφώνησαν μετὰ τῶν συναδέλφων των, καὶ ἰδίως ὁ τῆς Ῥωσσίας. Τὸ ζήτημα ἡμῶν, ὑπάρχει εἰς τὰς χεῖρας τῶν Πρεσβευτῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ Γερμανίας, κατὰ δὲ τὰς πληροφορίας μου, οἱ λοιποὶ Πρεσβευταὶ θὰ παραδεχθῶσι τὴν γνώμην, ἣν θὰ εὐρεθῶσιν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ προτείνωσιν εἰς τὴν Πύλην οἱ ἄνω δύο συνάδελφοι αὐτῶν, ἐὰν αὕτη δὲν κάμῃ ἀρκούσας παραχωρήσεις. Νομίζω ὅτι ἡ γραμμὴ τῶν Πρεσβευτῶν εἶναι ἐτοιμὴ, ἀλλ' ἀγνοῶ αὐτὴν, δὲν ἐδέθη δὲ, ὡς μανθάνω, εἰσέτι, διότι οἱ Πρεσβευταὶ θέλουσι νὰ ἐξαντλήσωσιν ὅλα τὰ μέσα, ὅπως γνωρίσωσι προηγουμένως τὸν ἀνώτατον ὅρον τῶν παραχωρήσεων τῆς Πύλης. Μοὶ φαίνεται ὅτι, ἂν ἡ Πύλη ἐπειθeto νὰ μᾶς παραχωρήσῃ τὴν γραμμὴν τῆς Συνδιασκέψεως ἐν Θεσσαλίᾳ μετὰ τῆς Κρήτης, οἱ Πρεσβευταὶ θὰ εὕρισκον ἐπαρκεῖς τὰς εἰρημένους παραχωρήσεις πρὸς συμβιβασμὸν, καὶ θὰ ὑπεστήριζον παρ' ἡμῶν αὐτάς· οὐδὲ παράδοξον εἶναι τὸν συμβιβασμὸν τοῦτον νὰ προτείνωσιν ἐπὶ τέλους αὐτοὶ οἱ Πρεσβευταί. "Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν Πρέβεζαν, καθ' ὅλας τὰς πληροφορίας μου, ἂς θεωρῶ ἀξιοπίστους, οἱ Τοῦρκοι κατ' οὐδένα λόγον θέλουσιν ἐνδόσει, ὅπως αὕτη παραχωρηθῇ εἰς ἡμᾶς. "Ἄν ὅμως ἦτο δυνατόν νὰ πεισθῶσιν οἱ Τοῦρκοι νὰ παραχωρήσωσιν εἰς ἡμᾶς τὴν Πρέβεζαν μετὰ τὴν γραμμὴν τῆς Συνδιασκέψεως ἐν Θεσσαλίᾳ, οἱ Πρεσβευταὶ θὰ ἐπρωτίμων τὸν συνδυασμὸν τοῦτον. Ὅπως δὲ φρονῶ, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ὅτι ἀμφότεροι οἱ συνδυασμοὶ οὗτοι θὰ ὑποστηριχθῶσιν ὑπὸ τῶν Πρεσβευτῶν, καίτοι οὗτοι γνωρίζουσιν ὅτι τὸν συνδυασμὸν Πρεβέζης - Θεσσαλίας οἱ Τοῦρκοι ἀποκρούουσιν ἔτι μᾶλλον τοῦ ἐτέρου Κρήτης - Θεσσαλίας, ἂν θὰ ἦσαν διατεθειμένοι νὰ παραδεχθῶσιν, ἂν αἱ ἀπαιτήσεις τῆς Εὐρώπης, ὡς πρὸς τὰς ἐν Θεσσαλίᾳ παραχωρήσεις, ἡλαττοῦντο ἐπαισθητῶς.

Δέξασθε κ.τ.λ.

A. ΚΟΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

154

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Ῥώμῃ Πρεσβείας.

Rome, le 9 Mars 1881.

Je viens d'apprendre que les Ambassadeurs à Constantinople ont commencé à

conférer entre eux sans les délégués turcs. Selon le projet arrêté à Berlin, aussitôt que les Ambassadeurs seront d'accord sur la ligne frontière, ils la proposeront au Gouvernement Royal en le priant d'y adhérer. Ils feront la même démarche auprès de la Porte, lui laissant, en cas de refus, toute responsabilité.

PAPPARIGOPΟΥΛΟ.

Μετὰφρασις

Ἐν Ῥώμῃ, τὴν 9 Μαρτίου 1881.

Πληροφοροῦμαι ὅτι οἱ Πρεσβευταὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἤρξαντο νὰ συζητῶσι μεταξὺ των ἄνευ τῶν Ὀθωμανῶν Ἐπιτρόπων.

Κατὰ τὸ ἐν Βερολίῳ ἀποφασισθὲν σχέδιον, ἅμα οἱ Πρεσβευταὶ συμφωνήσωσι ἐπὶ τῆς μεθορίου γραμμῆς, θέλουσι τὴν προτείνει εἰς τὴν Βασιλικὴν Κυβέρνησιν μετὰ τῆς παρακλήσεως νὰ τὴν παραδεχθῆ. Θέλουσι προβῆ εἰς τὸ αὐτὸ διάθημα παρὰ τῆ Πύλῃ καὶ ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως, θέλουσι τῇ ἀφήσει ἅπασαν τὴν εὐθύνην.

ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

155

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὴν ἐν Λονδίῳ Πρεσβείαν.

Athènes, 11 Mars 1881.

Loi abolissant toute exemption du service militaire a été votée hier définitivement. L'opposition a accentué l'idée d'une guerre éventuelle et insinué l'appui probable de l'Angleterre en cas d'insuccès des négociations à Constantinople. Le Gouvernement a évité de se prononcer sur cette allégation.

COUMOUNDOUROS.

Μετὰφρασις

Ἀθῆναι, τὴν 11 Μαρτίου 1881.

Ὁ νόμος ὁ καταργῶν πᾶσαν ἀπαλλαγὴν τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἐψηφίσθη χθὲς ὀριστικῶς.

Ἡ ἀντιπολίτευσις ἐπέμεινεν ἐπὶ τῆς ἰδέας ἐνδεχομένου πολέμου καὶ ὑπεσῆμανε πιθανὴν ὑποστήριξιν ἀπὸ μέρους τῆς Ἀγγλίας ἐν περιπτώσει ἀποτυχίας τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει διαπραγματεύσεων. Ἡ Κυβέρνησις ἀπέφυγε νὰ ἀποφανθῆ ὡς πρὸς τοῦτο.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

156

Δήλωσις τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως ἀνακοινωθείσα τῷ Κ. Κουμουνδούρῳ παρὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις Πρέσβειος αὐτῆς.

Le Gouvernement de Sa Majesté Britannique a appris avec grande inquiétude les déclarations faites dans la Chambre Hellénique le 23 Mars.

Il a été animé des sentiments les plus amicaux envers la Grèce mais il ne lui a jamais donné raison de compter sur l'action séparée de l'Angleterre en dehors du concert Européen.

Une action immédiate dans un moment où les Puissances travaillent à un arrangement, détruirait la sympathie du Gouvernement Britannique, et, dans son opinion, celle de toute l'Europe.

Μετὰφρασις

Ἡ Κυβέρνησις τῆς Αὐτῆς Βρεττανικῆς Μεγαλειότητος ἔμαθε μετὰ πολλῆς ἀνησυχίας τὰς ἐν τῇ Βουλῇ γενομένας δηλώσεις κατὰ τὴν 23 Μαρτίου.

Ἐνεφορήθη πάντοτε τῶν φιλικωτέρων πρὸς τὴν Ἑλλάδα αἰσθημάτων ἀλλ' οὐδέποτε τῇ παρέσχε τὸ ἐνδόσιμον νὰ ἀπεκδέχεται παρὰ τῆς Ἀγγλίας ἐνέργειαν χωριστὴν καὶ ἐκτὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς ὁμοφωνίας.

Ἄμεσος ἐνέργεια ἐν τῇ στιγμῇ καθ' ἣν αἱ Δυνάμεις ἀσχολοῦνται εἰς τὸν συμβιβασμὸν ἤθελε καταστρέψει τὰς συμπαθείας τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως, κατὰ δὲ τὴν γνώμην τῆς, καὶ τὰς ἀπάσης τῆς Εὐρώπης.

157

Τηλεγράφημα τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως ἀνακοινωθὲν τῷ Κ. Κουμουνδούρῳ.

Dites aux membres du parti Ministériel et de l'opposition que l'Angleterre ne se séparera pas des autres Puissances et ne donnera pas son aide dans le cas regrettable où la Grèce s'opposerait à l'Europe.

Μετὰ φρασις.

Εἶπατε εἰς τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ἀντιπολιτεύσεως ὅτι ἡ Ἀγγλία δὲν θέλει ἀποχωρισθῆ τῶν λοιπῶν Δυνάμεων καὶ δὲν θέλει παράσχει τὴν ἀρωγὴν τῆς ἐν τῇ λυπηρᾷ περιπτώσει καθ' ἣν ἡ Ἑλλάς ἤθελεν ἀντιστῆ εἰς τὴν Εὐρώπην.

158

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 11 Mars 1881.

Je viens d'être informé que la ligne qui doit être proposée aujourd'hui par les Ambassadeurs, c'est le thalweg du Pénée en Thessalie, Preveza, fortifications rasées, et Crète en sus.

Je doute cependant que la ligne des Ambassadeurs soit réellement le thalweg du Pénée. J'incline à croire que c'est plutôt la ligne du 3 Octobre, avec Preveza et Crète en sus.

ΚΟΥΝΔΟΥΡΙΟΤΙ.

Μετὰ φρασις.

Péran, 11 Μαρτίου 1881.

Πληροφοροῦμαι ὅτι ἡ γραμμὴ ἣτις προταθήσεται σήμερον παρὰ τῶν Πρέσβειων εἶναι ἡ συνάγγεια τοῦ Πηνειοῦ ἐν Θεσσαλία, ἡ Πρέβεζα, ἀφοῦ κατεδαφισθῶσι τὰ φρούρια, καὶ ἡ Κρήτη.

Ἀμφιβάλλω μ' ὅλα ταῦτα ὅτι ἡ γραμμὴ τῶν Πρέσβειων εἶναι πραγματικῶς ἡ συνάγγεια τοῦ Πηνειοῦ καὶ κλίνω νὰ πιστεύσω ὅτι εἶναι μᾶλλον ἡ γραμμὴ τῆς 3 Ὀκτωβρίου καὶ περιπλέον ἡ Πρέβεζα καὶ ἡ Κρήτη.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

159

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 13 Mars 1881.

Les Ambassadeurs ont présenté la ligne télégraphiée comme pouvant amener

un arrangement. Dans la séance d'hier les délégués Ottomans ont présenté la ligne suivante comme maximum des concessions de la Porte Défilé Karalyk-dervend sur la Mer Egée. Avarnitza, Koukouli, Kokinopetra, col de Meluna, Karadéré, Kritiri, Sidiropetra, Elefterochori, Berkouzia, Asprieklissia, Tzapournia, Mont Kratzovo, Mavrovouni, Skavnodikari, Dokimi, Peristeri, Syrakon, Kalarytes, Georgios, Mikalitz, le thalweg de la rivière Arachtos jusqu'à la mer.

Les Ambassadeurs Anglais et Russe ont trouvé ces concessions insuffisantes. La ligne a été soumise aux Cabinets avec demande d'instructions.

COUNDOURIOTI.

Μετάφρασις

Péran, 13 Μαρτίου 1881.

Οἱ Πρεσβευταὶ ἀνεπισήμως ἐπρότειναν τὴν τηλεγραφηθεῖσαν γραμμὴν ὡς δυναμὴν νὰ ἐπιφέρῃ συμβιβασμόν. Ἐν τῇ χθεσινῇ συνεδριάσει, οἱ Ὀθωμανοὶ Ἐπίτροποι ἐπρότειναν τὴν ἐπομένην γραμμὴν ὡς τὸν ἀνώτατον ὅρον τῶν παραχωρήσεων τῆς Πύλης: Στενὸν τοῦ Καραλήκ-Δερβέντ ἐπὶ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, Ἄβερνίτζα, Κουκοῦλι, Κοκκινόπετρα, Φάραγξ τῆς Μελοῦνας, Καραδερές, Κριτῆρι, Σιδερόπετρα, Ἐλευθεροχωρι, Βερκούζια, Ἄσπρη Ἐκκλησία, Τζαπουρνία, Ὄρος Κρατζόβου, Μαυροβοῦνι, Σκαβνοδικάρι, Δοκιμή, Περιστέρι, Συράκον, Καλαρῦτες, Γεώργιος, Μιχαλίτζι, καὶ ἡ συνάγγεια τοῦ ποταμοῦ Ἀράχθου μέχρι τῆς θαλάσσης. Οἱ Πρεσβευταὶ Ἀγγλίας καὶ Ῥωσσίας εὔρον τὰς παραχωρήσεις ταύτας ἀνεπαρκεῖς.

Ἡ γραμμὴ αὕτη ὑπεβλήθη εἰς τὰς οἰκείας Κυβερνήσεις μετ' αἰτήσεως ὁδηγιῶν.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

160

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Pera, le 14 Mars 1881,

Tracé télégraphié par moi est exact. Mr Coschen et ses collègues ne s'attendaient de la part de la Porte à d'aussi larges concessions. Mr Goschen, cependant, a dit à ses collègues qu'il trouve ces concessions insuffisantes pour l'arrangement.

Les autres Ambassadeurs n'ont exprimé aucune opinion à ce sujet. Ils les ont soumises par télégramme identique à leurs Gouvernements respectifs et attendent des instructions.

COUNDOURIOTI.

Μετὰφρασις

Πέραν, τὴν 14 Μαρτίου 1881.

Ἡ γραμμὴ ἣν ἐτηλεγράφησα ὑμῖν εἶναι ἀκριβής. Ὁ Κύριος Coschen καὶ οἱ συναδέλφοί του δὲν ἀνέμενον παρὰ τῆς Πύλης τόσῳ εὐρείας παραχωρήσεις. Μ' ἔλα ταῦτα, ὁ Κύριος Coschen εἶπεν εἰς τοὺς συναδέλφους του ὅτι εὐρίσκει τὰς παραχωρήσεις ταύτας ἀνεπαρκεῖς πρὸς τὸν συμβιβασμόν.

Οἱ λοιποὶ Πρέσβεις οὐδεμίαν ἐξέφρασαν γνώμην. Ὑπέβαλον δὲ ταύτας διὰ ταυτοσήμων τηλεγραφημάτων εἰς τὰς οικείας Κυβερνήσεις καὶ ἀναμένουσιν ὁδηγίας.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

161

Ἐκ Βιέννης, τῆ 14 Μαρτίου 1881.

Ὁ Κύριος Ἀργυρόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον.

Κατὰ τὴν τελευταίαν μετὰ τοῦ Βαρόνου Κυρίου Haymerle συνέντευξίν μου, ἔφερον τὸν λόγον ἐπὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει διαπραγματεύσεων καὶ ἡρώτησα εἰς ποῖον σημεῖον εἶχε περιέλθει τὸ ἡμέτερον ζήτημα. Ὁ Ὑπουργὸς μ' ἐπληροφόρησεν ὅτι πράγματι εἶχεν ὑποβάλει ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ῥητὰς προτάσεις, διὰ τῶν ὁποίων κηρύσσεται πρόθυμος νὰ παραχωρήσῃ μέγα μέρος τῆς Θεσσαλίας καὶ τὴν νῆσον Κρήτην εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τῆς ὁμιλίας ἀφορμὴν λαμβάνων ὁ Ὑπουργὸς, μὲ ἡρώτησεν ἐὰν αἱ προτάσεις αὗται ἤθελον θεωρηθῆ ἐν Ἑλλάδι, ὡς δυνάμεναι νὰ ἐπιφέρωσι τὸν ἐπιδιωκόμενον συμβιβασμόν. Τῷ ἀπήντησα ὅτι ἡ Κυβέρνησίς μου οὐδὲν μέχρι τοῦδε μοὶ εἶχεν ἀνακοινώσει ἀφορῶν εἰς τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει διαπραγματεύσεις, οὐδεμίαν δὲ γνώμην εἶχεν ἐκφέρειν περὶ τῶν ὄρων ὑφ' οὓς ἐθεώρει ἐφικτὴν τὴν λύσιν· ὅτι τούτου ἕνεκεν μοὶ ἦτο ἐντελῶς ἀδύνατον νὰ πληροφορήσω

τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα περὶ τοῦ πῶς ἤθελον γενῆ ἀποδεκταὶ ἐν Ἑλλάδι αἱ νεώταται προτάσεις τῆς Τουρκίας.

« Ἐξ ὅσων ὅμως ἐξωδίκως πληροφοροῦμαι, προσέθεσα, ἡ κοινὴ γνώμη ἐν » Ἑλλάδι συνοικειώθη ἐντελῶς μὲ τὴν ιδέαν ὅτι ἄνευ πολέμου δὲν θέλει καταστῆ » δυνατὸν ν' ἀπολαύσωμεν τὰ ἀνήκοντα ἡμῖν, ἡ δὲ ἄρνησις τῆς παραχωρήσεως » τῆς Πρεβέζης, εἰς ἣν φαίνεται ὅτι ἐπιμένει ἡ Τουρκία, δικαιολογεῖ ἔτι μᾶλλον, » κατ' ἐμὲ τοὺς ὑπὲρ τοῦ πολέμου συνηγοροῦντας, καὶ τοῦτο, διότι ἡ κατοχὴ τῆς » Πρεβέζης καθίσταται ζωτικόν, οὕτως εἰπεῖν, ζήτημα διὰ τὴν Ἑλλάδα ».

« Ἐννοῶ κάλλιστα, ἀπήντησεν ὁ Βαρῶνος Haymerle, πόσον δεδικαιοποιημένη εἶναι ἡ ἐπιθυμία τῶν Ἑλλήνων νὰ καθέξωσι τὴν σπουδαιοτάτην ἀκτὴν τῆς Πρεβέζης ὡς ἀποτελοῦσαν τὴν κλεῖδα τοῦ κόλπου τοῦ Ἀμβρακικοῦ. Αἱ Δυνάμεις θὰ μεταχειρισθῶσιν ἅπασαν αὐτῶν τὴν ἐπιβρόχην, ὅπως πείσωσι τὴν Πύλην νὰ ἐνδώσῃ καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους, ἐὰν ἀπολύτως ἀρνηθῆ ἡ Τουρκία νὰ φανῆ διαλλακτικῆ, διὰ τίνων μέσων δυνάμεθα νὰ τὴν βιάσωμεν; Ἴδου ὁ σκοπέλος πρὸς ὃν προσκρούει σήμερον ἡ Διπλωματία καὶ τὸν ὅποιον ἀνάγκη πᾶσα νὰ λάβῃ ὑπὸ σπουδαίαν σκέψιν ἡ Ἑλλάς ».

Διατελῶ κ.τ.λ.

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

162

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Pera, 15 Mars 1881.

A la réunion d'hier soir à laquelle n'assistaient pas les délégués Ottomans, les Ambassadeurs ont accepté la dernière ligne continentale proposée par la Porte et que je vous ai fait connaître par télégraphe à condition de nous céder Punta, de neutraliser le Golfe d'Arta et de raser les fortifications de Prévésa. Ils ont fait part de l'acceptation de cette ligne par un télégramme identique à leurs Gouvernements respectifs en la leur recommandant fermellement. Je garantis l'exactitude de cette nouvelle.

ΚΟΥΝΔΟΥΡΙΟΤΙ.

Μετάφρασις

Πέραν, 15 Μαρτίου 1881.

Ἐν τῇ χθεςινῇ συνεδριάσει εἰς ἣν δὲν παρευρέθησαν οἱ Ὀθωμανοὶ Ἐπίτροποι, οἱ Πρεσβευταὶ ἐδέχθησαν τὴν τελευταίαν ἡπειρωτικὴν γραμμὴν τὴν προταθεῖσαν παρὰ τῆς Πύλης καὶ τὴν ὁποίαν σᾶς εἶχον γνωστοποιήσει τηλεγραφικῶς, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ μᾶς παραχωρηθῇ ἡ Πούντα, νὰ ἐξουδετερωθῇ ὁ κόλπος τῆς Ἄρτας καὶ νὰ κατεδαφισθῶσι τὰ φρούρια τῆς Πρεβέζης. Ἀνεκοίνωσαν εἰς τὰς Κυβερνήσεις των διὰ ταυτοσήμου τηλεγραφήματος τὴν παραδοχὴν τῆς γραμμῆς ταύτης συνιστῶτες αὐτήν. Ἐγγυῶμαι τὴν ἀκρίβειαν τῆς εἰδήσεως ταύτης.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

163

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὰς ἐν Ῥώμῃ, Λονδίῳ καὶ Πητρούπολει
Πρεσβείας.

Athènes, le 16 Mars 1881.

Coundourioti me télégraphié que les Representans des Puissances à Constantinople ont recommandé formellement à leurs Gouvernements par télégramme identique la dernière ligne continentale proposée par la Porte comme maximum possible. Cette ligne comprend presque toute l'étendue de la Thessalie décidée par la Conférence et une petite partie de l'Épire en deça d'Arachtos. Aucune question de compensation ni de Crète. Inutile de vous dire la pénible impression produite par cette nouvelle et de vous répéter ce que j'ai déjà déclaré, que le Gouvernement sera dans l'impossibilité d'accepter une pareille ligne. Tâchez de vous informer des dispositions du Gouvernement auprès duquel vous êtes accrédité et me télégraphier.

COUMOUNDOUROS.

Μετὰφρασις

Ἀθήναι, 16 Μαρτίου 1881.

Ὁ Κουντουριώτης μοι τηλεγραφεῖ ὅτι οἱ Ἀντιπρόσωποι τῶν Δυνάμεων ἐν Κωνσταντινουπόλει συνέστησαν ῥητῶς εἰς τὰς Κυβερνήσεις των διὰ ταυτοσήμου τηλεγραφήματος τὴν τελευταίαν ἡπειρωτικὴν γραμμὴν τὴν προταθεῖσαν παρὰ τῆς Πύλης ὡς τὸν ἀνώτατον ὄρον.

Ἡ γραμμὴ αὕτη περιλαμβάνει σχεδὸν ἅπασαν τὴν Θεσσαλίαν τὴν παρὰ τῆς Συνδιασκέψεως ἀποφασισθεῖσαν καὶ μικρὸν μέρος τῆς Ἠπείρου ἐντεῦθεν τοῦ Ἀράχθου. Οὐδεὶς λόγος γίνεται περὶ ἀποζημιώσεως καὶ περὶ Κρήτης. Περιττὸν νὰ σᾶς εἶπω ὅπόσον λυπηρὰν ἐντύπωσιν παρήγαγε ἡ εἰδήσις αὕτη καὶ νὰ σᾶς ἐπαναλάβω ὅ,τι ἤδη ἐδήλωσα ὑμῖν, ἥτοι, τὸ ἀδύνατον τῆς παραδοχῆς παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ταιούτης γραμμῆς. Προσπαθήσατε νὰ πληροφορηθῆτε τὰς διαθέσεις τῆς Κυβερνήσεως παρ' ἧς τελεῖτε διαπεπιστευμένος καὶ νὰ μοι τηλεγραφήσητε.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

164

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Ῥώμῃ Πρεσβείας.

Rome, 16 Mars 1881.

J'ai l'honneur de vous informer en réponse à votre télégramme d'hier que je me suis empressé de parler de son contenu avec le Comte Maffei. Celui-ci a évité de me répondre catégoriquement, mais, d'après le langage qu'il m'a tenu, l'information donnée par Coundourioti est exacte. Il considère que la ligne comprenant toute l'étendue de la Thessalie décidée par la Conférence et une petite partie de l'Épire n'est pas à mépriser, les Puissances ayant employé tous leurs efforts pour arriver à ce résultat.

Il m'a dit que si Prévésa reste à la Turquie, on pourrait démolir les fortifications. Quant à la cession de Crète comme compensation, il pense que cette île reviendra sûrement plus tard à la Grèce, et il conseille à la Grèce, de se conformer maintenant à la décision des Puissances, car, en cas de complications, elle sera abandonnée à son sort. Je n'ai pas manqué de déclarer que si les Grandes Puissances s'arrêtent à cette décision, le Gouvernement royal sera dans l'impos-

sibilité d'y adhérer. D'un entretien que j'ai eu hier soir avec les Ambassadeurs de France et d'Angleterre qui m'ont tenu le même langage, j'ai pu déduire que toutes les Puissances seront d'accord pour proposer la ligne susdite.

PAPPARIGOPOULO.

Μετάφρασις.

Ῥώμη, τὴν 16 Μαρτίου 1881.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς πληροφορήσω, εἰς ἀπάντησιν τοῦ χθεσινοῦ τηλεγραφήματός σας ὅτι ἔσπευσα νὰ λαλήσω τοῦ Κόμητος Maffei περὶ τοῦ περιεχομένου του. Ἀπέφυγεν οὗτος νὰ μοὶ ἀπαντήσῃ κατηγορηματικῶς ἀλλὰ καθ' ἣν μετεχειρίσθη γλῶσσαν ἢ εἰδήσις ἢ δοθεῖσα παρὰ τοῦ Κ. Κουντουριώτου εἶναι ἀκριβής. Φρονεῖ ὅτι δὲν εἶναι ἀξία περιφρονήσεως ἡ γραμμὴ ἢ περιλαμβάνουσα ἅπασαν τὴν παρὰ τῆς Συνδιασκέψεως ἀποφασισθεῖσαν Θεσσαλικὴν γῆν καὶ μικρὸν μέρος τῆς Ἡπείρου, καθόσον αἱ Δυνάμεις πάσας κατέβαλον τὰς προσπάθειάς των ἕπως φθάσωσιν εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο. Μοὶ εἶπεν ὅτι, ἂν ἡ Πρέβεζα μείνῃ εἰς τὴν Τουρκίαν, τὰ φρούρια δύνανται νὰ κατεδαφισθῶσιν. Ὡς πρὸς τὴν παραχώρησιν τῆς Κρήτης λόγῳ ἀνταλλάγματος, φρονεῖ ὅτι ἡ νῆσος αὕτη θέλει περιέλθει βεβαίως βραδύτερον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ συμβουλεύει τὴν Ἑλλάδα νὰ συμμορφωθῇ ἐπὶ τοῦ παρόντος πρὸς τὴν ἀπόφασιν τῶν Δυνάμεων καθότι, ἐν περιπτώσει περιπλοκῶν, θέλει ἐγκαταλειφθῇ εἰς τὴν τύχην της. Δὲν ἔλειψα νὰ δηλώσω ὅτι, ἂν αἱ Δυνάμεις ἐμμείνωσιν ἐν τῇ ἀποφάσει ταύτῃ, ἡ Βασ. Κυβέρνησις δὲν θέλει δυνηθῆ νὰ τὴν παραδεχθῇ.

Ἐκ συνδιαλέξεως ἣν ἔσχον χθὲς τὸ ἑσπέρας μετὰ τῶν Πρεσβευτῶν Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας οἵτινες τὰ αὐτὰ μοὶ εἶπον συνήγαγον ὅτι ἅπασαι αἱ Δυνάμεις θέλουσι προτείνει ἐκ συμφώνου τὴν μνησθεῖσαν γραμμὴν.

ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Πέραν, τὴν 16 Μαρτίου 1881.

Ὁ Κύριος Κουντουριώτης πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον.

Ἐξ ὧν ἠδυνήθην νὰ μάθω, τὰς τελευταίας προτάσεις τῆς Ὑψηλῆς Πύλης

εθεώρησαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐπαρκεῖς μόνον οἱ Πρεσβευταὶ Γερμανίας, Γαλλίας καὶ Αὐστρο-Οὐγγαρίας, ὑποθέτω δὲ ὅτι, ὅπως σπεύσωσι ν' ἀποφανθῶσιν ὑπὲρ τῆς παραδοχῆς αὐτῶν, θὰ ἦσαν ἐν γνώσει τῶν διαθέσεων τῶν οικείων αὐτῶν Κυβερνήσεων. Ὁ Κύριος Χάτσεφελδ, ὅπως ἐπιτύχη τὴν προσχώρησιν τῶν λοιπῶν συναδέλφων του, μετέβη τὸ πρῶτον παρὰ τῷ Κυρίῳ Νοβικῶφ καὶ προέτρεψεν αὐτὸν εἰς τὴν παραδοχὴν, ἀλλ' ἀπέτυχεν, ἔνεκα δισταγμῶν τινῶν τοῦ Κ. Πρεσβευτοῦ τῆς Ῥωσσίας. Κατόπιν ὁ Κόμης Χάτσεφελδ ἐποίησε τὸ αὐτὸ διάβημα καὶ παρὰ τῷ Κόμητι Κόρτη, ἔλαβε δὲ παρὰ τούτου ἀπάντησιν, ὅτι τῷ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐκφρασθῆ περὶ τοῦ ἐπαρκοῦς ἢ μὴ τῶν προτάσεων τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἐφ' ὅσον ὁ Κύριος Γκόσεν, ὃν ῥητῶς εἶχεν ὀδηγίας ν' ἀκολουθήσῃ, δὲν ἤθελεν ἀποφανθῆ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ὁ Κόμης Χάτσεφελδ συνεκάλεσεν ἐπομένως τὴν ἀκόλουθον ἐσπέραν (Σάββατον) παρ' αὐτῷ ὄλους τοὺς συναδέλφους του, καὶ ἐπρότεινεν ὅπως συστήσωσεν εἰς τὰς Κυβερνήσεις των τὴν παραδοχὴν τῶν προτάσεων τῆς Ὑψηλῆς Πύλης μετὰ τῆς ἐκχωρήσεως τοῦ Ἀκτίου, τῆς καταδαφίσεως τῶν φρουρίων τῆς Πρεβέζης καὶ τῆς ἐξουδετερώσεως τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου. Ὁ Κύριος Γκόσεν ἀπεδέξατο τὴν γνώμην ταύτην, καθὼς καὶ ὁ Κόμης Κόρτης. Τούτους ἠναγκάσθη ἐπομένως ν' ἀκολουθήσῃ ὁ τὸ κατ' ἀρχὰς διστασας Κύριος Νοβικῶφ καὶ οὕτω ἐπῆλθεν ἡ ὁμοφωνία, ἥς συνέπεια ἦτο ἡ σύνταξις ταυτοσήμου τηλεγραφήματος πρὸς τὰ Εὐρωπαϊκὰ ἀνακτοβούλια, δι' οὗ συνιστᾶται ἡ παραδοχὴ τῶν προτάσεων μετὰ τῶν ἄνω μνημονευθεισῶν προσθηκῶν.

Δέξασθε κ.τ.λ.

ΚΟΙΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

Υ. Γ. Κατὰ νεωτέρας θετικῆς πληροφορίας ἃς ἔλαβον σήμερον, τὴν παραχώρησιν πρὸς ἡμᾶς τῆς Πούντας, τὴν καταδάφισιν τῶν φρουρίων τῆς Πρεβέζης καὶ τὴν ἐξουδετέρωσιν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου ἐπρότεινεν εἰς τοὺς συναδέλφους του ὁ Κύριος Γκόσεν καὶ οὐχὶ ὁ Κόμης Χάτσεφελδ, ὡς ἄνω ἀναφέρω, ἡ δὲ πρότασις αὕτη ἐγένετο ὁμοφώνως παραδεκτὴ ὑπ' αὐτῶν.

Πέραν, τὴν 18 Μαρτίου 1881.

166

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὰς ἐν Εὐρώπῃ Πρεσβείας.

Athènes, 18 Mars 1881.

Vous devez savoir déjà que les Ambassadeurs des Grandes Puissances à Con-

stantinople ont recommandé à leurs Gouvernements le maximum proposé par la Porte et qui consiste dans la cession d'une partie de la Thessalie moindre que celle déterminée par la Conférence de Berlin et dans une petite portion de l'Épire limitée par la rivière d'Arta. Il paraît que les Puissances seraient disposées d'accepter cette ligne et nous inviter de l'accepter aussi.

Dans l'espoir que les Puissances ne voudront pas ratifier la proposition de la Porte avant de nous avoir entendu et examiné mûrement la question, nous vous invitons de prier le Gouvernement auprès duquel vous êtes accrédité de remettre sa décision jusqu'à ce que nous fassions valoir les raisons qui nous défendent d'accepter la proposition turque.

COUMOUNDOUROS.

Μετὰφρασις.

Ἀθήναι, τὴν 18 Μαρτίου 1881.

Γινώσχετε ἤδη βεβαίως ὅτι οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευταὶ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων συνέστησαν εἰς τὰς Κυβερνήσεις των τὸν παρὰ τῆς Πύλης προταθέντα ἀνώτατον ὅρον καὶ ὅστις συνίσταται εἰς τὴν παραχώρησιν μέρους τῆς Θεσσαλίας ὀλιγωτέρου τοῦ παρὰ τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ Βερολίνου ὀρισθέντος καὶ τεμαχίου τῆς Ἠπείρου περιοριζομένου ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ τῆς Ἄρτης.

Φαίνεται ὅτι αἱ Δυνάμεις εἶναι εὐδιάθετοι νὰ δεχθῶσι τὴν γραμμὴν ταύτην καὶ νὰ μᾶς προσκαλέσωσι νὰ τὴν δεχθῶμεν ἐπίσης.

Ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι αἱ Δυνάμεις δὲν θὰ θελήσωσι νὰ κυρώσωσι τὴν πρότασιν τῆς Πύλης πρὶν μᾶς ἀκούσωσι καὶ ἐξετάσωσιν ὠρίμως τὸ ζήτημα, ἐντελλόμεθα ὑμῖν νὰ παρακαλέσητε τὴν Κυβέρνησιν παρ' ἧς τελεῖτε διαπεπιστευμένους νὰ ἀναβάλῃ τὴν ἀπόφασίν της μεχρικοῦ ἐξηγήσωμεν τοὺς λόγους ὧν ἔνεκα δὲν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν τὴν τουρκικὴν πρότασιν.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

167

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Ῥώμῃ Πρεσβείας.

Rome, le 19/31 Mars 1881.

J'ai l'honneur de vous informer en réponse à notre télégramme d'hier que le

Ministre des Affaires Etrangères à qui j'ai immédiatement communiqué son contenu m'a dit que le secret ayant été promis, il ne pouvait pas me dire si les informations de V. E. sur les conclusions des Ambassadeurs à Constantinople sont tout a fait exactes. Il m'a cependant dit confidentiellement qu'il ne s'agit pas seulement d'une partie de la Thessalie mais de toute celle déterminée, par la Conférence de Berlin, qu'on a fait de grands efforts pour arriver à ce résultat et qu'on espère obtenir encore quelques concessions en Epire. Je crois que par nouvelles concessions on entend la démolition des fortifications et la neutralisation du golfe de Prévésa. Le Ministre des Affaires Etrangères m'a dit que le Gouvernement Italien a accepté les conclusions des Ambassadeurs, qui ont été également acceptées par les autres Puissances. Il engage le Gouvernement Royal d'attendre, avant de se prononcer définitivement, la communication qui lui sera faite bientôt, et lui conseille dans son propre intérêt de l'examiner avec le sentiment de la responsabilité qu'il assumerait en prenant une attitude de résistance envers l'Europe, qui est décidée d'éviter à tout prix la guerre. Quant au désir du Gouvernement Royal d'être consulté avant qu'une décision ne soit prise par les Puissances, le Ministre des Affaires Etrangères m'a fait remarquer que ceci ne serait pas conforme à la procédure arrêtée d'un commun accord. Langage analogue m'a été tenu par tous les Ambassadeurs qui m'ont assuré que leurs Gouvernements sont décidés de ne pas revenir sur cette question. L'Ambassadeur d'Angleterre a ajouté que la plus grande unanimité a existé à Constantinople sur cette solution.

PAPPARIGOPOULO.

Μετὰφρασις.

Ῥώμη, 19 Μαρτίου 1881.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς πληροφορήσω εἰς ἀπάντησιν τοῦ χθεσινοῦ τηλεγραφήματός σας ὅτι ὁ Ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν εἰς ὃν ἀμέσως ἀνεκοίνωσα τὸ περιεχόμενον μοὶ εἶπεν ὅτι ἔνεκα τῆς περὶ ἐγεμυθίας ὑποσχέσεως δὲν ἠδύνατο νὰ μοὶ εἶπη ἂν αἱ πληροφορίες τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος περὶ τῆς ἀποφάσεως τῶν Πρεσβευτῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰσὶ κατὰ πάντα ἀκριβεῖς. Οὐδὲν ἤττον μοὶ ὁμολόγησεν ἐμπιστευτικῶς ὅτι δὲν πρόκειται μόνον περὶ μέρους τῆς Θεσσαλίας ἀλλὰ περὶ πά-

σης τῆς παρὰ τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ Βερολίνου ὁρισθείσης, ὅτι μεγάλαι κατεβλήθησαν προσπάθειαι ὅπως ἐπιτευχθῆ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο καὶ ὅτι ἐλπίζεται ἡ ἐπιτεύξις καὶ ἄλλων τινων παραχωρήσεων ἐν Ἡπείρῳ. Νομίζω ὅτι διὰ τῶν νέων παραχωρήσεων ἐννοοῦσι τὴν κατεδάφισιν τῶν φρουρίων καὶ τὴν ἐξουδετέρωσιν τοῦ κόλπου τῆς Πρεβέζης. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μοι εἶπεν ὅτι ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις ἐδέχθη τὴν ἀπόφασιν τῶν Πρέσβειων ἣτις ἐγένετο ἀποδεκτὴ καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Δυνάμεων. Παρακαλεῖ τὴν Βασιλικὴν Κυβέρνησιν νὰ περιμείνῃ, πρὶν ἀποφανθῆ ὀριστικῶς, τὴν ἀνακοίνωσιν ἣτις θέλει τῇ γίνεαι ὁσονούπω καὶ τὴν συμβουλευεῖ ὅπως, ἐν τῷ ἰδίῳ της συμφέροντι, τὴν ἐξέτασιν μετὰ τῆς συναισθήσεως τῆς εὐθύνης ἣν ἤθελεν ἀναλάβει ἀνθισταμένη εἰς τὴν Εὐρώπην ἣτις εἶναι ἀποφασισμένη νὰ ἀποφύγῃ τὸν πόλεμον ἀντὶ πάσης θυσίας.

Ὡς πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Ἑλλάδος νὰ τὴν συμβουλευθῶσι πρὶν ἀποφασίσωσι, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μοι παρετήρησεν ὅτι τοῦτο δὲν ἤθελεν εἶσθαι σύμφωνον πρὸς τὴν ἐκ συμφώνου ἀποφασισθεῖσαν διαδικασίαν.

Παραπλήσια μοι ἐλέγχθησαν παρ' ἀπάντων τῶν Πρέσβειων οἵτινες μὲ ἐβεβαίωσαν ὅτι αἱ Κυβερνήσεις των ἀπεφάσισαν νὰ μὴ ἐπανέλθωσιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Ὁ δὲ Πρέσβυς τῆς Ἀγγλίας προσέθηκεν ὅτι μεγίστη ὁμοφροσύνη ἐπεκράτησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τῆς λύσεως ταύτης.

ΠΑΠΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

168

Ἐν Βιέννῃ, τὴν 19 Μαρτίου 1881.

Ὁ Κύριος Ἀργυρόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον.

Προσεπάθησα ἀπὸ τῆς πρωίας τῆς σήμερον νὰ κατορθώσω ὅπως λάβω ἀκρόασιν παρ' αὐτῶ τῷ Βαρώνῳ K. Haymerle. Ματαιωθείσης ὅμως τῆς ἀποπειράς μου ἀνεζήτησα ἀμέσως τὸν τμηματάρχην Κύριον Kallay, πρὸς ὃν ἀνεκοίνωσα τὸ περιεχόμενον τοῦ ὑμετέρου τηλεγραφήματος, ἐξαιτησάμενος, ὅπως ἀναβληθῆ ἡ ἐπικύρωσις τῆς προτάσεως τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευτῶν μέχρις ὅτου δοθῆ ἀκρόασις καὶ εἰς τοὺς λόγους οἵτινες ἀπαγορεύουσι τῇ Ἑλληνικῇ Κυβερνήσει νὰ παραδεχθῆ τὸ σχέδιον τῆς γραμμῆς ὅπερ ὑπεβλήθη εἰς τὰς Κυβερνήσεις, ὡς τὸ μόνον κατάλληλον νὰ ἐπιφέρῃ τὸν ἐπιδιωκόμενον συμβιβασμόν.

«Ἐν πρώτοις, ἀπήντησέ μοι ὁ Κ. Τμηματάρχης, δὲν εἶναι ὀρθὴ ἡ ὑπόθεσις, ὅτι τὸ τελευταῖον σχέδιον τῆς ὑποβληθείσης εἰς τὰς μεγάλας Δυνάμεις γραμμῆς, ἐπροσάθη ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σχέδιον εἶναι ἔργον εἰδικῶς ὑπὸ τῶν Πρεσβευτῶν ἐπεξεργασθὲν καὶ ὁμοθύμως παραδεκτὸν γενόμενον, ἀνεξαρτήτως τῶν τουρκικῶν προτάσεων. Τὸ σχέδιον βασιίζεται βεβαίως ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῆς Υ. Πύλης ὑποδειχθεισῶν διαθέσεων, οὐχ ἥττον ὅμως διατελεῖ ὡς ἔργον ἀνεξάρτητον τῆς συνεργασίας τῶν Ὀθωμανῶν, ὧν ἡ γνώμη οὐδέποτε ἐζητήθη».

«Ἡ γραμμὴ αὕτη, ἐξηκολούθησεν ὁ Κύριος Kallay, εἰς τὰς λεπτομερείας τῆς ὁποίας δὲν δύναμαι νὰ εἰσέλθω, ὑπέβλήθη πράγματι εἰς τὰς Δυνάμεις, αἵτινες κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἵνα μὴ εἶπω βεβαίως, θέλουσι τὴν ἐπικυρώσει ὁμοθύμως. Καὶ τοῦτο διότι, ὡς τὸ ἀπέδειξεν ἡ ἐπὶ τέλους ἐπελθοῦσα ἀπόλυτος ὁμοφωνία τῶν Πρεσβευτῶν, εἰσὶ κατὰ πάντα σύμφωνοι αἱ Δυνάμεις, νὰ δώσωσιν εἰς τὸ ζήτημα τὴν λύσιν, ἣτις μετὰ τοσοῦτους ἀγῶνας εὐρέθη ἐπὶ τέλους οὔσα συμφέρουσα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀπολύτως ἐκτελεστέα».

«Ὅτι θέλει κοινοποιηθῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ πρῶτον τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει διαπραγματεύσεων καὶ ὅτι πρῶτον αὐτῇ θέλει ὑποβληθῆ τὸ σχέδιον τῆς γραμμῆς, ἣν ἔκρινον αἱ Δυνάμεις κατάλληλον νὰ ὀρίσωσι, περὶ τοῦτου οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἀμφιβολία. Ἄλλ' εἰς τὴν κοινοποίησιν ταύτην θέλει προστεθῆ ταυτοχρόνως καὶ ἡ συμβουλή νὰ παραδεχθῆ ἡ Ἑλλάς τὰ ἀποφασισθέντα. Τοιοῦτοτρόπως θέλει μείνει ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐντελῶς ἐλευθέρα νὰ λάβῃ σ' ἂν ἂν κρίνῃ συμφέρουσαν αὐτῇ ἀπόφασιν. Ἀρνούμενη ὅμως νὰ παραδεχθῆ τὴν προταθησομένην λύσιν, δὲν δύναται πλέον νὰ ἔχῃ ἀξίωσιν ἐπὶ τῆς ὑποστηρίξεως τῶν Δυνάμεων, αἵτινες ἐνήργησαν ὑπὲρ αὐτῆς, πᾶν ὅ,τι ἦτο δυνατόν».

Ὁ Κ. Τμηματάρχης ὑπεστήριξε διὰ μακρῶν πόσον προτιμότερον καθίσταται διὰ τὴν Ἑλλάδα νὰ φανῆ διαλλακτικὴ κατὰ τὴν παροῦσαν περίστασιν, παραδεχομένη τὴν ἀνευ τῆς ἐλαχίστης θυσίας ἀπόκτησιν τίτλου ἐπισήμου, διὰ τῶν σφραγίδων τῆς Εὐρώπης προσεπικεκυρωμένου καὶ ἐγγυημένου ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν, ἐπὶ ἐδάφους ἀποτελοῦντος τὰ $\frac{3}{4}$ καὶ πλέον τοῦ κατὰ τὴν ἐν Βερολίνῳ Συνδιάσκεψιν ψιλῶ ὀνόματι μόνον καὶ θεωρητικῶς ἀναγνωρισθέντος αὐτῆ.

»Ἐκτὸς τῶν ἀνυπολογίστων κινδύνων ἐνὸς πολέμου, προσέθεσεν ὁ Κ. Kallay, οὔτινος ἡ ἔκβασις παρουσιάζεται τόσον προβληματικὴ, θέλετε στερηθῆ διὰ τῆς ἀρνήσεως, τῆς ὑποστηρίξεως πασῶν τῶν Δυνάμεων. Περιττὸν νὰ σᾶς διαβεβαιώσω ἐκ νέου πόσον ἡ Κυβέρνησις ἐπιθυμεῖ τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἑλλάδος' πόσον, ἐὰν ἦτο

εις θέσιν νὰ τὸ κατορθώσῃ, ἤθελε συντελέσει ὅπως τὰ ὄριά της ἐπεκταθῶσι μέχρι Αὐλῶνος καὶ πέραν! Ἄλλὰ μήπως διαθέτωμεν τοῦ ἐδάφους; Καὶ δυνάμεθα νὰ βιάσωμεν τὴν Τουρκίαν, τὴν κατέχουσιν ἐπὶ τέλους, νὰ ἐπεκτείνῃ τὰς παραχωρήσεις της; — Ἄνατρέπουσαι δὲ αἱ Δυνάμεις τὰς τὴν σήμερον ληφθείσας ἀποφάσεις των ἢ συγκατατιθέμεναι νὰ τὰς υποβάλωσιν ὑπὸ νέαν συζήτησιν, δὲν κινδυνεύουσι νὰ ματαιώσωσι τὰ μετὰ τοσοῦτων δυσχερειῶν κατορθωθέντα ἀποτελέσματα τῶν ἐνεργειῶν των;» —

Ἡ ὑστάτη ταχυδρομικὴ ὥρα μὲ ἀναγκάζει, Κύριε Ὑπουργέ, νὰ συμπτύξω τὴν ἔκθεσίν μου. Ἐπειδὴ δὲ ἔχω τὴν ἐλπίδα νὰ συναντήσω ἀπόψε τὸν Βαρῶνον Κ. Haymerle εἰς τοῦ Πρεσβευτοῦ τῆς Ἀγγλίας, καὶ νὰ προκαλέσω καὶ αὐτοῦ τοῦ Ὑπουργοῦ τὰς σκέψεις ἐπὶ τῆς Ὑμετέρας αἰτήσεως, ἐπιφυλάσσομαι νὰ ἀναφέρω ὑμῖν τὰ καθέκαστα ἐπὶ τοῦ ζητήματος διὰ δευτέρας ἐκθέσεώς μου.

Ἄπερχόμενος, ἐγκατέλειψα τὸν Κ. Kallay ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι αἱ Δυνάμεις εἰσὶν ἀπεφασισμέναι νὰ υποβάλωσιν ἡμῖν τὴν πρότασίν των, ὑποδεικνύουσαι ἡμῖν ὅτι, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν φανῶμεν διστάζοντες ἢ διατεθειμένοι νὰ τὴν ἀπορρίψωμεν, θὰ μᾶς ἐγκαταλείψωσιν ἐντελῶς ὅπως διεξαγάγωμεν τὴν διαφορὰν μας μετὰ τῆς Τουρκίας ἄνευ τῆς συμπράξεώς των.

Διατελῶ κ.τ.λ.

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

169

Ἐν Βιέννῃ, τῇ 21 Μαρτίου 1881.

Ὁ Κύριος Ἀργυρόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον.

Μόλις ἐπρόφθασα τὴν προχθὲς Πέμπτην, νὰ ἐκθέσω ὑμῖν ἐν συντόμῳ ὁποῖαν ἀπάντησιν μοὶ ἔδωκεν ὁ τμηματάρχης Κύριος Kallay, ὅτε τῷ ἀνεκοίνωσα τὸ περιεχόμενον τοῦ τηλεγραφήματος τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος τῆς 18/30 Μαρτίου. Τούτου ἕνεκα δεόν νὰ συμπληρώσω σήμερον τὰ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 169 ἐγγράφῳ ἐν βίᾳ ἐκτεθέντα, τοσοῦτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον συσχετίζονται πρὸς τὰ δηλωθέντα μοι χθὲς ὑπὸ τοῦ Βαρῶνου Κυρίου Haymerle, μεθ' οὗ εἶχον τὴν τύχην νὰ συνδιαλεχθῶ διὰ μακρῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου.

Ὁ Κύριος Ὑπουργός, λέγων μοὶ ὅτι τῷ εἶχεν ἀναφέρει ὁ Κύριος Kallay περὶ

τῆς αἰτήσεως, ἣν, ἐντολῇ ὑμῶν, εἶχον ὑποβάλλει χθές εἰς τὴν κ. β. Κυβέρνησιν, προσεπάθησεν, ἀπαρλλάκτως ὡς καὶ ὁ Κύριος Τμηματάρχης, νὰ μοι καταδείξῃ ὅτι ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῆς τε Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας, τὸ ἔργον τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτῶν εἶναι ἀδύνατον νὰ κηρυχθῇ ἐκτελεστόν. Ὅτι, κατὰ φυσικὴν συνέπειαν, δὲν δύναται νὰ ὑποθεθῇ ὅτι τὰ νέα ὄρια ἅπερ ἐξεῦρον οἱ Πρεσβευταὶ ὡς ἀνταποκρινόμενα εἰς τὸ συμφέρον τοῦ ἐνὸς καὶ εἰς τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ ἄλλου μέρους, πρόκειται νὰ καταστῶσι τελεσιδίκως κεχαραγμένα, πρὶν ἢ γίνωσιν ἀποδεκτὰ ὑπὸ τῶν ἀμέσως ἐνδιαφερομένων δύο Κρατῶν.

Ἐν πρώτοις λοιπὸν, ἐξηκολούθησεν ὁ Κύριος Ὑπουργός, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ὀφείλει ν' ἀμφιβάλλῃ ἡ Κυβέρνησις τοῦ Βασιλέως ὅτι θέλει ὑποβληθῇ εἰς τὴν ἐκτίμησίν τῆς ἢ ὑπὸ τῶν Πρεσβευτῶν συστηθεῖσα ταῖς Δυνάμεισι νέα γραμμὴ. Εἰς αὐτὴν τότε ἀπόκειται ν' ἀποφασίῃ περὶ τῆς ἀποδοχῆς ἢ τῆς ἀπορρίψεως. Ἀλλὰ διὰ τῆς αἰτήσεώς τῆς ὑποδεικνύει ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὅτι ἔχει νὰ προβάλλῃ ἐνστάσεις κατὰ τῆς νέας γραμμῆς. . . »

« Βεβαίως, ἀπήντησα διακόπτων τοῦ Ὑπουργοῦ τὸν λόγον. — Ἡ Κυβέρνησις τοῦ Βασιλέως σκοπὸν ἔσχε διὰ τῆς τηλεγραφικῶς δοθείσης μοι ἐντολῆς, νὰ προλάβῃ τὰς μεγάλας Δυνάμεις. Πρὶν ἢ προβῶσιν αὐταὶ εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν τῆς ἀποφάσεώς των, ἔκρινε σκόπιμον νὰ ταῖς ὑποδείξῃ πόσον δύσκολον τῇ καθίσταται ν' ἀποδεχθῇ γραμμὴν ἀπομακρυνομένην τόσο ἐκείνης, ἣν ἐπεδίκασαν αὐτῇ ἐπισήμως πρὸ δέκα μηνῶν αὐταὶ αἱ Δυνάμεις ἐν Βερολίῳ. Ἐθεώρησε δὲ καθήκον τῆς ἢ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ παρακαλέσῃ τὰς Δυνάμεις ὅπως ἐγκαίρως ἀκούσωσι καὶ αὐτῆς τὰς ἐνστάσεις, ἵνα μὴ εὗρεθῇ ἐν ὑστάτῃ ὥρᾳ εἰς τὴν δεινὴν ἀνάγκην νὰ λάβῃ βεβιασμένας ἀποφάσεις, ὧν τ' ἀποτελέσματα ἠδύναντο νὰ ἐπιφέρωσι τὴν ἀνεπανόρθωτον ματαιώσιν τῆς μετὰ τοσαύτης ζήσεως ἐπιδιωκομένης εἰρηρικῆς λύσεως τῆς διαφορᾶς! »

Εἰς ταῦτα παρετήρησεν ὁ Βαρῶνος Κύριος Haymerle, ὅτι αἱ Δυνάμεις οὐδόλως ἀρνοῦνται τῇ Ἑλλάδι τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἔχῃ δικαίας ἐνστάσεις κατὰ λεπτομερειῶν τινῶν τῆς νέας γραμμῆς. Εἰδικῶς δὲ περὶ τῆς κ. β. Κυβερνήσεως ὁμιλῶν, μὲ διεβεβαίωσεν ὅτι αὕτη ἤθελε θεωρήσει ἑαυτὴν εὐτυχῆ, ἂν ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ ὑπὲρ ἡμῶν ἐπέκτασιν ὁρίων ἀνωτέραν καὶ αὐτῶν τῶν ἐλπίδων μας.

« Ἀλλ' αἱ Δυνάμεις, προσέθεσεν, ἐκτελοῦσαι καθήκοντα μεσάζοντος προσώπου, διαιτητοῦ οὕτως εἰπεῖν, εὐρέθησαν εἰς τὴν δεινότεραν τῶν θέσεων, πρῶτον μὲν ὅπως ὁμονόησωσι μεταξύ των ὡς πρὸς τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἐνέργειαν, καὶ δεύτερον

μέχρις ὅτου μετὰ πλείστας ἀποπειράς καὶ διαπραγματεύσεις καὶ συζητήσεις ἐξεύρωσι τὸν μέσον ὄρον, τὸ μέτρον μιᾶς λύσεως, οὐχὶ μόνον συμβιβαστικῆς καὶ δικαίας, ἀλλ' ὅπερ σπουδαιότατον καὶ κυριώτατον, λύσεως πρακτικῶς ἐκτελεστέας. Ἦδη ἐπῆλθε συνεννόησις ἐντελεστέρα μετὰ τῶν Πρεσβευτῶν, ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἡ διαγραφὴ ὁρίου ἀποφέροντος τῇ Ἑλλάδι τὴν Θεσσαλίαν καὶ μέρος τῆς Ἡπείρου. Τὴν γραμμὴν ταύτην πρόκειται νὰ προτείνωσιν αἱ Δυνάμεις τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ Τουρκίᾳ καὶ νὰ τὴν συστήσωσιν ὡς δικαίαν καὶ τὸν ἀρχικόν, κύριον σκοπὸν τῆς διαρρυθμίσεως τῶν ὁρίων ἐπιτυγχάνουσαν. Τοῦτο δὲ θὰ πράξωσιν αἱ Δυνάμεις ἐν ἀπολύτῳ ὁμοφωνίᾳ καὶ ἀφοῦ ἐξήντησαν ἅπαντα τὰ δυνατὰ μέσα πρὸς εὕρεσιν πρακτικωτέρας λύσεως ».

« Ἡ Ἑλλάς, προσέθεσεν ὁ Κύριος Ὑπουργός, ἐγείρει ἐνστάσεις κατὰ τῆς νέας γραμμῆς ὡς ἀποκλειούσης μέρος τῆς Ἡπείρου μέρος ὅπερ τῇ ἐπεκύρωσεν ἡ Συνδιάσκεψις τοῦ Βερολίνου. Εἰς τοῦτο παρατηρῶ ὅτι ἡ κατοχὴ τῆς Ἡπείρου (καθ' ἃ συνειδὸν μετὰ θετικότητος οἱ Πρεσβευταὶ, ἐπὶ τῇ βάσει ἐκθέσεων ἃς ὑπέβαλον αὐτοῖς εἰδικοί Εὐρωπαῖοι ἀπεσταλμένοι, ἐπιτοπίως τελευταῖον περιηγηθέντες τὴν Ἡπειρον) ἦτο ἀδύνατον διὰ τὴν Ἑλλάδα ἄνευ πολέμου πεισματωδεστάτου καὶ θυσιῶν ἀνυπολογίστων. Ἀντὶ τοῦ ἰδανικοῦ, θεωρητικοῦ, ἀνεφαρμόστου ἐκείνου τίτλου τοῦ Βερολίνου, δίδεται σήμερον τῇ Ἑλλάδι τίτλος περὶ κατοχῆς ἀναίμακτου, ἣν ἐγγυᾶται ἡ Εὐρώπη. Ἴδού πῶς παρουσιάζεται σήμερον ἡ λύσις πρὸς ὄφελος τῆς Ἑλλάδος ἀνεπίδεκτον ἀντιρρήσεως ».

« Ἀς ζυγισθῶσιν ἀκριβέστατα μετὰ πάσης σπουδῆς καὶ φρονήσεως ἐν Ἀθήναις τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς προταθησομένης γραμμῆς. Τότε δὲ μόνον ἃς ληφθῇ ἀπόφασις, ἀφοῦ τεθῆ ἓν τῇ πλάστιγγι ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ καθαρὸν δῶρον τῆς Θεσσαλίας ὅλης καὶ τῆς Ἡπείρου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ πόλεμος κατὰ Δυνάμεις ἐν πολέμοις γηρασάσης καὶ ἀντιμετωπισάσης μετὰ τινος δόξης τὸν κολοσσὸν τῆς Ῥωσσίας! Ὁ πόλεμος, σὺν ταῖς συνεπειαῖς του διὰ τὴν ἐντελῶς ἀπομονωθησομένην Ἑλλάδα, ἥτις, ἀπαλλοτριουμένη τῆς ὑποστηρίξεως τῶν Δυνάμεων, θέλει στερηθῆ πάσης ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγωγῆς τροφῶν, πολεμοφοδίων καὶ ὑλικῶ ἐν γένει (καὶ ὡς πρὸς τοῦτο ὑπηνίσσετο ὁ Ὑπουργός τὰ ἐνταῦθα κατασκευαζόμενα ὅπλα καὶ φυσίγγια). Ὁ πόλεμος, λέγω, διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἥς ὁ στρατὸς ὅσον γενναῖος καὶ ἀνὴρ ἦναι πράγματι, δὲν δύναται νὰ ἔγῃ τὴν πείραν τοῦ τουρκικοῦ ἥς αἱ οικονομικαὶ δυσχέρειαι θ' αὐξήσωσιν ἥς ἡ ἀνάπτυξις ὡς ἐκ τούτου, καὶ ἐν πληρεστάτῃ ἐπιτυχίᾳ ἐκστρατείας, θέλει παραλύσει ὑπὸ ὕλικῆν ἔποψιν καὶ

εις βαθμὸν ἀνυπολόγιστον, ὁ πόλεμος ἐὰν ρίψῃ τὸν κύβον ἢ Ἑλλάς ὑπὲρ αὐτοῦ, θέλει διακινδυνεύσει τὴν εὐημερίαν της, ἐμβάλλει δ' εἰς κίνδυνον οὐχὶ μόνον τὸν λαόν της ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν δυναστείαν τοῦ Ἄνακτός της ὑπὲρ Οὐ ἢ Ἀ. Μ. ὁ Αὐτοκράτωρ τρέφει αἰσθήματα ἀγάπης καὶ φιλίας ἴσα τοῦλάχιστον πρὸς τὰ ὑπὲρ σύμπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους τρεφόμενα! »

Εἰς τὰς ὡς ἀνωτέρω σκέψεις τοῦ Βασιλέως Κυρίου Haymerle, αἵτινες ἀποδεικνύουσι πόσον ἐπιμόνως θὰ προσπαθήσωσιν αἱ Δυνάμεις νὰ μᾶς ἀναγκάσωσι νὰ παραδεχθῶμεν τὴν λύσιν ὑπὲρ ἧς συνηγοροῦσιν, ἀπήντησα, Κύριε Ὑπουργέ, ὅτι, πρὸς τὸ παρὸν, οὐδόλως διανοεῖται ἡ Β. Κυβέρνησις νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας· ὅτι ἔχει τὴν πεποίθησιν ὅτι αἱ ἐνέργειαι τῶν ἐξ συνεργαζομένων μεγάλων Δυνάμεων, πρὸς ἀποτροπὴν αὐτοῦ, δὲν δύνανται ἢ νὰ στεφθῶσι δι' ἐπιτυχίας· ἀλλ' ὅτι καὶ πέπεισται ἐν ταύτῳ, ὅτι αὐταὶ θέλουσι φανῆ δίκαιαι ἀπονέμουσαι τῇ Ἑλλάδι τὰ αὐτὰ πλεονεκτήματα ὅσα ἀπένειμαν καὶ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ.

« Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευταὶ, προσέθεσα, ἐργαζόμενοι ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, ἦλθον εἰς ἀμέσους μετὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης διαπραγματεύσεις καὶ, αὐτῆς μόνης τὰς παραχωρήσεις λαβόντες ὑπ' ὄψιν των, ἀπεφάσισαν. Διατί νὰ μὴ ἐρωτηθῆ καὶ ἡ Ἑλλάς ταυτοχρόνως; — Ὑπεβλήθη εἰς σπουδαιότατην συζήτησιν ἡ ἰδέα τῆς προσαρτήσεως τῆς Κρήτης. Ὁρίμασεν ἡ ἰδέα αὕτη καὶ ἐκοινοποιήθη ὡς ἐπιτυχάνουσα· καθ' ἣν δὲ στιγμήν οἱ ταλαιπωρούμενοι κάτοικοι τῆς νήσου διεβίβαζον εἰς Κωνσταντινούπολιν τὴν ἔκφρασιν ἀπεριγράφτου χαρᾶς καὶ ἐνθέρμου εὐγνωμοσύνης ἐγκαταλιμπάνεται αἴφνης ἡ ἰδέα πρὸς ἀπελπισίαν τῶν κατοίκων, ὧν ὁ ἀναβρασμὸς δύναται νὰ καταλήξῃ εἰς τὴν ἐπανάληψιν τῶν φρικτῶν συμβάντων τῶν ἐτῶν 66, 67 καὶ 68! Διατί νὰ προκληθῆ ὁ τοιοῦτος ἀναβρασμὸς ἐν Κρήτῃ; διατί νὰ τεθῆ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἰς θέσιν τοσοῦτον δύσκολον ἀπέναντι τῶν κατοίκων τῆς νήσου; » Αἱ Δυνάμεις οὐδένα διατρέχουσι κίνδυνον τοῦ νὰ ματαιωθῶσιν αἱ προσπάθειαι των καὶ τὰ μέχρι τοῦδε κατορθωθέντα, ἀν, εἰσακούσασαι καὶ τῆς Ἑλλάδος τὴν φωνὴν, μεταρρυθμίσωσι τὴν γραμμὴν. Τὴν τροποποίησιν δὲ, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἀποδεχθῆ ἡ Τουρκία, ἅμα ὡς τῇ τὴν ἐπιβάλλωσιν αἱ Δυνάμεις δι' ὅλης τῆς βαρύτητος τῆς ἐπιρροῆς των. Τοιοῦτοτρόπως δὲ θέλουσι πράγματι καταστῆ εὐεργετικαὶ, ἀπαλείφουσαι καὶ τὰς ἐλάχιστας ἀφορμὰς μελλουσῶν διενέξεων μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῆς Τουρκίας.

Ἐκ τοῦ συνόλου τῆς συνδιαλέξεώς μου ταύτης ἐξάγω τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ἐνταῦθα Κυβέρνησις θέλει ἐπιμείνει εἰς τὸ νὰ συστηθῆ τῇ Ἑλλάδι ἡ γραμμὴ ὡς

ἔχει. Δὲν ἤξεύρω ὅμως ἂν πρὸς τοῦτο εἰσὶ σύμφωνοι καὶ αἱ λοιπαὶ Δυνάμεις με-
ταξὺ τῶν ὁποίων ἀνταλλάσσονται κατ' αὐτὰς ἀλλεπάλληλα τηλεγραφήματα ἐπὶ
τοῦ ἀντικειμένου.

Διατελῶ κ.τλ..

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

170

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Βερολίῳ Πρεσβείας.

Berlin, le 21 Mars 1881.

J'ai prié le Gouvernement Allemand de remettre sa décision sur la proposition
Turque. Le Ministre des Affaires Etrangères conseille l'acceptation des concessions
turques, en disant que ce sont le résultat des efforts combinés de l'Allemagne et
de l'Angleterre en faveur de la Grèce.

ΚΥΡΓΟΥΣΙΟΣ.

Μετὰφρασις

Berolinar, τὴν 21 Μαρτίου 1881.

Παρεκάλεσα τὴν Γερμανικὴν Κυβέρνησιν νὰ ἀναβάλῃ τὴν ἀπόφασίν τῆς ἐπὶ τῆς
τουρκικῆς προτάσεως. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν συμβουλεύει τὴν παραδοχὴν
τῶν τουρκικῶν παραχωρήσεων λέγων ὅτι αὐταὶ εἰσὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἀπὸ κοι-
νοῦ προσπαθειῶν τῆς Γερμανίας καὶ Ἀγγλίας ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

ΚΥΡΓΟΥΣΙΟΣ.

171

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Ῥώμῃ Πρεσβείας.

Rome, le 21 Mars 1881.

L'Ambassadeur d'Angleterre vient de me donner lecture du télégramme
qui a été adressé hier par son Gouvernement au Ministre d'Angleterre à Athè-

nes, par lequel ce dernier est chargé de déclarer au Gouvernement Royal et aux principaux Chefs d'opposition que l'Angleterre est parfaitement d'accord avec les autres Cabinets sur la décision prise à Constantinople, qui sera communiquée bientôt: et que dans le cas où la Grèce refuserait d'adhérer à la décision, elle ne doit point compter sur aucune sorte d'appui de la part de l'Angleterre. Le Ministre des Affaires Etrangères m'a dit ce matin qu'on est en train de s'entendre sur la forme à adopter pour la communication qui sera faite à la Grèce et à la Turquie. Il espère que cette communication sera faite au commencement de la semaine prochaine. Il m'a tenu le même langage en conseillant à la Grèce de ne pas résister et de se soumettre à la décision de l'Europe qu'on considère comme très-avantageuse pour la Grèce.

PAPPARIGOPOULO.

Μετάφρασις

Ῥώμη, 21 Μαρτίου 1881.

Ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας μοὶ ἀνέγνω τηλεγράφημα ἀποσταλὲν χθὲς παρὰ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις Πρεσβευτὴν παραγγελλόμενον νὰ δηλώσῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ εἰς τοὺς Ἀρχηγοὺς τῆς Ἀντιπολιτευσεως ὅτι ἡ Ἀγγλία εἶναι ἐντελῶς σύμφωνος μὲ τὰς ἄλλας Κυβερνήσεις ἐπὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ληφθείσης ἀποφάσεως, ἥτις ὁσονοῦπω θέλει τῇ ἀνακοινωθῆ, καὶ ὅτι, ἐν ἧ περιπτώσει ἡ Ἑλλάς ἀρνηθῆ τὴν παραδοχὴν τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀποφάσεως, οὐδεμίαν πρέπει νὰ ἀναμείνῃ ὑποστήριξιν παρὰ τῆς Ἀγγλίας.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν εἶπέ μοι σήμερον τὸ πρῶτ' ὅτι αἱ Κυβερνήσεις συνεννοοῦνται περὶ τοῦ τύπου τῆς ἀνακοινώσεως πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν. Ἐλπίζει ὅτι ἡ ἀνακοίνωσις αὕτη γενήσεται τὴν προσεχῆ ἐβδομάδα. Μοὶ ἐτήρησε δὲ τὴν αὐτὴν γλῶσσαν συμβουλευὼν τὴν Ἑλλάδα νὰ μὴ ἀντιστῆ ἀλλὰ νὰ παραδεχθῆ τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἀπόφασιν, ἥτις θεωρεῖται λίαν ἐπωφελὴς τῇ Ἑλλάδι.

ΠΑΠΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

172

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Πετροπόλει Πρεσβείας.

Petersbourg, 22 Mars 1881.

Mr Giers m' a dit ce qui suit :

» Mr Coumoundouros a déclaré à Mr Schisckine qu'il n'acceptera pas ce qui

lui sera proposé par l'Europe. Il a tort selon moi d'engager le Gouvernement Royal avant que les Puissances, qui sont maintenant en pourparlers, s'adressent à lui officiellement. Toute déclaration prématurée, toute démonstration belliqueuse en ce moment ne serait que nuisible à ses intérêts. »

Mr Jomini que j'ai vu également m'a dit que les Puissances ont obtenu de la Turquie le plus possible. Les Ambassadeurs, a-t-il poursuivi, ont plaidé votre cause avec un vif intérêt, mais pour obtenir davantage il fallait forcer la Turquie, ce qui aurait pu amener une guerre générale que toutes les Puissances sont décidées à éviter. Par la solution pacifique que l'Europe vous proposera, vous gagnez quatorze mille Kilomètres en territoire. Déclarez remettre à une autre époque la revendication de vos droits, mais acceptez. Il vaut mieux accepter sans coup ferir ce qu'on vous offre qu'entreprendre une guerre dont le résultat est incertain et, en tout cas, les sacrifices énormes.

Surtout, ne vous faites pas d'illusions. Si vous faites la guerre, se sera à vos risques et périls. Les Puissances s'engageront d'avance à rester neutres et isoler le combat.

L'Empereur est animé des meilleurs sentiments pour vous et a une grande affection pour le Roi. Il aurait voulu faire davantage mais au delà de ce que nous avons fait, il n'y a que la guerre et l'Empereur ne veut et ne peut pas faire la guerre.

MARCORAN.

Μετάφρασις

Ἐν Πετροπόλει, τὴν 22 Μαρτίου 1881.

Ὁ Κύριος Giers μοι εἶπε τὰ ἑξῆς:

« Ὁ Κύριος Κουμουνοῦρος ἐδήλωσε τῷ Κυρίῳ Schisckine ὅτι δὲν θέλει δεχθῆ τὰς προτάσεις τῆς Εὐρώπης. Κατ' ἐμὲ, ἔχει ἄδικον νὰ δεσμεύσῃ τὴν Βασ. Κυβέρνησιν πρὶν ἀποταθῶσιν αὐτῷ ἐπισήμως αἱ Δυνάμεις αἱ διαπραγματευόμεναι ἤδη τὸ ζήτημα πρὸς ἀλλήλας. Πᾶσα πρόωρος δήλωσις, πᾶσα πολεμικὴ ἐπίδειξις θέλει εἶσθαι ἐπιβλαβὴς εἰς τὰ ὑμέτερα συμφέροντα.»

Εἶδον ἐπίσης τὸν Κ. Jomini ὅστις μοι εἶπεν ὅτι αἱ Δυνάμεις ἐπέτυχον παρὰ τῆς Τουρκίας ὅσω ἦτο δυνατὸν περισσότερον. « Οἱ Πρέσβεις, ἐξηκολούθησε, συνηγόρησαν ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας ὑποθέσεως μετὰ ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιτύ-

χωμεν πλειότερα, ἔδει νὰ βιάσωμεν τὴν Τουρκίαν τοῦθ' ὅπερ ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρει γενικὸν πόλεμον, τὸν ὁποῖον ἄπασαι αἱ Δυνάμεις εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ ἀποφύγωσι. Διὰ τῆς εἰρηνικῆς λύσεως, ἣν ἡ Εὐρώπη θέλει σᾶς προτείνει κερδίζετε χώραν 14 χιλ. χιλιομέτρων. Δηλώσατε ὅτι ἀναβάλλετε δι' ἄλλην ἐποχὴν τὴν διεκδικησιν τῶν δικαίων σας, ἀλλὰ δεχθῆτε. Προτιμώτερον εἶναι νὰ δεχθῆτε ἀναιμωπὶ τὸ προσφερόμενον ὑμῖν παρὰ νὰ ἐπιχειρισθῆτε πόλεμον, τοῦ ὁποίου ἄδηλος ἢ ἔκβασις καὶ, ἐν πάσῃ περιπτώσει, αἱ θυσίαι ὑπέρογκοι.

Πρὸ πάντων μὴ πλανᾶσθε. "Ἄν κάμητε τὸν πόλεμον, θέλετε ἀναδεχθῆ ἅπαντας τοὺς κινδύνους, καθότι αἱ Δυνάμεις ἐκ τῶν προτέρων θέλουν συμφωνήσαι νὰ μείνωσιν οὐδέτεροι καὶ νὰ μονώσωσι τὸν ἀγῶνα Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐμφορεῖται τῶν βελτίστων πρὸς ὑμᾶς αἰσθημάτων καὶ μεγάλην ἔχει πρὸς τὸν Βασιλέα στοργήν. Ἐπεθύμει νὰ πράξῃ πλειότερα, ἀλλὰ πέραν τῶν ὅσων ἐπράξαμεν κεῖται ὁ πόλεμος καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ δὲν θέλει οὐδὲ δύναται νὰ κάμη τὸν πόλεμον.»

ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

173

Ἐν Πιερουπόλει, τῇ 22 Μαρτίου 1881.

Ὁ Κύριος Μαρκορᾶς πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον.

Εἰς τὸ κρυπτόγραφον τηλεγράφημα, ὅπερ ἔσχον τὴν τιμὴν ν' ἀπευθύνω χθὲς τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι, (ὄρα κρυπτογρ. τηλεγρ. ὑπ' ἀριθ. 172) οὐδὲν ἄλλο ἔχω νὰ προσθέσω εἰμὴ, ὅτι εἰς ὅλας τὰς παρ' ἐμοῦ γενομένας περὶ τῶν ἐνεργειῶν καὶ ἀποφάσεων τῆς διπλωματίας πρὸς τε τὸν Κ^ον Giers καὶ τὸν Κ^ον Jomini παρατηρήσεις, κατακρίσεις καὶ ἐπιμέμφεις, τὸ μόνον ἐπιχείρημα, ὅπερ ἀμφότεροι προεβάλοντο ἦτο, ὅτι ἡ Τουρκία ὑπέδειξε τὸν ὑπέρτατον ὅρον τῶν παρ' αὐτῆς γενησομένων παραχωρήσεων, καὶ ὅτι, ἀφ' οὗ αἱ πλεῖσται τῶν Δυνάμεων ἀπέκρουσαν σταθερῶς τὴν ιδέαν τοῦ νὰ προσφύγωσιν εἰς καταναγκαστικὰ μέτρα, ἡ ἐπιμονὴ τῶν ὑπὲρ ἡμῶν διατεθειμένων δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἄλλο ἀποτέλεσμα ἢ νὰ κλονίσῃ τὴν πρὸς ἀλλήλας ὑπάρχουσαν σύμπνοιαν, ἣν ὅλοι θεωροῦσιν ἀναγκαιοτάτην πρὸς ἀποφυγὴν γενικοῦ πολέμου.

Ἐκ πηγῆς δὲ ἀξιοπίστου μαθητῶν, ὅτι ἡ πρότασις περὶ παραχωρήσεως τῆς

Κρήτης ἐγένετο παρὰ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Γερμανίας τῇ προτροπῇ τῆς Ῥωσσίας, ἥτις πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου ἐνόμισε συμφερώτερον νὰ λάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν ἢ Γερμανία.

Δέξασθε, κτλ.

ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

174

Ἐγκύκλιος πρὸς τὰς Πρεσβείας ὑπὸ ἡμερομηνίαν 22 Μαρτίου 1881.

Je m'empresse de vous faire parvenir le *Pro-Memoria*, ci-joint, dont je vous prie de remettre copie à Son Excellence M. le Ministre des Affaires Etrangères.

Je crois tout à fait inutile de m'appesantir sur le contenu de cette pièce, qui exprime clairement la pensée du Gouvernement Royal sur la situation créée à la Grèce par le résultat des négociations de Constantinople. J'espère que le Gouvernement, auprès duquel vous êtes accrédité, voudra bien prendre en sérieuse considération les arguments y exposés, avant de donner son adhésion à l'arrangement intervenu à Constantinople.

Veillez agréer etc.

COUMOUNDOUROS.

Μετάφρασις

Σπεύδω νὰ σᾶς διαβιβάσω τὸ συνημμένον ὑπόμνημα οὗτινος παρακαλῶ νὰ ἐπιδώσητε ἀντίγραφον εἰς τὴν Α. Ε. τὸν Ἵπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν.

Νομίζω περιττὸν νὰ ἐξάρω τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐγγράφου τούτου, ὅπερ ἐκφράζει καθαρῶς τὴν ἰδέαν τῆς Βασ. Κυβερνήσεως ὡς πρὸς τὴν δημιουργηθεῖσαν αὐτῇ θέσιν ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν διαπραγματεύσεων ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐλπίζω ὅτι ἡ Κυβέρνησις, παρ' ἣ τελεῖτε διαπεπιστευμένος, θέλει εὐαρεστηθῆ νὰ λάβῃ ὑπὸ σπουδαίαν σκέψιν τὰ ἐν τῷ Ἵπομνήματι ἐπιχειρήματα πρὶν δώσῃ τὴν συγκατάθεσίν της εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει γενόμενον συμβιβασμόν.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

Ἐπόμνημα τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ ἡμερομηνίαν 21 Μαρτίου 1881.
 Συνημμένον εἰς τὴν ἀπὸ 22 Μαρτίου Ἐγκύκλιον πρὸς τὰς Πρεσβείας.

Pro-Memoria

Lorsque les Grandes Puissances de l'Europe fixaient d'un commun accord et par la voix unanime de leurs représentants à Berlin les nouvelles frontières de la Grèce et qu'elle déclaraient itérativement que leur décision était irrévocable, elles pensaient certes accomplir une œuvre sérieuse. Mûs dans leurs déterminations par des raisons graves d'intérêt général, dont la principale a été la consolidation de la paix dans la presqu'île des Balkans; prenant en considération la configuration défectueuse des frontières actuelles du Royaume Hellénique et les droits acquis aux Hellènes de l'Épire et de la Thessalie par une longue série de luttes et de malheurs; appréciant dans toute leur importance les conditions politiques, ethnologiques et stratégiques des contrées limitrophes; les Cabinets Européens ont procédé à la rectification des frontières turco-grecques, sans tenir compte des représentations que les intérêts particuliers des deux pays avaient dictées à leur délégués auprès de la Conférence de Berlin. Aussi, l'arrêt prononcé par l'Europe portait-il le cachet d'une œuvre éminemment humanitaire et supérieure à toute considération de parti. La Grèce, au moins, l'a ainsi compris. Persuadée qu'il ne pouvait plus être question de ses droits et intérêts au delà de la volonté de l'Europe et que les aspirations de ses enfants mal partagés, devaient céder à la force de la nécessité, elle s'est empressée de se rendre à l'invitation des Grandes Puissances et d'accepter leur décision.

Mais pour cette même raison, le Royaume Hellénique a dû s'étonner et s'inquiéter quand il a vu que de nouvelles négociations s'entamaient à Constantinople. Une décision sérieuse et solennelle et qui devait être respectée comme toute décision prise et énoncée dans les conditions qui ont déterminé l'œuvre de Berlin, allait être révisée et modifiée sous l'influence de considérations secondaires et exclusives. L'action des Ambassadeurs des Grandes Puissances à Constantinople, provoquée par l'obstination de la Porte allait aboutir, comme elle a malheureusement abouti, à l'anéantissement de la volonté de l'Europe et à la satisfaction des intérêts d'une seule des deux parties. L'Europe laissait refaire son œuvre,

pour ménager la Turquie. Elle se déjouait, pour prendre en considération des raisons, qu'elle avait déjà assez pesées pour les déclarer mauvaises. Or, s'il eût été question de plaider devant la haute Cour Européenne, la Grèce, dont les justes réclamations n'avaient été que très incomplètement satisfaites par la Conférence, aurait pu, aussi bien et mieux que la Turquie, alléguer ses raisons et faire valoir ses titres à la justice de l'Europe. Enfin ce que nous craignons est arrivé. La rectification décidée à Berlin va être déclarée nulle et non avenue. Au lieu de toute la Thessalie et de presque toute l'Épire, cédées à la Grèce par l'acte du 1er Juillet 1880, elle devrait se contenter aujourd'hui, d'après l'arrangement intervenu à Constantinople, d'une partie seulement de la Thessalie, et d'un petit lambeau de l'Épire, limité par le fleuve d'Arta.

Cet arrangement d'une affaire jugée déjà en dernier ressort est-il juste ? La Grèce pourrait-elle l'accepter et son acceptation écarterait-elle les difficultés que l'Europe croit aplanir en ratifiant l'œuvre de ses Ambassadeurs ?

Voilà ce que nous voulons examiner ici en peu de mots.

L'Épire et la Thessalie ont le droit de se regarder dorénavant libres et faisant partie du Royaume Hellénique. Elles possèdent le titre de leur liberté, solennellement octroyé par l'Europe et solennellement accepté par la Grèce. Elles ne pourraient croire que les Cabinets Européens aient voulu se jouer de leurs souffrances, ni admettre qu'ils se soient rétractés, rien que pour être agréables à la Turquie, lorsqu'aucune raison d'intérêt général à considérer, aucun besoin véritable à satisfaire, aucun danger imminent à conjurer ne faisaient de cette rétractation une nécessité absolue. Si le Gouvernement Hellénique acceptait aujourd'hui le maximum proposé par la Porte, les Epirotes et les Thessaliens déshérités seraient en droit de demander compte de cet abandon à la Grèce libre. Ils auraient raison de croire que leurs frères libres, ceux dont la liberté a été achetée au prix du sang de leurs pères, refusent aujourd'hui d'acquitter leur dette parcequ'ils sont avares de sacrifices et ménagers de leur vie. Forts de leurs droits reconnus et sanctionnés par l'Europe, ils saisiront toute occasion pour revendiquer leur liberté, et de l'autre côté des frontières tracées d'un commun accord par la Turquie et l'Europe, ils demanderont à la Grèce libre, par la voix de leurs armes, pourquoi elle les abandonne. Est-ce que la Grèce pourrait, en pareil cas,

croiser les bras et voir d'un œil impassible leurs efforts étouffés dans le sang par leurs dominateurs? Ce serait rompre pour toujours les liens qui l'unissent aux Hellènes de la Turquie, et perdre à tout jamais le prestige qui fait la plus grande force de l'hellénisme; ce serait s'aliéner irrévocablement l'amour et l'affection de ses enfants et creuser un abîme entre le Royaume Hellénique et l'élément grec de la presqu'île des Balkans. D'ailleurs, si l'on laisse l'Épire Grecque à la Turquie pour ménager les soi-disant droits des Albanais Ottomans, dont le fantôme, évoqué par le Divan pour faire peur à l'Europe, commence, paraît-il, à inquiéter la Porte, on ne devrait pas se faire illusion sur les conséquences que l'exécution de cette décision européenne aurait sur les Ottomans. Voyant que l'Épire est déclarée étrangère à leur empire, ils mettront tout en oeuvre pour obvier à cette extrémité, et tâcheront, par tous les moyens qui leur sont habituels de modifier les conditions ethnologiques de cette province. On sait très bien comment les Turcs s'y entendent. Les Grecs qui habitent l'Épire seront en butte à toutes les vexations imaginables et à toute sorte de persécutions. La Grèce acceptant la ligne qui lui est proposée et qui laisse à l'Épire la perspective d'un tel avenir, ne se rendrait-elle pas complice de cette oeuvre d'extermination?

Si nous voulons maintenant entrer tant soit peu dans les détails, nous verrons d'abord que la Porte, gardant en Thessalie Ellassona et toute la plaine de Xyria, n'offre à la Grèce qu'une ligne frontière presque imaginaire et la prive de toute communication possible entre l'Épire et la Thessalie.

Quant à l'Épire, obligé par les termes du Traité de Berlin à consentir une rectification de frontières de ce côté aussi, le Gouvernement Ottoman a cru assez faire en cédant la ville d'Arta. Mais un simple regard jeté sur la carte suffira pour se convaincre que la ligne proposée par la Porte sépare cette ville de ses environs, et que les champs même de ses habitants restent pour ainsi dire engagés à la Turquie. En gardant Prévéza, les ottomans dominant le golfe Ambracique, menacent les côtes des provinces d'Acarnanie et de Valto, faisant partie du Royaume Hellénique et restent maîtres absolus du commerce par mer des Provinces riveraines qui n'ont d'autre débouché à la mer que le golfe.

Il ne serait peut-être pas superflu de mentionner ici, puisqu'il s'agit de Prévéza, que la Porte qui a acquis cette contrée non par la conquête mais en vertu

du Traité conclu entr'elle et la Russie le 24 Mars 1800, n'a aujourd'hui aucun droit à la posséder, puisqu'elle ne s'est point conformée aux clauses de ce Traité et en a même violé les stipulations essentielles, notamment celle le l'Art : 8, portant que : « il continuera d'être défendu aux Mahométans d'y acquérir des » propriétés et de s'y domicilier. »

Quant à l'île de Candie, dont la cession à la Grèce a servi pour quelques moments de ballon d'essai à la Porte, on connaît très-bien les manifestations patriotiques qu'a provoquées cette proposition non réalisée parmi la population vaillante et courageuse de cette île héroïque. Le Royaume Hellénique qui a plaidé au sein du Congrès de Berlin les droits sacrés du peuple Crétois, et dont le voeu le plus ardent serait de voir les Candiotes unis à la mère - patrie n'a pourtant pas suggéré ni encouragé ces manifestations chaleureuses. Il n'a pas voulu entraver l'action de la diplomatie Européenne ni lui créer des difficultés. Mais il ne saurait méconnaître celles que l'anéantissement des nouvelles espérances des Crétois pourrait lui créer, ni rester, à la longue, indifférent à une lutte, qui ne manquera certes pas de suivre la surexcitation actuelle de ce peuple martyr. Accepter le maximum de la Porte, serait donc au dessus de ses forces et au dessous de ses intérêts nationaux, aussi bien que des sentiments de ses habitants.

Voici, en résumé le triste état de choses qu' une acceptation, de la part de la Grèce, de la ligne accordée par la Porte, ne manquerait pas d'engendrer à l'extérieur : affaiblissement complet de l'élément grec ; rupture des liens qui unissent la Grèce libre aux Grecs de la Turquie ; anéantissement de toute espérance de l'hellénisme ; lutttes incessantes des Hellènes déshérités et excitation perpétuelle parmi la population du Royaume.

Quant à la situation intérieure de la Grèce libre, elle ne serait guère meilleure. Ayant accepté la décision de la Conférence de Berlin, le Royaume Hellénique a dû se préparer pour se trouver en mesure, au moment donné, de pouvoir l'exécuter et de prendre possession des provinces que l'Europe lui avait adjugées. Les Grandes Puissances n'ignorent certes pas que la Grèce n'a pas manqué d'encouragements dans cette voie, qui lui était tracée par la force même des choses. Pour faire face aux événements, le Gouvernement Royal a appelé sous les drapeaux dix catégories d'âge en même temps, ce dont des Etats beaucoup plus ri-

ches et plus forts que la Grèce n'offrent pas d'exemple; il a grevé le peuple d'impôts et s'est grevé de deux cent millions de dettes; il a contracté des obligations au dessus de ses forces et s'est chargé de dépenses supérieures à ses ressources. Le peuple Hellène s'est soumis à tous ces sacrifices sans murmurer, plein de foi dans l'action sérieuse de son Gouvernement et pénétré de confiance dans les promesses solennelles de l'Europe. On lui offre aujourd'hui, pour le dédommager de tous ses sacrifices, une partie seulement de ce qu'on lui avait promis et qu'il était en droit d'espérer. Il est heureux de voir une partie de ses frères délivrés d'un joug de quatre siècles. Mais il ne peut pas accepter cet expédient comme une solution de la question qui lui a coûté tant d'efforts. S'il voyait son Gouvernement accepter cette solution partielle, il aurait raison de l'accuser d'imprévoyance et de légèreté, de s'en méfier dans l'avenir, et de voir en lui le seul auteur d'un état de choses anormal et gros de dangers. Il est inutile de répéter ce que les Grecs de la Turquie penseront du Gouvernement hellénique. L'Europe elle-même ne manquerait pas de s'étonner, et elle aurait raison.

Μετάφρασις τοῦ Ὑπομνήματος.

Ὅταν αἱ μεγάλαι Δυνάμεις τῆς Εὐρώπης προσδιώριζον ἐκ συμφώνου καὶ διὰ τῆς δημοφήφου γνώμης τῶν πληρεξουσίων των ἐν Βερολίῳ τὰ νέα σύνορα τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκήρυττον ἐπανειλημμένως ὅτι ἡ ἀπόφασίς των ἦτο ἀμετάκλητος, ἐφρόνουν βεβαίως ὅτι ἐξετέλουν ἔργον σπουδαῖον. Παρακινούμεναι εἰς τὰς ἀποφάσεις των ὑπὸ λόγων σοβαρῶν γενικοῦ συμφέροντος, ὧν ὁ κυριώτατος ἦτον ἡ στερέωσις τῆς εἰρήνης ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου, λαμβάνουσαι ὑπ' ὄψιν τὸν ἐλαττωματικὸν σχηματισμὸν τῶν σημερινῶν ὁρίων τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου καὶ τὰ δικαιώματα ἅπερ ἀπέκτησαν οἱ Ἕλληνας τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας διὰ τῶν μακροχρονίων αὐτῶν ἀγώνων καὶ δυστυχημάτων καὶ ἐκτιμῶσαι καθ' ὅλην των τὴν σημασίαν τοὺς πολιτικοὺς, ἐθνολογικοὺς καὶ στρατηγικοὺς ὄρους τῶν ὁμόρων χωρῶν, αἱ Εὐρωπαϊκαὶ κυβερνήσεις ἐνήργησαν τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν Τουρκο-Ἑλληνικῶν ὁρίων, χωρὶς νὰ προσέξωσιν εἰς τὰς παραστάσεις, ἅς τὰ ἰδιαίτερα συμφέροντα τῶν δύο Κρατῶν εἶχον ὑπαγορεύσει εἰς τοὺς παρὰ τῇ ἐν Βερολίῳ Συνδιασκέψει ἀπεσταλμένους των. Διὸ ἡ ὑπὸ τῆς Εὐρώπης ἀπαγγεληθεῖσα ἀπόφασίς ἔφερε τὴν σφραγίδα ἔργου ἐξόχως φιλανθρωπικοῦ καὶ ἀνωτέρου πάσης μεροληψίας. Ἡ Ἑλ-

λάς τούλάχιστον ούτως ἐξετίμησεν αὐτό. Πεπεισμένη ὅτι δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ γίνη λόγος περὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν συμφερόντων τῆς ἐπέκεινα τοῦ ὑπὸ τῆς θελήσεως τῆς Εὐρώπης ὑποδειχθέντος σημείου καὶ ὅτι οἱ πόθοι τῶν μὴ εὐνοηθέντων ὑπὸ τῆς τύχης τέκνων τῆς ἔπρεπε νὰ ὑπὸχωρήσωσιν εἰς τὸ κράτος τῆς ἀνάγκης, ἔσπευσε νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὴν πρόσκλησιν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων καὶ νὰ ἀποδεχθῇ τὴν ἀπόφασίν των.

Ἄλλὰ δι' αὐτὸν τοῦτον τὸν λόγον τὸ Ἑλληνικὸν Βασιλεῖον εὐλόγως ἐξεπλάγη καὶ ἀνησύχησεν ὅταν εἶδεν ὅτι νέαι διαπραγματεύσεις ἤρχιζον ἐν Κωνσταντινουπόλει. Σπουδαία καὶ πανηγυρικὴ ἀπόφασις, ἣτις ὤφειλε νὰ ᾔηται σεβαστὴ ὡς πᾶσα ἀπόφασις γενομένη καὶ ἀπαγγελθεῖσα ὑπὸ τοὺς ὄρους οἵτινες παρήγαγον τὸ Βερολίνοιον ἔργον, ἔμελλε νὰ ἀναθεωρηθῇ καὶ τροποποιηθῇ ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν σκέψεων δευτερευουσῶν καὶ ἀποκλειστικῶν. Ἡ ἐνέργεια τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευτῶν προκληθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀνυποτάκτου ἰσχυρογνωμίας τῆς Πύλης, ἔμελλε νὰ καταλήξῃ, ὡς δυστυχῶς κατέληξεν, εἰς τὴν ἐκμηδένισιν τῆς θελήσεως τῆς Εὐρώπης καὶ εἰς τὴν μερικὴν ἱκανοποίησιν τῶν συμφερόντων ἐνὸς μόνου ἐκ τῶν δύο μερῶν. Ἡ Εὐρώπη ἄφινε ν' ἀναπλασθῇ τὸ ἔργον τῆς, ἐξοικονομοῦσα τὴν Τουρκίαν. Ἀνήρει τὰς ἰδίας τῆς κρίσεις, λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν λόγους τοὺς ὁποίους εἶχεν ἤδη ἀρκούντως σταθμίσει ὥστε νὰ τοὺς κηρύξῃ ἀβασίμους. Ἄλλὰ, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ γίνη συζήτησις ἐνώπιον τοῦ Ὑψηλοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Δικαστηρίου, ἢ Ἑλλάς τῆς ὁποίας τὰ δίκαια αἰτήματα ἀτελεστάτην μόνον ἔλαβον ἱκανοποίησιν παρὰ τῆς Συνδιασκέψεως, θὰ ἠδύνατο ὡς ἡ Τουρκία, καὶ ἔτι μᾶλλον, νὰ προτείνῃ τοὺς λόγους τῆς καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τοὺς τίτλους τῆς ἐνώπιον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Δικαιοσύνης. Τέλος, ὅ,τι ἐφοβούμεθα συνέβη. Ἡ ἀποφασισθεῖσα ἐν Βερολίῳ ὀροθετικὴ ἐπανόρθωσις μέλλει νὰ κηρυχθῇ ἄκυρος καὶ μὴ γενομένη. Ἀντὶ ὅλης τῆς Θεσσαλίας καὶ σχεδὸν ὅλης τῆς Ἡπείρου, παραχωρηθεισῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῆς πράξεως τῆς 1 Ἰουλίου 1880, ἢ Ἑλλάς ὀφείλει ν' ἀρκεσθῇ σήμερον, κατὰ τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένον συμβιβασμὸν, εἰς ἓν μέρος μόνον τῆς Θεσσαλίας καὶ εἰς μικρὸν τεμάχιον τῆς Ἡπείρου, ὀριζόμενον ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ τῆς Ἄρτης.

Ἡ διευθέτησις αὕτη ὑποθέσεως δικασθείσης ἤδη ἀνεκκλήτως εἶναι ἄρά γε δίκαια ; Ἡ Ἑλλάς δύναται νὰ τὴν δεχθῇ, ἢ δὲ παραδοχὴ τῆς ἠθελεν ἀποτρέψῃ τὰς δυσχερείας ἅς ἡ Εὐρώπη πιστεύει ὅτι θὰ ἐξομαλύνῃ, ἐπικυροῦσα τὸ ἔργον τῶν Πρεσβευτῶν τῆς ; Ἴδου τί θέλομεν νὰ ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα δι' ὀλίγων λέξεων.

Ἡ Ἡπειρος καὶ Θεσσαλία δικαιοῦνται νὰ θεωρῶσιν ἑαυτὰς τοῦ λοιποῦ ἔλευ-

θέρας καὶ ἀποτελούσας μέρος τοῦ Ἑλλ. Βασιλείου. Κατέχουσι τὸν τίτλον τῆς ἐλευθερίας των, πανηγυρικῶς παραχωρηθέντα ὑπὸ τῆς Εὐρώπης καὶ πανηγυρικῶς ἀποδεκτὸν γενόμενον ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος. Αἱ χῶραι αὗται δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ πιστεύσωσιν ὅτι αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Κυβερνήσεις ἠθέλησαν νὰ ἐμπαίξωσι τὰ παθήματά των, μήτε νὰ παραδεχθῶσιν ὅτι ἐπαλινώδησαν μόνον διὰ νὰ εὐαρεστήσωσιν εἰς τὴν Τουρκίαν, ἐν ᾧ οὐδεὶς λόγος γενικοῦ συμφέροντος, οὐδεμία ἀληθῆς ἀνάγκη, οὐδεὶς ἐπικρεμάμενος κίνδυνος ἐπέβαλλον ἐπιτακτικῶς τὴν τοιαύτην παλινωδίαν. Ἄν ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις ἀπεδέχετο σήμερον τὸν ἀνώτατον ὅρον τὸν προτεινόμενον ὑπὸ τῆς Πύλης, οἱ Ἑπειῶται καὶ οἱ Θεσσαλοὶ ἀποκληρούμενοι θὰ ἐδικαιοῦντο νὰ ζητήσωσι λόγον τῆς τοιαύτης ἐγκαταλείψεως ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα. Δικαίως θὰ ἐπίστευον ὅτι οἱ ἐλεύθεροι ἀδελφοὶ των, ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων ἡ ἐλευθερία ἐξηγοράσθη διὰ τοῦ αἵματος τῶν πατέρων των, ἀποποιῶνται σήμερον ν' ἀποτίσωσι τὴν ὀφειλὴν των, καθὸ φειδωλοὶ θυσιῶν καὶ οἰκονόμοι τῆς ἰδίας ἐαυτῶν ζωῆς. Ἐρειδόμενοι ἐπὶ τῶν ἀναγνωρισθέντων καὶ παρὰ τῆς Εὐρώπης κυρωθέντων δικαιωμάτων των, θέλουσιν δράξει πᾶσαν εὐκαιρίαν πρὸς διεκδίκησιν τῆς ἐλευθερίας των, ἐκείθεν δὲ τῶν ὀρίων τῶν χαραχθέντων ἐκ συμφώνου παρὰ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Εὐρώπης, θέλουσιν ἐρωτήσῃ τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα διὰ τῆς φωνῆς τῶν ὄπλων των, διατὶ τοὺς ἐγκαταλίπει. Θὰ ἠδύνατο ἄρα ἡ Ἑλλάς, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, νὰ σταυρώσῃ τὰς χεῖρας καὶ νὰ βλέπῃ μὲ ὄμμα ἀνάλητον τοὺς ἀγῶνάς των καταπιγομένους ἐν τῷ αἵματι ὑπὸ τῶν δυναστῶν των; Οὕτω φερομένη, θὰ συνέτριβε διὰ παντὸς τοὺς δεσμοὺς τοὺς συνδέοντάς αὐτὴν πρὸς τοὺς ἐν Τουρκίᾳ Ἕλληνας καὶ θ' ἀπέβαλλε τὸ γόητρον τὸ ἀποτελοῦν τὴν μεγαλειτέραν τοῦ Ἑλληνισμοῦ δύναμιν· θ' ἀπεγυμνοῦτο ἀμετακλήτως τῆς ἀγάπης καὶ τῆς στοργῆς τῶν τέκνων τῆς καὶ θὰ ὤρυσσεν ἄβυσσον μεταξὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου. Προσέτι δὲ, ἂν ἀφεθῆ ἡ Ἑλληνικὴ Ἠπειρος εἰς τὴν Τουρκίαν χάριν ἐξοικονομήσεως τῶν δῆθεν δικαιωμάτων τῶν Ὀθωμανῶν Ἀλβανῶν, τῶν ὁποίων τὸ φάσμα, ἐκκληθὲν ὑπὸ τοῦ Διβανίου πρὸς ἐκφόδισιν τῆς Εὐρώπης, ἀρχίζει, φαίνεται, ν' ἀνησυχῆ τὴν Πύλην, δὲν πρέπει νὰ πλανηθῆ τις ὡς πρὸς τὰς ἐπὶ τῶν Ὀθωμανῶν συνεπειάς, τῆς ἐκτελέσεως τῆς τοιαύτης Εὐρωπαϊκῆς ἀποφάσεως. Βλέποντες ὅτι ἡ Ἠπειρος κηρύσσεται ξένη πρὸς τὸ Κράτος των, θέλουσιν ἐπιχειρήσῃ τὰ πάντα διὰ νὰ προλάβωσι τοιοῦτο δεινὸν καὶ θέλουσιν προσπαθῆσῃ δι' ὄλων τῶν συνήθων εἰς αὐτοὺς μέσων νὰ τροποποιήσωσι τὴν ἐθνολογικὴν κατάστασιν τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Γνωστότατον ὁποῖαν ἐμπειρίαν

ἔχουσιν οἱ Τοῦρκοι περὶ τὰ τοιαῦτα. Οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἠπειρον Ἕλληνας θὰ εὐρεθῶσιν ἐκτεθειμένοι εἰς ὅλας τὰς δυνατὰς καταπιέσεις καὶ εἰς παντοίας καταδρομάς. Ἡ Ἑλλάς, ἂν ἐδέχεται τὴν γραμμὴν ἣτις τῇ προτείνεται καὶ ἣτις προμηνύει εἰς τὴν Ἠπειρον τοιοῦτο μέλλον, δὲν θὰ καθίστατο συνένοχος τοῦ ἐξολοθρευτικοῦ τούτου ἔργου ;

Ἄν θελήσωμεν, ἤδη νὰ εἰσέλθωμεν κατ' ἐλάχιστον εἰς τὰς λεπτομερείας, θέλωμεν ἰδεῖ κατὰ πρῶτον ὅτι ἡ Πύλη, κρατοῦσα ἐν Θεσσαλίᾳ τὴν Ἐλασσῶνα καὶ ὅλην τὴν πεδιάδα τοῦ Ξυρία, προσφέρει εἰς τὴν Ἑλλάδα μεθόριον γραμμὴν σχεδὸν φαντασιώδη καὶ τὴν στερεὴν πάσης δυνατῆς συγκοινωνίας μεταξὺ Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας.

Ὡς πρὸς δὲ τὴν Ἠπειρον, ἡ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις, ἀναγκαζομένη ὑπὸ τῶν ῥητῶν ὀρισμῶν τῆς ἐν Βερολίνῳ Συνθήκης νὰ δεχθῇ μεθοριακὴν τινὰ ἐπανόρθωσιν καὶ πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἐνόμισεν ὅτι ἀρκετὰ ἔπραξε παραχωροῦσα τὴν πόλιν Ἄρταν. Ἀλλὰ, ἐν μόνον βλέμμα ἂν ρίψῃ τις ἐπὶ τοῦ χάρτου, θέλει πεισθῆ ὅτι ἡ παρά τῆς Πύλης προτεινομένη γραμμὴ χωρίζει τὴν πόλιν ταύτην ἀπὸ τὰ περίεξ αὐτῆς καὶ ὅτι καὶ οἱ ἀγροὶ ἀκόμη τῶν κατοίκων τῆς μένουσι τρόπον τινὰ ἐνεχυριασμένοι εἰς τὴν Τουρκίαν. Διατηροῦντες τὴν Πρέβεζαν, οἱ Ὀθωμανοὶ δεσπόζουσι τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, ἀπειλοῦσι τὰ παράλια τῶν ἐπαρχιῶν Ἀκαρνανίας καὶ Βάλτου, ἅτινα ἀποτελοῦσι μέρος τοῦ Ἑλλ. Βασιλείου, καὶ μένουσι ἀπόλυτοι κύριοι τοῦ διὰ θαλάσσης ἐμπορίου τῶν παροχθίων ἐπαρχιῶν αἵτινες δὲν ἔχουσιν ἄλλην πρὸς τὴν θάλασσαν διέξοδον παρά τὸν κόλπον.

Δὲν θὰ ἦτον ἴσως περιττὸν νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα, προκειμένου περὶ Πρεβέζης, ὅτι ἡ Πύλη ἣτις ἀπέκτησε τὴν χώραν ταύτην ὄχι διὰ κατακτήσεως ἀλλὰ κατὰ συνέπειαν τῆς συνθήκης τῆς συναφθείσης μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ῥωσσίας, τὴν 21 Μαρτίου 1800, οὐδὲν σήμερον κέκτηται δικαίωμα κατοχῆς ἐπὶ ταύτης, ἀφ' οὗ δὲν συνεμορφώθη πρὸς τοὺς ὀρισμοὺς τῆς ἐν λόγῳ συνθήκης καὶ παρεβίασε μάλιστα τὰς οὐσιωδεστάτας διατάξεις τῆς, ἰδίως δὲ τὴν τοῦ ἄρθρου 8 ὀρίζουσαν ὅτι « Ὅσα ἐξακολουθήσῃ νὰ ἦναι ἀπηγορευμένοι εἰς τοὺς μωαμεθανοὺς ν' ἀποκτῶσιν ἐκεῖ ἰδιοκτησίας καὶ νὰ ἐγκαθιστῶνται ».

Ὡς πρὸς δὲ τὴν νῆσον Κρήτην τῆς ὁποίας ἡ εἰς τὴν Ἑλλάδα παραχώρησις ἐχρησίμευσεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ὡς πείραμα εἰς τὴν Πύλην, εἰσὶ λίαν γνωστὰ αἱ πατριωτικαὶ διαδηλώσεις αἱ προκληθεῖσαι ἐκ τῆς μὴ πραγματοποιηθείσης ταύτης

προτάσεως μεταξύ του ἀνδρείου καὶ εὐτόλμου πληθυσμοῦ τῆς ἡρωϊκῆς ἐκείνης νῆσου. Τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον, ὅπερ συνηγόρησεν ἐν τῷ Βερολίνῳ Συνεδρίῳ ὑπὲρ τῶν ἱερῶν δικαιωμάτων τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ καὶ οὕτινος ἢ μᾶλλον διάπυρος εὐχὴ θὰ ἦτο νὰ ἴδῃ τοὺς Κρητὰς ἠνωμένους μετὰ τῆς κοινῆς τῶν Ἑλλήνων πατριδος δὲν ὑπεξέκαυσε μ' ὅλα ταῦτα μῆτε ἐνεθάρρυνε τὰς θερμὰς ταύτας διαδηλώσεις. Δὲν ἠθέλησε νὰ παρακωλύσῃ τὴν ἐνέργειαν τῆς Εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας μῆτε νὰ τῇ δημιουργήσῃ δυσκολίας. Ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ ἐκείνας αἴτινες πιθανῶς θέλουσι προέλθει ἐκ τῆς μηδενίσεως τῶν νέων ἐλπίδων τῶν Κρητῶν, μηδὲ νὰ μείνῃ ἐπὶ τέλους ἀδιάφορος πρὸς ἀγῶνα, ὅστις βεβαίως θέλει παρακολουθήσῃ τὸν σημερινὸν διερεθισμὸν τοῦ μαρτυρικοῦ ἐκείνου λαοῦ. Ἡ ἀποδοχὴ τοῦ ὑπὸ τῆς Πύλης προσφερομένου ἀνωτάτου ὅρου θὰ ἦτο λοιπὸν ὑπέρτερόν τι τῶν δυνάμεων τῆς Ἑλλάδος, κατώτερον δὲ τῶν ἐθνικῶν τῆς συμφερόντων ὡς καὶ τῶν αἰσθημάτων τῶν κατοίκων τῆς.

Ἴδού ἐν συνόψει ἡ θλιβερὰ κατάστασις τὴν ὁποίαν ἡ ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος ἀποδοχὴ τῆς γραμμῆς τῆς προτεινομένης ὑπὸ τῆς Πύλης θὰ παρήγεν ἀφεύκτως ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐντελῆς ἐξασθένεισι τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου· διάρρηξις τῶν δεσμῶν τῶν συνδεόντων τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα πρὸς τοὺς ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνας· ἐξαφάνισις πάσης ἐλπίδος τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀγῶνες ἄπαστοι τῶν ἀποκληρωθέντων Ἑλλήνων καὶ διηνεκῆς ἐρεθισμὸς μεταξύ τῶν κατοίκων τοῦ Βασιλείου.

Ἡ δὲ ἐσωτερικὴ κατάστασις τῆς ἐλευτέρας Ἑλλάδος δὲν θὰ ἦτο καὶ αὕτη καλλιτέρα. Ἀποδεχθὲν τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐν Βερολίνῳ Συνδιασκέψεως, τὸ Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος περιῆλθεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ παρασκευασθῇ, ὥστε νὰ εὔρεθῇ εἰς θέσιν, ἐπιστάσης τῆς ὥρας, νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὴν καὶ νὰ λάβῃ κατοχὴν τῶν ἐπαρχιῶν, αἵτινες τῷ εἶχον ἐπιδικασθῆ ὑπὸ τῆς Εὐρώπης. Βεβαίως αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις δὲν ἀγνοοῦσιν ὅτι ἡ Ἑλλὰς οὐκ ὀλίγας ἔλαβεν ἐνθαρρύνσεις ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ, ἥτις τῇ ὑπεδεικνύετο ἐκ τῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων. Διὰ ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς περιστάσεις, ἡ Βασιλικὴ Κυβέρνησις ἐκάλεσεν ὑπὸ τὰς σημαίας δέκα ἠλικιῶν ἀνδρας συνάμα, πρᾶγμα τοῦ ὁποίου πολὺ ἰσχυρότερα καὶ πλουσιώτερα τῆς Ἑλλάδος Κράτη δὲν παρέχουσι παράδειγμα, ἐπεβάρυνε τὸν λαὸν διὰ φόρων καὶ ἐπεβαρύνθη ἡ ἰδίᾳ διὰ χρέους 200 ἑκατομμυρίων, ὑπεβλήθη εἰς ὑποχρεώσεις ὑπέρτερας τῶν δυνάμεων τῆς καὶ ἀνεδέχθη δαπάνας ἀνωτέρας τῶν πόρων τῆς. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ὑπεβλήθη εἰς ὅλας ταύτας τὰς θυσίας ἀγογγύστως, πλήρης ὢν ἐμ-

πιστοσύνης εἰς τὴν σπουδαίαν ἐνέργειαν τῆς κυβερνήσεώς του καὶ πεποιθήσεως εἰς τὰς πανηγυρικὰς ὑποσχέσεις τῆς Εὐρώπης. Τῷ προσφέρουσι σήμερον πρὸς ἀποζημίωσιν δι' ὅλας τὰς θυσίας του ἐν μέρος μόνον τῶν ὑπεσχημένων, ἅτινα ἐδικαιοῦτο νὰ ἐλπίζῃ. Εἶναι εὐτυχῆς βλέπων μέρος τῶν ἀδελφῶν του ἀπαλλασσομένους ἀπὸ ζυγὸν 4 αἰώνων. Ἄλλὰ δὲν δύναται ν' ἀποδεχθῇ τὴν τοιαύτην ἐξοικονόμησιν ὡς λύσιν τοῦ ζητήματος διὰ τὸ ὅποιον τσαύτας κατέβαλε προσπάθειας. "Ἄν ἔβλεπε τὴν κυβέρνησιν του ἀποδεχομένην τὴν μερικὴν ταύτην λύσιν, δικαίως θὰ τὴν ἐμέμφετο ἐπὶ ἀπροβλεψία καὶ κουφότητι, θὰ ἐδυσπίσται πρὸς αὐτὴν ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ θὰ τὴν ἐθεώρει ὡς τὴν μόνην παραγωγὸν καταστάσεως ἐκρύθμου καὶ πλήρους κινδύνων. Περιττὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν πῶς οἱ ἐν Τουρκίᾳ Ἕλληγες θὰ σκεφθῶσι περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Καὶ αὐτὴ ἡ Εὐρώπη θὰ ἔβλεπε τὴν διαγωγὴν της μετ' ἐκπλήξεως καὶ θὰ εἶχε δίκαιον.

Ἀθήναι, 21 Μαρτίου (2 Ἀπριλίου) 1881

175

Διακοίνωσις τῶν ἐν Ἀθήναις Πρέσβεων τῶν ἔξ Μεγάλων Δυνάμεων
πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον ὑπὸ ἡμερομηνίαν 26 Μαρτίου 1881.

Les soussignés, Envoyés Extraordinaires et Ministres Plénipotentiaires d'Allemagne, d'Autriche-Hongrie, de France, de la Grande Bretagne, d'Italie et de Russie près S. M. le Roi des Hellènes ont l'honneur de remettre à S. E. le Président du Conseil et Ministre des Affaires Etrangères de Grèce la note ci-après, d'ordre de leurs Gouvernements.

Les conclusions consignées dans l'acte final de la Conférence de Berlin n'ayant pas pu, par la force des choses, recevoir l'exécution pacifique que les Cabinets avaient en vue, les Puissances médiatrices ont prescrit à leurs Représentants à Constantinople de rechercher et d'arrêter entre eux la ligne frontière qui leur paraîtrait le mieux répondre aux nécessités de la situation. Après avoir mûrement étudié les différentes solutions qui pouvaient être proposées, les Représentants des Puissances à Constantinople ont été unanimes pour recommander à leurs gouvernements le tracé et les stipulations suivantes :

La nouvelle ligne frontière, commençant près du défilé de Karalik Dervend,

entre l'embouchure du Salamvrias et Platamona, à quatre Kilomètres environ au Sud de ce dernier point, se dirige vers l'Ouest en suivant la crête des montagnes, passe, d'abord, entre Krania et Avarnitza, puis entre Nezeros et Anaplysis, arrive au sommet du mont Godaman, descend, ensuite, vers le Sud, en suivant la crête de l'Olympe, gagne le sommet de Kokkinopetra et, prenant la direction de l'ouest à partir de ce point, sans quitter la même crête, passe entre Ligara et Derveni-Melona et arrive au sommet du Mont Kritiri. Se dirigeant de là vers le Sud, la ligne atteint la rive droite du Xeraghis, et, suivant la ligne de partage des eaux vers le Sud-Ouest, gagne le sommet des hauteurs situées au nord du village de Zarko, tourne, ensuite, vers le Nord-Ouest dans la direction de Diminitza, et se maintient toujours sur la ligne de partage des eaux, en laissant à la Turquie le village d'Elevtherochorion. Avant d'arriver à Diminitza, à une distance d'environ 18 Kilomètres de cette localité, la ligne frontière tourne vers l'ouest, toujours sur la ligne du partage des eaux et passe par les villages de Flamouristi, Gavianon et Georgitza pour gagner le sommet du Mont Kratchovo. Se dirigeant, ensuite, vers le Sud par la crête, elle passe par les sommets des Monts Zygos, Dokimi et Peristeri, et atteint la rivière d'Arta, en suivant le ruisseau qui conduit, par la plus courte distance, les eaux pluviales du sommet du Peristeri à ce cours d'eau et en passant près des villages de Kalarytes et de Michalitzzi. Au delà de ces derniers points, elle suit le thalweg de la rivière d'Arta jusqu'à son embouchure.

Le territoire de Punta sera cédé à la Grèce.

Toutes les fortifications qui commandent l'entrée du Golfe d'Arta, tant du côté de Préveza que de celui de Punta, seront désarmées, et la libre navigation du golfe d'Arta sera assurée.

La Grèce devra donner des garanties spéciales en faveur des musulmans des provinces annexées, au double point de vue de la liberté du culte et du respect de la propriété.

Les Gouvernements d'Allemagne, d'Autriche-Hongrie, de France, de la Grande Bretagne, d'Italie et de Russie, ayant approuvé les propositions de leurs Représentants à Constantinople, font savoir au Gouvernement de S. M. Hellénique que les conclusions sus-énoncées sont désormais formellement substituées par eux à celles de l'acte final de la Conférence de Berlin et qu'ils entendent, dans

l'intérêt de la paix générale, s'arrêter à cette solution, qui doit être considérée dès lors comme la décision suprême de l'Europe. Ils invitent donc le Gouvernement de S. M. le Roi des Hellènes à accepter dans le plus bref délai l'arrangement indiqué dans le présent document et expriment la conviction que le Cabinet d'Athènes ne voudra pas, en refusant d'y souscrire, s'aliéner les sympathies de l'Europe, encourir l'immense responsabilité que les Puissances médiatrices feraient retomber sur lui et s'exposer au complet isolement qui serait la première et inévitable conséquence de son refus. Si, comme elles l'espèrent fermement, la Grèce, tenant compte des exigences de la situation et du vœu unanime de l'Europe, dont la volonté bien arrêtée est de maintenir la paix, accepte la solution adoptée par les six Cabinets, les Puissances médiatrices s'engagent à en surveiller l'exécution, afin de faciliter au Gouvernement Hellénique l'acquisition pacifique des territoires compris dans la nouvelle frontière.

Les soussignés saisissent cette occasion pour etc.

Athènes, le 7 Avril 1881.

RADOWITZ.

WREDE

MOUY

EDWIN CORBETT

FR. CURTOPASSI

CHICHKINE.

Μετὰφρασις

Οἱ ὑπογεγραμμένοι, Ἐκτακτοὶ Ἀπεσταλμένοι καὶ Πληρεξούσιοι Ὑπουργοὶ Γερμανίας, Αὐστρο-Οὐγγαρίας, Γαλλίας, Ἀγγλίας, Ἰταλίας καὶ Ῥωσσίας παρὰ τῆς Ἀ. Μ. τῷ βασιλεῖ τῶν Ἑλλήνων, λαμβάνουσι τὴν τιμὴν νὰ ἐγχειρίσωσιν εἰς τὴν Ἀ. Ε. τὸν Πρόεδρον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος; κατὰ διαταγὴν τῶν Κυβερνήσεων αὐτῶν, τὴν ἐπομένην διακοίνωσιν.

Ἐπειδὴ αἱ ἀποφάσεις αἱ περιεχόμεναι ἐν τῇ τελικῇ πράξει τῆς ἐν Βερολίνῳ Συνδιασκέψεως δὲν ἔλαβον, ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων, τὴν εἰρηρικὴν ἐκτέλεσιν ἣν προϋτίθεντο αἱ Κυβερνήσεις, αἱ μεσολαβοῦσαι Δυνάμεις παρήγγειλαν τοῖς ἐν Κωνσταν-

τινουπόλει Ἀντιπροσώποις αὐτῶν νὰ ἐπιζητήσωσιν καὶ ἀπὸ κοινοῦ διαγράψωσι τὴν ὄροθετικὴν γραμμὴν, ἣν ἤθελον κρίνει ὡς μᾶλλον ἀνταποκρινομένην πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς καταστάσεως. Οἱ δ' ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀντιπρόσωποι τῶν Δυνάμεων, ὠρίμως μελετήσαντες τὰς διαφόρους λύσεις, αἵτινες ἦτο δυνατόν νὰ προταθῶσιν, ὁμοφώνως συνέστησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν κυβερνήσεις τὴν ἐπομένην γραμμὴν καὶ τοὺς ἑξῆς ὅρους :

Ἡ νέα ὄροθετικὴ γραμμὴ, ἀρχομένη ἐγγὺς τῆς στενοπορίας τοῦ Καραλικ Δερβὲν μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σαλαμβριά καὶ τοῦ Πλαταμῶνος, τέσσαρα περίπου χιλιόμετρα πρὸς μεσημβρίαν τοῦ τελευταίου τούτου σημείου, κατευθύνεται πρὸς δυσμὰς παρακολουθοῦσα τὰς ἀκρωρείας. Διέρχεται δὲ πρῶτον μεταξὺ Κρανιῆς καὶ Ἀβαρνίτσης, ἔπειτα μεταξὺ Νεζεροῦ καὶ Ἀναλήψεως, φθάνει εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους Γοδαμάν, εἶτα κατέρχεται πρὸς μεσημβρίαν, παρακολουθοῦσα τὴν ἀκρωρείαν τοῦ Ὀλύμπου, φθάνει εἰς τὴν κορυφὴν τῆς Κοκκινόπετρας καὶ διευθυνομένη πρὸς δυσμὰς ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου, διὰ τῆς αὐτῆς πάντοτε ἀκρωρείας, διέρχεται μεταξὺ Λιγαρᾶς καὶ Δερβὲν Μελοῦνης καὶ φθάνει εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους Κριτῆρι. Διευθυνομένη ἐκεῖθεν πρὸς νότον ἡ γραμμὴ, φθάνει εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ξηράγη, καὶ παρακολουθοῦσα τὴν γραμμὴν τῆς διανομῆς τῶν ὑδάτων πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν, ἀναβαίνει εἰς τὴν κορυφὴν τῶν πρὸς βορρᾶν τοῦ χωρίου Ζάρκου ὑψωμάτων, στρέφει ἔπειτα πρὸς τὸ βορειοδυτικόν, διευθυνομένη πρὸς τὴν Δεμινίτζαν, παραμένει δὲ πάντοτε ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῆς διανομῆς τῶν ὑδάτων, ἀφίνουσα εἰς τὴν Τουρκίαν τὸ χωρίον Ἐλευθεροχωρι. Πρὶν φθάσῃ εἰς τὴν Δεμινίτζαν, εἰς ἀπόστασιν δέκα καὶ ὀκτὼ περίπου χιλιομέτρων ἀπὸ τοῦ μέρους τούτου, ἡ μεθόριος γραμμὴ στρέφει πρὸς δυσμὰς, παρακολουθοῦσα πάντοτε τὴν γραμμὴν τῆς διανομῆς τῶν ὑδάτων καὶ διερχομένη διὰ τῶν χωρίων Φλαμουρίου, Γάβροβον καὶ Γεωργίτσι, φθάνει εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους Κράτσοβον. Εἶτα βαίνουσα πρὸς δυσμὰς, διὰ τῶν ἀκρωρειῶν, διέρχεται διὰ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων Ζυγοῦ, Δοκίμη καὶ Περιστερί, καὶ φθάνει εἰς τὸν ποταμὸν τῆς Ἄρτης, παρακολουθοῦσα τὸν ῥύακα, ὅστις φέρει διὰ τῆς βραχυτέρας ὁδοῦ τὰ βρόχεια ὑδατα ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Περιστερίου εἰς τὸν ποταμὸν ἐκεῖνον, διερχομένη πλησίον τῶν χωρίων Καλαῤῥυτῶν καὶ Μιχαλῆτσι. Ἐπέκεινα τῶν τελευταίων τούτων σημείων ἡ μεθόριος γραμμὴ παρακολουθεῖ τὴν συνάγκειαν τοῦ ποταμοῦ τῆς Ἄρτης μέχρι τῶν ἐκβολῶν του.

Ἡ περιοχὴ τῆς Πούντας θέλει παραχωρηθῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Πάντα τὰ ὀχυρώματα, ἅτινα ἀπὸ τε τῆς Πρεβέζης καὶ τοῦ Ἀκτίου, δεσπόζουσι

τῆς εισόδου τοῦ κόλπου τῆς Ἄρτης, θέλουσιν ἀφοπλισθῆ, καὶ θέλει ἐξασφαλισθῆ ἡ ἐλευθεροπλοία τοῦ κόλπου τῆς Ἄρτης.

Ἡ Ἑλλάς ὀφείλει νὰ παράσχη εἰδικὰς ἐγγυήσεις ὑπὲρ τῶν ὀθωμανῶν τῶν προσαρτωμένων ἐπαρχιῶν, ὡς πρὸς τε τὴν ἐλευθέραν ἐνάσκησιν τῆς θρησκείας αὐτῶν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἰδιοκτησίας των.

Αἱ κυβερνήσεις Γερμανίας, Αὐστρο-Οὐγγαρίας, Γαλλίας, Ἀγγλίας, Ἰταλίας καὶ Ῥωσσίας ἐγκρίνασαι τὰς προτάσεις τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀντιπροσώπων αὐτῶν, γνωστοποιοῦσιν εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων, ὅτι αἱ προεκτεθεῖσαι ἀποφάσεις ἀντικαθιστῶσι τοῦ λοιποῦ ὀριστικῶς τὰς διατάξεις τῆς τελικῆς πράξεως τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως, καὶ ὅτι, ἐν τῷ συμφέροντι τῆς γενικῆς εἰρήνης, ἐννοοῦσι νὰ ἐμμείνωσιν ἐν τῇ λύσει ταύτῃ, ἣτις ἐπομένως δέον νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ ὑπερτάτη τῆς Εὐρώπης ἀπόφασις. Προσκαλοῦσι λοιπὸν τὴν κυβέρνησιν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων ἵνα ὅ,τι τάχιον ἀποδεχθῆ τὸν ἐν τῷ παρόντι ἐγγράφῳ ἐνδεικνυόμενον συμβιβασμὸν, καὶ ἐκφράζουσι τὴν πεποίθησιν ὅτι τὸ Ἀθηναϊκὸν Ἀνακτοβούλιον δὲν θὰ θελήσῃ ἀρνούμενον τὴν παραδοχὴν, νὰ ἀπαλλοτριωθῆ τῶν συμπαθειῶν τῆς Εὐρώπης, νὰ ἀναλάβῃ τὴν μεγίστην εὐθύνην, ἣν αἱ μεσολαβοῦσαι Δυνάμεις θέλουν ἐπιβρίψαι ἐπ' αὐτοῦ, καὶ νὰ ἐκτεθῆ εἰς τὴν ἐντελῆ ἀπομόνωσιν, ἣτις ἔσεται ἡ πρώτη καὶ ἀναπόφευκτος συνέπεια τῆς ἀρνήσεώς της. Ἐὰν, ὡς ἀκλονήτως ἐλπίζουσιν, ἡ Ἑλλάς, ἐκτιμῶσα τὰς ἀπαιτήσεις τῆς καταστάσεως καὶ τὴν ἐμόφωνον εὐχὴν τῆς Εὐρώπης, τῆς ὁποίας ἡ ἀδιάσειστος θέλησις εἶναι ἡ διατήρησις τῆς εἰρήνης, ἀποδεχθῆ τὴν παρὰ τῶν ἑξ Ἐκτεθειμένων ἐγκριθείσαν λύσιν, αἱ μεσολαβοῦσαι Δυνάμεις ὑποχρεοῦνται νὰ ἐπαγρυπνήσωσιν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς, ὅπως διευκολύνωσιν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν τὴν εἰρηνικὴν ἀπόκτησιν τῶν χωρῶν, τῶν περιλαμβανομένων ἐν τῇ νέᾳ ὀρθοετικῇ γραμμῇ.

Οἱ ὑπογεγραμμένοι δρᾶττονται τῆς περιστάσεως ταύτης ὅπως κλ.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 26 Μαρτίου (7 Ἀπριλίου) 1881.

ΡΑΔΟΒΙΤΣ.

ΒΡΕΔΕ.

ΜΟΥΪ.

Ε. ΚΟΡΒΕΤ.

Φ. ΚΟΥΡΤΟΠΑΣΣΗΣ.

ΣΙΣΚΙΝ.

176

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Πετροπόλει Πρεσβείας.

St Petersbourg, 27 Mars 1881.

J'ai l'honneur de porter à votre connaissance que Leurs Majestés l'Empereur et l'Impératrice m'ont exprimé l'espoir que la sagesse de la nation prévaudra sur l'effervescence des esprits.

MARCORAN.

Μετὰφρασις

Ἐν Πετροπόλει, τὴν 27 Μαρτίου 1881.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς πληροφορήσω ὅτι αἱ Αὐτῶν Μεγαλειότητες ὁ Αὐτοκράτωρ καὶ ἡ Αὐτοκράτειρα μοὶ ἐξέφρασαν τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ φρόνησις τοῦ ἔθνους θέλει κατισχύσει τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν πνευμάτων.

ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

177

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας

Péra, le 27 Mars 1881.

Je viens d'être informé qu'en cas de refus de la Grèce d'accepter la ligne de l'Europe, la Turquie adressera un manifeste aux Puissances pour déclarer qu'elle retire ses dernières propositions.

COUNDOURIOTI.

Μετὰφρασις

Πέραν, τὴν 27 Μαρτίου 1881.

Ἐπληροφορήθην ὅτι, ἂν ἡ Ἑλλάς ἀρνηθῇ τὴν παραδοχὴν τῆς γραμμῆς τῆς Εὐρώπης, ἡ Τουρκία θέλει ἀπευθίνει εἰς τὰς Δυνάμεις διακοίνωσιν ὅπως δηλώσῃ ὅτι ἀποσύρει τὰς τελευταίας τῆς παραχωρήσεις.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

Ἐν Βιέννῃ, τῆ 27 Μαρτίου 1881.

Ὁ Κύριος Ἀργυρόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον.

Ἄμα ὡς ἔλαβον τὸ ὑπ' ἀριθ. 685 καὶ ἀπὸ 22 Μαρτίου ὑμέτερον ἔγγραφον, ἐπέδωκα σήμερον ἀντίγραφον τοῦ συνημμένου ὑπομνήματος πρὸς τὸν τμηματάρχην Κύριον Kallay, παρακαλέσας αὐτὸν συγχρόνως νὰ τὸ ὑποβάλλῃ εἰς τὸν Βαρῶνον Haymerle.

Ἦδη ὅμως, εἶχε περιέλθει εἰς τὸ ἐνταῦθα ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείον ἡ τηλεγραφικὴ εἶδησις, ὅτι οἱ ἐν Ἀθήναις Πρεσβευταὶ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων εἶχον ἐπιδώσει τῇ Βασιλικῇ Κυβερνήσει τὴν διακοίνωσιν, δι' ἧς ὑπεβάλετο αὐτῇ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει διαπραγματεύσεων καὶ δι' ἧς συνιστάτο τόσον κατηγορηματικῶς ἢ κατ' ὁμόθυμον ἀπόφασιν χαραχθεῖσα γραμμὴ. Διὰ τοῦτο μοὶ ἀπήντησεν ὁ Κύριος Kallay ὅτι τὸ ἐπιδιδόμενον αὐτῷ Pro Memoria τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως δὲν ἠδύνατο πρὸς τὸ παρὸν νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του μετὰ τὸ διάβημα ὅπερ ἤδη ἐγένετο ἐν Ἀθήναις ἐκ μέρους τῶν Δυνάμεων. Προσέθεσε δὲ, ὅτι πρὶν ἢ ἀκούσωσιν αἱ Δυνάμεις τὴν ἀπάντησιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, κατ' οὐδένα λόγον θέλουσιν εἰσελθεῖ εἰς συζήτησιν ἐπὶ τῶν λεπτομερειῶν τῆς γραμμῆς, ἣν ἐλπίζουσιν ὅτι θέλει ἀποδεχθῆ ἄνευ ὄρων ἡ Ἑλλάς.

Διατελῶ κ.τ.λ.

Γ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Βερολίῳ Πρεσβείας.

Berlin, 29 Mars 1881.

Ayant transmis votre mémoire au Ministère, j'y ai été appelé. Le Prince Bismark conseille instamment l'acceptation.

RANGABÉ.

Μετὰ φρασις

Ἐν Βερολίῳ, τῇ 29 Μαρτίου 1881.

Διαβιβάσας τὸ ὑμέτερον ὑπόμνημα εἰς τὸ Ἰπουργεῖον προσεκλήθη ἐν αὐτῷ.
Ὁ Πρίγκιψ Βισμάρκ συμβουλεύει ἐπιμόνως τὴν παραδοχὴν.

ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

180

Τηλεγράφημα τῆς Γερμαν. Κυβερνήσεως πρὸς τὸν ἐνταῦθα Πρεσβευτὴν αὐτῆς
ἀνακοινωθὲν τῷ Κυρίῳ Κουμουνδούρῳ.

Veillez exprimer au Gouvernement Hellénique notre ferme conviction que la Turquie retirera ses concessions, si la Grèce tarde à accepter les dispositions des Puissances, qu'il serait impossible d'obtenir un accord entre les Puissances relativement à un autre tracé de frontières et que la Grèce isolée perdra, en cas de guerre malheureuse pour elle, tout espoir d'un agrandissement futur.

Sans avoir un intérêt direct dans cette question, nous ne saurions mieux témoigner de la sollicitude de S. M. l'Empereur et Roi pour la cause Grecque ainsi que pour la personne de S. M. le Roi Georges qu'en recommandant notamment au Gouvernement Hellénique d'accepter les propositions des Puissances.

Μετὰ φρασις

Εὐαρεστήθητε νὰ ἐκφράσητε εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὴν στερεὰν ἡμῶν πεποίθησιν ὅτι ἡ Τουρκία θέλει ἀποσύρει τὰς παραχωρήσεις τῆς ἀν' ἡ Ἑλλάς βραδύνη νὰ δεχθῆ τὴν πρότασιν τῶν Δυνάμεων, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτευχθῆ συμφωνία μετὰξὺ τῶν Δυνάμεων πρὸς διαχάραξιν ἐτέρας γραμμῆς καὶ ὅτι ἡ Ἑλλάς, μεμονωμένη, θέλει ἀπολέσει, ἐν περιπτώσει πολέμου ἀτυχοῦς δι' αὐτὴν, πᾶσαν ἐλπίδα αὐξήσεως ἐν τῷ μέλλοντι.

Χωρὶς νὰ ἔχωμεν ἄμεσον συμφέρον ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ, δὲν δυνάμεθα νὰ διατρανώσωμεν κάλλιον τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Α. Μ. τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ Βασιλέως ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ὑποθέσεως καθὼς καὶ ὑπὲρ τοῦ προσώπου τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Γεωργίου, εἰμὴ συνιστῶντες στενωῶς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὴν παραδοχὴν τῶν προτάσεων τῶν Δυνάμεων.

181

Ἐν Πειρουπόλει, τῇ 29 Μαρτίου 1881.

Ὁ Κύριος Μαρκοῦρας πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ἐν τῇ γενομένῃ τὴν παρελθοῦσαν Παρασκευῇ ὑποδοχῇ τοῦ διπλωματικοῦ σώματος παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος. ἡ Α. Μ., ἥτις ἀπηύθυνε ὀλίγας λέξεις πρὸς ἕκαστον τῶν ἀντιπροσώπων, μὲ ἠρώτησε μετὰ μεγίστου ἐνδιαφέροντος, ἐὰν εἶχον πρόσφατα τηλεγραφήματα ἐξ Ἀθηνῶν, καὶ ἐὰν ἐγίνωσκον σπουδαῖόν τι περὶ τῶν ἐκεῖ διατρεχόντων. Τῷ ἀπήντησα, ὅτι ἐπισήμους εἰδήσεις δὲν εἶχον κατ' αὐτάς λάβει, ἀλλ' ὅτι, ἐξ ὧν ἰδιαιτέρως ἠδυνήθην νὰ μάθω, τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει διαπραγματεύσεων λίαν ἐλύπησεν ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας, καὶ ὅτι ὁ ἐρεθισμὸς τῶν πνευμάτων εἶναι μέγας. Ἡ Α. Α. Μ. μοὶ ἐξέφρασε τότε μετ' εὐνοϊκωτάτου τρόπου τὰς λέξεις, ἃς ἀκριβῶς ἔσπευσα αὐθημερὸν νὰ διαβιβάσω τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι διὰ κρυπτογραφικοῦ τηλεγραφήματος, (ὄρα κρυπτ. τηλεγρ. ὑπ' ἀριθ. 176).

Δέξασθε κτλ.

ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

182

S. E. Mr. A. Coumoundouros aux Représentants des Grandes Puissances de l'Europe à Athènes.

Athènes, le 31 Mars 1881.

Le soussigné, Président du Conseil et Ministre des Affaires Etrangères de Grèce a eu l'honneur de recevoir la note collective, en date du 26 Mars (7 Avril), que S. E. l'Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de conjointement avec S. E. . . . etc. lui ont adressée, d'ordre de leur Gouvernement.

En réponse à cette note le soussigné a l'honneur de communiquer à Mr ce qui suit :

En acceptant les dispositions de l'acte solennel de Berlin, qui fixait les nouvelles frontières du Royaume, le Gouvernement hellénique pensait en pleine confiance, comme il le pense encore aujourd'hui, que cette décision des Grandes Puissances de l'Europe faisait naître des droits et des obligations pour la Grèce aussi bien que pour la Turquie, pour les habitants des provinces qui étaient cédées à la Grèce aussi bien que pour l'Europe.

Or, les Grandes Puissances viennent aujourd'hui communiquer à la Grèce, que les conclusions consignées dans l'acte final de la Conférence de Berlin n'ayant pas pu, par la force des choses, recevoir l'exécution pacifique que les Cabinets avaient en vue, ceux-ci ont prescrit à leurs Représentants à Constantinople de rechercher et d'arrêter entre eux la ligne frontière, qui leur paraîtrait le mieux répondre aux nécessités de la situation.

Les conclusions des Ambassadeurs, adoptées par l'Europe et substituées formellement à celles de l'acte du 1er Juillet 1880, modifient radicalement le tracé de la Conférence de Berlin; elles le remplacent par une ligne frontière nouvelle, dont les points n'offrent en grande patrie aucune sécurité et manquent de toute défense naturelle. Cette ligne, dont les défauts ne tarderaient pas d'engendrer des difficultés dans le présent et des dangers pour l'avenir, la Grèce est invitée à l'accepter dans le plus bref délai.

Devant cette invitation de l'Europe, la Grèce ne pourrait guère se défendre de se demander, si son acceptation avancerait la question et en assurerait la solution pleine, prompte et pacifique. L'expérience du passé, le sort des décisions prises à Berlin, l'effet du consentement donné par la Grèce aux déterminations de la Conférence, tout cela n'encouragerait certes pas le Gouvernement hellénique à se donner une réponse affirmative. Aussi, lui importe-t-il de connaître quand les nouvelles décisions de l'Europe recevraient leur exécution; de savoir si la remise pacifique des territoires cédés à la Grèce s'effectuera immédiatement ou dans un bref délai déterminé d'avance; d'être enfin éclairé sur les garanties que les Puissances voudraient lui donner à cet effet.

Le Gouvernement du Roi est peiné d'apprendre que la perspective d'une perturbation de la paix a suffi pour amener l'Europe à la modification de sa résolution prise à Berlin. La Grèce n'aurait jamais cru que la Turquie se fût refusée à déférer aux décisions des Grandes Puissances, ni qu'elle eût pu méconnaître

ses propres intérêts au point de contre-carrer leur volonté ferme et inébranlable, et de s'exposer à toutes les éventualités d'une guerre, dont elle même n'aurait pu calculer les suites ni les dimensions.

La Grèce désire la paix. Elle est reconnaissante à l'Europe de ses efforts pour la solution pacifique de la question des frontières helléniques. Aussi, s'empresera-t-elle d'entrer en possession des territoires qui lui reviennent, et de donner toute garantie désirée en faveur des musulmans des provinces annexées au double point de vue de la liberté du culte et du respect de la propriété.

Mais, toute décidée qu'elle est à marcher dans la voie de la paix, qui lui est indiquée par l'Europe, dont elle a de tout temps respecté les conseils, la Grèce croit qu'il ne serait pas digne, ni généreux de sa part de voir abandonnés à leur sort actuel ses enfants, laissés en dehors des nouvelles frontières, et dont l'Europe a solennellement reconnu à Berlin et consacré itérativement les droits.

Aussi, le Gouvernement hellénique aime à croire que les Grandes Puissances voudront bien prendre, en sérieuse considération cet appel à leur équité, et l'examiner avec ce même esprit de bienveillance, qui a toujours présidé à leurs délibérations au sujet de la Grèce et des hellènes.

Le soussigné saisit cette occasion etc.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

Μετὰ φρασίς.

Ὁ κύριος Α. Κουμουνοῦρος πρὸς τοὺς ἐν Ἀθήναις Ἀντιπροσώπους
τῶν Μεγάλων Δυνάμεων.

Ἐν Ἀθήναις, τῆς 31/12 Ἀπριλίου 1881.

Ὁ ὑπογεγραμμένος, Πρόεδρος τοῦ Ἑπιχειρηματικοῦ Συμβουλίου καὶ Ἐπιτελετὴς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος ἔσχε τὴν τιμὴν νὰ λάβῃ τὴν ἀπο 26 Μαρτίου (7 Ἀπριλίου) κοινὴν διακοίνωσιν, ἣν κατὰ διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεώς του ἀπηύθυνεν αὐτῷ ἡ Α. Ε. ὁ Ἐκτακτὸς Ἀπεσταλμένος καὶ Πληρεξούσιος Ἐπιτελετὴς τῆς . . . μετὰ τῶν Α. Α. Ε. Ε. τῶν Ἐκτάκτων Ἀπεσταλμένων καὶ Πληρεξουσίων Ἐπιτελετῶν

Ἐἰς ἀπάντησίν εἰς τὴν διακοίνωσιν ταύτην ὁ ὑπογεγραμμένος ἔχει τὴν τιμὴν ν' ἀνακοίνωσιν εἰς τὸν Κ' τὰ ἐπόμενα.

Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀποδεχομένη τὰς διατάξεις τῆς ἐπισήμου πράξεως τοῦ Βερολίνου, ἣτις καθώριζε τὰ νέα τοῦ Βασιλείου σύνορα, ἐφρόνει ἐν πλήρει πεποιθήσει, ὡς σήμερον ἔτι φρονεῖ, ὅτι ἡ ἀπόφασις αὕτη τῶν Μεγάλων Δυνάμεων τῆς Εὐρώπης παρήγε δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις διὰ τε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν, διὰ τοὺς κατοίκους τῶν τῇ Ἑλλάδι παραχωρηθεισῶν ἐπαρχιῶν ὡς καὶ διὰ τὴν Εὐρώπην.

Ἐν τούτοις, αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις ἀνακοινοῦσι σήμερον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅτι, μὴ κατορθωθέντος ἕνεκα τῶν περιστάσεων, ἵνα αἱ ἀποφάσεις αἱ περιεχόμεναι ἐν τῇ τελικῇ πράξει τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως λάθωσι τὴν εἰρηνικὴν ἐκτέλεσιν, ἣν διεννοοῦντο αἱ κυβερνήσεις, παρήγγειλαν αὗται τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπροσώποις των ὅπως ἐπιζητήσωσι καὶ διαγράψωσι τὴν κατ' αὐτοὺς εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς καταστάσεως μᾶλλον ἀνταποκρινομένην ὀροθετικὴν γραμμὴν.

Αἱ ἀποφάσεις τῶν Πρεσβευτῶν, ἀποδεχταὶ γενόμεναι παρὰ τῆς Εὐρώπης καὶ ῥητῶς ὑποκατασταθεῖσαι εἰς τὰς ἐν τῇ πράξει τῆς 1^{ης} Ἰουλίου 1880 περιεχομένης, τροποποιοῦσι ριζικῶς τὴν γραμμὴν τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ Βερολίνου. Τὴν ἀντικαθιστῶσι διὰ νέας ὀροθετικῆς γραμμῆς, ἣς τὰ πλεῖστα σημεῖα οὐδεμίαν παρέχουσιν ἀσφάλειαν καὶ στεροῦνται πάσης φυσικῆς ἀμύνης. Τὴν γραμμὴν ταύτην, ἣς αἱ ἐλλείψεις δὲν θέλουσιν βραδύνει νὰ γεννήσωσι δυσκολίας ἐν τῷ παρόντι καὶ κινδύνους ἐν τῷ μέλλοντι, προσκαλεῖται ἡ Ἑλλάς ν' ἀποδεχθῇ ὅ,τι τάχιον.

Ἐνώπιον τῆς προσκλήσεως ταύτης τῆς Εὐρώπης, ἡ Ἑλλάς δὲν δύναται νὰ μὴ ἐρωτήσῃ ἑαυτὴν ἐὰν ἡ ἀποδοχὴ τῆς ἠθελὲν ἀληθῶς προαγάγει τὸ ζήτημα, καὶ τῷ ἐξασφαλίσῃ λύσιν πλήρη, ταχεῖαν καὶ εἰρηνικὴν. Ἡ πείρα τοῦ παρελθόντος, ἡ τύχη τῶν ἀποφάσεων τοῦ Βερολίνου, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συναιρέσεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνδιασκέψεως, πάντα ταῦτα δὲν ἐνθαρρύνουσι βεβαίως τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν ἵνα ἀπαντήσῃ καταφατικῶς. Ὅθεν τῇ ἐνδιαφέρει νὰ γνωρίσῃ πότε αἱ νέαι ἀποφάσεις τῆς Εὐρώπης ἠθελὲν ἐκτελεσθῆ· νὰ μάθῃ ἐὰν ἡ εἰρηνικὴ παράδοσις τῶν παραχωρηθεισῶν τῇ Ἑλλάδι χωρῶν θὰ πραγματοποιηθῇ ἀμέσως ἢ ἐν βραχεῖ διαστήματι ἐκ τῶν προτέρων ὀρισθησομένων καὶ νὰ διαρωτισθῇ ἐπὶ τέλους ὡς πρὸς τὰς ἐγγυήσεις, ἃς αἱ Δυνάμεις ἠθελὲν ἐπὶ τούτῳ παράσχει.

Ἡ κυβέρνησις τοῦ Βασιλέως μετὰ λύπης μανθάνει ὅτι ἡ ἰδέα ἐνδεχομένης διατάξεως τῆς εἰρήνης ἤρκεσεν ὅπως ἡ Εὐρώπη προβῇ εἰς τὴν τροποποίησιν τῆς

ἐν Βερολίῳ ληφθείσης ἀποφάσεώς της. Οὐδέποτε ἡ Ἑλλάς ἤθελε πιστεύσει ὅτι ἡ Τουρκία ἤθελεν ἀρνηθῆ νὰ συμμορφωθῆ πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, οὐδ' ὅτι ἤθελε παραγνώρισει τὰ ἴδιά της συμφέροντα μέχρις ἀντιπράξεως εἰς τὴν σταθερὰν καὶ ἀκλόνητον θέλησιν αὐτῶν, ἐκτιθεμένη οὕτω εἰς πάσας τὰς ἀβεβαιότητας πολέμου, οὔτινος οὐδ' αὐτὴ ἤθελε δυνηθῆ νὰ ὑπολογίσῃ τὰς συνεπείας καὶ τὴν ἔκτασιν.

Ἡ Ἑλλάς ἐπιθυμεῖ τὴν εἰρήνην. Εὐγνωμονεῖ τῇ Εὐρώπῃ διὰ τὰς προσπαθείας της πρὸς εἰρηνικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τῶν ἐλληνικῶν ὀρίων. Ἐπομένως, θέλει σπεύσει νὰ καταλάβῃ τὰς περιερχομένας αὐτῇ χώρας, καὶ νὰ παράσχῃ πᾶσαν ἐπιθυμητὴν ἐγγύησιν ὑπὲρ τῶν μουσουλμάνων τῶν προσαρτηθεισῶν ἐπαρχιῶν ὡς πρὸς τε τὴν ἐλευθέραν ἐνάσκησιν τοῦ θρησκευματος αὐτῶν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ιδιοκτησίας των.

Ἄλλ' ἡ Ἑλλάς, καίπερ ἀποφασίσασα νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν εἰρηνικὴν ὁδὸν τὴν ἐνδειχθεῖσαν αὐτῇ παρὰ τῆς Εὐρώπης, ἥς ἀνέκαθεν ἐσεβάσθη τὰς συμβουλάς, φρονεῖ ὅτι οὐδ' ἀξιοπρεπὲς οὐδὲ γενναῖον ἐκ μέρους αὐτῆς ἤθελεν εἶσθαι νὰ παρίδῃ ἐγκαταλειφθέντα εἰς τὴν παροῦσαν τύχην των τὰ τέκνα της, τὰ ἀπομεινάντα ἐκτὸς τῶν νέων ὀρίων, καὶ τῶν ὁποίων τὰ δίκαια πανηγυρικῶς ἀνεγνώρισεν ἡ Εὐρώπη ἐν Βερολίῳ καὶ ἐπανειλημμένως καθιέρωσε.

Ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνησις εὐελπίζεται ὅτι αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις θέλουσι εὐαρεστηθῆ νὰ λάβωσιν ὑπὸ σπουδαίαν σκέψιν τὴν εἰς τὴν δικαιοσύνην αὐτῶν ἔκκλησιν ταύτην, καὶ νὰ τὴν ἐξετάσωσιν ὑπὸ τὸ αὐτὸ εὐμενὲς πνεῦμα, ὅπερ ἀείποτε ἐπρυτάνευσεν εἰς τὰς περὶ Ἑλλάδος καὶ Ἑλλήνων διασκέψεις των.

Ὁ ὑπογεγραμμένος δράττεται τῆς εὐκαιρίας ταύτης κλ.

Α. ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

183

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Πετροπόλει Πρεσβείας.

Petersbourg, le 1 Avril 1881.

Mr Giers croit que les Puissances trouveront le moyen d'exécuter promptément la nouvelle décision et d'améliorer la condition des provinces non comprises

dans la nouvelle frontière. Il m'a ensuite prié de vous transmettre mot à mot ce qui suit :

« Je remercie Monsieur Koumoundouros au nom aussi de l'Empereur d'être resté à sa place et de donner l'appui de ses conseils et de son influence au Roi, pendant le règne duquel la Grèce a pu s'annexer les îles Ioniennes et la Thessalie ».

MARCORAN.

Μετὰφρασις.

Ἐν Περουπόλει, τὴν 1 Ἀπριλίου 1881.

Ὁ Κύριος Giers νομίζει ὅτι αἱ Δυνάμεις θέλουσιν εὔρει τὸν τρόπον τῆς ταχείας ἐκτελέσεως τῆς νέας ἀποφάσεως καὶ τῆς βελτιώσεως τῆς καταστάσεως τῶν ἐπαρχιῶν, αἵτινες δὲν συμπεριελήφθησαν ἐντὸς τῆς νέας ὀροθετικῆς γραμμῆς.

Μὲ παρεκάλεισε μετὰ ταῦτα νὰ σᾶς διαβιβάσω αὐτολεξεί τὰ ἀκόλουθα :

Εὐχαριστῶ τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον καὶ ἐξ ὀνόματος τοῦ Αὐτοκράτορος ὅτι ἔμεινεν εἰς τὴν θέσιν του καὶ παρέχει τὴν συνδρομὴν τῶν συμβουλῶν του καὶ τῆς ἐπιρροῆς του εἰς τὸν Βασιλέα, κατὰ τὴν βασιλείαν τοῦ ὁποίου ἡ Ἑλλάς ἠδυνήθη ἤδη νὰ προσαρτήσῃ τὰς Ἰονίους Νήσους καὶ τὴν Θεσσαλίαν.

ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

184

Ἐν Περουπόλει, τῆ 5 Ἀπριλίου 1881.

Ὁ Κύριος Μαρκορᾶς πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Λαβὼν τὸ ἀπὸ 1 τοῦ ἰσταμένου κρυπτόγραφον τηλεγράφημα τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος μετέβην αὐθημερὸν εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργεῖον, ἔνθα ἀνεκοίνωσα τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ τῷ Κυρίῳ Giers, ὅστις, ἀφ' οὗ μὲ εὐχαρίστησε ἐπὶ τούτῳ, μὲ διεβεβαίωσεν, ὅτι, κατὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην, αἱ Δυνάμεις θὰ εὐρωσι κατάλληλον τρόπον, ὅπως ἡ παραχώρησις εἰς τὴν Ἑλλάδα τῶν νέων ἐπαρχιῶν λάβῃ χώραν ὅσον ἐνδέχεται ταχέως καὶ ἄνευ οἰωνδῆποτε δυσκολιῶν καὶ θά-

μεριμνήσωσι περί πραγματικῆς βελτιώσεως τῶν ἐν τῇ νέᾳ ὀροθετικῇ γραμμῇ μὴ συμπεριλαμβανομένων ἐπαρχιῶν.

Μοὶ ἔδειξε δὲ ἔκθεσιν, ἣν εἶχε λάβει ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, δι' ἧς ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ ἐν Θεσσαλίᾳ ἐπιδηδικασμένη ἡμῖν χώρα ἀποφέρει 12,000,000 φράγκων κατ' ἔτος τῇ Τουρκίᾳ, πρόσδοδος, ἣτις, ὡς εἶπεν ὁ Ὑφυπουργὸς, θὰ διπλασιασθῇ ἅμα τὸ μέρος ἐκεῖνο περιέληθαι εἰς χεῖρας κυβερνήσεως τακτικῆς καὶ συνετῆς.

Μετὰ ταῦτα μὲ παρεκάλεσε νὰ διαβιβάσω αὐτολεξεί τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι ἔσα περιέχει τὸ ἀπὸ 2 τοῦ ἱσταμένου κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα. (ὄρα κρυπτ. τηλεγρ. ὑπ' ἀριθ. 183).

Δέξασθε κ.τ.λ.

ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

185

Ἐν Βιέννῃ, τῇ 5 Ἀπριλίου 1881.

Ὁ Κύριος Ἀργυρόπουλος πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Μανθάνω, Κύριε Ὑπουργέ, ἐκ πηγῆς θετικωτάτης, ὅτι αἱ Κυβερνήσεις τῶν μεγάλων Δυνάμεων, ἂν καὶ κατ' ἀρχὰς ἐθεώρησαν ἀναγκαῖον νὰ ζητήσωσιν ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως δευτέραν σαφεστέραν καὶ κατηγορηματικωτέραν ἀπάντησιν, ἥλλαξαν τάχιστα γνώμην καὶ, δίδουσαι εἰς τὴν διακοινώσιν τῆς 12 Ἀπριλίου ἐρμηνείαν πλήρους ἀποδοχῆς τῶν προτάσεών των, ἀπεφάσισαν νὰ προβῶσιν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀναβολῆς εἰς διαβήματα τείνοντά εἰς τὴν ἐντελῆ ἀποπεράτωσιν τοῦ ζητήματος.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συνετάχθησαν δύο διακοινώσεις, ὧν ἡ μὲν ἐπιδοθήσεται τῇ ἐν Ἀθήναις Κυβερνήσει, ἡ δὲ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ. Διὰ τῆς πρώτης γνωστοποιεῖται ὅτι αἱ Δυνάμεις, λαβοῦσαι γνώσιν περὶ τῆς ἀποδοχῆς τῆς προταθείσης γραμμῆς ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος, θέλουσι πάραυτα προβῆ εἰς διαβήματα παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ, ἕπως ὀρισθῇ ὁ τρόπος τῆς παραδόσεως τοῦ παραχωρηθησομένου ἐδάφους καὶ ἐπιταχυθῇ ἕσον οἷόν τε ἡ πραγματικὴ ἐκτέλεσις τῶν ἀποφασισθέντων. Διὰ δὲ τῆς δευτέρας Διακοινώσεως προσκαλεῖται ἡ Ὑψηλῇ Πύλῃ νὰ προθυμοποιηθῇ εἰς τὴν ἄνευ ἀναβολῆς ἐκκένωσιν καὶ παράδοσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα τοῦ ἐντὸς τῆς νέας γραμμῆς περιλαμβανομένου ἐδάφους.

Εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῶν Δυνάμεων συνέτεινον, κατ' ἐμὴν γνώμην, καὶ ὁ φόβος, ὅτι, ὑποβαλλομένων τῶν παρεπομένων ἐνστάσεων τῆς Ἑλλάδος εἰς συζήτησιν, ἠδύνατο νὰ δοθῇ ἀρορμὴ τῇ Τουρκίᾳ νὰ δυστροπήσῃ περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὅσων παρεδέχθη, καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ δοθῇ πέρασ εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὅσον τάχιστα καὶ ἐνόςφῃ ἢ σύμπνοια τῶν Δυνάμεων διατελεῖ οὕσα τόσον ἀπόλυτος.

Διὰ τῆς ταχίστης ταύτης ἐνεργείας ἐπιδιώκουσιν αἱ Δυνάμεις νὰ ὑπερνικήσῃ πᾶν παρεμπόδιον πρόσκομμα καὶ νὰ φέρωσι τὸ ζήτημα εἰς τὸ ὕστατον σταδίον του, εἰς τὸ τῆς πραγματικῆς ἐκτελέσεως.

Διατελῶ κ.τ.λ.

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

186

Διακοίνωσις τῶν Πρεσβευτῶν τῶν ἕξ Μεγάλων Δυνάμεων πρὸς τὸν Κύριον

Κουμουνοῦρον ὑπὸ ἡμερομηνίαν 7/19 Ἀπριλίου 1881

Les soussignés Envoyés Extraordinaires et Ministres Plénipotentiaires d'Allemagne, d'Autriche-Hongrie, de France, de la Grande Bretagne, d'Italie et de Russie, se sont empressés de transmettre à leurs Gouvernements la Note que Son Excellence Monsieur le Président du Conseil, Ministre des Affaires Etrangères de Grèce leur a fait l'honneur de leur adresser le 31 Mars (12 Avril), en réponse à la communication que les Puissances avaient faite au Cabinet d'Athènes en vue du règlement de la question des frontières turco-grecques.

Les soussignés viennent de recevoir de leurs Gouvernements l'ordre de faire au Cabinet d'Athènes la communication suivante.

Les Puissances médiatrices constatent avec satisfaction que le Gouvernement hellénique, animé du désir de contribuer au maintien de la paix et de déférer aux conseils de l'Europe, se déclare prêt à entrer en possession des territoires spécifiés par la Note du 26 Mars (7 Avril) et à donner aux populations musulmanes toute garantie nécessaire au double point de vue de la liberté du culte et du respect de la propriété.

Les Puissances médiatrices pensent comme le Gouvernement hellénique que leur décision doit recevoir une prompte et pacifique exécution. Aussi sont-elles fermement résolues à ne rien négliger pour assurer ce résultat de la manière la

plus efficace. Elles vont, en conséquence, charger leurs Ambassadeurs à Constantinople de notifier également leur décision à la Sublime Porte et de l'inviter à entamer incessamment avec eux des négociations en vue d'assurer par un acte formel le règlement définitif de la question des frontières, ainsi que de fixer les conditions de l'exécution. Elles auront soin de stipuler le plus bref délai possible pour le transfert pacifique des territoires cédés.

Les Puissances feront d'ailleurs immédiatement connaître au Gouvernement hellénique les arrangements qu'elles auront pris dans ce but avec la Sublime Porte.

Les soussignés, Envoyés Extraordinaires et Ministres Plénipotentiaires d'Allemagne, d'Autriche-Hongrie, de France, de la Grande Bretagne, d'Italie et de Russie saisissent cette occasion pour renouveler à Son Excellence Monsieur le Président du Conseil, Ministre des Affaires Etrangères, les assurances de leur très-haute considération.

Athènes, le 7/19 Avril 1881.

RADOWITZ
WREDE
MOUY
EDWIN CORBETT
FR. CURTOPASSI
CHICHKINE

Μετάφρασις.

'Αθήναι, τὴν 7/19 Ἀπριλίου 1881.

Οἱ ὑπογεγραμμένοι ἕκτακτοι ἀπεσταλμένοι καὶ πληρεξούσιοι Ὑπουργοὶ τῆς Γερμανίας, Αὐτρο-Οὐγγαρίας, Γαλλίας, Μεγάλῃς Βρετανίας, Ἰταλίας καὶ Ῥωσσίας ἔσπευσαν νὰ διαβιβάσωσιν εἰς τὰς Κυβερνήσεις των τὴν διακοίνωσιν ἣν ἡ Αὐτοῦ Ἐξοχότης ὁ Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος ἀπηύθυνεν αὐτοῖς τὴν 31 Μαρτίου εἰς ἀπάντησιν τῆς πρὸς τὸ Ἀθηναϊκὸν Ἀνακτοβούλιον ἀνακοινώσεως τῶν Δυνάμεων σκοπούσης τὴν διαρρύθμισιν τῶν Τουρκο-Ἑλληνικῶν ὁρίων.

Οἱ ὑπογεγραμμένοι ἔλαβον παρὰ τῶν Κυβερνήσεών των τὴν διαταγὴν νὰ ἀνακοινώσωσι τὰ ἀκόλουθα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν.

Αἱ μεσολαβοῦσαι Δυνάμεις μετ' εὐχαριστήσεως βεβαιοῦσιν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ

Κυβέρνησις, ἐμφορουμένη τῆς ἐπιθυμίας νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν διατήρησιν τῆς εἰρήνης καὶ συμμορφωθῆ ὑπὸ τὰς συμβουλὰς τῆς Εὐρώπης δηλοῖ ὅτι εἶναι ἐτοίμη νὰ λάβῃ κατοχὴν τῶν παρὰ τῆς διακοινώσεως τῆς 26/7 Ἀπριλίου ἰριζομένων χωρῶν καὶ νὰ χορηγήσῃ εἰς τοὺς Μουσουλμανικοὺς πληθυσμοὺς πᾶσαν ἀναγκαίαν ἀσφάλειαν ὑπὸ τὴν διπλὴν ἔποψιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ θρησκευματος καὶ τοῦ πρὸς τὴν ἰδιοκτησίαν σεβασμοῦ.

Αἱ μεσολαβοῦσαι Δυνάμεις φρονοῦσιν, ὡς ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὅτι ἡ ἀπόφασις των θέλει τύχει ταχείας καὶ εἰρηνικῆς λύσεως.

Ἐπομένως, στερεὰν ἔχουσιν ἀπόφασιν οὐδενὸς νὰ ὀλιγωρήσωσι μέσου πρὸς ἐπιτεξιν τοῦ σκοπομένου μετὰ τοῦ ἀποτελεσματικωτέρου τρόπου.

Θέλουσιν ἐπιφορτίσει τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευτὰς των νὰ γνωστοποιήσωσι τὴν ἀπόφασιν των καὶ εἰς τὴν Ἰψ. Πύλην καὶ νὰ τὴν προσκαλέσωσιν ὅπως ἐπιληφθῆ ἀμέσως μετ' αὐτῶν τῶν ἀναγκαίων διαπραγματεύσεων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ βεβαιωθῆ διὰ ῥητῆς πράξεως ἡ ὀριστικὴ διαρρύθμισις τοῦ ζητήματος τῶν ὀρίων καὶ διαγραφῶσιν οἱ ὅροι τῆς ἐκτελέσεως.

Θέλουσι συνομολογήσει τὴν βραχυτέραν προθεσμίαν διὰ τὴν εἰρηνικὴν μεταβίβασιν τῶν παραχωρηθεισῶν χωρῶν.

Αἱ Δυνάμεις θέλουσιν, ἄλλως τε, γνωστοποιήσει ἀμέσως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὰς συμφωνίας ἃς ἤθελον συνάψει πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, μετὰ τῆς Πύλης.

Οἱ ὑπογεγραμμένοι δρᾶττονται τῆς εὐκαιρίας κ.τ.λ.

ΡΑΔΟΒΙΤΣ

ΒΡΕΔΕ

ΜΟΥΙ

Ε. ΚΟΡΒΕΤ

Φ. ΚΟΥΡΤΟΠΑΣΣΗΣ

ΣΙΣΚΙΝ

187

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Βιέννῃ Πρεσβείας.

Vienne, le 10 Avril 1881.

Le Ministre des Affaires Etrangères recommande instamment au Gouvernement

Royal de se montrer conciliant en disant que pour ce qui a trait au sort des Hellènes exclus de la nouvelle ligne et à la remise immédiate des territoires cédés, les Grandes Puissances ne manqueront pas d'employer toute leur influence auprès de la S. Porte pour atteindre les meilleurs résultats possibles.

ARGYROPOULO.

Μετὰφρασις

Ἐν Βιέννῃ, τῆν 10 Ἀπριλίου 1881.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν στενωῶς συνιστᾷ εἰς τὴν Βασιλικὴν Κυβέρνησιν νὰ φανῇ διαλλακτικὴ λέγων ὅτι, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς Ἑλληνας τοὺς ἀποκλεισθέντας τῆς νέας γραμμῆς καὶ εἰς τὴν ἄμεσον παράδοσιν τῶν παραχωρηθεισῶν χωρῶν, αἱ μεγάλαι Δυνάμεις θέλουσι μετέλθει ἅπασαν τὴν ἐπιβρόχην τῶν παρὰ τῆ Ὑ. Πύλῃ πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἐπωφελεστέρων ἀποτελεσμάτων.

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

188

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 14 Avril 1881.

Ce matin j'ai eu une longue entrevue avec Mr Goschen. Il m'a dit que toute modification du tracé était impossible vu les termes nets et catégoriques dans lesquels la dernière décision de l'Europe était conçue. Répondant à ma remarque qu'on avait trouvé moyen de modifier la décision préalable également considérée comme définitive, il m'a dit qu'il existe une grande différence entre le tracé théorique de Berlin et l'offre positive qui est faite dans la note par laquelle les Puissances s'engagent à ne rien négliger qui puisse en assurer la prompte exécution.

Mr Goschen croit que ce serait un véritable désastre pour nous que de faire échouer le résultat de si grands efforts. Le retard que la Porte met à répondre à la note collective démontre son désir de s'assurer si le Gouvernement Hellénique formulera des réserves. Dans ce cas, elle restreindrait son offre. M. Gos-

chen a ajouté qu'il serait prudent et même nécessaire de ne plus répondre à la seconde note des Ministres à Athènes, mais de se contenter des assurances verbales à l'égard de l'Épire qu'ils sont chargés de donner à Votre Excellence.

L'Ambassadeur d'Allemagne m'a tenu un langage pareil mais plus réservé et m'a dit également que les Ambassadeurs ne voyaient pas la nécessité d'une seconde réponse. Ce matin les Ambassadeurs se sont encore réunis pour élaborer le projet de convention afin de pouvoir le communiquer à la Porte immédiatement après sa réponse.

GENNADIUS.

Μετὰ φρασίς.

Πέραν, τὴν 14 Ἀπριλίου 1881.

Σήμερον τὸ πρῶτ' ἔσχον μακρὰν συνδιάλεξιν μετὰ τοῦ Κυρίου Goschen. Μοὶ εἶπεν ὅτι εἶναι ἀδύνατος οἰαδήποτε μεταβολὴ τῆς γραμμῆς ἕνεκα τοῦ σαφοῦς καὶ κατηγορηματικοῦ ὕφους τῆς τελευταίας ἀποφάσεως τῆς Εὐρώπης.

Ἄπαντῶν εἰς τὴν παρατήρησίν μου ὅτι εἶχον ἐξεύρει τὸν τρόπον νὰ τροποποιήσωσι τὴν προηγουμένην ἀπόφασιν ἥτις ἐπίσης ἐθεωρεῖτο ὀριστικὴ, μοὶ εἶπεν ὅτι ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μετὰξὺ τοῦ θεωρητικοῦ διαγράμματος τοῦ Βερολίνου καὶ τῆς πραγματικῆς προσφορᾶς τῆς μνημονευομένης ἐν τῇ διακοίνωσει διὰ τῆς ὁποίας αἱ Δυνάμεις ὑποχρεοῦνται νὰ μὴ ὀλιγωρήσωσιν οὐδενὸς μέσου τείνοντος εἰς ταχεῖαν αὐτῆς ἐκτέλεσιν.

Ὁ Κύριος Goschen νομίζει ὅτι ἤθελεν εἶσθαι ἀληθῆς συμφορὰ δι' ἡμᾶς νὰ γίνωμεν παρὰίτιοι ναυαγίου τοῦ ἀποτελέσματος τηλικούτων ἀγώνων. Ἡ βραδύτης τῆς Πύλης εἰς τὸ νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὴν κοινὴν διακοίνωσιν ἀποδεικνύει τὴν ἐπιθυμίαν τῆς νὰ βεβαιωθῇ ἂν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέλει διατυπώσῃ ἐπιφυλάξεις. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει θέλει ἐλαττώσῃ τὴν προσφορὰν τῆς.

Ὁ Κύριος Goschen προσέθηκεν ὅτι ἤθελεν εἶσθαι συνετὸν καὶ μάλιστα ἐπάναγκες νὰ μὴ ἀπαντήσωμεν εἰς τὴν δευτέραν διακοίνωσιν τῶν ἐν Ἀθήναις Πρέσβειων ἀλλὰ νὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς τὰς περὶ τῆς Ἡπείρου προφορικὰς διαβεβαιώσεις ἃς εἰσὶν ἐντεταλμένοι νὰ δώσωσι τῇ Ἑμετέρᾳ Ἐξοχότητι.

Ὁ Πρέσβυς τῆς Γερμανίας μοὶ ἐτήρησε παρομοίαν ἀλλὰ μᾶλλον ἐπιφυλακτικὴν γλῶσσαν καὶ μοὶ εἶπεν ἐπίσης ὅτι οἱ Πρεσβευταὶ δὲν ἔβλεπον τὴν ἀνάγκην δευτέρας ἀπαντήσεως.

Σήμερον οἱ Πρεσβευταὶ συνήλθον ἐκ νέου ὅπως συντάξωσι τὸ σχέδιον τῆς συμβάσεως καὶ δυνήθωσι νὰ τὸ ἀνακοινώσωσι τῇ Πύλῃ εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπάντησίν τῆς.

ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ.

189

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὰς Πρεσβεΐας.

Athènes, le 15 Avril 1881.

Le Vice-Consul de Volo nous écrit que les autorités locales ont de nouveau mis aux enchères la côte de Volo entre l'ancienne et la nouvelle ville contre la vente de laquelle le Gouvernement Royal a déjà protesté. Aussi nous voyons-nous forcés d'y revenir, et de déclarer une fois encore que le Gouvernement Hellénique proteste contre cette mesure arbitraire et illégale et ne saurait reconnaître aucune validité à cette vente.

Veillez faire part de ce qui précède au Gouvernement auprès duquel vous êtes accrédité et le prier de donner des instructions à son représentant à Constantinople pour détourner le Gouvernement Ottoman de l'exécution d'une mesure qui ne manquerait pas d'entraîner des complications fâcheuses.

COUMOUNDOUROS.

Μετὰφρασις.

Ἀθῆναι, τὴν 15 Ἀπριλίου 1881.

Ὁ ἐν Βώλῳ Ὑποπρόξενος μᾶς γράφει ὅτι αἱ ἐγχώριοι ἀρχαὶ ἐξέθεσαν καὶ πάλιν εἰς δημοπρασίαν τὴν ἀκτὴν τοῦ Βώλου μετὰ τῆς ἀρχαίας καὶ νέας πόλεως κατὰ τῆς πωλήσεως τῆς ὁποίας ἡ Βασιλικὴ Κυβέρνησις διεμαρτυρήθη ἤδη. Ἐπομένως ἀναγκαζόμεθα νὰ ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης καὶ νὰ δηλώσωμεν καὶ αὖθις ὅτι ἡ Βασιλικὴ Κυβέρνησις διαμαρτύρεται κατὰ τοῦ αὐθαιρέτου καὶ παρανόμου τούτου μέτρου καὶ οὐδὲν δύναται νὰ ἀναγνωρίσῃ κῦρος εἰς τὴν πώλησιν ταύτην.

Ἐὐαρεστήθητε νὰ ἀνακοινώσητε τὰ ἀνωτέρω εἰς τὴν Κυβέρνησιν παρ' ἧς τελεῖτε διαπεπιστευμένος καὶ νὰ τὴν παρακαλέσητε νὰ δώσῃ ὁδηγίαν εἰς τὸν ἐν Κων-

σταντινουπόλει αντιπρόσωπόν της ὅπως ἀποτρέψη τὴν Ὀθωμανικὴν Κυβέρνησιν τῆς ἐκτελέσεως μέτρου, ὅπερ ἤθελεν ἀφεύκτως ἐπιφέρει δυσαρέστους περιπλοκάς.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

190

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὰς ἐν Εὐρώπῃ Πρεσβείας.

Athènes, le 15 Avril 1881.

A la suite de la note collective des Représentants des Grandes Puissances à Athènes, qui m'a été remise le 7 courant et dont je vous communiquerai copie par le courrier de cette semaine, ces mêmes Représentants m'ont visité aujourd'hui tous ensemble et m'ont déclaré qu'ils sont autorisés à ajouter à leur note Collective du 7 l'assurance que les Puissances Médiatrices prendront intérêt au sort des populations Chrétiennes laissées en dehors du tracé de la nouvelle frontière. Je leur ai répondu que je prends acte de cette assurance, que je m'abstien-drai pour le moment de répondre, que ma première réponse contenait tout ce que le Gouvernement avait à dire, que je regardais toujours l'exécution de la nouvelle décision des Puissances dans un bref délai comme une des conditions auxquelles j'ai cru devoir subordonner l'acceptation du G^t Hellénique et que si cette exécution à bref délai venait à nous faire défaut, le G^t Hellénique se con-sidérerait libre de tout engagement.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

Μετὰφρασις

Ἀθῆναι, τὴν 15 Ἀπριλίου 1881.

Κατόπιν τῆς κοινῆς διακοινώσεως τῶν ἐν Ἀθήναις ἀντιπροσώπων τῶν Μεγά-λων Δυνάμεων, ἣτις μοι ἐπεδόθη τῇ 7 ἰσταμένου καὶ τῆς ὁποίας ἀντίγραφον θέλω-σας ἀνακοινώσει διὰ τοῦ ταχυδρομείου τῆς ἐβδομάδος ταύτης, οἱ αὐτοὶ ἀντιπρόσω-ποι μὲ ἐπεσκέφθησαν σήμερον ἅπαντες ὁμοῦ καὶ μοι ἐδήλωσαν ὅτι ἐνετάλησαν γὰ-προσθέσωσιν εἰς τὴν κοινὴν διακοίνωσιν τῆς 7 τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι αἱ μεσολαβοῦ-σαι Δυνάμεις θέλουσι μεριμνήσει περὶ τῆς τύχης τῶν χριστιανικῶν πληθυσμῶν, τῶν καταλειφθέντων ἐκτὸς τῆς νέας ὁροθετικῆς γραμμῆς. Τοῖς ἀπήντησα ὅτι λαμ-

θάνω ὑπὸ σημείωσιν τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην, ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος θέλω ἀποφύγει νὰ ἀπαντήσω καθ' ὅσον ἡ πρώτη μου ἀπάντησις περιεῖχε πᾶν ὅτι ἡ Κυβέρνησις εἶχε νὰ εἴπῃ, ὅτι ἐθεώρουν πάντοτε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς νέας ἀποφάσεως τῶν Δυνάμεων ἐντὸς βραχείου χρονικοῦ διαστήματος ὡς ἓνα τῶν ἄλλων ἀφ' ὧν ἐξήρτησα τὴν παραδοχὴν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ ὅτι ἂν ἡ βραχυχρόνιος αὕτη ἐκτέλεσις ἀπετύγχανεν, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέλει θεωρήσει ἑαυτὴν ἐλευθέραν πάσης ὑποχρεώσεως.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

191

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Ῥώμῃ Πρεσβείας.

Rome, 16 Avril 1881.

J'ai l'honneur de vous informer en réponse à votre télégramme d'hier, concernant la mise en vente de la côte de Volo, que le Ministre des Affaires Etrangères, à qui je me suis empressé de le communiquer, m'a dit que le Gouvernement Italien renouvellera les démarches faites auprès de la Porte lors de la première protestation du Gouvernement Royal et donnera immédiatement les instructions nécessaires à son représentant à Constantinople pour s'entendre avec ses collègues à l'effet d'empêcher l'exécution de la mesure précitée.

PAPPARIGOPOULO.

Μετὰ φρασις.

Ῥώμη, τὴν 16 Ἀπριλίου 1881.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς πληροφορήσω, εἰς ἀπάντησιν τοῦ χθεσινοῦ τηλεγραφήματός σας τοῦ ἀφορῶντος εἰς τὴν ὀημοπρασίαν τῆς ἀκτῆς τοῦ Βώλου, ὅτι ὁ Ἰπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, εἰς ὃν ἔσπευσα νὰ τὸ ἀνακοινώσω, μοὶ εἶπεν ὅτι ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις θέλει ἐπαναλάβει τὰ παρὰ τῇ Πύλῃ διαβήματά της εἰς ἃ εἶχε προβῆ κατὰ τὴν πρώτην διαμαρτύρησιν τῆς Βασιλικῆς Κυβερνήσεως καὶ θέ-

λει δώσει άμέσως τās αναγκαίας οδηγίας εις τόν έν Κωνσταντινουπόλει αντιπρόσωπόν της όπως συνεννοηθῆ μετὰ τών συναδέλφων του πρὸς παρεμπόδισιν τῆς έκτελέσεως τοῦ ρηθέντος μέτρου.

ΠΑΠΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

192

Διακοίνωσις τών Πρεσβευτῶν τών ἔξ Μεγάλων Δυνάμεων πρὸς τόν Κύριον
Κουμουνοδοῦρον ὑπὸ ἡμερομηνίαν 22 Ἀπριλίου (4 Μαΐου) 1881.

Les soussignés, Envoyés Extraordinaires et Ministres Plénipotentiaires d'Allemagne, d'Autriche - Hongrie, de France, de la Grande Bretagne, d'Italie et de Russie ont l'honneur, d'ordre de leurs Gouvernements, de notifier au Gouvernement de S. M. le Roi des Hellènes l'acceptation pure et simple par la S. Porte des conclusions consignées dans la Note des Ambassadeurs à Constantinople en date du 19 Avril dernier concernant la délimitation des frontières turco-helléniques.

Les Puissances médiatrices constatent que la question est ainsi définitivement réglée en principe et les soussignés sont chargés d'annoncer à S. E. M^r le Président du Conseil, Ministre des Affaires Etrangères de Grèce, que les Ambassadeurs des Puissances médiatrices vont procéder, dans le plus bref délai possible à la conclusion de la Convention destinée à arrêter les détails de l'exécution.

Les soussignés saisissent cette occasion etc.

RADOWITZ

WREDE

MOUY

FORD

CURTOPASSI

CHICHKINE.

Μετὰφρασις

Οί υπογεγραμμένοι, ἕκτακτοι ἀπεσταλμένοι καὶ πληρεξούσιοι Ὑπουργοὶ Γερμανίας, Αὐστρο-Οὐγγαρίας, Γαλλίας, Μεγάλης Βρεττανίας, Ἰταλίας καὶ Ῥωσσίας λαμβάνουσι τὴν τιμὴν, κατὰ διαταγὴν τῶν Κυβερνήσεών των νὰ γνωστο-

ποιήσωσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων τὴν παρὰ τῆς Πύλης καθαρὰν ἀποδοχὴν τῶν ἀποφάσεων, τῶν περιεχομένων ἐν τῇ ἀπὸ 19 Ἀπριλίου Διακοινίῳ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευτῶν καὶ ἀφορωσῶν εἰς τὴν ὁροθέτησιν τῶν Τουρκο-Ἑλληνικῶν συνόρων.

Αἱ μεσολαβοῦσαι Δυνάμεις βεβαιοῦσιν ὅτι τὸ ζήτημα ἐκανονίσθη οὕτω κατ' ἀρχὴν ὀριστικῶς, καὶ οἱ ὑποφαινόμενοι εἰσὶν ἐντεταλμένοι νὰ ἀνακοινώσωσιν εἰς τὴν Α. Ε. τὸν Κύριον Πρόεδρον τοῦ Ἑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ Ἑπουργὸν τῶν Ἑξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος ὅτι οἱ Πρεσβευταὶ τῶν μεσολαβουσῶν Δυνάμεων θέλουσι προβῆ, ὅσον ἐνεστί τάχιον, εἰς τὴν συνομολόγησιν τῆς Συμβάσεως δι' ἧς ὀρισθῆσονται αἱ λεπτομέρειαι τῆς ἐκτελέσεως.

Οἱ ὑπογεγραμμένοι δρᾶττονται τῆς εὐκαιρίας ταύτης ὅπως κτλ.

ΡΑΔΟΒΙΤΣ.

ΒΡΕΔΕ.

ΜΟΙΪ.

ΦΟΡΔ.

Φ. ΚΟΥΡΤΟΠΑΣΣΗΣ.

ΣΙΣΚΙΝ.

193

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 20 Avril 1881.

Voici le texte de la réponse de la Porte que je viens d'obtenir confidentiellement : « Le soussigné, Ministre des Affaires Etrangères, a l'honneur d'informer Leurs Excellences MM. les Ambassadeurs que la Sublime Porte accepte les conclusions de la Note que Leurs Excellences ont bien voulu, d'ordre de leurs Gouvernements, lui adresser, en date du 19 Avril dernier, concernant la délimitation des frontières Helléniques ; conclusions qui sont formellement substituées à celles de la Conférence de Berlin. La Sublime Porte vient de charger ses délégués, Leurs Excellences Server Pacha, Ghazi Ahmed Mouktar Pacha, Ali Nizami Pacha et Artin Effendi de se mettre en rapport avec MM. les Représentants des Grandes Puissances pour arrêter une Convention énonçant les conditions nécessaires ».

GENNADIUS.

Μετάφρασις.

Πέραν, τὴν 20 Ἀπριλίου 1881.

Ἴδού τὸ κείμενον τῆς ἀπαντήσεως τῆς Πύλης ὅπερ ἐπορίσθη ἐμπιστευτικῶς :
 «Ὁ ὑπογεγραμμένος Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν λαμβάνει τὴν τιμὴν νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς τὰς Αὐτῶν Ἐξοχότητας τοὺς Πρεσβευτὰς ὅτι ἡ Ὑψ. Πύλη ἀποδέχεται τὰς ἀποφάσεις τῆς Διακοινώσεως, ἣν αἱ Αὐτῶν Ἐξοχότητες εὐηρεστήθησαν νὰ τῷ ἀπευθύνωσι, ἐντολῇ τῶν Κυβερνήσεών των, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 19 Ἀπριλίου, ἀποφάσεις ἀφορώσας εἰς τὴν ὁροθέτησιν τῶν Ἑλληνικῶν συνόρων καὶ ῥητῶς ἀντικαθιστώσας τὰς τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ Βερολίνου.

»Ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἐπεφόρτισε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς τοὺς Ἐξοχωτάτους, Σερβὲρ Πασσᾶν, Γαζῆ Ἀχμέτ Μουχτάρ Πασσᾶν, Ἀλῆ Νιζαμῆ Πασσᾶν καὶ Ἀρτὶν Ἐφέντην νὰ ἔλθωσιν εἰς συνάφειαν μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ὅπως καταρτίσωσι Σύμβασιν περιέχουσαν τοὺς ἀναγκαίους ὅρους».

ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ.

194

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 29 Avril 1881.

Les Ambassadeurs m'ont demandé mon opinion confidentiellement sur ce qui suit: Les Turcs demandent de laisser aux musulmans dans les territoires cédés pour dix ans la faculté d'émigrer et de vendre leurs biens, et de remettre en vigueur la Convention de 1856 sur la répression du brigandage. J'ai répondu que je ne pouvais exprimer aucune opinion et que j'allais en référer à Votre Excellence.

COUNDOURIOTI.

Μετάφρασις

Πέραν, τὴν 29 Ἀπριλίου 1881.

Οἱ Πρεσβευταὶ μοὶ ἐζήτησαν ἐμπιστευτικῶς τὴν γνώμην μου ἐπὶ τῆς προστά-

σεως τῶν Τούρκων νὰ παραχωρηθῆ τοῖς ἐν ταῖς παραχωρηθείσαις χώραις Μουσουλμάνοις τὸ δικαίωμα τῆς μεταναστεύσεως καὶ ἐκποίησεως τῶν κτημάτων των ἐπὶ δέκα ἔτη, καὶ νὰ τεθῆ ἐκ νέου εἰς ἐνέργειαν ἡ περὶ καταστολῆς τῆς ληστείας Σύμβασις τοῦ 1856. Ἀπήντησα ὅτι οὐδεμίαν ἡδυνάμην νὰ ἐκφράσω γνώμην καὶ ὅτι θὰ ὑπέβαλλον τὸ ζήτημα εἰς τὴν Ἑμετέραν Ἐξοχότητα.

ΚΟΙΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

195

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὰς Πρεσβείας.

Athènes, le 30 Avril 1881.

Le Vice-Consul à Volo nous écrit que la concentration des troupes en Thessalie continue et que les travaux de fortification sont poursuivis activement. Ces faits nous paraissent inexplicables à la veille de l'occupation de ces territoires par nos troupes.

Veillez en tretenir S. E. le Ministre des Affaires Etrangères et lui expliquer que cette conduite de la Porte n'est pas de nature à nous rassurer sur la prompte exécution pacifique des décisions Européennes.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

Μετὰφρασις

Ἀθῆναι, τῆ 30 Ἀπριλίου 1881.

Ὁ ἐν Βώλῳ Ἑποπρόξενος μᾶς γράφει ὅτι ἐξακολουθεῖ ἡ ἐν Θεσσαλίᾳ συγκέντρωσις στρατοῦ καὶ τὰ ὀχυρωματικὰ ἔργα δραστηρίως ἐκτελοῦνται.

Τὰ γεγονότα ταῦτα μᾶς φαίνονται ἀκατανόητα κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς κατοχῆς τῶν χωρῶν τούτων παρὰ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ.

Εὐαρεστήθητε νὰ λαλήσητε περὶ τούτου εἰς τὸν Ἑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, καὶ νὰ τῷ ἐξηγήσητε ὅτι ἡ διαγωγὴ αὕτη τῆς Πύλης οὐδὲν μᾶς παρέχει τὴν βεβαιότητα ὅτι θέλουσιν ἐκτελεσθῆ ταχέως καὶ εἰρηνικῶς αἱ Εὐρωπαϊκαὶ ἀποφάσεις.

ΚΟΙΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

196

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείαν.

Athènes, le 30 Avril 1881.

Quant à la faculté des Ottomans d'émigrer et vendre leurs biens, la stipulation en est superflue, puisque les lois Helléniques ne s'y opposent pas. Pour ce qui est de remettre en vigueur la convention de 1856, il nous faut une Loi spéciale, que nous ne manquerons pas de soumettre à la Chambre.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

Μετάφρασις

Ἀθήναι, τὴν 30 Ἀπριλίου 1881.

Ὡς πρὸς τὸ νὰ δύνανται οἱ Ὀθωμανοὶ νὰ μεταναστατεύωσι καὶ ἐκποιῶσι τὰ κτήματά των, εἶναι περιττὸν νὰ τεθῆ περὶ τούτου ὅρος ἐν τῇ Συμβάσει, καθ' ὅσον οἱ Ἑλληνικοὶ νόμοι δὲν τὸ ἀπαγορεύουσι.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ νὰ τεθῆ ἐκ νέου εἰς ἐνέργειαν ἡ Σύμβασις τοῦ 1856, ἀπαιτεῖται νόμος εἰδικὸς καὶ θέλομεν ὑποβάλλει τοιοῦτον εἰς τὴν Βουλὴν.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

197

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, 12 Mai 1881.

Dans la séance d'aujourd'hui les Ambassadeurs et les Délégués Turcs ont signé la Convention et l'annexe militaire.

Μετάφρασις

Πέραν, 12 Μαΐου 1881.

Ἐν τῇ σημερινῇ συνεδριάσει οἱ Πρεσβευταὶ καὶ οἱ Τοῦρκοὶ ἐπίτροποι ὑπέγραψαν τὴν Σύμβασιν καὶ τὸ στρατιωτικὸν παράρτημα αὐτῆς.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

198

Διακοίνωσις τῶν Πρεσβευτῶν τῶν ἑξ Μεγάλων Δυνάμεων
πρὸς τὸν Κύριον Κουμουνοῦρον.

Athènes, le 13 Mai 1881.

Les soussignés, Envoyés Extraordinaires et Ministres Plénipotentiaires d'Allemagne, d'Autriche-Hongrie, de France, de la Grande-Bretagne, d'Italie et de Russie ont reçu de leurs Gouvernements l'ordre de communiquer au Gouvernement de Sa Majesté le Roi des Hellènes la convention qui a été signée à Constantinople le 24 Mai entre les Représentants des Puissances médiatrices et la Turquie, afin de donner suite à l'accord intervenu pour le règlement de la question des frontières turco-grecques.

Les soussignés ont, en conséquence, l'honneur d'en transmettre ci-joint copie à Son Excellence Monsieur le Président du Conseil, Ministre des Affaires Etrangères de Grèce.

Cette convention contient les conditions moyennant lesquelles la Turquie s'est engagée à remettre pacifiquement les territoires qu'elle cède à la Grèce en suite de la médiation des Puissances. Elle est accompagnée d'un acte séparé destiné à régler le mode d'exécution de l'arrangement convenu.

Par l'article 18 de la Convention il a été stipulé que la conclusion de cet acte serait immédiatement suivie de la signature d'une Convention entre Sa Majesté le Roi des Hellènes et Sa Majesté le Sultan contenant les mêmes dispositions,

Le commencement des opérations relatives à la cession des territoires dépendant de cette condition, les soussignés ont été également chargés d'engager le Cabinet d'Athènes à prendre les mesures nécessaires pour la remplir sans retard.

Les soussignés saisissent cette occasion etc.

RADOWITZ

WREDE

MOUY

FRANCIS CRARE. FORD

FR. CURTOPASSI

CHICKINE.

Μετάρρασις.

Ἐν Ἀθήναις, τῆρ 13/25 Μαΐου 1881.

Οἱ ὑπογεγραμμένοι ἕκτακτοι ἀπεσταλμένοι καὶ πληρεξούσιοι Ὑπουργοὶ Γερμανίας, Αὐστρο-Οὐγγαρίας, Γαλλίας, Μεγάλῃς Βρεττανίας, Ἰταλίας καὶ Ῥωσσίας ἔλαβον παρὰ τῶν Κυβερνήσεών των τὴν ἐντολὴν ν' ἀνακοινώσωσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων τὴν Σύμβασιν τὴν ὑπογραφεύσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν 24 Μαΐου μεταξύ τῶν μεσολαβουσῶν Δυνάμεων καὶ τῆς Τουρκίας κατόπιν τῆς ἐπελθούσης συμφωνίας ὡς πρὸς τὴν ῥύθμισιν τοῦ ζητήματος τῶν Τουρκο-Ἑλληνικῶν συνόρων.

Ἐπομένως, οἱ ὑπογεγραμμένοι λαμβάνουσι τὴν τιμὴν νὰ πέμψωσι συνημμένως ἀντίγραφον αὐτῆς εἰς τὴν Α. Ε. τὸν Πρόεδρον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Σύμβασις αὕτη περιέχει τοὺς ὅρους, ὅφ' οὓς ἡ Τουρκία ὑπεχρεώθη νὰ παραδώσῃ εἰρηνικῶς τὰς χώρας ἃς παραχωρεῖ τῇ Ἑλλάδι διὰ τῆς μεσολαβήσεως τῶν Δυνάμεων. Συνοδεύεται δὲ μετ' ἰδιαιτέρας πράξεως κανονιζούσης τὸν τρόπον τῆς ἐκτελέσεως τῆς συναφθείσης συμφωνίας.

Διὰ τοῦ 18 ἄρθρου τῆς συμβάσεως συνωμολογήθη ὅτι εὐθὺς μετ' αὐτὴν θέλει ὑπογραφῆ μεταξὺ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου Σύμβασις περιέχουσα τὰς αὐτὰς διατάξεις.

Ἐπειδὴ ἐκ τοῦ ὅρου τούτου ἐξαρτᾶται ἡ ἑναρξίς τῶν ἐργασιῶν τῆς παραδόσεως τῶν χωρῶν οἱ ὑπογεγραμμένοι ἔλαβον ἐπίσης τὴν ἐντολὴν νὰ παροτρύνωσι τὸ Ἀθηναϊκὸν Ἀνακτοβούλιον ὅπως λάβῃ τὰ δέοντα μέτρα πρὸς ἐκπλήρωσιν ἄνευ ἀναβολῆς τοῦ μνησθέντος ὅρου.

Οἱ ὑπογεγραμμένοι δρᾶττονται κτλ.

ΡΑΔΟΒΙΤΣ
ΒΡΕΔΕ
ΜΟΥΙ
ΦΟΡΑ
Φ. ΚΟΥΡΤΟΠΑΣΣΗΣ
ΣΙΕΚΙΝ

199

Le Ministre des Affaires Etrangères aux Représentants d'Allemagne,
d'Autriche-Hongrie, de France, de la Grande-Bretagne,
d'Italie et de Russie.

Athènes, le 16/18 Mai 1881.

Le soussigné, Président du Conseil et Ministre des Affaires Etrangères de Grèce, a eu l'honneur de recevoir la Note collective, que S. E. l'Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de conjointement avec LL. EE. les Envoyés Extraordinaires et Ministres Plénipotentiaires de lui ont remise, le 13/25 courant, d'ordre de leurs Gouvernements, ainsi que le texte de la Convention conclue à Constantinople le 12/24 Mai, entre les Représentants des Puissances Méditerranéennes et la Turquie, et de l'acte séparé destiné à régler le mode d'exécution de l'arrangement convenu.

En réponse à cette communication, le soussigné s'empresse de faire savoir à M. . . . qu'il vient d'envoyer à Mr Coundouriotis, Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de S. M. à Constantinople, les instructions et les Pleins-pouvoirs nécessaires, afin de procéder le plus tôt possible, et conformément à la stipulation de l'Article 18 de la Convention du 12/24 Mai, à la conclusion d'une Convention entre la Grèce et la Turquie contenant les mêmes dispositions.

Le soussigné saisit cette occasion etc.

COUMOUNDOUROS.

Μετὰφρασις

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν πρὸς τοὺς Πρεσβευτὰς Γερμανίας, Αὐстро-Οὐγγαρίας,
Μεγ. Βρετανίας, Ῥωσσίας, Γαλλίας καὶ Ἰταλίας.

Ἐν Ἀθήναις. τὴν 16/28 Μαΐου 1881.

Ὁ ὑπογεγραμμένος Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος ἔσχε τὴν τιμὴν νὰ λάβῃ τὴν κοινὴν διακοίνωσιν, ἣν ἡ Α. Ἐξ. ὁ Πρεσβευτὴς συλλήβδην μετὰ τῶν ΑΑ. ΕΕ. τῶν Πρεσβευτῶν. . . .

τῷ ἐπέδωκαν τῇ 13/25 ἰσταμένου κατ' ἐντολὴν τῆς Κυβερνήσεώς του καθὼς καὶ τὸ κείμενον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν 12/24 Μαΐου συναφθείσης Συμβάσεως μεταξύ τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν μεσολαβουσῶν Δυνάμεων καὶ τῆς Τουρκίας, καὶ τὸ τῆς ἰδιαιτέρας πράξεως τῆς κανονίζούσης τὸν τρόπον τῆς ἐκτελέσεως τῆς συναφθείσης συμφωνίας.

Ἄπαντῶν εἰς τὴν διακοίνωσιν ταύτην, ὁ ὑπογεγραμμένος σπεύδει νὰ ἀνακοινώσῃ εἰς τὸν Κ. ὅτι ἀπέστειλεν εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευτὴν τῆς Α. Μ. Κύριον Κουντουριώτην τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας καὶ πληρεξούσια ὅπως προβῆ τὸ τάχιον καὶ συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 18 τῆς ἀπὸ 12/24 Μαΐου Συμβάσεως, εἰς τὴν συνομολόγησιν μεταξύ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας Συμβάσεως, περιεχούσης τὰς αὐτὰς διατάξεις.

Ὁ ὑπογεγραμμένος δράττεται κτλ.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

200

Ἐρ Ἀθήνας, τῇ 15 Μαΐου 1881.

Ὁ Κύριος Κουμουνδούρος πρὸς τὸν Κύριον Κουντουριώτην.

Κατόπιν τοῦ ὑπὸ σημερινὴν ἡμερομηνίαν ἐγγράφου μου, δι' οὗ παρέπεμψα ὑμῖν ἀντίγραφα τῶν ἐπιδοθεισῶν μοι παρὰ τῶν ἐν Ἀθήναις Πρεσβευτῶν Συμβάσεων τῆς 12 μεσοῦντος καὶ τὰ πρὸς συνομολόγησιν ὁμοίας μεταξύ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας Συμβάσεως Βασιλικά πληρεξούσια, ἀναγκαῖον νομίζω νὰ ἐπιστήσω τὴν ὑμετέραν προσοχὴν ἐπὶ τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 9 τῆς μεταξύ Τουρκίας καὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευτῶν ὑπογραφείσης Συμβάσεως, δι' ἧς ὑποδεικνύεται μέλουσα ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποζημιώσις διὰ τὰ ἐν ταῖς παραχωρουμέναις Ἐπαρχίαις εὑρεθησόμενα κτήματα τοῦ Κράτους, τὰ ἀποφέροντα αὐτῷ ἐτήσιον εἰσόδημα. Ἡ ῥήτρα αὕτη φαίνεται ἡμῖν λίαν ἄδικος, μεθ' ὅσας ἄλλας ὁμοίας φύσεως περιέχει ἢ Σύμβασις. Ἄν τοιαῦτα κτήματα ἐννοοῦνται τὰ ἄλλως παρ' ἡμῖν λεγόμενα ἐθνικά, νομίζομεν ὅτι πολὺ δικαιότερον ἤθελεν εἶναι νὰ περιέλθωσι ταῦτα χωρὶς τινὸς ἀποζημιώσεως εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, ὅπερ ἀποξενοῦται ἤδη διὰ τῶν λοιπῶν ὀρισμῶν τῆς συμβάσεως τῶν σουλτανικῶν κτημάτων, τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῶν εἰς φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα ἀφιερωμένων, συγχρόνως δ' ἐπιβάλλεται αὐτῷ νὰ πλη-

ρώση μέρος τοῦ χρέους τοῦ Ὀθωμανικοῦ Δημοσίου, ἐνῶ τὸ Ὀθωμανικὸν Δημόσιον ἀναλαμβάνει πᾶν ὅ,τι ἀνήκεν αὐτῷ. Οὕτως ἡ Ἑλλάς, διάδοχος τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους, καθόσον ἀφορᾷ τὰς παραχωρουμένας αὐτῇ Ἐπαρχίας, ὑποβάλλεται εἰς διπλᾶ βάρη· ὁ ὅρος οὗτος εἶναι ἐντελῶς ἀδικαιολόγητος, πρωτοφανὴς καὶ λίαν βαρὺς, ὥστε δὲν δύναται ἡ Ἑλλάς νὰ δεχθῆ αὐτὸν ἀγογγύστως. Φρονοῦντες ἐπὶ τοῦ δικαίου στηριζομένην τὴν ἔνστασιν ἡμῶν ταύτην, καθήκον ἡμῶν νομίζομεν νὰ ὑποβάλωμεν αὐτὴν εἰς τοὺς Κ.Κ. Πρέσβεις καὶ νὰ σᾶς παρακαλέσωμεν, ὅπως ἐξηγοῦντες αὐτοῖς τὸ δίκαιον τῆς ἡμετέρας παρατηρήσεως, ἐξετάσητε ἂν ἦναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῆ τροποποίησις τις τοῦ ὅρου ἐκείνου ἐν τῇ συνομολογητέᾳ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῆς Τουρκίας συμβάσει. Ἀναμένομεν τηλεγραφικὴν ἀπάντησιν περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν ὑμετέρων διαβημάτων.

A. ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

201

Κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας.

Péra, le 18 Mai 1881.

J'ai communiqué le contenu de votre dépêche du 15 Mai aux Ambassadeurs en l'appuyant. Ils m'ont répondu qu'aucune modification de la Convention n'est possible, étant considérée définitive.

ΚΟΥΝΔΟΥΡΙΟΤΙ.

Μετάφρασις

Πέραν, τὴν 18 Μαΐου 1881.

Ἄνεκοίνωσα εἰς τοὺς Πρεσβευτὰς τὸ ἀπὸ 15 Μαΐου ὑμέτερον ἔγγραφον ὑποστηρίξας τὸ περιεχόμενον. Μοὶ ἀπήντησαν ὅτι οὐδεμίαν τροποποίησιν τῆς Συμβάσεως εἶναι ἐφικτὴ, ἅτε θεωρουμένης ὡς ὀριστικῆς.

ΚΟΥΝΔΟΥΡΙΩΤΗΣ.

Σύμβασις μεταξύ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας συναφθεῖσα τὴν 20 Ἰουνίου
(2 Ἰουλίου 1881).

En exécution de l'Article XVIII de la Convention conclue le 24 Mai 1881 entre la Sublime Porte et les Représentants des Puissances co-signataires du Traité de Berlin, Leurs Majestés le Roi des Hellènes et l'Empereur des Ottomans étant convenus de conclure un acte reproduisant textuellement la dite Convention, ont désigné à cet effet :

Sa Majesté le Roi des Hellènes : le Sieur A. G. Coundourioti, Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près Sa Majesté l'Empereur des Ottomans,

Et Sa Majesté l'Empereur des Ottomans : Mahmoud Server Pacha, Président de Son Conseil d'Etat,

Lesquels, munis des pouvoirs nécessaires, ont arrêté ce qui suit :

Article I.

Les nouvelles frontières de la Turquie et de la Grèce sont fixées ainsi qu'il suit :

La nouvelle ligne frontière commençant près du défilé de Karanlik Dervend entre l'embouchure du Salamvrias et Platamona, à quatre Kilomètres environ au Sud de ce dernier point, se dirige vers l'Ouest en suivant la crête des montagnes, passe d'abord entre Krania et Avarnitza, puis entre Nézeros et Analypsis, arrive au sommet du Mont Godaman, descend ensuite vers le Sud en suivant la crête de l'Olympe, gagne le sommet de Kokkinopetra et, prenant la direction de l'Ouest à partir de ce point sans quitter la même crête, passe entre Ligara et Derveni Melona et arrive au sommet du Mont Kritiri. Se dirigeant de là vers le Sud, la ligne atteint la rive droite de Xeraghis et, suivant la ligne de partage des eaux vers le Sud-Ouest, gagne le sommet des hauteurs situées au Nord du village de Zarko, tourne ensuite vers le Nord-Ouest dans la direction de Diminitza et se maintient toujours sur la ligne de partage des eaux en laissant à la Turquie le village d'Elevtherochorion. Avant d'arriver à Diminitza, à une distance d'environ.

18 Kilomètres de cette localité, la ligne frontière tourne vers l'Ouest toujours sur la ligne de partage des eaux et passe par les villages de Hamouristi, Gavranou et Georgitza pour gagner le sommet du Mont Kratchovo. Se dirigeant ensuite vers le Sud par la crête, elle passe par les sommets des Monts Zygos, Dokimi et Péristeri, et atteint la rivière d'Arta, en suivant le ruisseau qui conduit par la plus courte distance les eaux pluviales du sommet du Péristeri à ce cours d'eau et en passant près des villages de Kalarrhytes et de Michalitzi. Au delà de ces derniers points elle suit le thalweg de la rivière d'Arta jusqu'à son embouchure.

Cette délimitation sera fixée sur les lieux par une Commission composée des Délégués des six Puissances et des deux parties intéressées.

La Commission de délimitation prendra ses résolutions à la majorité des voix, chaque Puissance n'ayant qu'une voix.

Elle devra se réunir dans un délai de huit jours à partir de la ratification de la Convention du 24 Mai dernier, ou plus tôt, si faire se peut, afin de commencer ses travaux.

Article II.

Punta et son territoire, tel qu'il a été déterminé par l'Art. I de l'acte signé à Constantinople le 24 Juillet 1832, seront cédés à la Grèce.

Toutes les fortifications qui commandent l'entrée du Golfe d'Arta, tant du côté de Prévésa que de celui de Punta, seront désarmées dans un délai de trois mois à partir de la signature de la Convention du 24 Mai dernier, et demeureront désarmées en temps de paix entre les deux Etats.

La navigation du Golfe d'Arta sera libre.

Article III.

La vie, les biens, l'honneur, la religion et les coutumes de ceux des habitants des localités cédées à la Grèce qui resteront sous l'administration hellénique seront scrupuleusement respectés. Ils jouiront entièrement des mêmes droits civils et politiques que les sujets hellènes d'origine.

Article IV.

Le droit de propriété sur les fermes ainsi que sur les pâturages, prairies, pagages (Kichlak), forêts et toute espèce de terrains ou autres immeubles possédés par des particuliers et des communes en vertu de firmans, hodjets, tapous et autres titres, ou bien de par la Loi Ottomane, dans les localités cédées à la

Grèce, sera reconnu par le Gouvernement Hellénique. Les titres de propriété des biens dits vacoufs qui servent à l'entretien des mosquées, Collèges, Écoles et autres établissements de piété ou de bienfaisance seront également reconnus.

Article V.

Sa Majesté le Sultan pourra disposer comme par le passé des propriétés Impériales, dont les revenus sont perçus pour le compte de Sa Majesté ou de la famille Impériale.

En cas de contestation sur la nature et la destination de ces biens, la question sera soumise à l'examen de la Commission, dont l'institution est prévue par l'Art. IX de la présente Convention, et éventuellement, aux termes du même Article, à la décision des Puissances Médiatrices.

Article VI.

Nul ne peut être privé de sa propriété que pour cause d'utilité publique dûment constatée dans les cas et de la manière établis par la Loi, moyennant une juste et préalable indemnité.

Aucun propriétaire ne pourra être forcé à vendre ses biens aux cultivateurs ou à des tiers, ni à leur en céder une partie, de même qu'aucune modification ne sera introduite dans les rapports des propriétaires et des cultivateurs, si ce n'est par une loi générale applicable à tout le Royaume.

Les propriétaires établis hors du Royaume et qui posséderaient des immeubles dans les territoires cédés, pourront affermer leurs immeubles ou les faire administrer par des tiers.

Article VII.

Les habitants des provinces voisines des territoires cédés à la Grèce qui ont depuis longtemps la coutume d'envoyer leurs troupeaux dans les prairies et pâturages ainsi que dans les fermes situées sur ces territoires, continueront à jouir de ces avantages comme par le passé.

Article VIII.

La liberté ainsi que la pratique extérieure du culte sont assurées aux Musulmans dans les territoires cédés à la Grèce. Aucune atteinte ne sera portée à l'autonomie et à l'organisation hiérarchique des communautés musulmanes existantes ou qui pourraient se former, ni à l'administration des fonds et des immeubles qui leur appartiennent.

Aucune entrave ne pourra être apportée aux rapports de ces communautés avec leurs Chefs spirituels en matière de religion.

Les Tribunaux du Chéri locaux continueront à exercer leur juridiction en matière purement religieuse.

Article IX.

Une Commission Turco-hellénique sera chargée de régler, dans le courant de deux années, toutes les affaires concernant les propriétés de l'Etat ainsi que les questions relatives aux intérêts des particuliers, qui pourraient s'y trouver engagés. Cette Commission aura à statuer sur l'indemnité que la Grèce devra payer à la Turquie pour les biens fonds qui seraient reconnus appartenir *bona fide* à l'Etat Ottoman et lui donner un revenu annuel.

Les questions sur lesquelles une entente n'aura pas pu intervenir, seront soumises à la décision des Puissances Médiatrices.

Article X.

La Grèce devra supporter une part de la dette publique Ottomane proportionnelle aux revenus des territoires cédés. Cette part sera déterminée ultérieurement entre la Sublime Porte et les Représentants des Puissances Médiatrices à Constantinople.

Article XI.

Aucune mesure exclusive et exceptionnelle de désarmement ne pourra être prise à l'égard des Musulmans.

Article XII.

Le Gouvernement hellénique présentera à la Chambre une Loi pour le renouvellement de la Convention de 1856 (1272) relative à la poursuite du brigandage.

Article XIII.

Les individus originaires des territoires cédés à la Grèce ou actuellement domiciliés dans ces provinces, qui entendront conserver la nationalité Ottomane, jouiront pendant l'espace de trois ans, à partir de l'échange des ratifications et moyennant une déclaration préalable faite à l'autorité compétente, de la faculté de transporter leur domicile dans l'Empire Ottoman et de s'y fixer, auquel cas la qualité de sujet Ottoman leur sera conservée.

Ceux qui émigreront dans le délai précité de trois ans continueront à jouir du bénéfice stipulé dans le troisième paragraphe de l'Art. VI de la présente Convention en faveur des propriétaires établis hors du Royaume.

Pendant le même espace de trois ans les Musulmans ne seront pas tenus au service militaire.

Article XIV.

La Commission créée en vertu de l'Article IX de la présente Convention est chargée de régler, dans le plus bref délai possible, les questions relatives aux impôts arriérés dans les territoires cédés qui seraient dûs au Gouvernement Ottoman, ainsi que celles qui pourraient surgir de la perception des impôts pendant l'année courante.

Article XV.

Les détails de l'évacuation ainsi que de la remise des territoires cédés sont réglés par un acte séparé, lequel est et demeure annexé à la présente Convention, et aura même force et valeur que s'il en faisait partie.

Les troupes Impériales Ottomanes seront tenues d'évacuer les territoires cédés dans les délais fixés par cet acte.

Le Gouvernement Impérial Ottoman s'efforcera toutefois de les abréger autant que possible.

Article XVI.

Il est entendu que les Puissances Médiatrices se réservent la faculté de déléguer des Commissaires techniques pour surveiller les opérations relatives à la cession des territoires.

Article XVII.

Une amnistie pleine et entière sera accordée par la Turquie et la Grèce à tous les individus qui auraient été impliqués ou compromis dans les événements politiques antérieurs à la présente Convention et relatifs à la question qu'elle résout.

Article XVIII.

La présente Convention sera ratifiée et les ratifications en seront échangées à Constantinople dans l'espace de trois semaines ou plus tôt si faire se peut.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires respectifs l'ont signée et y ont apposé le sceau de leurs armes.

Fait à Constantinople, le deuxième jour du mois de Juillet (n. s.) de l'an mil huit cent quatre vingt un.

(L. S.) A. G. COUNDOURIOTI.

(L. S.) SERVER.

Annexe.

Article I.

Les territoires qui seront cédés à la Grèce sont divisés en six sections conformément aux indications marquées dans la Carte ci-annexée.

Article II.

L'évacuation d'une de ces sections aura lieu dans le terme de trois semaines à partir de la date fixée pour l'échange des Ratifications de la Convention, signée le 24 Mai dernier.

Quatre autres sections seront complètement évacuées dans l'espace de trois mois à partir de la même date.

La sixième section, qui comprend Volo et constitue le seul débouché par lequel le Gouvernement Ottoman puisse enlever son matériel, sera évacuée dans les deux mois suivants, c'est-à-dire, dans le délai total de cinq mois à partir de la date fixée pour l'échange des Ratifications de la même Convention.

Il est entendu que ces différents délais seront abrégés, si faire se peut.

Les Autorités Ottomanes dresseront l'inventaire de la partie du matériel qui ne pourrait être enlevée pendant le dit terme de cinq mois.

Article III.

Les Puissances Médiatrices nommeront des Délégués militaires qui constitueront une Commission appelée à servir d'intermédiaire pour l'évacuation par les Autorités Ottomanes, et la prise de possession par les Autorités Helléniques des territoires cédés.

Cette Commission exercera une surveillance générale sur l'évacuation ainsi que sur l'occupation des territoires cédés. Elle interviendra afin d'établir un accord entre les Commandants des deux parties, soit en ce qui concerne les mouvements militaires de part et d'autre, soit pour fixer la distance qui devra constamment séparer les troupes des deux Puissances, ainsi que le temps qui devra s'écouler entre l'évacuation et la prise de possession des différents points à céder.

Article IV.

Les Autorités Ottomanes et Grecques auront à donner aide et protection à cette Commission dans l'accomplissement de sa mission.

Article V.

Le présent acte fait partie intégrante de la Convention signée en ce jour à Constantinople et aura même force et valeur.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires respectifs l'ont signé et y ont opposé le cachet de leurs armes.

Fait à Constantinople, le deuxième jour du mois de Juillet (n. s.) de l'an mil huit cent quatre vingt un.

(L. S.) A. G. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΟΤΙ

(L. S.) SERVER.

Μετὰφρασις.

Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἄρθρου 18 τῆς συνομολογηθείσης τὴν 24 Μαΐου 1881 Συμβάσεως μεταξύ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ὑπογραψασῶν τὴν Συνθήκην τοῦ Βερολίνου Δυνάμεων, αἱ Α. Α. Μ. Μ. ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ τῶν Ὁθωμανῶν, συμφωνήσαντες νὰ συνομολογήσωσι πρᾶξιν, ἀναγράφουσαν κατὰ λέξιν τὴν εἰρημένην Σύμβασιν, διώρισαν πρὸς τοῦτο :

Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων τὸν Κύριον Α. Γ. Κουντουριώτην, Ἐκτακτον Αὐτοῦ Ἀπεσταλμένον καὶ Πληρεξούσιον Ὑπουργὸν παρὰ τῆ Α. Μ. τῷ Αὐτοκράτορι τῶν Ὁθωμανῶν,

Καὶ ἡ Α. Μ., ὁ Αὐτοκράτωρ τῶν Ὁθωμανῶν, τὸν Μαχμουτ Σεβέρ Πασᾶν, Πρόεδρον τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους του,

Οἵτινες, λαβόντες τὴν προσήκουσαν πληρεξουσιότητα, συνεφώνησαν τὰ ἑξῆς :

Ἄρθρον 1.

Τὰ νέα ὄρια τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος προσδιορίζονται ὡς ἔπεται :

Ἡ νέα ὁροθετικὴ γραμμὴ, ἀρχομένη ἐγγὺς τῆς στενοπορίας τοῦ Καρανλίκ Δερβέν μεταξύ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σαλαμβριᾶ καὶ τοῦ Πλαταμῶνος, τέσσαρα περίπου χιλιόμετρα πρὸς μεσημβρίαν τοῦ τελευταίου τούτου σημείου, κατευθύνεται πρὸς δυσμὰς παρακολουθοῦσα τὰς ἀκρωτείας, διέρχεται πρῶτον μεταξύ Κραγιᾶ καὶ

Ἄβαρνίτσας, ἔπειτα μεταξύ Νεζεροῦ καὶ Ἀναλήψεως, φθάνει εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους Γοδαμάν, εἶτα κατέρχεται πρὸς μεσημβρίαν, παρακολουθοῦσα τὴν ἀκρωρειαν τοῦ Ὀλύμπου, φθάνει εἰς τὴν κορυφὴν τῆς Κοκκινόπετρας, καὶ διευθυνομένη πρὸς δυσμὰς ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου, δια τῆς αὐτῆς πάντοτε ἀκρωρείας, διέρχεται μεταξύ Λιγαρᾶς καὶ Δερβένι Μελούνας, καὶ φθάνει εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους Κριτῆρι. Διευθυνομένη ἐκεῖθεν πρὸς νότον ἢ γραμμῇ, φθάνει εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ξηράγῃ καὶ, παρακολουθοῦσα τὴν γραμμὴν τῆς διανομῆς τῶν ὑδάτων πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν, ἀναβαίνει εἰς τὴν κορυφὴν τῶν πρὸς βορρᾶν τοῦ χωρίου Ζάρκου ὑψωμάτων, στρέφει ἔπειτα πρὸς τὸ βορειοδυτικόν διευθυνομένη πρὸς τὴν Δεμινιτζαν, παραμένει δὲ πάντοτε ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῆς διανομῆς τῶν ὑδάτων, ἀφίνουσα εἰς τὴν Τουρκίαν τὸ χωρίον Ἐλευθεροχωρι. Πρὶν φθάσῃ εἰς τὴν Δεμινιτζαν, εἰς ἀπόστασιν δέκα καὶ ὀκτὼ περίπου χιλιομέτρων ἀπὸ τοῦ μέρους τούτου, ἡ μεθόριος γραμμῇ στρέφει πρὸς δυσμὰς, παρακολουθοῦσα πάντοτε τὴν γραμμὴν τῆς διανομῆς τῶν ὑδάτων καὶ διερχομένη διὰ τῶν χωρίων Φλαμουρίστι, Γάβροβον καὶ Γεωργίτσα, φθάνει εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους Κράτσοβον. Εἶτα βαίνουσα πρὸς δυσμὰς, διὰ τῶν ἀκρωρειῶν, διέρχεται διὰ τῶν κορυφῶν τῶν ὄρων Ζυγοῦ, Δοκίμι, καὶ Περιστερί, καὶ φθάνει εἰς τὸν ποταμὸν τῆς Ἄρτης, παρακολουθοῦσα τὸν ρύακα, ὅστις φέρει διὰ τῆς βραχυτέρας ὁδοῦ τὰ βρόχινα ὕδατα ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Περιστερίου εἰς τὸν ποταμὸν ἐκεῖνον, διερχομένη πλησίον τῶν χωρίων Καλαρρυτῶν καὶ Μιχαλῆτσι. Ἐπέκεινα τῶν τελευταίων τούτων σημείων ἡ μεθόριος γραμμῇ παρακολουθεῖ τὴν συνάγκειαν τοῦ ποταμοῦ τῆς Ἄρτης μέχρι τῶν ἐκβολῶν του.

Ὁ καθορισμὸς οὗτος τῆς γραμμῆς θέλει διενεργηθῆ ἐπὶ τόπου ὑπὸ ἐπιτροπῆς, συναποτελουμένης ἐκ τῶν Πληρεξουσίων τῶν ἑξ Δυνάμεων καὶ τῶν δύο ἐνδιαφερομένων μερῶν.

Ἡ ὀροθετικὴ αὕτη ἐπιτροπὴ θέλει ἀποφασίζει κατὰ πλειοψηφίαν, ἐκάστη δὲ Δύναμις θέλει ἔχει μίαν μόνην ψῆφον.

Ἡ ἐπιτροπὴ ὀφείλει νὰ συνέλθῃ ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν ἀπὸ τῶν ἐπικυρώσεων τῆς Συμβάσεως τῆς 24 Μαΐου ε. ε. ἢ καὶ ταχύτερον, εἰ δυνατὸν, ὅπως ἀρξῆται τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς.

Ἄρθρον 2.

Ἡ Πόυντα καὶ ἡ περιουχὴ αὐτῆς, ὡς ὠρίσθη ὑπὸ τοῦ 1 ἄρθρου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπογραφείσης τῆς 21 Ἰουλίου 1832 πράξεως, θέλουσι παραχωρηθῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Πάντα τὰ ὀχυρώματα, τὰ δεσπόζοντα τῆς εἰσόδου τοῦ κόλπου τῆς Ἄρτης, πρὸς τε τὸ μέρος τῆς Πρεβέζης καὶ τὸ τῆς Πούντας, θ' ἀφοπλισθῶσιν ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς τῆς Συμβάσεως τῆς 24 Μαΐου ε. ε. καὶ θὰ διατελῶσιν ἀφωπλισμένα ἐν καιρῷ εἰρήνης μεταξὺ τῶν δύο Κρατῶν.

Ὁ πλοῦς ἐν τῷ κόλπῳ Ἄρτης θέλει εἶσθαι ἐλεύθερος.

Ἄρθρον 3.

Ἡ ζῶη, ἡ περιουσία, ἡ τιμὴ, ἡ θρησκεία καὶ τὰ ἔθιμα τῶν κατοίκων τῶν παραχωρουμένων τῇ Ἑλλάδι χωρῶν, ὅσοι μείνωσιν ὑπὸ τὴν Ἑλληνικὴν διοίκησιν, θέλουσιν εἶσθαι σεβαστὰ καὶ ἀπαράβιαστα. Θ' ἀπολαύωσι δὲ οὗτοι ἐντελῶς τῶν αὐτῶν ἀστικῶν καὶ πολιτικῶν δικαιωμάτων, ὧν καὶ οἱ ἐκ γενετῆς ὑπήκοοι Ἑλλήνες.

Ἄρθρον 4.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέλει ἀναγνωρίσει ἐν ταῖς παραχωρουμέναις χώραις τὸ τῆς ἰδιοκτησίας δικαίωμα ἐπὶ τῶν ἀγροκηπίων, βοσκῶν, λειμῶνων, νομῶν (γρασιδοτόπων kichlak), δασῶν, καὶ παντὸς εἶδους γαιῶν, ἢ ἀκινήτων κατεχομένων ὑπὸ ἰδιωτῶν ἢ κοινοτήτων, δυνάμει φερμανίων, γροτζετίων, ταπίων καὶ ἄλλων τίτλων, ἢ δυνάμει τῶν Ὀθωμανικῶν νόμων· ἐπίσης θέλουσιν ἀναγνωρισθῆ οἱ τίτλοι ἰδιοκτησίας τῶν κτημάτων, ἅτινα καλοῦνται βακούφια, καὶ χρησιμεύουσιν εἰς συντήρησιν τζαμιῶν, ἐκπαιδευτηρίων, σχολείων καὶ ἄλλων εὐαγῶν ἢ ἀγαθοεργῶν ἰδρυμάτων.

Ἄρθρον 5.

Ἡ Α. Μ. ὁ Σουλτάνος δύναται, ὡς κατὰ τὸ παρελθόν, νὰ διαλέτῃ τὰς αὐτοκρατορικὰς κτήσεις, ὧν αἱ πρόσοδοι εἰσπράττονται εἰς ὄφελος τῆς Α. Μ. ἢ τῆς Αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας.

Ἐν περιπτώσει ἀμυρσιβητήσεως περὶ τὴν φύσιν καὶ τὸν προορισμὸν τῶν κτημάτων τούτων, τὸ ζήτημα θέλει ὑποβιβάσθαι εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς Ἐπιτροπῆς, ἧς τὴν σύστασιν προβλέπει τὸ 9^{ον} ἄρθρον τῆς παρούσης Συμβάσεως καὶ ἐνδεχομένως, κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου, εἰς τὴν ἀπόφασιν τῶν μεσολαβουστῶν Δυνάμεων.

Ἄρθρον 6.

Οὐδεὶς δύναται νὰ στερηθῇ τῆς ἰδιοκτησίας του, εἰμὴ ἔνεκα λόγου δημοσίας ἀνάγκης, προσηκόντως βεβαιουμένης, ὅσάκις καὶ ὅπως ὁ Νόμος ὀρίζει, καὶ μετὰ προηγουμένην δικαίαν ἀποζημίωσιν.

Οὐδείς ἰδιοκτῆτης δύναται νὰ ἐξαναγκασθῆ ὅπως πωλήσῃ τὰ κτήματά του εἰς τοὺς καλλιεργητὰς ἢ εἰς τρίτους, οὐδὲ νὰ τοῖς παραχωρήσῃ μέρος ἐξ αὐτῶν· οὐδεμία δ' ἐπίσης τροποποιήσις θέλει εἰσαχθῆ εἰς τὰς μεταξὺ ἰδιοκτητῶν καὶ καλλιεργητῶν σχέσεις, εἰμὴ διὰ Νόμου Γενικοῦ, ἐφαρμοστέου καθ' ὅλον τὸ Βασίλειον.

Οἱ ἐκτὸς τοῦ Βασιλείου ἐγκατεστημένοι ἰδιοκτῆται, ὅσοι ἤθελον ἔχει ἀκίνητα ἐν ταῖς παραχωρηθείσαις χώραις, δύνανται νὰ ἐκμισθῶσι τὰ κτήματά των ἢ νὰ διαχειρίζωνται αὐτὰ διὰ τρίτων.

**Ἀρθρον 7.*

Οἱ κάτοικοι τῶν εἰς τὰς παραχωρηθείσας τῆ Ἑλλάδι χώρας γειτνιαζουσῶν ἐπαρχιῶν οὔτινες ἀπὸ μακροῦ συνειθίζουσι νὰ πέμπωσι τὰ ποιμνία των εἰς τὰ ἐπὶ τῶν χωρῶν αὐτῶν λειβάδια, βοσκὰς καὶ ἀγροκήπια, θὰ ἀπολαύωσι καὶ τοῦ λοιποῦ, ὡς ἐν τῷ παρελθόντι, τοῦ ὠφελήματος τούτου.

**Ἀρθρον 8.*

Εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς τῶν παραχωρουμένων τῆ Ἑλλάδι μερῶν ἐξασφαλίζεται ἡ ἐλευθερία τοῦ θρησκευματος καὶ τῆς λατρείας αὐτῶν. Δὲν θέλει δὲ προσβληθῆ κατ' οὐδὲν ἡ αὐτονομία καὶ ὁ ἱεραρχικὸς ὀργανισμὸς τῶν ὑπαρχουσῶν ἢ σχηματισθησομένων Μουσουλμανικῶν κοινοτήτων, οὐδὲ ἡ διοικήσις τῆς περιουσίας καὶ τῶν ἀκινήτων αὐτῶν κτημάτων.

Οὐδὲν κώλυμα δύναται νὰ παρεμβληθῆ εἰς τὰς θρησκευτικὰς σχέσεις τῶν κοινοτήτων τούτων πρὸς τοὺς πνευματικοὺς αὐτῶν ἀρχηγούς.

Τὰ ἐγγύρια θρησκευτικὰ δικαστήρια (chéri) θὰ ἐξασκῶσι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν ἐπὶ ὑποθέσεων καθαρῶς θρησκευτικῶν.

**Ἀρθρον 9.*

Ἐπιτροπὴ Τουρκο-Ἑλληνικὴ θέλει ἐπιφορτισθῆ νὰ κανονίσῃ, ἐντὸς δύο ἐτῶν, πᾶσαν ὑπόθεσιν, ἀναγομένην εἰς κτήσεις τοῦ Κράτους καὶ πᾶν ζήτημα ἀφορῶν συμφέροντα ἰδιωτῶν σχετιζόμενα πρὸς αὐτάς.

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη θέλει ὀρίσει τὴν πληρωτέαν παρά τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Τουρκίαν ἀποζημίωσιν διὰ τὰ ἀκίνητα κτήματα ἕσα ἤθελον ἀναγνωρισθῆ ἀνήκοντα καλῆ τῆ πίστει εἰς τὸ Ὀθωμανικὸν Κράτος καὶ ἀποφέροντα αὐτῷ ἐτήσιον εἰσόδημα.

Τὰ ζητήματα, ὧν δὲν ἤθελε κατορθωθῆ ἢ ἀπὸ κοινῆς συνεννόησεως λύσις, θέλουσιν ὑποβληθῆ εἰς τὴν ἀπόφασιν τῶν μεσολαβουσῶν Δυνάμεων.

Ἄρθρον 10.

Ἡ Ἑλλάς ὀφείλει νὰ ἀναλάβῃ μέρος τοῦ δημοσίου Ὀθωμανικοῦ χρέους, ἀνάλογον πρὸς τὰς προσόδους τῶν παραχωρουμένων χωρῶν. Τὸ μέρος τοῦτο θέλει ὀρισθῆ βραδύτερον μεταξὺ τῆς Ὑ. Π. καὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπροσώπων τῶν μεσολαβουσῶν Δυνάμεων.

Ἄρθρον 11.

Οὐδὲν μέτρον ἀφοπλισμοῦ δύναται νὰ ληφθῆ ἀποκλειστικῶς καὶ ἐξαιρετικῶς ὡς πρὸς τοὺς Μουσουλμάνους.

Ἄρθρον 12.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέλει ὑποβάλλει εἰς τὴν Βουλὴν Νόμον περὶ ἀνανεώσεως τῆς περὶ καταδιώξεως τῆς ληστείας Συμβάσεως τοῦ 1856 (1272).

Ἄρθρον 13.

Οἱ ἐκ τῶν παραχωρουμένων τῇ Ἑλλάδι χωρῶν καταγόμενοι, ἢ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταύταις σήμερον κατοικοῦντες, ὅσοι θελήσωσι νὰ διατηρήσωσι τὴν Ὀθωμανικὴν ἐθνικότητα θ' ἀπολαύωσιν ἐπὶ τρία ἔτη, ἀπὸ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ἐπικυρώσεων, καὶ μετὰ προηγουμένην δήλωσιν πρὸς τὴν ἀρμοδίαν ἀρχὴν, τοῦ δικαιώματος νὰ μεταφέρωσι τὴν κατοικίαν αὐτῶν εἰς τὸ Ὀθωμανικὸν Κράτος, καὶ νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐν αὐτῷ· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει θέλουσι διατηρήσει τὴν Ὀθωμανικὴν αὐτῶν ὑπηκοότητα. Ὅσοι μεταναστεύσωσιν ἐντὸς τῆς ἀνωτέρω τριετίας θέλουσιν ἐξακολουθεῖ ἀπολαύοντες τοῦ ἐν τῇ Γ' παραγράφῳ τοῦ 6^{ου} ἄρθρου τῆς παρούσης Συμβάσεως ἀναγραφομένου πλεονεκτήματος ὑπὲρ τῶν ἐκτὸς τοῦ Βασιλείου ἐγκατεστημένων ἰδιοκτητῶν.

Κατὰ τὸ αὐτὸ τριετὲς χρονικὸν διάστημα οἱ Μουσουλμάνοι δὲν θέλουσιν ὑποχρεοῦσθαι εἰς στρατείαν.

Ἄρθρον 14.

Ἡ κατὰ τὸ 9^{ον} ἄρθρον τῆς παρούσης Συμβάσεως συνισταμένη Ἐπιτροπὴ ἐπιφορτίζεται νὰ κανονίσῃ, ὅσον τὸ δυνατόν συντομώτερον, τὰ ζητήματα τὰ ἀναγόμενα εἰς τοὺς καθυστερουμένους ἐν ταῖς παραχωρηθείσαις ἐπαρχίαις καὶ εἰς τὴν

Ἰθωμανικὴν Κυβέρνησιν ὀφειλομένους φόρους, ἐπίσης δὲ καὶ ὅσα ζητήματα ἤθελον προκύψει ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰσπράξεως τῶν φόρων.

** Ἀρθρον 15.*

Αἱ λεπτομέρειαι τῆς ἐκκενώσεως καὶ παραδόσεως τῶν παραχωρουμένων χωρῶν κανονίζονται διὰ πράξεως ἰδιαιτέρας, ἣτις ἀποτελεῖ παράρτημα τῆς παρούσης Συμβάσεως, καὶ θέλει ἔχει τὴν αὐτὴν ἰσχὺν καὶ κῦρος ὡς καὶ ἂν ἀπετέλει μέρος αὐτῆς.

Τὰ αὐτοκρατορικὰ ὀθωμανικὰ στρατεύματα ὑποχρεωθῆσονται νὰ ἐκκενώσωσι τὰς παραχωρηθείσας χώρας ἐντὸς τῶν ὑπὸ τῆς πράξεως ταύτης τασσομένων προθεσμιῶν.

Ἡ αὐτοκρατορικὴ ὀθωμανικὴ κυβέρνησις θέλει ἐν τούτοις προσπαθῆσαι νὰ βραχυνῆ αὐτὰς κατὰ τὸ δυνατόν.

** Ἀρθρον 16.*

Ἐννοεῖται, ὅτι αἱ Μεσολαβοῦσαι Δυνάμεις ἐπιφυλάσσουσιν ἑαυταῖς τὸ δικαίωμα νὰ διορίσωσι τεχνικούς Ἐπιτρόπους πρὸς ἐπιτήρησιν τῶν περὶ τὴν παράδοσιν τῶν χωρῶν σχετικῶν ἐργασιῶν.

** Ἀρθρον 17.*

Ἀμνηστία πλήρης καὶ τελεία θέλει χορηγηθῆ ὑπὸ τε τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος πρὸς πάντας ὅσοι ἤθελον εἶσθαι ἀναμειγμένοι ἢ ἐνοχοποιημένοι εἰς τὰ προγενέστερα τῆς παρούσης Συμβάσεως πολιτικὰ γεγονότα, τὰ σχετιζόμενα πρὸς τὸ δι' αὐτῆς λυόμενον ζήτημα.

** Ἀρθρον 18.*

Ἡ παροῦσα Σύμβασις θέλει ἐπικυρωθῆ, αἱ δ' ἐπικυρώσεις αὐτῆς θέλουσιν ἀνταλλαγῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐντὸς τριῶν ἐβδομάδων, ἢ καὶ ταχύτερον εἰ δυνατόν.

Εἰς πίστωσιν τῶν ἀνωτέρω οἱ οἰκεῖοι Πληρεξούσιοι ὑπέγραψαν αὐτὴν καὶ ἐπέθηκαν τὰς ἑαυτῶν σφραγίδας.

Ἐγένετο ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὴν δευτέραν τοῦ μηνὸς Ἰουλίου (ν. ε.) τοῦ χιλιοστοῦ ἑκατοσιοστοῦ ὀγδοηκοστοῦ πρώτου ἔτους.

(Τ. Σ.) Α. Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

(Τ. Σ.) ΣΕΡΒΕΡ.

Π α ρ ά ρ τ η μ α .

**Αρθρον 1.*

Αί παραχωρηθησόμεναι τῇ Ἑλλάδι χῶραι διαιρεθήσονται εἰς ἕξ τμήματα, συμφώνως πρὸς τὰς ἐνδείξεις τὰς ἐν τῷ συνημμένῳ χάρτι σημειουμένας.

**Αρθρον 2.*

Ἡ ἐκκένωσις ἐνὸς τῶν τμημάτων τούτων θέλει γίνεαι ἐντὸς τριῶν ἐβδομάδων ἀπὸ τῆς ὠρισμένης ἡμέρας πρὸς ἀνταλλαγὴν τῶν ἐπικυρώσεων τῆς κατὰ τὴν 24 Μαΐου ε. ε. ὑπογραφείσης Συμβάσεως.

Τέσσαρα ἄλλα διαμερίσματα θέλουσιν ἐκκενωθῆ ἔντελῶς, ἐν διαστήματι τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἡμέρας.

Τὸ ἕκτον διαμέρισμα, περιλαμβάνον τὸν Βῶλον καὶ ἀποτελοῦν τὴν μόνην ὁδὸν, δι' ἧς ἡ Ὀθωμανικὴ κυβέρνησις δύναται νὰ ἐξαγάγῃ τὸ ὑλικὸν αὐτῆς, θέλει ἐκκενωθῆ ἐντὸς τῶν δύο ἐπομένων μηνῶν, τουτέστιν ἐντὸς προθεσμίας πέντε μηνῶν ἐν συνόλῳ ἀπὸ τῆς ὀρισθείσης ἡμέρας πρὸς ἀνταλλαγὴν τῶν ἐπικυρώσεων τῆς αὐτῆς Συμβάσεως.

Ἐννοεῖται ὅτι αἱ διάφοροι αὗται προθεσμίαι θέλουσι βραχυνοθῆ, εἰ δυνατόν.

Αἱ Ὀθωμανικαὶ Ἀρχαὶ θέλουσι καταγράψῃ τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ ὑλικοῦ, οὗτινος δὲν ἤθελε κατορθωθῆ ἢ ἀποκόμισις κατὰ τὸ εἰρημένον πεντάμηνον διάστημα.

**Αρθρον 3.*

Αἱ μεσολαβοῦσαι Δυνάμεις θέλουσι διορίσει στρατιωτικούς πληρεξουσίους, οἵτινες θ' ἀποτελέσωσιν ἐπιτροπὴν, προωρισμένην νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μεσάζουσα, κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανικῶν ἀρχῶν ἐκκένωσιν καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν κατάληψιν τῶν παραχωρηθέντων μερῶν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη θέλει ἐξασκεῖ γενικὴν ἐπιτήρησιν τῆς τε ἐκκενώσεως καὶ τῆς καταλήψεως τῶν παραχωρηθέντων μερῶν· θέλει μεσολαθεῖ ὅπως φέρῃ εἰς συνεννόησιν τοὺς στρατιωτικούς διοικητὰς ἐκατέρου Κράτους, εἴτε ὡς πρὸς τὰς ἐκατέρωθεν στρατιωτικὰς κινήσεις, εἴτε ὡς πρὸς τὸν ὀρισμὸν τοῦ διαστήματος, ὅπερ δεόν νὰ χωρίζῃ διαρκῶς τὰ στρατεύματα τῶν δύο Δυνάμεων, εἴτε ὡς πρὸς

τὸν χρόνον, ὅστις δέον νὰ μεσολαβῇ μεταξὺ τῆς ἐκκενώσεως καὶ τῆς καταλήψεως τῶν διαφόρων παραχωρουμένων μερῶν.

Ἄρθρον 4.

Αἱ Ὀθωμανικαὶ καὶ Ἑλληνικαὶ Ἀρχαὶ θὰ παράσχωσι πᾶσαν συνδρομὴν καὶ προστασίαν τῇ Ἐπιτροπῇ ταύτῃ εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς τῆς.

Ἄρθρον 5.

Ἡ παρούσα πράξις ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον μέρος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει σήμερον ὑπογραφείσης Συμβάσεως καὶ θέλει ἔχει τὴν αὐτὴν ἰσχὺν καὶ τὸ αὐτὸ κῦρος.

Εἰς πίστῳσιν τούτων οἱ οἰκεῖοι πληρεξούσιοι ὑπέγραψαν αὐτὴν καὶ ἐπέθηκαν τὰς ἑαυτῶν σφραγίδας.

Ἐγένετο ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν δευτέραν τοῦ μηνὸς Ἰουλίου (ν. ε.) τοῦ ἔτους χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ὀγδοηκοστοῦ πρώτου.

(Τ. Σ.) Α. Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

(Τ. Σ.) ΣΕΡΒΕΡ.

ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

σελίς	στίχος	ἀντί	γράφε
19	22	ἐκδικήσεως	δικουήσεως
23	12	παράτησιν	παράτασιν
24	11	meilleurs	meilleures
27	7	τοῖς	ταῖς
49	16	τὸ ἀόριστον	ἐπ' ἀόριστον
66	9	ἀριθ. 39	ἀριθ. 41
82	8	constate	constante
139	1	ἐκείνων	ἐκείνην
167	21	περ	περὶ
172	5	confermera	conformera
175	21	δι'	δ'
178	11	8 Ὀκτωβρίου	3 Ὀκτωβρίου
187	1	τῆς	τὴν
263	28	βρόχεια	βρόχινα
267	25	notamment	instamment
275	1	συνέτεινον	συνέτεινε
281	18	se considérait	se considérerait
286	14	en tretenir	en entretenir
288	30	CRARE	CLARE
293	25	Melona	Melouna
174	31	ἢ ἐν παρενθέσει λέξις «σοφίσματα» παρέλκει	
